THEOLOGIA
DOGMATICA
ET MORALIS,

Secundùm ordinem Catechiſmi Concilii Tridentini.

TOMUS QUINTUS

DE CENSURIS, INDULGENTIIS, EXTREMA-UNCTIONE, ET ORDINE.

AUCTORE

F. NATALI ALEXANDRO,

Ordinis FF. Prædicatorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctore, & emerito Theologiæ Profeſſore.

VENETIIS M. DC. XCVIII.

Apud Nicolaum Pezzana.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

LIBRI SECVNDI

THEOLOGIÆ DOGMATICÆ, ET MORALIS,

PARS QVARTA.

TRACTATVS DE CENSVRIS.

CVm ad Sacramenti Pœnitentiæ Adminiſtrationem Sacerdotes notitiam Cenſurarum habere debeant, tum vt de illis in ſacro Tribunali iudicent, tum ne poteſtatis ſuæ fines tranſgrediantur, operæ pretium eſt Tractatui De Pœnitentia breuem & accuratam Cenſurarum tractationem per modum appendicis, & complementi ſubnectere.

CAPVT I.

DE CENSVRIS IN GENERE.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Cenſura?

C*Enſura eſt pœna ſpiritualis inflicta ab Eccleſiaſtica Poteſtate, priuans hominem baptizatum bonorum aliquorum ſpiritualium vſu, propter animæ ſalutem.*

Pœna ſpiritualis dicitur: Vinculum enim eſt quod animam attinet. Ab Eccleſiaſtica Poteſtate inflicta dicitur, quia Laïcæ Poteſtati res dumtaxat terrenæ, & corpora ſubijcitur, non animæ: Claues Regni Cœlorum, ligandíque & ſoluendi animas poteſtatem Chriſtiani vniuerſi non acceperunt; ſed Apoſtoli, & eorum Succeſſores, quibus dictum à Chriſto Domino noſtro eſt: *Quodcumque ligaueritis ſuper terram, erit ligatum & in cælis, &c.* Ad bonum autem Eccleſiæ regimen poteſtas ferendi Cenſuras, quibus peccatores coërceantur, eorúmque plectatur contumacia, omninò neceſſaria eſt. Nam *Iuriſdictio nullius videretur eſſe momenti, ſi coërcitionem aliquam non haberet*, vt dicitur cap. *Paſtoralis*, Extra, *De Officio Delegati*. Et vt dicitur in Digeſtis, L. 2. Tit. de Iuriſdictione omnium Iudicum, *Cui Iuriſdictio data eſt, ea quoque conceſſa eſſe videntur ſine quibus Iuriſdictio expleri non potuit*. Dicitur *Priuans hominem baptizatum*, quia homines non baptizati non ſunt ſubditi Eccleſiæ, adeóque illius cenſuris non ſubiacent. *Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt judicare?* (inquit Apoſtolus 1. ad Corinthin 5.) *Nonne de ijs, qui intus ſunt vos judicatis? Nam eos qui foris ſunt, Deus judicabit.* Dicitur, *Bonorum aliquorum ſpiritualium vſu*, quo differt à pœnis ciuilibus, quæ rebus dumtaxat temporalibus priuant. Non autem omnibus bonis ſpiritualibus priuat Cenſura, Virtutibus namque infuſis, & earum actibus hominem non priuat, ſed ijs dumtaxat quæ Eccleſiæ diſpenſationi credita ſunt, ſcilicet participatione Sacramentorum, communione ſuffragiorum, functione munerum Eccleſiaſticorum, &c. Dicitur denique, *Propter animæ ſalutem*, qui cenſuræ finis eſt. Pœna enim medicinalis eſt Cenſura Eccleſiaſtica, quam Eccleſia infligit non ſolùm, vt puniat peccatorem, ſed vt eum ad Pœnitentiam adducat, vt conſtat ex cap. *Ex litteris*, Extra, *De Conſtitutionibus*; cap. *De Quodvultdeo*, Extra, *De Iudicijs*, & cap. *Cùm Medicinalis*, De Sententia Excommun. in Sexto. Idemque docuit *S. Auguſtinus*, Sermone 351. aliàs 50. inter Homilias quinquaginta: *Nos verò* (inquit) *à Communione prohibere quemquam non poſſumus, (quamuis hæc prohibitio nondum ſit mortalis, ſed medicinalis.) Niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico Iudicio nominatum, atque conuictum.*

Matth.

Cenſuræ autem dicuntur, quòd Eccleſiaſtici Iudices, Cenſorum more, ita iis inflictis delinquentes punire ſoleant, vt ſanguinem non reffundant, ſed ſuffundant, vnamque ſibi proponant peccatoris emendationem.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Cenſura?

CEnſura Eccleſiaſtica tres ſpecies complectitur, ſcilicet Excommunicationem, Suſpenſionem, & Interdictum, vt reſpondet *Innocentius III.* cap. *Quæſiuit*, Extra, *De Verborum Significatione*. Vnde Irregularitas pœna quidem Eccleſiaſtica eſt, non Cenſura. Quædam enim Irregularitates abſque crimine contrahuntur: Nulla autem Cenſura niſi grauis peccati reis infligitur.

Cenſura rurſus alia eſt à iure, alia ab homine.

Cenſura à iure eſt illa quæ fertur à Legiſlatore cum intentione condendi legem, ſeu ſtatutum generale perpetuum, pœna Cenſuræ Eccleſiaſticæ illius transgreſſoribus indictâ.

Cenſura ab homine ea eſt, quæ fertur ab homine Iuriſdictionem Eccleſiaſticam habente, non intentione condendi ſtatutum, aut legem perpetuam, ſed temporale, ac tranſitorium præceptum dandi in ſingulari actione, vel negotio, decretâ contra inobedientes & contumaces Cenſurâ.

Cenſura rurſus alia eſt latæ Sententiæ, alia Sententiæ ferendæ. Prima eſt illa, in quam ipſo facto incurritur, abſque aliâ Sententia Iudicis: Altera quæ ſolummodo eſt comminatoria, nec ipſo facto in eam incurritur ante Sententiam Iudicis.

Cenſura latæ Sententiæ his verbis indicatur, *Ipſo iure*, *Ipſo facto*, aut *latæ ſententiæ*. Item his verbis, *Excommunicationis ſententiâ duximus innodandum*; vel, *Excommunicationis ſententiâ innodante*. Similem vim habent verba illa, *Sententiam Excommunicationis incurrat*; vel, *Eccleſiaſtico ſubjaceant Interdicto*. Item illa, *Excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubjacere*. Item illa, *Sit Anathematis mucrone percuſſus*; *Anathema ſit*; *Excommunicatus ſit*. Cenſura ferendæ Sententiæ iudicanda eſt, quæ verbis futuri temporis fertur, vt cùm dicitur, *Qui hoc fecerit, Excommunicabitur*, *vel ſuſpendetur*; aut, *Excommunicetur*, vel, *ſuſpendatur*, niſi verbo futuri temporis addatur, *Ipſo facto*, *ipſo iure*, *aut latæ Sententiæ*. Item hæc verba, *Sententiam Excommunicationis te noueris incurſurum*, Excommunicationem comminatoriam, non latæ Sententiæ indicant: Sicut & illa, *Sub pœna Excommunicationis*, *ſub interminatione Anathematis*. Cùm enim odia reſtringenda ſint, & in mitiorem partem interpretanda, ſecundùm Regulam Iuris, Legiſlator & Superior non eſt exiſtimandus Cenſuram ipſo facto incurrendam tuliſſe, niſi id verbis diſertis expreſſerit.

ARTICVLVS III.

De Poteſtate ferendi Cenſuras, ſeu à quibus ferri poſſint?

Matt. 18 POteſtatem ferendi Cenſuras Eccleſiæ à Chriſto Domino noſtro traditam eſſe, dogma fidei eſt, fundamentum in illis verbis. *Quæcumque alligaueritis*, &c. Et in illis Apoſtoli 1. ad Corinthios 5. *Auferte malum ex vobis ipſis*; vt explicat *S. Auguſtinus* Lib. 2. *Retractationum*, cap. 17. & Quæſtione 39. in Deuteronomium. Hanc poteſtatem exercuit Apoſtolus, cùm Inceſtuoſum Corinthium excommunicauit. 1. ad Corinth. 5. *Et non magis luctum habuiſtis*, (inquit) *vt tollatur de medio veſtrûm qui hoc opus fecit. Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam judicaui, vt præſens eum qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Ieſu; tradere hujuſmodi Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Et paulò infrà: *Si is, qui frater nominatur, eſt fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax: Cum ejuſmodi nec cibum ſumere.* Et 2. ad Theſſalonicenſes 3. *Quòd ſi quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate, & ne commiſceamini cum illo; vt confundatur.*

Hanc poteſtatem in Eccleſia permanere teſtimoniis Patrum & Conciliorum facilè probari poteſt. Vnum aut alterum ſubiicio. Inſignis eſt *Tertulliani* locus in *Apologetico* cap. 39. vbi ſacros Chriſtianorum Conuentus deſcribit. *Ibidem etiam*, inquit, *exhortationes*, *caſtigationes*, *& Cenſura diuina. Nam & judicatur magno cum pondere, vt apud certos de Dei conſpectu; ſummumque futuri judicij præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, vt à communicatione orationis, & conuentus, & omnis ſancti commercij relegetur.*

De eadem poteſtate *S. Hieronymus*, Epiſtolâ 1. ad *Heliodorum* ita ſcribit: *In veteri quidem Lege quicumque Sacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur à Populo, aut gladio ceruice ſubjectâ, contemptum expiabat cruore. Nunc verò inobediens ſpirituali mucrone truncatur, aut ejectus de Eccleſia rabido Dæmonum ore diſcerpitur.*

Et *S. Auguſtinus*, Libro *De Fide & Operibus*, cap. 2. malos in Eccleſia non ita tolerari docet, vt diſciplinæ ſeueritas ſiue diligentia ſoluatur omninò atque omittatur. *Neque enim quia illam primi Populi permixtionem Moyſes Dei famulus patientiſſimè perferebat, ideò non in multos etiam gladio vindicauit. Et Phinees Sacerdos adulteros ſimul inuentos ferro vltore confixit. Quod vtique Degradationibus & Excommunicationibus ſignificatum eſt eſſe faciendum hoc tempore, cùm in Eccleſiæ Diſciplinâ viſibilis fuerat gladius ceſſaturus.*

Eccleſia denique in Conciliis Oecumenicis congregata Hæreticos & Schiſmaticos Anathemate, ſiue Excommunicatione confixit, & grauiorum criminum reos latis Cenſuris caſtigauit, tum in ſacris illis Conuentibus, tum extra. Et Concilium Conſtantienſe inter errores *Ioannis Vuicleſ* iſtos Articulos damnauit: *Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi priùs ſciat eum excommunicatum à Deo: Et qui ſic Excommunicat, fit ex hoc Hæreticus, vel Excommunicatus.*

Prælatus excommunicans Clericum, qui appellauit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipſo traditor eſt Regis & Regni.

Excommunicatio Papæ, vel cujuſcumque Prælati non eſt timenda, quia eſt Cenſura Antichriſti.

Item inter Articulos *Ioannis Hus* hunc pariter damnauit: *Per Cenſuras Eccleſiaſticas Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, ad ſui exaltationem Clerus populum laïcalem ſibi ſuppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Antichriſto.*

Et *Martinus V.* Pontifex Maximus redeuntes ad Eccleſiam Huſſitas interrogari iubet, *Vtrum credant, quòd Papa, vel alij Prælati, & eorum Vicarij in ſpiritualibus habeant poteſtatem Sacerdotes & Laïcos inobedientes & contumaces excommunicandi, ab Officio, Beneficio, ingreſſu Eccleſiæ, & Adminiſtratione Eccleſiaſticorum Sacramentorum ſuſpendendi.*

Item, Vtrum credant, quòd inobedientiâ ſiue contumaciâ excommunicatorum creſcente, Prælati, vel eorum Vicarij in ſpiritualibus habeant poteſtatem aggrauandi & reaggrauandi, Interdictum ponendi & brachium ſæculare inuocandi; & quòd illis Cenſuris per inferiores ſit obediendum.

Obiicitur *S. Auguſtini* teſtimonium, quo ligandi poteſtatem Chriſtianis omnibus communem eſſe; non minùs quàm fraternæ correctionis officium ſignificare videtur, Sermone 82. aliàs 16. *De Verbis Domini*, cap. 4. *Cœpiſti* (inquit) *habere fratrem tuum tanquam Publicanum, ligas illum in terra, ſed vt juſtè alliges, vide. Nam injuſta vincula diſrumpit juſtitia. Cùm autem correxeris, & concordaueris cum fratre tuo, ſoluiſti illum in terra. Cùm ſolueris in terra, ſolutus erit & in cœlo.*

Reſpondetur, *S. Auguſtinum* eo loci hæc verba, *Quæcumque alligaueritis*, &c. ad bonos Chriſtianos extendere morali quodam ſenſu & minùs proprio, atque ad fraternam correctionem ſpectante; non autem ſecundùm ſenſum proprium, ac litteralem, quatenus poteſtatem retinendi & remittendi peccata, & infligendi Cenſuras, atque ab illis abſoluendi ſignificant. Quod ſolis Eccleſiæ Præpoſitis, ſiue Sacerdotibus conuenit, vt alibi explicat, ſcilicet Libro 20. *De Ciuitate Dei*, cap. 9. Illud Apocal. 20. *Et vidi ſedes, & ſedentes ſuper eas, & judicium datum eſt*, exponens: *Non hoc* (inquit)

putan-

patuudum eſt de vltimo juditio diei: Sed ſedes Præpoſitorum, & ipſi Præpoſiti intelligendi ſunt, per quos Eccleſia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum meliùs accipiendum videtur, quàm id quod dictum eſt: QVÆ LIGAVERITIS *in terra, ligata erunt & in cœlo; & quæ ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in cœlo. Vnde Apoſtolus:* QVID *enim mihi eſt*, inquit, *de his qui foris ſunt judicare? Nonne de his qui intus ſunt vos judicatis?* Et Sermone 351. aliàs Homilia quinquageſima inter Homilias quinquaginta diſertè docet, *Non temerè, aut quomodolibet, ſed per judicium auferendos eſſe malos ab Eccleſiæ Communione.* Illud porrò iudicium pertinere *Ad Antiſtites, per quos in Eccleſia Claues miniſtrantur.* Et Tractatu quinquageſimo in Ioannem: *Si in Petro* (inquit) *non eſſet Eccleſiæ ſacramentum, non ei diceret* „ *Dominus*, Tibi dabo claues Regni cœlorum, quæ„ cumque ſolueris in terra, ſoluta erunt & in cœ„ lo, & quæcumque ligaueris in terra, ligata erunt „ & in cœlo. *Si hoc Petro tantùm dictum eſt, non facit hoc Eccleſia. Si autem & in Eccleſia fit, vt quæ in terra ligantur, in cœlo ligentur, & quæ ſoluuntur in terra, ſoluantur in cœlo: Quia cùm excommunicat Eccleſia, in cœlo ligatur excommunicatus; cùm reconciliatur ab Eccleſia, in cœlo ſoluitur reconciliatus: Si hoc ergo in Eccleſiâ fit, Petrus quando claues accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificauit.* Libro Denique *De Correptione & Gratia*, cap. 15. *Corripiantur itaque* (inquit) *à Præpoſitis ſuis ſubditi fratres correptionibus de charitate venientibus, pro culparum diuerſitate diuerſis, vel minoribus, vel amplioribus: Quia & ipſa quæ damnatio nominatur* (Id eſt Excommunicatio) *quam facit Epiſcopale judicium, quâ pœnâ in Eccleſiâ nulla major eſt, poteſt, ſi Deus voluerit, in correptionem ſaluberrimam cedere atque proficere, Neque enim ſcimus quid contingat ſequenti die, aut ante finem vitæ hujus de aliquo deſperandum eſt, aut contradici Deo poteſt ne reſpiciat & det pœnitentiam, & accepto ſacrificio ſpiritus contribulati, cordiſque contriti, à reatu quamuis juſtæ damnationis abſoluat, damnatúmque Ipſe non damnet. Paſtoralis tamen neceſſitas habet, ne per plures ſerpant dira contagia, ſeparare ab omnibus ſanis morbidam, ab illo cui nihil eſt impoſſibile, ipſâ forſitan ſeparatione ſanandam.*

Obijcitur, *S. Ioannem Chryſoſtomum*, Sermone *De Anathema*, docere, Neminem hominem eſſe excommunicandum, & *Qui hominem facit Anathema Eccleſiæ, abducere ſeipſum in extremam perniciem, vſurpando dignitatem Filij Dei.* Et infrà: *Obſecramus, & conteſtamur vos, vt à tanto malo deſiſtatis. Nam is quem tu anathematizare decreuiſti, vel viuit, vel mortuus eſt. Quòd ſi adhuc ſupereſt, impiè agis, qui eum qui à malo in bonum ſe vertere poteſt, crudeliter reſecas. Sin mortuus eſt, multò magis crudelis es: Quia Domino ſuo ſtat, aut cadit, non jam ſub jure humano exiſtens ∴ Ea propter vos oro, ne vobis hæc verba meate excidant. Dogmata enim impia, & quæ ab hæreticis profecta, arguere & anathematizare oportet: Hominibus autem parcendum, & pro ſalutem ipſorum orandam.*

Reſpondetur, *S. Ioannem Chryſoſtomum* ferendarum Cenſurarum auctoritatem Eccleſiæ, & illius Præpoſitis non negare, ſed illis dumtaxat qui nullam in Eccleſia auctoritatem habent, & nihilominus Anathema in filios Eccleſiæ iaculari præſumunt. Hanc fuiſſe eius mentes conſtat ex tempore, loco, circumſtantijs, perſonis, in quibus, & coram quibus perorabat. Hunc Sermonem de Anathemate habuit Antiochiæ, tempore Schiſmatis, quod *Flauianum* inter & *Paulinum*, poſt obitum *S. Meletici* perdurabat. Vtriuſque partis Fideles, illi ſcilicet qui *Paulino*, & illi qui *Flauiano* communicabant, mutuum ſibi inclamabant Anathema. Qui *Flauiano* adhærebant, maximè omnium erant exaſperati, & alios Anathemate confodiebant. Qua ab audaciâ illos Sanctus *Chryſoſtomus* abducit. *En ſpecto viros* (Inquit) *qui nullum ex ſacris Litteris germanum ſenſum: Imò ubi ſubomninò ſacrarum Litterarum tenent, furibundos, audaces, contentioſos, qui neque ſciunt quæ dicunt, neque de quibus affirmant, in hoc vno tantùm audaces, quòd dogmata ſtatuunt, & Anathema declarant ea, quæ maximè ignorant.* Et infra: *Cur poteſtatem aſſumis, quæ Apoſtolis tantùm communicata, & his qui illorum idonei Succeſſores?* Cæterùm *S. Chryſoſtomus* Excommunicationis ferendæ poteſtatem in Eccleſia agnoſcit Homiliâ 17. in Matthæum. *Propterea* (inquit) *nos lamentamur, & plangimus: & ſi viderimus vos in eiſdem manentes, etjam interdicimus omnino vobis ſacri iſtius ingreſſionem veſtibuli, & cœleſtis participationem Myſterij.*

Et Homilia 4. in Epiſtolam ad Hebræos: *Nemo* (Inquit) *vincula contemnat Eccleſiaſtica. Non eſt enim homo qui ligat, ſed Chriſtus, qui nobis hanc dedit ligandi poteſtatem, & efficiens, vt homines in ſua poteſtate habeant tantum honorem. Nam nos quidem vti volumus poteſtate ad ſoluendum. Imò verò vellemus ne hoc quidem eſſe neceſſe. Nullum enim volumus eſſe apud nos vinctum. Sed ſi neceſſe habuerimus, ignoſcite. Non enim lubentes, nec volentes, ſed magis quàm vos vincti dolentes, vincula iniicimus. Si quis autem illa contemnat, adueniet tempus judicij, quod ipſum doceat.* Lege & Homiliam 15. in 1. ad *Corinthios*, Homiliam 5. In Epiſt. 1 ad *Timotheum*, &c.

Cenſuras ferre poſſunt quicumque Iuriſdictionis poteſtatem habent, ordinariam vel delegatam in foro exteriori: Ordinariam, ſcilicet Concilia Generalia, & Romanus Pontifex, in tota Eccleſiâ, Patriarchæ, Concilia Prouincialia, Archiepiſcopi, Epiſcopi habentes Clerum & Populum, in ſuis Prouincijs, aut Diœceſibus, Legati Apoſtolici, Vicarij Generales Epiſcoporum, Capitulum Sede vacante, eiuſque Vicarij, Prælati Regulares, id eſt, Moderatores Generales Ordinum, Abbates, Prouinciales, Priores, Guardiani, Correctores, Rectores, Miniſtri, ſeu alio quouis nomine vocentur Monaſteriorum, ſiue Religioſarum Domorum Superiores; non Parochi, non Abbatiſſæ. Delegatam poteſtatem habent ferendi Cenſuras, quibus Iuriſdictio Eccleſiaſtica in foro exteriori demandata eſt à Superiore legitimo, vel ex legitimâ & probatâ conſuetudine quæſita. Quæ quidem Iuriſdictio nec Mulieribus, nec Laicis, nec Religioſis etiam Viris primâ Tonſurâ nondum initiatis, neque Clericis coniugatis Iure committi poteſt. De his inter Iuris Canonici peritos, & Theologos qui de Cenſuris egerunt, conuenit, vt Canones ad ſingulorum probationem congerere non ſit opus.

ARTICVLVS IV.

Quam ob cauſam ferri poſſit Eccleſiaſtica Cenſura?

1 CEnſura ſolùm propter culpam ferri poteſt. Pœna enim ſpiritualis eſt, adeóque nonniſi propter culpam infligenda. Medicina eſt: Quamobrem morbum peccati ſupponit. Idque Ius omninò poſtulat, cap. *Sacro*, Extra, *De Sententia Excommunicat.* Et quidem culpam propriam illius eſſe neceſſe eſt, in quem fertur Cenſura, ſi ſit Excommunicatio. Nemo enim propter alienum peccatum excommunicari poteſt, vt confirmat Canon, *Si habes*, Cauſa 24. Quæſt. 3. Suſpenſio autem, quia in communitatem ferri poteſt, vt probat caput, *Quia ſæpè*, Tit. *De Electione*, & cap. *Si Sententia*, Tit. *De Sententia Excommunicat.* in Sexto, & fieri poteſt, vt in communitate aliqui ſint immunes à culpa, ſatis eſt hac in hypotheſi, vt rea ſit communitas, in quam Cenſura directè fertur. At cùm Suſpenſionis Sententia fertur in hominem ſingularem, abſque proprio illius crimine ferri non poteſt. Interdictum verò id proprium habet, vt in aliquos ferri poſſit ſine culpa eorum perſonali & propria, vt habetur ex eodem cap. *Si Sententia*; ſed tamen fertur ſemper ob peccatum ſaltem alterius, propter quod eos etiam, qui ſunt inſontes, pœnas aliquas pati minimè iniuſtum eſt, quatenus ad reum aliquo modo pertinent; ſicut membra quædam corporis propter alia patiuntur. Eccleſia itaque propter commune bonum, & ad maiorem terrorem incutiendum ei qui deliquit, Cenſuram Interdicti aliquando etiam imponit eis, qui non deliquerunt. Atque ob eandem cauſam quandoque locus Interdicto ſupponitur in execrationem criminis, ad rei terrorem, & ad excitãdum reliquos, vt ſoliciti ſint de reo ad pœnitentiam & obedientiam Eccleſiæ reuocando.

2 Propter peccatum merè internum & ſola mente, ac voluntate conſummatum ferri Cenſura non poteſt, ſed neceſſe eſt, vt in actum externum prodeat. Eccleſia enim de occultis non judicat, ſed tantùm de manifeſtis, vt conſtat ex cap. *Tua nos*, & cap. *Sicut tuis*,

Matt. 18.

1 Cor. 5.

Extra, *De Simonia*. Idque ex Apoſtolo confirmatur 1. ad Corinth. 4 *Nolite* (inquit) *ante tempus iudicare, quoad vſque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo*: Hoc iudicium ſolius Dei pro-
1. Reg 16. prium eſſe ſignificans: Quoniam *Homo videt ea, quæ parent, Dominus autem intuetur cor*. Id confirmat Axioma illud Iuris, Can *Chriſtiana*, Cauſa 32. Quæſt. 5. *Non habent latentia peccata vindictam*: & illud, *Cogitationis pœnam nemo patitur*: Cùm ſcilicet intra fines cogitationis & voluntatis ſiſtitur, nec tentatur voluntatis executio. Quamobrem cùm excommunicantur credentes talem errorem, aut non credentes talem veritatem, cap. *Excommunicamus* 1. §. *Credentes præterea*, & cap. *Excommunicamus* 2. §. *Si qui autem*, Extra, *De Hæreticis*, ſermo eſt de illis qui errorem ſuum verbo, vel facto exteriùs produnt. Atque hoc etiam ſenſu intelligenda ſunt verba Concilij Gangrenſis Canone 19. relata à *Gratiano* Can. *Si quis eorum*, Diſt. 30. *Si quis Ieiunia Eccleſiæ putauerit eſſe contemnenda, perfectam in ſua conſcientiâ judicans rationem, Anathema ſit*. Hæc enim verba, *Si quis putauerit contemnenda*, ſolam exiſtimationem interiorem non ſignificant, ſed qua prodit in actum exteriorem; Quod Verſio *Dionyſij Exigui* clariùs explicat. Hunc enim Canonem ita reddit: *Si quis eorum qui continentiæ ſtudens abſque neceſſitate corporea, tradita in commune Jejunia, & ab Eccleſia cuſtodita, ſuperbiendo diſſoluit, ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus; Anathema ſit*.

3 Cenſura ob peccatum dumtaxat mortale infligi poteſt, non quodlibet, ſed ſpeciali quadam grauitate notandum, aut quod ſcandalum generet, aut pacem perturbet, aut graue damnum afferat, quod alia via commodè impediri non poſſit. Vnde Concilium Aurelianenſe 4. Canone ſecundo pro leuibus culpis aliquem excommunicari vetat. *Nullus* (inquit) *Sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à Communione ſuſpendat: præter eas culpas pro quibus antiqui Patres arceri ab Eccleſia juſſerunt committentes*. Refertur Can. *Nullus*, Cauſa 11. Quæſt. 3. Et Concilium Meldenſe Canone 56. ſtatuit. *Vt nemo Epiſcoporum quemlibet ſine certâ & manifeſtâ peccati cauſa Communione priuet Eccleſiaſticâ. Anathema autem ſine conſenſu Archiepiſcopi, aut Coëpiſcoporum, prælatâ etiam Euangelicâ admonitione, nulli imponat, niſi vnde Canonica docet Auctoritas: quia Anathema æternæ eſt mortis damnatio, & nonniſi pro mortali debet imponi crimine, & illi qui aliter non potuerit corrigi*. Refertur Canon. *Nemo Epiſcoporum*, Cauſa 11. Quæſt. 3. Idemque confirmat Concilium Tridentinum Seſſione 25. *De Reformatione*, cap. 3.

4 Cenſura ferri non poteſt pro peccato iam commiſſo, niſi intercedat contumacia, vt colligitur ex verbis Chriſti Matth. 18 *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*. Vnde Monitio Cenſuræ inflictionem præcedere debet ſecundùm Canones. Et certè cùm ſit pœna medicinalis, pro delicto præterito, in quo reus permanere non vult, ferri non poteſt: Alioqui vindicta eſſet, non medicina.

Id confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Art. 1. Quæſtiuncula 3. *Per Excommunicationem* (inquit) *Iudex Eccleſiaſticus excommunicatos excludit à Regno quodammodo: Vnde cùm non debeat excludere niſi indignos, nec aliquis reddatur indignus niſi per peccatum mortale amiſerit charitatem, quæ eſt via ducens ad Regnum: ideò nullus excommunicari debet niſi pro peccato mortali* ∴ *Sed quia Excommunicatio eſt grauiſſima pœnarum, pœnæ autem medicinæ ſunt: Sapientis autem Medici eſt à leuioribus medicinis incipere & minus periculoſis; ideò Excommunicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali, niſi contumax fuerit; vel non veniendo ad Iudicium, vel ante terminationem Judicij ſine licentiâ recedendo; vel determinationi non parendo: Tunc enim poſtquam monitus fuerit, ſi obedire contempſerit, contumax reputatur, & excommunicari debet à Judice jam non habente quid contra ipſum faciat ampliùs*. Vnde ſi qui Canones pro peccato præterito Cenſuram ferunt, intelligenda ſemper eſt conditio de futuro, vel quoad reſtitutionem, vel quoad ſatisfactionem, vel remotionem ſcandali: & Cenſura ligatur qui hoc, vel illud crimen commiſit, niſi reſipiſcat, niſi ſatisfaciat, niſi ſcandalum remoueat, &c. Quamquam propter peccatum præteritum infligi pœna aliqua poteſt nulla intercedente contumacia, verbi gratia priuatio Officij, aut Dignitatis, ſeparatio ab Altari, & à Communione Corporis & Sanguinis Chriſti certo tempore, ſed huiuſmodi pœnæ propriè Cenſuræ non ſunt. Sic exponitur Can. *Tanta*, Diſt. 86. quo duorum menſium ſpatio excommunicatos eſſe decernit *S. Gregorius* illos qui prauum conſilium Epiſcopo cuidam dederant; ita tamen, vt ſi intra illud tempus in mortis periculum venirent, Viatico non priuarentur. Priuatio enim illa Euchariſtiæ per duos menſes, Excommunicatio minùs propriè vocatur.

ARTICVLVS V.

Qui Cenſurâ ligari poſſint?

CEnſuris ligari poſſunt quilibet adultæ ætatis homines, baptizati, ſui compotes, non perpetuò amentes; non mortui, qui foro Militantis Eccleſiæ non ſubiacent. In mortuum tamen ferri poteſt declaratoria Sententia Cenſuræ quam viuens incurrit: Atque hoc nomine Hæreticis poſt mortem Anathema dicitur: & quicumque Excommunicationis vinculo ligati obierunt, ſepultura ſacra & ſuffragijs Eccleſiæ priuantur. Hoc ſenſu intelligi debet Can. *Sunt*, Cauſa 24. Quæſt. 2. Canon, *Neque*, Diſtin. 88. ex *S. Cypriano* ſumptus Epiſt. ad Clerum & Plebem Furnitanorum, & cap. *Si quis Epiſcopus*, Extra, *De Hæreticis*. Quòd autem mortui interdum Excommunicatione abſoluantur, non probat eos Eccleſiæ foro obnoxios eſſe, ſed Cenſuram morte ſolutam, ſi pœnitens (vt præſumitur) obierit qui ligatus erat, in Eccleſiæ foro aliquo modo manſiſſe, quoad ſepulturæ ſacræ, publicorúmque ſuffragiorum priuationem. Quod ita ab Eccleſia ſtatutum, vt maiori timore, ac reuerentia erga Cenſuras afficerentur Chriſtiani, magiſque ſoliciti eſſent de Abſolutione obtinenda propter periculum mortis. Hæc autem diſciplina de Abſolutione interdum poſt mortem tribuenda excommunicatis, nititur cap. *A nobis*, 2. & cap. *Sacris*, Extra, *De Sententia Excommunicationis*. In primo ſic reſpondet Innocentius III. *Judicium Dei veritati, quæ non fallit nec fallitur, ſemper innititur: Judicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpè contingit, & falli: Propter quod contingit interdum, vt qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolutus, & qui liber eſt apud Deum, Eccleſiaſticâ ſit Sẽtentiâ innodatus. Vinculum ergo quo peccator ligatur eſt apud Deum, in culpæ remiſſione diſſoluitur: Illud autem quo ligatus eſt apud Eccleſiam, cùm ſententia remittitur, relaxatur. Quod in ſuſcitatione Lazari ſermo Euangelicus manifeſtat: Quem priùs Dominus ſuſcitauit, & Apoſtolis præcepit poſtmodum ſoluere ſuſcitatum. Vnde quantumcumque ſe quis juramento præſtito, quòd Eccleſiæ Mandato pareret, humiliare curauerit, quantumcumque pœnitentiæ ſigna præceſſerint, ſi tamen morte præuentus, Abſolutionis non potuerit beneficium obtinere quamuis abſolutus apud Deum fuiſſe credatur, nondum tamen habendus eſt apud Eccleſiam abſolutus: poteſt tamen & debet ei Eccleſiæ beneficio ſubueniri, vt ſi de ipſius viuentis pœnitentia per euidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam Abſolutionis beneficium impendatur. Nec obſtat, quòd Eccleſiæ legitur attributa poteſtas ligandi atque ſoluendi homines ſuper terram, tanquam non poſſit ſoluere & ligare ſub terra ſepultos: & quod legitur, Non communicetur mortuo, cui non eſt communicatum & viuo: cùm ei ſi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuiſſet, quem non contemptus Religionis, ſed neceſſitatis articulus impediuit, & in certis caſibus à Canonibus denotatis ligaſſe legatur Eccleſia mortuos, & ſoluiſſe*.

Vt autem incurratur in Cenſuram, neceſſe eſt, vt homo ſit Cenſuræ capax, non ſolùm pro tempore quo imperauit facinus propter, quod illa contrahitur, ſed etiam pro tempore, quo idem facinus executioni mandatur. Vnde ſi quis mandauit, dum viueret, interfici, aut percuti Clericum, & mortuus eſt antequam nefaria iuſſio executioni mandaretur, non ligatur Excommunicatione lata in cap. *Si quis ſuadente*, quamuis in eam incurrat non tantùm qui per ſe ipſum, ſed etiam qui ſua

aucto-

auctoritate, vel mandato manus injicit temerè violentas in Clericum, vt habetur cap. *Mulieres*, §. *Illi verò*, Extra, *De Sententia Excommunicationis*.

Hominem porrò vnâ jam Cenſurâ ligatum, alterâ non tantùm diuerſæ, ſed eiuſdem etiam ſpeciei ligari poſſe, totque Cenſura contrahi, quot numero patrantur facinora quibus annexa Cenſura eſt, Iuris Canonici Periti & Theologi ſumma conſenſione docent, poſt *S. Thomam* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 3.

ARTICVLVS VI.

Quibus de cauſis nulla & irrita, vel injuſta Cenſura ſit:

CEnſura nulla & irrita eſt tribus de cauſis: Primò defectu Iuriſdictionis in eo à quo fertur: Secundò defectu cauſæ legitimæ: Tertiò defectu ordinis ad Iudicij ſubſtantiam requiſiti.

Ob primum defectum, ſcilicèt Iuriſdictionis, nulla eſt Cenſura, quæ fertur à non Iudice, vt colligitur ex Can. *Sententia*, Cauſa 11. Quæſt. 3. quo *Sententia Paſtoris*, non alterius, timenda dicitur. Nulla pariter Cenſura eſt lata ab Excommunicato, vel Suſpenſo, ſi non ſolùm ab Ordine, ſed etiam à Iuriſdictione ſuſpenſus ſit, vt habetur Can. *Audiuimus*, Cauſa 24. Quæſt. 1. Item lata ab intruſo, id eſt, qui abſque Inſtitutione Canonica Dignitatem Eccleſiaſticam obtinuit, vt colligitur ex Can. *Alienationes*, Cauſa 12. Quæſt. 2. Id confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 2. Quæſtiuncula 3.

Hinc ſequitur, 1. Cenſuram ab Epiſcopo latam extra proprium territorium, ac Diœceſim, aut in loco exempto, cùm ad illam ferendam contentioſâ (vt loquuntur) Iuriſdictione opus eſt, nullum eſſe. Iuriſdictio enim ſolemni more, ſedendo ſcilicet pro tribunali, & cum cognitione cauſæ, extra proprium territorium exerceri non poteſt abſque licentia Ordinarij.

2 Colligitur, Cenſuris ab Epiſcopo latis per modum Statuti non ligari eius ſubditos in aliena Diœceſi delinquentes; vt conſtat ex cap. *Vt animarum*, Tit. *De Conſtitutionibus*, in Sexto. *Statuto* (inquit) *Epiſcopi, quo in omnes qui furtum commiſerint Excommunicationis Sententia promulgatur, ſubditi ejus furtum extra ipſius Diœceſim committentes, minimè ligari noſcantur, cùm extra territorium Iurdicenti non pareatur impunè.* Cenſura tamen per modum ſtatuti lata in Clericos non reſidentes, aut ad Synodum non accedentes, à proprio Epiſcopo, delinquentes, ligat quamuis in alienâ Diœceſi exiſtant. Peccatum enim omiſſionis ibi committi cenſetur, vbi actus præſcriptus exercendus erat.

3 Colligitur, Cenſuram à Superiore latam per modum Sententiæ ligare illius ſubditos in aliena etiam Diœceſi exiſtentes. Id enim diſcriminis inter Statutum & Sententiam intercedit, quòd Statutum territorium reſpiciat, ſeu perſonas ſubditas in territorio Superioris degentes: Sententia verò perſonam ipſam reſpiciat, cuius contumacia coërcenda eſt. Vnde Pariſienſis Epiſcopus Sententiam Excommunicationis ferre poteſt contra fures qui Pariſijs graue furtum commiſerunt, niſi quam primùm reſtituant, eóque vinculo fures illi ligabuntur, quamuis in alienam Diœceſim ſe receperint, & domicilium mutauerint, quia manent ſubditi ratione delicti, quod in alieno territorio patratum eſt, vt conſtat ex cap. *Licet*, Extra, *De Foro competenti*, Quod rationes, ſiue cauſas quatuor aſſignat, quibus forum regulariter quis ſortitur, ſcilicet delictum, contractum, domicilium, & rem de qua contra poſſeſſorem his monetur. Cenſuram quoque ferre poteſt Epiſcopus in reum, qui domicilium mutauit datâ operâ, vt Iuriſdictionem illius declinaret, vel etiam bona fide, ſi cauſæ cognitio in foro ſuo fuerit inchoata, vt conſtat ex cap. *Propoſuiſti*, Extra, *De Foro competenti*, vbi *Gregorius Nonus* ſic reſpondet cuidam Epiſcopo: *Propoſuiſti Nobis; quòd quidam ſubditus tuus ad petitionem cujuſdam aduerſarij à te legitimè citatus ad cauſam, quia poſtmodum Iuriſdictionis alterius eſſe cœpit, tuum intendit Iudicium declinare. Porrò tuæ Prudentiæ dubiam eſſe non credimus, quòd is in prædictâ cauſâ jus reuocandi forum non habet, quaſi ab altero jam præueniatur.*

4 Colligitur, Nullam fore Cenſuram, quam quis ferret in ſe ipſum, vel æqualem, vel Superiorem, quia nec in ſe ipſum, vel in Superiorem, vel æqualem, vllam Iuriſdictionem habet. Ita *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 3.

5 Nullam eſſe & irritam Cenſuram latam, poſtquam Appellatio legitima interpoſita eſt: Quia *Per Appellationem interpoſitam, Excommunicantis videtur Iuriſdictio dormitaſſe*, vt reſpondet *Innocentius III.* cap. *Paſtoralis*, Extra, *De Sententia Excommun.* Id eſt, Iudicis, qui Cenſuram ſub conditione tulerat, Iuriſdictio ſuſpenſa eſt, cauſâque ad Superiorem Iudicem deuoluta. Epiſcopus verbi gratiâ fert Cenſuram Suſpenſionis, vel Excommunicationis in Clericum niſi intra duos menſes compareat in foro ſuo. Clericus appellat ab huiuſmodi Sententia. Epiſcopus nihilominus contendit illum Cenſurâ huiuſmodi ligari: Fruſtra quidem & perperam, quia Appellatio ad Metropolitanum ſuſpendit Iuriſdictionem Epiſcopi hàc in cauſâ, adeóque & latam ab eo Sententiam, vt reſpondet *Celeſtinus, III.* cap. *Præterea*, 2. Extra, *De Appellationibus*, cuius hæc ſunt verba: *Requiſiti ſumus, ſi quis Iudex ita protulerit Sententiam: Niſi Sempronio intra viginti dies ſatisfeceris, te excommunicatum, vel ſuſpenſum, vel interdictum eſſe cognoſcas: Ille in quem fertur Sententia, medio tempore appellans, ad diem ſtatutam minimè ſatisfecerit, vtrùm ille Sententiâ tali ligetur, aut interpoſitione Appellationis tutus exiſtat: Videtur autem Nobis quòd hujuſmodi Sententiam Appellationis obſtaculum debeat impedire.* Idem confirmatur ex cap. *Cùm contingat*, Extra, *De Officio & Poteſtate Iudicis Delegati*. Ex cap. *Per tuas*, Extra, *De Sententia Excommun.* & cap. *Soles*, ſub eodem Tit. in Sexto.

Vt autem legitima ſit appellatio, neceſſe eſt, vt ſit ex cauſâ probabili; ſufficiente, expreſſâ, & coram Iudice probanda, ſi Sententia ſit interlocutoria, iuxta cap. *Vt debitus*, Extra, *De Appellationibus*. At verò ſi peremptoria Sententia fuerit; ſimplex Appellatio, cauſâ etiam non expreſſâ, ſufficit ad Suſpenſionem Cenſuræ, vt vulgò docent Iuris Canonici Periti. Et hæc quidem forum externum ſpectant. In foro verò Conſcientiæ ſi quis mala fide appellat, ad prorogationem litis, ſciens Appellationem eſſe iniuſtam, nulláque cauſa legitima fultum, huiuſmodi Appellatio vim Cenſuræ non ſuſpendit: Quia nemini fraus ſua patrocinari debet, ſiue dolus: Neque vera illa defenſio eſt, ſed offenſio. In foro tamen exteriori hanc ſemper vim habet Appellatio, quamdiu non probatur mala fides, ſiue legitimæ cauſæ defectus. Excipiendæ ſunt cauſæ, in quibus non eſt Appellationi locus ſecundùm Canones, vt cauſa Fidei, vel hominis Religioſi, quando ſecundùm Regulam corrigitur, vt habetur cap. *Ad noſtram*, & cap. *Reprehenſibilis*, Extra, *De Appellationibus*. Quæ quidem Decreta intelligenda ſunt de Diſciplina Regulari, quæ fit ad Pœnitentiam, & extra Iudicium.

Præterea, ad Appellationem legitimam neceſſe eſt, vt legitimo tempore fiat, id eſt, intra decem dies, à die latæ Sententiæ computandos, quod tempus eſt appellandi in cauſis omnibus iure præſcriptum, cap. *Quod ad conſultationem*, Extra, *De Sententia, & Re Iudicata*: Aut certè ante conditionis in Cenſura expreſſæ tempus expletum, vt Auctores Iuris Canonici conſultiſſimi docent, qui Reſponſo *Celeſtini III.* cap. *Præterea*, ſuprà laudato nituntur, innuente legitimam Appellationem cenſeri, quæ *medio tempore* interiecta eſt, id eſt, ante diem explendæ conditioni peremptoriè ſtatutum. Couarruuias, Nauarrus.

Verùm Cenſuræ abſolutè & abſque conditione latæ effectum non ſuſpendit Appellatio, etiamſi ante denuntiationem interpoſita ſit, vt docet cap. *Paſtoralis*, Extra, *De Appellationibus*, quia (inquit) *Excommunicatio executionem ſecum trahit*.

Sequitur ſextò, Cenſuram à Iudice, quem reus ſeruato Iuris ordine recuſauit, latam, antequam recuſationis cauſæ legitimè examinentur, nullam & irritam eſſe.

Sequitur ſeptimò, Irritam eſſe Cenſuram, quam Iudex in propria cauſa tulerit, & in vindictam propriæ iniuriæ, vt *S. Gregorius* reſpondet *Januario Epiſcopo*, & refertur Can. *Inter querelas*, Cauſa 23. Quæſt. 4. Eumdem enim Actorem eſſe & Iudicem, Ius ipſum naturæ vetat. Excipitur caſus neceſſariæ defenſionis,

ſionis, in quo Epiſcopus, aut alius Iudex Eccleſiaſticus, Cenſuram fert in eum, qui ſibi vim infert. Vim enim vi repellere licet. Atque eam exceptionem approbat *Innocentius IV.* cap. *Dilecto*, Tit. *De Sententia Excommu.* in Sexto.

Sequitur octauò, irritam eſſe Cenſuram à Metropolitano latam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum, niſi in caſu Appellationis, aliiſue caſibus in Iure expreſſis, quia in eos Iuriſdictionem non habet.

Altera cauſa, propter quam nulla eſt & irrita Cenſura, eſt defectus cauſæ legitimæ, vt ſi quis Iudex Eccleſiaſticus ſubditum nullius criminis reum excommunicet, vel ſuſpendat, aut Sacris interdicat, nullâ aliâ causâ impulſus, quàm peruersâ ſua voluntate: Aut ſi pro leui culpâ Cenſuram ferat: Aut ſi in ipſa Sententia cauſam prorſus inſufficientem & iniquam exprimat, verbi gratiâ quòd Miſſam quotidie non audit, vel celebrat; quòd Concioni Feſtis diebus non adeſt; vel ſubditis ſub pœna Excommunicationis prohibet, aut præcipit aliquid contra Ius. Tunc enim Sententia continere dicitur *Errorem intolerabilem*, propter quem nulla & irrita meritò pronuntiatur, cap. *Per tuas*, Extra, *De Sententia Excomm.* & cap. *Solet*, ſub eodem Tit. in Sexto.

Quamuis porrò in foro exteriori irrita non ſit Sententia, in qua error intolerabilis non exprimitur, ſi tamen ſufficiens, & legitima cauſa Cenſuræ defuerit, & propterea in Sententia taceatur, Cenſura etiam per ſe nulla & irrita eſt: Vnde ſi ab illa appelletur, & defectus huiuſmodi coram ſuperiori Iudice probetur, irrita declarabitur; nec is, in quem lata eſt, Abſolutione indigebit, vt conſtat ex Can. *Cui eſt*, Can. *Irritam*, Can. *Cœpiſti*, Can. *Quid obeſt*, Can. *Non debet*, & Can. *Illud planè*, Cauſa 11. Quæſt. 3. Idemque confirmat Regula Iuris 64. In Sexto: *Quæ contra Ius fiunt, debent pro infectis haberi.*

Tertiò, nulla & irrita Cenſura eſt defectu ordinis ad Iudicij ſubſtantiam requiſiti; cùm, verbi gratiâ, legitima citatio partis non præceſſit; cùm cauſa Cenſuræ legitimè & iuridicè probata non eſt, reúſque legitimis documentis ſeu teſtimonijs non conuictus, aut ſponte confeſſus; cùm denique deeſt aliqua conditio, vel Iure naturæ, vel ſpeciali Iure poſitiuo ita præſcripta, vt illius defectu Sententiam nullius roboris fore declaretur. Talis eſt Admonitio Canonica & competens, in certis caſibus Iure expreſſis, nempe cùm fertur Excommunicatio maior in participantes cum Excommunicatis, non in crimine, ſed in locutione. Hæc enim Cenſura defectu Canonicæ Monitionis nulla erit, ſecundùm cap. *Statuimus*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. Quæ lex extenditur ad Suſpenſionem & Interdictum in eoſdem participantes lata, cap. *Statutum*, ibidem.

Quamuis autem omnis Sententia, quæ nulla & irrita eſt, ſit etiam iniuſta: Non tamen omnis Cenſura iniuſtè lata etiam nulla eſt. Iniuſta enim Sententia eſt, quæ iniqua intentione fertur, ex odio & vindictâ, aliàue ſimili causâ: Quæ tamen rata eſt & valida, ſi cauſa legitima ſit & ſufficiens ex parte Rei, in quem fertur à ſuo Iudice, liberum Iuriſdictionis vſum habente; nihilque omittatur eorum, quæ ad ſubſtantiam Iudicij neceſſaria ſunt. Vnde in Concilio Nicæno 1. Can. 5. & Canone, *Seruetur*, Cauſa 11. Quæſt. 3. requiri, iubetur, *Si fortè ex aliquâ indignatione animi, aut contentione, aut qualibet tali commotione* ab Epiſcopo ſuo excommunicati ſint ſubditi, *Vt qui ob culpas ſuas Epiſcoporum ſuorum offenſas meritò contraxerunt, dignè etiam à cæteris excommunicati ſimiliter habeantur.* Iniuſta pariter eſt Sententia, quæ lata eſt accidentario Iuris ordine non ſeruato, ſcilicet abſque trina monitione, & ſine ſcriptura, cùm tamen trinâ monitione, vel vnâ pro trinâ præmiſſa, & in ſcriptis ferri Cenſuras Iure Canonico ſancitum ſit: Sic tamen lata non ſemper irrita eſt. Iniuſta denique Cenſura eſt ex parte Rei, quæ fertur ob falſum crimen, ſed tamen in Iudicio legitimè probatum: Et tamen rata eſt in foro exteriori, iuſtáque eſt ex parte actionis, ſiue Iudicij.

Perperam verò quis inferret, Cenſuram omnem, quantumuis iniuſta ſit, ſemper eſſe validam, ex celebri illo *S. Gregorij* Axiomate Homilia 26. in Euangelia, quod refertur à *Gratiano*, Cauſa 11. Quæſt. 3. cap. 1. *Sententia Paſtoris, ſiue juſta, ſiue injuſta, timenda eſt.* Id enim vnum ex illo Axiomate rectè colligitur, Sententiam, quæ ita eſt iniuſta, vt tamen ſit valida, timendam eſſe. Si (inquam) Paſtor Sententiam ferat malo animo, vel accidentario Iuris ordine temerè prætermiſſo, hæc tamen Sententia timenda eſt, quia hi defectus ipſam irritam non faciunt; adeóque verè ligat Reum, in quem lata eſt. Sententia etiam ita iniuſta, vt ſit per ſe nulla, timenda eſt, cùm illius nullitas certis documentis non eſt probata: Quia in dubijs ſemper obediendum eſt Superiori. Præterea, Sententia euidenter nulla eâ ratione timenda eſt ſubdito, vt in foro exteriori non contemnatur, ſi fortè in eo valida eſt; vel vt cum aliorum ſcandalo non paruipendatur, qui fortè defectum illius ignorant; vel certè ſi omnibus perſpectum ſit & exploratum nullam & irritam eſſe, non propterea ita Sententiam, vel præceptum Superioris deſpiciat, vt ipſum etiam Superiorem & Auctoritatem eius contemnat, ſed cum debito moderamine, ac reuerentiâ quadam Iure ſuo vtatur. Denique timere debet, qui cenſurâ iniuſtâ percellitur, ne ob aliam culpam ligari mereatur. Hunc eſſe *S. Gregorij* ſenſum verba eius demonſtrant: *Sub magno* (inquit) *moderamine Paſtores Eccleſiæ, vel ſoluere ſtudeant, vel ligare: Sed vtrum juſtè an injuſtè obliget Paſtor, Paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt; ne is qui ſubeſt, & cùm injuſtè forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ Sententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo, vel abſoluere indiſcretè timeat, vel ligare: Is autem qui ſub manu Paſtoris eſt, ligari timeat, vel iniuſtè, nec Paſtoris ſui Iudicium temerè reprehendat; ne, etſi injuſtè ligatus eſt, ex ipſâ timidæ reprehenſionis ſuperbiâ culpa quæ non erat fiat.*

Quæ de iniuſta Cenſurâ diximos, confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſtione 2. Articulo 1. Quæſtiuncula 3. *Excommunicatio*, inquit, *poteſt dici injuſta dupliciter: Vno modo ex parte Excommunicantis; ſicut cùm ex odio, vel ira excommunicat: Et tunc Excommunicatio nihilominus habet effectum ſuum; quamuis ille qui excommunicat, peccet; quia iſte juſtè patitur, quamuis ille injuſtè faciat: Alio modo ex parte ipſius Excommunicationis: Vel quia cauſa Excommunicationis eſt indebita; vel quia fertur Sententia Iuris ordine prætermiſſo: Et tunc ſi ſit talis error ex parte Sententiæ, qui Sententiam nullam faciat eſſe, non habet effectum; quia non eſt Excommunicatio: Si autem Sententiam non annullet, habet effectum ſuum; & debet Excommunicatus humiliter obedire; & erit ei ad meritum; vel Abſolutionem petere ab Excommunicante; vel ad Superiorem Iudicem recurrere. Si autem contemneret, ex ipſo mortaliter peccaret. Contingit autem quandoque quòd eſt debita cauſa ex parte Excommunicationis, quæ non eſt debita ex parte Excommunicati; ſicut cùm aliquis pro falſo crimine in Iudicio probato excommunicatur: Et tunc ſi humiliter ſuſtinet, humilitatis meritum recompenſat Excommunicationis damnum.*

ARTICVLVS VII.

Quæ excuſent à Cenſuris incurrendis?

1 A Cenſuris incurrendis excuſat primò inuincibilis ignorantia Iuris: Tum quia contumaciæ reus non eſt, qui laborat ignorantiâ inuincibili: Tum quia non cenſetur admonitus. Ad Cenſuram porrò contrahendam neceſſaria eſt contumacia, & aliqua admonitio. Quamobrem qui ſcit aliquod delictum prohibitum eſſe iure naturæ, vel diuino, ſed ab Eccleſia prohibitum eſſe neſcit, aut certè ſub Cenſura prohibitum ignorat, non incurrit in Cenſuras ab Eccleſia latas contra patrantes hujuſmodi delictum. Hæc Regula confirmatur ex cap. *Vt animarum*, Tit. *De Conſtitutionibus*, in Sexto cuius hæc ſunt verba: *Vt animarum periculis obuietur, Sententijs per Statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes: Dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit aut affectata.*

2 A Cenſuris incurrendis excuſat ignorantia inuincibilis facti, aut qualitatis facti. Vnde ſi quis hominem occidat, quem fallente viſu credebat eſſe feram; vel Clericum, quem credebat eſſe Laïcum, in Cenſuram non incurrit: Contumax enim cenſeri non poteſt: Immo Reus cognito facto, aut facti qualitate perſpectâ, fortè à facinore abſtinuiſſet. Hanc Regulam confirmat cap. *Si verò*, 2. Extra, *De Sententia Excomm.* quod eſt *Alexandri III.* Reſponſum: *Si verò* (inquit) *aliquis in Clericum*

cum nutricatem comam manus iniecerit violentas, *propter hoc non debet Apoſtolico præſentari conſpectui*: *Nec etiam Excommunicatione notari, dummodo ipſum eſſe Clericum ignorauerit: Vel ſi hoc dubium fuerit*, *propriâ manu dumtaxat præſtiterit Iuramentum, quòd eum eſſe Clericum ignoraſſet*.

3 A Cenſuris, vel Irregularitate ex delicto prouenientе, non excuſat ignorantia craſſa, & ſupina, quæ à culpâ mortali nun excuſat. Iſtud enim ignorantiæ genus culpam non minuit, ſed auget: cùm ignorare velit homo, vel ſcire contemnat aut negligat, vt liberiùs peccet. Quamobrem contumacia ad contrahendam Cenſuram requiſita cum huiuſmodi ignorantia coniuncta eſt.

4 A Cenſuris, & Irregularitate ex delicto prouenіente non excuſat ignorantia concomitans: Quia non excuſat à peccato propter quod Cenſura contrahitur, vt docet *S. Thomas*, Prima Secundæ, Quæſt. 76. Art. 3. Vnde ſi quis vibrat ſagittam in ſuum inimicum, quem credebat eſſe feram, ſed tamen inimicum occidere decreuerat, & ita erat animo affectus, vt illum nihilominus occidiſſet, ſi ſciuiſſet inimicum eſſe ſuum, incurrit in Irregularitatem, vel Excommunicationem, ſi lata ſit Excommunicatio contra homicidas. Plures quidem Caſuitæ id negant: Sed Aſſertioni noſtræ *S. Thomæ* principium ratióque ſuffragatur.

5 A Cenſuris ſub conditione latis excuſat Appellatin antè conditionem adimpletam interpoſita, vt ſuperiùs probatum eſt.

6 A Cenſuris excuſat Impotentia faciendi quod præcipitur: Siquidem excuſat à peccato, & à contumacia, ob quæ Cenſura contrahitur. *Nemo* enim *poteſt ad impoſſibile obligari*; vt habet Regula Iuris.

7 Metus grauis, & cadens in virum conſtantem, excuſat à Cenſuris latis contra violatores Legis Eccleſiaſticæ, modò contemptus abſit Legis, & poteſtatis illam ferentis, Religionis ac Fidei, grauéque ſcandalum: Pro quibus vitandis mortem ſubire homo Chriſtianus tenetur. His autem ſeclusis, Eccleſia non cenſetur filios ſuos cum certò vitæ, famæ, honorum, & dignitatum, ſeu bonorum omnium periculo vel detrimentu obligare voloiſſe. Vnde qui graui metu, & in virum conſtantem cadeote perculſus, Eccleſiæ præceptum prætermittit, contemptu, grauíque ſcandalo ſecluſis, non eſt contumax contra Legem Eccleſiaſticam: Ac proinde io Cenſuram non incurrit.

8 Voluntas ſeu conſenſus illius, in cuius fauorem Cenſura conceſſa eſt, excuſare videtur ab ea incurrenda. Quamobrem ſi quis ab Epiſcopo Cenſuram obtinuiſſet contra debitores ſuos non reſtituentes ſiue ſoluentes intra ſex menſes: Ipſe verò inconſulto Epiſcopo terminum prorogaret annum, illi Cenſuram non contraherent elapſo priore ſemeſtri: Quia ſublata eſſet Cenſuræ materia pro eo tempore: Sicut omninò, & in perpetuum ablata eſſet, ſi creditor debitum abſolutè condonaſſet. Verumtamen in illa hypotheſi debitor, elapſo termino illi à creditore prorogato, Cenſurâ ligaretur, niſi reſtituiſſet, ſiue ſoluiſſet. Terminus enim in Sententia Excommunicationis præfixus non fuerat ad finiendam obligationem ſolutionis, ſed ad ſolutionem vrgendam ac maturandam: Quando autem conſtituitur terminus aliquis ad vrgendam ac ſolicitandam, non ad finiendam obligationem, non ceſſat obligatio elapſo temporis, quod conſtitutum eſt, interuallo. Prorogatio enim fit ſub eadem conditione, vt ſancitum eſt *L. Sed ſi manente*, Tit. *De Precario*, Libro 43. Digeſtorum.

ARTICVLVS VIII.

Quis abſoluere poſſit à Cenſuris?

1 A Cenſuris ab homine latis abſoluere poteſt, qui eas tulit, vel eius in eodem Munere, & Officio Succeſſor, vt habetur Can. *Si Epiſcopus*, Cauſa 11. Quæſt. 3. Quamobrem, & Capitulum Sede vacante abſoluere poteſt à Cenſuris ab Epiſcopo latis, quia in Epiſcopali Iuriſdictione ſuccedit, vt conſtat ex Cap. *Si Epiſcopus*, Tit. *De Supplenda negligentiâ Prælatorum*, in Sexto. Quæ Regula non ſolùm in Ordinarijs Paſtoribus, ſed etiam in Delegatis locum habet, quando vno Delegato mortuo, alter loco illius in eadem cauſa, & cum eadem poteſtate mittitur; vel delegatio non eſt facta perſonæ, ſed Dignitati, verbi gratiâ Officiali Parienſi, vt colligitur ex Cap. *Paſtoralis*, Extra, *De Officio Iudicis Ordinarij*, §. *Præterea*. Poteſt autem abſoluere Delegatus, non ſolùm toto temporis interuallo, quod illi ad finiendam cauſam à Delegante conſtitutum eſt, ſed etiam intra annum ex quo munere ſuo functus eſt finitiuam Sententiam proferendo, vt reſpondet *Innocentius III.* Cap. *Quærenti*, Extra, *De Officio, & poteſtate Iudicis Delegati*. Cùm autem dicimus, Neminem abſoluere poſſe à Cenſura, niſi qui ipſam tulit, nec Delegatus aut Subdelegatus excluditur, cùm Iudex qui Cenſuram tulit, delegare aut ſubdelegare poteſt. Non excluditur etiam Prælatus Iuriſdictione ſuperior, cui ſubordinata ſit illius, qui Cenſuram tulit, Iuriſdictio. Non excluditur tandem quilibet Sacerdos in articulo mortis, cùm ad proprium Iudicem recurri non poteſt. Hi enim omnes abſoluere poſſunt.

Quamuis porrò Iudex, ad quem interpoſita eſt Appellatio, abſoluere poſſit à Cenſura latâ ab inferiori, cùm iam cauſa ſit ad eum deuoluta, & acceſſorium ſequatur naturam principalis; idque confirmet Cap. *Per tuas*, Extra, *De Sententia Excommun.* & Cap. *Venerabilibus*, §. *Porrò*, ſub eodem Tit. in Sexto: Vt ea tamen poteſtate legitimè vtatur, ſeruare debet modum à Iure præſcriptum, Cap. *Ad reprimendam*, Extra, *De Officio Iudicis Ordinarij*, vt ſcilicet non abſoluat, niſi priùs probatum fuerit Cenſuram iniquè fuiſſe latam; alioquin remittat abſoluendum reum ad Iudicem, qui Cenſuram tulit; niſi periculum eſſet in mora, vel ille Abſolutionem tribuere nollet ſatisfacienti, vt Iuris Canonici Periti docent.

In illa tamen hypotheſi poteſt etiam à Cenſura abſoluere ille, à cuius Sententia eſt appellatum, quia Iuriſdictione ordinariâ non excidit, ſed ſolùm illam habet impeditam per Appellationem, ne aliquid agere poſſit, quod effectum vel fructum Appellationis poſſit impedire. Abſolutio autem à Cenſura non impedit effectum Appellationis: Quin potiùs fructus eſt qui per Appellationem quæritur. Idque probant Cap. *Cùm ceſſante*, & Cap. *Cùm teneamur*, Extra, *De Appellationibus*, & Cap. *Cùm à Iudice*, ſub eodem Titulo, in Sexto.

2 A Cenſuris Iuris ſiue Canonis, ſi reſeruatæ non ſint, Diœceſanos ſuos, & ſubditos abſoluere poſſunt Epiſcopi, vel alij Superiores Eccleſiaſtici Iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, & Parochi; vt colligitur ex Cap. *Nuper*, Extra, *De Sententia Excommunic.* cuius hæc ſunt verba: *In ſecundo verò caſu à ſuo Epiſcopo*, *vel à proprio Sacerdote poterit Abſolutionis beneficium obtinere*: *Quamuis enim ex tunc non Iudicis ſed Iuris Sententiâ excommunicatus ſit ligatus*: *Quia tamen conditor Canonis eius Abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur alijs facultatem relaxandi.* Plerique tamen Iuris Canonici Periti, & Theologi non infimi ordinis, id Parochis licere negant, & Canoni *Nuper*, contrariâ conſuetudine derogatum fuiſſe contendunt. Alij ad quoſcumque Sacerdotes ab Epiſcopo approbatos id extendunt, hac ratione freti, quòd Superior facultatem abſoluendi cuicumque Confeſſario concedere cenſetur, cùm ſibi Abſolutionem non reſeruat. Quæ poſtrema Sententia probabilior eſt, & approbata à *S. Thoma*, in 4 *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Art. 5. Quæſtiuncula 1.

3 Abſentes, imò, & inuitos abſolui poſſe à Cenſuris, Theologos inter, & Iuris Peritos conuenit. Quin etiam *Manente contumaciâ poteſt aliquis Excommunicationem iuſtè latam remittere; ſi videat ſaluti illius expedire*, *in cuius medicinam Excommunicatio lata eſt*; (inquit *S. Thomas* in eodem Articulo, Quæſtiuncula 2. ad ſecundùm) Abſolutio etiam ab vnâ Cenſura tribui poteſt, altera remanente, cùm inter Cenſuras non ſit neceſſaria connexio, vt docet *S. Thomas*, ibidem Quæſtiuncula 3.

4 Abſolutio autem à Cenſuris duplex, eſt; prima ſimplex, & abſoluta, quæ vinculum omninò ſoluit; altera ad cautelam, ſiue cautionis causâ, quæ conceditur, vbi dubium eſt, an Excommunicatio valida ſit; vel vt appellans poſſit Iudicio contendere, ſuámque Appellationem proſequi: Excommunicatum enim audiri in Iudicio non poſſe, Canones decernunt, vt conſtat ex Cap. *Per tuas litteras*, Extra, *De Sententia Excommunic.* Hoc autem in caſu Abſolutio plerumque conceditur, *Cùm reincidentia* (vt loquuntur Iuris Canonici Periti) id eſt, ſub lege iterum incidendi in Cenſuram vt primùm finitum fuerit negotium, niſi Excommunicatus Eccleſiæ paruerit.

CAPVT II.

DE EXCOMMVNICATIONE.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit Excommunicatio?

EXcommunicatio eſt Cenſura qua quiſpiam ab Eccleſiaſtica Fidelium Communione ſeparatur.

Diuiditur in *Maiorem* & *Minorem*. Excommunicatio minor eſt *Cenſura, quâ quis à participatione tantùm Sacramentorum excluditur*. Maior eſt *Cenſura, quâ quis non ſolùm à Sacramentorum perceptione, ſed etiam à Communione Fidelium ſegregatur*. Ita definit *Gregorius IX.* Cap. *Si quem*, Extra, *De Sententia Excommunicationis*, Siue, eſt *Cenſura diuina, qua quis à communicatione orationis, & conuentus, & omnis ſancti commercij relegatur*; vt definit *Tertullianus*, Apologetici Cap. 39. Idem eſt ſenſus definitionis à *S. Thoma*, aliiſque traditæ his verbis: *Excommunicatio eſt ſeparatio à communione quoad fructum, & ſuffragia generalia Eccleſiæ*. Cùm enim per Baptiſmum Fidelium cœtui adſcribatur homo, & ad participationem Sacramentorum admittatur; extra Eccleſiam poni per excommunicationem dupliciter poteſt: Primò, ita vt ſeparetur tantùm à Sacramentorum participatione; quæ eſt Excommunicatio minor: Alio modo vt excludatur ab vtroque, quæ eſt Excommunicatio maior. Fidelium autem communicatio duplex eſt, quædam Sacra, & Eccleſiaſtica, in ſpiritualibus ſcilicet bonis, qualia ſunt orationes Fidelium, & conuentus ad Sacra percipienda: Quædam Politica, & Ciuilis, in actibus ſcilicet corporeis legitimis poſita, quales ſunt ſalutatio, collocutio, ſeu voce, ſeu litteris, ſeu nutibus fiat, conuiuium. Superior itaque definitio ſeparationem à Sacramentis exprimit his verbis: *Quoad fructum*; & à Communione Fidelium quantùm ad ſpiritualia his verbis; *& ſuffragia Eccleſiæ generalia*. Vtrumque pariter exprimit altera illa definitio: *Excommunicatio eſt à qualibet licita Communione Fidelium ſeparatio.*

Excommunicatio alio nomine à Veteribus interdum appellatur *Abſtentio*, præcipuè à *S. Cypriano*, Epiſt. 28. vbi de *Feliciſſimo* ſcribit: *Interim cùm Feliciſſimus comminatus ſit, non communicaturos in morte ſecum, qui nobis obtemperaſſent, id eſt, qui nobis communicarent, Accipiat Sententiam quam prior dixit; vt abſtentum ſe à nobis ſciat*. Et Epiſt. 55. *Feliciſſimum hoſtem Chriſti non nouum, ſed iam pridem ob crimina ſua plurima, & grauiſſima abſtentum*. Epiſt. 67. *Nouatianus olim abſtentus, & hoſtis Eccleſiæ iudicatus*. Et Tractatu De Oratione Dominica: *Chriſtus noſter (qui Corpus eius contingimus) panis eſt. Hunc autem panem dari nobis quotidie poſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, & Eucharistiam quotidie ad cibum ſalutis accipimus, intercedente aliquo grauiore delicto, dum abſtenti, & non communicantes à cœleſti Pane prohibetur, à Chriſti Corpore ſeparemur*. Et infrà: *Timendum eſt, & orandum, ne dum quis abſtentus ſeparatur à Chriſti Corpore, procul remaneat à ſalute.*

Maior Excommunicatio alio etiam nomine, *Anathema* appellatur. Quæquidem vox ambigua eſt, & in bonam æquè ac malam partem vſurpatur, vt *S. Chryſoſtomus* obſeruat Homilia 1. in *Iſaiam*, & Homilia *De Anathemate*. Quandoque enim ſignificat id quod certò loco appenſum, & ex voto Deo oblatum, vel in eius Templo dedicatum eſt; quandoque verò quod à Deo ſeiunctum eſt per impietatem, quod Scripturæ Sacræ complura exempla declarant, & Auctor Quæſtionum ad Orthodoxos inter Opera *S. Iuſtini*, Quæſt. 120. confirmat. Sed huius vocis ſignificationem in præſenti materia præclarè iam laudatus *Chryſoſtomus* explicat Homilia 16. in Epiſtolam ad Romanos, tractans illum Apoſtoli locum, *Optabam ego ipſe Anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis*. QVID *igitur eſt Anathema?* (inquit) *Audi ipſum ita loquentem*: Si quis non amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, is Anathema ſit: *Hoc eſt, ab omnium commercio ſegregetur, alienus ab omnibus ſit. Nam quemadmodum Anathema donúmque id quod Deo oblatum dedicatur, nemo eſt qui temerè manibus contingere audeat, neque ad id propiùs accedere: Sic & eum qui ab Eccleſia ſeparatur, ab omnibus abſcindens, ac tanquam longiſſimè abducens, hoc nomine, à contrario ſcilicet appellat, magno cum terrore omnibus interminatus, ab eo vt ſeparentur, & pedem referant. Anathemati enim honoris gratiâ appropinquare nemo audebat: Ab eo autem qui ab Eccleſia abſciſſus erat, ex oppoſitâ ſententiâ omnes ſeparabantur: Quapropter ſeparatio quidem tum hæc, tum illa, ex æquo à vulgo abalienatio erat: Separationis verò modus non vnus, ſed illi contrarius. Ab illo enim abſtinebant, tanquam Deo dicato: Ab hoc autem decedebant tanquam à Deo alieno, & ab Eccleſia abſciſſo. Hoc ipſum igitur, & Paulus ſentiens dixit:* Optabam „Anathema eſſe à Chriſto. “

Marginal notes: Deuter. 7. Ioſue 6 & 7. Zachar. 14. Marci 12. Rom. 9. 1 Cor. 12. & 16. Galat. 1.

Significat etiam *Anathema* occiſionem, vt obſeruat *S. Hieronymus*, Epiſtola 151. ad *Algaſiam*, Quæſt. 9. *Vult ergo* (inquit) *Apoſtolus perire in carne, vt alij ſaluentur in ſpiritu, ſuum ſanguinem fundere, vt multorum animæ conſeruentur. Quod autem Anathema interdum occiſionem ſonet, multis Veteris Inſtrumenti teſtimonijs probari poteſt.*

Voci *Anathema* additur *Maranatha*, imitatione Apoſtoli ad Corinthios ſcribentis: *Si quis non amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſit Anathema, Maranatha*. Quæ vox Syriaca magis quàm Hebraïca, diuini Iudicij conteſtationem exprimit: Significat namque, *Dominus noſter venit.*

Quamuis autem Excommunicatio maior, & Anathema idem re ipsâ ſint, ſolemnitate tamen quadam Anathema ab Excommunicatione diſtinguitur, quòd ſolemni Ritu ac Cæremonijs maiorem terrorem incutientibus peccatorem contumacem Eccleſia execretur, diriſque deuoueat.

Aliæ ſunt diuiſiones Excommunicationis in Excommunicationem Canonis, & Iudicis; ſiue à Iure, & ab Homine: Item in Excommunicationem latæ Sententiæ, & ferendæ: quæ facilè intelliguntur ex ijs, quæ de Cenſuris in genere dicta ſunt.

ARTICVLVS II.

De Poteſtate ferendæ Excommunicationis.

EXcommunicandi poteſtatem Eccleſiæ à Chriſto traditam ea omnia argumenta probant, quibus ferendarum Cenſurarum Auctoritas Eccleſiæ vindicatur ſuperiori Capite, Art. 3. Idque confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſtion. 2. Articulo 1. Quæſtiuncula 2. *Iudicium* (inquit) *Eccleſiæ conforme debet eſſe Iudicio Dei: Deus autem multipliciter peccatores punit, vt eos ad bonum trahat: Vno modo flagellis caſtigando: Alio modo hominem ſibi relinquendo, vt auxilijs ſubtractis, quibus à malo præpediebatur, ſuam infirmitatem cognoſcat, & humilis ad Deum redeat, à quo ſuperbus abſceſſit. Et quantùm ad vtrumque Eccleſia in Excommunicationis Sententia diuinum Iudicium imitatur. In quantùm enim eum à Communione Fidelium ſeparat, vt erubeſcat, imitatur diuinum Iudicium quo per flagella caſtigat: In quantùm autem à ſuffragijs, & alijs ſpiritualibus ſeparat, imitatur diuinum Iudicium quo hominem ſibi relinquit, vt per humilitatem ſe ipſum cognoſcens ad Deum redeat.*

Hæc autem Excommunicandi poteſtas ab Epiſcopis tantùm, Maioribúſque Prælatis, atque alijs Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in foro Iudiciali habentibus exerceri poteſt, Vt enim ait *S. Thomas*, Articulo 2. eiuſdem Quæſtionis, Quæſtiuncula 1. *In foro conſcientiæ cauſa agitur inter hominem, & Deum: In foro autem exteriori Iudicij cauſa agitur hominis ad hominem: Et ideò abſolutio vel ligatio quæ vnum hominem obligat quoad Deum tantùm, pertinet ad forum Pœnitentiæ: Sed*

illa quæ hominem obligat in comparatione ad alios homines, ad forum publicum exterioris Iudicij pertinet: Et quia per Excommunicationem homo à Communione Fidelium ſeparatur, ideò Excommunicatio ad forum exteriùs pertinet; & illi ſoli poſſunt excommunicare, qui habent Iuriſdictionem in Foro Iudiciali: & propter hoc ſoli Epiſcopi propria Auctoritate, & Maiores Prælati poſſunt excommunicare, non Presbyteri Parochiales. Hinc *Epiſcopi mucro* appellatur Causâ 16. Quæſt. 2. Can. *Viſis.*

Neceſſe porrò non eſt, vt Sacerdotio quis ſit inaugnratus ad Excommunicationem ferendam, modò exterioris fori Iuriſdictionem habeat. Vnde Epiſcopi electi, & confirmati, etiamſi nondum conſecrati ſint, immò necdum Sacerdotes, excommunicandi poteſtatem habent. Id enim diſcriminis inter Sacramentorum diſpenſationem, & Excommunicationem intercedit, quòd *Sacramenta, in quibus gratia confertur, diſpenſare ad ſolos Sacerdotes pertinet: Et ideò ipſi ſoli poſſunt abſoluere, & ligare in foro Pœnitentiæ: Sed Excommunicatio non directè reſpicit gratiam, ſed ex conſequenti; in quantum homo ſuffragijs Eccleſiæ priuatur, quæ ad gratiam diſponunt, vel in gratia conſeruant: Et ideò etiam non Sacerdotes, dummodo Iuriſdictionem habeant in foro contentioſo, poſſunt excommunicare:* (inquit *S. Thomas*, Quæſtiuncula 2. eiuſdem Articuli.) Idque confirmatur ex Cap. *Tranſmiſſam*, Extra, *De Electione, & Electi poteſtate.*

Quod verò ſuperiùs diximus, Parochos Ius excommunicandi non habere, non conuellit Cap. *Cùm ab Eccleſiarum*, Extra, *De Officio Iudicis Ordinarij*, quod Plebanum *S. Pancratij* Excommunicationis Sententiam in Parochianos ſuos ferre potuiſſe declarat. Quod ſpectans *S. Thomas* ait, *Presbyteros Parochiales non poſſe excommunicare, niſi ex commiſſione eis facta, vel in certis caſibus, ſicut in furto, & rapina, & eiuſmodi, in quibus eſt eis à Iure conceſſum quòd excommunicare poſſint.* Nam Plebanus ille *S. Pancratij* ex inſtitutione, priuilegio, vel conſuetudine, Iuriſdictionem ordinariam habebat in foro exteriori, quod alijs Parochis non conuenit. Et ſi conſuetudo ipſis aliquando id Iuris tribuit, vt in certis caſibus Excommunicationem ferre poſſent, hæc conſuetudo Iure Moribúsque contrarijs abrogata eſt.

ARTICVLVS III.

De Fine Excommunicationis.

Finis Excommunicationis primarius eſt honor Dei, ne ſcilicet nomen eius apud Infideles blaſphemetur, Chriſtianáque Religio in contemptum veniat, ſi grauiſſima Chriſtianorum hominum crimina impunè graſſari videantur.

Secundus eſt Eccleſiaſtica Diſciplina, cuius iuſtâ ſeueritate cæteri à ſimilibus criminibus deterrentur. Vnde *Excommunicationis gladius neruus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ* vocatur à Concilio Tridentino Seſſione 25. *De Reformatione*, Cap. 3. & à *S. Auguſtino* Lib. *De Fide, & Operibus*, Cap. 3. *Miſericors ſeueritas appellatur.*

Tertius eſt cuſtodia, & ſalus aliorum, qui contagione
1. Cor. 5. morbi infici poſſent. Nam *Modicum fermentum totum maſſam corrumpit.*

Quartus eſt ſalus eius, qui Excommunicatione percellitur, vt ſcilicet pudore, & ſpiritualium bonorum priuatione, omniúmque Fidelium execratione commotus, & *Traditus Satanæ in interitum carnis*, ad cor tandem redeat, *Vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri Ieſu Chri-*
1. Cor. 5. *ſti*. Quamobrem Excommunicatio *Medicinalis* interdum appellatur in Sacris Canonibus. *Nec eſt inconueniens* (inquit S. Thomas) *ſi ille qui non eſt deſperatus, hoſti datur, quia non datur ei quaſi damnandus, ſed quaſi corrigendus; cùm in poteſtate Eccleſiæ ſit ex eius manu ipſum*
In 4. Sentent. Diſt. 18 Quæſt. 2. Art. 1. Quæſt. 3. ad 3. *eripere cùm voluerit. Et Maledictio quandoque eſt ſalutifera, cùm malum quod quis maledicendo imprecatur, ad bonum illius ordinat qui maledicitur. Sicut & Medicus aliquod nocumentum infert infirmo (vt ſectionem) per quod ab infirmitate liberetur*; (inquit idem Sanctus Doctor in Reſponſione ad primum.)

ARTICVLVS IV.

De Maioris Excommunicationis effectibus, ſiue de bonis quibus priuat maior Excommunicatio.

Excommunicationem pœnarum omnium quæ ab Eccleſia infligi poſſunt, eſſe grauiſſimam, diſertè *S. Auguſtinus* docet, Libro *Contra Aduerſarium Legis, & Prophetarum*, Cap. 17. *Ignoſcendi autem miſe-* Matth. 18. 22.
ricors manſuetudo (inquit) *propter quam dictum eſt, Non ſolùm ſepties, verùm etiam ſeptuagies ſepties fratri remittenda eſſe peccata, non ad hoc valet vt ſit iniquitas impunita, aut torpens, & dormiens Diſciplina, quod potiùs obſit quàm diligens vigilánſque vindicta. Claues quippe Regni cælorum ſic dedit Chriſtus Eccleſiæ, vt non ſolùm diceret*, "Quæ ſolueritis ſuper terram, erunt Matth. 16. 19.
"ſoluta & in cœlis; *vbi apertiſſimè bonum, non malum pro malo reddit Eccleſia: Verùm & adiungeret*, "Quæ ligaueritis in terra, erunt ligata & in cœlo, *Quia bona eſt, & vindicandi iuſtitia. Illud enim quod ait*, "Si nec Eccleſiam audierit, ſit tibi tanquam Eth-
"nicus, & Publicanus: *Grauius eſt quàm ſi gladio feri-*
retur, ſi flammis abſumeretur, ſi feris ſubrigeretur. Nam Matth. 18. 19.
ibi quoque ſubiunxit, "Amen dico vobis, quæ ligaueri-
"tis ſuper terram, erunt ligata, & in cœlis: *Vt intelligeretur quàm grauiùs ſit punitus, qui velut relictus eſt impunitus.* Et infrà: *Ecce ab hominibus non reddentibus malum pro malo, alligatur homo amariùs, & infeliciùs Eccleſiæ clauibus, quàm quibuslibet grauiſſimis, & duriſſimis ferreis vel adamantinis nexibus.*

Summum futuri Iudicij præiudicium eſt Excommunicatio, (inquit *Tertullianus* in Apologetico.) Sicut enim Chriſtus impios à ſocietate Sanctorum ſeparabit: Ita nunc qui Chriſti vicem gerit Sacerdos, aliquem excommunicans; ſegregat eum à ſocietate Fidelium. Chriſtus Iudex malos adiunget cœtui hœdorum ac reproborum: Sacerdos excommunicans peccatorem ipſum infidelibus adiungit, vt tanquam *Ethnicus, & Publicanus* habeatur. Tunc Chriſtus æternùm retinebit peccata reproborum, nec eorum pœnam relaxabit, quantumcumque clament, & miſericordiam poſtulent, ſed ligari illos iubebit, & in tenebras exteriores mitti: Ita nunc Sacerdos excommunicans diuino vinculo peccatores ligat, ipſíque à diabolo captiui tenentur; vt quantumcumque ad Deum clament, orent, ieiunent, eleemoſynas erogent, pia hæc opera nihil illis proſint, niſi reſipiſcant, Eccleſiæ ſatisfaciant, ab eaque Abſolutionem impetrent. Et quemadmodum diabolus impios poſſidebit, iiſque ceu tyrannus in perpetuum dominabitur: Ita nunc excommunicatos poſſidet, illíſque proprio quodam iure, velut ſibi traditis dominatur. Cuius rei exemplum in Iuda Proditore videmus, qui antea quidem obſeſſus fuerat à Satana, vt *S. Lucas* teſtatur Euangelij ſui Cap. 22. Verſ. 3. Sed poſtquam Chriſtus perpetrandi maleficij dedit ipſi poteſtatem, dicens. *Quod facis, fac citiùs*, & ab Apoſtolorum conſortio abire iuſſit, *Tunc introiuit in eum Satanas*, (inquit S. Ioannes) *non vt adhuc alienum tentaret, ſed vt proprium poſſideret*. Verba ſunt *S. Auguſtini*, Tractatu 62. in Ioannem.

Verùm vt meliùs intelligatur, quibus quantiſque bonis priuentur excommunicati, expendendum eſt, quid conferat Sanctorum Communio. Quandiu aliquis in Eccleſia permanet, quamuis ad Chriſtianæ vitæ regulam, mores non componat, Eccleſiæ tamen membrum eſt, ad eúmque fructus aliquis è corpore myſtico deriuatur. Omnia enim bona corporis ad membra ſingula pertinent ob connexionem mutuam, & corporis vnitatem. At ſi planè præciſum eſt membrum, nihil fructûs aut commodi à corpore aliíſque membris capit: Sicut palmes quandiu viti adhæret, ex ea ſuccum aliquem trahit, ab ea verò præciſus areſcit. Alio res exemplo illuſtratur. Contingit interdum, vt Ciuitas aliqua meritò inſignium aliquot, & proborum virorum, Ioan.
qui de Republica vel de Rege optimè meriti ſunt, ampliſſimis donetur priuilegijs, quibus non boni tantùm, ſed & mali ciues nihilominus perfruuntur: Ita certè in Eccleſia, myſtica illa Ieruſalem, quæ ædificatur vt ciuitas, omnia bona aliquo modo ad malos etiam in ea permanentes, & cùm bonis permixtos redundant. Hos enim propter Sanctos, quibuſcum permixti ſunt,

protegit, quòs alioqui pro meritò criminum diſperderet ac deleret Deus.

Secundò, Eos qui in Eccleſia conſiſtunt, quamuis impij ſint, & reprobi, Paſtores agnoſcunt pro ouibus ſuis, eóque nomine ipſos hortantur, corripiunt, illorúmque ſalutis curam gerunt.

Tertiò, Chriſtiani reliqui ipſos vt fratres, eiuſdémque corporis membra agnoſcunt: Ideóque pro eis orant, vigilant, laborant, vt eos ad viam virtutis reuocent.

Quartò, Ius habent percipiendi Sacramenta ſtatim atque pœnitentiam egerint; quorum fructu ſalutem conſequi poſſunt.

His autem bonis longè maximis priuantur excommunicati cùm ab Eccleſiâ præciduntur. Amittunt imprimis protectionem Spiritus Sancti, vt docet *S. Ioannes Chryſoſtomus* de inceſtuoſo Corinthio loquens Homilia 5. in 1. ad Timotheum. *Eijciebatur* (inquit) *à communi Fidelium cœtu, abſcindebatur à grege, fiebat nudus atque deſtitutus, atque ita luporum incurſibus patebat. Sicut enim per diem nubes Hebræorum caſtra tegebat; ita & Eccleſiam protegit Sancti Spiritus gratia. Si quis igitur extra Eccleſiam fieret, comburebatur. Fiebat autem extra Eccleſiam Apoſtolorum iudicio, &c.*

Secundò, Pro Excommunicatis non ſunt Paſtores tanquam pro ouibus ſuis ſolliciti. Vnde *Innocentius I.* de *Pelagio* & *Celeſtio* ab Eccleſiæ Communione ob hæreſim præciſis ſcribit ad Patres Mileuitani Concilij: *Abſint atrijs Domini, careant cuſtodiâ paſtorali, ne duarum ouium dira contagia ſerpens forſitan per vulgus incautum, rapacique lupus corde lætetur intra ouile dominicum tantas ouium fuſas cateruas, dum à cuſtodibus diſſimulanter habetur vulnus duarum.*

Tertiò, Chriſtiani reliqui Excommunicatos tanquam fratres, & membra eiuſdem corporis non agnoſcunt, Chriſti Sententiæ obſecuti, *Sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus.* Quamobrem carent illi fructu omnium illarum precum quas Fideles pro fratribus in Chriſto ſuis, eiuſdémque corporis myſtici membris fundunt.

Quartò, Quamuis Excommunicati aliquid boni agere videantur: Id tamen nihil eis prodeſt ad ſalutem, quamdiu extra Eccleſiam manent.

Sed iam particulatim explicandum eſt, quibus bonis priuet maior Excommunicatio. Priuat itaque primò participatione, & adminiſtratione Sacramentorum, vt docet *Innocentius III.* Cap. *Cùm illorum*, Extra, *De Sententia Excommunic.* cuius hæc ſunt verba: *Nonnulli Eccleſiaſticam Sententiam negligentes, in Excommunicatione poſiti, Eccleſiaſticos Ordines accipere non formidant: Quid autem de his fieri debeat, Apoſtolicum Oraculum ſæpiùs imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum, quòd tales vel ſciunt Excommunicationis ſe vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ Sententiæ Canonem inciderunt: Vel factum quidem ſcientes, Iuris ignari neſciunt exinde ſe teneri. Primos, ſi fuerint ſæculares Clerici, à ſuſceptis Ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos: In reliquis caſibus tam Archiepiſcopi quàm Epiſcopi abſque Mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, diſpenſandi facultatem ſe nouerint non habere.*

Idem confirmatur ex Cap. *Illud Dominus*, Extra, *De Clerico excommunicato miniſtrante*, cuius hæc ſunt verba: *Illud autem quod ſub ſpe veniæ Diuina ſibi fecit, poſtquam ſe à nobis excommunicatum nouerit, celebrari, & Communioni Fidelium ſe ingeſſit, potiùs contra eum facere credimus, quàm pro eo: Cùm ſub fiduciâ pœnitentiæ non debuerit deliquiſſe: & Excommunicato non vitare, multò magis quàm non vitari periculoſum exiſtat: Non vitare ſiquidem, cùm in eo ſit, Excommunicatus ſine delicto non poteſt: Sed cùm ex alijs pendeat, ſine ſuo delicto poterit non vitari.* Et infrà: *Cùm eo miſericordiam facientes, pœnam quam Canon infligit his, qui poſt Excommunicationem Diuina præſumpſerint Officia celebrare, vel ſe celebrationi ingeſſerint Diuinorum, ei non duximus infligendam.*

Idem confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Art. 5. Quæſtiuncula 1. ad ſecundùm: *Cùm* (inquit) *excommunicatus non ſit particeps Sacramentorum Eccleſiæ, Sacerdos non poteſt abſoluere excommunicatum à culpa; niſi ſit priùs abſolutus ab Excommunicatione.*

Secundò, communibus ſuffragijs, & orationibus, quæ pro Eccleſiæ membris fiunt, priuat Excommunicatio, vt colligitur ex Cap. *A nobis*, & Cap. *Sacris*; Extra, *De Sententia Excommunic.* quibus prohibetur, ne pro ijs oblationes recipiantur, aut preces fundantur, qui in Excommunicatione ſunt defuncti, (quamuis Pœnitentiæ ſigna dederint, nec per eos ſteterit quin Eccleſiæ reconciliarentur) niſi priùs Abſolutionis beneficium defunctis etiam fuerit impenſum.

Id confirmatur ex *S. Cypriano*, Epiſtolâ 66. quâ prohibet ne oblatio fiat, aut oratio fundatur à Sacerdotibus nominatim pro *Victore*, qui *Fauſtinum* Presbyterum teſtamento ſuo tutorem nominans, in Excommunicationem incurrerat à Concilio Africano latam. *Quod Epiſcopi* (inquit) *Anteceſſores noſtri religiosè conſiderantes, & ſalubriter prouidentes, cenſuerunt ne quis frater exeedens ad tutelam vel curam Clericum nominaret, ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Neque enim apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes, & Miniſtros voluit auocare. Et ideò Victor cùm contra formam nuper in Concilio à Sacerdotibus datam Geminium Fauſtinum Presbyterum auſus ſit tutorem conſtituere, non eſt quòd pro dormitione eius apud vos fiat Oblatio aut deprecatio aliqua nomine eius in Eccleſia frequentetur.*

Idem confirmatur exemplo Sanctimonialium, quas *S. Benedictus* ob linguæ petulantiam excommunicauerat, quæ paulò poſt defunctæ, & in Eccleſia ſepultæ, de ſepulcris ſuis progredi, & exire de Eccleſia viſæ ſunt, quoties Diaconus clamabat: *Si quis non communicat, det locum.* Refert *S. Gregorius* Libr. 2. *Dialogorum*, Cap. 23.

Ex hoc autem quòd aliquis ſuffragijs Eccleſiæ priuatur, *Triplex incommodum incurrit per oppoſitum ad tria, quæ quis ex Eccleſiæ ſuffragijs conſequitur. Valent enim ad augmentum gratiæ eis qui habent, vel ad merendum eis qui non habent: & quantùm ad hoc Magiſter Sententiarum dicit, Quòd gratia Dei per Excommunicationem ſubtrahitur. Valent etiam ad cuſtodiam virtutis: & quantùm ad hoc dicit, Quòd protectio ſubtrahitur; non quòd omninò à Dei prouidentiâ excludatur; ſed quòd ab illâ protectione, quâ filios Eccleſiæ ſpecialiori modo cuſtodit. Valent item ad defendendum ab hoſte: & quantùm ad hoc dicit, Quòd diabolo maior poteſtas ſæuiendi in ipſum datur, & ſpiritualiter, & corporaliter. Vnde in primitiua Eccleſia, quando oportebat per ſigna ad fidem homines inuitare, ſicut Spiritus-Sancti donum viſibili ſigno manifeſtabatur, ita & Excommunicatio corporali vexatione à diabolo innoteſcebat*; (inquit *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 1. Quæſtiunc. 2. ad tertium.)

Tertiò, priuatur Excommunicatus auditione Miſſæ, Diuinorúmque Officiorum, vt conſtat ex Cap. *Illud Dominus*, ſupra laudato, item ex Cap. *Reſponſo*, Extra, *De Sententia Excommunic.* & ex Cap. *Is qui*, necnon ex Cap. *Epiſcoporum*, Tit. *De Priuilegijs*, ibidem: & ex Clementina. *Grauis*, Tit. *De Sententia Excommunic.* Lib. 5. Clementinarum. Diuinorum autem Officiorum nomine intelliguntur Horæ Canonicæ, quæ in Eccleſia publicè recitantur, Supplicationes ſolemnes ad quas Populus fidelis concurrit, omnes item orationes publicæ, benedictiones, ſimiléſque Ritus Eccleſiaſtici alicui Ordini Clericali ex Chriſti aut Eccleſiæ Inſtitutione aut conſuetudine annexi, vt colligitur ex Can. *Si quis Epiſcopus*, Cauſa 11. Quæſt. 3.

Quartò, Excommunicatus priuatur Eccleſiaſticâ ſepulturâ, vt conſtat ex Cap. *Sacris*, Extra, *De Sepulturis*, cuius hæc ſunt verba: *Sacris eſt Canonibus inſtitutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis: Et vt careant Eccleſiaſtica ſepulturâ, qui priùs erant ab Eccleſiaſtica vnitate præciſi, nec in articulo mortis Eccleſiæ reconciliari fuerint. Vnde ſi contingat interdum, quòd vel Excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio caſu in Cœmeterio Eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poterunt, exhumari debent, & procul ab Eccleſiaſtica ſepulturâ iactari. Quòd ſi diſcerni non poterunt, expedire non credimus, vt cùm excommunicatorum oſſibus corpora extumulentur Fidelium; cùm licet non obſit Iuſtis ſepultura nulla vel vilis, impijs tamen celebris vel ſpecioſa non proſit.* Idem confirmatur ex Clementina, *Eos qui*, Tit. *De Sepulturis*, quæ excommunicatos ipſo facto decla-

declarat eos, *Qui in Cœmeterijs interdicti tempore, in caſibus non conceſſis à Iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, ſcienter ſepelire præſumant*. Cœmeteria verò, in quibus Excommunicatorum corpora ſepeliri contingit, *Reconcilianda erunt aſperſione aquæ ſolemniter benedictæ: Sicut in Dedicationibus Eccleſiarum fieri conſueuit*; vt reſpondet *Innocentius III* Cap. *Conſuluiſti*, Extra, *De Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*. Hæc tamen pœna ad ſolos Excommunicatos denuntiatos pertinet, vt colligitur ex Conſtitutione quæ incipit, *Ad vitanda ſcandala*.

Quintò, Excommunicatus fit Incapax Beneficiorum, & Dignitatum Eccleſiaſticarum in futurum obtinendarum, quamdiu excommunicatione ligatus permanſerit, quamuis antè impetrata retinere poſſit. Quamobrem collatio Beneficij Excommunicato facta prorſus inualida eſt, nec Beneficium illud licitè poteſt retinere etiamſi ab Excommunicatione abſoluatur, niſi noua collatione, vel legitima diſpenſatione ius ad illud titulumque legitimum obtineat. Solâ namque Abſolutione conualeſcere non poteſt collatio, quæ nulla fuit, ſe- In Sexto cundùm Regulam illam Iuris: *Non firmatur tractu temporis, quod de Iure ab initio non ſubſiſtit*. Quo fit, vt nec fructus talis Beneficij retinere poſſit, ſi eos percepit, ſed reſtituere teneatur, niſi fortè ſuam excommunicationem ignorans Officium aliquod aut Miniſterium in Eccleſia exercuiſſet, dictóſque fructus bonâ fide percepiſſet, atque conſumpſiſſet. At Beneficium retinere non poteſt quod obtinuit dum Excommunicatione ligatus erat, quamuis bona fide acceperit, aut ſuam Excommunicationem ignorans, aut ab illa ſe abſolutum probabiliter exiſtimans: Quia ignorantia, quamuis à nouâ culpa, & conſequenter à noua pœna, proindéque à noua Cenſura excuſet, non tamen actui aut inſtrumento aliàs inualido valorem ac robur confert, neque impedit effectum ex priori Cenſura canonicè inflicta prouenientem, qui eſt quaſi pœna illius peccati, pro quo prior Excommunicatio lata fuit, à qua proindè pœna excuſare non poteſt ignorantia, quæ in Beneficij collatione interuenit. Hæc autem doctrina confirmatur ex Cap. *Poſtulaſti*, Extra, *De Clerico Excommunicato miniſtrante*, cuius hæc ſunt verba: *Cùm excommunicatis communicari non debeat, Clericis Excommunicationis vinculo innodatis Eccleſiaſtica Beneficia conferri non poſſunt, nec illi valent ea licitè retinere, niſi forſitan cum eis fuerit misericorditer diſpenſatum: Cùm ea non fuerint canonicè conſecuti. Illi verò qui ſcienter illa Beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent à Beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur: Vt puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerant*.

Si quis tamen poſt collationem Beneficij ſibi factam, & antè acceptationem ſubſecutam excommunicetur, non ſtatim priuatur iure ad illud Beneficium per collationem ſibi quæſito; nec illud alteri conferre poteſt is ad quem collatio pertinet, niſi is cui collatum eſt conſenſum, præbuerit antequam ab Excommunicatione abſolueretur, & elapſum ſit tempus ad conſentiendum ſtatutum. Ius enim ad Beneficium collatio confert, non ius in Beneficio, niſi conſenſus accedat ſiue acceptatio eius cui collatum eſt. Conſenſus autem durante Excommunicatione præſtitus inefficax fuit, vt Ius in Beneficio conferret. Quamobrem ſi excommunicatum antè Abſolutionem mori contingat, Beneficium illud per eius obitum denuò vacare non cenſebitur. Id colligitur ex Cap. *Si tibi abſenti*, in Sexto.

Suorum etiam Beneficiorum antè Excommunicationem legitimè poſſeſſorum fructibus priuari poteſt Excommunicatus, adeóque, & Penſionibus Eccleſiaſticis, vt colligitur ex Cap. *Paſtoralis*, §. *Verùm*, Extra, *De Appellationibus*, cuius hæc ſunt verba: *Cùm executionem Excommunicatio ſecum trahat, & excommunicatus per denuntiationem ampliùs non ligetur, ipſum excommunicatum denuntiare potes, vt ab alijs euitetur. Et illi prouentus Eccleſiaſtici meritò ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur*. Sed huiuſmodi fructibus non priuatur ex præſcripto Iuris, & antè Iudicis Sententiam. Cui enim Eccleſia Beneficij poſſeſſionem indulget, eidem attribuere cenſetur acceſſoria: Nam *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*, vt habet Regula Iuris, in Sexto. Præterea, pœnæ cùm ſint odioſæ, reſtringendæ potiùs ſunt quàm amplian-dæ: Ius autem hanc pœnam diſertè non decernit: Nec eam admittit Eccleſiæ Gallicanæ conſuetudo, quaſi Iure ipſo præſcriptam.

Sextò, priuatur Excommunicatus vſu ſpiritualis Iuriſdictionis in foro exteriori, vt colligitur ex Can. *Audiuimus*, Cauſa 24. Quæſt. 1. ex Cap. *Romana Eccleſia*, Tit. *De Officio Vicarij*, in Sexto; ex Cap. *Si is cui*, Tit. *De Officio, & poteſtate Iudicis Delegati*, ibidem. Item ex Cap. *Decernimus*, Tit. *De Sententia Excommun.* & Cap. *Venientes*, 2. *De Teſtibus*, in Sexto. Quæ Regula extenditur ad omnes actus Iuriſdictionis, quales ſunt, præcipere leges vel ſtatuta condere, Iudicium ferre, & alij ſimiles, quos recenſent Cap. *Accedentibus*, Extra, *De Exceſſibus Prælatorum*, & Cap. *Dilectus filius*, Extra, *De Officio Ordinarij*. Huc etiam ſpectat Iuriſdictionis delegatio, quæ ſi ab Excommunicato fiat, nulla prorſus, & inualida eſt. Quæ verò Iuriſdictio delegata eſt antè Excommunicationem delegantis, eo excommunicato ſuſpenditur, ſi res ſit integra: Non verò ſi iam inchoata ſit cauſæ cognitio.

Acta tamen Excommunicati, qui Iuriſdictionem ſuam exercet (quod abſque nouo peccato mortali non poteſt) valida ſunt, & rata, niſi ſit publicè ac nominatim denuntiatus, vel niſi ita notoriè in Excommunicationis Sententiam conſtiterit incidiſſe, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari. Id conſtat ex Conſtitutione quæ incipit: *Ad vitanda ſcandala*.

Poſtremò priuatur excommunicatus omni ciuili, & & politica cum alijs Fidelibus communicatione, exceptis tantùm caſibus in Iure expreſſis. Quamobrem, & oſculum pacis, omnéque ſignum ſpecialis amicitiæ, & beneuolentiæ, & familiare colloquium ſiue per verba, ſiue per litteras, ſiue per nutus; omnis ſalutatio honorifica, ſeu reuerentiæ teſtimonium; conuerſationis, ſocietatis, vel contractûs genus omne; communis denique refectio, & cohabitatio cum excommunicato ſacris Canonibus prohibetur, ſcilicet Can. *Sicut Apoſtoli*, Cauſa 11. Quæſt. 3. & Can. *Ad menſam*, ibidem; Cap. *Nuper*, & Cap. *Si aliquando*, Extra, *De Sententia Excommunic.* & Cap. *A nobis*, Extra, *De Exceptionibus*. Quæ hoc Verſiculo exprimuntur:

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

ARTICVLVS V.

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

Circa Excommunicationem.

REGVLA I.

Si quem ſub hâc formâ verborum, Illum excommunico, *vel ſimili, à Iudice ſuo excommunicari contingat: Dicendum eſt eum non tantùm minori, ſed etiam maiori Excommunicatione eſſe ligatum.*

ITa *Gregorius IX*. Cap. *Si quem*, Extra, *De Sententia Excommun.*

REGVLA II.

Lethalis peccati reus eſſet, qui pro Excommunicatis publicè ac nominatim oraret inter preces, quæ Eccleſiæ nomine, & pro eius dumtaxat membris fiunt.

HAnc enim ſuffragiorum Communionem intercipit Excommunicatio: *Quia Eccleſia per Excommunicationis Sententiam ſeparat excommunicatos ab vniuerſitate Fidelium, pro quibus ſuffragia facit. Vnde ſuffragia Eccleſiæ eis non proſunt, quæ pro tota Eccleſia fiunt; nec ex perſona Eccleſiæ oratio pro eis inter membra Eccleſiæ fieri poteſt, quamuis aliqua perſona priuata poſſit ad eorum conuerſionem aliquod ſuffragium per intentionem dirigere*. Verba ſunt *S. Thomæ*, in 4. Sententiarum, Diſt. 18. Quæſt. 2. Art. 1. Quæſtiuncula 1. ad ſecundùm. Quamobrem qui pro excommunicato publicè ac nominatim orat Eccleſiæ nomine, & inter eas preces, quæ pro Eccleſiæ membris fiunt, lethaliter peccat, cùm Eccleſiæ Statuta violet in re graui.

R E-

R E G V L A III.

Pro Excommanicatis priuatim orandum eſt, vt ad Pœnitentiam redeant, & à formidando vinculo ſoluantur.

HAnc Regulam tradit *S. Bernardus* Libro *De Geadibus Humilitatis*, Cap. 22. *Abſit,* (inquit) *a nobis, vt etiam pro talibus, etſi palam non præſumimus, vel in cordibus noſtris orare ceſſemus, cùm Paulus eos quoque lugeret, quos ſine Pœnitentia mortuos ſciret. Etſi enim à communibus orationibus ipſi ſe excludant, ſed ab affectibus omninò non poſſunt. Viderint tamen in quanto periculo ſint, pro quibus Eccleſia palam orare non audet, quæ fidenter etiam pro Iudæis, pro Hæreticis, pro Gentibus orat. Cùm enim in Paraſceue nominatim oretur pro quibuslibet malis, nulla tamen mentio fit de Excommunicatis* Et certè cùm Excommunicatio ſit medicinalis, & ex charitate infligi debeat, diligenter, & feruenter orandus eſt Dominus, vt ipſis excommunicatis ſalutaris ſit, & eos ad veram Pœnitentiam adducat. Quidni verò Deum pro illis priuatim oremus, quos Deus ad Eccleſiam reducere
Ezech. 18. vult, & poteſt, Qui *Non vult mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur, & viuat?* Præterea, de nemine deſperandum eſt, quamdiu viuit, adeóque nec de ipſis excommunicatis. *Nec* enim *pro illo imprudenter oratur, de quo non deſperatur*; (inquit *S. Auguſtinus* Libr. 1. *Retractationum*, Cap. 19.) Hinc *Gelaſius I.* Pontifex Maximus, in Tractatu De Anathematis vinculo, nullum eſſe peccatum docet, pro cuius remiſſione non oret Eccleſia.

Id confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 1. Quæſtiuncula 1. ad primum *Pro Infidelibus* (inquit) *oratur; ſed ipſi fructum orationis non percipiunt, niſi ad fidem conuertantur. Similiter, & pro excommunicatis orari poteſt, quamuis non inter orationes quæ pro membris Eccleſiæ fiunt; & tamen fructum non participant, quamdiu in Excommunicatione manent; ſed oratur, vt detur eis Spiritus Pœnitentiæ, vt ab excommunicatione ſoluantur.*

R E G V L A IV.

Lethale peccatum committit Excommunicatus quodlibet ſuſcipiens Sacramentum.

ID enim ſacris Canonibus prohibitum eſt, Cap. *Cùm illorum*, & Cap. *Si quem*, Extra, *De Sententia Excommunic.* & Cap. *Illud Dominus*, & Cap. *Si celebrat*, Extra, *De Clerico excommunicato miniſtrante*. Cùm autem hæc prohibitio ſit in materia graui, illius tranſgreſſio lethale ex genere ſuo peccatum eſt, vtpotè contra reuerentiam Sacramento debitam, adeóque ſacrilegium. Nec refert an Excommunicatus denunciatus ſit vel non: Conſtitutio enim, *Ad euitanda ſcandala*, non fauet excommunicatis, neque nouum ipſis ius tribuit, vt Canonici Iuris Theologiæque Periti ſummo conſenſu aſſerunt.

R E G V L A V.

Sacerdos Sacramenta Excommunicato denuntiato, & vitando adminiſtrans non ſolùm lethaliter peccat, ſed in minorem Excommunicationem, aliáſque pœnas incurrit.

LEthaliter peccat, quia prohibitionem Eccleſiæ violat in re graui. Omnem namque communicationem cum Excommunicatis, præſertim in diuinis, prohibet Eccleſia Cap. *Significaſti*, Extra, *De Sententia Excommunic.* Quod autem minorem Excommunicationem incurrat, pariter certum eſt; cùm ea lata ſit generatim contra omnes qui communicant cum Excommunicato, maximè in diuinis, Cap. *Nuper*, Extra, *De Sententia Excommunic.* Ac præterea incurrit ipſo Iure Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, vt conſtat ex Cap. *Epiſcoporum*, Tit. *De Priuilegijs*, in Sexto. In Maiorem tandem Excommunicationem, eámque Summo Pontifici reſeruatam incurrunt Clerici, qui ſcientes, & ſpontè cum excommunicatis à Summo Pontifice communicant, vt habetur Cap. *Significauit*, Extra, *De Sententia Excommunic.* cuius hæc ſunt verba: *Clericos, qui ſcienter, & ſpontè participauerunt excommunicatis à Nobis, & ipſos in Officijs receperunt, eadem Excommunicationis Sententiâ cum ipſis non dubitamus inuolui.* Hæc pœna non Laïcos ſpectat, ſed Clericos; qui ſcientes, & ſpontè, non qui ignari, vel coacti, communicant cum excommunicatis à Summo Pontifice, poſt quàm nominatim denuntiati ſunt, eos ad diuina Officia recipientes.

R E G V L A VI.

Clericus excommunicatus Miſſam celebrans, aut coram ſe iubens celebrari, vel quoduis aliud Ordinis ſui ſacrum Miniſterium ſolemniter exercens, in Irregularitatem incurrit.

IStud colligitur ex Cap. *Illud Dominus*, Extra, *De Clerico Excommunicato miniſtrante*, cuius hæc ſunt verba: *Illud autem quòd ſub ſpe veniæ Diuina ſibi fecit, (poſtquam ſe à Nobis excommunicatum noueeat,) celebrari, & Communioni Fidelium ſe ingeſſit, potiùs contra eum facere credimus, quàm pro eo: Cùm ſub fiduciâ Pœnitentiæ non debueit deliquiſſe.* Et infrà. *Cùm eo miſericordiam facientes, pœnam quàm Canon infligit his, qui poſt Excommunicationem diuina præſumpſerint Officia celebrare, vel ſe celebrationi ingeſſerint diuinorum, ei non duximus infligendam.* Canon laudatus eſt Can. *Si quis Epiſcopus*, Cauſa 11. Quæſt. 3.

Idem confirmatur ex Cap. *Cùm illorum*, Extra, *De Sententia Excommunic.* Et Cap. *Is cui*, in Sexto, Tit. *De Sententia Excommunic.* ita ſtatuitur: *Is cui eſt Eccleſiæ interdictus ingreſſus, (cùm ſibi per conſequens cenſeatur in ipſa diuinorum celebratio interdicta) Irregularis efficitur, ſi contra Interdictum huiuſmodi Diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens Officio ſicut priùs.* Idem confirmat *Innocentius IV.* Cap. *Cùm æterni*, Tit. *De Sententia, & re iudicata*, in Sexto, cuius hæc ſunt verba: *Si Suſpenſione durante damnabiliter ingeſſerit ſe Diuinis, Irregularitatis laqueo ſe inuoluet, ſecundùm Canonicas Sanctiones: A qua nonniſi per Summum Pontificem, poterit liberari.*

R E G V L A VII.

Clerici Excommunicati vel Interdicti, ſi antè Abſolutionem diuina celebrauerint Officia, niſi moniti abſque mora ad Pœnitentiam redierint, perpetuæ depoſitionis pœnâ plectuntur.

HAnc Regulam tradit *Alexander III.* Cap. *Clerici*, Extra, *De Clerico excommunicato miniſtrante*, cuius hæc ſunt verba: *Clerici autem, ſi qui à ſuis, aut etiam de Mandato Romani Pontificis ab alienis Epiſcopis interdicti vel excommunicati, antè Abſolutionem diuina Officia celebrauerint: Niſi moniti ſine dilatione redierint, perpetuæ depoſitionis ſententiam pro auſu tantæ temeritatis incurrant.* Clericos excommunicatos, vel ſuſpenſos, qui diuina Officia celebrare præſumpſerunt, vel præſumunt, omnibus Beneficijs Eccleſiaſticis ſpoliari poſſe, reſpondet *Innocentius III.* Cap. *Fraternitati*, ibidem.

R E G V L A VIII.

Si notorius aut nominatim denuntiatus Excommunicatus inchoatâ Miſſa adueniat, nec monitus exire velit, aut vi eijci poſſit, à Sacri proſecutione abſtinendum eſt, niſi fortè Canon ſit inceptus.

HAnc Regulam vnanimi conſenſu tradunt Canonici Iuris, & Theologiæ Periti. Excommunicatos verò vel interdictos, qui admoniti pertinaciter remanſerint, eorumque in huiuſmodi pertinaciâ fautores, nouo Excommunicationis ipſo facto Summo Pontifici reſeruatæ vinculo ligari, declarat Clementina, *Grauis*, Tit. *De Sententia Excommunic.*

REGVLA IX.

Clericus qui dubitat de Excommunicatione in ſe latâ, ſiue qui non aliter eam nouit quàm per famam publicam, fit Irregularis ſi Diuina celebret, aut Sacros Ordinum ſuorum actus exerceat.

HÆc Regula nititur *Innocentij III.* Reſponſo, Cap. *Illud Dominus*, Extra, *De Clerico excommunicato miniſtrante*, cuius hæc ſunt verba: *Quin in dubijs via tutior eſt eligenda, etſi de latâ in eum ſententia dubitaret, debuerat tamen potiùs ſe abſtinere, quàm Sacramenta Eccleſiaſtica pertractare.*

REGVLA X.

In Irregularitatem non incurrit Sacris operando, qui ſe ſuſpenſum eſſe vel excommunicatum probabiliter ignorat; Secùs ſi ignorantia craſſa ſit, & ſupina.

HAnc Regulam tradit *Gregorius IX.* Cap. *Apoſtolicæ Sedis*, Extra, *De Sententia Excommun.* cuius hæc ſunt verba: *Verum quia tempore Suſpenſionis ignari celebraſtis Diuina, vos reddit ignorantia probabilis excuſatos. Cæterùm ſi fortè ignorantia craſſa, & ſupina vel erronea fuerit, propter quod diſpenſationis gratiâ egeatis, eam vobis de benignitate Apoſtolica indulgemus.*

REGVLA XI.

Sacræ Concioni in Templo intereſſe poteſt quilibet Excommunicatus.

ID conſtat ex Cap. *Reſponſo*, Extra, *De Sententia Excommun.* Quod *Innocentij III.* Reſcriptum eſt ad Ferrarienſem Epiſcopum. *Poſtulas*, (inquit) *edoceri an cùm Ferrarienſes ciues Excommunicationis, & Interdicti Sententijs ſint ligati, liceat tibi viros, & mulieres ſemel in hebdomada vel in menſe apud aliquam Eccleſiam conuocare, quibus prædices verbum Dei, & eoſdem ad correctionem inducas. Super quo reſpondemus, Quòd ſine ſcrupulo conſcientiæ hoc facere poteris, cùm videris expedire: Dummodo contra formam Interdicti nullum eis diuinum Officium celebretur.*

Confirmatur ex Concilio Carthaginenſi 4. Canone 44. *Epiſcopus*, (inquit) *nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue Gentilem, ſiue Hæreticum, ſiue Iudæum.*

REGVLA XII.

Maiori Excommunicatione irretitus vel ſuſpenſus, ab homine, voce actiuâ, & paſſiuâ in electionibus canonicis priuatur, ſi nominatim ſit denunciatus, vel palam notum ſit illum in has Cenſuras incurriſſe.

ID colligitur ex Cap. *Cùm dilectus*, Extra, *De Conſuetudine*, cuius hæc ſunt verba: *Quia Nobis conſtitit electionem ipſam à ſuſpenſis, & de ſuſpenſo etiam celebratam, eam iuſtitiâ caſſamus exigente.* Et Cap. *Cùm inter*, *De Electione, & Electi Poteſtate*, dicitur: *Si conſtiterit quòd electio fuerit facta à ſuſpenſis, eâ omninò caſſatâ, ipſi Monaſterio (poſt ſatisfactionem condignam Suſpenſionis, & Interdicti Sententiâ relaxatâ) de perſona idonea conſulatur.* Quod autem de ſuſpenſis decretum eſt, multò magis de maioris Excommunicationis vinculo conſtrictis intelligitur conſtitutum.

REGVLA XIII.

Sacerdos Excommunicatione minori ligatus, grauiter quidem peccat Sacrum celebrando, ſed in Irregularitatem non incurrit.

HAnc Regulam tradit *Gregorius IX.* Cap. *Si Celebrat*, Extra, *De Clerico excommunicato miniſtrante*, cuius hæc ſunt verba: *Si celebrat minori Excommunicatione ligatus, licet grauiter peccet, nullius tamen notam Irregularitatis incurrit.*

REGVLA XIV.

Minori Excommunicatione irretitus, ea quæ ratione Iuriſdictionis ſibi conueniunt, poteſt exercere: Et voce actiuâ gaudet in electionibus canonicis, non paſſiuâ.

ID conſtat ex eodem Pontifice, Cap. mox laudato: *Nec eligere* (inquit) *prohibetur, vel ea quæ ratione Iuriſdictionis ſibi competunt, exercere. Si tamen ſcienter talis electus fuerit, eius electio eſt irritanda: Pro eo quòd ad ſuſceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à Sanctis Patribus eſt priuatus.*

REGVLA XV.

Excommunicatione minori ligatus peccat quidem Eccleſiaſtica Sacramenta conferendo, ſed ab eo collata virtutis effectu non carent.

ID conſtat ex Capite Iuris mox laudato: *Peccat autem* (inquit) *conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta: Sed ab eo collata virtutis non carent effectu: Cùm non videatur à collatione, ſed participatione Sacramentorum, (quæ in ſola conſiſtit perceptione,) remotus.* Verumtamen nouum per ſe peccatum non committit vi Cenſuræ, adminiſtrando Sacramenta, quorum collatio ipſi prohibita non eſt, (niſi fortè conferendo celebret, vt fit ab Epiſcopo in Sacris Ordinationibus) ſed ideò peccat quia Sacramenta confert in ſtatu peccati, cùm Excommunicatio etiam minor nonniſi ob peccatum infligatur. Sed ſicut ob veniale peccatum, & leuem contumaciam aliquando infligitur hæc cenſura; ita veniale interdum peccatum eſt eo in ſtatu Sacramenta conferre.

REGVLA XVI.

Qui cum excommunicato communicat in crimine, in maiorem Excommunicationem incurrit: Si verò cum illo communicet in diuinis, vel ciuilibus actionibus, & ab eius crimine alienus ſit, minorem duntaxat Excommunicationem contrahit.

ID conſtat ex Cap. *Nuper*, Extra, *De Sententia Excommun.* cuius hæc ſunt verba: *Credimus diſtinguendum, an is qui nominatim excommunicato communicat, ſcienter in crimine communicet criminoſo, ei conſilium impendendo, auxilium, vel fauorem: Aut aliàs in oratione, vel oſculo, aut orando ſecum, aut etiam comedendo: In primo quidem articulo, cùm talis communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere qui damnauit: Ab eo vel eius Superiore meritò delicti tunc erit Abſolutio requirenda: Cùm facientem, & conſentientem par pœna conſtringat*, &c. Idem colligitur ex Cap. *Si concubinæ*, ibidem.

Eandem Regulam confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſtion. 2. Articulo quarto, Quæſtiuncula ſecunda: *Excommunicatio* (inquit) *poteſt fieri in aliquem dupliciter: Aut ita quòd ipſe ſit excommunicatus cum omnibus ei participantibus: Et tunc non eſt dubium, quòd quicumque participat ei, eſt excommunicatus maiori excommunicatione: Aut eſt excommunicatus ſimpliciter: Et tunc aut participat aliquis ei in crimine, præbendo ei conſilium, & auxilium, & fauorem; & ſic iterum eſt excommunicatus maiori excommunicatione: Aut participat in alijs, ſicut in verbo, vel oſculo, vel menſa; & ſic eſt excommunicatus minori excommunicatione.* De qua Can. *Sanctis*, Cauſa 11. Quæſtion. 3. ait *Vrbanus Secundus* Pontifex Maximus, *Sanctis Canonibus cautum eſt, vt qui excommunicatis communicauerit, excommunicetur: eo tamen moderamine, vt quicumque ignorantiâ, ſeu timore, ſeu neceſſitate cuiuſcumque maximi negotij, eorum ſe conuictu contaminauerit, cùm minoris pœnitentiæ medicina ſocietatis noſtræ participationem ſortiatur: Eos verò qui aut ſpontaneè, aut negligenter inciderint, ſub ea volumus diſciplinæ correctione ſuſcipi, vt cæteris metus incutiatur.*

RE-

REGVLA XVII.

Cum excommunicato maiori Excommunicatione communicans in minorem Excommunicationem non incurrit, ſi ex ignorantiâ, charitate, officio, vel neceſſitate communicet.

ITa S. Thomas, In 4. Sententiarum, Diſt. 18 Quæſt. 2. Articulo 4. Quæſtiuncula 1. *Duplex eſt*, (inquit) *Excommunicatio: Vna eſt minor, quæ ſeparat tantùm à participatione Sacramentorum, ſed non à Communione Fidelium; & ideò tali excommunicato licet communicare, ſed non licet ei Sacramenta conferre: Alia eſt maior Excommunicatio; & hæc ſeparat hominem à Sacramentis Eccleſiæ, & à Communione Fidelium: & ideò excommunicato tali excommunicatione communicare non licet. Sed quia Eccleſia excommunicationem ad medelam, & non ad interitum inducit, excipiuntur ab hac generalitate quædam, in quibus communicare licet, ſcilicet in his quæ pertinent ad ſalutem; quia de talibus homo licitè cum excommunicato loqui poteſt, & etiam alia verba interſerere, vt faciliùs ſalutis verba ex familiaritate recipiantur. Excipiuntur etiam quædam perſonæ, ad quas ſpecialiter pertinet prouiſio excommunicati, ſcilicet vxor, filius, ſeruus, ruſticus, & ſeruiens. Sunt etiam quidam alij caſus excepti, ſicut quando ignoratur excommunicatio; & quando aliqui ſunt peregrini & viatores in terra excommunicatorum; qui licitè poſſunt ab eis emere, vel etiam accipere eleemoſynam: Et ſimiliter ſi aliquis videat excommunicatum in neceſſitate; quia tunc ex præcepto charitatis tenetur ei prouidere.* Quæ exceptiones hoc, Verſu exprimuntur:

Vtile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Prima itaque cauſa ob quam licet cum excommunicatis communicare, eſt *Vtilitas* tum ſpiritualis, ſiue ipſius excommunicati, ſiue illius qui cum ipſo communicat: Tum temporalis, non ipſius excommunicati, ſed aliorum. Quamobrem Concionatoribus, aliiſque ſiue Clericis, ſiue Laïcis licet cum excommunicato loqui de rebus ad illius ſalutem, & Abſolutionem pertinentibus, vt habetur Cap. *Cùm voluntate*, Extra, *De Sententia Excommun* cuius hæc ſunt verba: *Cùm voluntate, ac propoſito maleficia diſtinguantur: Excommunicationis Sententiam non incurrit, qui excommunicato in his quæ ad Abſolutionem, vel aliàs ad ſalutem animæ pertinent, in locutione participat: Licet etiam alia verba incidenter, vt apud eum magis proficiat, interponat.* Licet etiam ab excommunicato petere conſilium, ſi aliud æquè ſalutare ab alio ſperare non poſſim. Licet ab excommunicatis repetere debita, eoſque in Iudicio conuenire, vt habetur cap. *Intelleximus*, Extra, *De Iudicijs*: & in Ius vocati debent per alium reſpondere: *Ne videantur de ſua malitia commodum reportare.*

Altera cauſa ob quam communicare cum Excommunicatis licitum eſt, eſt *Lex*, matrimonialis ſcilicet, quâ maritus & vxor ſibi mutò obligantur. Vnde vxor cum viro excommunicato cohabitans, aut vir cum vxore excommunicatâ, inuicémque exhibentes ea quæ ad rationem coniugij pertinent, in minorem excommunicationem non incurrunt, etiamſi excommunicatio matrimonium anteceſſerit, ac vtrique coniugi nota fuerit. Quamuis enim peccauerit, ac minorem excommunicationem contraxerit, quæ nupſit excommunicato, aut qui duxit excommunicatam: Ex quo tamen matrimonium celebratum eſt, ac ratum: Ius naturæ poſtulat, vt mutua ſibi exhibeant officia, quæ ad coniugalis vitæ ſocietatem pertinent. At ſi excommunicatio lata ſit in cauſa matrimonij, vtpote quia ratione impedimenti prohibitum eſt partibus ne contraherent, aut ne cohabitarent: Tunc cohabitare licitè non poſſunt, & in Excommunicationem incurrunt non minorem duntaxat, ſed maiorem. Vt enim mutuus contractus, ita & mutuum crimen eſt, ideòque pari pœna plectendum.

Tertia cauſa eſt ſubiectio, quæ hoc verbo, *Humile*, exprimitur; quâ fit, vt cum patre, vel domino conuerſari & communicare poſſint filij non emancipati, & ſerui ſiue domeſtici, ſiue ruſticani, qui eius obſequijs ante Excommunicationem addicti erant. Hanc exceptionem tradit *Gregorius VII.* Can. *Quoniam multos*, Cauſa 11. Quæſt. 3. qui in Synodo Romana ab eo conditus eſt. *Quoniam* (inquit) *multos peccatis noſtris exigentibus pro cauſâ Excommunicationis perire quotidie cernimus; partim ignorantiâ, partim nimia ſimplicitate, partim timore partim etiam neceſſitate, deuicti miſericordiâ, Sententiam Anathematis ad tempus, prout poſſumus, temperamus, Apoſtolicâ itaque Auctoritate ab Anathematis vinculo ſubtrahimus vxores, liberos, ſeruos, ancillas, ſeu mancipia, necnon ruſticos ſeruientes, & omnes alios qui non adeò curiales ſunt, vt eorum conſilio ſcelera perpetrentur.* Quod Decretum *Innocentius III.* Extra, *De Sententia Excommun.* Cap. *Inter alia*, quatenus ſeruos ſpectat, aut Ruſticos ſeruientes, de illis intelligendum eſſe declarat, qui iam ſerui erant ante prolatam in dominos Excommunicationis Sententiam, vt ſcilicet ad idem obſequium exhibendum poſtea teneantur; Si autem antea ſerui non eſſent, addicere ſe illorum ſeruituti, ac obſequio non debeant, quandiu manent excommunicati: Alioqui minoris excommunicationis vinculo, ſicut cæteri cum excommunicatis communicantes conſtringantur. *Inter alia* (inquit) *quæ Strigonienſis Archiepiſcopus proponi fecit, Nos recolimus reſpondiſſe, Quòd nullus nominatim excommunicato ſcienter communicare tenetur, niſi quædam perſonæ quæ per illud Gregorij Papæ Capitulum*, QVONIAM MVLTOS, *ſpecialiter excuſantur. Verùm ex hac Reſponſione orta eſt occaſio diſputandi, alijs concedentibus quòd excommunicato communicare tenentur perſonæ in prædicto Capitulo nominatæ; præſertim quæ priùs ad communicationem eorum ex debito tenebantur: Alijs aſſerentibus eos communicare licitè poſſe, ſi velint; non tamen ad hoc ex neceſſitate teneri. Vt igitur vnde Ius procedit, Interpretatio quoque procedat, ambiguitatem huiuſmodi taliter duximus abſoluendam, quòd cùm quædam perſonæ in præmiſſo Capitulo denotatæ, illis in quos lata fuerat Excommunicationis Sententia, ante prolationem ipſius obſequio tenerentur familiariter adhærere, neque poſtmodum ad contrarium teneantur (cùm adhuc debitum duret) beneficio Canonis id agente, à priore non ſunt obnoxietate ſolutæ, ſed ad familiare tenentur obſequium: & ita per conſequens ad communionem tenentur, ſine qua illud nequeunt exhibere. Illud autem non ad omnes perſonas Capituli credimus referendum: Vt videlicet obnoxietati huiuſmodi ſint ſubiectæ; cùm viatores peregrini, & mercatores, à communione talium perſonarum (niſi articulus neceſſitatis immineat) debeant abſtinere; vt in fine colligitur manifeſtè: Sed ad illas duntaxat, quæ talibus arctiori tenentur obnoxietate conſtrictæ: Quibus tamen in his pro quibus ſunt excommunicatione notatæ, vt in criminibus, communicare non debent, ſed ab eis penitus abſtinere.*

Sicut autem Inferiores Superioribus, ita Superiores Inferioribus excommunicatis in ijs ſaltem communicare debent, in quibus ſunt eis obligati, *Quia ſicut Inferiores obligantur ad obſequium Superiorum, ita Superiores ad prouidentiam Inferiorum*; (inquit *S. Thomas.*)

Quarta cauſa eſt *Ignorantia*, Cùm enim, vel factum, vel ius ipſum probabiliter ignoratur, nec ignorantia craſſa & ſupina eſt, in Excommunicationem non incurrit, nec peccat, qui cum excommunicato communicat, quia neſcit excommunicatum eſſe, nec vult cum excommunicato communicare. Omnis porrò Cenſura ob peccatum infligitur: & nullum eſt ſine voluntate peccatum. Hanc etiam exceptionem addit *Gregorius VII.* cum Romanus Synodo Can. *Quoniam multos*, mox citato: *Et eos qui ignoranter excommunicatis communicant.* Idémque colligitur ex Cap. *Apoſtolicæ Sedis*, Extra, *De Sententia Excommun.*

Poſtrema cauſa, ob quam cum excommunicatis communicare Canones permittunt, eſt *Neceſſitas*. Vnde Can. *Quoniam multos*, iam citato, *Gregorius VII.* addit: *Quicumque autem Orator ſiue peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum deuenerit, vbi non poſſit emere, vel non habeat vnde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus: Et ſi quis excommunicatis non in ſuſtentationem ſuperbiæ ſuæ, humanitatis causâ dare aliquid voluerit, non prohibemus.*

Idem confirmatur ex cap. *Cùm voluntate*, Extra, *De Sententia Excommun.* quod *Gregorius IX.* reſponſum eſt. *Prædicatores quoque* (inquit) *qui penes excommunicatos, vel alios alienarum rerum detentores, in Prædicationibus & Confeſſionibus quaſi gerunt cauſam, vel curam eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcuntur, eleemoſynas licitè poſſunt ab illis recipere: Præſertim ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere.*

REGV-

REGVLA XVIII.

Qui cùm nominatim excommunicatis deliberatâ voluntate communicant (præter perſonas beneficio Canonis exceptas) niſi moniti ab eorum Communione atque conuerſatione diſceſſerint, Excommunicatione maiori ſunt plectendi.

HAnc Regulam tradit *Innocentius III.* Cap. *Quod in dubijs*, Extra, *De Sententia Excommun.* cuius hæc ſunt verba: *Nullus autem ſcienter nominatim excommunicato communicare tenetur; niſi quædam perſonæ, quæ per illud Gregorij Papæ Capitulum*, QVONIAM MVLTOS, *ſpecialiter excuſantur. Illi autem qui nominatim excommunicatis præſumptuosè participant, præter perſonas à dicto Canone annotatas, niſi ab eorum participatione commoniti fortè deſtiterint, Excommunicationis vinculo ſunt innodandi.*

REGVLA XIX.

In maiorem Excommunicationem incurrunt ipſo facto ſine vlla monitione, quicumque ſcientes cùm illo communicant, qui cùm participibus ſuis eſt excommunicatus.

HÆc Regula eſt *Innocentij III.* In eodem Cap. *Secus autem*, (inquit) *ſi ſcienter ei communicant, qui cum participibus ſuis eſt vinculo Excommunicationis ſententialiter innodatus: Tunc enim & ipſi Sententiam Excommunicationis incurrunt.*

REGVLA XX.

Cùm Excommunicato antè Abſolutionem communicare nemo debet, quamuis ſe Eccleſiæ pariturum iurauerit.

ITa declarat *Innocentius III.* In eodem Cap. *Excommunicato* (inquit) *licet, quod ſtet Mandato Eccleſiæ iuramento firmauerit, communicari non debet, donec per Eccleſiam fuerit abſolutus: Alioquin poſt Iuramentum non eſſet Abſolutio neceſſaria.*

REGVLA XXI.

Communio cùm excommunicato in crimine, vel in rebus Diuinis, lethale ſemper peccatum eſt: Communio verò in actionibus ciuilibus, politicis, & merè corporeis, eſt veniale dumtaxat peccatum, niſi fiat in contemptum Eccleſiæ.

HAnc Regulam tradit *S. Thomas*, In 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 4. Quæſtiuncula 3. *Quidam* (inquit) *dicunt, quod quandocumque aliquis participat excommunicato (vel verbo, vel quocumque dictorum modorum, ſecundùm quos ei communicare non licet) peccat mortaliter, niſi in caſibus exceptis à Iure: Sed quia hoc videtur valdè graue: quòd homo pro vno verbo leui quo excommunicatum alloquitur, mortaliter peccet; & multis excommunicantes laqueum damnationis inijcerent, quod in eos retorqueretur; ideò alijs probabilius videtur quòd non ſemper peccant mortaliter, ſed ſolùm quando, vel in crimine illi participant, vel in Diuinis, vel in contemptum Eccleſiæ.*

Ad Decretalem *Sacris*, Extra, *De his quæ vi metuſue cauſâ fiunt*, quâ declarat *Innocentius III.* eos qui metu mortis cum excommunicatis, communicant, excommunicationis labe inquinari, *Cùm pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere*: S. Thomas reſpondet, Decretalem illam loqui de participatione in Diuinis, quæ mortale peccatum eſt. Vel Decretalis illa intelligenda eſt de illis, qui directè communicant excommunicatis, vt reſpondet Sanctus Doctor Quodlibeto 11. Quæſtione 7. Articulo 2. *Aliquis* ſcilicet *poteſt communicare ſeu participare cùm excommunicato directè, & indirectè: Directè quidem in his quæ ſunt Fidelium: & qui hoc modo ei communicat, peccat mortaliter. Et hoc contingit tripliciter: Putà, ſi communico cùm illo in Diuinis: ſicut ſi orem pro eo, vel audiam Miſſam cùm eo; & in alijs ſpiritualibus: Item ſi ex contemptu; & hoc in quocumque communicat quis cùm eo, quaſi contemnens Mandatum Eccleſiæ, peccat mortaliter: Item quicumque participat cùm illo in crimine, & in cauſa. Indirectè verò communicat quis cùm eo in his, quæ ſunt hominis, ſicut in verbo, in cibo, & in his quæ ſunt ſimpliciter humanæ conuerſationis: Et ſecundùm hoc non peccat mortaliter, ſed venialiter, niſi faciat ex contemptu.*

Addit Doctor Angelicus ibidem, in Reſponſione ad tertium, Quòd non ſolùm debet aliquis mortem ſubire potius quàm peccet mortaliter, ſed etiam potiùs quàm peccet venialiter, quia peccatum nunquam eſt eligendum. Non rectè ergo colligitur, communionem quamlibet cum excommunicatis eſſe peccatum mortale, quia vitanda eſt: Quia etſi veniale tantùm eſſet, non eſſet cum eis communicandum, & mors potiùs eſſet eligenda.

Cùm autem ſibi obiecisſet, Iuris Canonici Peritos communionem quamcumque cum excommunicatis damnare peccati mortalis: Reſpondet, hanc opinionem non eſſe veram, *Quia ipſi plus aſſentiunt iuri his, & ſequuntur ius humanum quàm diuinum; cùm plus ſit aſſentiendum diuino quàm humano: Et ideò melior eſt opinio aliorum qui dicunt contrarium.*

At (inquies) Eccleſiæ præcepta violare, eſt peccatum mortale: Sed Eccleſia prohibet ne Fidelium vllus cum excommunicatis loquatur, aut comedat: Hoc ergo qui facit, mortalis peccati reus eſt.

Reſpondet *S. Thomas*, ad ſecundum: *Communicare cùm excommunicato directè, eſt contra præceptum Eccleſiæ, & eſt peccatum mortale; ſed communicare indirectè, non eſt contra, ſed præter præceptum Eccleſiæ.* Nam *Præceptum Eccleſiæ directè reſpicit ſpiritualia, & ex conſequenti legitimos actus: Et ideò qui communicat ei in Diuinis, facit contra præceptum, & peccat mortaliter: Qui autem participat ei in alijs, facit præter præceptum, & peccat venialiter. Quædam* nempè *ſunt per ſe mala: & hæc non poſſunt fieri ſine peccato, ſicut communicare excommunicato in his, quæ ſunt excommunicati*, (ſcilicet in crimine;) *& ideò non poſſunt fieri ſine peccato mortali: Quædam verò ſunt occaſiones malorum tantùm, & iſta poſſunt fieri ſine peccato mortali; vt loqui, vel comedere cùm excommunicatis.* Quodlib. 11. Quæſt. 7. Art. 2. ad ſecundum, & in 4. Sent. diſt. 18. Quæſt. 2. Artic. 4. Quæſtiunc. 3. ad ſecundum.

Addit denique *S. Thomas*, loco *Sententiarum* mox citato, ad quartum: *Quamuis participare excommunicato ſit peccatum veniale, tamen participare ei pertinaciter eſt peccatum mortale: & per hoc poteſt aliquis excommunicari ſecundùm Iura*. Pertinacia nempè illa cum Eccleſiæ contemptu coniuncta eſt.

REGVLA XXII.

Maior Excommunicatio ferri non debet nec poteſt leuibus de cauſis, ſed ſolùm ob mortale peccatum: Alioqui nulla, & irrita eſt.

SCriptura enim Sacra, quotieſcumque poteſtatem ad hanc Cenſuram ferendam Eccleſiæ à Chriſto traditam ſignificat, ad grauium peccatorum emendationem ac vindictam eam ferri ſatis innuit: Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus.* Nemo enim dixerit aliquem eſſe rebellem Eccleſiæ ob ſolam culpam venialem; maximè cum ibi ſermo ſit de correctione fraterna, & eius ordine, qui diuinâ illâ Cenſurâ terminatur, ſi contumacia intercedat. Illa autem correptio, propriè ac ſtrictè loquendo, in peccatis dumtaxat venialibus locum non habet, vt *S. Auguſtinus*, colligit Sermone 82. aliàs 16 De Verbis Domini, illa Chriſti verba expendens: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: Si faciendo* (inquit) *lucraris, niſi feciſſes, perierat. Nemo ergo dicat, quia non peccaui in Deum, ſed peccaui in fratrem. In hominem peccaui, leue peccatum eſt, vel nullum peccatum eſt. Fortè inde dicis, leue eſt, quia citò curatur. Citò feciſti mortiferam rem, ſed remedium citò inueniſti.* Deindè *S. Paulus*. Corinthium hominem excommunicaturus, grauiſſimum illius crimen palam expoſuit. 1. Cor. 5. Tertiò, pœna reſpondere debet culpæ: Maior autem Excommunicatio grauiſſima omnium pœnarum eſt, quæ ab Eccleſia infliguntur, vt docet *S. Auguſtinus*, Lib. *De Correptione, & Gratia*, Cap. 15. & habetur Can. *Corripiantur*, Cauſa 24. Quæſt. 3. Pro veniali ergo culpa infligi non debet, nec poteſt. Quartò, Excommunicatio Chriſtianum eijcit ex Eccleſia: Nemo autem

tem meretur eijci ab Eccleſia, niſi qui meretur eiectionem è Regno Dei: Quâ pœna nemo dignus eſt niſi ob peccatum mortale. Quintò, Quod eſt in Republica temporali pœna mortis, id eſt in Eccleſiaſtica Republica pœna Excommunicationis, vt docet *S. Auguſtinus* Quæſt. 2. *in Deuteronomium*. Ideóque vocari ſolet *Gladius Eccleſiaſticus*, Can. *Inter hæc*, Cauſa 33. Quæſt. 2. Et *S. Auguſtinus*, in Collatione tertiæ diei cùm Donatiſtis, eam vocat *Damnationem quam facit Epiſcopale Iudicium*. Sicut ergo Reipublicæ temporali non eſt data poteſtas interficiendi hominem propter peccatum veniale: Ita nec Eccleſiæ data eſt poteſtas hominem excommunicandi ob ſolam culpam venialem.

Hanc Regulam confirmant ſacri Canones. Can. *Nemo*, Cauſa 11. Quæſt. 3. *Nemo* (inquit) *Epiſcoporum quemlibet ſine certâ, & manifeſtâ peccati causâ Communione priuet Eccleſiaſticâ: Sub Anathemate autem ſine conſcientiâ Archiepiſcopi, aut Coëpiſcoporum nullum præſumat ponere, niſi vnde Canonicâ docet Auctoritas: Quia Anathema eſt æternæ mortis damnatio, & nonniſi pro mortali debet imponi crimine, & illi qui aliter non potuerit corrigi*. Quod ex Concilio Meldenſi Canone 56. ſumptum eſt.

Item ex Can. *Nullus Sacerdotum*, qui ex Concilij Aurelianenſis quarti Canone ſecundo, & Vuormatienſis Canone 13. conflatus eſt: *Nullus Sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis, & leuibus cauſis à Communione ſuſpendat: Præter eas culpas, pro quibus antiqui Patres arceri ab Eccleſia iuſſerunt committentes*.

Idem confirmat *S. Leo*, Epiſtola 10. aliàs 89. Cap. 8. *Nulli* (inquit) *Chriſtianorum facilè Communio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium Sacerdotis, quod in magni reatus vltionem inuitus, & dolens quodammodo debet inferre animus Iudicantis. Cognouimus enim pro commiſſis, & lenibus verbis quoſdam à gratiâ Communionis excluſos, & animam pro qua Chriſti Sanguis effuſus eſt, irrogationis tàm ſæui ſupplicij ſauciatam, & inermem quodammodo, exutámque omni munimine, diabolicis incurſibus, vt facilè caperetur, obiectam. Certè ſi quando cauſa talis emerſerit, vt pro commiſſi criminis qualitate aliquem iuſtè faciat Communione priuari, is tantùm pœnæ ſubdendus eſt, quem reatus inuoluit; nec particeps debet eſſe ſupplicij, qui conſors non docetur fuiſſe commiſſi*.

Idem docet *S. Auitus* Viennenſis Epiſcopus Epiſtola 61. ad *Conſtantium* Epiſcopum: *Illud tamen ſuggerere ac monere præſumo, ne propter leues cauſas, & non ad ſæculum pertinentes, ne Laici quidem, non dicam Clerici ſancta Communione priuentur: Quia neſcit cuius dignitatis ſit ipſa Communio, qui non eam omni animoſitate ſepoſitâ, & cùm magno dolore ſuſpendit, & cùm maxima feſtinatione reſtituit*.

Et *S. Gregorius* Epiſt. 26. Libri ſecundi, ad *Magnum* Presbyterum Mediolanenſem ſcriptâ: *Sicut* (inquit) *exigente culpâ quis à Sacramento Communionis dignè ſuſpenditur, ita inſontibus nullo modo talis debet irrogari vindicta. Comperimus ſiquidem, quod Laurentius quondam frater, & Coëpiſcopus noſter nullis te culpis exigentibus Communione priuauerit: Idéoque huius Præcepti noſtri Auctoritate munitus, officium tuum ſecurus perage, & Communionem ſine aliqua ſume formidine*.

Confirmatur ampliùs ex Can. *Ecce*, Cauſa 24. Quæſt. 3. Qui eſt *Iuliani Pomerij* Lib. 2. *De Vita Contemplatiua*, Cap. 7. *Ecce autem* (inquit) *crimina quorumlibet, ſi ipſis criminoſis confiteri nolentibus vndecumque claruerint, quæcumque non fuerint patientia leui medicamento ſanata, velut igne quodam piæ increpationis vrenda ſunt, & curanda. Quod ſi nec ſic quidem ſuſtinentis ac piè increpantis medela proceſſerit in iis, qui diu portati, & ſalubriter obiurgati, corrigi noluerint, tanquàm putres corporis partes debent ferro Excommunicationis abſcindi: Ne ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit, ſalutem reliquæ carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit, iſti qui emendari deſpiciunt, & in ſuo morbo perſiſtunt, ſi moribus depravatis in Sanctorum ſocietate permanſerint, eos exemplo ſuæ perditionis inficiant*.

Confirmatur denique hæc Regula ex Concilio Tridentino Seſſione 25. *De Reformatione*, Cap. 3. *Quamuis* (inquit) *Excommunicationis gladius neruus ſit Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, & ad continendos in officio Populos valdè ſalutaris; ſobriè tamen magnâque circumſpectione exercendus eſt: Cùm experientia doceat, ſi temerè aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem*.

Quamobrem quoties aliquis à peccato mortali excuſatur in violatione legis alicuius vel præcepti, excuſatur etiam ab Excommunicatione maiori, etiamſi aduersùs omnes illius præcepti tranſgreſſores lata ſit. Ceſſante enim causâ, ceſſat effectus: Et *Rem quæ culpâ caret, in damnum vocari non conuenit*, vt dicitur Cap. *Cognoſcentes*, Extra, *De Conſtitutionibus*. Secundùm hanc Regulam, *Gregorius IX.* Cap. *Odoardus*, Extra, *De Solutionibus*, Sententiam Excommunicationis latam in quemdam Clericum recognoſcentem quidem debita, ſed propter rerum inopiam ſoluere non valentem, nullam fuiſſe ſignificat, iubetque relaxari, ſeu inualidam declarari, *Si conſtiterit quòd dictus* Clericus *in totum, vel pro parte non poſſit ſoluere debita ſupra dicta, receptâ priùs ab eo idonea cautione, vt ſi ad pinguiorem fortunam deuenerit, debita prædicta perſoluat*.

REGVLA XXIII.

Excommunicatio maior infligi non debet pro quolibet peccato mortali, ſed pro eo dumtaxat quicum coniuncta eſt contumacia.

ITa docet *S. Thomas*, In 4. *Sententiarum*. Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 1. Quæſtiuncula 3. *Quia* (inquit) *Excommunicatio eſt grauiſſima pœnarum: Pœnæ autem medicinæ ſunt: Sapientis autem Medici eſt à leuioribus medicinis incipere, & minùs periculoſis; ideò excommunicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali, niſi contumax fuerit; vel non veniendo ad Iudicium, vel ante terminationem Iudicij ſine licentia recedendo, vel determinationi non parendo. Tunc enim poſtquam monitus fuerit, ſi obedire contempſerit, contumax reputatur, & excommunicari debet à Iudice non habente quid contra ipſum faciat ampliùs*.

REGVLA XXIV.

Excommunicatio ob damnum temporale proximo illatum ferri poteſt.

CVm enim S. Petrus *Ananiam*, & *Saphiram* ob defraudatum agri pretium morte damnauerit, (*Act.* 5.) Quidni Eccleſia ob temporale damnum Excommunicationem ferre poteſt? Id confirmat *S. Thomas* loco ſupra citato. *Per Excommunicationem* (inquit) *Iudex Eccleſiaſticus excommunicatos excludit quodammodo à Regno: Vnde cùm non debeat à Regno excludere niſi indignos, nec aliquis reddatur indignus, niſi per peccatum mortale charitatem amiſerit, quæ eſt via ducens ad regnum, ideò nullus excommunicari debet niſi pro peccato mortali. Et quia in damnificando aliquem corporaliter, vel in rebus temporalibus, aliquis mortaliter peccat, & contra charitatem facit; ideò pro damno temporali illato, Eccleſia aliquem excommunicare poteſt*.

REGVLA XXV.

Excommunicationem pro huiuſmodi cauſis ſoli decernere poſſunt Epiſcopi: In eaque decernenda, & ferenda modum ſacris Canonibus, & præſertim à Concilio Tridentino præſcriptum ſeruare debent; vt ſcilicet ea poteſtate non vtantur, niſi vel grauitas criminis, vel nimia in ſatisfaciendo mora, vel iuſta aliqua cauſa illos moueat: Nec executio realis aut perſonalis fieri poſſit.

HÆc Regula partim colligitur ex Cap. *Romana*, Tit *De Sententia Excommun.* in Sexto, partim ex Concilio Tridentino Seſſione 25. Cap. 3. Et quidem Cap. *Romana Eccleſia*, quod eſt *Innocentij IV.* in Concilio Generali Lugdunenſi ita ſtatuit: *Caueant etiam, ne tales Sententias Excommunicationis, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter in aliquos pro futuris culpis, videlicet ſi tale quid fecerint, vel etiam pro iam commiſſis ſub hac formâ: Si de illis intra tale tempus minimè ſatisfecerint, proferre præſumant: Niſi mora in exhibenda ſatisfactione,*

vel

vel culpæ ſeu offenſa præceſſerit, quibus meritò ad iniungendam ſatisfactionem huiuſmodi, & taliter prohibenda ſimilia inducatur: Aut alia rationabilis (quàm in ipſis Sententijs exprimant) cauſa ſubſit. Quod pro futuris culpis Excommunicatio ferri prohibetur, ſpectat Excommunicationem Iudicis, ſiue ab homine, non Excommunicationem Canonis, ſiue à Iure latam. Statutum enim ad futura delicta cauenda, & coërcenda condi poteſt, adiunctâ pœnâ Excommunicationis ipſo facto incurrendâ ab ijs, qui Statutum illud violauerint, vt conſtat ex Cap. *A nobis*, Extra, *De Sent. Excommun.* At Sententiam Excommunicationis ferre non poteſt Iudex Eccleſiaſticus pro futuris delictis, hoc modo: Excommunico Petrum, ſi furtum faciat.

Concilium verò Tridentinum ita decernit: *Excommunicationes illæ, quæ Monitionibus præmiſſis, ad finem reuelationis (vt aiunt) aut pro deperditis ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, à nemine prorſus, prætetquam ab Epiſcopo decernantur.* Non excluduntur Vicarij Generales, & Officialis Epiſcopi: Vna enim eſt Epiſcopi, & Vicarij Generalis, ſiue etiam Officialis Iuriſdictio, vt habetur Cap. *Non putamus*, Tit. *De Conſuetudine*, in Sexto, cuius hæc ſunt verba: *Non putamus illam conſuetudinem, quantocumque tempore de facto ſeruatam, conſonam rationi, quod ab Officiali Epiſcopi ad eumdem Epiſcopum valeat appellari: Ne ab eodem ad ſe ipſum (cùm ſit idem Auditorium vtriuſque) Appellatio interpoſita videatur.* Pergit Concilium Tridentinum: *Et tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, cauſáque diligenter ac magna maturitate per Epiſcopum examinatâ, quæ eius animum moueat: Nec ad eas concedendas cuiuſuis ſæcularis, etiam Magiſtratus, auctoritate adducatur: Sed totum hoc in eius arbitrio, & conſcientiâ ſit poſitum: Quando ipſe pro re, loco, perſona, aut tempore eas decernendas eſſe iudicauerit. In cauſis verò iudicialibus mandatur omnibus Iudicibus Eccleſiaſticis, cuiuſcumque dignitatis exiſtant, vt quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte, Iudicij propria auctoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe tam in procedendo, quàm definiendo, à Cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu Interdicto: Sed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis ciuilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam Laïcos, per mulctas pecuniarias, quæ locis pijs ibi exiſtentibus, eo ipſo quòd exactæ fuerint, aſſignentur: Seu per captionem pignorum, perſonarúmque diſtrictionem, per ſuos proprios aut alienos executores faciendam, ſiue etiam per priuationem Beneficiorum, aliáque Iuris remedia procedere, & cauſas definire. Quod ſi executio realis, vel perſonalis aduerſus reos hac ratione fieri non poterit; ſitque erga Iudicem contumacia, tunc eos etiam Anathematis mucrone, arbitrio ſuo, præter aliàs pœnas, ferire poterit. In cauſis quoque criminalibus, vbi executio realis, vel perſonalis fieri poterit, erit à Cenſuris abſtinendum: Sed ſi dictæ executioni facilè locus eſſe non poſſit, licebit Iudici hoc ſpirituali gladio in delinquentes vti; ſi tamen delicti qualitas, præcedente bina ſaltem Monitione, etiam per edictum, id poſtulet.* Ex Actis porrò, & Inſtrumentis iuridicis conſtare debet, quòd perſonalis, vel realis executio fieri non poſſit, vt reſpondit ſacra Congregatio Tridentini Concilij Interpres.

Caroli IX. Regis Chriſtianiſſimi Edictum in Comitijs Aurelianenſibus, Articulo 18. ſtatuit ne Prælati, Officiales, alijque Iudices Eccleſiaſtici Monitiones decernant, & Cenſuras Eccleſiaſticas ferant niſi ob crimen, & ſcandalum publicum. Denique *Ludouicus Magnus* Conſtitutione edita Menſe Aprili anni 1666. vetat ne compellantur Iudices Eccleſiaſtici ad Cenſuras, vel Monitiones decernendas, niſi pro grauibus cauſis.

REGVLA XXVI.

Non incurrit in Excommunicationem latam aduerſus eos, qui certi delicti reum non reuelauerint, qui non denunciat perſonam cognatione, vel affinitate ſibi coniunctiſſimam.

Sic Pater non obligatur ad reuelandum crimen filij, nec maritus crimen vxoris, nec filius ad denunciandum patrem, aut vxor maritum, nec frater fratrem, &c. Quia teſtimonium aduerſus ſe ipſum quodammodo ferret, infamiámque, vel aliud graue incommodum contraheret. Vnde in C. 3. 4 Q. 3. ex L. 4. ff. *De Teſtibus*, cauetur, *Ne inuito denuncietur, vt teſtimonium litis dicat aduerſus ſocerum, generum, vitricum, priuignum, ſobrinum, ſobrinam, ſobrino natum, eóſue qui in priori gradu ſunt.* Vbi etiam excipiuntur liberti, & patroni inter ſe, & reſpectu ſuorum cognatorum in ijſdem gradibus. Si ergo Leges Ciuiles hos excipiunt, ne Iudices ſæculares eos inuitos ad teſtimonium ferendum cogant: Multò minùs Prælati, & Iudices Eccleſiaſtici, qui Excommunicationes pro rebus temporalibus ferunt quaſi in ſubſidium, & adiutorium ipſorum Iudicum ſæcularium, eaſdem perſonas Excommunicatione obligare poſſunt, vel debent. Excipiuntur cauſæ læſæ Maieſtatis, &c. Nam ſicut. *Contra publicos hoſtes, & Maieſtatis reos omnis homo miles*, ita omnis homo teſtis eſt. Tertullianus.

REGVLA XXVII.

Excommunicatum Excommunicatione maiori nemo vitare tenetur, niſi ſit nominatim denunciatus, vel ob euidentiam patrati criminis ipſo facto excommunicatus noſcatur.

Hanc Regulam tradit Conſtitutio, quæ incipit his verbis, *Ad vitanda ſcandala*: Quam *S. Antoninus* 3. P. Tit. 25. Cap. 3. alijque ipſum ſecuti, Concilio Conſtantienſi tribuunt, cum in eius Actis non habeatur, ſed in Concilio Baſileenſi, Seſſione 20. ex quo in Pragmatica Sanctione, & in Concordatis inter Leonem X. & Franciſcum I. Regem Chriſtianiſſimum deſcripta eſt, & in Concilio Lateranenſi 5. ſub eodem Pontifice approbata, & confirmata. Sic autem ſtatuit: *Ad vitanda ſcandala, & multa pericula, ſubueniendúmque conſcientijs timoratis, nemo deinceps à communicatione alicuius in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuſcumque Sententiæ, aut Cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu Suſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, vel Interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi Sententia, prohibitio, Suſpenſio, vel Cenſura huiuſmodi fuerit, vel contra perſonam, Collegium, Vniuerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam, à Iudice publicata, & denunciata ſpecialiter, & expreſsè, aut notoriè in Excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nullâ poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo Iuris ſuffragio excuſari, eum à Communione illius abſtinere volumus, iuxta Canonicas Sanctiones: Per hoc tamen huiuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos ſeu prohibitos non intendimus in aliquo releuare, neque eis quomodolibet ſuffragari.*

Iſta Conſtitutio Iuris antiqui ſeueritatem temperat, prohibentis olim communicationem quamcumque cùm excommunicatis etiamſi nominatim denunciati non eſſent: Permittit deinde communicationem cùm excommunicatis, etiam in Diuinis, & Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, modò non ſint publicè, & nominatim denunciati. Tertiò, iſtud priuilegium excommunicatis, quantumuis occultis, nullo modo fauere declarat: Ipſóſque à diuinis, & ab adminiſtratione ac receptione Sacramentorum, omniſque cùm alijs Fidelibus commercio tam ſacro, quàm ciuili abſtinere debere.

Quamuis autem illa Conſtitutione declaretur, vitandos non eſſe niſi, qui nominatim denunciati ſunt, & cæteros quos ita notoriè in Excommunicationis ſententiam conſtiterit incurriſſe, vt nullâ poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo Iuris ſuffragio excuſari: Vſus tamen ſolos excommunicatos nominatim, & notorios Clericorum percuſſores ab huius Conſtitutionis beneficio videtur excluſiſſe, vt *S. Antoninus*, alijque Theologi aſſerunt: Qui & laudatam Conſtitutionem Concilij Conſtantienſis nomine cum hac referunt clauſulâ: *Saluo, ſi quem pro ſacrilega manuum iniectione in Clericum Sententiam latam à Canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, quod factum non poſſit aliqua tergiuerſatione celari, neque aliquo ſuffragio excuſari. Nam à Communione illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abſtineri iuxta Canonicas Sanctiones.* In Concilij quidem Conſtantienſis Actis non extat, ſed tamen ab eo fuiſſe editam *S. Antoninus* certis documentis inſtructus aſſerit Tit. 25. 3. P. Cap. 3. *Duo (inquit) venerabiles viri, famoſi in*

vita & ſcientiâ, quorum vnus Doctor in Theologia, alter in Iure & Epiſcopus, ſcilicet Dominus Nicolaus de Dinchelſerbnbel, & Dominus Andreas poſten Epiſcopus Poſnanienſis in Polonia, qui fuêrunt præſentes in Concilio Conſtantienſi, vbi facta fuit Conſtitutio, dixerunt ipſam acceptatnm ab omnibus, & perpetuam; & vnum de concordatis. Magiſtri etiam Vniuerſitatis Pariſienſis acceptauerunt ipſam Conſtitutionem, quia in ea dicitur: Omnibus Chriſti Fidelibus. Sed & dictus Dominus Andreas Poſnanienſis Epiſcopus, poſt celebratum Concilium Senis, cui etiam interfuit, vadens ad Curiam ad viſitandum Martinum V. Papam, cum ipſe putaret dictam Conſtitutionem fuiſſe temporalem, ſcilicet per quinquennium tantùm, & ſic iam expiraſſet, loquens cùm Papa, petiuit ab eo, vt concederet ſibi ex gratia vti tali Sententiâ ſiue diſpenſatione quam continebat illa Conſtitutio. Reſpondit Papa: Vos ſcitis illam vnam eſſe de Concordatis. Et cùm ipſe Epiſcopus quinquennalem eſſe obijceret, dixit Papa: Ego volo quòd ſemper duret. Dominus Iulianus Auditor Cameræ Apoſtolicæ, vir Iureperitus, & famoſus poſtmodum Cardinalis effectus, ſuper hoc conſultus dixit, Tale Indultum datum non ſolùm Germanicis, verum etiam omnibus Chriſtianis, & de iure eſſe perpetuum, quia iſta eſt natura Conſtitutionis ipſius, niſi reuocetur. Non fuit autem reuocata, ſed in Concilio Baſileenſi confirmata ante ſui diſſolutionem. At Concilium, Baſileenſe non ſolùm notorios Clericorum percuſſores, ſed eos omnes excludit, quos ita notoriè in Excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, vt nullâ poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio excuſari: Atque ita etiam habetur in Concordatis, & confirmatur à Concilio Lateranenſi 5. & *Leone X.* Sed in vſu recepto (vt dixi) acquieſcendum eſt.

Adde, in Gallicanæ Iuriſprudentiæ praxi nullam admitti notorietatem facti, (vt loqui mos eſt) niſi legitimis ac iuridicis inquiſitionibus, teſtimonijs, ſeu documentis, vel ipsâ rei confeſſione probatam; ſiue de Clerici percuſſione, ſiue alio de crimine quæſtio habeatur. Fâque praxis conſentanea eſt Regulæ à *S. Auguſtino* traditæ Sermone 351. aliàs 50. inter Homilias Quinquaginta: *Nos verò à Communione prohibere quemquam non poſſumus (quamuis hæc prohibitio nondum ſit mortalis, ſed medicinalis) niſi aut ſpontè confeſſum, aut in aliquo ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico Iudicio nominatum atque conuictum.*

REGVLA XXVIII.

In caſu Excommunicationis dubiæ ſtandum potius eſt Sententiæ Iudicum, quam aliorum Doctorum.

HAnc Regulam tradit *S. Thomas*, Quodlibet 4. Quæſt. 8. Articulo 3. *Dubitatio* (inquit) *de excommunicatione aliquorum, aut præcedit Sententiam Iudicum, aut ſequitur: Si præcedit, (putà cum nondum eſt declaratum per Iudicum conſenſum aliquos eſſe excommunicatos) non ſunt vitandi, quouſque certo iudicio terminetur: In hoc enim caſu verum eſt quòd in mitiorem partem in„ terpretari debemus: Vnde & Deuteron. 7. dicitur:* Si „ difficile, & ambiguum apud te Iudicium eſſe perſpe„ xeris, & Iudicum intra portas tuas videris verba va„ riari, venies ad Sacerdotes, & ad Iudicem; quæ„ rêſque ab eis, & facies quodcumque dixerint: *Sed ſi ambiguum oriatur poſt concordem Iudicum determinationem, magis ſtandum eſt Sententiæ Iudicum duplicè ratione: Primò quidem, quia Iudices ſolicitius diſcutientes negotium; plenius poſſunt percipere veritatem, etiamſi ſint minùs periti, quam alij qui perfunctoriè conſtituuntur, & extraordinariè: Secundò, quia hoc eſſet in magnum nocumentum vtilitatis communis ſtatûs hominum, ſi Sententiæ non ſtaretur, ſed quilibet pro ſuo libito vellet Sententiæ calumniam ingerere; quia ſic litigia eſſent interminabilia: Et ideò in tali caſu magis eſt ſtandum Sententiæ Iudicum, niſi fortè ſit per Appellationem ſuſpenſa.*

REGVLA XXIX.

Ferri non poteſt Excommunicatio ab Eccleſiaſtico Iudice, niſi Monitione præuia: Alioqui irrita erit. Triplex autem præmittenda eſt Monitio, vel vna pro tribus, aſſignato competenti dierum interuallo, niſi neceſſitas vrgeat.

EXcommunicatio namque nonniſi in contumaces contra Eccleſiam, vel Superiorem Eccleſiaſticum ferri poteſt: Contumax porrò non eſt qui non fuit admonitus. Peccator enim ſi per admonitionem conſcius eſſet Cenſuræ, cuius ipſi minas Eccleſiaſticus Iudex intentat, fortaſſis pareret, & à peccato reſiliret, Eccleſiaſtici fulminis metu. Triplex autem Admonitio neceſſaria eſt, quia Chriſti peccatorem priùs corrigi ſecretò, deinde adhiberi teſtes, poſtremò eius crimen ad Eccleſiæ tribunal referri iubet: Quam ſi non audierit, habendus eſt vt Ethnicus, & Publicanus. *(Matth. 18.)* Sufficit tamen vna pro tribus Monitio Canonica, competentibus aliquot dierum interuallis aſſignatis, vt Iure cautum eſt: Debent autem aſſignari ſex, vt minimum dies, quorum duo pro primâ, duo pro altera, duo pro tertiâ, & vltima Monitione computentur; niſi negotij qualitas, & neceſſitas poſtulet, vt Iudex Monitionum tempus ampliet, vel reſtringat: Qua in re prudentiâ opus eſt non vulgari: Hanc Regulam confirmant Canones, ſcilicet Cap. *Sacro*, quod eſt *Innocentij III.* in Concilio Generali Lateranenſi, Extra, *De Sententia Excommun.* cuius hæc ſunt verba: *Sacro approbante Concilio prohibemus, ne quis in aliquem Excommunicationis Sententiam, niſi competenti Admonitione præmiſſa, & perſonis præſentibus idoneis, per quas (ſi neceſſe fuerit) poſſit probari Monitio, promulgare præſumat: Quod ſi contra præſumpſerit, etiamſi iuſta fuerit Excommunicationis Sententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem vnum ſibi nouerit interdictum, aliâ nihilominus pœnâ mulctandus, ſi viſum fuerit expedire.*

Et Cap. *Conſtitutionem*, quod eſt *Gregorij X* in Concilio Generali Lugdunenſi, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto: *Conſtitutionem* (inquit) *fœlicis recordationis Innocentij Papæ IV. Prædeceſſoris noſtri, quæ prohibet participantes excommunicatis eâ participatione, quæ ſolam minorem Excommunicationem inducit, Monitione Canonica non præmiſsâ, maiori Excommunicatione ligari, decernens promulgatam aliter Excommunicationis Sententiam non tenere: Ad tollendum omnem ambiguitatis ſcrupulum declarantes: Decernimus ita demum eſſe Monitionem canonicam in hoc caſu, ſi alijs ritè ſeruatis eos, qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque vt inter Monitiones, quas (vt canonicè promulgetur Excommunicationis Sententia) ſtatuunt Iura præmitti: Iudices ſiue Monitionibus tribus vtantur, ſiue vna pro omnibus, obſeruent aliquorum dierum competentia interualla: Niſi facti neceſſitas aliter ea ſuaſerit moderanda:* Vt quia partes ſunt ad rixam, vel arma paratæ, nec curant Monitiones Epiſcopi. Interdum enim nec locus, nec tempus patitur plenius deliberare conſilium: Et quandoque res celeritatem deſiderat, (inquiunt Leges in Gloſſa citatæ.)

Monitiones autem ipſi delinquenti faciendas, cum aliquis nominatim excommunicandus eſt, nec ſufficere vt fiant ad eius domum, aut in loco publico, verbi gratia, in Eccleſia, & frequenti Populi Chriſtiani conuentu, quemadmodum fieri ſolet cùm in perſonam incertam ferenda excommunicatio eſt: Iuris canonici Periti affirmant: Quia contingere poſſet, vt aliàs Monitio ad rei notitiam minimè perueniret. Si tamen ad eius notitiam perueniſſe conſtet legitimis documentis; aut illum per vim, & fraudem impediuiſſe, ne perſonaliter moneretur, ſufficiet Monitio ad eius domicilium facta; vel, ſi domicilium non habeat, in Eccleſia Matrice, vel Principali illius loci: Vis enim & dolus nemini prodeſſe debent: ideóque ille iam meritò contumax cenſetur; vt colligitur ex Cap. *Cauſam*, Extra, *De dolo, & contumacia.* Præterea, ſi ſemel facta fuerit perſonalis Admonitio, cæteræ ad eius domum fieri poſſunt, ſecundùm Romanæ iuriſprudentiæ praxim, ſeu Deciſiones Rotæ, *(vt vocant.)* Idem eſt iudicium, ſi noua Excommunicatio ferenda non ſit, ſed declarandum aliquem in Excommunicationem pridem à Iure, vel ab homine latam incidiſſe.

At veteri Iuri derogauit Concilium Tridentinum, Seſſione 24. *De Reformat.* Cap. 3. declarans, in cauſis criminalibus, vbi executio realis, vel perſonalis fieri non poteſt, Iudicem hoc ſpirituali gladio in delinquentes vti poſſe; ſi tamen delicti qualitas, *præcedente bina ſaltem Monitione, etiam per edictum; id poſtulet.*

REGVLA XXX.

Vt Excommunicationis Sententia nominatim in aliquem ab Eccleſiaſtico Iudice feratur, non ſolùm Monitio, ſed & citatio iuridica præmitti debet: Alioqui irrita erit Sententia.

QVæ enim inauditâ parte fertur Sententia, irrita eſt: Cùm quæ Iudicium inter Iudicem, & partes exerceatur, neceſſe eſt, vt pars in ius vocetur, nouerítque qua de re ſit quæſtio, & comparere poſſit, ſeque defendere; vt colligitur ex Cap. *Inter quatuor*, Extra, *De Maioritate, & Obedientia*.

REGVLA XXXI.

Sententia Excommunicationis ab Eccleſiaſtico Iudice in ſcriptis ferri, cauſáque exprimi debet ob quam fertur, & eius tranſumptum Reo tradi intra menſem poſtulanti: Alioqui Iudex ipſo facto ſuſpenditur: Sententia verò à Superiore relaxanda eſt.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* Cap. *Cùm medicinalis*, in Sexto. *Quiſquis* (inquit) *excommunicat, Excommunicationem in ſcriptis proferat, & cauſam Excommunicationis expreſſè conſcribat, propter quam Excommunicatio proferatur: Exemplum verò huiuſmodi ſcripturæ teneatur excommunicato tradere intra menſem, ſi fuerit requiſitus, ſuper qua requiſitione fieri volumus publicum inſtrumentum, vel litteras teſtimoniales confici ſigillo authentico conſignatas. Si quis autem Iudicium huiuſmodi Conſtitutionis temerarius extiterit violator, per menſem vnum ab ingreſſu Eccleſiæ, & Diuinis Officijs nouerit ſe ſuſpenſum. Superior verò ad quem recurritur, Sententiam ipſam ſine difficultate relaxans, Latorem excommunicato ad expenſas, & omne intereſſe condemnet, & aliàs puniat animaduerſione condigna, vt pœna docente diſcant Iudices, quam graue ſit Excommunicationum Sententias ſine maturitate debitâ fulminare. Et hæc eadem in Suſpenſionis, & Interdicti Sententijs volumus obſeruari.*

REGVLA XXXII.

Excommunicationem in aliquem nominatim latam Iudex Eccleſiaſticus denunciare tenetur.

HÆc Regula colligitur ex Cap. *Curæ*, Cauſa 11. Quæſt. 3 & ex Cap. *Conqueſti*, Extra, *De Sententia Excomm.* Et certè cùm feratur Excommunicatio, vt ad Pœnitentiam adducatur peccator contumax, ad id maximè conducibilis eſt denunciatio. Maiori enim pudore ſuffundetur, dum ſe à cæteris Fidelibus neceſſariò vitandum intelliget: Vitare autem non tenentur Excommunicatos, niſi nominatim denunciati fuerint. Ad valorem tamen, & effectum Excommunicationis neceſſaria non eſt denunciatio, ſed ad ſolemnitatem dumtaxat pertinet.

REGVLA XXXIII.

Excommunicatio in totam communitatem, familiam, Ciuitatem, Prouinciam, aut Regnum, ſiue in Principem, & ſubditos ſimul, ferri non poteſt.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* Cap. *Romana Eccleſia*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. *In Vniuerſitatem* (inquit) *vel Collegium proferri Excommunicationis Sententiam penitus prohibemus: Volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios huiuſmodi Sententiâ irretiri: Sed in illos dumtaxat de Collegio, vel Vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur.*

Confirmatur hæc Regula *S. Auguſtini* teſtimonio Epiſtola 250. aliàs 75. ad *Auxilium* Epiſcopum, qui *Claſſicianum* cum totâ eius familia excommunicauerat: & refertur Can. *Si habet*, Cauſa 24. Quæſt. 3. *Si habes* (inquit) *de hac re Sententiam, certis rationibus, vel Scripturarum teſtimonijs exploratam, nos quoque docere digneris, quomodo rectè Anathemetur pro patris peccato filius, aut pro mariti vxor, aut pro domini ſeruus, aut quiſquam in domo etiam nondum natus, ſi eodem tempore quo vniuerſa domus eſt anathemate obligata, naſcatur, nec ei poſſit per lauacrum regenerationis in mortis periculo ſubueniri. Neque enim hæc corporalis eſt pœna, quâ legimus quoſdam contemptores Dei cùm ſuis omnibus, qui eiuſdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos. Tunc quidem ad terrorem viuentium mortalia corpora perimebantur, quandoque vtique moritura. Spiritalis autem pœna, quâ fit quod ſcriptum eſt,* Quæ ligaueritis in terra, erunt ligata & in “ Matth. 16
cœlo, *Animas obligat, de quibus dictum eſt:* Ani- “ Ezech. 18.
ma patris mea eſt, & anima filij mea eſt. Anima “
quæ peccauerit, ipſa morietur. *Audiſti fortaſ-* “
ſe aliquos magni nominis Sacerdotes cùm domo ſua quempiam anathemaſſe peccantium? Sed fortè ſi eſſent interrogati, reperirentur idonei reddere inde rationem. Ego autem, quoniam ſi quis ex me quærat, vtrum rectè fiat, quid ei reſpondeam non inuenio; nunquam hoc facere auſus ſum, cum de quorumdam facinoribus immaniter aduerſus Eccleſiam perpetratis, grauiſſimè permouerer. Sed ſi tibi fortè quoniam iuſtè fiat, Dominus reuelauit, nequaquam iuuenilem ætatem tuam, & honoris Eccleſiaſtici rudimenta contemno: En aſſum, ſenex à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à Collega necdum anniculo paratus ſum diſcere, quomodo vel Deo, vel hominibus iuſtam poſſumus reddere rationem, ſi animas innocentes pro ſcelere alieno, ex quo non trahunt ſicut ex Adam, in quo omnes peccauerunt, originale peccatum, ſpiritali ſupplicio puniamus. Etenim Claſſiciani filius, etſi traxit ex patre primi hominis culpam ſacro fonte Baptiſmatis expiandam; tamen quicquid poſtea quàm genuit eum peccati pater eius admiſit, vbi particeps ipſe non fuit, ad eum non pertinere quis ambigat? Quid dicam de coniuge? Quid de tot animabus in vniuerſa familia? Vnde ſi vna anima per iſtam ſeueritatem, qua tota domus iſta anathema eſt, ſine baptiſmate de corpore exeundo perierit, innumerabilium mors corporum, ſi de Eccleſia homines innocentes violenter abſtrahantur, & interficiantur, huic damno non poteſt comparari. Si ergo de hac re potes reddere rationem, vtinam & nobis reſcribendo præſtes, vt poſſimus & Nos: Si autem non potes, quid tibi eſt inconſultâ commotione animi facere, vnde ſi fueris interrogatus, rectam reſponſionem non vales inuenire?

Eandem Regulam confirmat, *S. Thomas*, in 3. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. *Excommunicari* (inquit) *non debet aliquis niſi pro peccato mortali: Peccatum autem in actu conſiſtit: actus autem non eſt communitatis, ſed ſingularium perſonarum, vt frequenter: Et ideò ſinguli de communitate excommunicari poſſunt, non autem ipſa communitas: Et ſi etiam quandoque actus ſit totius alicuius multitudinis, (vt quando multi nauim trahunt, quam nullus trahere poſſet) non tamen eſt probabile quòd aliqua communitas ita tota ad malum conſentiat, quin aliqui ſint diſſentientes. Et quia non eſt Dei, qui iudicat omnem terram, vt condemnet iuſtum cum impio* (vt dicitur Geneſ. 18.) *Ideò Eccleſia, quæ Iudicium Dei imitari debet, ſatis prouidè ſtatuit, vt tota communitas non excommunicetur; ne collectis zizanijs ſimul eradicetur & triticum.*

An verò Excommunicatio in Vniuerſitatem lata ſit irrita ipſo iure, dubium eſt, Iuris Canonici Conſultis in varias Sententias abeuntibus. Iniuſtam eſſe, non tamen nullam ſi ab Ordinario lata ſit, ſecus ſi à Delegato, plerique cenſent: Ita tamen vt liget ſingulos dumtaxat de Vniuerſitate doli capaces: Alij irritam pronuntiant, ſcilicet Hoſtienſis, Ioannes Monachus, Archidiaconus, Ioannes Andreas, &c. Videri poteſt *Proſper Fagnanus* in Cap. *Reſponſo* Tit. *De Sententia Excommun.*

REGVLA XXXIV.

Ab Excommunicatione ferenda eſt abſtinendum, cum timetur, ne peior fiat peccator, in quem fertur, vel pax Eccleſiæ perturbetur.

HAnc Regulam tradit *S. Auguſtinus*, Sermone 17. aliàs 28. ex Homilijs quinquaginta, Cap. 3. *Quis* (inquit) *non contemnat ebrioſitatis peccatum? Abundat tale peccatum, & contemnitur. Iam cor ebrioſum perdidit ſenſum; non habet dolorem, quia nec*

ſalutem.

REGVLA XXX.

Vt Excommunicationis Sententia nominatim in aliquem ab Eccleſiaſtico Iudice feratur, non ſolùm Monitio, ſed & citatio iuridica præmitti debet: Alioqui irrita erit Sententia.

QVæ enim inauditâ parte fertur Sententia, irrita eſt: Cùm quæ Iudicium inter Iudicém, & partes exerceatur, neceſſe eſt, vt pars in Ius vocetur, noueritque qua de re ſit quæſtio, & comparere poſſit, ſeque defendere; vt colligitur ex Cap. *Inter quatuor*, Extra, *De Maioritate, & Obedientia*.

REGVLA XXXI.

Sententia Excommunicationis ab Eccleſiaſtico Iudice in ſcriptis ferri, cauſáque exprimi debet ob quam fertur, & eius tranſumptum Reo tradi intra menſem poſtulanti: Alioqui Iudex ipſo facto ſuſpenditur: Sententia verò à Superiore relaxanda eſt.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* Cap. *Cùm medicinalis*, in Sexto. *Quiſquis* (inquit) *excommunicat, Excommunicationem in ſcriptis proferat, & cauſam Excommunicationis expreſſè conſcribat, propter quam Excommunicatio proferatur: Exemplum verò huiuſmodi ſcripturæ teneatur excommunicato tradere intra menſem, ſi fuerit requiſitus, ſuper qua requiſitione fieri volumus publicum inſtrumentum, vel litteras teſtimoniales confici ſigillo authentico conſignatas. Si quis autem Iudicum huiuſmodi Conſtitutionis temerarius extiterit violator; per menſem vnum ab ingreſſu Eccleſiæ, & Diuinis Officijs nouerit ſe ſuſpenſum: Superior verò ad quem recurritur, Sententiam ipſam ſine difficultate relaxans, Latorem excommunicato ad expenſas, & omne intereſſe condemnet, & aliàs puniat animaduerſione condigna, vt pœna docente diſcant Iudices, quam graue ſit Excommunicationum Sententias ſine maturitate debitâ fulminare. Et hæc eadem in Suſpenſionis, & Interdicti Sententijs volumus obſeruari.*

REGVLA XXXII.

Excommunicationem in aliquem nominatim latam Iudex Eccleſiaſticus denunciare tenetur.

HÆc Regula colligitur ex Can. *Curæ*, Cauſa 11. Quæſt. 3 & ex Cap. *Conqueſti*, Extra, *De Sententia Excomm.* Et certè cùm feratur Excommunicatio, vt ad Pœnitentiam adducatur peccator contumax, ad id maximè conducibilis eſt denunciatio. Maiori enim pudore ſuffundetur, dum ſe à cæteris Fidelibus neceſſariò vitandum intelliget: Vitare autem non tenentur Excommunicatos, niſi nominatim denunciati fuerint. Ad valorem tamen, & effectum Excommunicationis neceſſaria non eſt denunciatio, ſed ad ſolemnitatem dumtaxat pertinet.

REGVLA XXXIII.

Excommunicatio in totam communitatem, familiam, Ciuitatem, Prouinciam, aut Regnum, ſiue in Principem, & ſubditos ſimul, ferri non poteſt.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* Cap. *Romana Eccleſia*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. *In Vniuerſitatem* (inquit) *vel Collegium proferri Excommunicationis Sententiam penitus prohibemus: Volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios huiuſmodi Sententiâ irretiri: Sed in illos dumtaxat de Collegio, vel Vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur.*

Confirmatur hæc Regula *S. Auguſtini* teſtimonio Epiſtola 250. aliàs 75. ad *Auxilium* Epiſcopum, qui *Claſſicianum* cum totâ eius familia excommunicauerat: & refertur Can. *Si habes*, Cauſa 24. Quæſt. 3. *Si habes* (inquit) *de hac re Sententiam, certis rationibus, vel Scripturarum teſtimonijs exploratam, nos quoque docere digneris, quomodo rectè Anathemetur pro patris peccato filius, aut pro mariti vxor, aut pro domini ſeruus, aut quiſquam in domo etiam nondum natus, ſi eodem tempore quo vniuerſa domus eſt anathemate obligata, naſcatur, nec ei poſſit per lauacrum regenerationis in mortis periculo ſubueniri. Neque enim hæc corporalis eſt pœna, quâ legimus quoſdam contemptores Dei cùm ſuis omnibus, qui eiuſdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectas. Tunc quidem ad terrorem viuentium mortalia corpora perimebantur, quandoque vtique moritura. Spiritalis autem pœna, quâ fit quòd ſcriptum eſt,* "Quæ ligaueritis in terra, erunt ligata & in cœlo, *Animas obligat, de quibus dictum eſt:* "Anima patris mea eſt, & anima filij mea eſt. Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. *Audiſti fortuſſe aliquos magni nominis Sacerdotes cùm domo ſua quempiam anathematiſſe peccatorum? Sed fortè ſi eſſent interrogati, reperirentur idonei reddere inde rationem. Ego autem, quoniam ſi quis ex me quærat, vtrum rectè fiat, quid ei reſpondeam non inuenio; nunquam hoc facere auſus ſum, cùm de quorumdam facinoribus immaniter aduerſus Eccleſiam perpetratis, grauiſſimè permouerer. Sed ſi tibi fortè quoniam iuſtè fiat, Dominus reuelauit, nequaquam iuuenilem ætatem tuam, & honoris Eccleſiaſtici rudimenta contemno: En aſſum, ſenex à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à Collega necdum anniculo paratus ſum diſcere, quomodo vel Deo, vel hominibus iuſtam poſſamus reddere rationem, ſi animas innocentes pro ſcelere alieno, ex qua non trahunt ſicut ex Adam, in quo omnes peccauerunt, originale peccatum, ſpiritali ſupplicio puniamus. Etenim Claſſiciani filius, etſi traxit ex patre primi hominis culpam ſacro fonte Baptiſmatis expiandam; tamen quicquid poſtea quàm genuit eum peccati pater eius admiſit, vbi particeps ipſe non fuit, ad eum non pertinere quis ambigat? Quid dicam de coniuge? Quid de tot animabus in vniuerſa familia? Vnde ſi vna anima per iſtam ſeueritatem, qua tota domus iſta anathema eſt, ſine baptiſmate de corpore exeundo perierit, innumerabilium more corporum, ſi de Eccleſia homines innocentes violenter abſtrahantur, & interficiantur, huic damno non poteſt comparari. Si ergo de hac re potes reddere rationem, vtinam & nobis reſcribendo præſtes, vt poſſimus & Nos: Si autem non potes, quid tibi eſt inconſultâ commotione animi facere, vnde ſi fueris interrogatus, rectam reſponſionem non vales inuenire?*

Matth. 16.
Ezech. 18.

Eandem Regulam confirmat, *S. Thomas*, in 3. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. *Excommunicari* (inquit) *non debet aliquis niſi pro peccato mortali: Peccatum autem in actu conſiſtit: actus autem non eſt communitatis, ſed ſingularium perſonarum, vt frequenter: Et ideò ſinguli de communitate excommunicari poſſunt, non autem ipſa communitas: Et ſi etiam quandoque actus ſit totius alicuius multitudinis, (vt quando multi nauim trahunt, quam nullus trahere poſſet) non tamen eſt probabile quòd aliqua communitas ita tota ad malum conſentiat, quin aliqui ſint diſſentientes. Et quia non eſt Dei, qui iudicat omnem terram, vt condemnet iuſtum cum impio* (vt dicitur Geneſ. 18.) *Ideò Eccleſia, quæ Iudicium Dei imitari debet, ſatis prouidè ſtatuit, vt tota communitas non excommunicetur; ne collectis zizanijs ſimul eradicetur & triticum.*

An verò Excommunicatio in Vniuerſitatem lata ſit irrita ipſo Iure, dubium eſt, Iuris Canonici Conſultis in varias Sententias abeuntibus. Iniuſtam eſſe, non tamen nullam ſi ab Ordinario lata ſit, ſecus ſi à Delegato, plerique cenſent: Ita tamen vt liget ſingulos dumtaxat de Vniuerſitate doli capaces: Alij irritam pronuntiant, ſcilicet Hoſtienſis, Ioannes Monachus, Archidiaconus, Ioannes Andreas, &c. Videri poteſt *Proſper Fagnanus* in Cap. *Reſponſo* Tit. *De Sententia Excommun.*

REGVLA XXXIV.

Ab Excommunicatione ferenda eſt abſtinendum, cum timetur, ne peior fiat peccator, in quem fertur, vel pax Eccleſiæ perturbetur.

HAnc Regulam tradit *S. Auguſtinus*, Sermone 17. aliàs 28. ex Homilijs quinquaginta, Cap. 3. *Quis* (inquit) *non contemnit ebrioſitatis peccatum? Abundat tale peccatum, & contemnitur. Iam cor ebrioſum perdidit ſenſum; non habet dolorem, quia nec*

ſalutem. Quando aliquid pungitur, & dolet, aut ſanum eſt, aut eſt in illo ſpes aliqua ſanitatis: Quando autem tangitur, pungitur, vellicatur, nec dolet; pro mortuo habendum eſt, ac de corpore præcidendum. Sed aliquando nos parcimus, & non nonimus niſi loqui: Excommunicare, de Eccleſia proijcere pigri ſumus. Aliquando enim timemus, ne ipſo flagello peior fiat qui cæditur.

Et Sermone 4. aliàs *De Diuerſis* 44. Cap. 32. *Nonne* (inquit) *fit modò in Eccleſia malis hominibus, qui volunt perturbare Eccleſiam, vt tolerentur ad neceſſitatem ipſius pacis, vt admittantur, vt habeant Sacramenta communia? Et aliquando ſcitur quia mali ſunt, & conuinci fortè non poſſunt, vt emendentur, & degradentur, vt excludantur, vt excommunicentur non, poſſunt conuinci. Si inſtiterit aliquis, aliquando itur in diſruptiones Eccleſiæ. Cogitur Gubernator Eccleſiæ tamquam dicere: Ecce ab vbertate terræ erit tibi, & à roro cœli: Vtere Sacramentis, tibi*
1. Cor. 11. „ *manducas iudicium, tibi bibis iudicium:* Qui enim „ manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi mandu„ cat, & bibit. *Noſti quia admitteris ex neceſſitate pacis Eccleſiæ, non habes in corde niſi perturbationes, & diuiſiones*, &c.

Ex Libro *De Fide & Operibus*, Cap. 5. *Nos verò ad ſanam doctrinam pertinere arbitramur ex vtriſque teſtimonijs vitam, ſententiámque moderari, vt & canes in Eccleſia propter pacem Eccleſiæ toleremus, & canibus Sanctum, vbi pax Eccleſiæ tuta eſt, non demus. Cùm ergo ſiue per negligentiam Præpoſitorum, ſiue per aliquam excuſabilem neceſſitatem, ſiue per occultas obreptiones, inuenimus in Eccleſia malos, quos Eccleſiaſticâ Diſciplinâ corrigere aut coërcere non poſſumus: Tunc veniant in mentem illæ de Scripturis ſimilitudines, & diuina oracula, vel certiſſima exempla, quibus demonſtratum, & prænunciatum eſt, malos in Eccleſia permixtos bonis vſque in finem ſæculi tempuſque Iudicij futuros, & nihil bonis in vnitate ac participatione Sacramentorum, qui factis eorum non conſenſerint, obfuturos. Cùm verò eis per quos Eccleſia regitur, adeſt ſaluâ pace Eccleſiæ poteſtas diſciplinæ aduerſus improbos aut nefarios exercendæ, tunc rurſus ne ſocordiâ ſegnitiáque dormiamus, alijs aculeis præceptorum, quæ ad ſeueritatem coërcitionis pertinent, excitandi ſumus, vt greſſus noſtros in via Domini ex vtriſque teſtimonijs illo duce, atque adiutore dirigentes, nec patientiæ nomine torpeſcamus, nec obtentu diligentiæ ſæuiamus.*

Et Libro 3 *Contra Epiſtolam Parmeniani*, Cap. 2. *In hac velut anguſtia quæſtionis* (inquit) *non aliquid nouum aut inſolitum dicam, ſed quod ſanitas obſeruat Eccleſiæ: vt cùm quiſque fratrum, id eſt, Chriſtianorum intus in Eccleſiæ ſocietate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, vt Anathemate dignus habeatur,*
2. Theſſal. 3. *fiat hoc vbi periculum ſchiſmatis nullum eſt, atque id cùm ea dilectione, de qua ipſe alibi præcipit dicens:* Vt „ inimicum non eum exiſtimetis, ſed corripite, vt „ fratrem: *Non enim ad eradicandum, ſed ad corri„ gendum. Quod ſi ſe non agnouerit, neque pœnitendo correxerit, ipſe foras exiet, & per propriam voluntatem ab Eccleſiæ Communione dirimetur. Nam & ipſe Do-*
Matth. 13. *minus cùm ſeruis volentibus zizania colligere dixit*, Sinite „ vtraque creſcere vſque ad meſſem: *Præmiſit cauſam* „ *dicens:* Ne fortè cùm vultis colligere zizania, era„ dicetis ſimul & triticum. *Vbi ſatis oſtendit, cum metus iſte non ſubeſt, ſed omninò de frumentorum certa ſtabilitate certa ſecuritas manet, id eſt, quando ita cuiuſque crimen notum eſt, & omnibus exſecrabile apparet, vt vel nullos prorſus, vel non tales habeat defenſores, per quos poſſit Schiſma contingere; non dormiat ſeueritas diſciplinæ, in qua tantò eſt efficacior emendatio prauitatis, quantò diligentior conſeruatio charitatis. Tunc autem hoc ſine labe pacis, & vnitatis, & ſine læſione frumentorum fieri poteſt, cum Congregationis Eccleſiæ multitudo ab eo crimine quod anathematur, aliena eſt. Tunc enim adiuuat Præpoſitum potiùs corripientem, quam criminoſum reſiſtentem: Tunc ſe ab eius coniunctione ſalubriter continet, vt nec cibum quiſquam cùm eo ſumat non rabie inimica, ſed coërcitione fraterna. Tunc etiam ille, & timore percutitur, & pudore ſanatur, cum ab vniuerſa Eccleſia ſe anathematum videns, ſociam turbam cùm qua in delicto ſuo gaudeat, & bonis inſultet, non poteſt inuenire.*
1. Cor. 5. „ *Ad hoc enim & ipſe Apoſtolus ait:* Si quis frater no„ minatur. *In eo quippè quod ait*, Si quis; *nihil aliud videtur ſignificare voluiſſe, niſi eum poſſe tali modo ſalubriter corrigi, qui inter diſſimiles peccat, id eſt, inter eos quos peccatorum ſimilium peſtilentia non corrumpit. In eo verò quod ait*, Nominatur, *hoc nimirum intelligi* „ *voluit, parum eſſe, vt ſit quiſque talis, niſi etiam nominetur, id eſt, famoſus appareat, vt poſſit omnibus digniſſima videri, quæ in eam fuerit Anathematis prolata Sententia. Ita enim, & ſaluâ pace corrigitur, & non interfectoriè percutitur, ſed medicinaliter vritur. Propterea, & de illo dixit, quem tali medicinâ ſanari voluerat*, „ Satis huic eſt correptio, quæ fit à multis. *Neque* „ *enim poteſt eſſe ſalubris à multis correptio, niſi cùm ille corripitur, qui non habet ſociam multitudinem: Cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis reſtat quàm dolor, & gemitus, vt per illud ſignum quod Ezechieli ſancto reuelatur, illæſi euadere ab illorum vaſtatione mereantur ..... Miſericorditer igitur corripiat homo quod poteſt: Quod autem non poteſt patienter ferat, & dilectione gemat atque lugeat, donec aut ille deſuper emundet, & corrigat, aut vſque ad meſſem differat eradicare zizania, & paleam ventilare: Vt tamen ſecuri de ſalute ſua bonæ ſpei Chriſtiani inter deſperatos, quos corripere non valent, in vnitate verſentur, auferant malum à ſe ipſis, id eſt, vt in ipſis non inueniatur, quod in moribus aliorum diſplicet.*

REGVLA XXXV.

Cùm neceſſitas cogit Prælatos ad Excommunicationem ferendam, eam ſeueritatem ſeruatâ hominum dilectione exercere debent.

HAnc Regulam tradit *S. Auguſtinus*, Libro 3. *Contra Epiſtolam Parmeniani*, Cap. 1. *Quiſquis* (inquit) *contempſerit Eccleſiæ Dei Diſciplinam, vt malos cùm quibus non peccat, & quibus non fauet, deſiſtat monere, corrigere, arguere, & ſi talem gerit perſonam, & pax Eccleſiæ patitur, etiam à Sacramentorum participatione ſeparare, non alieno malo peccat, ſed ſuo. Ipſa quippè in tanta re negligentia graue malum eſt: & ideò, ſicut Apoſtolus monet, ſi auferat malum à ſe ipſo, non ſolùm auferet audaciam committendi, aut peſtilentiam conſentiendi; ſed etiam pigritiam corrigendi, & negligentiam vindicandi, adhibitâ prudentiâ, & obedientiâ in eo quod præcipit Dominus ne frumenta lædantur. Ea quippè intentione quiſquis inter triticum zizania tolerauerit, auferendo à ſe ipſo malum, non eis communicat: & ea diſtinguit ac iudicat interim ad diem; non enim nouit quid eras futurum ſit: & ideò dilectione ſeruatâ, non ſine ſpe correctionis vindicandum eſt, quicquid etiam cogit neceſſaria ſeueritas vindicari. Quod vt ſatis appareat, totum ipſum Epiſtolæ Apoſtolicæ locum diligentius pertractemus.* Quid vultis, *inquit?* In virga veniam ad vos, „ 2. Cor. 4.
an in charitate, & ſpiritu manſuetudinis? *Iam hic* „ *apparet eum loqui de vindictâ, ad cuius ſignificationem virgam nominauit. Numquid tamen, & virga ſine charitate eſt, quia ita contexuit*, In virga veniam ad vos, an in „ charitate? *Sed quod ſequitur*, Spiritu manſuetudinis: „ *admonet intelligi, quia & virga charitatem habet. Sed aliud eſt charitas ſeueritatis, aliud charitas manſuetudinis. Vna quidem charitas eſt, ſed diuerſa in diuerſis operatur .·. Cùm ergo ad talem vindictam neceſſitas cogit, humilitas lugentium debet impetrare miſericordiam, quam repellit ſuperbia ſæuientium: Nec illius ipſius, qui de medio fratrum tollitur, debet negligi ſalus; ſed ita agendum eſt, vt ei talis vindicta ſit vtilis; & agendum voto & precibus, ſi corrigi obiurgationibus non poteſt.*

REGVLA XXXVI.

Excommunicatio prorſus iniuſta, nullatenus timenda eſt in foro interiori, & coram Diuino tribunali: In foro autem exteriori non ſemper tenenda eſt.

HAnc Regulam probant quæ Articulo 2. iſtius Capitis, §. 6. dicta ſunt, vbi explicuimus, *Quibus de cauſis nulla, & irrita, vel iniuſta Cenſura ſit:* necnon ea quæ hoc ipſo Articulo, Regula 22. protulimus: Quibus addendum eſt *S. Auguſtini* teſtimonium, Epiſtola 137. *Quid enim* (inquit) *obeſt homini, quod ex illa Tabula non vult eum recitari humana ignorantia, ſi de libro viuorum* Scilicet ex Tabula Eccleſiæ.

non

non eum delet iniqua conſcientia? Item Can. *Illud*, Cauſa 11. Quæſt. 3. qui *S. Auguſtino* etiam tribuitur, habetúrque apud *Anſelmum Luceuſem* Libro 12. Cap. 66. *Illud planè* (inquit) *non temerè dixerim, quod ſi quiſquam Fidelium fuerit anathematus iniuſtè, ei potiùs oberit qui faciet, quàm qui hanc patietur iniuriam. Spiritus enim Sanctus habitans in Sanctis, per quem quiſque ligatur aut ſoluitur, immeritam nulli pœnam ingerit: per Eum quippè diffunditur charitas in cordibus noſtris, quæ non agit perperam.*

Idem confirmat *S. Auguſtinus*, Libro *De Vera Religione*, Cap 6. *Sæpè etiam ſinit diuina prouidentia, per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de Congregatione Chriſtiana etiam bonos viros. Quam contumeliam vel iniuriam ſuam cùm patientiſſimæ pro Eccleſiæ pace tulerint, neque vllas nouitates, vel hæreſis, vel ſchiſmatis moliti fuerint, docebunt homines, quam verò affectu, & quanta ſinceritate charitatis Deo ſeruiendum ſit. Talium ergo virorum propoſitum eſt, aut ſedatis remeare turbinibus; aut ſi id non ſinantur, vel eadem tempeſtate perſeuerante, vel ne ſuo reditu talis aut ſæuior oriatur, tenent voluntatem conſulendi etiam eis ipſis quorum motibus perturbationibuſque ceſſerunt, ſine vlla conuenticulorum ſegregatione vſque ad mortem defendentes, & teſtimonio iuuantes eam fidem, quam in Eccleſia Catholica prædicari ſciunt Hos coronat in occulto Pater, in occulto videns. Rarum hoc videtur genus, ſed tamen exempla non deſunt: Immò plura ſunt quàm credi poteſt.*

Idem confirmatur ex Can. *Cui eſt illata*, Cauſa 11. Quæſt. 3. qui eſt Gelaſij 1. *Cui eſt illata Sententia, deponat errorem, & vacua eſt: Sed ſi iniuſta eſt, tantò eam curare non debet, quantò apud Deum, & Eccleſiam eius neminem poteſt iniqua grauare Sententia. Ita ergo eâ eſt non abſolui deſideret, quâ ſe nullatenus perſpicit obligatam.*

Eadem Regula confirmatur ex *Gerſonio*, in Tractatu *De Sententia Excommunicationis*, aſſerente, *Aliquas Sententias Paſtoris non eſſe tenendas, immo nec timendas, dum ſunt iniuſtæ: & hoc in multis caſibus: Primò, ſi Sententia lata ſit poſt Appellationem legitimam, vt notauit Innocentius III. in Epiſtola ad Archiepiſcopum Senonenſem. Secundò, ſi contineat intolerabilem errorem, vt notauit idem. Et hoc multipliciter poteſt euenire, cum nullus Paſtor viuens in terris, immo nec Papa ſit impeccabilis, quando poſſit abuti ſua poteſtate; cùm circumdatus ſit infirmitate, vt dicitur ad Hebræos. Vnus caſus eſt, ſi ſententiet expreſſè, vel etiam implicitè contra Fidem, & Scripturam Sacram. Alter, ſi ſententiet in præiudicium veritatis, vitæ & iuſtitiæ: Vt ſi volens rapere ſponſam alterius, ferat in contranitentes Sententiam Excommunicationis. Aliter, ſi ſententiet in præiudicium iuſtæ libertatis: Vt ſi volens vſurpare Ciuitatem vnius Principis, ferat Sententiam Excommunicationis in nolentes eam ſibi tradere, & ita de multis ſimilibus, vt ſi excommunicare velit illos, qui ſuo Regi, & ſuis Edictis rationabilibus obediunt. Notauit hæc Innocentius vbi priùs: & habetur fundamentaliter ex infallibili lege diuina, & naturali.* Addit, *S. Gregorium* non dixiſſe quòd Sententia Paſtoris ſit tenenda, ſiue iuſta, ſiue iniuſta ſit, ſed quòd ſit timenda. At *Longè aliud eſt dicere, quod Sententia aliqua ſit timenda, & quòd ſit tenenda: Quia tyrannica iniquitas etiam timeri poteſt, ſed teneri non debet, immo contemni.*

R E G V L A XXXVII.

Iniuſta Excommunicatio ligat in foro exteriori, cum ab habente Iuriſdictionem lata eſt, niſi contineat errorem non ferendum, & ex ſe manifeſtum; vel Appellatio ad Superiorem Iudicem interiecta ſit ante Sententiam latam.

HAnc Regulam tradit *S. Raymundus*, Libro 3. §. 33. *Tribus* (inquit) *modis dicitur Sententia iuſta, vel iniuſta, ſcilicet ex animo, ex cauſa, & ex ordine. Ex animo, cum ex zelo iuſtitiæ, aut ex odio, vel indignatione fertur. Ex cauſa, cum ſubeſt in veritate certa, & efficiens cauſa, vel non ſubeſt. Ex ordine, cum ſeruatur, vel prætermittitur ordo Iuris: & notantur iſti tres modi* Cauſa 11. Quæſt. 3. Can. Si Epiſcopus. *Teneat ergo circa Sententiam Excommunicationis indubitanter, quod ſiue ſit iniuſta ex animo, ſiue ex cauſa, ſiue ex ordine, ſiue ex animo, cauſa & ordine ſimul, tenet & ligat quantum ad Eccleſiam Militantem: Dum tamen ſit lata ab illo Iudice, qui habebat ſuper hoc canonicam Iuriſdictionem: Quod probatur apertè,* Cauſa 11. Quæſt. 3. Can. Si Epiſcopus. *Fallit in duobus caſibus; vnus eſt, quando eſt lata poſt Appellationem legitimam: Alius, quando continet intolerabilem errorem: In quibus caſibus ad probationem eorum, etiamſi Abſolutionem petant, debent admitti; ſed, donec de ipſis conſtiterit, in alijs euitari: Quamquam tales Sedes Apoſtolica conſueuerit abſoluere ad cautelam: Verùm in alijs, niſi gratiam Abſolutionis implorent, non debent audiri, ne Sententiam Eccleſiaſticam contemnere videantur.* Extra, *De Sententia Excomm.* Cap. *Per tuas.*

Excommunicato autem iniuſtè, eſt conſulendum, vt ſuſtineat Excommunicationem patienter, humiliter, ac deuotè, & præſentet ſe Excommunicatori, offerens canonicam ſatisfactionem, ſi in aliquo offendit, & ſic inſtanter poſtulet abſolui. Si ita fecerit, erit ei ad meritum; aliàs ſi contemneret, peccaret mortaliter. Extra, eodem Cap. *Per tuas.* Item *Poteſt proponere querimoniam contra Excommunicatorem coram Superiore, de iniuſta Excommunicatione.*

Idem docet ijſdem penè verbis, *S. Antoninus*, 3. P. Tit. 24. Cap. 74. additque ex *Petro de Palude*, quod *Quando Sapientibus notum eſt ſententiam eſſe nullam, quamuis apud vulgus neſciatur, poteſt homo non ſeruare eam in occulto: Sed in publico debet eam ſeruare, quouſque ſcandalum rationabiliter ſedauerit: Vt ſicut aliquis publicè excommunicatur, & publicè denunciatur, ita ex aduerſo ipſe publicè proferat cauſam, quare Sententia non valet, puta Appellationem, vel aliam iniuſtam cauſam: Quo facto, non eſt ampliùs ſcandalum puſillorum, ſed Phariſæorum; & ideò eſt contemnendum.*

Denique Sacra Congregatio Concilij Tridentini Interpres rogata, an Excommunicationes latæ ab Epiſcopo non ſeruatà formà in Concilio Tridentino Seſſione 24. Cap. 2. *De Reformatione* præſcriptà, ſint ipſo Iure nullæ, reſpondit, Eſſe validas, & excommunicatum indigere Abſolutione, vt refert *Proſper Faguanus* in Cap. *Sacro*, *De Sententia Excommunicationis.*

R E G V L A XXXIX.

Ab Excommunicatione maiori latâ à Iure, nec reſeruatâ, quilibet Sacerdos ad audiendas Confeſſiones legitimè approbatus abſoluere poteſt: Ab ea verò quæ lata eſt ab homine, ille ſolus abſoluere poteſt qui talit, vel eius Superior.

VIde, quæ Articulo primo Quæſtionis huius, §. 8. dicta ſunt: Quibus addendus eſt inſignis *S. Thomæ*, locus in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18 Quæſt. 2. Articulo 5. Quæſtiuncula 1. vbi compendio explicat plurima, quæ hoc argumentum ſpectant, & Abſolutionem à caſibus reſeruatis, de qua ſuperius ſcripſimus. *A minori* (inquit) *Excommunicatione quilibet poteſt abſoluere, qui poteſt abſoluere à peccato participationis. Si autem eſt Maior, aut eſt lata à Iudice, & ſic ille qui tulit, vel eius Superior poteſt abſoluere; vel lata à Iure; & tunc Epiſcopus, vel etiam Sacerdos, poteſt abſoluere; exceptis ſex caſibus quos ſibi Iuris Conditor (ſcilicet Papa) reſeruauit: Primus eſt, cum aliquis inijcit manus in Clericum, vel Religioſum: Secundus eſt de illo, qui incendit Eccleſiam, & eſt denunciatus: Tertius de illo, qui frangit Eccleſiam, & denunciatus eſt: Quartus de illo, qui in Diuinis ſcienter communicat excommunicatis nominaliter à Papa: Quintus de illo, qui falſat litteras Apoſtolicæ Sedis: Sextus de illo, qui excommunicatis in crimine communicat: Non enim debet abſolui niſi ab eo, qui excommunicauit (etiamſi non ſit eius ſubditus) niſi propter difficultatem accedendi ad ipſum abſolueretur ab Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote, præſtitâ iuratoriâ cautione, quod pareret Mandato illius Iudicis, qui Sententiam tulit.*

A primo autem caſu octo excipiuntur: Primus eſt in articulo mortis, in quo à qualibet Excommunicatione poteſt quis à quolibet Sacerdote abſolui: Secundus, ſi ſit Oſtiarius alicuius Potentis, & non ex odio, vel propoſito percuſſit: Tertius, ſi percutiens ſit mulier:

Quartus, ſi ſit ſeruus, & dominus læderetur de eius abſentia, qui non eſt in culpa: Quintus, ſi Regularis Regularem, niſi ſit enormis exceſſus: Sextus, ſi ſit pauper: Septimus, ſi ſit impubes, vel ſenex, vel valetudinarius: Octauus, ſi habeat inimicitias capitales.

Sunt autem alij caſus ſeptem, in quibus percutiens Clericum Excommunicationem non incurrit: Primus, ſi cauſa diſciplinæ, vt Magiſter, vel Prælatus percuſſerit: Secundus, ſi iocoſa leuitate: Tertius, ſi inuenerit eum turpiter agentem cùm vxore, vel matre, ſorore, vel filia: Quartus, ſi ſtatim vim vi repellat: Quintus, ſi ignoret eum eſſe Clericum: Sextus, ſi inueniat eum in apoſtaſia poſt trinam admonitionem: Septimus, ſi transfert ſe Clericus ad actum penitus contrarium, vt ſi fiat Miles, vel ad bigamiam tranſeat.

R E G V L A XL.

Qui dubitat vtrum in Excommunicationem incurrerit, Abſolutionem ad cautelam poſtulet. Abſolutio autem poſtulanti non negetur, oppoſitione quacumque non obſtante, niſi Actor ob manifeſtum crimen excommunicatum fuiſſe obijciat: Tunc enim octo dierum interuallum ad probationem concedendum eſt, interimque Abſolutio differenda. Si crimen probatum fuerit, Abſolutio non tribuatur, niſi ſatisfecerit Excommunicanti, vel ſe Iuri pariturum præſtito vadimonio promiſerit, ſi dubia fuerit offenſa.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* in Concilio Lugdunenſi, & habetur Cap. *Solet*, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto. *Statuimus* (inquit) *obſeruandum, vt petenti Abſolutio non negetur, quamuis in hoc Excommunicator, vel Aduerſarius ſe opponat: Niſi eum excommunicatum pro manifeſta dicat offenſa. In quo caſu terminus octo dierum indulgebitur ſic dicenti, vt ſi probauerit, quod opponit, non relaxetur Sententia, niſi priùs ſufficiens præſtetur emenda: Vel competens cautio de parendo Iuri, ſi offenſa dubia proponatur.*

Idem probatur ex Cap. *Ex parte*, Extra, *De Verborum ſignificatione*, vbi *Innocentius III.* diſtinguendum ait. *Vtrum in aliquem Interdicti, vel Excommunicationis Sententia ſit prolata pro contumacia tantùm: Quia ſcilicet citatus ſtare noluit Iuri: Vel etiam pro offenſa, quia videlicet iuſſus noluit maleficium emendare.* In primo caſu, poſſe relaxari Sententiam reſpondet, *Si priùs ſufficiens ſtandi iuri cautio tribuatur.* In ſecundo verò, *Si offenſa eſt manifeſta*, non eſſe relaxandam Sententiam, *niſi priùs ſufficiens præſtetur emenda. Si verò dubia eſt offenſa*, ſufficere ad relaxandum eamdem, ſiue ad Abſolutionem concedendam, *Si parendi mandato Eccleſiæ competens cautio præbeatur.* Quid verò nomine offenſæ manifeſtæ intelligi debeat, idem Pontifex explicat Cap. ſequenti, *Cum olim*, his verbis: *Offenſam illam nos reſcribimus intelligere manifeſtam, quæ vel per confeſſionem, vel probationem legitimè nota fuerit; aut euidentiâ rei, quæ nullâ poſſit tergiuerſatione celari.*

R E G V L A XLI.

Abſolutio ab Excommunicatione peti non debet, neque concedi poteſt omiſſo medio, niſi conſuetudo contrarium induxerit.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* Cap. *Romana Eccleſia*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. *Interdicti* (inquit) *Suſpenſionis, vel Excommunicationis Sententias latas ab Officialibus Archidiaconorum, ſeu quibuslibet alijs Iuriſdictionem habentibus, Suffraganeorum Remenſis Eccleſiæ ſubditis, Remenſis Archiepiſcopus, & eius Officiales, (omiſſis ipſis Excommunicatoribus) non relaxent: Saluâ contrariâ ſuper hoc conſuetudine, ſi quam habent.*

Idem conſtat ex Cap. *Venerabilibus*, 7. ſub eodem Tit. Sexto: *Rotomagenſi Archiepiſcopo, vel eius Officiali non licèt excommunicatis ab Archidiaconis, vel alijs ſubditis Suffraganeorum ipſius Archiepiſcopi, (cum nec excommunicantium, nec excommunicatorum ſint Iudices) Abſolutionis beneficium impertiri: Excommunicatos autem ab ipſis Suffraganeis, vel eorum Officialibus poſſunt abſoluere, ſi ab ipſis litigantibus ad eos fuerit prouocatum.* Metropolitanus itaque non poteſt abſoluere ſubditos ſuorum Suffraganeorum à Cenſuris quas ijdem Epiſcopi, vel eorum Officiales tulere, niſi in caſu Appellationis, aut Viſitationis Prouinciæ.

R E G V L A XLII.

Iudex Superior ad quem Excommunicationis cauſa delata eſt, ſi iuſtam illam eſſe perſpexerit, excommunicatum ad inferiorem primúmque Iudicem remittere debet abſoluendum, niſi is Abſolutionis beneficium iniuriâ negaret, aut dolo differret. Si verò Excommunicationem iniuſtam eſſe Superior cognouerit, excommunicatum abſoluere ſine cunctatione debet. Si dubitetur vtrum iuſta ſit, vel iniuſta, Abſolutionem concedere poterit: Quamuis honeſtius, & conuenientius abſoluendum remittat ad eum qui Cenſuram tulit.

HÆc Regula traditur ab *Innocentio IV.* Cap. *Venerabilibus*, 7. Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. *Sanè* (inquit) *ſi certum eſt Excommunicationis Sententiam eſſe iuſtam, velut cùm propter manifeſtum exceſſum eſt in aliquem promulgata, Superior Iudex (niſi periculum ſit in mora) excommunicatum ad Excommunicatorem prorſus remittere debet, nec debet eum abſoluere, niſi Excommunicator requiſitus malitioſè illi Abſolutionis Beneficium deneget exhibere. Si verò conſtet huiuſmodi Sententiam eſſe iniuſtam, nequaquam remittendus eſt ad ſuum Excommunicatorem excommunicatus: Sed debet ſine difficultate aliqua mox abſolui. Quod ſi dubitetur vtrum iuſta ſit, vel iniuſta, Superior (niſi Excommunicatori deferat) relaxare iuxta formam Eccleſiæ poteſt illam: Quamquam honeſtius, & conuenientius agat, ſi ei deferat in hoc caſu.*

R E G V L A XLIII.

Cùm cognitio cauſæ Superiori competit, Abſolutio ab eo data, quamuis iniuſtè, in foro Eccleſiæ rata eſt.

ITa declarat *Innocentius IV.* Cap. *Venerabilibus*, mox laudato: *Vbi autem* (inquit) *Superiori competit de Excommunicatione cognoſcere, Abſolutio ſeu relaxatio, quam ipſe fecerit, tenet, licet forſitan ſit iniuſta: Quoniam etſi contra ius litigatoris, non tamen contra ius Conſtitutionis abſoluit.*

R E G V L A XLIV.

Excommunicatus ob plures cauſas, ſiue ab vno, ſiue à pluribus Iudicibus, non eſt abſoluendus niſi pro vtraque cauſa ſatisfaciat: Abſolutio verò quæ alterutrâ causâ tacitâ, aut aliàs ſuppreſſâ veritate, & per ſubreptionem impetratur, nulla & irrita eſt.

HAnc Regulam tradit *Innocentius III.* Cap. *Cùm pro cauſa*, Extra, *De Sententia Excomm.* cuius hæc ſunt verba: *Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit dictum Archidiaconum ob duplicem cauſam excommunicatum fuiſſe, & expreſſiſſe tantùm alteram in litteris quas ſuper Abſolutione ſua impetrauit: Ipſum tamquàm excommunicatum ſatisfacere Eccleſiæ ſuæ pro altera, Monitione præmiſſâ, cogatis.*

Et Cap. *Officij*, ſub eodem Titulo: *Poſtremò quæſiuiſti, vtrum is qui propter plures exceſſus à pluribus Prælatis ius in ipſum habentibus, Excommunicationis eſt vinculo innodatus, & vni Prælatorum de vno tantùm ſatisfacere vult exceſſu, ab eo ſit abſoluendus, de quo ſatisfacere vult eidem, & cùm de alio non ſatisfecerit alij, abſolutus valeat nunciari ∴ Super hoc articulo reſpondemus. Quod ſupprimenti veritatem Abſolutio ſubrepta non prodeſt: Et veritatem intelligens Abſolutionem huiuſmodi exhibere non debet.*

Eadem Regula confirmatur Cap. *Ex parte tua*, Extra, *De Officio Iudicis Ordinarij*, quod *Alexandri III.* Reſcriptum eſt ad Cantuarienſem Archiepiſcopum: *Quia* (inquit) *Nos conſulere voluiſti, vtrum illorum Abſolutio teneat, qui (occultatis exceſſibus, pro quibus excommunicati fuerant) Abſolutionis Beneficium per Sedem Apoſtolicam meruerunt, ſuæ Excommunicationis cauſam aliam prætendentes: Taliter reſpondemus, Quod ſi tibi ita conſti-*

conſtiterit, debes eos Eccleſiaſticâ Cenſurâ compellere cum literis tuis rei veritatem continentibus ad Sedem Apoſtolicam redire. Si verò id tibi non conſtiterit, & eos ſuſpectos habueris, quòd confeſſi non fuerint veritatem: Ipſos compellere debes exinde coram te, quòd veritatem confeſſi fuerint purgationem præſtare.

Idem confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Art. 5. Quæſtiuncula 3. *Excommunicationes* (inquit) *non habens connexionem in aliquo, & ideò poſſibile eſt quòd aliquis ab vna abſoluatur, & in altera remaneat. Sed circa hoc ſciendum eſt, quòd aliquis quandoque eſt excommunicatus pluribus Excommunicationibus ab vno Iudice, & tunc quando abſoluitur ab vna, intelligitur ab omnibus abſolui, niſi contrarium exprimatur; vel niſi in caſu quo quis Abſolutionem impetrat de vna tantùm cauſa Excommunicationis, cùm pro pluribus excommunicatus ſit: Quandoque autem eſt excommunicatus à diuerſis Iudicibus; & tunc abſolutus ab vna Excommunicatione, non propter hoc eſt abſolutus ab altera; niſi omnes alij ad petitionem eius Excommunicationem ipſius confirmauerint; vel niſi omnes vni demandent Abſolutionem.*

REGVLA XLV.

Qui vi aut metu Abſolutionem ab Excommunicatione extorſerit, duplicis Excommunicationis vinculo conſtringetur.

HAnc Regulam tradit *Gregorius X.* in Concilio Generali Lugdunenſi, & refertur Cap. vnico, *De his quæ vi, metuſue cauſâ fiunt*, in Sexto. *Abſolutionis* (inquit) *beneficium ab Excommunicationis Sententia, vel quamcumque reuocationem ipſius, aut Suſpenſionis, ſeu etiam Interdicti, per vim, vel metum extortam, præſentis Conſtitutionis auctoritate omninò viribus vacuamus. Ne autem ſine vindicta violentiæ creſcat audacia: Eos qui Abſolutionem, ſeu reuocationem huiuſmodi vi vel metu extorſerint, Excommunicationis Sententiæ decernimus ſubiacere.*

REGVLA XLVI.

Ab Excommunicatione iuſtè lata peccatorem in contumacia perſeuerantem interdum Prælatus prudenter abſoluet.

ITa docet *S. Thomas*, In 4. *Sententiarum*, Diſtinctione 18. Quæſtione 2. Articulo 5. Quæſtiuncula ſecunda, ad ſecundum: *Manente*, (inquit) *contumaciâ, poteſt aliquis diſcretè Excommunicationem iuſtè latam remittere; ſi videat ſaluti illius expedire, in cuius Medicinam Excommunicatio lata eſt.*

CAPVT III.

DE SVSPENSIONE.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit Suſpenſio?

SVſpenſio eſt Cenſura quædam Eccleſiaſtica, quâ Miniſter Eccleſiæ impeditur, ne functiones Eccleſiaſticas exerceat, aut aliquâ Poteſtate Eccleſiaſticâ vtatur. Eſt autem genus quoddam Suſpenſionis, quæ non per modum Cenſuræ, ſed tantùm per modum pœnæ imponitur; cuius frequens eſt in Iure mentio, ſcilicet Cap. *Tam literis*, Extra, *De Teſtibus*, & Cap. *Cùm in cunctis*, §. vltimo, Tit. *De Electione*, in Sexto, & Clementina 1. §. penult. *De Hæreticis*, & Clementina 2. *De Pœnis*. Quotieſcumque enim Suſpenſio infligitur ſolùm ad plectendum delictum præteritum, non ad frangendam ac domandam contumaciam præſentem, rationem Cenſuræ non habet, ſed pœnæ. Illud autem inter vtrumque genus Suſpenſionis diſcrimen intercedit, quòd illa quæ mera pœna eſt, ad certum tempus infligitur: Quæ verò Cenſura eſt, non fertur ad certum tempus, ſed tamdiu durat, quamdiu perſeuerat contumacia. Prima ceſſat elapſo temporis quo definita eſt interuallo, abſque aliâ Abſolutione: Altera ſola abſolutione tollitur. Prima nullam Monitionem præuiam requirit, quàm neceſſariò poſtulat ſecunda, ſaltem illam quæ includitur in illa conditione, *Si hoc feceris*; vel, *Niſi ſatisfeceris*. Eſt autem Suſpenſio Cenſura quædam Clericorum propria: Nam Excommunicatio & Interdictum non ſolùm Clericos, ſed etiam Laicos ligare poſſunt: At Suſpenſio ipſos tantùm Clericos attingere poteſt: Nec enim vlli eius Ordinis vel Officij, cuius eſt penitus expers, adminiſtratio vetari & interdici poteſt.

Suſpenſio alia eſt *A Iure*, alia *Ab homine*: A Iure, cùm quis ob ſimoniam, vel ob aliud delictum, ipſo Iure ab executione ſui Ordinis, vel Officij prohibetur: Ab homine, cùm quis Iudicis Sententia ab eadem executione ex cauſa remouetur.

Suſpenſio rurſus alia eſt *Ab Officio tantùm*; alia *A Beneficio dumtaxat*; tertia *Ab Officio ſimul ac Beneficio*: Alia rurſus integra & totalis eſt, alia partialis: Partialis eſt Suſpenſio ab Ordine, vel à Iuriſdictione: Integra & totalis eſt Suſpenſio ab Ordine & Iuriſdictione ſimul. *Qui enim ſuſpenſus eſt Ordine tantùm, non poteſt ea quæ ſunt Ordinis, ſed poteſt ea quæ ſunt Iuriſdictionis: Et è conuerſo, ſi ſit ſuſpenſus à Iuriſdictione, & non ab Ordine: Si autem ab vtroque, tunc neutrum poteſt*; (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 18. Quæſt. 2. Articulo 2. Quæſtiuncula 3.)

Suſpenſio ab Officio abſolutè lata, priuat omni vſu Ordinis & Iuriſdictionis, omnibuſque functionibus Muneris Eccleſiaſtici, quantùm perſona capax eſt. Quamobrem, ſi diuinis ſe ingeſſerit manente Suſpenſione, fit Irregularis, vt declarat *Innocentius IV.* Cap. *Cùm medicinalis*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto: *Caueant autem* (inquit) *Eccleſiarum Prælati, & Iudices vniuerſi, ne prædictam pœnam Suſpenſionis incurrant: Quoniam ſi contingeret eos ſic Suſpenſos Diuina Officia exequi ſicut priùs, Irregularitatem non effugient iuxta Canonicas Sanctiones, ſuper qua nonniſi per Summum Pontificem poterit diſpenſari.* Vt tamen *Irregularitatem contrahat qui ab Officio ſuſpenſus eſt*, requiritur, vt actum exerceat alicuius Ordinis proprium tanquam Miniſter.

Et autem Suſpenſionis ab Officio vis eſt, vt abſolutè ſuſpenſus, abſque loci determinatione, vbique ſuſpenſus cenſendus ſit, ita vt nec in aliena Diœceſi ſacras functiones obire poſſit: Sicut excommunicatus à ſuo Epiſcopo, vbique à Communione excluditur. Quod verò durationem ſpectat, ſi Suſpenſio proferatur abſque temporis limitatione, ſemper durat, donec auferatur ab habente poteſtatem. Perpetua tamen minimè cenſenda eſt, niſi cauſa peremptoria Sententia finita ſit, delictumque adeò graue vt Suſpenſionem perpetuam mereatur. At in dubio cenſenda eſt temporalis, & ad Iudicis prudens arbitrium duratura, quia (ſecundùm Regulam Iuris 49. in Sexto.) *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda.*

ARTICVLVS II.

Regulæ circa Suſpenſionem.

REGVLA I.

Suſpenſus ab Officio, conſequenter ab Ordinum ſuſceptione prohibetur.

SVſpenſus enim ab inferiori Ordine, conſequenter ſuſpenſus eſt ab vſu ſuperiorum Ordinum, ſi ad illos promotus eſt, vel ab eorum ſuſceptione, ſi non eſt promotus. Cùm itaque ſuſpenſus ab Officio prohibeatur ab vſu ſuperiorum Ordinum, ita ab eorum ſuſceptione arceri cenſendus eſt.

RE-

REGVLA II.

Suſpenſus ab Ordine, conſequenter ſuſpenſus eſt ab vſu Iuriſdictionis, cum Ordinis functione connexo.

QVamobrem Confeſſiones audire, & Sacramentaliter abſoluere non poteſt.

REGVLA III.

Qui à Iuriſdictione ſuſpenſus, actum aliquem Iuriſdictionis nihilominus exercet, non fit Irregularis.

IRregularitas enim non imponitur niſi ob violationē Suſpenſionis ab Ordine: Nullam verò pœnam Ius decernit contra eos, qui Suſpenſionem à Iuriſdictione violauerint, ſed eam relinquit arbitrio Iudicis.

REGVLA IV.

Suſpenſus à Beneficio, ſolis Beneficij fructibus priuatur: Et tamen ad omnes Officij partes implendas obligatur.

DIſtinguitur enim Beneficium ab Officio, propter quod inſtitutum & collatum eſt; adeòque Suſpenſio à Beneficio nullos Officij ſacri actus prohibet, ſed Ius tantùm percipiendi fructus impedit, ne in actum prodeat; ſiue ne Clericus Iure Beneficij vtatur ad fructus percipiendos. Nec tamen obligationem tollit implendi omnes partes Officij, propter quod ſacræ militiæ ſtipendium Clerico collatum eſt: Quod ſtipendium culpâ ſuâ non percipit: Commodum porrò ex culpa reportare non debet; nec Cenſura, quæ pœna Eccleſiaſtica eſt, tollit onus, in eorum præſertim detrimentum, qui Beneficia fundauerunt, aut Chriſtianæ plebis, quæ ſacra Miniſteria ſuo Iure à Clericis exſpectat & poſtulat.

REGVLA V.

A Beneficio ſimpliciter & abſolutè Suſpenſus, cenſendus eſt ſuſpenſus ab omnibus Beneficijs.

LOcutio enim indefinita hac in materia, ſicut & in alijs, æquiualet vniuerſali, niſi ſenſus eius reſtringatur expreſſis verbis ad certa dumtaxat Beneficia, verbi gratiâ, ad illa quæ in tali Eccleſia quis poſſidet: Quæ reſtrictio habetur Cap. *Cupientes*, & Cap. *Si compromiſſarius*, Tit. *De Electione*, in Sexto.

REGVLA VI.

Epiſcopus Clericum ſibi ſubditum ſuſpendere poteſt à Beneficijs, quæ in alia Diœceſi obtinet.

CEnſura enim fertur in perſonam, cui Ius inhæret cuiuslibet Beneficij, quamuis Ius illud ſit ad fructus percipiendos in alio territorio vel Epiſcopatu: At perſona Clerici Epiſcopo domicilij ſubdita eſt. Idque confirmatur ex Cap. *Poſtulaſti*, Extra, *De Foro competenti*, cuius hæc ſunt verba: *Poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri, vtrum Sacerdos habens Eccleſiam in vna Diœceſi, & reſidens in eadem, domicilium verò patrimonij ratione in alia, ibi delinquens, ab eo in cuius Diœceſi habet patrimonium, pro delicto ibidem commiſſo debeat iudicari: Præſertim in cauſis, quæ Officij ſui, ſeu Beneficij priuationem expoſcunt. Ad quod breuiter reſpondemus, Quòd per Epiſcopum in cuius Diœceſi deliquit, Sententia promulgari poterit in eumdem: Sed ab eo, in cuius Diœceſi Beneficium obtinet, erit quoad illud executio facienda.* Sed quamuis hæc de Poteſtate Epiſcopi vere ſint: In vſu tamen Sententiam Suſpenſionis ab Epiſcopo prolatam, niſi ampliùs declaretur, ita intelligendam eſſe vult *Panormitanus*, vt ſuſpendat ſolùm à Beneficijs in ſuâ Diœceſi ſitis: Nam odia, & pœnæ reſtringendæ ſunt, quoad commodè fieri poteſt.

REGVLA VII.

Suſpenſio à Beneficio ſimplex & abſoluta noui Beneficij impetrationem & collationem prohibet.

CVi enim aliqua functione, vel vſu interdictum eſt, eidem interclusus cenſendus eſt aditus ad id quod eſt principium talis functionis, vel vſûs, vt colligitur ex Cap. *Si celebrat*, Extra, *De Clerico excommunicato miniſtrante*. Et confirmatur ex Cap. *Per Inquiſitionem*, Extra, *De Electione*, quo iubetur, vt qui malæ Epiſcopi electioni fuerat ſuffragatus, atque ita ſe Beneficijs Eccleſiaſticis indignum reddiderat, alio Beneficio priuetur, ad quod ipſe poſtea electus fuerat. Hæc autem indignitas (vt notat Gloſſa) in eo præcipuè poſita erat, quòd malæ illius Electionis ratione ſuſpenſus fuerat à Beneficijs, iuxta Cap. *Cùm in cunctis*, eodem Titulo. Collatio tamen Beneficij facta Clerico qui à Beneficio ſimpliciter ſuſpenſus eſt, non eſt ipſo Iure irrita, ſed à Superiore poteſt irrita declarari, vt colligitur ex Cap. *Si celebrat*, mox laudato.

REGVLA VIII.

Suſpenſus à Beneficio, fructibus omnibus Beneficij, cuiuſcumque ſint rationis, ſeu reditus annui, ſeu decimæ, primitiæ, oblationes; quin etiam quotidianis diſtributionibus priuatur.

AD illa enim omnia ius tribuit Beneficiū: Et quamuis quotidianæ diſtributiones propter pręſentiam, vel miniſterium aliquod in Diuinis Officijs dentur; illa tamen præſentia vel miniſterium ſufficiens ratio non eſſet diſtributiones illas obtinendi, niſi ius ex Beneficij titulo deriuaretur. Sunt ergo diſtributiones illæ velut pars quædam Beneficij: Quamobrem Suſpenſio à Beneficio ab his etiam diſtributionibus obtinendis impedit: Non autem à fortuitis oblationibus ſiue extraordinarijs ſtipendijs, & eleemoſynis, quæ per ſe Beneficio non ſunt annexæ, ſed ob Miſſæ celebrationem, aut aliud Miniſterium Eccleſiaſticum Beneficio non annexum, Sacerdotibus viritim conferunt Fideles.

REGVLA IX.

Qui à Beneficio ſuſpenſus, fructus illius nihilominus percipit, lethaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur, etiamſi Suſpenſio ſit occulta.

QVi enim rem alienam vſurpat, peccat contra iuſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur; quia nemo poteſt iuſtè retinere quod ſuum non eſt: Qui autem Suſpenſus eſt à Beneficio fructus ſuos non facit; adeòque rem alienam vſurpat, cùm illos percipit: Grauiter itaque peccat, & ad illorum reſtitutionem obligatur. Nec refert quòd occulta ſit Suſpenſio, quia ſuum nihilominus conſequitur effectum, prohibétque ne ſic ſuſpenſus fructuū dominium acquirat. Nec verò contrarium colligi poteſt ex Conſtitutione *Ad euitanda*, tum quia ibi ſolùm de communicatione agitur, non de fructuum perceptione; tum etiam quia homini Cenſurâ vincto nullum beneficium, vel priuilegium per illam conceſſum eſt.

REGVLA X.

Suſpenſo ab Ordine Beneficium conferri validè ac iuſtè poteſt.

NOn eſt enim incapax obtinendi Beneficij, cùm aliud ſit Suſpenſio à Beneficio, & Suſpenſio ab Officio. Vnde *Honorius III.* Cap *Vel non eſt compos*, Extra, *De tempore Ordinationum*, ſuſpendit puerum tredecim annorum vſque ad legitimam ætatem; & tamen præcipit vt, ei Beneficium Eccleſiaſticum competens conferatur.

REGVLA XI.

Prælatus ab Ordine ſuſpenſus, nihilominus Beneficia conferre poteſt, ad quorum collationem ius habet.

BEneficiorum enim collatio nullius Ordinis, ſed ſolius Iuriſdictionis actus eſt. Ob eamdem rationem ferre poteſt Excommunicationem, aliáſque Cenſuras Eccleſiaſticas, & ab illis abſoluere: & Canonicam illam Abſolutionem tribuens non fit irregularis, niſi id præſtet tamquam Sacerdos, & cum ſolemnitate, quam præſcribunt Cap. *A nobis*, ſecundum, Extra, *De Sententia Excommun.* & Ritualia.

REGVLA XII.

Epiſcopus ab Ordinum collatione ſuſpenſus, ipſos conferendo fit Iregularis.

EPiſcopatus enim Ordo ſacer eſt, cuius præcipuus actus eſt conſecratio Sacerdotum, & Miniſtrorum Eccleſiæ: Itaque Suſpenſio ab Ordinum collatione eſt verè & propriè Cenſura Eccleſiaſtica, quippe quæ priuat Epiſcopum præcipuâ ſui Ordinis functione. Quamobrẽ ſi Ordines conferat, ſiue Maiores, ſiue Minores, ſicque tamquam Miniſter functionem Ordinis Epiſcopalis exerceat, Irregularis efficitur, iuxta Cap. *Cùm æterni*, Tit. *De Sententia & Re Iudicata*, in Sexto, & Cap. *Cùm medicinalis*, Tit. *De Sententia Excommun.* ibidem.

REGVLA XIII.

Epiſcopi, ijſque Superiores, nunquam incurrunt in Suſpenſionem vel Interdictum ipſo Iure, niſi de illis expreſſa mentio fiat.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* in Concilio Lugdunenſi, & habetur Cap. *Quia periculoſum*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. *Quia* (inquit) *periculoſum eſt Epiſcopis, & eorum Superioribus, propter executionem Pontificalis Officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo caſu Interdicti vel Suſpenſionis incurrant Sententiam ipſo facto: Nos deliberatione prouida duximus ſtatuendum, vt Epiſcopi, & alij Superiores Prælati, nullius Conſtitutionis occaſione, Sententiæ, ſiue Mandati, prædictam incurrant Sententiam vllatenus ipſo Iure: Niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur.* Quo priuilegio gaudent etiam Epiſcopi electi & confirmati, quamuis nondum conſecrati: Siquidem actus Iuriſdictionis exercere poſſunt. Fauores enim conuenit ampliari, & Priuilegia præſertim à Principe conceſſa, vt habent Regulæ Iuris.

REGVLA XIV.

Suſpenſio generatim lata in Clericos, non minùs Regulares quàm Sæculares Clericos complectitur.

NOmen enim & Officia Clerici Regularibus & Sæcularibus Clericis communia ſunt. Vnde quæ de vita & honeſtate Clericorum in ſacris Canonibus ſunt ſancita, & quæcumque Conciliorum aut Summorum Pontificum Decretis prohibita ſunt velut Ordini Clericali indecentia, non minùs Regulares Clericos ſpectant, obligantque, quàm Sæculares. Si ergo Conſtitutio aliqua, vel Mandatum Clericis aliquid iubeat vel prohibeat ſub pœna Suſpenſionis, in eam incurrere pariter cenſendi ſunt Regulares & Sæculares Clerici, niſi materia Legis, Conſtitutionis, aut Mandati ad Sæculares tantùm pertineat: vel poteſtati ferentis Conſtitutionem aut Mandatum, verbi gratiâ, particularis Epiſcopi, Regulares non ſubiaceant ob Exemptiones & Priuilegia.

REGVLA XV.

Suſpenſio in Communitatem, ſeu Capitulum, aut Conuentum iure ferri poteſt.

HÆc Regula ex Eccleſiæ vſu perſpicua eſt, & confirmatur Cap. *Quia ſæpè*, Tit. *De Electione*, in Sexto, quod contra Capitula, Conuentus, & Collegia, & ſingulares eorumdem perſonas editum eſt, quæ Cathedralibus, & Regularibus, ac Collegiatis Eccleſijs vacantibus, bona à Prælatis dimiſſa, vel vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem dictarum Eccleſiarum expendi, vel futuris Succeſſoribus reſeruari debuiſſent, occupabant, inter ſe diuidebant, ſubripiebant, dilapidabant, diſſipabant. Decernit autem Pontifex, *Vt hi, qui præmiſſa de cætero præſumpſerint*, (Nempe Capitula ipſa, Conuentus, Collegia, & ſingulares eorumdem perſonæ) *eo ipſo ſint & tamdiu maneant ab Officio & Beneficijs quibuſcumque ſuſpenſi, donec plenè reſtituerint quicquid de bonis perceperint ſupra dictis.*

Idem rurſus confirmatur ex Cap. *Si ad Epiſcopum*, Tit. *Ne ſede vacante aliquid innouetur*, in Sexto. *Si* (inquit) *ad Epiſcopum & Capitulum communiter pertineat collatio Præbendarum: mortuo Epiſcopo, vel à Beneficiorum collatione ſuſpenſo, poterit Capitulum vacantes conferre Præbendas: Etiamſi Epiſcopus intereſſe habeat in collatione huiuſmodi vt Prælatus: Idem poterit Epiſcopus, ſi Capitulum ab ipſa collatione ſuſpendi contingat, vel ſingulariter omnes de Capitulo maioris Excommunicationis vinculo innodari.*

Denique idem confirmatur ex Concilio Tridentino Seſſione 24. *De Reformatione*, Cap. 16. vbi Capitulum quod Sede vacante non conſtituit Oeconomum & Vicarium Generalem tempore & modo ibi præſcriptis, facultate conſtituendi eos Miniſtros priuatur, quod eſt ab eo Munere pro hac vice ſuſpendi: Iuſque deputationis huius ad Metropolitanum deuoluitur: Vel, ſi Eccleſia Metropolitana fuerit, ad antiquiorem Epiſcopum ex Suffraganeis; ſi verò Exempta, ad propinquiorem.

REGVLA XVI.

Sine peccato proprio aliquis ſuſpendi poteſt; non tamen ſine cauſa.

ITa docet *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſtinct. 18. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. ad Secundum. *Suſpenſio* (inquit) *non tanta pœna eſt, quanta Excommunicatio; quia ſuſpenſi non fraudantur Eccleſiæ ſuffragijs ſicut excommunicati: Vnde etiam aliquis ſine peccato proprio ſuſpenditur.*

Idem confirmatur ex Cap. *Requiſiuit*, Extra, *De Ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui*, vbi qui ab huiuſmodi Epiſcopo ignorans ordinatus eſt, ab executione Officij ſuſpenditur, niſi prudens Pontifex cum eo diſpenſauerit. Et Cap. *Vel non eſt compos*, Extra, *De Temporibus Ordinationum*, Puer tredecim annorum in Diaconum ordinatus ab executione Officij Diaconi vſque ad ætatem legitimam ſuſpenditur *In iniuriam Ordinantis.*

Quod autem obijci poteſt, Pœnam iuſtè non infligi ſine culpâ propriâ, falſum eſſe docet Regula Iuris, hanc exceptionem apponens: *Niſi ſubſit cauſa.* Cap. *Sine*, Tit. *De Regulis Iuris*, in Sexto: *Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus.*

REGVLA XVII.

Suſpenſionem, quæ fertur ad frangendam contumaciam, præcedere canonica Monitio debet.

NEmo enim contumax eſt & habetur, niſi monitus fuerit.

REGVLA XVIII.

Suſpenſio quæ fertur vt pœna dumtaxat delicti præteriti, ſine præuia Monitione infligi poteſt.

ID colligitur ex Cap. *Tam litteris*, Extra, *De Teſtibus*, vbi Summus Pontifex *Innocentius III.* Archipresbyterum Lucanum, & Sacriſtam, qui Litteras contra Lucanum Epiſcopum electum ſub nomine maioris partis Capituli ad eius Sanctitatem falsò ſcripſerant, propter iſtud crimen ab Officio & Beneficio ſuſpendit, etiam ſi Monitio nulla præmiſſa eſſet, neque ab homine, neque à Iure per Legem aliquam quæ tale delictum ſub pœna Suſpenſionis prohiberet.

REGVLA XIX.

Fideles non tenentur vitare ſuſpenſum Clericum in ijs, in quibus ſuſpenſus eſt, niſi ſit denuntiatus.

HÆc Regula colligitur ex Conſtitutione, *Ad vitanda*. Quamobrem Sacerdotem ab Officio ſuſpenſum & non denunciatum, inducere poſſunt abſque mortali peccato ad celebrandum, ad Sacramentum Pœnitentiæ vel Euchariſtiæ adminiſtrandum, ad Sententiam in foro exteriori ferendam, ob neceſſitatem ſuam, vel commodum, ſi ratione Officij ad hæc Miniſteria in eorum vtilitatem obeunda teneatur. Poſſunt etiam ſuſpenſum à Beneficio participem facere fructuum eiuſdem, ſi non ſit nominatim denuntiatus. At denunciatum

in his

REGVLA XII.

Epiſcopus ab Ordinum collatione ſuſpenſus, ipſos conferendo fit Iregularis.

EPiſcopatus enim Ordo ſacer eſt, cuius præcipuus actus eſt conſecratio Sacerdotum, & Miniſtrorum Eccleſiæ: Itaque Suſpenſio ab Ordinum collatione eſt verè & propriè Cenſura Eccleſiaſtica, quippe quæ priuat Epiſcopum præcipuâ ſui Ordinis functione. Quamobrẽ ſi Ordines conferat, ſiue Maiores, ſiue Minores, ſicque tamquam Miniſter functionem Ordinis Epiſcopalis exerceat, Irregularis efficitur, iuxta Cap. *Cùm æterni*, Tit. *De Sententia & Re Iudicata*, in Sexto, & Cap. *Cùm medicinalis*, Tit. *De Sententia Excommun.* ibidem.

REGVLA XIII.

Epiſcopi, iiſque Superiores, nunquam incurrunt in Suſpenſionem vel Interdictum ipſo Iure, niſi de illis expreſſa mentio fiat.

HAnc Regulam tradit *Innocentius IV.* in Concilio Lugdunenſi, & habetur Cap. *Quia periculoſum*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. *Quia* (inquit) *periculoſum eſt Epiſcopis, & eorum Superioribus, propter executionem Pontificalis Officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo caſu Interdicti vel Suſpenſionis incurrant Sententiam ipſo facto: Nos deliberatione prouida duximus ſtatuendum, vt Epiſcopi, & alij Superiores Prælati, nullius Conſtitutionis occaſione, Sententiæ, ſiue Mandati, prædictam incurrant Sententiam vllatenus ipſo Iure: Niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur.* Quo priuilegio gaudent etiam Epiſcopi electi & confirmati, quamuis nondum conſecrati: Siquidem actus Iuriſdictionis exercere poſſunt. Fauores enim conuenit ampliari, & Priuilegia præſertim à Principe conceſſa, vt habent Regulæ Iuris.

REGVLA XIV.

Suſpenſio generatim lata in Clericos, non minùs Regulares quàm Sæculares Clericos complectitur.

NOmen enim & Officia Clerici Regularibus & Sæcularibus Clericis communia ſunt. Vnde quæ de vita & honeſtate Clericorum in ſacris Canonibus ſunt ſancita, & quæcumque Conciliorum aut Summorum Pontificum Decretis prohibita ſunt velut Ordini Clericali indecentia, non minùs Regulares Clericos ſpectant, obligantque, quàm Sæculares. Si ergo Conſtitutio aliqua, vel Mandatum Clericis aliquid iubeat vel prohibeat ſub pœna Suſpenſionis, in eam incurrere pariter cenſendi ſunt Regulares & Sæculares Clerici, niſi materia Legis, Conſtitutionis, aut Mandati ad Sæculares tantùm pertineat: vel poteſtati ferentis Conſtitutionem aut Mandatum, verbi gratiâ, particularis Epiſcopi, Regulares non ſubiaceant ob Exemptiones & Priuilegia.

REGVLA XV.

Suſpenſio in Communitatem, ſeu Capitulum, aut Conuentum iure ferri poteſt.

HÆc Regula ex Eccleſiæ vſu perſpicua eſt, & confirmatur Cap. *Quia ſæpè*, Tit. *De Electione*, in Sexto, quod contra Capitula, Conuentus, & Collegia, & ſingulares eorumdem perſonas editum eſt, quæ Cathedralibus, & Regularibus, ac Collegiatis Eccleſijs vacantibus, bona à Prælatis dimiſſa, vel vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem dictarum Eccleſiarum expendi, vel futuris Succeſſoribus reſeruari debuiſſent, occupabant, inter ſe diuidebant, ſubripiebant, dilapidabant, diſſipabant. Decernit autem Pontifex, *Vt hi, qui præmiſſa de cætero præſumpſerint*, (Nempe Capitula ipſa, Conuentus, Collegia, & ſingulares eorumdem perſonæ) *eo ipſo ſint & tamdiu maneant ab Officio & Beneficijs quibuſcumque ſuſpenſi, donec plenè reſtituerint quicquid de bonis perceperint ſupra dictis.*

Idem rurſus confirmatur ex Cap. *Si ad Epiſcopum*, Tit. *Ne ſede vacante aliquid innouetur*, in Sexto. *Si* (inquit) *ad Epiſcopum & Capitulum communiter pertinens collatio Præbendarum: mortuo Epiſcopo, vel à Beneficiorum collatione ſuſpenſo, poterit Capitulum vacantes conferre Præbendas: Etiamſi Epiſcopus intereſſe habeat in collatione huiuſmodi vt Prælatus. Idem poterit Epiſcopus, ſi Capitulum ab ipſa collatione ſuſpendi contigat, vel ſingulariter omnes de Capitulo maioris Excommunicationis vinculo innodari.*

Denique idem confirmatur ex Concilio Tridentino Seſſione 24. *De Reformatione*, Cap. 16. vbi Capitulum quod Sede vacante non conſtituit Oeconomum & Vicarium Generalem tempore & modo ibi præſcriptis, facultate conſtituendi eos Miniſtros priuatur, quod eſt ab eo Munere pro hac vice ſuſpendi: Iuſque deputationis huius ad Metropolitanum deuoluitur: Vel, ſi Eccleſia Metropolitana fuerit, ad antiquiorem Epiſcopum ex Suffraganeis; ſi verò Exempta, ad propinquiorem.

REGVLA XVI.

Sine peccato proprio aliquis ſuſpendi poteſt; non tamen ſine cauſa.

ITa docet *S. Thomas*, In 4. *Sententiarum*, Diſtinct. 18. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. ad Secundum. *Suſpenſio* (inquit) *non tanta pœna eſt, quanta Excommunicatio; quia ſuſpenſi non fraudantur Eccleſiæ ſuffragijs ſicut excommunicati: Vnde etiam aliquis ſine peccato proprio ſuſpenditur.*

Idem confirmatur ex Cap. *Requiſiuit*, Extra, *De Ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui*, vbi qui ab huiuſmodi Epiſcopo ignorans ordinatus eſt, ab executione Officij ſuſpenditur, niſi prudens Pontifex cum eo diſpenſauerit. Et Cap. *Vel non eſt compos*, Extra, *De Temporibus Ordinationum*, Puer tredecim annorum in Diaconum ordinatus ab executione Officij Diaconi vſque ad ætatem legitimam ſuſpenditur *In iniuriam Ordinantis.*

Quod autem obijci poteſt, Pœnam iuſtè non infligi ſine culpâ propriâ, falſum eſſe docet Regula Iuris, hanc exceptionem apponens: *Niſi ſubſit cauſa.* Cap. *Sine*, Tit. *De Regulis Iuris*, in Sexto: *Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus.*

REGVLA XVII.

Suſpenſionem, quæ fertur ad frangendam contumaciam, præcedere canonica Monitio debet.

NEmo enim contumax eſt & habetur, niſi monitus fuerit.

REGVLA XVIII.

Suſpenſio quæ fertur vt pœna dumtaxat delicti præteriti, ſine præuia Monitione infligi poteſt.

ID colligitur ex Cap. *Tam litteris*, Extra, *De Teſtibus*, vbi Summus Pontifex *Innocentius III.* Archipresbyterum Lucanum, & Sacriſtam, qui Litteras contra Lucanum Epiſcopum electum ſub nomine maioris partis Capituli ad eius Sanctitatem falsò ſcripſerant, propter iſtud crimen ab Officio & Beneficio ſuſpendit, etiam ſi Monitio nulla præmiſſa eſſet, neque ab homine, neque à Iure per Legem aliquam quæ tale delictum ſub pœna Suſpenſionis prohiberet.

REGVLA XIX.

Fideles non tenentur vitare ſuſpenſum Clericum in ijs, in quibus ſuſpenſus eſt, niſi ſit denuntiatus.

HÆc Regula colligitur ex Conſtitutione, *Ad vitanda*. Quamobrem Sacerdotem ab Officio ſuſpenſum & non denunciatum, inducere poſſunt abſque mortali peccato ad celebrandum, ad Sacramentum Pœnitentiæ vel Euchariſtiæ adminiſtrandum, ad Sententiam in foro exteriori ferendam, ob neceſſitatem ſuam, vel commodum, ſi ratione Officij ad hæc Miniſteria in eorum vtilitatem obeunda teneatur. Poſſunt etiam ſuſpenſum à Beneficio participem facere fructuum eiuſdem, ſi non ſit nominatim denunciatus. At denuntiatum

in his

in his vitare tenerentur; alioquin Claues Eccleſiæ contemnerent, & contra obedientiam Eccleſiæ debitam peccarent: & cum Clerico contumace & ſuſpenſo ad peccatum mortale cooperari cenſerentur.

REGVLA XX.

Suſpenſio in pœnam delicti præteriti ad certum tempus lata, elapſo tempore ipſo iure tollitur abſque Abſolutione.

SVblato enim impedimento, res per ſe ipſam redit ad priſtinum ſtatum; & qui non eſt impeditus, poteſt vti iure ſuo: At ſuſpenſus non priuatur Officio vel Beneficio ſuo, ſed functionibus dumtaxat, vſuque impeditur: Cùm ergo hoc impedimentum ceſſet elapſo tempore; Officium vt priùs exercere, ac Beneficij fructus percipere poteſt, vt Iuris Canonici Conſulti obſeruant.

REGVLA XXI.

Suſpenſio ad certum tempus, vel etiam in perpetuum explicitè lata, Superioris diſpenſatione, vel Abſolutione tolli poteſt.

MAnet enim ſemper poteſtas pœnes Superiorem ſoluendi ſubditum ab hac pœna, nondum licet elapſo tempore quo definita eſt: Vel licet in perpetuum lata ſit; cùm à Depoſitione & exauctoratione, ſiue degradatione differat.

REGVLA XXII.

Suſpenſio à Iure lata in pœnam delicti, ſiue perpetua, ſiue ad certum tempus, ab Auctore tantùm Canonis ante tempus elapſum ſolui poteſt, ſi publica ſit, & ad forum contentioſum delata.

HVius enim pœnæ condonationem, ſiue Abſolutionem tacitè ſibi reſeruaſſe cenſetur; à qua proinde nullus inferior poteſt abſoluere, ſecundùm Cap. *Nuper*, Extra, *De Sententia Excommun.* Atque ita ſentiunt Iuris Canonici Conſulti cum Gloſſa in Cap. *Cupientes*, §. *Cæterum*, Tit. *De Electione*, in Sexto. Idque locum habet non ſolùm in Suſpenſionibus latis ipſo Iure, ſed etiam ferendis ſecundùm Ius. Verbi gratiâ, ſi lex in delicti alicuius reos triennalem Suſpenſionem decernat, (vt Cap. *Cùm inhibitio*, Extra, *De Clandeſtina Diſpenſatione*:) Non poterit Epiſcopus illam infligendo minuere, nec in illa inflicta diſpenſare: Quia inferior iudex in Lege Superioris diſpenſare non poteſt, nec reum conuictum à pœna Legis abſoluere. Nam *Facti quæſtio in arbitrio eſt iudicantis, pœnæ verò proſecutio non eius voluntati mandatur, ſed Legis auctoritati reſeruatur*; (inquit *Papinianus* L. 1. Digeſt. *Ad Senatuſconſ. Turpil.*) Idque confirmat *S. Thomas*, Secunda Secundæ, Quæſtione 67. Articulo 4. *Iudex* (inquit) *inferior non habet poteſtatem abſoluendi reum à pœna contra Leges à Superiore ſibi impoſitas.* At verò ſi Ius Canonicum, ſiue Conſtitutio Pontificia decernit Suſpenſionem ferri in eum, qui tale delictum commiſit, nulloque tempore illam definiat, nec perpetuam fore ſignificet, integrum erit Iudici eam ferenti ad certum tempus reſtringere, vel latam ante tempus elapſum remittere: Quia tunc non in Lege Superioris diſpenſare, ſed Sententiam ſuam temperare cenſebitur.

REGVLA XXIII.

Quamlibet Suſpenſionem ex delicto occulto prouenientem, & ad forum contentioſum non delatam, Epiſcopi ſoluere poſſunt.

ITa declarat Concilium Tridentinum, Seſſione 24. *De Reformatione*, Cap. 6. *Liceat* (inquit) *Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus & Suſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta eâ quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſuâ per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ, gratis abſoluere, impoſitâ Pœnitentiâ ſalutari.*

REGVLA XXIV.

Suſpenſio quælibet à Iure lata ob contumaciam, niſi Summo Pontifici reſeruata ſit, ab Epiſcopo, aut Prælato Auctoritatem quaſi Epiſcopalem habente ſolui poteſt.

HÆc Regula colligitur ex Cap. *Nuper*, Extra, *De Sententia Excommun.* cuius hæc ſunt verba: *Quùm Conditor Canonis eius Abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi.* Quæ tametſi de Excommunicatione ſola dicta ſint, à Iuris tamen Canonici Conſultis ad Suſpenſionem extenduntur, cum hoc diſcrimine, quòd ab Excommunicatione à Iure lata quilibet Sacerdos ad Confeſſiones audiendas approbatus; à Suſpenſione verò ſolus Epiſcopus, aut Vicarius eius abſoluere poſſit. Ratio diſcriminis eſt, quòd Abſolutio ab Excommunicatione multò magis ſit ad ſalutem animæ neceſſaria: Siquidem Excommunicatio participatione Sacramentorum, & communione ſuffragiorum priuat: Non verò Suſpenſio.

REGVLA XXV.

Suſpenſionem ab homine latam ſolus ille per Abſolutionem auferre poteſt, qui eam tulit.

ARTICVLVS III.

Quæ Suſpenſiones ipſo Iure latæ?

1 AB Ordinis ſuſcepti executione ſuſpenduntur, qui Sacrum Ordinem ſcientes ſuſceperunt ab Epiſcopo, qui loco ſimul & dignitati renunciauit. Si autem renunciationem huiuſmodi ignorauerint, cum ipſis diſpenſari poterit ab Epiſcopo proprio, niſi ignorantia craſſa fuerit, & ſupina. (Cap. *Requiſiuit*, Extra, *De Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.*)

2 Ab Ordinum executione ſuſpenduntur ordinati ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, denunciato, vt colligitur ex Cap. *Quod à Prædeceſſore*, & Cap. *Fraternitati*, Extra, *De Schiſmaticis*. Idem eſto iudicium de eo qui ab Epiſcopo Simoniaco per ſententiam declarato eſt ordinatus. Can. *Si qui à Simoniacis*, Cauſa 1. Quæſt. 1. & Cap. *Per tuas*, Extra, *De Simonia*.

3 Qui Eccleſiaſticos Ordines in Excommunicatione poſiti ſcientes acceperunt. Quæ Suſpenſio Summo Pontifici reſeruata eſt. Cap. *Cùm illorum*, Extra, *De Sententia Excommun.*)

4 Qui aliquem Ordinem ſimoniacè ſuſceperint. (Cap. *Per tuas*, 37. Extra, *De Simonia*, & Extrauag. *Cùm deteſtabile*, Lib. 5 Extrauag. comm. Tit. *De Simonia.*)

5 Qui per ſaltum ordinantur, id eſt, ſuperiorem Ordinem inferiore prætermiſſo ſuſcipiunt, ab Ordine ſic ſuſcepto ſunt ſuſpenſi. Poteſt tamen Epiſcopus cum ſic promotis diſpenſare *ex legitimâ cauſâ, ſi non miniſtrauerint*; modò prætermiſſum Ordinem priùs ſuſceperint. Cap. *Tuæ*, Extra, *De Clerico per ſaltum promoto*, & Concilij Tridentini Seſſione 23. *De Reformat.* Cap. 14.

6 Qui duos Ordines ſacros vna die, aut duobus diebus immoderatè conſecutis ſuſceperunt, ab Ordinis poſtremo ſuſcepti executione: Qui verò eoſdem ita contulerunt Epiſcopi, ab vtriuſque Ordinis collatione ſuſpenduntur. (Cap. *Litteras*, Extra, *De Temporibus Ordinationum.*)

7 Qui maiores Ordines ante legitimam ætatem, vel extra tempora ab Eccleſia conſtituta, vel ſine litteris dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo ſuſcipiunt, Suſpenſione multantur Conſtitutione *Pij II.* quæ incipit, *Cùm ex Sacrorum*, & altera *Sixti V.* quæ incipit, *Sanctum & ſalutare*. Quam Suſpenſionem etſi Summo Pontifici reſeruauerit *Sixtus V.* ab ea tamen, ſi ſit occulta, Epiſcopus abſoluere poteſt, quia *Clemens VIII.* Conſtitutione quæ incipit, *Romanum Pontificem*, Decretalem *Sixti V.* moderatus eſt, ſecundùm Tridentini Concilij Decreta.

8 Qui

8 Qui ſacros Ordines ſuſcipiunt conficto Titulo patrimonij, vel Beneficij, atque ita fallunt Ordinationem: Quamuis enim Concilium Tridentinum Seſſione 21. Cap. 2. ſtatuat vt nemo ad Sacros Ordines promoueatur, niſi priùs legitimè conſtet eum Beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat, pacificè poſſidere, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouando*; & Sacra Congregatio Tridentini Concilij Interpres declarauerit, iſto Concilij Decreto innouatam quidem eſſe pœnam Capitis, *Cùm ſecundùm*, Extra, *De Præbendis*, quæ menſam Epiſcopalem obligat ad alimenta præbenda ſic ordinato: non autem pœnam Suſpenſionis in Epiſcopum latam Can. *Neminem*, & Can. *Sanctorum*, Diſt. 70 Eadem tamen Sacra Congregatio die 27. Nouembris 1610. reſpondit, pœnam Suſpenſionis antiquis Canonibus latam, à Tridentino Concilio innouatam fuiſſe in Clericum, qui conficto Beneficij aut patrimonij Titulo Ordinatorem decepit.

9 Suſpenduntur Clerici, qui ante Ordinationem, vel cum Epiſcopo ordinante, vel cum Patrono ad Ordines præſentante paciſcuntur, quòd alimenta aut prouiſionem ab ijs non poſtulabunt. Ordinator item à collatione, Præſentator verò ab executione Ordinum ſunt ſuſpenſi: Omnium abſolutione ſiue diſpenſatione Sedi Apoſtolicæ reſeruata. (Cap. *Si quis ordinauerit*, Extra, *De Simonia*.)

10 Qui furtiuè, id eſt, inſcio Epiſcopo, nec approbante, nec examinante, Ordines ſuſceperunt; ſiue non vocati, aut non approbati inter Ordinandos irrepſerunt, aut alium in ſui locum ſuoque ſubmiſerunt examini, (Cap. *Veniens*, Cap. *Cùm lator*, & Cap. *Innotuit*, Extra, *De eo qui furtiuè Ordinem ſuſcepit*.)

11 Qui vacante Epiſcopatu, *& Beneficij Eccleſiaſtici recepti vel recipiendi occaſione non arctati*, Sacros Ordines ſuſceperint cum literis dimiſſorijs à Capitulo *Infra annum vacationis* conceſſis. Suſpenſi ſunt (inquam) ipſo Iure ſic ordinati ab executione Maiorum Ordinum, ad beneplacitum Epiſcopi futuri. *Capitulum* verò *contrauenients Eccleſiaſtico ſubiacet Interdicto*. Qui autem Minores Ordines cum dimiſſorijs huiuſmodi ſuſceperunt, nulla Cenſura plectuntur, ſed excidunt Priuilegio Clericali, præſertim in criminalibus. Ita ſanxit Concilium Tridentinum Seſſione 7. *De Reformatione*, Cap. 10. Quam pœnam eadem Sacra Synodus Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 10. ad illos extendit, *Qui eaſdem literas non à Capitulo, ſed ab alijs quibuſuis in Iuriſdictione Epiſcopi, loco Capituli, Sede vacante, ſuccedentibus obtinerent. Concedentes autem dimiſſorias contra formam Decreti, ab Officio & Beneficio per annum ipſo iure ſunt ſuſpenſi*. Quinam porrò cenſendi ſint arctati occaſione Beneficij recepti vel recipiendi, explicabitur in Tractatu *De Sacramento Ordinis*.

12 Qui poſt Matrimonium contractum, etiam non conſummatum, exceptis caſibus à Canone conceſſis, Ordinem Sacrum ſuſceperit, ab Ordine ſic ſuſcepto ipſo Iure ſuſpenſus eſt, nec ad ſuperiores Ordines proueh, nec ad aliquod Beneficium vel Officium Eccleſiaſticum valet promoueri, vt declarauit *Ioannes* 22. Extrauag. *Antiquæ*, Tit. *De Voto*. Niſi fortè ſoluatur Matrimonium Religioſâ Profeſſione canonicè emiſsâ, quo caſu Epiſcopus diſpenſare cum ipſo poterit.

13 In Suſpenſionis pœnam incurrit Presbyter, qui Miſſam celebrat, & Chriſti Corpus ac Sanguinem in ea non ſumit. (Can. *Relatum*, Diſt. 2. *De Conſecratione*.) Item qui Miſſam incompletam ſine graui cauſa dimittit. (Can. *Nullus Epiſcopus*, Diſt. 1. *De Conſecratione*.)

14 Ab ingreſſu Eccleſiæ ſunt ſuſpenſi, quicumque in loco interdicto celebrant, aut celebrari iubent, donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfecerint. Item quicumque Clerici, etiam Regulares & Exempti, admittunt ad Sacramenta, vel ad diuina Officia, aut Eccleſiaſticam Sepulturam publicè excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdictos. (Cap. *Epiſcoporum*, Tit. *De Priuilegijs*, in Sexto.)

15 Qui manifeſtos Vſurarios ad Communionem Euchariſtiæ, vel ad Sepulturam Eccleſiaſticam admittunt, vel recipiunt eorum oblationem. Hi (inquam) ipſo iure ab Officio ſunt ſuſpenſi, donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfecerint. (Cap. *Quia in omnibus*, Extra, *De Vſuris*.)

16 Parochus, vel alius Sacerdos, ſiue Regularis, ſiue Sæcularis, etiamſi id ſibi ex priuilegio vel immemorabili conſuetudine licere contendat, qui alterius Parochiæ Sponſos ſine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tamdiu ſuſpenſus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur. Ita ſtatuit ſacra Synodus Tridentina Seſſione 24. *De Reformatione Matrimonij*, Cap. 1.

17 A Beneficijs ſuſpenduntur ad triennium, quiuis eligentes indignum ad Epiſcopatum, aut ad inferiora Beneficia quibus animarum cura annexa eſt. (Cap. *Cùm in cunctis*, Tit. *De Electione*, in Sexto.) Item qui per abuſum ſæcularis Poteſtatis contra canonicam libertatem, aliquem ad Eccleſiaſticam Dignitatem eligere auſi fuerint, ab Officijs & Beneficijs ad triennium ſuſpenſi ſunt, & hac vice priuantur eligendi poteſtate, adeòque facta ab illis electio irrita eſt. Qui verò electioni ſic de ſe factæ conſenſit, ineligibilis, nec abſque diſpenſatione ad aliquam eligi valet Dignitatem. Cap. *Quiſquis*, Extra, *De Electione*.)

18 Qui Sede vacante Eccleſiæ, Cathedralis, Collegiatæ, aut Regularis, occupant bona pertinentia ad Prælatum defunctum, vel ad Succeſſorem, vel ad ipſam Sedem, ſuſpenduntur ab Officijs & Beneficijs donec integrè reſtituant. (Cap. *Quia ſæpè*, Tit. *De Electione*, in Sexto.) Similis Suſpenſio fertur in Clericos Epiſcopis inferiores, qui bona vacantium Eccleſiarum ſibi ſubiectarum in ſuos vſus conuertunt. Epiſcopi autem id facientes, ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpenduntur. (Cap. *Præſenti*, Tit. *De Officio Ordinarij*, in Sexto.)

19 Epiſcopus conferens Ordines, aut Tonſuram extraneo abſque proprij Epiſcopi licentia, aut etiam ſubdito in aliena Diœceſi ſine expreſſa licentia Ordinarij, ſuſpenſus eſt ipſo iure à Pontificalibus: Clericus verò recipiens, eſt ſuſpenſus ab Ordine ſuſcepto ad arbitrium proprij Epiſcopi (Ex Concilio Tridentino Seſſione 6 *De Reformatione*, Cap. 5. & Seſſione 23. Cap. 8)

20 Epiſcopus ordinans Religioſum non profeſſum, ſuſpenſus eſt per annum à collatione Ordinum quos ei contulit, vt ſanxit *Pius V*. Clericos Societatis Ieſu, qui in ea vota ſimplicia emiſerunt, *Gregorius XIII*. exceptos voluit. Nouitij ſic ordinati ſuſpenſi ſunt ab Ordinum executione.

21 Qui bigamum ad Ordines promouet, vel quemlibet inuitum, à celebratione Miſſæ per annum ſuſpenditur (Can. *Nullus*, Diſt. 55. Can. *Epiſcopus*, & Can. *Geſta*, Diſt. 74) Qui verò ſciens volens Sacerdotalem Ordinem confert indigno, ſeu ſuſpenſo ab illius Ordinis receptione, ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis. (Can. *Si qui Epiſcopi*, Cauſa 2. Quæſt. 2.)

22 Epiſcopus qui Tonſuram Clericalem confert infanti, nondum ſcilicet ſeptenni; illiterato, id eſt, qui legere neſciat & ſcribere, Doctrinæque Chriſtianæ ſit ignarus; coniugato, niſi volenti Religionem intrare ſecundùm Canones; vel homini Diœceſis alienæ abſque ſui Superioris licentia, per annum à collatione Clericalis Tonſuræ duntaxat ſuſpenſus eſt. (Cap. *Nullus*, Tit. *De temporibus Ordinationum*, in Sexto.)

23 Epiſcopus conferens Ordines ſimoniacè, ſiue cum pacto vt Ordinatus ab ipſo non petat alimenta in defectum Beneficij aut Patrimonij, ſuſpenditur per triennium à collatione Ordinum (Cap. *Si quis ordinauerit*, Extra, *De Simonia*.)

24 *Epiſcopus, aut quiuis alius Beneficiorum Collator*, qui Beneficij Reſignationem admittit contra formam Conſtitutione *Pij V*. quæ incipit, *Quanta Eccleſiæ Dei*, eſtque inter eius Diplomata 78. ſuſpenſus eſt à collatione, præſentatione, electione, confirmatione, inſtitutione: donec à Romano Pontifice abſoluatur.

25 Epiſcopus, aut Abbas, alienans bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut piorum locorum, ſine Summi Pontificis licentia, ſuſpenſus eſt ab ingreſſu Eccleſiæ: Si poſt ſex menſes non reſipuerit, ſuſpenditur ab Adminiſtratione temporali & ſpirituali ſuæ Eccleſiæ. Inferiores verò eiuſdem criminis rei, excommunicati ſunt ipſo Iure. (Cap. *Ambitioſæ*, Tit. *De rebus Eccleſiæ non alienandis*, in *Extrauag. Comm*.) Ab Officio pariter & Adminiſtratione rerum temporalium commiſſæ ſibi Eccleſiæ ſuſpenduntur Epiſcopi, & alij Prælati, qui bona

immo-

immobilia commiſſarum ſibi Eccleſiarum Laïcis ſubijciunt ſine Capituli conſenſu, & ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, exceptis caſibus in Iure permiſſis (Cap. *Hoc conſultiſſimo*, Tit. *De rebus Eccleſiæ non alienandis*, in Sexto.)

26 Epiſcopus Monaſteria Monialium abſque neceſſitate ingreſſus, prima vice in Suſpenſionem incurrit ab ingreſſu Eccleſiæ: Secunda vice ſuſpenditur à diuinis: Tertià, Excommunicatione plectitur, vt ſanxit, *Gregorius XIII.* Conſtitutione quæ incipit, *Deo Sacris*.

27 Epiſcopus permittens publicos Fœneratores alienigenas conducere domos in ſua Diœceſi ad exercendum fœnus, ſuſpenſus eſt ab Officio & Beneficio, donec illos expulerit, (Cap. *Vſuras*, Tit. *De Vſuris*, in Sexto.)

28 Conuentus & Capitula, quæ directè aut indirectè aliquid exigunt ob receptionem alicuius in Monaſterium, ſiue ante, ſiue poſt illam, aliquid pretio æſtimandum, ſeu pecunias, ſeu conuiuia, ſeu vaſa argentea, ornamenta, aut quiduis aliud, etiam ad vſum Eccleſiaſticum, ſeu quemuis alium pium vſum deputata, vel deputanda, ſuſpenduntur ipſo Iure ab Officio & Beneficijs: Singulares verò perſonæ tam dantes quàm accipientes, in Excommunicationem incurrunt ipſo facto: Neque his Cenſuris extra mortis articulum ſolui poſſunt, ſine speciali Sedis Apoſtolicæ licentià. (Cap. *Sanè*, Tit. *De Simonia*, Lib. 5. *Extrauag. Commun.*)

29 Superiores Ordinum Mendicantium, qui aliquem admittunt ad Profeſſionem, nondum expleto Probationis anno, ipſo Iure ſunt ſuſpenſi. (Cap. *Non ſolùm*, Tit. *De Regularibus*, in Sexto.)

30 Ab Ordine Religioſo Apoſtata, qui Ordinem ſacrum in Apoſtaſiæ ſtatu ſuſcepit, ab illius Ordinis functionibus & ab aliorum ſuſceptione ſuſpenſus eſt, donec Summus Pontifex cum ipſo diſpenſauerit; etiãſi ad aliũ Ordinem abſque neceſſarià licentià tranſierit, in eòque Sacrum Ordinem ſuſceperit. (Cap. *Conſultationi*, Extra, *De Apoſtatis.*)

31 Ab Officijs, Adminiſtrationibus, & Beneficijs Suſpenſi ſunt ipſo Iure Regulares defraudantes Eccleſias decimis eis debitis, vel eas vſurpantes, niſi intra duos menſes ſatisfaciant. Qui autem nec Officia, nec Beneficia, nec Adminiſtrationes habent, Excommunicationis vinculo conſtringuntur. (Clement. 1. *De Decimis.*)

32 Prælati Regulares, ad quos aliquid quouis modo peruenerit occaſione certorum damnorum ab eorum ſubditis illatorum Eccleſijs, aut Perſonis Eccleſiaſticis, niſi ſatisfactionem plenariam illis exhibuerint intra menſem, poſtquam id ab ipſis fuerit poſtulatum, Suſpenſionis Sententiam vſque ad ſatisfactionem debitam eo ipſo incurrunt. Damna autem illata hæc ſunt: Prælatis Eccleſiarum in ſuis Concionibus detrahere, aut etiam retrahere Laicos ab Eccleſiarum ſuarum frequentia vel acceſſu. Cùm teſtamentorum confectionibus interſunt, à reſtitutionibus debitis, aut legatis Matricibus Eccleſijs faciendis retrahere teſtatores: Legata vel debita, aut malè ablata incerta, ſibi aut alijs ſingularibus Ordinis ſui Fratribus, vel Conuentibus vt in aliorum damnum fiant, ſeu erogentur, procurare: A Caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut locorum Ordinarijs reſeruatis quemquam abſoluere: Indiſcretas, ſiue falſas, & non conceſſas Indulgentias promulgare: Perſonas Eccleſiaſticas, præſertim coram Iudicibus à Sede Apoſtolica delegatis Ius ſuum proſequentes, vexare indebitè, aut ad loca plura, & multùm remota conuenire. (Clementin. *Religioſi*, Tit. *De Priuilegijs, & exceſſibus Priuilegiatorum.*)

33 Confeſſarij Regulares, qui Pœnitentibus apud eos peccata ſua deponentibus non ſuaſerint eos teneri ad ſoluendas decimas Rectoribus Parochialium Eccleſiarum, ſuſpenduntur ab Officio concionandi, donec eoſdem Pœnitentes docuerint quam primùm opportunitate data, ipſos ad id obligari, nec tutâ conſcientià decimas huiuſmodi retinere, aut eorum ſolutionem recuſare vel differre poſſe. (Clement. *Cupientes*, Tit. *De Pœnis.*)

34 Clerici concubinarij, quorum crimen notorium eſt per Sententiam, ſeu per Confeſſionem factam in Iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuerſatione aliqua celari non poſſit, olim ſuſpenſi erant, non ſolùm quoad ſe (quæ Suſpenſio mortale quodlibet peccatum ſequitur) ſed etiam quoad alios, ita vt in diuinis Officijs vitandi eſſent; vt habetur (Cap. *Quæſitum*, Extra, *De Cohabitatione Clericorum & Mulierum.*) Sed hæc Cenſura Iure nouo ſublata eſt, ſecundùm quòd Clerici concubinarij, quorum crimen notum eſt & publicum, ſuſpenſi non ſunt, niſi Suſpenſionis Sententia in eos, præuià monitione Canonica, ab Eccleſiaſtico Iudice lata ſit, nominatimque fuerint denunciati; vt colligitur ex Conſtitutione, *Ad vitanda:* Et ex Concilio Tridentino Seſſione 25. *De Reformatione*, Cap. 14. Primò namque prohibet ſacra Synodus, ne Clerici concubinas, aut alias mulieres ſuſpectas in domo, vel extra retineant; aut cum ijs vllam conſuetudinem habeant: Alioquin pœnis à Iure, vel Statutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Secundò, vt ſi à Superioribus moniti, ab ijs ſe non abſtinuerint, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum Beneficiorum ſuorum quorumcumque, & Penſionum, ipſo facto ſint priuati. Tertiò, ſi in delicto eodem cum eadem, vel alia fœmina perſeuerantes, ſecundæ Monitioni adhuc non paruerint, à Beneficiorum adminiſtratione, quoad Ordinarius arbitrabitur, ſuſpendantur. Quartò, ſi ita ſuſpenſi, nihilominus eas non expellant, aut cum ijs etiam verſentur, tunc Beneficijs, Portionibus ac Officijs, & Penſionibus quibuſcumque Eccleſiaſticis perpetuò priuentur; atque inhabiles & indigni quibuſcumque honoribus, Dignitatibus, Beneficijs, ac Officijs in poſterum reddantur, donec poſt manifeſtam vitæ emendationem, ab eorum Superioribus cùm ijs ex cauſa viſum fuerit diſpenſandum. Quintò, vt ſi intermiſſum conſortium repetere, aut alias huiuſmodi ſcandaloſas mulieres ſibi adiungere auſi fuerint, præter prædictas pœnas, Excommunicationis gladio plectantur. Sextò, vt Clerici Beneficia Eccleſiaſtica aut Penſiones non habentes, iuxta delicti & contumaciæ perſeuerantiam & qualitatem, ab ipſo Epiſcopo carceris pœna, Suſpenſione ab Ordine, ac inhabilitate ad Beneficia obtinenda, alijſue modis, iuxta ſacros Canones, puniantur. Poſtremò, vt Epiſcopi, ſi ab huiuſmodi crimine (quod abſit) non abſtinuerint; & à Synodo Prouinciali admoniti, ſe non emendauerint; ipſo facto ſint ſuſpenſi. Ex quo Tridentinæ Synodi Decreto colligitur, Clericos concubinarios, quorum publicum & notum crimen eſt, non eſſe ipſo Iure ſuſpenſos: Tum quia poſt ſecundum monitionem amittunt ſolùm fructus, & ab adminiſtratione Beneficiorum arbitrio Ordinarij ſuſpenduntur; & ſi poſtea non paruerint, Concilium præcipit vt Beneficijs priuentur, lata ſcilicet ab Epiſcopo vel eius Officiali Sententia: Non ſunt itaque ipſo Iure ſuſpenſi à Beneficio; conſequenter nec ab Officio; quia ſuſpenſus ab Officio, ſi ſit ſuſpenſus propter crimen graue & ſit in mora petendi Abſolutionem, cenſetur etiam ſuſpenſus à Beneficio, vt Iuris Canonici Periti colligunt cum Auctore Gloſſæ in Clementinam *Cupientes*, Tit. *De Pœnis*: Tum quia Clericos non Beneficiatos, pro qualitate delicti & contumaciæ, Concilium puniri præcipit ab Epiſcopo pœna Suſpenſionis ab Ordine: Non ſunt igitur ipſo Iure ſuſpenſi.

35 De Suſpenſione, in quam incurritur aſſerendo Virginem Deiparam in peccato originali fuiſſe conceptam, ſiue in Concionibus, ſiue in Lectionibus, aut publicis Actibus; aut opinionem contrariam tenentibus notam hæreſis, aut mortalis peccati inurendo, &c. vide ſis quæ dicimus Libro 3. huius Operis, Cap. 1. A. 1. Num. 11.

CAPVT

CAPVT IV.

DE INTERDICTO.

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex ſit Interdictum? Et à quo hæc Cenſura ferri poſſit?

INterdictum eſt Cenſura Eccleſiaſtica, quâ tertis perſonis, locisue interdicitur & prohibetur diuinorum Officiorum celebratio publica, & Sacramentorum adminiſtratio, quæ ad naſcentium, vel morientium ſalutem neceſſaria non ſunt, & Eccleſiaſtica Sepultura.* Huius Cenſuræ veſtigia quædam videre eſt in Concilio Triburienſi Canone 32. & Cabilonenſi Secundo Canone 26. Meminit eiuſdem *Ademarus* S. Eparchij Engoliſmenſis Monachus in Chronico ad annum nongenteſimum nonageſimum-quartum de Alduino Lemouicenſi Epiſcopo ſcribens: *Sæpè idem Alduinus pro nequitia Populi nouam obſeruantiam conſtituit, ſcilicet Eccleſias & Monaſteria ceſſare à diuino cultu, & Sancto Sacrificio, & Populum quaſi Paganum à diuinis laudibus ceſſare: Et hanc obſeruantiam Excommunicationem cenſebat*. Eiuſdem Cenſuræ ſub Excommunicationis nomine meminerunt *Fulbertus* Carnotenſis Epiſcopus Epiſtolà 3. ad *Robertum* Regem Francorum, & Epiſt. 93 ad eumdem Regem, & Concilium Lemouicenſe anno 1031. Eiuſdem meminit ſub proprio nomine *Interdicti*, & *Suſpenſionis à diuino ſeruitio*, Yuo Carnotenſis Epiſcopus Epiſtolis 3. L. 62. 264. & 256. Ante Yuonem verò Interdicti Cenſuram ſæpius commemorat *Gregorius VII.* Lib. 1. Epiſtolà 81. Lib. 2. Epiſt. 5. & 23. & Lib. 7. Epiſt. 16. & 18. Perperam itaque & imperitè nonnulli ſcripſerunt, ante *Alexandri III.* Pontificatum Interdicti memoriam nullam extare; vnico argumento freti, quod Interdicti apud *Gratianum* nulla mentio fiat: Huic ſiquidem argumento certiſſimis teſtimonijs facilè præſcribitur

Cap. Præſenti Cap. Si Sententia Cap. Si ciuitatem. Tit. De Sententia Excomm. in Sexto.

Interdictum aliud eſt *Locale*, aliud *Perſonale*. Locale directè fertur in loca, in quibus diuinorum Officiorum celebratio Sacramentorumque confectio & adminiſtratio, & Eccleſiaſtica Sepultura prohibentur. Perſonale & immediatè dirigitur ad perſonas, eiſque interdicit certo quodam vſu diuinarum rerum; differtque ab altero, quod certo loco non definiatur: Perſonæ enim ſimpliciter interdictæ prohibitus eſt certus rerum diuinarum vſus, vbicumque ſit.

Cap. Cùm in partibus, Ext. De verb. ſignific.

Vtrumque diuiditur in *generale*, & *ſpeciale*. Generale locorum Interdictum eſt, non ſolùm cùm Regno & Prouinciæ, ſed etiam cùm Caſtro & Villæ diuinis interdicitur. Speciale eſt, cùm inter plures Eccleſias paucæ vel vna interdicitur. Generale perſonarum Interdictum reſpicit corpus aliquod politicum plurium perſonarum collectiuum, & perſonas ſingulas quatenus partes ſunt talis communitatis, iuxta Cap *ſi Sententia*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. Particulare perſonarum Interdictum eſt, quod in determinatam, vel determinatas perſonas fertur. Interdictum rurſus aliud eſt à Iure, aliud ab homine.

Effectus Interdicti ad tria capita reuocantur, ſcilicet priuationem actiuam & paſſiuam quorumdam Sacramentorum, diuinorum Officiorum, & Eccleſiaſticæ Sepulturæ. Quæ omnia complectitur interdictio diuinorum, quando ſub hac formâ fertur Interdictum, vt colligitur ex Cap. *Ex Reſcripto*, Ext. *De Iureiurando*. Baptiſmi tamen & Confirmationis adminiſtratio & ſuſceptio tempore Interdicti non ſunt prohibitæ, vt conſtat ex Cap. *Reſponſo*. 43. Ext. *De Sententia Excomm.* & Cap. *Quoniam*, eodem Tit. in Sexto. Conceſſa quoque eſt interdicti tempore Chriſmatis confectio in die Cœnæ Domini, quia neceſſarium eſt ad Baptiſmi & Confirmationis adminiſtrationem: Et veteri ante annum confecto vti nefas. Cap. *Quoniam*, Tit. *De Sent. Excomm. in Sexto*. Permiſſa eſt etiam adminiſtratio Sacramenti Pœnitentiæ, Cap. *Alma mater*, Tit. *De Sententia Excomm.* in Sexto. Item Euchariſtiæ per modum Viatici, iuxta *Innocentij III.* Decretum Cap. *Quod inte*, Ext. *De Pœnitentijs & Remiſſionibus*. Ab illorum tamen Sacramentorum adminiſtratione excluduntur, qui cauſam Interdicto directè vel indirectè dederunt, niſi neceſſitas vrgeat, nec præſto ſint alij Miniſtri.

Excluduntur etiam à Pœnitentiæ Sacramento tempore Interdicti Excommunicati, præterquàm in mortis articulo: Necnon illi propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata eſt Sententia Interdicti; vel qui ad perpetrandum delictum, cuius occaſione ipſum Interdictum latum eſt, præbuerunt auxilium, conſilium, vel fauorem: Niſi de ipſo delicto, (ſi ſint tales qui id facere valeant) priùs ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem: Aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel huiuſmodi cautionem præſtare, iurauerint, quòd cùm poterunt, ſatisfacient: Et ad ſatisfactionem huiuſmodi per eum, vel per eos qui facere ipſam debent, & poſſunt, præſtandam, dabunt conſilium & auxilium, ac pro virili laborabunt. (Cap. *Alma mater*, ſupra laudato.) Indulget *Bonifacius VIII.* eadem Conſtitutione, vt ſingulis diebus in Eccleſijs & Monaſterijs Miſſæ celebrentur, & alia dicantur diuina Officia ſicut priùs, ſubmiſſa tamen voce, ianuis clauſis, excommunicatis ac interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis. In Feſtiuitatibus verò Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Deiparæ Virginis Mariæ, campanæ pulſentur, & ianuis apertis, alta voce diuina Officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed Interdictis admiſſis. Corporis Chriſti Solemnitatem addidit *Martinus V.*

Interdictũ locale priuat Fideles Eccleſiaſtica Sepultura in tali dumtaxat loco: Perſonale verò in quolibet loco. Clericis tamen qui Interdictum ſeruarunt, Eccleſiaſticæ Sepulturæ honor conceditur, Cap. *Quòd nite*. Ext. *De Pœnitentijs & Remiſſionibus*, ea lege vt campanæ non pulſentur, ſolemnitas omnis omittatur, & cum ſilentio eorum corpora terræ mandentur.

Interdictum perſonale ſpeciale nonniſi propter grauem culpam eius, qui diuinis interdicitur, ferri poteſt: Generale verò propter grauius & commune delictum. Commune autem cenſetur quodammodo, cùm Princeps, vel Rector Populi cauſam dedit Interdicto: Culpa namque capitis quodammodo refunditur in corpus ſicut & pœna corporis in caput redundat: Vel cùm delictum ipſum à Communitate procedit, verbi gratia, à Capitulo, Collegio, Vrbe, Republica, aut ab ijs qui Communitatem ipſam repræſentant & nomine illius agunt: Vel ſi maiori ex parte talis delicti reæ ſint illius Communitatis perſonæ, nec Princeps, Reſpublica, Gubernator, Prælatus illud prohibeant, vel peccantes coerceant, ſed conniueant ipſis vel faueant.

Localia etiam Interdicta ob grauia dumtaxat delicta ferri poſſunt, quale eſt corporalis iniuria Cardinali, vel Epiſcopo illata, vt habetur Cap. *Felicis*, Tit. *De Pœnis*, in Sexto, & in Clementina 1. *De Pœnis*; vel Vſurariorum publicorum alienigenarum receptio in aliquam ciuitatem, aut locum, ad fœnus exercendum; vt habetur Cap. *Vſurarum*, Tit. *De Vſuris*, in Sexto.

Interdicti Sententiam ferre poſſunt Epiſcopi, iiſque Superiores, & quicumque Prælati territorium habent, in quo Iuriſdictionem contentioſam (vt ita loquar) exerceant: Prælati verò Regulares, licet ſubditos ſuos Interdicto perſonali plectere poſſint ob graue delictum vel contumaciam, non tamen Interdictum locale ponere; quia Ius & conſuetudo id ſolis Epiſcopis vindicant. Qui autem Interdicti Sententiam ferre poſſunt, iidem poſſunt ab illa abſoluere.

Interdicto affinis eſt ceſſatio à diuinis, quam pro grauioribus Laicorum in Clericos iniurijs Eccleſia introduxit: Iiſdemque priuat Beneficijs ſpiritualibus, quibus Interdictum, cum hoc tamen diſcrimine, quòd tempore ceſſationis celebrans diuina Officia, vel adminiſtrans Sacramenta, non incurrat in irregularitatem, ſicut ille qui tempore Interdicti ſacras illas functiones exercet.

De hoc vinculi ſiue pœnæ genere ſtatuit Cap. *Si Canonici*, Tit. *De Officio Ordinarij*, in Sexto, vt abſque publica & authentica Monitione eorum quorum intereſt, ad huiuſmodi ceſſationem non veniant Canonici qui id Iuris ſibi vindicant in aliquibus Eccleſijs ex conſuetudine, vel aliàs, cauſamque ceſſationis exprimant ac ſignificent inſtrumento publico. Quòd ſi hoc prætermiſſo ceſſauerint, vel cauſa quam expreſſerint, non fuerit inuenta canonica: Omnia quæ de quibuſcumque prouentibus illius Eccleſiæ, in qua ceſſatum à diuinis fuerit, ceſſationis tempore perceperint, reſtituere tenebuntur: Illa verò quæ pro eodem tempore illis debentur, nullo modo percipient, ſed ipſi Eccleſiæ cedere, ac ei cuius occaſione ceſſauerant, de damnis & iniurijs ſatisfacere cogentur.

Supereſt vt Regulas quaſdam de Interdicto Eccleſiaſtico tradamus ad plenam huius argumenti tractationem.

ARTICVLVS II.

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES

Circa Interdictum.

REGVLA I.

Interdicto loco principali, cenſetur interdictus acceſſorius, vicinus, & contiguus.

HAnc Regulam tradit *Bonifacius VIII.* Cap. *Si ciuitas*, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto. *Si Ciuitas* (inquit) *Caſtrum, aut Villa ſubijciantur Eccleſiaſtico Interdicto, illorum ſuburbia, & continentia ædificia eo ipſo intelligi volumus interdicta. Nam licet prædicta videantur aliàs murorum ambitu terminari: Hoc tamen caſu, ne vilipendi valeat Sententia Interdicti (quod fieret, ſi poſſet in ipſorum ſuburbijs vel continentibus ædificijs licitè celebrari vt priùs) expedit interpretationem fieri latiorem. Ratione quoque ſimili, ſi ſit Eccleſia Interdicto ſubiecta, nec in Capella eius celebrari, nec in Cœmeterio ipſius eidem Eccleſiæ contiguis poterit ſepeliri: Secùs ſi ei contigua non exiſtant.*

REGVLA II.

Si Sententia Interdicti lata ſit in Populum, Clerus interdictus non cenſetur; nec interdicto Clero Populus.

HÆc Regula traditur Cap. *Si Sententia*, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto. *Si Sententia*, inquit, *Interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur, niſi aliud ſit expreſſum in ea, interdictus Populus, nec etiam è conuerſo. Vnde vno interdicto ipſorum, alius licitè admittitur ad diuina.*

REGVLA III.

Interdictâ Ciuitate, vel alio loco propter delictum Domini, Rectoris, vel Prælati, ciues non Interdicti extra ipſam diuina Officia audire, Sacramenta percipere, & Eccleſiaſticâ Sepulturâ mortui donari poſſunt.

HÆc Regula traditur eodem Cap. *Si Sententia*, mox laudato: *Cæterùm* (inquit) *cùm propter delictum Domini vel Rectoris, eſt ciuitas interdicta, ciues eiuſdem qui culpabiles non exiſtunt (dummodo & ipſi propter Dominum vel Rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) poſſunt extra ipſam licitè intereſſe diuinis.*

REGVLA IV.

Interdictâ Communitate, & ſinguli de Communitate cenſentur Interdicti; ita vt alicubi diuinis Officijs intereſſe, vel Eccleſiaſtica Sacramenta recipere non valeant.

HAnc Regulam eodem Capite expreſſam habemus: *Cùm verò alicuius terræ populus Interdicto ſupponatur, ſingulares ex eo perſonæ, quas interdictas eſſe conſtat, (ne Sententia effectu careat, cùm diuinorum auditio, & Sacramentorum perceptio populo vt vniuerſis non competant) non debent alicubi (caſibus expreſſis à iure dumtaxat exceptis) audire diuina, vel Eccleſiaſtica recipere Sacramenta.*

REGVLA V.

Clerici perſonali Interdicto ligati, ſi illud violauerint, ſacra ſuorum Ordinum exercendo Miniſteria ſicut priùs, in Irregularitatem incurrunt, etiamſi ab Interdicti Sententia appellauerint.

NItitur hæc Regula Cap. *Is cui*, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto, cuius hæc ſunt verba: *Is cui eſt Eccleſiæ interdictus ingreſſus (cùm ſibi per conſequens cenſeatur in ipſâ diuinorum celebratio interdicta) Irregularis efficitur, ſi contra Interdictum huiuſmodi diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens Officio ſicut priùs. Talis quoque, ſi hoc Interdicto durante decedat, non debet in Eccleſia, vel Cœmeterio Eccleſiaſtica (niſi pœnituerit) ſepeliri. Sanè ſicut Excommunicatio, ſic ab Officio, vel ab ingreſſu Eccleſiæ lata Suſpenſio, aut ipſius effectus per Appellationem ſequentem minimè ſuſpenduntur.*

REGVLA VI.

In Excommunicationis Summo Pontifici reſeruatæ Cenſuram ipſo facto incurrunt, qui Eccleſiaſticum Interdictum ſeruari prohibent, aut moniti ſeruare pertinaciter renuunt.

ITa ſanxit *Clemens V.* ſacro approbante Concilio Viennenſi, vt habetur in Clementina, *Grauis*, Tit. *De Sententia Excommun.* qua Excommunicationis Sententia innodatos declarat Dominos temporales, & alios quoslibet, *Qui locis Interdicto ſuppoſitis quemquam diuina celebrare Officia quomodolibet cogere: Aut qui ad Officia eadem audienda aliquos Excommunicationis præſertim vel Interdicti ligatos Sententiâ euocare: Seu qui excommunicati publicè, aut interdicti de Eccleſijs, dum in ipſis Miſſarum aguntur ſolemnia, à celebrantibus moniti, vt exeant, prohibere; Necnon excommunicatos publicè & Interdictos, qui in ipſis Eccleſijs nominatim à celebrantibus, vt exeant, moniti remanere præſumpſerint.*

REGVLA VII.

Interdictum à Religioſis quibuſcumque, etiam Exemptis, ſeruandum eſt, necnon ceſſationes à diuinis, ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrendæ.

ITa ſanxit *Clemens Quintus*, Clementina, *Ex Frequentibus*, Tit. *De Sententia Excommun.* prohibuitque ne Interdictum *Eccleſiaſtica aerumm Diſciplinæ* infringant, ſed illud religioſè obſeruent, *Cùm Cathedralem, vel Matricem, ſiue Parochialem loci Eccleſiam, illud viderint aut ſciuerint obſeruare*, non obſtantibus quibuſcumque Appellationibus antea etiam ad Sedem Apoſtolicam interiectis, cum moderatione tamen Decretalis, *Alma*. Idemque præcipit obſeruari in ceſſationibus generalibus à diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine Capitula Collegia, vel Conuentus Sæcularium aut regularium Eccleſiarum ſibi vendicant ad repellendas iniurias ſibi factas. Nulla porrò priuilegia, ſtatuta, conuentiones nullas vel conſuetudines Religioſis ipſis contra Conſtitutionem iſtam ſuffragari declarat.

REGVLA VIII.

Interdictum ſeruare nemo tenetur, niſi ſit expreſsè denunciatum.

ITa quippe declaratum eſt à Concilijs Baſileenſi & Lateranenſi, Conſtitutione, *Ad vitanda ſcandala*, quæ pactis inter *Leonem X.* & *Franciſcum I.* Concordatis etiam inſerta eſt.

REGVLA IX.

Interdictum niſi ſeruent illi, in quorum gratiam poſitum eſt, alij ſeruare non tenentur.

SI enim perſeueranter non ſeruent, non merentur vt Eccleſia alios in eorum gratiam à diuinis prohibeat,

hibeat, vt colligitur ex Cap. *Petiſtis*, Extra, *De Priuilegiis*, cujus hæc ſunt verba: *Si præfati Hoſpitalarij, vel Templarij, Priuilegiorum ſuorum fines exceſſerint, violando temerè Interdictum, quod pro eis fuerat promulgatum: Ne videantur de aliorum fletu ridere, vos in pœnam præſumptionis eorum, quandia ipſi violauerint Interdictum, de noſtra licentiâ celebretis.*

REGVLA X.

Laïcus tempore Interdicti diuinis intereſſe poteſt, ſiue ratione Priuilegij, ſeu ob aliam cauſam legitimam.

TRes namque Caſus vulgò proferuntur, in quibus id Laïco licet. Primus eſt, cùm Priuilegiũ à Romano Pontifice eâ de re obtinuit. Secundus, cùm Laïcus eſt de familiâ ſingularis alterius perſonæ, quæ priuilegium habet, eámque comitatur. Tertius, cùm Clericus indiget miniſterio Laïci, vt ſacrum Officium modo ſibi licito peragat. De ſecundo caſu ſic loquitur *Bonifacius VIII.* Cap. *Licet*, Tit. *De Priuilegijs*, in Sexto. *Cùm* (inquit) *conceditur ſingulari perſonæ, vt tempore Interdicti celebrare valeat, vel audire diuina: Ejus familiares domeſtici ad audiendum cum ea, & celebrandum ſibi diuinum Officium licitè admittuntur. Non ſic autem in familiaribus alicujus Conuentûs ſeu Collegij eſt cenſendum: Illi enim niſi priuilegiati fuerint, admitti non debent. Hujuſmodi quoque conceſſione gaudere non poteſt is, cujus cauſâ ſeu culpâ, dolo vel fraude, fuit Sententia Interdicti prolata, ſeu qui ad perpetrandum delictum, cujus occaſione lata extitit, præbuit conſilium, auxilium, vel fauorem.*

REGVLA XI.

Interdicto generali perſonarum, non loci durante, infantes Eccleſiaſticâ Sepulturâ non priuantur.

INterdictum enim perſonale perſonas tantùm doli capaces afficit: Cenſuris namque, ligari non poſſunt infantes, qui nondum ad vſum rationis peruenerunt: In loco autem Interdicto non poſſunt ſepeliri, ſicut nec adulti. Si autem durante Interdicto generali perſonarum ad vſum rationis perueniant, Interdicto ligantur ſtatim atque ratione vti incipiunt. Idem eſto iudicium de eo, qui durante Interdicto fit membrũ Cõmunitatis interdictæ.

REGVLA XII.

Interdictum generale loci propter temporale debitum Epiſcopi, vel Principis poni non poteſt, niſi de licentiâ ſpeciali Sedis Apoſtolicæ, & per Literas ejus Patentes expreſſâ.

ITa ſanxit *Bonifacius VIII.* Cap. *Prouidè*, Inter *Extrauag. Comm.* Tit. *De Sententia Excommun.*

REGVLA XIII.

Quamuis terra interdicta alienetur, adhuc remanet Interdictũ.

INterdictum enim locale eſt velut onus quoddam loci interdicti: Cùm autem res alienatur, ad alium tranſit cum ſuo onere, vt colligitur ex cap. *Ex literis*, Extra, *De Pignoribus*, & cap. *Paſtoralis*, Extra, *De Decimis*. Deinde hic modus tollendi Interdictum non eſt vſu receptus, quia ad Eccleſiaſticam Cenſuram eludendam, & contemnendam aditum aperiret.

REGVLA XIV.

Interdictum generale perſonarum tollitur deſtructâ Communitate.

DEſtruitur enim ſubiectum, in quod per ſe primò latum erat: Cùm igitur *Deſtructis nobis, deſtruantur ea quæ ſunt in nobis*, deſtructâ Communitate, in quam generale Interdictum latum erat, ceſſat Interdictum ipſum in ſingulis hominibus, qui ad illam pertinebãt, & iã illius eſſe mẽbra deſierũt, ipſo corpore politico deſtructo.

Atque hinc etiam colligitur, iſtius generis Interdictum ipſo facto deſinere in qualibet illius Communitatis perſona, cùm illius membrum eſſe deſinit, etiamſi tota Societas, Collegium vel Capitulum interdicta maneant. Similiter interdictâ Ciuitate, ſi quis domicilium mutet; Interdicto liberatur. Cùm enim Ciuitatis Capituli, Collegij, ſeu Societatis, à quibus ſeparatur, Priuilegijs non gaudeat, nec eorum oneribus premi debet. Excipiendus ille tamen eſt, qui cauſam Interdicto dedit: Cùm enim hæc Cenſura per ſe lata ſit ad illius plectendam contumaciam, ab eóque in Communitatem redundet; haud æquum eſt, vt in contumacia perſeuerans pœnam euadat, cui Communitatem totam obſtrinxit, quamuis ab ea ſeparetur. Vnde generale Perſonarum Interdictum Cenſuræ ſpecialis vim habere reſpectu illius propter cuius crimen latum eſt, Theologi docent.

REGVLA XV.

Qui Pœnitentiæ ſigna moriens exhibuit, Eccleſiaſticâ Sepulturâ non eſt donandus, niſi priùs ab Interdicto fuerit abſolutus.

EAdem enim eſt quoad hoc Excommunicationis, & Interdicti ratio. Vnde ſicut Eccleſiaſticæ Sepulturę tradi vetat Canon eum, qui excommunicatus eſt, quãuis Pęnitens obierit, niſi fuerit Excommunicationis vinculo ſolutus; ita & Sacris interdictum, niſi hâc cenſurâ ſolutus fuerit. Nec alius ſenſus eſt Capitis, *Is cui*, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto cuius hæc ſunt verba: *Talis quoque ſi hoc Interdicto durante decedat, non debet in Eccleſia, vel Cœmeterio Eccleſiaſtico, niſi pœnituerit, ſepeliri.*

REGVLA XVI.

Interdictum latum ab homine ab eo duntaxat auferri poteſt, qui Sententiam tulit, vel ab ejus Superiore poſt cognitionem cauſæ canonicam; vel ab eo cui Munus vinculum illud ſoluendi demandauerint.

REGVLA XVII.

Interdictum locale à Iure latum, ſolius Epiſcopi, vel ejus qui Epiſcopalis Auctoritatis particeps eſt, Abſolutione tolli poteſt.

SOlus namque Epiſcopus, vel qui Iuriſdictionem Epiſcopalem participat, reſpectu loci ordinarius Iudex eſt, Iuriſdictionémque habet in foro contentioſo, quæ ad Interdictum illud relaxandum eſt omninò neceſſaria.

REGVLA XVIII.

Interdictum generale perſonarum ſolus Epiſcopus tollere poteſt.

ILle quippe ſolus reſpectu Communitatis ordinarius in foro Eccleſiaſtico externo Iudex eſt. Neque enim fori interioris Iuriſdictio in totam Communitatem poteſt exerceri, cùm tota per ſe Communitas Sacramenti Pœnitentiæ capax non ſit, ſed perſonæ ſingulæ.

REGVLA XIX.

A ſpeciali perſonæ Interdicto Iure lato abſoluere poteſt quilibet Sacerdos ad audiendas Confeſſiones approbatus.

QVia enim *Conditor Canonis ejus Abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo alijs conceſſiſſe videtur*, (vt habetur cap. *Nuper*, Extra, *De Sententia Excomm.*)

REGVLA XX.

Abſolutio ab Interdicto iiſdem legibus, quibus Abſolutio ab Excommunicatione dari debet.

ID tamen obſeruandum ex inſtitutione Iuris, vt à locali Interdicto Abſolutio ad Cautelam dari non valeat, vt habetur cap. *Præſenti*, Tit. *De Sententia Excommun.* in Sexto.

TRACTATVS
DE INDVLGENTIIS.

CVM Eccleſiæ conceſſa ſit à Chriſto ligandi poteſtas & ſoluendi, non ſolùm condignam Satisfactionem Pœnitentibus iniungere, ſed & pœnam temporalem eorum peccatis debitam moderari & relaxare poteſt: Quam moderationem, condonationem, & remiſſionem Indulgentiæ nomen vſu Eccleſiaſtico ſignificat. Quamobrem definitur *Indulgentia*, *Abſolutio à Pœnitentijs à Sacerdote, aut à Canone injunctis*. Siue, *Remiſſio pœnæ temporalis quæ poſt remiſſionem peccatorum luenda ſupereſt, extra Sacramentum facta ab eo qui ſpiritualem Iuriſdictionem habet cœleſtem Eccleſiæ Theſaurum diſpenſandi*. Quod vt intelligatur, inconcuſſum illud principium recolendum eſt, quod ex Concilio Tridentino ſuperiùs poſuimus, non ſimiliter in Pœnitentiæ Sacramento, atque in Baptiſmo peccatorum omnium remiſſionem conferri. Nam in Baptiſmo ita Chriſto commorimur, & ad vitam renouamur perfectâ peccatorum remiſſione, vt pro ijs nulla omninò pœna ſuperſit in futuro ſæculo luenda. At in Pœnitentiæ Sacramento ſic remittuntur peccata quoad culpam, vt tamen adhuc reſtet terribilis quædam exſpectatio Iudicij in futuro ſæculo, niſi per dignos fructus & opera Pœnitentiæ in hac vita diuinæ Iuſtitiæ ſatisfiat. Cùm igitur illa futuri ſæculi pœna dignis Pœnitentiæ operibus redimitur, Satisfactio eſt. Cùm verò ea Pœnitentiæ opera ex cauſa legitima ab eo, qui ſpiritualem Iuriſdictionem habet Pœnitenti remittuntur, Satisfactionis remiſſio, donatio, ſeu relaxatio eſt, quam Eccleſiaſtico vſu Indulgentiam vocamus.

Duo autem dumtaxat de Indulgentijs credenda proponuntur ab Eccleſia: Primum, Poteſtatem concedendi Indulgentias à Chriſto Eccleſiæ conceſſam eſſe. Secundum, Eas Chriſtianis vtiles eſſe, ac ſalutares. Ita docet ſacra Synodus Tridentina Seſſione 25. in Decreto De Indulgentijs. *Cùm* (inquit) *poteſtas conferendi Indulgentias à Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit; atque hujuſmodi Poteſtate diuinitus ſibi traditâ antiquiſſimis etiam temporibus illa vſa fuerit, ſacroſancta Synodus Indulgentiarum vſum, Chriſtiano Populo maximè ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, & præcipit: Eóſque Anathemate damnat, qui aut inutiles eſſe aſſerunt; vel eas concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant*. Quam poteſtatem *Vuiclefus* in Concilio Conſtantienſi damnatus, *Lutherus*, & *Caluinus* præfractè negarunt. Quamobrem totam de Indulgentijs tractationem ad hæc duo Capita reuocamus, Regulas quaſdam praxim, & diſciplinam ſpectantes pro more ſubiecturi.

CAPVT I.
DE POTESTATE CONCEDENDI INDVLGENTIAS.

ARTICVLVS VNICVS.

An poteſtas concedendi Indulgentias ſit in Eccleſia?

PROPOSITIO VNICA.

Poteſtas Indulgentias concedendi à Chriſto tradita eſt Eccleſiæ, quæ antiquiſſimis etiam temporibus ſacrâ illâ poteſtate vſa eſt.

POTESTAS illa colligitur ex Chriſti Domini verbis Matth. 16. & 18. *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*. Quibus verbis cùm Apoſtoli, eorumque Succeſſores poteſtatem acceperint imponendi pœnitentibus pœnas ſatisfactorias, illóſque ad eas ſubeundas obligandi; poteſtatem pariter acceperunt impoſitas, vel imponendas ex causâ legitimâ condonandi, vel remittendi.

Præterea, ex Scripturis ſacris perſpicuum & exploratum eſt, Deum intuitu alienæ fidei, orationis, aliorumque meritorum ſeu bonorum operum, alijs peccata remittere, pœnáſque condonare, vt obſeruat etiam *S. Ambroſius*, in illud S. Lucæ; *Quorum fidem vt vidit, dixit Paralytico, Remittuntur tibi peccata tua*. Et in Veteri Teſtamento legimus, propter Abraham, Iſaac & Iacob; item propter Moyſen, Samuëlem, Dauidem, ſæpè Deum populo peccata condonaſſe. Quocirca Paſtores ligandi, ſoluendíſque Poteſtate à Chriſto adaucti non ſolùm propria cuiuſque hominis Pœnitentis opera intueri debent; ſed etiam more & exemplo Chriſti Domini ſui attendere, quinam pro eo ſint ſolliciti, quinam illum orationibus, aliiſue pijs operibus adiuuent; ac prudenter dijudicare, quouſque illi ad remiſſionem pœnarum ſuccurrere, & applicari valeant.

Luc. 5.

Quod autem ſacrâ illâ poteſtate Indulgentias concedendi antiquiſſimis temporibus vſa ſit Eccleſia, conſtat ex Apoſtolo ſecundæ ad Corinthios Cap. 2. de Inceſtuoſo Corinthio ſcribente: *Sufficit illi, qui ejuſmodi eſt, objurgatio hæc quæ fit à pluribus: Ita vt è contrario magis donetis, & conſolemini, ne fortè abundantiori triſtitiâ abſorbeatur, qui ejuſmodi eſt*. Inceſtuoſo illi homini iam pœnitenti aliquid de impoſitæ pœnitentiæ ſeueritate remitti iubet Apoſtolus, ne forte auſteriori diſciplinâ in deſperationem compulſus, ac mœrore deiectus, à Chriſtiana Religione deficiat. Ea igitur donatio, ſeu condonatio, cuius Apoſtolus meminit, non aliud fuit quàm Indulgentiæ conceſſio, de quâ ibidem ſubdit: *Cui autem aliquid donaſtis, & ego: Nam & ego quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti, vt non circumueniamur à Satana*. Quibus verbis ſignificat S. Paulus, eam donandi ſeu indulgendi poteſtatem ſe à Chriſto accepiſſe, & vice Chriſti exercere. Atque ita hunc Apoſtoli locum *S. Ioannes Chryſoſtomus* interpretatur Homilia 4. in ſecundam ad Corinthios Epiſtolam. *Non enim* (inquit) *quòd dignus ſit, neque quòd ſufficientem exhibuerit Pœnitentiam, ſed quòd infirmus ſit, ideò* (inquit) *dignor illum veniâ. Vnde & adjecit*, Ne abundantiori triſtitiâ abſorbeatur. *Qui ſermo declarat illius vehementem pœnitentiam, quem Paulus non ſit paſſus in deſperationem venire*. Et infrà: *Ex ea re docemur, quòd non ſolùm ad peccatorum naturam, verùm etiam ad mentem habitúmque peccantium oporteat moderari Pœnitentiam*. Quam interpretationem ſuffragio quoque ſuo roborant *Theodoretus*, *Oecumenius*, & *Theophilactus*: & ex Latinis *S. Pacianus* Epiſtola 3. & *S. Ambroſius* Lib. 1. *De Pœnitentia*, Capp. ſexto & vltimo, qui & *Indulgentiæ* ab Apoſtolo conceſſæ expreſſè meminerunt.

Indulgentiarum vſum primis Eccleſiæ ſæculis *Tertullianus* & *S. Cyprianus* frequentiſſimum fuiſſe teſtantur. Ex *Tertulliano* diſcimus Libro *Ad Martyres*, Cap. 1. quoſdam perſecutionis tempore in Idololatriam lapſos, & nondum in Eccleſia pacem habentes, id eſt, nondum reconciliatione donatos, pacem à Martyribus in carcere conſtitutis exorare conſueuiſſe. Cùm enim pœnitentiæ tempus nondum impleuiſſent, Martyrum interceſſione condonationem reſiduæ Pœnitentiæ ab Eccleſia impetrabant; atque ita ſtatim ad pacem, id eſt, Reconciliationem, & Euchariſtiæ Communionem admittebantur, quæ Pœnitentia dumtaxat functis dari ſolebat ex priſcâ Eccleſiæ Diſciplinâ. *Quam Pacem*, loquit Tertullianus, *quidam in Eccleſia non habentes, à Martyribus in carcere exorare conſueuerunt*. Idem verò *Tertullianus*, cùm ad Montaniſtas poſtea defeciſſet, Lib. *De Pudicitia*, Cap. vltimo, Catholicæ Eccleſiæ id vitio vertit, quod antea laudauerat; nempe

quod.

quod ad Martyrum petitionem relaxata Lapſis Pœnitentiâ pacem daret. *At tu jam* (inquit) *& in Martyres tuos effundit hanc poteſtatem, vt quiſque ex conſenſione vinculis induit adhuc mollis, in nouo cuſtodiæ nomine, ſtatim ambiunt mœchi, ſtatim adeunt fornicatores, jam preces circumſonant ∴ Et pacem ab his quærunt, qui de ſua periclitantur.* Ex vtriuſque porrò loci collatione perſpicuum eſt, iam tunc in Eccleſiâ conſuetudinem obtinuiſſe Lapſis partem aliquam Pœnitentiæ precibus Martyrum condonandi.

Idem ex *S. Cypriano* colligitur, qui Epiſtola nona quorumdam Presbyterorum temeritatem reprehendit, qui inconſulto Epiſcopo, & non, expectato *Juſto tempore*, contra Diſciplinæ Eccleſiaſticæ ordinem Lapſis nedum vllâ Pœnitentiâ functis pacem & Euchariſtiam tribuebant, & Chriſti Martyres cum Epiſcopo committebant, & inuidiæ exponebant. Petierant quippe Martyres litteris honorificis ad Epiſcopum ſcriptis, tunc deſideria ſua examinari, cùm pax Eccleſiæ reſtituta fuiſſet: Imprudentes verò Presbyteri ante extinctum perſecutionis metum, ante ipſum penè Martyrum obitum, cum Lapſis communicabant, illiſque Euchariſtiam dabant: Cùm potiùs Martyres admonere dubuiſſent, ſi plus aliquid peterent, quàm concedi æquum eſſet; *Sicut* (inquit) *ſemper in præteritum factum eſt*. Et Epiſtolâ 10. ſic Martyres ipſos, ſiue Confeſſores compellat: *Et credideram quidem Presbyteros & Diaconos, qui illic præſentes ſunt, monere vos & inſtruere pleniſſimè circa Euangelij legem, ſicut in præteritum ſemper ſub Anteceſſoribus noſtris factum eſt, vt Diaconi ad carcerem commeantes Martyrum deſideria conſilijs ſuis & Scripturarum præceptis gubernarent: Sed nunc cum maximo animi dolore cognoſco, non tantùm illic vobis non ſuggeri diuina præcepta, ſed adhuc potiùs inueniri, vt ea quæ à vobis ipſis & circa Deum cautè, & circa Sacerdotem Dei honorificè fiunt, à quibuſdam Presbyteris reſoluantur, qui nec timorem Dei, nec Epiſcopi honorem cogitantes, cùm vos ad me literas direxeritis, quibus examinari deſideria veſtra, & quibuſdam Lapſis pacem dari poſtulaſtis, cùm perſecutione finita conuenire in vnum cum Clero, & recolligi cœperimus: Illi contra Euangelij legem, contra veſtram quoque honorificam petitionem, ante actam Pœnitentiam, ante Exomologeſim grauiſſimi atque extremi delicti factam, ante manum ab Epiſcopo & Clero impoſitam, offerre Lapſis pacem, & Euchariſtiam dare, id eſt, Sanctum Domini Corpus profanare audeant.*

Et infrà: *Oro vos quibus poſſum precibus, vt Euangelij memores, & conſiderantes quæ & quanta anteceſſores veſtri Martyres conceſſerint, quàm ſolliciti in omnibus fuerint, vos quoque ſollicitè & cautè petentium deſideria ponderetis, vtpote amici Domini; & cum illo poſt modum judicaturi, inſpiciatis & actum, & opera, & merita ſingulorum: ipſorum quoque delictorum genera & qualitates cogitetis, ne ſi quid abruptè & indignè, vel à vobis promiſſum, vel à nobis factum fuerit, apud Gentiles quoque ipſos Eccleſia noſtra erubeſcere incipiat. Sed & illud ad diligentiam veſtram redigere & emendare debetis, vt nominatim deſignetis eos, quibus pacem dari deſideratis ∴ Et ideò peto, vt quos ipſi videtis, quos noſtis, quorum Pœnitentiam ſcitis, deſignetis nominatim libello.*

Et Epiſtolâ 13. ſic Presbyteros & Diaconos alloquitur, *Qui libellum à Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuuari apud Dominum in delictis ſuis poſſunt, ſi premi infirmitate aliqua & periculo cœperint, Exomologeſi factâ, & manu eis à vobis in Pœnitentia impoſitâ, cum pace à Martyribus ſibi promiſſâ ad Dominum remittantur*. Ex quibus omnibus colligitur, & ante *S. Cypriani* tempora, & ipſius ætate, Eccleſiam ob preces, ac merita Martyrum Pœnitentibus Pœnitentiæ tempus contraxiſſe, laborumque pœnitentialium partem condonaſſe. Indulgentiarum igitur vſus in Eccleſia frequens erat. In illis verò concedendis moderationem ſeruari ſanctiſſimi & vigilantiſſimi Præſules curabant, ne nimiâ facilitate Eccleſiaſtica Diſciplina ſoluererut.

Eumdem vſum antiquiora Concilia confirmant, quę in Epiſcopi arbitrio eſſe voluerunt, vt Pœnitentiam vitâ priori, ac poſteriori diſcuſsâ, lachrymiſque, patientiâ & bonis operibus ſpectatis, Pœnitentiæ tempus ipſis contraheret, eorumque pœnas moderaretur, vt loquitur Concilium Ancyranum, Canone quinto; ſiue vt *De his aliquid humaniùs cogitaret*, vt loquitur Concilium Nicænum, Canone duodecimo.

Indulgentias ampliſſimas, ac plenarias ijs, qui Expeditionem bellicam in Terram Sanctam contra Saracenos pugnaturi ſuſciperent, Concilium Claromontanum Præſide *Vrbano Secundo*, Canone ſecundo conceſſit. Eaſdem Indulgentias confirmauit, & ad Expeditionem Hiſpanicam contra Mauros prorogauit Concilium Oecumenicum Lateranenſe primum, Præſide *Caliſto Secundo*, Canone vndecimo: Eaſdem confirmarunt *Eugenius III.* & *Clemens III.* vt ſimiles Expeditiones promouerent. *Alexander III.* in Concilio Lateranenſi 3 duorum annorum Indulgentiam conceſſit ijs, qui contra Hæreticos arma ſuſceperint. Si autem longiorem ibi moram fecerint, Epiſcoporum prudentiæ committit, vt ad eorum arbitrium, ſecundùm modum laboris maior eis Indulgentia tribuatur. *Innocentius III.* in Concilio Lateranenſi quarto Canone ſexageſimo ſecundo, *Indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias* moderatur, à quibuſdam Eccleſiarum Prælatis concedi ſolitas, ob quas *Claues Eccleſiæ contemnuntur, & Pœnitentialis Satisfactio eneruatur*. Boniſacius VIII. cùm Antiquorum fidâ relatione didiciſſet, Romam ad Baſilicam Principis Apoſtolorum accedentibus magnas Remiſſiones & Indulgentias peccatorum eſſe conceſſas; anno milleſimo treceteſimo, & quolibet anno centeſimo ſecuturo, ad *Baſilicas ipſas* Principum' *Apoſtolorum accedentibus reuerenter, verè Pœnitentibus & confeſſis, non ſolùm plenam & largiorem, immò pleniſſimam omnium ſuorum veniam peccatorum conceſſit*. (Extrauag. *Antiquorum*, Tit. *De Pœnitentijs & Remiſſionibus*.) Hæc epocha Iubilæi, quod *Clemens Sextus* anno quolibet quinquageſimo concedi voluit Chriſti Fidelibus vniuerſis, attendens quòd annus quinquageſimus in Lege Moſaica, quam non venit Dominus ſoluere, ſed ſpiritualiter adimplere, *Iubilæus remiſſionis & gaudij, ſacérque dierum numerus quo Lege fit remiſſio, cenſebatur: Quódque ipſe quinquageſimus numerus in Teſtamentis, Veteri quidem ex Legis datione, Nouo ex viſibili Spiritus-Sancti in Diſcipulos Miſſione, per quem datur peccatorum remiſſio, ſingulariter honoratur: Et quòd pauci propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annum centeſimum peruenire*. (Extrauag. *Vnigenitus*, Tit. *De Pœnitentijs & Remiſſionibus*.) In trigeſimum tertium annum vniuerſalem hanc Indulgentiam tranſtulit *Gregorius Vndecimus*; ac tandem ad vigeſimum-quintum quemque annum *Paulus II.* & *Sixtus Quartus* contraxere (Extrauag. *Quemadmodum*, ſub eodem Titulo.) A Plenaria autem Indulgentia non differt Indulgentia Iubilæi, niſi ratione facultatis ampliſſimæ quam Summus Pontifex concedit Confeſſarijs quibuslibet approbatis abſoluendi à Caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & Vota quælibet commutandi, votis Caſtitatis, & Religioſæ Vitæ amplectendæ dumtaxat exceptis.

Clemens Sextus Extrauag. *Vnigenitus*, mox laudatâ, fontem Indulgentiarum indigitat, *Theſaurum* ſcilicet, quem copioſo pretioſi Sanguinis ſui profluuio vnigenitus Dei Filius Redemptor noſter *Militanti Eccleſiæ acquiſiuit, volens ſuis theſaurizare filijs pius pater, vt ſic ſit infinitus theſaurus hominibus, quo qui vſi ſunt, Dei amicitiæ participes ſunt effecti. Quem quidem theſaurum non in ſudario repoſitum, non in agro abſconditum, ſed per beatum Petrum cęli Clauigerum, ejuſque Succeſſores ſuos in terris Vicarios commiſit Fidelibus ſalubriter diſpenſandum, & proprijs & rationabilibus cauſis, nunc pro totali, nunc pro partiali remiſſione pęnæ temporalis pro peccatis debitæ tam generaliter quàm ſpecialiter (prout cum Deo expedire cognoſcerent) verè Pœnitentibus & confeſſis miſericorditer applicandum. Ad cujus quidem, theſauri cumulum, Beatæ Dei Genitricis, omniúmque Electorum à primo Juſto vſque ad vltimum merita adminiculum præſtare noſcuntur: De cujus conſumptione, ſeu minutione non eſt aliquatenus formidandum, tam propter infinita Chriſti merita, quàm pro eo quòd quantò plures ex ejus applicatione trahuntur ad juſtitiam, tantò magis accreſcit ipſorum cumulus meritorum.*

Ne verò cauillentur Hæretici, objiciántque Indulgentias vergere in Chriſti Saluatoris iniuriam, cùm ad remiſſionem peccatorum noſtrorum concurrere pariter Sanctorũ merita, ſatisfactiones, paſſionéſque doceamus; quaſi Chriſti Sanguis ad remiſſionem peccatorũ omniũ nõ ſufficiat, & Martyrũ ſanguine ad Indulgẽtias profundendas adiuuetur: Vel ad acquirendũ Eccleſiæ Militanti

perennem gratiarum theſaurum non ſatis opum ſpiritualium & virtutis habuerit, qui diues eſt in miſericordia, & apud quem copioſa eſt redemptio, de cuius plenitudine omnes accipimus; & neceſſe fuerit, vt Sancti theſaurum illum ſuis meritis implerent, ſatisfactionibus cumularent.

Reſpondemus enim, Sanctorum merita, ſatisfactiones, paſſiones, in Eccleſiæ theſaurum eo nomine non conſerri, quòd Chriſti Sanguis minùs ſufficiens ſit ad remiſſionem peccatorum noſtrorum, aut quòd Martyrum ſanguine, ac meritis adiuuetur; vel quòd ab ipſis remiſſionem peccatorum exſpectemus & accipiamus; aut quòd denique eadem ratione ad Eccleſiæ ſpiritualem theſaurum conflandum concurrant, ac Sanguis Chriſti, eiuſque paſſiones, ac merita. Agnoſcimus enim, credimus, & prædicamus, quòd ſolus *Chriſtus*
lauit nos à peccatis noſtris in Sanguine ſuo: Quòd ſolus
Apocal. 1. Chriſtus *Eſt propitiatio pro peccatis noſtris*: Quòd ſolus
1. Ioan. 2. Chriſtus *Semetipſum redemptionem dedit pro omnibus*:
1. Timo. 2. Quòd ſolus Chriſtus *Acquiſiuit Eccleſiam ſanguine ſuo*:
Act. 20. Quòd ſolus Chriſtus *Vnâ oblatione conſummauit in æter-*
Hebr. 10. *num ſanctificatos*. Quòd Sancti *Lauerunt ſtolas ſuas &*
Apoc. 7. *dealbauerunt eas in ſanguine Agni*. Aſſerimus cum S. *Auguſtino* Lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelagianorum Cap. quarto, quòd *Solus Chriſtus ſuſcepit pro nobis ſine malis meritis pœnam, vt nos per illum conſequeremur gratiam*. Et Tractatu 84. in Ioannem, Quòd *In fraternorum peccatorum remiſſionem nullius ſanguis Martyris funditur*. Aſſerimus cùm *S. Leone* Epiſtolâ 97. aliàs 83. *Mortis vinculum vnius præuaricatione contractum, vnius morte, qui ſolus morti nihil debuit, ſolutum eſſe. Effuſio enim pro iniuſtis ſanguinis Iuſti tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pretium, vt ſi vniuerſitas captiuorum in Redemptorem ſuum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent*. Scimus nullum vmquam Sacrificium ſacratius fuiſſe, quàm quod verus Pontifex Altari crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit. *Quamuis enim multorum Sanctorum in conſpectu Domini pretioſa mors fuerit, nullius tamen inſontis occiſio, propitiatio fuit Mundi. Acceperunt Iuſti, non dederunt coronas; & de fortitudine Fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona iuſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſoluit: Cùm inter filios hominum vnus ſolus Dominus noſter Jeſus Chriſtus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes ſunt etiam ſuſcitati*. Sanctorum itaque merita concurrunt ſolùm ad remiſſionem peccatorum noſtrorum, & ad ſpiritualem Eccleſiæ theſaurum, ex quo Indulgentiæ profunduntur, per modum impetrationis. Veniam enim à Deo nobis impetrant, obtinéntque, vt Indulgentiæ nobis ex Chriſti merito applicentur; vt idonei efficiamur, quibus fructus mortis Chriſti copioſè communicetur: Præparant nos, ac diſponunt ad vberiorem gratiam Dei dignè percipiendam: Sicut eleemoſynæ, ieiunia, orationes noſtræ, & alia Pœnitentiæ opera nos redimere, ſoluere, & peccatorum veniam nobis procurare dicuntur. Et quemadmodum hæc ſatisfactoria ſunt pro peccatis, quia Deus ſatisfactionis loco illa accepta habet: Ita merita Sanctorum nobis apud Deum ſuccurrunt, quatenus illa Deus tanquam amicorum ſuorum pro nobis ſuffragia benignè accipit, illorumque intuitu nobis peccata, pœnáſque peccatis debitas condonat, ſicut in-
Exod. 32. tuitu orationis Moyſis Populo pepercit, & merito Pauli ducentas ſeptuaginta ſex animas à perditione ſeruauit.
Act. 27. Docet itaque *Clemens Sextus*, ad cumulum Theſauri Paſſionis Chriſti Beatæ Dei Genitricis & omnium Sanctorum merita adminiculum præſtare, non quaſi meritum Paſſionis Chriſti non ſit copioſiſſimus, ſufficientiſſimus; ac ſemper inexhauſtus Theſaurus, ex quo profundantur Indulgentiæ; aut Sanctorum meritis augeri, ac iuuari debeat: Sed quòd Virginis Deiparæ, omniumque Sanctorum merita nobis adminiculum præſtent, quo Theſauri illius infiniti Dominicæ Paſſionis ſimus participes. Præſtant nobis adminiculum præparationis, ac diſpoſitionis, id eſt, reddunt nos aptos & idoneos interceſſione ſuâ ad fructum Indulgentiarum percipiendum, faciuntque, vt ſimus digni, quibus Theſaurus meritorum Chriſti communicetur: Sicut S. Paulus ait, *Dei adiutores ſumus*: non quòd Deus adiutorio Pauli, aut alterius cuiuſcumque Apoſtoli indigeat, quaſi per ſe ſufficiens, aut omnipotens non ſit ad operandum quodcumque vult fieri: Sed quia Paulus prædicando, monendo, corripiendo, plantando, rigando, homines diuinæ operationis capaces reddit, præparat, diſponit, idoneos facit ad gratiam ſuſcipiendam.

Quamquam & Scholaſtici vulgò doceant, Satisfactiones Sanctorum, quas multi in operibus Pœnitentiæ ſupererogauerunt vltra menſuram peccatorum ſuorum, cum meritis & ſatisfactionibus Chriſti nobis per Indulgentias applicari in ſolutionem pœnarum, quæ abſterſis culparum noſtrarum maculis luendæ ſuperſunt in hoc ſæculo, vel in futuro. Huius verò rei cauſam arceſſunt ex Communione Sanctorum, quam in Symbolo profitemur; quâ fit vt in Eccleſia Dei aliorum merita & paſſiones alijs tanquam eiuſdem corporis membris applicari & prodeſſe poſſint, vt ſic aliorum abundantia ſit aliorum inopiæ ſupplementum, vt loquitur Apoſtolus 2. ad *Corrinthios* 8. Hortatur enim eo loci Corinthios terrenis opibus abundantes ad conſerendam liberaliter eleemoſynam in Sanctos quoſdam ſecundùm ſæculum quidem inopes, ſed apud Deum bonis operibus diuites; viciſſim promittens fore, vt ſpiritualis horum abundantia ſuppleat illorum inopiam; vt quibus ad Deum placandum, & promerendum propria minùs ſufficiunt, ad id alienorum operum Communione iuuentur. Huc etiam referri poteſt quod idem Apoſtolus ad Coloſſenſes ſcribit Cap. 2. *Qui nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ deſunt Paſſionum Chriſti in carne mea, pro corpore ejus, quod eſt Eccleſia*. Ideò enim ſe adimplere dicit ea, quæ deſunt Paſſionum Chriſti, non quaſi Paſſio Chriſti ſufficientiſſimum pretium non fuerit ad totius mundi exhaurienda & expungenda peccata; ſed quia cùm totus Chriſtus ſit Caput & Corpus, (vt ſæpè *S. Auguſtinus* repetit) ad paſſiones Capitis paſſiones quoque membrorum accedere oportet, vt ſuo Capiti conformentur, vt docet ſacra Synodus Tridentina Seſſione 14. Cap. 8. Paſſiones itaque & ſatisfactiones Sanctorum, Communione Charitatis noſtræ fiunt: Vnde ſicut ſatisfactorijs operibus noſtris redimere peccata noſtra dicimur, & ſoluere quod diuinæ iuſtitiæ debemus; ita ſatisfactiones Sanctorum, paſſionéſque nobis per Indulgentiam applicatæ, cùm defectum noſtrarum ſatisfactionum ſuppleant, valent etiam quodam modo ad ſolutionem debitorum, & redemptionem pœnarum, quibus obſtricti poſt remiſſionem culpæ manemus. Hinc *Origenes* Homiliâ 10. & 24. in *Numeros*, expendens Apoſtoli verba, 1. Corinth. 12. *Libenter impendar & ſuperimpendar pro animabus veſtris*, obſeruat Apoſtolum ſe quaſi victimam pro eorum, ad quos ſcribit, ſalute deuotam profiteri. *Hoſtia autem cùm immolatur, ad hoc immolatur, vt eorum, pro quibus iugulatur, peccata purgentur*. Sed tamen *Origenes* Scholaſticorum aſſertioni ſuffragari his locis non videtur; nec aliud ex illius verbis extundi poteſt, quàm Sanctorum paſſiones & ſatisfactiones per modum impetrationis, non per modum ſolutionis ad pœnarum nobis debitarum condonationem, ac remiſſionem concurrere. Vnde ſubdit poſtremo loco: *Sed in his omnibus vnus eſt Agnus, qui totius Mundi potuit auferre peccatum, & ideò ceſſauerunt cæteræ hoſtiæ, quia talis hæc fuit hoſtia, vt vna ſola ſufficeret pro totius Mundi ſalute. Cæteri enim precibus peccata, hic ſolus Poteſtate dimiſit*. Quocirca *S. Thomas*, 3. Parte, Quæſt 48. Articulo 5. ad tertium, ait: *Paſſiones Sanctorum proficiunt Eccleſiæ, non quidem per modum redemptionis, ſed per modum exempli & exhortationis, ſecundùm illud 2. ad Corinthios 1. SIVE tribulamur pro veſtra exhortatione & ſalute*. Nec aliud etiam colligi poteſt ex illo *S. Auguſtini* principio, Chriſtum pati quotidie in membris ſuis, & ad finem vſque ſæculi paſſurum; ideóque deeſſe aliquid Paſſionibus Chriſti in eius corpore, quamuis nihil deſit eius Paſſionibus quatenus caput eſt. Id enim non aliud omninò probare videtur, quàm teneri vnumquemque Fidelium ad exſoluendum aliquid, & inſerendum quemdam (vt ita loquamur) paſſionum canonem, vt quod Chriſtus in Corpore ſuo Myſtico pati debet, impleatur, & Eccleſia quaſi communis quædam Reſpublica Chriſtianæ patientiæ exemplis ædificetur. *Vnus enim homo cum capite & corpore ſuo Jeſus Chriſtus*, (inquit *S. Auguſtinus*, Ennarratione in Pſalmum 61.) *Saluator corporis, & membra corporis, duo in carne vna, & in voce vna, & in Paſſione vna; & cùm tranſierit iniquitas, in requie vna. Paſſiones*

itaque

itaque Chriſti non in ſolo Chriſto, immò Paſſiones Chriſti non niſi in Chriſto. Si enim Paſſiones Chriſti in ſolo Chriſto, immò in ſolo capite, vnde dicit quoddam membrum ejus Coloſſ. 1. „ *Paulus Apoſtolus,* Vt ſuppleam quæ deſunt preſſura- „ rum Chriſti in carne mea? *Si ergo in membris Chriſti es quicumque homo, quiſquis hæc audis, quiſquis hæc nunc non audis: (Sed tamen audis, ſi in membris Chriſti es:) Quicquid pateris ab eis, qui non ſunt in membris Chriſti, deerat Paſſionibus Chriſti. Ideò additur, quia deerat; menſuram imples, non ſuperfundis: Tantùm pateris, quantùm ex paſſionibus tuis inferendum erat vniuerſæ Paſſioni Chriſti, qui paſſus eſt in Capite noſtro, & patitur in membris ſuis, id eſt, in nobis ipſis. Ad communem hanc quaſi Rempublicam noſtram, quiſque pro modulo noſtro exſoluimus quod debemus, & pro poſſeſſione virium noſtrarum quaſi Canonem Paſſionum inferimus. Pariatoria plenaria omnium paſſionum non erit, niſi cùm ſæculum finitum fuerit.* Sic *patiebatur Chriſtus à Saulo, quando audiuit Saulus:* Saule, Saule, quid me perſequeris? *Quomodo lingua ſolet dicere calcato pede, Calcas me. Linguam nullus tetigit: Compaſſione clamat, non attritione:* (inquit *S. Auguſtinus,* Enarratione in Pſalmum 86.) Sed vt vt ſe habeat probabilitas opinionis Scholaſticorum, qui Sanctorum paſſiones & ſatisfactiones per modum ſolutionis nobis applicari cenſent, & in theſaurum Eccleſiæ inferri, quatenus eorum ſatisfactiones menſuram ſuperabant delictorum, propter quæ diuinæ juſtitiæ debitores erant, (vt cùm duplex ſit in bonis operibus ratio, vna meriti, ſatisfactionis altera; meritum cumulatiſſimè ſit à Deo remuneratum; quod verò ſatisfactionum reſiduum erat præter menſuram debitorum, in commune velut ærarium Eccleſiæ ita ſtatuente Deo illatum ſit;) Quamuis (inquam) ita doceant Scholaſtici plerique, inter Catholicos tamen omnes conuenit, quicquid illud ſit, quod conferunt Sancti ad Indulgentiarum Theſaurum, totum illud niti meritis Chriſti, à quibus ſatisfactiones Sanctorum & noſtræ pretium omne ſuum & valorem accipiunt. *In Chriſto enim meremur, in illo ſatisfacimus, facientes fructus dignos Pœnitentiæ, qui ex illo vim habent: Ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre;* (vt docet ſacra Synodus Tridentina Seſſione 14. Cap. 8.)

Quamuis porrò Eccleſiaſticum Dogma ſit, *Ad cumulum Theſauri* Paſſionis & meritorum Chriſti, *Beatæ Dei Genetricis & omnium Sanctorum merita adminiculum præſtare,* vt *Clemens Sextus* docet Extrauag. *Vnigenitus;* & *Leo X.* inter Lutheri Articulos iſtum quoque meritò damnauerit, *Indulgentias non pendere ex Chriſti meritis, & Sanctorum:* Dogma tamen Eccleſiaſticum non eſt, quòd Sanctorum merita per modum ſolutionis nobis in Indulgentijs applicentur: Aut quòd ſuperabundantes ſatisfactiones Sanctorum, & Paſſiones Martyrum in Eccleſiæ ſpirituale conferantur ærarium, vt eas applicet opportuno tempore pia Mater ad ſolutionem debitorum, quibus diuinæ Iuſtitiæ poſt remiſſionem offenſarum obſtricti manemus. Nullum enim de ſuperabundantibus illis Sanctorum Paſſionibus verbum habet. *Clemens Sextus;* immò Scholaſticorum ea de re commentationem ſequi non videtur, cùm *Ad theſauri cumulum, omnium Electorum merita, à primo Iuſto vſque ad vltimum, adminiculum præſtare* docet. Omnes autem & ſingulos Electos ſuperabundantes ſatisfactiones, & redundantia merita non habere, certiſſimum eſt, cùm plurimi pœnas temporales peccatis ſuis debitas in Purgatorio luant; Et nos qui in Electorum grege diuinâ miſeratione nos collocandos ſperamus, ſuperabundantes ſatisfactiones, & redundantia merita non habere nos agnoſcamus & profiteamur. Adminiculum itaque ad ſpiritualis Theſauri cumulum præſtant merita Sanctorum, quatenus Sancti ſuis meritis & interceſſione à Deo impetrant, vt fructus Paſſionis Chriſti ad debita noſtra ſpiritualia expungenda nobis per Indulgentias applicetur.

Quod ergo Chriſti Sanctorumque merita coniunxerunt Summi Pontifices *Clemens Sextus* & *Leo X.* cum de Indulgentiarum fonte ſermonem habuere, non eſt argumento, quod eodem loco Chriſti, Sanctorumque merita habuerint. Peſſima hæc olim erat Macedonianorum Hæreticorum argumentatio: Chriſtus connumerat Spiritum-Sanctum creaturæ, dicens, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-Sancto,* &c. Sicut ergo aqua eſt creatura, ita & Spiritus-Sanctus. Spiritum-Sanctum pariter ſibi connumerarunt Apoſtoli, dicentes, *Viſum eſt Spiritui-Sancto & nobis:* Sicut ergo ipſi creaturæ erant, ita & Spiritus-Sanctus. Horum argumentorum vanitatem oſtenderunt Sancti Patres, reſponderuntque, Non eſſe à Scripturæ ſacræ locutione alienum, vt ea ſermone coniungantur, quorum longè diuerſa ratio eſt; vt cùm dicitur Exodi 14. *Crediderunt Domino, & Moyſi ſeruo ejus* Et 4. Regum 19. *Protegam vrbem hanc, & ſaluabo eam propter me, & propter Dauid ſeruum meum.* Et Ioann. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Et ad Philipp. 1. *Hoc mihi proueniet ad ſalutem, per veſtram orationem, & ſubminiſtrationem Spiritus Jeſu.* Et 1. ad Timoth. 5. *Teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu, & electis Angelis, vt hæc cuſtodias.* Quamuis ergo Chriſti Sanctorumque merita coniungamus, cùm de Indulgentijs agimus, non tamen vtraque eodem loco & numero habemus, non idem vtrorumque pretium, aut eamdem virtutem agnoſcimus: Sed ſpiritualis Eccleſiæ theſauri pretiū omne, ac ſuperabūdātes & ſemper inexhauſtas opes ex Paſſione, meritiſque Chriſti, & pretioſiſſimi Sanguinis illius virtute conſtare credimus: Sanctorum autem merita ad eumdem theſaurum eatenus adminiculum præſtare, quatenus Sācti à Deo impetrant, vt Paſſionis Chriſti virtus nobis per Indulgentias applicetur.

CAPVT II.

DE INDVLGENTIARVM VTILITATE.

INdulgentiarum vtilitas in eo poſita eſt, quòd Indulgentiæ condonationes ſint, ac remiſſiones pœnarum temporalium, laborumque pœnitentialium, ſiue per Sacerdotes Pœnitentiæ Adminiſtros in ſacro Tribunali impoſitorum, ſiue per Canones præſcriptorum. Secundò, quòd non in foro dumtaxat Eccleſię, ſed etiam apud Deum valeant, vt debitum pœnę temporalis in futuro ſęculo ſubeundę per illas expungatur & remittatur.

Cuius quidem Dogmatis Eccleſiaſtici veritatem Chriſti verba confirmant, quibus poteſtas nititur Indulgentias concedendi: Matth. 18. *Quæcumque ſolueritis ſuper terram, ſoluta erunt & in cœlo.* Si enim qui poteſtate à Chriſto acceptâ ſatisfactorias pœnas relaxat, ita ſoluit eas in terra, vt ſolutę ſint & in cœlis, certum eſt fructum Indulgentiarum ad futurum ſęculum pertinere.

Idem confirmant Apoſtoli verba 2. ad *Corinthios,* Cap. 2. ſcribentis, Inceſtuoſo illi Corinthio ſe donaſſe, id eſt, pœnam eius criminis debitam condonaſſe propter ipſos *In Perſona Chriſti:* Ex quibus verbis colligitur, condonationem illam in Iudicio Dei valere, ac ratam eſſe, perinde ac ſi Chriſtus ipſe, qui Pater eſt futuri ſęculi, & Pontifex futurorum bonorum, condonaſſet.

Tertiò, *S. Cyprianus,* ſtatuit, *Vt qui libellum à Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuuari apud Dominum in delictis ſuis poſcunt, ſi premi infirmitate aliqua & periculo cęperint, Exomologeſi factâ, & manu eis in Pœnitentiam impoſitâ, cum pace à Martyribus ſibi promiſſâ ad Dominum remittantur.* (Epiſtola 13.) Et Tractatu De Lapſis: *Credimus quidem* (inquit) *poſſe apud Iudicem plurimùm valere Martyrum merita, & opera juſtorum,* &c. Concilia etiam ſuperiùs laudata, & pręſertim Nicęnum, quę permittunt Epiſcopis, vt circa Pœnitentes, eo quo par erat feruore Pœnitentię ſtadium decurrentes, *Humanius aliquid cogitent,* peſſimè Pœnitentibus illis conſuluiſſent, ſi nihil de futuri ſęculi pœnis Indulgentiâ illâ fuiſſet ipſis condonatum; mul-

tóque meliùs actum cum illis fuiſſet, ſi totam ſatisfactionem implere, pœnáſque omnes Canonibus præſcriptas ſubire iuſſi, pœnas futuri ſæculi redemiſſent.

Denique Chriſtianos Eccleſia deciperet, (quod abſit) ſi pœnis ſatisfactorijs in hoc ſæculo condonatis & relaxatis pœnas longè acerbiores in Purgatorio ſubire cogerentur. Dicere autem quod Eccleſia piâ fraude homines ad bonum illiciat, ſicut mater quæ promittens filio pomum ipſum ad ambulandum prouocat, hæreticum eſt. Sicut enim ait *S. Auguſtinus*, Epiſtola 28. aliàs 8. ad S. Hieronymum, *Fluctuare auctoritatem Scripturarum Diuinarum, vt in eis quod vult quiſque credat, quod non vult non credat, ſi ſemel fuerit perſuaſum aliquos illos viros, per quos nobis hæc miniſtrata ſunt, in ſcripturis ſuis officiosè potuiſſe mentiri* .·. Et, *Admiſſo ſemel in tantum Auctoritatis faſtigium officioſo aliquo mendacio, nulla illorum Librorum particula remanebit, quæ non, vt cuique videbitur, vel ad mores difficilis, vel ad fidem incredibilis, eâdem pernicioſiſſimâ regulâ ad mentientis Auctoris conſilium officiúmque referatur* .·. *Atque ita nuſquam certa erit in Libris Sanctis caſtæ veritatis Auctoritas*. Similiter (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 2.) *Si in prædicatione Eccleſiæ aliqua falſitas deprehenderetur, non eſſent documenta Eccleſiæ alicuius auctoritatis ad roborandum fidem*. Cùm itaque doceat & prædicet Eccleſia Indulgentias plurimùm valere in Iudicio Dei ad pœnas futuri ſæculi remittendas, id omninò cenſendum & aſſerendum eſt.

Sixtus IV. Conſtitut. quæ incipit, Licet ea. Sanè inter *Petri Oxomenſis* Propoſitiones, quas Toletanus primùm Archiepiſcopus, deinde *Sixtus Quartus* confixerunt vt *Erroneas, ſcandaloſas, à fidei veritate alienas, ac manifeſtam hæreſim continentes*, hæc damnatur: *Romanum Pontificem Purgatorij pœnam remittere non poſſe*. Et inter Articulos *Lutheri*, quos *Leo X.* tamquam *Hæreticos, aut ſcandaloſos, aut falſos, aut piarum aurium offenſiuos, & Veritati Catholicæ obuiantes* damnauit, hi duo leguntur: 1. *Indulgentiæ ſunt piæ fraudes Fidelium*. 2. *Indulgentiæ his qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud diuinam iuſtitiam*.

Adde, Merita Chriſti, vimque Paſſionis eius infinitam, quæ per Indulgentias nobis applicantur, non ſolùm ad pœnas canonicas, ſed ad pœnas futuri ſæculi remittendas, & ſufficere, & operari. *Quidam dicunt* (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 2.) *Quòd Indulgentiæ non valent ad abſoluendum à reatu pœnæ, quam quis in Purgatorio ſecundùm Judicium Dei meretur; ſed valent ad abſoluendum ab obligatione quâ Sacerdos obligauit Pœnitentem ad pœnam aliquam; vel ad quam etiam ordinatur ex Canonum ſtatutis: Sed hæc opinio non videtur vera. Primò, quia eſt expreſsè contra Priuilegium Petro datum, vt quod in terra remitteret, & in cælo remitteretur: Vnde remiſſio quæ fit quantùm ad forum Eccleſiæ, valet etiam quantùm ad forum Dei. Et prætereà Eccleſia huiuſmodi Indulgentias dans magis damnificaret, quàm adjuuaret; quia remitteret ad grauiores pœnas, ſcilicet Purgatorij, abſoluendo à Pœnitentijs injunctis. Et ideò aliter dicendum, quòd valent, & quantùm ad forum Eccleſiæ, & quantùm ad Judicium Dei, ad remiſſionem pœnæ reſiduæ poſt Contritionem, & Abſolutionem, & Confeſſionem, ſiue ſit injuncta, ſiue non*.

A P P E N D I X

DE IVBILEO.

INter Indulgentias omnes celeberrima eſt Anni Sancti ſeu Iubilæi Indulgentia, quam ſe concedere *Clement VI.* Extrauag. *Vnigenitus*, ait, *Vt cunctorum Fidelium augeatur deuotio, fides ſplendeat, ſpes vigeat, charitas vehementiùs incaleſcat*. Cùm autem Iubilæum analogiâ quadam à Moſaicæ Legis Iubilæo dicatur, obſeruandum eſt varias iſtius vocis origines aſſignari. Nonnulli Iubilæum deriuant à voce *Jobel*, quæ arietem ſignificat, quia ſcilicet Annus Iubilæus clangore tubæ ſeu cornu arietis promulgari ſolebat. Alij vocem illam deriuant à voce *Jobal*, quæ *dimiſſionem* ſiue *remiſſionem* ſignificat. *Jubilæus, id eſt remiſſionis annus*, (inquit *S. Hieronymus* in Cap. 3. *Iſaiæ*.) Ioſepus, Lib. 3. *Antiq. Judaic.* Iubilæi voce *Libertatem* ſignificari docet, quia eo anno Iudæi ab omni labore vacantes, neque ſerebant, neque metebant, à debitis etiam omnibus abſoluti; ſerui ſque è Iudaica Gente cum liberis ſuis libertate donabantur. *R. Moſes Maimonides* hanc vocem deriuat à verbo *Jobal*, non quatenus ſignificat *dimittere*, ſed *adducere*, quia hoc anno adducebatur vnuſquiſque ad poſſeſſionem ſuam, & ad familiam ſuam. Atque hæ ſignificationes omnes cum ijs optimè conueniunt, quæ Lex de Iubilæo tradit, Leuitici 25. *Clanges buccinâ menſe ſeptimo, decima die menſis, propitiationis tempore in vniuerſâ terrâ veſtrâ. Sanctificabiſque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: Ipſe eſt enim Jubilæus. Reuertetur homo ad poſſeſſionem ſuam, & vnuſquiſque redibit ad familiam priſtinam: Quia Jubilæus eſt, & quinquageſimus annus. Non ſeretis, neque metetis ſponte in agro naſcentia* .·. *Si paupertate compulſus vendiderit ſe tibi frater tuus, non eum opprimes ſeruitute famulorum, ſed quaſi mercenarius & colonus erit: Vſque ad Annum Jubilæum operabitur apud te, & poſtea egredietur cum liberis ſuis, & reuertetur ad cognationem, & ad poſſeſſionem patrum ſuorum*.

Iudaicus ille Iubilæus typicus erat, verúmque Legis Euangelicæ Iubilæum, qui à Chriſti Aduentu ſumpſit exordium, ſignificabat. Ad hoc enim Chriſtus venit, vt ſpiritualium debitorum, ſcilicet peccatorum Indulgentiam, ac remiſſionem prædicaret. Vnde *Iſaias* Cap. 61. ait: *Spiritus Domini ſuper me, eo quòd vnxerit me: Ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, prædicarem captiuis Indulgentiam, & clauſis apertionem: Vt prædicarem Annum placabilem Domino*. Annus Iubilæus à Feſto Expiationis, Pœnitentiæ dicato, incipiebat, vt ex R. *Abrabanele* diſcimus: Iubilæum Euangelicum prædicatione Pœnitentiæ Chriſtus aperuit S. Matth. 4. *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim Regnum Cælorum*. Clangore tubæ Iudaicus Iubilæus nuntiabatur; Iubilæum Euangelicum nuntiauit *Joannes*, cuius quaſi tubæ vox inſonuit in deſerto: *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim Regnum cælorum*. Nuntiarunt & Angeli laudantes Deum, & dicentes: *Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax bonæ hominibus voluntatis*. Quamdiu enim homo in peccato verſatur, pacem cum Deo non habet, quia *Non eſt pax impijs*, vt dicitur *Iſaiæ* 48. Sed etſi remiſſum ſit peccatum, abſterſáque per gratiam ſanctificantem culpæ labes, pœnæ tamen debito remanente nondum eſt pax perfecta hominis cum Deo; ſed pax omnibus modis perfecta & abſoluta, vtriuſque remiſſione, culpæ ſcilicet, ac pœnæ procuratur; quod per Indulgentiam Chriſtiani Iubilæi obtinetur. Legali Iubilæo ſerui manumittebantur; poſſeſſiones dominis reſtituebantur; Chriſtiano Iubilæo à ſeruitute peccati redempti, ad æternam hæreditatem reducimur. Quemadmodum verò, licet omnes vitæ Chriſtianorum dies perpetuum Sabbatum, ſiue Dies Dominicus eſſe debeant, vt docet *Clemens Alexandrinus*, Libro 7. *Stromatum*; nihilominus tamen ſpiritale Sabbatum ſiue Diem Dominicum ſtatis diebus ritè celebramus: Ita licet totum Legis Euangelicæ tempus Iubilæus ſit perpetuus; ipſum tamen ritè ſelectis temporibus celebrat Eccleſia, quibus cæleſtis Theſaurus pretioſo Chriſti Sanguine comparatus à Summo Pontifice, qui Eccleſiæ vniuerſæ Chriſti vice præeſt, aperitur, & Fidelibus Pœnitentiâ priùs expiatis, ac rectè diſpoſitis diſpenſatur.

C A-

CAPVT III.

REGVLÆ INDVLGENTIARVM

Diſpenſationem, vſumque Spectantes.

REGVLA I.

Indulgentias concedere poſſunt Summus Pontifex & Epiſcopi; Ille quidem Plenaria toto quà latè patet Orbe Chriſtiano; iſti verò in Diœceſibus ſuis, & ſecundùm menſuram Canonum.

CVM enim Theſaurus Indulgentiarum commune ſit Eccleſiæ bonum, ab ijs ſolis diſpenſari poteſt, qui Eccleſiæ præſunt. *Ea enim quæ ſunt multitudinis alicujus, diſtribuuntur ſingulis de multitudine ſecundùm arbitrium ejus, qui multitudini præeſt.* Cùm igitur Summus Pontifex vniuerſæ præſit Eccleſiæ cum plenitudine Poteſtatis, Indulgentias totoquà latè patet orbe Chriſtiano concedere poteſt.

Epiſcopus verò Chriſti vice & ordinatione Eccleſiæ portioni præeſt, *Solúſque propriè Prælatus Eccleſiæ dicitur, ideóque ſolus quaſi Sponſus Eccleſiæ annulum recipit: Quamobrem & ipſe ſolus habet plenam poteſtatem in diſpenſatione Sacramentorum, & Iuriſdictionem in foro cauſarum, quaſi perſona publica; alij autem ſecundum quòd ab eo eis committitur. Sed Sacerdotes qui plebibus præficiuntur, non ſunt ſimpliciter Prælati, ſed quaſi Coadiutores: Vnde in conſecratione Sacerdotum Epiſcopus di-*
„ *cit*, Quantò fragiliores ſumus, tantò magis his au-
„ xilijs indigemus: *Et propter hoc etiam non omnia Sacramenta diſpenſant. Vnde Sacerdotes Parochiales, vel Abbates, aut alij hujuſmodi Prælati non poſſunt Indulgentias dare.* Verba ſunt *S. Thomæ* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt 1. Articulo 4. Quæſt. 2. Hinc Abbatibus prohibetur Indulgentiarum conceſſio Cap. *Accedentibus*, Extra, *De Exceſſibus Prælatorum*.

Confirmatur ex *Martini Quinti* Conſtitutione in Concilio Conſtantienſi edita, quà ſuſpectos de Vuicleſiana Hæreſi inter cætera interrogari iubet, *Vtrum credant quòd Papa omnibus Chriſtianis verè contritis & confeſſis, ex cauſa pia & juſta, poſſit concedere Indulgentias in remiſſionem peccatorum: & quòd ſinguli Epiſcopi ſuis ſubditis, ſecundùm limitationem ſacrorum Canonum poſſint etiam illas concedere.*

Modus porrò Indulgentijs ab Epiſcopo concedendis præſcribitur Cap. *Cùm ex eo*, Extra, *De Pœnitentijs & Remiſſionibus*, quod ex Concilio Lateranenſi ſub *Innocentio III.* ſumptum eſt, *Quia* (inquit) *per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claues Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio eneruatur, decernimus, vt cùm dedicatur Baſilica, non extendatur Indulgentia vltra annum, ſiue ab vno, ſiue à pluribus Epiſcopis dedicetur; ac deinde in Anniuerſario Dedicationis Tempore quadraginta dies de injunctis Pœnitentijs Remiſſio indulta non excedat.* Et infra: *Hunc quoque dierum numerum Indulgentiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet caſibus aliquoties conceduntur; cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus moderamen conſueuerit obſeruare.* Idemque confirmatur Cap. *Indulgentiæ*, in Sexto.

REGVLA II.

Archiepiſcopus Indulgentias in tota Prouincia ſua concedere poteſt ſecundùm menſuram Canonibus præſcriptam, etiam ſi ſacram Prouinciæ Viſitationem actu non obeat.

HÆc Regula traditur Cap. *Noſtro*, Extra, *De Pœnitentijs & Remiſſionibus*, quod eſt *Honorij III.* ad quemdam Archiepiſcopum Reſcriptum. *Noſtro* (inquit) *poſtulaſti certificari Reſponſo, vtrum per tuam Prouinciam poſſis concedere Remiſſionis literas generales: Nos igitur tuæ Fraternitati breuiter reſpondemus, Quod per Prouinciam tuam liberè potes hujuſmodi concedere literas: Ita tamen quòd Statutum Generalis Concilij non excedas.* Nec ad tempus quo Prouinciam luſtrat Archiepiſcopus hanc facultatem Ius reſtringit.

REGVLA III.

Indulgentiæ ab Epiſcopis conceſſæ, eorum duntaxat Diœceſanis proſunt.

ID conſtat ex Cap. *Quod autem*, quod Reſponſum eſt *Alexandri III.* Cantuarienſi Archiepiſcopo datum. *Cum* (inquit) *à non ſuo Iudice ligari nullus valeat, vel abſolui, Remiſſiones prædictas prodeſſe illis tantummodo arbitramur, quibus vt proſint, proprij Iudices ſpecialiter indulſerunt.*

REGVLA IV.

Epiſcopi in foro Pœnitentiæ non ſolùm quadraginta dierum, ſed plurium dierum & annorum Indulgentias, juſtâ de causâ, largiri poſſunt.

SAcris namque Canonibus, & Summorum Pontificum Decretis modus præſcriptus non eſt Epiſcopalibus Indulgentijs, niſi quæ publicè, ac ſolemni ritu in foro externo conceduntur; non autem ijs quæ in foro Pœnitentiæ diſpenſantur: Quod Proſper *Fagnanus* ex *Innocentij Quarti* interpretatione confirmat, Cap. *Cum ex eo*, Extr. *De Pœnit. & Remiſſ.*

REGVLA V.

Epiſcopus electus atque confirmatus, & Legati Apoſtolici, quamuis Sacerdotes non ſint, poſſunt Indulgentias concedere.

POteſtas enim Indulgentias concedendi Iuriſdictionem ſequitur: & quia Diaconi, & alij non Sacerdotes poſſunt habere Iuriſdictionem, vel commiſſam, ſicut Legati; vel ordinariam ſicut Electi; ideò poſſunt Indulgentias concedere etiam non Sacerdotes; quamuis non poſſint abſoluere in foro Pœnitentiali, quæ functio eſt Ordinis.

REGVLA VI.

Summus Pontifex & Epiſcopi peccati mortalis rei Indulgentias nihilominus concedere poſſunt.

INdulgentiarum enim conceſſio eſt actus Iuriſdictionis: Peccatum porrò non priuat hominem Juriſdictione, vt ſacrum Concilium Oecumenicum Conſtantienſe contra *Vuicleff* & *Joannis Hus* errores declarauit: Et ideò Indulgentiæ æquè proſunt ſi ab eo concedantur qui lethalis peccati reus eſt, ac ſi ab eo concederentur qui eſt ſanctiſſimus. *Cùm non remittat pœnam ex vi ſuorum meritorum, ſed ex vi meritorum reconditorum in Theſauris Eccleſiæ:* (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 1. Art. 4. Quæſtiunc. 4.)

REGVLA VII.

Ad Indulgentiæ valorem cauſa iuſta & legitima requiritur.

INdulgentiarum enim conceſſio eſt Theſauri ſpiritualis diſpenſatio, quæ pro mero Summi Pontificis & Epiſcoporum arbitrio fieri non poteſt. Qui enim communia Eccleſiæ bona temporalia donare non poſſunt ſo-

Jn imperio, multò minùs bona communia ſpiritualia ſolo ex imperio poſſunt effundere, cùm hæc maioris ſint pretij & excellentiæ;. & ſint iſtorum non minùs quàm illorum diſpenſatores, non domini. Hinc *S. Thomas* in 4. *Senteatiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. Tria neceſſaria eſſe docet ad Indulgentiarum valorem, ſcilicet Auctoritatem in dante, charitatem in recipiente, pietatem in cauſâ. Quæcumque autem cauſa vergit in honorem Dei, & vtilitatem proximi, pia cenſentur. Quod autem vulgò dicitur in Scholis, Indulgentias indiſcretas nihilominus validas eſſe, verum eſt (inquit Cardinalis *Cajetaaus*) de indiſcretis quoad euentum, non autem de indiſcretis quoad cauſam. *Sunt enim Indulgentiæ iadiſcretæ ratione euentus, quaada Indulgentiæ aliàs bene conceſſæ, pariunt propter earum multitudinem quaſi contemptum, aut ipſarum, aut ſatisfactionum pœnitentialium, & tales ſunt validæ. Sed ſi ſunt indiſcretæ, quia careat rationabili cauſa, aut omninò, aut quoad tantam quantitatem, ſunt inualidæ.* Atque hoc ſenſu intelligendus eſt *S. Thomas* loco proximè citato ad primum dicens: *In arbitrio dantis Indulgentiam eſt taxare quantùm per Indulgentiam de pœna remittatur. Si tamen inordinatè remittat, ita quòd homines quaſi pro nihilo ab operibus Pœnitentiæ reuocentur, peccat faciens tales Indulgentias: nihilominus quis plenam Indulgentiam conſequitur.* Quamobrem ſacra Synodus Tridentina Seſſione 25. *In Indulgentijs concedendis moderationem juxta veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhiberi cupit; ne nimia facilitate Eccleſiaſtica Diſciplina eneruetur.*

Tractatu 9. De Suſcipientibus Indulgentias, Quæſtione 2.

REGVLA VIII.

Cauſa legitima concedendi Indulgentias cenſendam eſt temporale ſubſidium ad ſpiritualia ordinatum.

SIc reſpondet *S. Thomas*, in 4. *Seatentiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 3. *Temporalia* (inquit) *ad ſpiritualia ordinantur, quia propter ſpiritualia temporalibus vti debemus: Et ideò pro temporalibus ſimpliciter non poteſt fieri Indulgentia, ſed pro temporalibus ordinatis ad ſpiritualia; ſicut repreſſio inimicorum Eccleſiæ, qui pacem Eccleſiæ perturbant; vel ſicut conſtructio Eccleſiarum, & pontium, & aliarum eleemoſynarum collatio. Nec ſit ibi ſimonia; quia non datur ſpirituale pro temporali, ſed pro ſpirituali.* Sic Indulgentiæ Plenariæ generatim primùm conceſſæ ſunt Cruce-Signatis, qui contra Turcas, aut Mauros pugnaturi, in Terram-Sanctam, vel in Hiſpaniam proficiſcerentur, aut pecuniâ, vel qualibet operâ præſtitâ tam ſanctum opus promouerent. Sic Epiſcopus Andeganenſis quintam partem Pœnitentiæ peccatorum Confeſſione expiatorum relaxauit ijs, qui Templi Militibus beneficia ſua obtuliſſent, vt teſtatur *Sugerius* Abbas, Epiſt. 21. apud *Duchesnium* Tom. 2. Collectionis *Hiſtor. Franc.* Sic *Mauritius* Pariſienſis Epiſcopus Indulgentias conceſſit ijs, qui ad Cathedralis Eccleſiæ Sanctiſſimæ Virgini Deiparæ ſacræ fabricam nummus conferrent. Sic *Innocentius IV.* Indulgentiam contulit ijs, qui eleemoſynam erogarent, in Eccleſiæ fabricam, quam Anglorum Rex magnificentiſſimè exſtruebat, vt ex ipſius Epiſtola 104. colligitur. Prouidè tamen ſtatuit Sacra Synodus Tridentina, *Prauos quæſtus omnes pro Indulgentijs conſequendis, vnde plurima Chriſtiano populo abuſuum cauſa fluxit, omninò abolendos eſſe.*

REGVLA IX.

Pro cauſis merè ſpiritualibus multò magis concedi poſſunt Indulgentiæ.

ITa reſpondet *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſtione 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 3. ad ſecundum. *Dicendum* (inquit) *quòd etiam pro purè ſpiritualibus poteſt fieri Indulgentia, & ſic quandoque, ſicut quicumque orat pro Rege Franciæ, habet decem dies de Indulgentia à Papa Innocentio Quarto*; Ob inſignia nimirum officia & beneficia quæ olim erga Sedem Apoſtolicam Chriſtianiſſimi & Piiſſimi Principes præſtiterunt; quia ſeptem, vel octo Pontifices Apoſtolica Sede deturbatos ſuis impenſis & ſuorum ſanguine reſtituerunt, aut ait *Nauarrus* in Tract. *De Oratione & Horis Canonicis*, Cap. 17. Num. 90. & Vrbes, ac Prouincias, Romamque ipſam Orbis Chriſtiani caput Eccleſiæ Romanæ Regiâ munificentiâ contulerunt. *Clemens* quoque *Septimus* pro Rege Chriſtianiſſimo preces Deo fundentibus centum dies, *Leo Decimus* annum Indulgentiarum conceſſit, vt refert *Durantus* Lib. 2. *De Ritibus Eccleſiæ*, Cap. 33. Num. 18. *Et ſimiliter Crucem prædicantibus datur quandoque eadem Indulgentia, quæ Crucem accipientibus.*

REGVLA X.

Exiſtentibus in peccato mortali Indulgentiæ non proſunt.

INdulgentiæ namque ſunt Relaxationes pœnæ temporalis peccato debitæ: Nulli autem poteſt dimitti pœna, niſi cui iam dimiſſa eſt culpa. *Qui enim non eſt conſecutus operationem Dei in remiſſionem culpæ, non poteſt conſequi remiſſionem pœnæ à Miniſtro Eccleſiæ, neque in Indulgentijs, neque in foro Pœnitentiali*; (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. & Quæſt. citatis, Articulo 5. Quæſtiuncula 1.) Vndè Indulgentias Eccleſia non concedit niſi *Contritis & Confeſſis*, vt patet ex Pontificijs Diplomatibus. Qui enim non eſt Contritus & Confeſſus, non poteſt abſolui. Indulgentia autem Abſolutio quædam eſt.

REGVLA XI.

Opus cujus intuitu conceditur Indulgentia, fieri debet ab homine in gratiâ exiſtente.

HAnc opinionem & tutiorem, & rationi magis conſentaneam eſſe probat Cardinalis *Cajetanus*, primò ex Indulgentiarum formulis, quibus Indulgentia concedi ſolet *Omnibus verè pœnitentibus & confeſſis*, qui talem Eccleſiam viſitauerint, qui toties ieiunauerint, & pro his & illis Eccleſiæ neceſſitatibus orauerint, vel ad tale opus manus porrexerint adiutrices. Præterea, ſicut theſaurus ciuilis pro cauſa dumtaxat ciuili; ita theſaurus vitalis pro cauſa tantùm vitali diſpenſatur. Theſaurus porrò Indulgentiarum eſt theſaurus vitalis, vtpote ex Paſſionibus Chriſti, meritiſque Sanctorum conſtans, æternæque vitæ tollens impedimenta: Igitur pro cauſa dumtaxat vitali diſpenſatur. Cùm igitur opus extra gratiam factum non ſit viuum, ſed mortuum; ad Indulgentiam obtinendam non ſufficit. Viua certè ſunt quæcumque ad diſpenſationem theſauri Indulgentiarum concurrunt. Viuit Chriſtus Summus Sacerdos, qui præcipuus eſt Indulgentiæ diſpenſator: Viuunt Sancti, quorum meritis Indulgentiæ fructus impetratur: Viuit qui particeps eſt Indulgentiæ: Viuat ergo neceſſe eſt & Indulgentiæ cauſa, ſiue opus cujus intuitu confertur, & quod ad illius participationem imperatur. Quæ eſt enim conuentio lucis ad tenebras, & vitæ ad mortem? Nec obſtat, quòd Pontifex dans Indulgentiam mortuus eſſe poſſit morte peccati, quoniam ipſe Miniſter tantùm eſt, & velut inſtrumentum Chriſti ad cœleſtis Theſauri diſpenſationem concurrit. Ad cauſam enim principem reſpiciendum eſt, vt exemplum confirmat domini in gratiæ ſtatu conſtituti, qui per improbum diſpenſatorem eleemoſynas diſtribuit: Opus enim illud viuum eſt, non obſtante ſpirituali morte miniſtri: Cùm igitur conceditur Indulgentia ijs, qui tot Eccleſias viſitauerint, & in ijs pro his & illis Eccleſiæ neceſſitatibus Deum orauerint, qui toties ieiunauerint, qui eleemoſynas erogauerint, neceſſe eſt, vt opera illa fiant ab homine in gratiæ ſtatu exiſtente; alioqui non conſequetur Indulgentiam, etſi ſit in gratia conſtitutus cùm Indulgentiæ fructus percipiendus eſt.

Ne verò quis obſtrepat; Ad Indulgentiam ſufficere auctoritatem in dante, gratiam in recipiente, pietatem in cauſa: Ex hoc enim, quòd exigitur pietas in cauſa, hoc eſt, in opere pro quo datur Indulgentia, conſequens eſt, quòd exigatur etiam vita: Nam pietas ipſa, niſi ſit viua, pietas non eſt, cùm nulla ſit Chriſtiana virtus ſine charitate; (inquit Cardinalis *Cajetanus* Tractatu 10. *De Suſcipientibus Indulgentias*, Quæſtione 2.)

Paſtores itaque, Concionatores, & conſcientiarum

Mo-

Moderatores auctores eſſe debent Fidelibus, eoſque adhortari, vt Iubilæi, vel aliarum Indulgentiarum tempore antè omnia Sacramentali Confeſſione conſcientiam expurgent, deinde opera faciant Pontificio Diplomate, aut Epiſcopi Mandato præſcripta ad Indulgentiam conſequendam.

R E G V L A XII.

Ad Plenariam Indulgentiam, etiam Iubilæi conſequendam, totis viribus eniti, & omni ſtudio contendere neceſſe eſt ad ſatisfaciendum Iuſtitiæ Diuinæ congruis, & diuturnis Pœnitentiæ laboribus.

HÆc Regula colligitur ex *S. Cypriano*, qui Indulgentias illis dumtaxat Lapſis concedi voluit, qui Pœnitentiæ maximam partem impleuiſſent. Sic enim ſcribit ad Confeſſores Epiſtolâ 10. *Et ideò peto vt eos quos ipſi videtis, quos noſtis, quorum Pœnitentiam ſcitis, deſignetis nominatim libello*, &c. Aliter conceſſam Indulgentiam eſſe ait contra Eccleſiæ Diſciplinam, *Contra Euangelij legem*. Prouiſorium denique Decretum Africana ſimul, & Romana Eccleſia ediderunt, vt ijs dumtaxat Indulgentia, quam Martyres pro ipſis poſtulauerant, concederetur, qui in ipſo Pœnitentiæ ſtadio morte interciperentur. Ita enim ſcribit Romanus Clerus Epiſtolâ inter Cyprianicas 31. *Eorum autem quorum vitæ ſuæ finem vrgens exitus dilationem non poteſt ferre, actâ Pœnitentiâ, & profeſſâ frequenter ſuorum deteſtatione factorum, ſi lacrymis, ſi gemitibus, ſi fletibus dolentis ac verè pœnitentis animi ſigna prodiderint, cùm ſpes viuendi ſecundùm hominem nulla ſubſtiterit, ita demum cautè, & ſollicitè ſubueniri, Deo ipſo ſciente quid de talibus faciat.*

Eamdem Regulam confirmat præclara hæc eiuſdem Sanctiſſimi Epiſcopi, & Martyris Sententia, in Tractatu De Lapſis: *Si precem toto corde quis faciat, ſi veris Pœnitentiæ lamentationibus, & lacrymis ingemiſcat, ſi ad veniam delicti ſui Dominum iuſtis, & continuis operibus inflectat, miſereri talium poteſt.·.·Poteſt ille Indulgentiam dare, ſententiam ſuam poteſt ille deflectere. Pœnitenti, operanti, roganti poteſt clementer ignoſcere, poteſt in acceptam referre quicquid pro talibus, & petierint Martyres, & fecerint Sacerdotes.*

Sed & Nicæna Synodus Canone 12. ijs tantùm Indulgentias ab Epiſcopis concedi ſtatuit, qui in Pœnitentiâ implendâ feruorem maximum præ ſe tuliſſent, non qui negligenter ſe geſſiſſent. *Quotquot* (inquit) *metu, & lacrymis, atque patientiâ, vel bonis operibus, rebus ipſis conuerſionem ſuam, non ſimulatione demonſtrant; hi definitum tempus auditionis implentes, cum demum Fidelibus in oratione communicent: Poſtmodum verò licebit Epiſcopo de his aliquid humaniùs cogitare. Quicumque verò indifferenter tulerunt, & aditum introeundi Eccleſiam ſibi arbitrati ſunt ad conuerſionem poſſe ſufficere; hi definitum modis omnibus tempus impleant.*

Hinc Concilium Salegunſtadienſe, Canone 18. Indulgentias illis nequaquam profuturas declarauit, qui vt pœnis ſatisfactorijs à Confeſſario ſuo, aut ab Epiſcopo pro peccati grauitate ſibi imponendis ſe liberarent, Romam pergebant, Plenam Indulgentiam à Summo Pontifice impetraturi. *Quia* (inquit) *multi tantâ mentis ſuæ falluntur ſtultitiâ, vt in aliquo capitali crimine inculpati Pœnitentiam à Sacerdotibus ſuis accipere nolint, in hoc maximè confiſi, vt Romam euntibus Apoſtolicus omnia ſibi peccata dimittat: Sancto viſum eſt Concilio, vt talis Indulgentia illis non proſit, ſed priùs iuxta modum delicti Pœnitentiam ſibi datam à ſuis Sacerdotibus adimpleant: Et tunc Romam ſi velint ire, ab Epiſcopo proprio licentiam, & litteras ad Apoſtolicum ex eiſdem rebus deferendas accipiant.*

Hinc *Gregorius VII.* Lincolnienſi Epiſcopo Indulgentiam delictorum roganti eâ lege conceſſit, vt Pœnitentiam pro viribus ageret. *Abſolutionem prætereà peccatorum tuorum* (inquit) *ſicut rogaſti, Auctoritate Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli fulti, quorum vice quamuis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus: ſi tamen bonis operibus inhærendo, commiſſos exceſſus plangendo quantùm valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris.*

" Ex quibus apparet (inquit Cardinalis *Baronius* hæc referens ad annum 1073. Numer. 71. Sedis Apoſto- "
" licæ Indulgentias illis communicari, qui quantùm "
" ſuppetunt vires, benè operari non prætermittunt; "
" non autem ignauis, otioſis, ac negligentiâ torpeſcen- "
" tibus. Hinc *Gregorius VIII.* cùm Eccleſiam Beneuen- "
ti dedicaſſet, ait Populo: *Tutius eſt vt agatis Pœnitentiam, quàm vel tertiam partem, vel aliquotam vobis remittam.* Refert *Petrus Cantor* Pariſienſis, in Summa *De Sacramentis, & Animæ Conſilijs.*

Hinc *S. Antoninus*, 1. P. Tit. 10. Cap. 3. §. 3. ait: *Nec credant quòd propter has Indulgentias generales minùs teneantur agere Pœnitentiam in hac vitâ; & horum dictum ſatis videtur concordare æquitati, vt notat Innocentius.*

Hanc Regulam confirmat Cardinalis *Caietanus*, qui hanc de Indulgentijs Quæſtionem, Luthero contra Indulgentias prædicante, & ſcripturiente, quàm accuratiſſimè tractauit, Tractatu 10. *De Suſcipientibus Indulgentias*, Quæſtione 1. *Sunt* (inquit) *confeſſi in gratiâ duplicis ordinis: Quidam ſolliciti ad ſatisfaciendum per ſe ipſos pro peccatis ſuis: Quidam negligentes ſatisfacere per ſe ipſos. Primi condignas Pœnitentias vel petunt à Confeſſoribus ſibi imponi, parati eas implere, vel ſponte illas aſſumunt, dum continuè ſtudent per ſua ſancta opera ſatisfacere, ieiunando, orando, eleemoſynas dando, &c. Secundi verò legitimam Pœnitentiam aut rogant, aut læti ſuſcipiant, & cùm illam impleuerint, quàm ſciunt eſſe minimam, non curant ampliùs de ſatisfaciendo. Et hi ſunt quibus Indulgentiæ non proſunt, iudicio meo. Nullus enim indigens alienâ ſatisfactione pro pœnâ ſibi debitâ, conſequitur veraciter fructum Indulgentiæ: Sed quilibet in gratia conſtitutus, negligens ſatisfacere per ſe ipſum, eſt indignus aliena ſatisfactione pro pœna proprijs peccatis debitâ: Ergo nullus conſtitutus in gratia, negligens ſatisfacere per ſe ipſum, acquirit fructum Indulgentiæ.*

Prætereà, in qualibet benè ordinata Republica, quantumcumque rationabilis adeſſet quandoque cauſa diſpenſandi communem theſaurum in ciues grauatos ære alieno; negligentes tamen ſoluere, indigni cenſerentur adiutorio theſauri: Ex eo enim quòd poſſunt de ſuo ſoluere, & non curant, indignos ſe reddunt tali ſubleuamine. Et niſi tales pro indignis haberentur, foueretur negligentia; quoniam alij horum exemplo ad ſimilem negligentiam prouocarentur: Legis autem eſt facere non negligentes, ſed virtuoſos. Cùm igitur Eccleſia ſit à Deo ordinata, æquum non eſt vt ſpiritualis diſpenſatio Theſauri negligentes ſatisfacere pro dignis habeat. Hoc enim verè eſſet euertere Satisfactiones Pœnitentiales. Non proſunt igitur Indulgentiæ conſtitutis in gratiâ negligentibus ſatisfacere per ſe ipſos, quoniam indigni ſunt Indulgentiâ.·.· Parati autem ad ſatisfaciendum per ſe ipſos ſunt, non qui negligunt per ſe ipſos ſatisfacere, ſed illi ſoli quorum voluntas ſic eſt ad ſatisfaciendum parata, quòd non retardat opus niſi impedita.

Id confirmatur ex antiqua forma Indulgentiæ, quâ dicitur concedi *Verè Pœnitentibus*, quibus verbis ſignificatur, *Indulgentias non conſequi Pœnitentes negligentes, ſed Pœnitentes ſollicitos, qui ſoli ſunt verè Pœnitentes.*

Denique, (inquit Pijſſimus, & Doctiſſimus Cardinalis) ſecundùm hanc ſententiam *ſoluuntur omnes quæſtiones tam de nimis largo Dei ſoro, quàm de omittendis ſuffragijs pro plenariè abſolutis in morte, quàm de admiratione Sapientum, & oblocutionibus detrahentium, & excitantur Chriſti Fideles ad Pœnitentiæ opera. Nec aliquid adimitur efficaciæ Indulgentiarum, ſicut nihil adimitur efficaciæ Sacramentorum ex hoc quòd oportet accedentes ad illa eſſe dignè diſpoſitos, ſi fructuoſa ſibi eſſe volunt: Soli ſiquidem indigni Indulgentiâ ab illius fructu iuxta hunc dicendi modum excluduntur.*

Hanc Regulam pariter confirmat *Ioannes Heſſelius* Doctor, & Profeſſor Louanienſis Academiæ, vnuſque è Concilij Tridentini Theologis, Parte ſecunda Catechiſmi, Cap. 46. *Si Plenariam* (inquit) *Indulgentiam acciperet omnis qui vtcumque contritus eſt, & confeſſus, qui eſt in ſtatu gratiæ, malè diceret Bonifacius VIII. Extrauag.* Antiquorum, *quòd vnuſquiſque plus mereretur, & efficaciùs conſequeretur Indulgentias, qui Baſilicas ipſas ampliùs, & deuotiùs frequentaret. Quare non eſt putandum, vt quidam doceat, quòd quicumque Indulgentiarum particeps fuerit, ſi ſtatim moreretur, abſque vllâ pœnâ continuò ad cæli gaudia tranſiturus ſit. Multùm oportet pro peccato pœnitere, &*

teat, & valdè piè perfectèque participet Indulgentias, cui hoc contingit. Et reuera ſi ad hoc vt Plenarias Indulgentias homines acciperent, ſufficeret eos eſſe in ſtatu gratiæ; plurimùm euacuaretur ſtudium Pœnitentiæ, & ſatisfactionis; nec vellent homines vllam ſubire Pœnitentiam, ſi putarent ſe alioquin Plenarias Indulgentias, & totius promeritæ pœnæ condonationem eſſe accepturos.

Ad Praxim igitur quod attinet, *Conſulendum eſt eis qui Indulgentiam conſequuntur, ne propter hoc ab operibus Pœnitentiæ iniunctis abſtineant; vt etiam ex his remedium conſequantur; quamuis à debito pœnæ eſſent immunes; & præcipuè quia quandoque ſunt plurium debitores quàm credunt;* (inquit *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum* Diſt. 20. Quæſtion. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 1. ad quartum.) Et ante ipſum *Gulielmus Pariſienſis* Tractatu *De Sacramento Ordinis*, Cap. 4. *Cùm* (inquit) *certum ſit, eos ſolos Indulgentias percipere, qui mundi ſunt, & immunes à mortalibus peccatis: Nulli autem eſt certum quòd immunis ſit, & mundus ab illis: Nulli ergo certum eſt quòd Indulgentias percipiat; Certum eſt autem vnicuique ſe eſſe debitorem iniunctæ Pœnitentiæ, vel iniungendæ: Quare certum eſt, Neminem debere propter huiuſmodi Indulgentias ceſſare ab agenda Pœnitentia, ne committat ſe periculo, & inæſtimabilem acerbitatem ignis Purgatorij incurrat.*

REGVLA XIII.

Totam Indulgentiam non conſequitur quicumque facit opus cuius gratiâ Indulgentia conceſſa eſt, ſed qui meliori quo poteſt modo, ſtudióque feruentiore facit.

HÆc Regula colligitur ex *S. Thoma*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. & Quæſtion. mox indicatis Articulo 3. Quæſtiuncula ſecunda, ad tertium. *Quando* (inquit) *datur Indulgentia indeterminatè ei, qui dat auxilium ad fabricam Eccleſiæ, intelligitur tale auxilium quod ſit conueniens ei, qui auxilium dat; & ſecundùm hoc plus vel minùs de Indulgentia conſequitur: Vnde etiam aliquis pauper dans vnum denarium conſequitur totam Indulgentiam; non autem diues, quem non decet ad opus tam pium, & fructuoſum ita parum dare: Sicut non diceretur Rex alicui homini auxilium facere, ſi ei obolum daret.*

REGVLA XIV.

Alijs operibus ſatisfactorijs Deum magis promeremur, quàm Indulgentijs.

ITa docet *S. Thomas* loco mox citato, ad ſecundum: *Quamuis* (inquit) *huiuſmodi Indulgentiæ multùm valeant ad remiſſionem pœnæ, tamen alia opera ſatisfactionis ſunt magis meritoria reſpectu præmij eſſentialis; quod in infinitum meliùs eſt quàm dimiſſio pœnæ temporalis.*

Et Articulo 5. Quæſtiuncula 2. ad ſecundum: *Propter Indulgentia* (inquit) *non debet diſſolui Regularis obſeruantia; quia Religioſi magis merentur Religionem ſuam ſeruando, quantùm ad præmium vitæ æternæ, quàm Indulgentias exquirendo; quamuis minùs quantùm ad dimiſſionem pœnæ, quod eſt minùs bonum.*

REGVLA XV.

Non Viuis ſolùm, ſed etiam Defunctis proſunt Indulgentiæ à Summo Pontifice pro illorum leuamine conceſſæ, illiſque ſpeciatim à Fidelibus vitam hic mortalem agentibus applicatæ.

IDantiquus Eccleſiæ vſus probat, Indulgentias pro Defunctis concedentis. *Si quid autem tota per orbem frequentat Eccleſia, quin ita faciendum ſit diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt;* (inquit *S. Auguſtinus* Epiſtola 54. olim 118. ad *Ianuarium*.) Iis autem duntaxat proſunt, qui in Eccleſiæ Communione, & in gratia ſtatu obiere, cùm nondum diuinæ iuſtitiæ pro peccatis plenè ſatisfeciſſent; ac propterea in Purgatorium ad reliquas pœnas exſoluendas ſunt relegatæ. Proſunt autem ipſis, non per modum Abſolutionis, quia Summi Pontificis Iuriſdictioni non ſubſunt ampliùs, ſed per modum ſuffragij, (vt loquuntur Pontifices, & Theologi:) Id eſt, eo modo quo cætera piorum bona opera ſatisfactoria: ſcilicet orationes, Ieiunia, flagellationes, peregrinationes, eleemoſynæ defunctis ſuffragantur, non viâ iuſtitiæ, ſed quatenus diuina Miſericordia pro illorum Animabus hæc accepta habet. Cuius rei duplicem rationem affert Cardinalis *Caietanus* Tractatu 18. *De Indulgentijs*, Quæſtione 5. Prima eſt, quòd pœnæ noſtræ ſint alterius rationis à pœnis Animarum ſeparatarum, nec cum illarum acerbitate valeant comparari: Sicut pœna pecuniaria eſt alterius omninò rationis à pœna ſeruitutis, longéque leuior: Quò fit vt ſicut ſeruitus pecuniâ non redimitur ſecundùm iuſtitiæ rigorem, ſed ſecundùm acceptationem domini; ita pœnæ Animarum ſeparatarum pœnis ac ſatisfactionibus noſtris non redimantur ſecundùm iuſtitiæ rationem, ſed ſecundùm diuinæ Miſericordiæ diſpenſationem. Secunda ratio eſt, quòd forum noſtrum, in quo hic patimur, longè ſit diuerſum à foro, in quo Animæ ſeparatæ puniuntur. Forum noſtrum lene eſt, quaſi canonicum aut ciuile; iſtud ſeuerum, quaſi forum rerum capitalium. Quemadmodum igitur, ſi quis hic ob debita ſeruituti mancipatus eſſet, (vt olim fiebat) aut Clericus in forum rerum capitalium incidiſſet, non ſufficeret pecunia ad illum redimendum à ſeruitute; nec pœnæ canonicæ ſufficerent ad Clerici vitam redimendam: Ita non ſufficiunt pœnæ noſtræ, laborioſáque Pœnitentiæ opera ad ſatisfaciendum iuſtitiæ diuinæ pro Animabus in Purgatorio detentis; quæ tamen ſuffeciſſent ad ſatisfaciendum pro ipſis antequam corporibus ſolutæ, & in forum iræ ac ſeueritatis diuinæ iuſtitiæ tranſlatæ eſſent. Non enim patet nobis via Iuris aliqua, vt forum illud adeamus ad alicuius redemptionem; ſed vnâ diuinæ Miſericordiæ fiduciâ ſuffragia noſtra, ſatisfactionéſque Deo ad Animarum patientium leuamen offerimus. Summus tamen Pontifex eadem Auctoritate ſibi à Chriſto commiſſa confert Indulgentias ex Eccleſiæ Theſauro pro defunctis ac pro viuis, ſed longè diuerſo modo: Viuos ſiquidem abſoluit vt Iudex: Defunctis auxiliaria ſuffragia confert, diuinæ Miſericordiæ confidens, futurúmque ſperans, vt pro illorum leuamine hæc accepta habeat. Id exemplo illuſtremus. Princeps ciuitatis alicuius ex ærario publico ciues omnes ære alieno grauatos liberare decreuerit, quorum aliqui eius dominio ſubditi maneant; alij ſub alieno verſentur, propter debita ſeruituti addicti: In eo caſu eadem Auctoritate pecuniam diſpenſat ex publico ærario pro vtriſque; ſed Iuriſdictioni ſuæ ſubditos iudiciariâ etiam poteſtate abſoluit à debito; alienæ verò ſeruituti mancipatis ſubuenire non poteſt, niſi pecuniam in modum auxilij mittendo, ſi fortè eam acceptam habeat dominus, ipſóſque libertate donet. Pari quodam modo Summus Pontifex pœnas viuorum ac defunctorum peccatis debitas ex Eccleſiæ Theſauro ſoluturus, vtriſque cœleſtis Theſauri opes diſpenſat; ſed viuis applicat abſoluendo; defunctis ſuccurrendo, ſiue ſatisfactoria fidelium ſuffragia ad illorum liberationem vel leuamen Deo offerendo.

REGVLA XVI.

Quibuſcumque Purgatorij Animabus Plenaria Indulgentia applicatur, non ideò à pœnis ſtatim liberantur.

NOn enim certum eſt an huiuſmodi ſuffragium diuina Miſericordia pro illarum liberatione acceptum habuerit. Deinde id ſuffragiorum genus illis ſolis prodeſt, qui in hac vita vt ſibi prodeſſent meruerunt. Quamuis autem meruerint omnes qui in gratia, & charitate obierunt, vt hæc ſibi poſſent prodeſſe, non tamen vt hæc ſibi reipſa prodeſſent; ſed illi ſoli qui reuerentiâ ac deuotione ſingulari erga claues Eccleſiæ, & Indulgentias affecti fuere, qui Miſericordiâ, ſollicitudine ad ſatisfaciendum pro peccatis, ſtudio ad ſuffragandum Defunctis inſignes extitere; (inquit Cardinalis *Caietanus*.) In huiuſque rei confirmationem affert verba *S. Thomæ*, 3. P. Quæſt. 52. Art. 8. ad primum, ſcribentis, ex teſtimonio *S. Auguſtini* in Epiſtola ad *Euodium*, quod ſibi obiecerat, non poſſe concludi, *Quòd omnes illi qui in Purgatorio erant, cùm Chriſtus deſcendit ad Inferos, fuerint à Purgatorio liberati, ſed quod aliquibus eorum fuerit hoc beneficium collatum, illis ſcilicet qui iam ſufficienter purgati erant; vel etiam qui dum adhuc viuerent, meruerunt per fidem, & deuotionem ad Mortem Chriſti, vt eo deſcendente, liberarentur à*

tur à temporali Purgatorij pœna. Quòd ſi Chriſtus Pontifex futurorum bonorum, Plenariam, Indulgentiam Sanguine ſuo partam illis dumtaxat Animabus indulſit, quæ liberarentur à Purgatorij pœna, cùm deſcendit ad Inferos, quæ id ſingulari fide, & deuotione ad mortem eius futuram meruerant: Non eſt exiſtimandum, Indulgentiam Plenariam à Romano Pontifice Chriſti in terris Vicario Animabus Purgatorij conceſſam, & à Fidelibus in hac vitâ conſtitutis aliquibus ſpeciatim applicatam, illis ad pœnæ totius relaxationem plenámque liberationem ſuffragari, niſi fide & deuotione ad Indulgentias ſingulari ſollicitudine ad ſatisfaciendum pro peccatis, miſericordiâ ſtudióque ſuffragandi defunctis, alijsue pijs operibus Deo hunc in finem acceptis, æternóque eius conſilio prædeſtinatis, (inter quæ pietatem ac deuotionem ſingularem erga Paſſionem Chriſti, erga Sanctiſſimum Sacramentum, erga Deiparam Virginem, numerari piè exiſtimauerim,) vt ſibi Plenariæ Indulgentiæ ad plenam liberationem ſuffragarentur, dum hic viuerent, meruerunt.

Ex quibus patet, quid de Bullæ Sabbathinæ Priuilegio, & de Altaribus Priuilegiatis ſentiendum ac dicendum ſit, & quantâ ſobrietate prædicandæ ſint huiuſmodi Indulgentiæ à viris Religioſis, quibus *Clemens Quintus* in Concilio Vienenſi prohibuit. *In virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ, ne in Sermonibus ſuis Indulgentias pronuntient indiſcretas.*

REGVLA XVII.

Tempore Iubilæi quilibet tam Sæcularis quàm Regularis Confeſſarium eligere poteſt, quem voluerit, ex approbatis. Vnde Viri Religioſi, & Sanctimoniales Sacerdoti ſæculari, aut alterius Ordinis Regulari peccata ſua confiteri poſſunt, & ab ijs abſolui, repugnantibus etiam Superioribus Regularibus.

FAcultas enim eligendi Confeſſarium Pontificijs Diplomatibus ſub hac forma conceditur tempore Iubilæi: *Omnibus, & ſingulis Chriſti Fidelibus vtriuſque ſexus, tam Laicis quàm Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & Regularibus cuiuſuis Ordinis, & Congregationis, & Inſtituti, tam in Vrbe, quàm extra eam vbique locorum degentibus licentiam concedimus, & facultatem, vt ſibi ad hunc effectum eligere poſſint quemcumque Presbyterum Confeſſarium, tam Sæcularem, quàm cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularem ex approbatis à locorum Ordinarijs, qui eos ab Excommunicationis, Suſpenſionis, & alijs Eccleſiaſticis Sententijs, & Cenſuris, à Iure vel ab homine quauis cauſâ latis ſeu inflictis, nec non ab omnibus peccatis, exceſſibus, criminibus, & delictis, quantumuis grauibus, & enormibus, etiam locorum Ordinarijs, ſiue Nobis, & Sedi Apoſtolicæ quomodocumque reſeruatis, in foro conſcientiæ, & hac vice tantùm, abſoluere, & liberare valeant.*

Contrarium quidem *Clemens VIII.* declarauit olim Decreto quod incipit, *Ad perpetuam rei memoriam*: Sed ſupponebat facultatem tam amplam, & tam expreſſis verbis conceptam Pontificijs Litteris non concedi, ſed ſolùm eligendi quemcumque idoneum Confeſſarium, vt colligitur ex *Barboſa* Decretum illud commemorante Libro *De Officio, & Poteſtate Epiſcopi*, P.2. Allegatione 35. §. 64. *Vtrum autem* (inquit) *quando tempore Iubilæi ciuilibet tam Sæculari quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem conceditur, integrum ſit ipſi Regulari extra Religionem confiteri? Non poſſe, ex Decreto Clementis VIII. quod incipit*, Ad perpetuam rei memoriam, *reſoluunt Vgolinus*, &c. Suas, & Deceſſorum ſuorum Conſtitutiones interpretari potuit *Clemens VIII.* non Succeſſorum Pontificum, qui facultatem concedunt quibuſlibet Fidelibus, etiam cuiuſuis Ordinis, & Congregationis Regularibus, eligendi tempore Iubilæi *Quemcumque Presbyterum Confeſſarium, tam Sæcularem, quàm cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularem ex approbatis à locorum Ordinarijs.* Cùm itaque *Fauores conueniat ampliari*, vt habet Regula Iuris: &, *Beneficia Principum quàm latiſſimè debeat interpretari*: Non eſt cur gratiæ Regularibus tempore Iubilæi Pontificijs Litteris conceſſæ reſtringantur: Nec à quouis Superiore Regulari prohiberi poſſunt Viri Religioſi, aut Moniales, ne illis fruantur.

REGVLA XVIII.

Iubilæi tempore ſemel tantùm hac gratiâ frui poſſunt Regulares, Confeſſariúmque Sæcularem, aut alterius Ordinis Regularem eligere. Vnde Viri Religioſi, aut Moniales exemptæ Confeſſionem inualidam ac nullam ederent; ſi alterâ vice peccata deponerent apud ſæcularem Sacerdotem, aut alterius Ordinis Regularem à Prælatis ſuis Regularibus non approbatum, ſine abſque eorum licentiâ.

POntificijs enim Diplomatibus hæc eligendi Confeſſarium tam ampla facultas ipſis conceditur *Ad hunc effectum*, id eſt, ad Indulgentiam Iubilæi conſequendam, *& hac vice tantum.*

REGVLA XIX.

Cùm Iubilæum pluribus hebdomadis durat, Indulgentiam Iubilæi bis non conſequitur qui opera Pontificio Diplomate præſcripta bis peragit; verbi gratiâ, qui primo, & ulteriu hebdomade ſtatu Ieiunia obſeruat, Eccleſias adit Stationibus deſtinatas, preces fundit, peccata confitetur, & Sacram Euchariſtiam percipit.

HÆc Regula colligitur, tum ex Pontificijs Diplomatibus, quæ hanc Indulgentiam ſemel tantùm obtineri ſignificant, tum ex *S. Thoma* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20 Quæſt. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. ad quartum. *Quandocumque* (inquit) *Indulgentia ad determinatum tempus datur; vt cùm dicitur*, Quicumque vadit " ad Eccleſiam talem vſque ad tale tempus, habeat tan- " tùm de Indulgentia; *intelligitur ſemel tantùm: Sed ſi in* " *aliqua Eccleſia ſit Indulgentia perennis, ſicut in Eccleſia Beati Petri quadraginta dierum, tunc quoties vadit aliquis, toties Indulgentiam conſequitur.*

REGVLA XX.

Probanda, & laudanda eſt Piorum ſollicitudo qui opera Pontificio Iubilæi Diplomate præſcripta bis faciunt.

HÆc enim repetitio ipſis prodeſt ad accurationem, & pleniorem ſatisfactionem, ampliúſque meritum, & ad eiuſdem Indulgentiæ fructum vberiorem conſequendum, ſi fortè prima vice non ita diſpoſiti fuerint vt totum à Deo obtinerent. Atque piæ illi deuotorum Chriſti famulorum ac famularum conſuetudini, praxíque fauet *Bonifacius VIII* Extrauag. *Antiquorum*, Extra, *De Pœnitentijs, & Remiſſionibus*, dicens: *Vnuſquiſque tamen plus merebitur, & Indulgentiam efficaciùs conſequetur, qui Baſilicas ipſas ampliùs, & deuotiùs frequentabit.*

REGVLA XXI.

Sacerdotes, & Clerici, Virique Religioſi, & Sanctimoniales, adeuntes Eccleſias ſuas, quarum Viſitationi annexa eſt Indulgentia vel in perpetuum, vel ſtatis temporibus, non minorem (ſi cætera ſint paria) conſequuntur Indulgentiam ijs, qui e locis remotiſſimis ad eaſdem accedunt cum in ſue moraturi.

HAnc Regulam tradit *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 1. Art. 3. Quæſtiuncula 2. ad quartum: *Ille* (inquit) *qui eſt vicinus Eccleſiæ, & etiam Sacerdos, & Clerici, conſequuntur tantam Indulgentiam, ſicut illi qui venirent à mille dietis; quia remiſſio non proportionatur labori, ſed meritis quæ diſpenſantur: Sed ille qui plus laboraret, plus de merito acquireret.*

REGVLA XXII.

Iubilæum aut Indulgentias alijs, ſeu viuis, ſeu defunctis applicare, aut fructum earum ad illos transferre Fideles non poſſunt, qui opera peragunt pro illis conſequendis præſcripta, niſi Pontificijs Litteris id exprimatur.

HÆc Regula colligitur ex *S. Thoma*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 3. ad ſecundum: *Opus proprium* (inquit) *poteſt quis applicare*

per

per intentionem cuicumque voluerit : & ideò poteſt pro quocumque vult ſatisfacere : ſed Indulgentia non poteſt applicari ad aliquem, niſi ex intentione eius qui dat Indulgentiam : Et ideò cùm ipſe applicet ad facientem vel dantem (hic autem illud non poteſt) ille qui hoc facit, ad alterum hanc intentionem transferre non poteſt. Si tamen fieret ſic Indulgentia, Ille qui facit, vel pro quo hoc ſit, habeat tantam Indulgentiam, *valeret ei pro quo ſit : Nec tunc iſte qui facit hoc opus, daret alteri Indulgentiam, ſed ille qui Indulgentiam ſub tali forma facit.*

TRACTATVS
DE EXTREMA-VNCTIONE.

DAuidem Regem tribus vicibus vnctum eſſe legimus. Primùm in domo patris ſui : Secundò in Hebron, vt regnaret ſuper Domum Iuda, poſt quam vnctionem multa mala, & aduerſa paſſus eſt. Tertiò iterum vnctus eſt in Regem ſuper omnem Iſraëlem ; poſt quam vnctionem in pace regnauit. Prima ſignificabat vnctionem quæ fit in Baptiſmo, quæ & ipſa ſignum eſt futuros nos Regni illius participes, quod exſpectamus, Regni ſempiterni, Regni cuius non erit finis, Regni quod parauit nobis Deus à conſtitutione Mundi. Altera ſignificabat vnctionem, quæ fit in Sacramento Confirmationis, per quam nobis confertur Spiritus Sanctus ad reſiſtendum diaboli tentationibus, qui nos per omne vitæ noſtræ tempus grauiter oppugnare numquam intermittit, nihil vt aliud ſit vita hominis ſuper terram, quàm Militia. Tertia ſignificabat Vnctionem noſtram Extremam, poſt quam, ſuperatis hoſtibus, diuino beneficio nobis datur, vt in Regno illo ad quod in Baptiſmo inuncti ſumus, & inaugurati, pace fruamur ſempiterna. Quemadmodum autem Baptiſmi Sacramento Chriſtus Ieſus Redemptor noſter aditum ad veram vitam nobis patefecit: & auxilia maxima in Sacramentis alijs præparauit, quibus nos conſeruaremus integros, dum viuimus, ab omni grauiore ſpiritus incommodo: Ita Extremæ-Vnctionis Sacramento finem vitæ tamquam firmiſſimo quodam præſidio muniuit, vt ad propellendos Dæmonis impetus firmiores efficeremur, vtque expeditiorem ad cœlum viam haberemus.

Multis autem nominibus hoc Sacramentum ab Antiquis vocatum eſt : Primò, *Sacramentum Vnctionis Infirmorum* : Secundò, *Sacramentum exeuntium* : Tertiò, *Extrema-Vnctio*, quòd hæc *Omnium ſacrarum Vnctionum*, quas Saluator noſter Eccleſiæ ſuæ commendauit, *vltima* adminiſtranda ſit : Quartò, *Pœnitentiæ complementum, & conſummatio* : Nam hoc Sacramentum (vt ait Synodus Tridentina) *Non modò Pœnitentiæ, ſed & totius Chriſtianæ vitæ, quæ perpetua Pœnitentia eſſe debet, conſummatiuum exiſtimatum eſt à Patribus.* Quintò, *Cæleſtis Medicina*, quòd animæ corporiſque morbos propulſet ; animæ quidem cum peccata remittit, quibus nulli poſſunt eſſe morbi grauiores, eorúmque reliquias abſtergit ; corporis, cùm hominem alleuat, eíque ſanitatem interdum reſtituit, quando nimirum id ipſi profuturum eſt ad æternam ſalutem.

CAPVT I.
DE NATVRA VNCTIONIS Extremæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum Extrema-Vnctio ſit Nouæ Legis Sacramentum.

PROPOSITIO VNICA.

Extremæ-Vnctioni propria Sacramenti ratio conuenit.

ID perſpicuum fiet, ſi verba quibus *S. Iacobus* Apoſtolus huius Sacramenti Legem promulgauit, attendamus. Sic autem habet Epiſtolæ ſuæ Catholicæ Cap. 5. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini. Et oratio fidei ſaluabit infirmum : & alleuiabit eum Dominus : & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Signum enim ſenſibile perpetuum, vim habens condonandi peccata, & gratiam ſanctificantem conferendi, verum ac propriè dictum Sacramentum eſt : Atqui ex his *S. Iacobi* verbis perſpicuum ac exploratum eſt, Extremam-Vnctionem eſſe ſignum ſenſibile, perpetuum, vim habens conferendi gratiam ſanctificantem. Signum enim ſenſibile eſt, cum materia ſenſibili, ſcilicet oleo, vnctionéque, & præſcripta verborum forma conſtet : perpetuum ; ſiquidem Vnctionis Ritum, cuius *S. Iacobus* meminit, non duobus tantùm primis ſæculis, ſed ſequentibus ad noſtra vſque tempora in Eccleſia fuiſſe vſurpatum, veteres Patres, Synodi, Auctores Eccleſiaſtici teſtantur : Vim gratiam ſanctificantem conferendi habere, probatur ex eo quòd iuncta orationi remittit peccata : *Vngentes eum oleo in nomine Domini : & oratio fidei ſaluabit infirmum : & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.*

Hanc verò Catholicæ Eccleſiæ de Extrema-Vnctione perpetuam fuiſſe doctrinam, veteres Patres, & Concilia, Auctoréſque Eccleſiaſtici teſtantur, ex quibus nonnulla profero. Prodeat imprimis *Origenes*, Homilia 2. in *Leuiticum* ſcribens : *Eſt adhuc, & ſeptima, licet dura, & laborioſa per Pœnitentiam remiſſio peccatorum, cùm lauat peccator in lacrymis ſtratum ſuum, & fiunt ei lacrymæ ſuæ panes die ac nocte, & cùm non erubeſcit Sacerdoti Domini indicare peccatum ſuum, & quærere Medicinam, ſecundùm eum qui ait*: DIXI pronunciabo aduersùm " me iniuſtitiam meam Domino : & tu remiſiſti " impietatem cordis mei : *In quo impletur & illud, quod Apoſtolus dicit :* SI QVIS *autem infirmatur, vocet Presbyteros Eccleſiæ, & imponant ei manus, vngentes eum oleo in nomine Domini*. Loquitur ibi *Origenes* de vniuerſa Chriſtiani hominis Pœnitentia, quæ complectitur Sacramentum Pœnitentiæ, & Sacramentum Extremæ-Vnctionis, quod conſummatio atque perfectio Pœnitentiæ Chriſtianæ à Patribus appellatur ; ad eum modum quo Sacramentum Confirmationis conſummatio atque perfectio Baptiſmi nuncupatum eſt.

Prodeat ſecundò *S. Ioannes Chryſoſtomus* Libro 3. *De Sacerdotio*, vbi de poteſtate Sacerdotum ad remittenda peccata ſic loquitur: *Neque enim ſolùm cùm*

nos

nos regeneraat , ſed poſtea etiam eoadonandorum nobis peccatorum facultatem obtineat . INFIRMATVR , inquit , INTER VOS ALIQVIS ? ACCERSAT PRESBYTEROS . At Sacerdotes non habent poteſtatem remittendi peccata regeneratis , & quidem ſimili modo quo remittunt in Baptiſmate , niſi per Sacramentum.

Prodeat tertiò *Innocentius I.* reſpondens *Decentio* hunc in modum : *Sanè quoniam de hoc ſicuti de cæteris conſulere voluit Dilectio tua , adiecit etiam filius meus Cæleſtinus Diaconus in Epiſtola ſua , eſſe à tua Dilectione poſitum illud , quod in Beati Iacobi Epiſto-*
„ *la conſcriptum eſt* (SI INFIRMVS aliquis in vo-
„ bis eſt , vocet Presbyteros , & orent ſuper eum,
„ vngentes eum oleo in nomine Domini, & ſi pec-
„ catu fecit , remittent ei :) *Quod non eſt dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere , qui Sancto Oleo chriſmatis perungi poſſunt , quo ab Epiſcopo confecto , non ſolùm Sacerdotibus , ſed omnibus vti Chriſtianis licet , in ſua aut ſuorum neceſſitate inungendo . Cæterùm illud ſuperfluum videmus adiectum , vt de Epiſcopo ambigatur , quod Presbyteris licere , non dubium eſt . Nam idcircò de Presbyteris dictum eſt , quia Epiſcopi occupationibus alijs impediti , ad omnes languidos ire non poſſunt . Cæterùm ſi Epiſcopus aut poteſt , aut dignum ducit aliquem à ſe viſitandum , & benedicere , & tangere chriſmate , ſine cunctatione poteſt , cuius eſt ipſum Chriſma conficere . Nam Pænitentibus iſtud infundi non poteſt , quia genus eſt Sacramenti . Nam quibus reliqua Sacramenta negantur , quomodo vnum genus putatur poſſe concedi?* Ex hoc *Innocentij I.* teſtimonio colligitur , illius ætate Vnctionem Infirmorum in Eccleſia vſurpatam fuiſſe , quæ à *S. Iacobo* fuerat promulgata ; & hanc Sacramentum exiſtimatam fuiſſe non minùs quàm cætera , quæ Pœnitentibus ante Reconciliationem negabantur . Illius porrò materiam *Chriſma* vocat , prout vox iſta ſignificat vnguentum , ſeu id quo fit vnctio , non prout mixtum ex oleo , & balſamo . Oleo ab Epiſcopo benedicto Chriſtianos omnes vti poſſe ait, in ſua aut ſuorum neceſſitate inungendo, hoc eſt , ad recuperandam ſanitatem : Sed vnctionem à quibuſlibet Chriſtianis,etiam Laïcis factam, ipſum eſſe Vnctionis Infirmorum Sacramentum non ait . Quemadmodum ſcilicet Fideles olim vſi ſunt aquâ conſecratâ ad reſtitutionem ſanitatis corporeæ, cùm plurimos in priſtinam ſanitatem Baptiſmate reſtitutos vidiſſent: ita cùm Vnctionis Infirmorum Sacramento plures conualeſcere nouiſſent , Oleum illud ſanctum in ſuis, ſuorúmque neceſſitatibus adhibuerunt , vt de *Macario* teſtatur *Palladius* , Hiſtoriæ Lauſiacæ Cap. 20. de *Eutychio* Conſtantinopolitano *Euſtachius* Presbyter in eius Vita , de *Martino* & *Senoch* Abbatibus *Gregorius Turonenſis* in Vitis Patrum , Cap. 14. & 15. de *Hoſpitio* Recluſo idem libro 6. *Hiſtoriæ* . Cap. 6. & 7. de *S. Martino* Turonenſi *Sulpitius Seuerus* , &c. Et hæc inunctio non condonabat peccata , quod Iacobæa ſeu noſtra facit , ſecundùm hæc eiuſdem Apoſtoli verba : *Si in peccatis ſit , remittentur ei* . Sed illa quam Presbyteri aut Epiſcopi adminiſtrabant ægrotantibus , vt illis peccata dimitterentur , Iacobæa erat , & noſtra : idque ita certum erat , vt in dubium meritò vocari non poſſet . *Quod non eſt dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere* , (inquit *Innocentius I.*)

Prodeat quartò *S. Auguſtinus* , in *Speculo* , verba *S. Iacobi* referens , *Infirmatur quis in vobis* , &c. Dixerât autem in Præfatione Libri : *De his igitur quæ iam ſunt poſita in Litteris Sacris vel iubendo , vel vetando , vel ſinendo , vt etiam nunc , id eſt , tempore Noui Teſtamenti , ad vitam piam exercendam , moréſque pertineant , hoc Opus quod in manus ſumpſi ; componere aggreſſus ſum , vt quantùm me Deus adiuuat , omnia talia de Canonicis Libris colligam , atque vt facilè inſpici poſſint , in vnum tanquam Speculum congeram* . Cùm itaque *S. Iacobi* locum de Vnctione Infirmorum eo in Libro referat , exiſtimauit ſuâ ætate , generatímque tempore Noui Teſtamenti præceptum eſſe infirmis , vt vocent Presbyteros , à quibus inungantur , vt per hanc Vnctionem Orationi iunctam eorum peccata deleantur . Hoc verò quid aliud eſt quàm agnoſcere Vnctionem illam vt ſignum perpetuum , vim habens gratiam ſanctificantem conferendi?

Prodeat quintò *S. Cyrillus Alexandrinus* , Libro 6. *De Adoratione in Spiritu , & Veritate* , vbi contra incantationes agens , ſic loquitur : *Tu verò ſi qua tibi pars corporis dolet , & verè credis , hæc verba* DOMINVS SABAOHT , *& alias huiuſmodi appellationes , quas Deo , qui ſecundùm naturam eſt , Diuina Scriptura tribuit , vim habere putas pellendi malum illud , pro te ipſo preces fundens hæc verba pronuncia : Sic enim rectiùs quàm illi facies , neque impuris Spiritibus , ſed Deo gloriam tribues . Commemorabo etiam diuinitùs inſpiratam Scripturam , quæ ait :* INFIRMATVR QVIS IN VOBIS, INDVCAT PRESBYTEROS , &c. Duo remediorum genera contra incantationes proponit *S. Cyrillus* , Orationem quâ Dominus Sabaoth inuocetur , & Vnctionem quam S. Iacobus Apoſtolus commendat , adeóque huiuſmodi Vnctio vſitata erat quinto ſæculo : Remiſſionem porrò peccatorum conferebat , vt docet Apoſtolus à *S. Cyrillo* laudatus : illam itaque Sacramentum eſſe propriè dictum *S. Cyrillus* agnouit.

Prodeat ſextò *Victor Antiochenus* , in hæc verba S. Marci , *Et vngebant oleo multos* , ſcribens : *Quæ Apoſtolus Iacobus in ſua Canonica narrat , ab hoc non diſſentium : Scribit enim :* INFIRMATVR , &c. *Oleum inter alia , & laborum moleſtias mitigat , & lumen fouet , & hilaritatem conciliat* .·. *Oleum igitur quod in ſacra Vnctione adhibetur , & Dei Miſericordiam , & morbi ſanationem , & cordis illuminationem denotat . Dici tamen poteſt Orationem hæc omnia efficere : oleum autem eorum omnium quæ fiunt , externum tantùm ſymbolum eſſe* . Hos effectus orationi , non oleo, niſi ob adiunctam orationem tribuit *Victor Antiochenus* , ſecundùm modum loquendi Patrum , qui Sacramentorum effectus verbis , non ſigno ſenſibili, niſi ratione verborum tribuere conſueuerunt . Vnde *S. Auguſtinus* de Baptiſmo ait : *Quæ tanta virtus aquæ, vt corpus tangat , & cor abluat , niſi faciente verbo* &c.

S. Gregorij Sacramentarium Catholicam Fidem de Vnctionis-Extremæ Sacramento confirmat . In eo enim Ritus benedictionis Olei ad Infirmum vngendum habetur in Officio Feriæ 5. in Cœna Domini: & in Ordine ad viſitandum Infirmum , fit mentio Vnctionis quinque ſenſuum , ſub hac verborum forma : *Inungo te de Oleo ſancto , ſicut vnxit Samuël Dauid in Regem , & Prophetam . Operare creatura olei in nomine Patris omnipotentis : Vt non lateat illic Spiritus immundus* , &c. Morituris ſeu in mortis periculo conſtitutis adhibitam ſacram illam Vnctionem , hæc Orationis alterius verba probant : *Et quem languor curauit ad exitum , & virium defectus trahit ad occaſum* , Oratur Deus vt hac Vnctione peccati reliquias abſtergat , his verbis : *Vt caſtigationibus emundata , continuò ſe ſentiat tuâ medicinâ ſaluatam* .·. *Vt medelam tuam non ſolùm in corpore , ſed in anima ſentiat* .·. *Viſcerúmque ac cordium interna medica , medullarúmque , & cogitationum* .·. *Propitietur Dominus cunctis iniquitatibus tuis , & ſanet omnes languores tuos* . Poſcitur quoque cœleſte præſidium aduersùs tentationes , his verbis : *Vt mittere digneris Sanctum Angelum tuum , qui famulum tuum in anguſtijs , & neceſſitatibus laborantem , conſolationibus tuis attollat , quibus & de præſenti conſequatur auxilia , & æterna remedia comprehendat* .

Eiuſdem Catholici dogmatis veritati ſuffragatur *S. Eligius* Nouiomenſis Epiſcopus , in Sermone quem habere ſolebat ad Populum , qui refertur in eius Vita à *B. Audoëno* Rotomagenſi Epiſcopo conſcripta , Libro 2. Cap. 15. quæ Tomo 5. Spicilegij Dacheriani edita eſt . *Præterea* (inquit) *quoties aliqua infirmitas ſuperuenerit , non quærantur præcantores , non diuini , non ſortilegi , non caragi ; nec per fontes , aut arbores , vel biuios diabolica phylacteria exerceantur ; ſed qui ægrotat , in ſolâ Dei Miſericordiâ confidat , & Eucharistiam Corporis , & Sanguinis Chriſti cum fide ac deuotione accipiat , Oleúmque benedictum fideliter ab Eccleſia*

ecleſia petat, vnde corpus ſuum in nomine Chriſti vngat, & ſecundùm Apoſtolum, Oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuabit eum Dominus; & non ſolùm corporis, ſed etiam animæ ſanitatem recipiet.

Eamdem veritatem confirmant Venerabilis *Beda* in Cap. 6. Euangelij S. Marci, & in Cap. 5. S. Iacobi; *Crodogangus* Metenſis Epiſcopus in Regula Canonicorum edita Tom. 3. *Spicilegij*, Capitularia *Caroli Magni*, Libr. 1. Cap. 162. Libro 6. Cap. 75. & 76. Concilium Cabilonenſe anno 1313. celebratum, Canone 48. Aquiſgranenſe 2. anno 1336. Canone 5. Moguntinum anno 1347. Cap. 26. Regiaticenſe anno 1350. Cap. 8. Vvormatienſe anno 1468. Canone 72. *Heraldus* Turonenſis, & *Hincmarus* Remenſis, Archiepiſcopi, in Capitulis, *Ionas Aurelianenſis* Libro 3. *De Inſtitutione Laicali*, Cap. 14. vbi vſum Vnctionis Infirmorum ad *Traditionem Apoſtolicam* refert; *Paſchaſius Radbertus* Libro *De Corpore, & Sanguine Domini*, Cap. 8. & in Vita *Adelardi* Corbeienſis Abbatis, *Ratherius* Veronenſis Epiſcopus in Sermone Synodali, *Lanfrancus* Cantuarienſis Archiepiſcopus in Decretis pro Ordine S. Benedicti, Cap. 23. *B. Petrus Damiani*, Sermone in Dedicatione Eccleſiæ; *Ivo Carnotenſis* Epiſtola 20. Libri 2. ad *Goffridum Vindocinenſem*, quâ Vnctionem Infirmorum *Publicæ Pœnitentiæ Sacramentum* vocat, & non eſſe repetendam cenſet, ſicut nec Baptiſmum: *Goffridus Vindocinenſis*, Epiſtola 19. Libri 2. & Opuſculo 9. eodem ferè modo loquitur: *Inunctio* (inquit) *infirmorum magnum Sacramentum eſt: & ideò nullâ eſt ratione iterandum. Sicut enim cætera Sacramenta per Apoſtolos Chriſtiana Religio ſuſcepiſſe creditur: Ita & iſtud ſuſcepiſſe ab Apoſtolica Traditione minimè dubitatur.. Omne autem Sacramentum à Spiritu-Sancto, per Doctores ſanctos, in quibus ipſe loquitur, iterari prohibetur: Idcircò videlicet, ne Medicina ſancta vileſceret, & minùs vtilis eſſet: Quæ tantò magis ſalubris eſt, quantò minùs contemptibilis innotuit*. Contra verò iterandæ Vnctionis Infirmorum conſuetudinem vindicat *Petrus Cluniacenſis* Epiſtola 1. Libri 6. *Iterari* (inquit) *prout mihi videtur, neceſſe eſt Infirmorum Vnctionem: Quia iterari neceſſarium eſt peccatorum, propter quam illa fit Vnctio, remiſſionem. Iſtud indicans & ipſa verba hoc præcipientis Apoſtoli*: INFIRMATVR, &c. *Cùm igitur certum ſit, cauſam Vnctionis hanc eſſe, vt Oratio fidei ſaluet infirmum, & alleuet eum Dominus; vt ſi in peccatis ſit, dimittantur ei; cur non iterabitur Vnctio, præcedente Vnctionis causâ?* Denique *S. Bernardus* in Vita *S. Malachiæ* Epiſcopi, Cap. 31. de eo ſcribit: *Iubet ſe ſacro Oleo ungi. Exeunte Conuentu Fratrum, vt ſolemniter fieret, non ſuſtinuit vt ad ſe aſcenderent: Ipſe aſcendit ad eos. Iacebat ſiquidem in ſolario in domo ſuperiori. Vngitur, & ſumpto Viatico, Fratrum ſe orationibus, & Fratres commendans Deo, ad lectum reuertitur*. Et Cap. 24. refert ipſum vehementer doluiſſe de morte cuiuſdam fœminæ, quæ abſque Extrema-Vnctione obierat; ſibique imputaſſe, *Quòd fraudata gratiâ Sacramenti obierit*. Et poſtquam retulit quomodo ſuſcitauerit eam Sanctus Antiſtes, ſubdit: *Et vnxit eam nihilominus, ſcicas in hoc Sacramento remitti peccata, & quòd Oratio Fidei ſaluet infirmum*.

Secundùm hæc, Sacra Synodus Tridentina Seſſione 14. Cap. 1. *De Sacramento Extremæ-Vnctionis*, docet, Inſtitutam eſſe Sacram hanc Vnctionem Infirmorum, *Tanquam verè, & propriè Sacramentum Noui Teſtamenti, à Chriſto Domino noſtro apud Marcum quidem inſinuatum, per Iacobum autem Apoſtolum ac Domini fratrem, Fidelibus commendatum ac promulgatum*: INFIRMATVR QVIS IN VOBIS? *&c. Quibus verbis, vt ex Apoſtolica Traditione per manus accepta, Eccleſia didicit, & docet materiam, formam, proprium Miniſtrum, & effectum huius ſalutaris Sacramenti*, &c. Tribus demum Canonibus doctrinam fidei declarat, explicat, & confirmat contra Lutheri, & Caluini hæreſes.

1 *Si quis dixerit, Extremam-Vnctionem non eſſe verè, & propriè Sacramentum à Chriſto Domino noſtro inſtitutum, & à Beato Iacobo Apoſtolo promulgatum; ſed Ritum acceptum à Patribus, aut figmentum humanum; Anathema ſit.*

2 *Si quis dixerit, ſacram Infirmorum Vnctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos; ſed iam ceſſaſſe, quaſi olim tantùm fuerit gratia curationum; Anathema ſit.*

3 *Si quis dixerit, Extremæ-Vnctionis Ritum, & vſum, quem obſeruat Sancta Romana Eccleſia, repugnare Sententiæ Beati Iacobi Apoſtoli; ideòque eum mutandum, poſſéque à Chriſtianis abſque peccato contemni; Anathema ſit.*

Obijciunt Hæretici: Extrema-Vnctio, quæ à Catholicis vſurpatur, non eſt eadem cum Iacobæa: Hæc enim dari iubetur ad ſanitatem abſolutè conferendam: *Alleuiabit eum Dominus, & oratio fidei ſaluabit infirmum*: Ad remiſſionem verò peccatorum conditionatè: *Si in peccatis ſit, remittentur ei*. Contra verò noſtræ Vnctionis Extremæ finis primarius, & abſolutus eſt remiſſio peccatorum: Reſtitutio autem ſanitatis eſt finis dumtaxat ſecundarius, & conditionatus, ſi expediat ſaluti animæ: Imò nullatenus ſanitas corporis eſt effectus noſtræ Vnctionis. Nam Sacramenta effectum ſuum conferunt ex opere (vt aiunt) operato: Quo modo Vnctio noſtra non confert ſanitatem: Alioqui non morerentur quicumque Extrema-Vnctione fuiſſent delibuti. Denique Vnctio Iacobæa omnibus Infirmis adhibetur; noſtra ſolis decernitur adhibenda moribundis: Illa per Presbyteros, noſtra per vnum Sacerdotem.

Reſpondetur, Sanitatem corpoream eodem modo eſſe effectum Vnctionis noſtræ, ac Iacobææ. Effectus (inquam) Vnctionis-Extremæ abſolutus, quamuis particulâ conditionali ab aliquibus exprimatur, eſt ſanitas ordinata ad ſalutem ſuſcipientis, quam omnes ritè diſpoſiti recipiunt: Et quando eam non recipiunt, ideò eis non confertur, quia ſaluti animæ illorum non expedit. Quamquam verò primo loco recenſeatur reſtauratio ſanitatis corporeæ, *Iacobi V.* non ideò primarius eſt effectus Vnctionis Infirmorum. Ideò enim primo loco recenſetur, vel quia magis notus eſt, vel quia reſpondet magis verbis iſtis antecedentibus, *Infirmatur quis in vobis?* Vel ob aliquam aliam cauſam. Sic Matthæi 19. de eo qui reliquerit patrem aut matrem dicitur: *Centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Quæ verba, *Centuplum accipiet*, exprimunt mercedem in hac vita reddendam, quæ certè minùs præcipua eſt, quamuis primo loco nominetur, & antè vitam æternam, quæ merces præcipua eſt. Remiſſio itaque peccatorum eſt primarius effectus Vnctionis Iacobææ, & noſtræ quæ vna, & eadem eſt cum Iacobæa: Effectus item abſolutus eſt, non conditionatus, quamuis conditionali particulâ exprimatur à S. Iacobo: *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei*. Particula enim, *Si*, non ſemper ſignificat in Scripturis conditionem rei dubiæ, ſed aliquando ſignificat conceſſionem rei certæ. Sic Malachiæ 1. *Si Pater ego ſum, vbi eſt honor meus? Et ſi Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus?* Id eſt, cùm ego ſim Pater, cur mihi honorem non impenditis; & cùm ego ſim Dominus, cur me non timetis. Sic 2. ad Theſſalon. 1. *Si tamen iuſtum eſt apud Deum retribuere tribulationem ijs, qui vos tribulant*: Id eſt, ſi quidem iuſtum eſt, &c. Ita Sanctus ipſe Iacobus Cap. 1. *Si quis veſtrûm indiget ſapientiâ*: Id eſt, cùm vnuſquiſque veſtrûm indigeat ſapientiâ. Sic Cap. 5. hæc verba, *Si in peccatis ſit, remittentur ei*., conceſſionem rei certæ ſignificant, eorúmque ſenſus eſt: Per Vnctionem in Nomine Domini à Sacerdotibus factam dimittentur infirmo peccata in quibus eſt. Hunc autem eſſe verborum S. Iacobi ſenſum, Patres & Eccleſia docent, à quibus genuinus Scripturæ ſenſus peti debet.

Nec ſolis moribundis Vnctio noſtra, ſicut nec Iacobæa adhibetur, ſed alijs etiam infirmitate graui decumbentibus. Nam Concilium Tridentinum, quod ſuam de Sacramento Extremæ-Vnctionis haurire ſe doctrinam profitetur ex verbis Apoſtoli Iacobi, ait illis declarari, *Eſſe hanc Vnctionem infirmis adhibendam, illis verò præſertim qui tam perſiculosè decumbunt, vt in exitu vitæ conſtituti videantur*.

Cùm autem ait S. Iacobus, *Inducat Presbyteros*, plures Sacerdotes ad Vnctionem-Extremam adminiſtrandam neceſſariò vocandos eſſe non ſignificat. Vi-

tatum enim eſt genus locutionis in Scripturis, vt pluralis numerus ponatur pro ſingulari; vt obſeruat *S. Auguſtinus*, Libro 3. *De Conſenſu Euangeliſtarum*, Cap. 16. vbi exponit illud Matthæi 27. *Idipſam & Latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei*: Quod S. Lucas ab vno tantùm factum eſſe ſcribit Cap. 23. *Niſi* (inquit) *intelligamus, Matthæum, & Marcum breuiter perſtringentes hunc locum, pluralem numerum pro ſingulari poſuiſſe. Sicut & in Epiſtola ad Hebræos legimus pluraliter dictum; Clauſerunt ora leonum, cùm ſolus Daniel ſignificari intelligatur: Et pluraliter dictum, Secti ſunt: Cùm de ſolo Iſaia tractatur. In Pſalmis etiam quod dictum eſt: Aſtiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum: Pluralem numerum pro ſingulari poſitum in Actibus Apoſtolorum exponitur. Nam Reges propter Herodem, Principes propter Pilatum intellexerunt, qui teſtimonium eiuſdem Pſalmi adhibuerunt. Sed quia & Pagani ſolent calumniari Euangelio; videant quemadmodum locuti ſint Auctores eorum, Phedras, Medeas, & Clytemæſtras, cùm ſingulæ fuerint. Quid autem vſitatius, verbi gratiâ, quàm vt dicat aliquis: Et ruſtici mihi inſultant, etiamſi vnus inſultet? Tunc enim eſſet contrarium quod Lucas de vno manifeſtauit, ſi illi dixiſſent, Ambo Latrones conuiciatos Domino. Ita enim non poſſit ſub numero plurali vnus intelligi. Cùm verò dictum eſt, Latrones, vel, Qui cum eo crucifixi erant; nec additum eſt, Ambo: Non ſolùm ſi ambo feciſſent, poſſet hoc dici, ſed etiam quia vnus hoc fecit, potuit vſitato locutionis modo per pluralem numerum ſingularis ſignificari.*

Objiciunt Hæretici: Ritus ille cuius nulla mentio occurrit apud omnes quatuor priorum Sæculorum Patres, etiam cùm accuratè ſacros Eccleſiæ Ritus, & Sacramenta exponunt, probari non poteſt ex Traditione, quòd ſit Nouæ Legis Sacramentum: Sed quatuor priorum ſæculorum Patres numquam, & nuſquam meminerunt Extremæ-Vnctionis, etiam cùm Eccleſiæ Ritus, & Sacramenta exponunt. Illius non meminit *Dionyſius* Libro De Eccleſiaſtica Hierarchia, in quo ne minimas quidem Eccleſiæ cæremonias intactas reliquit, vt nec Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum, quam tamen omninò commemoraturi videntur, ſi tum fuiſſet in vſu Chriſtianorum.

Secundò, *S. Auguſtinus* Heracleonitarum hæreſim ſeſereos Lib. *De Hæreſibus*, Cap. 16. ait, iſtos Hæreticos *Nouo modo Morientes ſuos quaſi redimere, id eſt, per oleum, balſamum, & aquam, & Inuocationes quas Hebraicis verbis dicunt ſuper capita eorum*. Atqui ſi hodiernus Vnctionis-Extremæ Ritus tum in Eccleſia viguiſſet, *S. Auguſtinus* debuiſſet ſuperſtitioſam illam Heracleonitarum Vnctionem ab Eccleſiaſtica diſtinguere.

Tertiò, ſi prioribus ſæculis aliquo in vſu fuiſſet Extrema-Vnctio, eius meminiſſent Scriptores Eccleſiaſtici priorum Sæculorum, cùm Piorum mortes deſcribunt, & quæcumque geſsêre in mortis articulo ad pietatem pertinentia: atqui non meminerunt Vnctionis-Extremæ, cùm Piorum mortes referunt. Huius non meminit *Euſebius*, cùm *Conſtantini* Imperatoris ſuprema deſcribit Libr. 3. *De Vita Conſtantini*; nec *S. Athanaſius* in Vita *S. Antonij*; nec *S. Gregorius Nazianzenus* in Vita Sororis *Gorgoniæ*, aut in Orationibus editis in laudem Patris ſui *Gregorij*, & *Baſilij*; non *S. Gregorius Nyſſenus*, cùm *Gregorij Neocæſarienſis*, *Ephremi*, & *Macrinæ* Sororis obitum deſcribit; non *S. Ambroſius*, in Orationibus quibus *Satyri* fratris, & *Theodoſij* Auguſti funera proſecutus eſt; non *Seuerus Sulpitius*, cùm *B. Martini* mortem deſcribit; non *Simeon Metaphraſtes*, cùm *Chryſoſtomi*; non *Paulinus*, cùm *Ambroſij*; non *Hieronymus*, cùm *Nepotiani*, *Paulæ*, & *Marcellæ* mortes celebrauit; non *S. Auguſtinus*, cùm *Monicæ* Matris; non *Poſſidius*, ipſius *Auguſtini* obitum narrans; non *Ferrandus* in *S. Fulgentij* Vita eius obitum deſcribens. Denique in Vitis Patrum ſeu veterum Anachoretarum, nullum deprehendes veſtigium Vnctionis-Extremæ.

Quartò, Sæculi quinti, & ſequentium ad nonum vſque accuratiſſimi Scriptores, qui in deſcribendis piorum, & ſanctorum hominum mortibus, ſumptæ ab ijs Euchariſtiæ ſæpiſſimè meminerunt, Extremam-Vnctionem ab ijs ſuſceptam numquam memorarunt, vt patet ex infinitis propemodum locis apud *Surium*. Atqui ſi tum in vſu fuiſſet, ac pro Sacramento habita, eius æquè ac Euchariſtiæ meminiſſent.

Quintò, Concilia, & Pontifices, qui Euchariſtiam vel negarunt vel conceſſerunt Pœnitentibus in exitu conſtitutis, pro varia Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ratione, numquam de concedenda vel neganda Vnctione-Extrema Canones vllos aut Decreta ediderunt, vt conſtat ex Hiſtoria *Serapionis* apud *Euſebium* Libro 6. Cap. 34. ex Concilio Illiberritano, Canone 36. ex Concilio Nicæno, ex *Innocentio I.* in Epiſtola ad *Exuperium*, &c. Vnctio igitur Extrema tunc non erat in vſu, neque Sacra vllatenus habebatur.

Ad primum Reſpondetur, *Originem*, qui tertio Sæculo vixit, & *S. Ioannem Chryſoſtomum*, qui quarto floruit, Vnctionis-Extremæ meminiſſe, vt ſupra oſtendimus: *Dionyſius*, & Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum nullos Infirmorum procurandorum ſacros Ritus commemorant, non Viatici Euchariſtiæ, non precum, non benedictionum, vllatenus meminerunt. Vt ergo nemo rectè collegerit ex eorum ſilentio Viaticum Euchariſtiæ morituris conceſſum non fuiſſe primis Eccleſiæ Sæculis: Ita nec ignotam fuiſſe Vnctionem Extremam eorum ſilentium probat. Prætcrea, vt *S. Thomas* reſpondet in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſtion. 1. Articulo 1. Quæſtiuncula 1. ad ſecundum, *Dionyſius non facit aliquam mentionem de Extrema-Vnctione, ſicut nec de Pœnitentia, nec de Matrimonio: Quia ipſe non intendit determinare de Sacramentis, niſi quatenus per ea innoteſcere poteſt Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ordinata diſpoſitio quantùm ad Miniſtros, & actiones Miniſtrorum, & recipientes*. Ad ſecundum reſpondetur, *S. Auguſtinum* Libro *De Hæreſibus*, totum eſſe in referendis Hæreticorum erroribus, non in refellendis, neque in Ritibus eorum à Ritibus Eccleſiæ Catholicæ diſcriminandis verſari. Non mirum igitur quod Heracleonitarum ſuperſtitionem erga morientes commemorans Vnctionis noſtræ non meminerit, cuius meminit aliàs, ſcilicet in *Speculo*.

Ad tertium reſpondetur primò, Inanem eſſe obiectionem petitam è ſilentio Auctorum, qui Piorum Vitas prioribus Sæculis ſcripſere, cùm ex Auctoribus iſtorum ſæculorum, *Origene* ſcilicet, *S. Ioanne Chryſoſtomo*, *Innocentio I. S. Auguſtino*, *S. Cyrillo Alexandrino*, *Victore Antiocheno*, *S. Gregorio Magno*, &c. conſtet infirmorum Vnctionem-Extremam illis Sæculis in Eccleſia vſurpatam, & pro Sacramento habitam fuiſſe. Vnde Auctores, qui Piorum Vitas ſcripſerunt, aut illorum obitum narrauerunt, prætermiſere morem illum tanquam notiſſimum, & quotidianum.

Secundò, qui paulò poſt baptiſma ſuſceptum ex hac vita migrauere, Sacramentum Extremæ-Vnctionis non ſuſceperunt cuſtoditâ per illud breue tempus baptiſmali ſuâ innocentiâ. Non mirum ergo quod *Conſtantinus Magnus*, qui baptiſmum paulò antè obitum ſuſcepit, vt refert *Euſebius* Libro 4. De eius Vita, Vnctionem-Extremam non ſuſceperit.

Tertiò, Vnctionem-Extremam adhiberi non potuiſſe ijs, qui morte ſubitaneâ intercepti ſunt, & abſque ægritudine præuia obierunt, vt *S. Ioannes Chryſoſtomus*, *S. Paulus Eremita*, *Simeon Stylites*, *Barlaam*, *Ioſaphat*, *Paphnutius*, & alij, de quibus in Vitis Patrum: Vnde non mirum eſt quòd Vnctionis-Extremæ ab ijs ſuſceptæ non meminerint, qui Vitas illorum ſcripſere; cùm nec eam ſuſcipere potuerint, nec debuerint.

Quartò, Auctores pleroſque in Obiectione laudatos, ſcilicet *Gregorium Nazianzenum* in Vitis Sororis Gorgoniæ, Gregorij Patris, & Baſilij, *Gregorium Nyſſenum* in Vitis aut Laudationibus Gregorij Neocæſarienſis, Ephremi, & Macrinæ Sororis; *S. Ambroſium* Orationibus de Obitu Satyri fratris, & Theodoſij Auguſti; *Seuerum Sulpitium* in Vita S. Martini; *S. Hieronymum* cùm Nepotiani, & Marcellæ mortes celebrauit; *S. Auguſtinum* cùm mortem Monicæ matris deſcripſit; *Poſſidium* cùm S. Auguſtini; *Ferrandum* Diaconum, cùm S. Fulgentij obitum commemorarunt,

rarunt, nullam Viatici ab ipſis ſuſcepti mentionem feciſſe, quod tamen adminiſtrabatur morituris ex veteri Eccleſiæ Regula, de qua Nicæna Synodus Canone 13. *De his qui ad exitum veniunt etiam nunc lex antiqua regularisque ſeruabitur, ita vt ſi quis egreditur è corpore, vltimo, & neceſſario Viatico minimè priuetur.* Quamobrem ex Auctorum illorum ſilentio non rectè colligitur, pios homines quorum mortes deſcribunt, Viatico Corporis Domini in exitu munitos non fuiſſe. Nec ergo rectè colligitur eos Extrema-Vnctione procuratos non fuiſſe, quòd eius non meminerint Scriptores laudati.

Quintò, quia Vnctio Infirmorum instituta eſt à Chriſto tanquam conſummatio, atque perfectio Pœnitentiæ Chriſtianæ, fortè non adminiſtrabatur primis ſæculis viris iuſtis, & ſanctis, præcipuè Præſulibus, in ſtatu perfectionis conſtitutis, ſed illis ſolummodo, qui in ſtatu quodam Pœnitentiæ conſtituti erant, aut eſſe propter peccata debebant. Quod nono ſæculo adhuc perſeuerauiſſe, colligi videtur ex *Paſchaſio Radberto* in Vita *S. Adelhardi* Corbeienſis Abbatis ſcribente: *Interim verò audiens beatus vir Hildemanus Epiſcopus Sanctum ægrotare Patrem, aduenit illicò. Interea cùm cœpiſſet idem ſanctus Epiſcopus à nobis percontari, vtrum benedictionis oleo, ſicut à Beato Apoſtolo ſancitum eſt, deberet perungi: Interrogauimus eum vtrumne vellet? Quem procul dubio ſciebamus peccatorum oneribus non detineri. Quod ille audiens, erectis oculis in cælum, contentùs obſecrabat vt fieret.* Cùm itaque Gregorius Nazianzeni Pater, Baſilius, Gregorius Neocæſarienſis, Martinus, Ambroſius, Auguſtinus, Fulgentius Sancti Pontifices eſſent, continuò Sacris incumbentes, ob hanc fortè rationem illis adminiſtratum non eſt Vnctionis-Extremæ Sacramentum, quod eſt complementum Pœnitentiæ.

Sextò, Auctores illi qui pios homines, quorum Vitas ſcribebant, in Pœnitentia mortuos eſſe teſtati ſunt; ſub nomine generico Pœnitentiæ Vnctionem Infirmorum comprehendiſſe videri poſſunt, vtpotè Chriſtianæ Pœnitentiæ conſummationem. Sic *Poſſidius* de *S. Auguſtino* ſcribit: *Poſt perceptum Baptiſmum, etiam laudatos Chriſtianos, & Sacerdotes abſque digna, & competenti Pœnitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipſe fecit, vltimâ, quâ defunctus eſt ægritudine.* Sic *Ferrandus* Diaconus de *S. Fulgentio* ſcribit, *Ipſum Poſtrema ſua Pœnitentia conſecrauiſſe.*

Ad quartum reſpondetur, His ipſis Sæculis Extremam Infirmorum Vnctionem in Eccleſia viitatam probari teſtimonijs Innocentij I. Auguſtini, S. Cyrilli Alexandrini, & Victoris Antiocheni, quinto Sæculo: S. Gregorij Magni, nec-non Vitæ *S. Augendi* ſeu *Eugendi* Abbatis iurenſis ab eius Diſcipulo ſcriptæ, ſexto Sæculo: S. Eligij Nouiomenſis, necnon Vitæ S. Hunegundis ab Auctore Anonymo coæuo ſcriptæ ſeptimo Sæculo: Vitæ Caroli Magni ab Eparchio; S. Mauræ à Prudentio Trecenſi Epiſcopo; Adelardi Corbeienſis Abbatis à Paſchaſio Radberto; S. Remberti Bremenſis Epiſcopi ab Auctore coætaneo ſcriptæ, nono Sæculo. Quamobrem ex aliorum ſilentio colligi non poteſt, illos quorum Vitas ſcripſere, ſacra Vnctione non fuiſſe in extremis delibutos.

Addiderim quòd cùm Viaticum Euchariſtiæ ſuſciperetur olim poſt Vnctionem Infirmorum, hanc ſuſcepiſſe intelligendi ſunt, qui Viaticum ſuſcepere, quamuis id non exprimatur: Quemadmodum Sacramento Pœnitentiæ intelligitur expiatus, qui Viaticum Euchariſtiæ modò ſuſcepit, etiamſi Auctor Vitæ id non exprimat.

Ad quintum reſpondetur, Cùm Extrema-Vnctio ſit Pœnitentiæ conſummatio, vt ex Origene, S. Ioanne Chryſoſtomo, & Concilio Tridentino diſcimus, Conciliorum, & Pontificum Decreta, quæ Sacramentalem Abſolutionem Pœnitentibus in exitu conceſſerunt, Vnctionem-Extremam pariter conceſſiſſe: Si quæ Abſolutionem negarunt temporibus illis, quibus *Obſeruatio durior* erat (vt loquitur *Innocentius I.*) & Vnctionem negaſſe. Certè conceſsâ Euchariſtiâ, conceſſa fuerunt quæ illius perceptionem antecedunt, vel ſubſequuntur.

Obijciunt, Vnctionem-Extremam non eſſe à Chriſto inſtitutam, nihil enim de illa in Euangelio haberi.

Reſpondetur, Secundùm opinionem Magiſtri Sententiarum, S. Bonauenturæ, & Hugonis à S. Victore, à Chriſto ſaltem mediatè inſtitutam Vnctionem Infirmorum Extremam. Apoſtolos enim ipſam inſtituiſſe aiunt inſtinctu Spiritus-Sancti, & poteſtate ſibi à Chriſto conceſſa. Cæteri verò Theologi à Chriſto immediatè inſtitutam propugnant, vt & cætera Sacramenta, cui ſententiæ fauet magis Tridentina Synodus. Nec obſtat quod expreſſa illius mentio in Euangelio non fiat. *Multa enim Dominus fecit, & dixit, quæ in Euangelijs non continentur: Illa enim præcipuè curauerunt Euangeliſtæ tradere, quæ ad ſalutis neceſſitatem, & ad ordinem Eccleſiaſticæ diſpoſitionis pertineat: Et ideò potiùs inſtitutionem Baptiſmi, & Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, & Ordinis à Chriſto factam narrauerunt, quàm Extremæ-Vnctionis vel Confirmationis, quæ neque ſunt de neceſſitate ſalutis, neque ad diſpoſitionem, ſiue diſtinctionem Eccleſiæ pertinent. Tamen etiam de Olei Vnctione fit mentio in Euangelio, Marci 9. vbi dicitur, quòd Apoſtoli oleo vngebant infirmos*; (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſtion. 1. Articulo 1. Quæſtiuncula 3. ad primum.) Quamobrem ſacra Synodus Tridentina hoc Sacramentum à Chriſto apud S. Marcum inſinuatum, à S. Iacobo promulgatum docet.

ARTICVLVS II.

De Materia Extremæ-Vnctionis.

PROPOSITIO I.

Oleum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota Extremæ-Vnctionis.

OLeum eſſe huius Sacramenti materiam docet S. Iacobus Epiſtolæ ſuæ Cap. 5. *Vngentes* (inquit) *eum oleo*. Idem confirmant Patres, & Concilium Tridentinum. Quia verò oleum propriè dictum illud ſolùm eſt, quod ex oliuarum baccis expreſſum eſt, & nomen olei imponitur per ſimilitudinem cæteris liquoribus, ideò hoc oleum debet eſſe oliuarum. *Aptiſſimè autem* (inquit Concilij Catechiſmus) *hæc materia ſignificat illud, quod vi Sacramenti interiùs in anima efficitur. Nam vt oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit: Ita Sacramenti virtus animæ triſtitiam, ac dolorem minuit. Oleum præterea ſanitatem reſtituit, hilaritatem affert, & lumini tamquam pabulum præbet: Tum verò ad recreandas defatigati corporis vires maximè accommodatum eſt. Quæ omnia quid in ægroto diuinâ virtute per huius Sacramenti adminiſtrationem efficiatur, declarant.* Idem confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſtion. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 1. *Spiritualis* (inquit) *curatio quæ in fine adhibetur, debet eſſe perfecta; quia poſt eam alia non relinquitur; & lenis, vt ſpes quæ exeuntibus maximè neceſſaria eſt, non frangatur, ſed foueatur: Oleum autem lenitiuum eſt, & penetratiuum vſque ad intima, & etiam diffuſiuum: Et ideò eſt conueniens materia huius Sacramenti.*

Quod oleum benedictum eſſe debeat, conſtat etiam ex Patribus, & Concilijs, præſertim ex S. Eligio, Venerabili Beda, Iona Aurelianenſi, Concilio Aquiſgranenſi, Heraldo Turonenſi, & Hincmaro Remenſi in Capitulis, S. Bernardo in Vita S. Malachiæ, ex Eugenio 4. in Decreto pro Inſtructione Armenorum, & ex Concilio Tridentino. Rationem cur in hoc Sacramento, & quibuſdam alijs materiæ ſanctificatio requiratur, triplicem affert *S. Thomas* loco laudato, Quæſtiuncula 2. Prima eſt, quia omnis efficacia Sacramentorum à Chriſto deſcendit, & ideò Sacramenta, quibus ipſe eſt vſus, habent efficaciam ex ſuo vſu, ſicut tactu ſuæ carnis vim regeneratiuam contulit aquis. Sed hoc Sacramento non eſt vſus, nec aliqua corporali Vnctione; & ideò in omnibus Vnctionibus requiritur ſanctificatio materiæ. Secunda cauſa eſt propter plenitudinem gratiæ, quæ confertur non ſolùm vt culpam tollat, ſed etiam reliquias, & infirmitatem corporis. Tertia eſt, quòd effectus eius corporalis, ſcilicet ſanitas corporis, non cauſatur ex materiæ naturali proprietate; & ideò oportet quòd hæc efficacia per ſanctificationem ei detur.

Hæc tamen benedictio ex neceſſitate duntaxat Præcepti

Eccleſiaſtici, non ex neceſſitate Sacramenti requiri videtur. Non enim ad ſubſtantiam Sacramenti benedictionem illam pertinere, Patres & Concilia docent; ita vt inualida cenſeri debeat Extrema-Vnctio, quæ ex oleo non benedicto fieret: Neque his Scripturæ verbis, *In nomine Domini*, ſignificatur Olei benedictio, ſed ſolùm Vnctionem fieri debere auctoritate Chriſti.

Oleum benedictum ab Epiſcopo eſſe debet in Eccleſia Occidentali, vt docent *Innocentius I.* Epiſtola ad Decentium, *S. Gregorius* in Sacramentario, Venerabilis *Beda* in Epiſtolam S. Iacobi, Capitularia *Caroli Magni* Lib. 6. Cap. 76 Concilium Cabilonenſe 2. Canone 48. Vormatienſe Canone 72. Decretum *Eugenij IV.* & Concilium Tridentinum. Congruam rationem affert *S. Thomas* loco laudato, Quæſtiuncula 3. *Miniſter* (inquit) *Sacramenti non propria virtute effectum Sacramenti inducit vt principale agens, ſed per efficaciam Sacramenti quod diſpenſat: Quæ quidem efficacia primò eſt à Chriſto, & ab ipſo in alios deſcendit ordinatè; ſcilicet in Populum mediantibus Miniſtris qui Sacramenta diſpenſant, & in Miniſtros inferiores mediantibus Superioribus qui materiam ſanctificant: Et ideò in omnibus Sacramentis quæ indigent materiâ ſanctificata, prima ſanctificatio materiæ fit per Epiſcopum, & vſus quandoque per Sacerdotem, vt oſtendatur Sacerdotalis Poteſtas ab Epiſcopali deriuata, ſecundùm illud* Pſalmi 132. *Sicut vnguentum in capite, quod priùs deſcendit in barbam;* deinde *vſque ad oram veſtimenti.*

Dixi, ab Epiſcopo benedictum eſſe debere in Eccleſia Occidentali, quia alia eſt Eccleſiæ Orientalis diſciplina, in qua Presbyteri Oleum benedicunt in ipſa Sacramenti Extremæ Vnctionis Adminiſtratione, vt conſtat ex Euchologijs in *Officio Olei Sancti*. Quam diſciplinam approbauit *Clemens VIII* in Inſtructione directa ad Epiſcopos Latinos: *Non ſunt* (inquit) *cogendi Presbyteri Græci Olea Sancta præter Chriſma ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere: Cùm eiuſmodi Olea ab eis in ipſa Oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri Ritu conficiantur & benedicantur.*

PROPOSITIO II.

Materia proxima huius Sacramenti eſt Vnctio.

ID docet S. Iacobus: *Vngentes*, inquit, *oleo*. Idem confirmant Patres, & Concilia. Ratio ſuffragatur: Materia enim proxima Sacramentorum quę ſunt in vſu poſita, eſt vſus ipſe, ſeu applicatio materiæ remotæ ad ſubiectum idoneum: Cùm igitur materia remota Extremæ-Vnctionis, quod Sacramentum eſt in vſu poſitum, ſit oleum, nec aliter applicetur illud niſi vnctione, vnctio materia proxima eſt.

Apud Græcos vnctio adhibetur in fronte, genis, mento, & manibus, teſte *Simeone Theſſalonicenſi* Libro *De Sacramentis*. Græcos nunc inungere præterea pectus & pedes, *Arcudius* teſtatur. In Occidente vnctio fit in quinque ſenſuum ſedibus, (ſecundùm *S. Gregorium* in Sacramentario.) Additur vnctio pedum, & etiam renum, ſecundùm quædam Ritualia, & *Eugenium IV.* in Decreto De Vnione Armenorum. Congruam rationem affert *S. Thomas* in 3. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 2. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. Quòd ſcilicet triplex ſit in nobis potentia quæ eſt peccandi principium, ſcilicet potentia cognoſcendi, vis appetendi, & vis exequendi. Facultatem quibus cognoſcimus, prima origo eſt in quinque ſenſibus; vis concupiſcendi in renibus; vis exequendi in pedibus, quibus videlicet ad bonum vel malum progredimur. Et quia prima origo peccati eſt in ſenſibus; *Ideò illa vnctio ab omnibus obſeruatur quæ fit ad quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti: Sed quidam non ſeruant alias: Quidam verò illam ſeruant quæ ad pedes, & non quæ ad renes, quia appetitiua & motiua ſunt ſecundaria principia.* Neceſſariam autem non eſſe vnctionem renum neque neceſſitate Sacramenti, neque vniuerſim neceſſitate præcepti, certum eſt, cùm nec fęminis propter pudorem adhiberi debeat nec ſoleat, nec in omnibus Eccleſijs vſurpatur. Vnuſquiſque autem Ritum Eccleſiæ ſuæ ſeruare debet.

ARTICVLVS III.

De Forma Extremæ Vnctionis.

PROPOSITIO VNICA.

Forma Sacramenti Extremæ-Vnctionis eſt verbum, & ſolemnis illa precatio, quam Sacerdos ad ſingulas vnctiones adhibet, cùm ait: PER ISTAM SANCTAM VNCTIONEM INDVLGEAT TIBI DEVS, &c.

ID probat Concilij Tridentini Catechiſmus ex his S. Iacobi verbis: *Et orent ſuper eum, & oratio fidei ſaluabit infirmum.* Ex quo perſpicuum eſt, formam precationis modo proferendam eſſe: Tametſi quibus potiſſimum verbis concipienda ſit, Apoſtolus non expreſſerit. *Verùm* (inquit) *hoc ad nos fideli Patrum Traditione permanauit, ita vt omnes Eccleſiæ eam formæ rationem retineant, quâ omnium Mater & Magiſtra Sancta Eccleſia Romana vtitur. Nam etſi aliqui nonnulla verba immutant, tamen quoniam nulla fit ſententiæ immutatio, conſtat eamdem ab omnibus formam religiosè ſeruari.* Apud Græcos forma purè deprecatoria eſt, in hac ſcilicet Oratione poſita, *Pater Sancte*, &c. vt patet ex Euchologio, vtque teſtatur *Neophytus Rhodinus* in ſua Synopſi vernacula, iuſſu & impenſis Congregationis *De Propaganda Fide* Romæ editâ & approbatâ. Olim forma ex abſoluta & deprecatoria mixta erat: Sed abſoluta ſeu indicatiua oratio potius erat diſpoſitio ad formam, quàm ipſa forma, vt docet *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 4. Quæſtiuncula 2. ad tertium. *Verba illa indicatiui modi* (inquit) *quæ ſecundùm morem quorumdam præmittuntur Orationi, non ſunt forma huius Sacramenti, ſed ſunt quædam diſpoſitio ad formam, in quantum intentio Miniſtri determinatur ad actum per illa verba.* Sic in Sacramentario *S. Gregorij* abſoluta ſeu indicatiua Oratio deprecatoriæ coniungitur hunc in modum: *Inungo te de oleo ſancto, ſicut vnxit Samuel Dauid in Regem & Prophetam. Operare creatura olei, in nomine Patris omnipotentis, vt non lateat illic Spiritus immundus, neque in membris illius, neque in medullis, neque in vlla compagine membrorum, ſed in te habitet virtus Dei altiſſimi & Spiritus-Sancti, Per eumdem &c.* In Codice Arremarenſi, in Codice S. Mariæ Remenſis, in Codice Ratoldi, in Tiliano ſeu Sagienſi, necnon in Codice Siculo, indicatiua oratio deprecatoriæ, formæ pariter adiungitur. Ambroſianæ Vnctionis-Extremæ formula his verbis concepta eſt: *Vngo hos oculos oleo ſanctificato. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti:* & ſic ad omnes ſenſus: Sed verba hæc deprecatoria ſequuntur: *Vt more Militis vncti præparatus ad certamen, poſſis aereas Poteſtates ſuperare.* Similiter in forma Veneta verbis illis indicatiuæ formulæ adiungitur: *Vt quicquid illicito viſu deliquiſti, huius olei vnctione expietur, per Chriſtum Dominum noſtrum.* Quamuis ergo formæ iſtæ indicatiuo modo incipiant, quia tamen precationis modo finiuntur, eædem quoad ſenſum cum noſtra eſſe cenſentur.

Nec verò quiſquam miretur cur factum ſit vt aliorum Sacramentorum forma vel abſolutè ſignificet quod efficit, vt cùm dicimus, *Ego te baptizo*: Aut, *Signo te Signo Crucis*: Vel tanquam ab imperantibus pronuntietur, vt cùm in Sacramento Ordinis adminiſtrando dicitur: *Accipite poteſtatem*: Hæc vna verò Extremæ-Vnctionis forma precatione quadam abſoluatur: Id enim optimo iure conſtitutum eſt: Nam cùm hoc Sacramentum propterea adhibeatur, vt præter ſpiritualem gratiam quam tribuit, ſanitatem etiam reſtituat ægrotis: Tamen, quia non ſemper ſequitur vt ægri à morbis conualeſcant, ob eam cauſam precatione forma conficitur, vt à Dei benignitate id impetremus, quod Sacramenti vis conſtanti & perpetuo ordine efficere non ſolet. Ita Concilij Tridentini Catechiſmus.

Cur forma precationis in modum concepta eſſe debeat, rationem multiplicem affert *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſtione 2. Articulo 4. Quæſtiuncula 3. ad Prima eſt, quia *Suſcipiens hoc Sacramentum eſt viribus proprijs deſtitutus; Vnde indiget orationibus ſubleuari.* Secunda eſt, *Quia datur exeuntibus qui iam deſinunt de foro Eccleſiæ eſſe, & in ſolius Dei manu requieſcunt; vnde & ei per orationem committuntur.*

Tertia eſt, *Quia hoc Sacramentum non habet aliquem effectum, qui ſemper ex operatione Miniſtri conſequatur, omnibus quæ ſunt de eſſentiâ Sacramenti ritè peractis, ſicat character in Baptiſmo & Confirmatione, & Tranſubſtantiatio in Euchariſtia, & remiſſio peccati in Pœnitentia exiſtente Contritione, quæ eſt de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ, non autem de eſſentia huius Sacramenti: Et ideò in hoc Sacramento non poteſt eſſe forma indicatiui modi, ſicut in prædictis Sacramentis.*

Conuenientiſſima autem illa eſt, quam Romana Eccleſia vſurpat: *Per illam ſanctam Vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus:* Quia exprimitur in illa Sacramentum, cùm dicitur: *Per iſtam Vnctionem:* & id quod operatur in Sacramento ſcilicet diuina Miſericordia, cùm dicitur, *& ſuam piiſſimam Miſericordiam:* & effectus, ſcilicet remiſſio peccatorum, cùm dicitur, *Indulgeat tibi Deus.* Non autem neceſſe eſt vt in forma huius Sacramenti corporis ſanitas exprimatur. Satis enim eſt quòd in forma exprimatur effectus principalis, & qui ſemper inducitur ex Sacramento, niſi ſit defectus ex parte recipientis: Talis autem non eſt corporis ſanitas, quamuis quandoque ſequatur. Ita *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 4. Quæſtiuncula 3.

C A P V T II.

DE VNCTIONIS EXTREMÆ EFFECTIBVS.

Qvintuplicem Extremæ-Vnctionis effectum eſſe docet Concilij Tridentini Catechiſmus.

Primus eſt remiſſio peccatorum, his S. Iacobi verbis expreſſa: *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei:* & verbis formæ ſignificata, cùm dicitur: *Per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus quicquid peccaſti* &c. Id confirmant *Origenes* & *S. Ioannes Chryſoſtomus* Articulo 1. laudati, aliique Patres qui Vnctionem Infirmorum *Complementum Pœnitentiæ* vocant: *S. Eligius* qui hoc Sacramentum *Animæ ſanitatem* conferre aſſerit: Concilium Cabilonenſe ſecundum, quod illam appellat *Medicinam, quæ animæ corporiſque medetur languoribus:* Concilium Regiaticenſe, quod *Sacramentum* eſſe ait per quod *Remittantur peccata, confertur ſpiritualis cura:* Goſridus Vindocinenſis, qui Vnctionem-Extremam vocat *Medicinam ſanctam*, Opuſculo 9. Yuo Carnotenſis qui *Publicæ Pœnitentiæ Sacramentum* nuncupat: Petrus Cluniacenſis, qui inſtitutam eſſe ſcribit *Propter peccatorum remiſſionem:* & ſacra Synodus Tridentina Seſſione 14. Cap. 2. & Canone 2. De Extrema-Vnctione, docens ac definiens hoc Sacramentum *Remittere peccata.* Remittit autem imprimis leuiora, quæ communi nomine venialia appellantur. Lethales enim culpæ Sacramento Pœnitentiæ tolluntur. Neque enim hoc Sacramentum primario loco ad grauiorum criminum remiſſionem inſtitutum eſt, ſed Baptiſmus tantùm & Pœnitentia vi ſuâ hoc efficiunt, (inquit Concilij Cateſchiſmus.) Ex ipſa enim ſignificatione Sacramenti præcipuus eius effectus accipi debet, quia Sacramentum efficit quod ſignificat: Adhibetur porrò Extrema-Vnctio ſecundùm modùm cuiuſdam medicinæ, medicina autem datur ad pellendam infirmitatem: Vnde hoc Sacramentum primariò inſtitutum eſt ad ſanandam infirmitatem peccati; vt ſicut Baptiſmus eſt quædam ſpiritualis regeneratio; & Pœnitentia quædam ſpiritualis ſuſcitatio; ita & Extrema-Vnctio ſit quædam ſpiritualis ſanatio. Sicut autem corporalis ſanatio vitam corporis ſupponit in eo cui præbetur medicina: Ita ſpiritualis ſanatio vitam animæ ſupponit; quare hoc Sacramentum non datur contra defectus quibus ſpiritualis vita tollitur, ſcilicet peccatum originale & mortale, ſed contra venialia quibus ſpiritualiter fit infirmus. Ita diſſerit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 2. Conſequenter tamen remittit etiam mortalia Sacramentum iſtud, ſi quæ fortè commiſſa ſunt à tempore ſuſceptæ Abſolutionis in infirmitate, præſertim ſi ea ſe commiſiſſe infirmus ignoret, vel confiteri non valeat. Hinc *S. Thomas* 4. *Contra Gentes*, Cap. 73. ſcribit: *Contingit quod homo omnium peccatorum quæ commiſit notitiam vel memoriam non habet, vt poſſit per Pœnitentiam ſingula expurgare: Sicut etiam quotidiana peccata ſine quibus præſens vita non agitur, à quibus oportet hominem in ſuo exitu per hoc Scramentum emundari.* Suffragatur *S. Carolus* in Inſtructionibus De Extrema-Vnctione: *Prima* (inquit) *vtilitas & effectus huius Sacramenti eſt, quòd peccati reliquias tollit tanquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Quæ reliquiæ peccata eſſe intelliguntur, ſiue mortalia, ſiue venialia, quæ poſt alia Sacramenta remanent: Poteſt enim fieri, vt ignorante eo qui commiſit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat: In quo delendo ita hoc Sacramento iuuatur; vt fieri poſſit eum per hoc Sacramentum ſaluari, qui alioqui fuiſſet damnandus.*

Alter Extremæ-Vnctionis effectus eſt abſterſio reliquiarum peccati; quo nomine intelligitur etiam reatus pœnæ temporalis; prauæ diſpoſitiones ad peccandum, quæ per frequentes actus peccatorum contrahuntur; animique languor, & infirmitas ex peccato relictæ. Sicut enim curatâ corporis infirmitate remanet in homine debilitas quædam quâ fit vt perfectum vigorem non habeat ad exercenda vitæ opera; ſic deleto peccato remanet adhuc in homine debilitas quædam ad operationes vitæ ſpiritualis exercendas. Huius autem Sacramenti vis propria eſt vt eas reliquias peccati abſtergat, quia totius ſpiritualis curationis conſummatio eſt. *Huiuſmodi quidem ſpirituales infirmitates per Pœnitentiam ſunt curandæ, prout Pœnitens per opera virtutis, quibus ſatisfaciendo vtitur, à malis retrahitur, & ad bonum inclinatur: Sed quia homo vel per negligentiam, aut per occupationes varias vitæ, aut etiam propter temporis breuitatem, aut propter alia huiuſmodi prædictos defectus in ſe perfectè non curat; ſalubriter ei prouidetur, vt per hoc Sacramentum prædicta curatio compleatur, & à reatu pœnæ temporalis liberetur: Vt ſic nihil in eo remaneat quod in exitu animæ à corpore eam poſſit à perceptione gloriæ impedire.* Verba ſunt *S. Thomæ*, Libro 4. *Contra Gentes*, Cap. 73. Non tamen remittitur ſemper omni ex parte reatus pœnæ temporalis, ita quod poſt mortem homo nulli pœnæ obnoxius remaneat; ſed tunc tantùm cùm adeſt interior diſpoſitio ad remotionem talis reatus ſimul cum hoc Sacramento ſufficiens. Denique, vt ait *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 2. Quæſtiuncula 1. ad ſecundum, *Reatum pœnæ temporalis dimittit ex conſequenti, in quantum debilitatem tollit, quia eamdem pœnam leuiùs portat fortis quàm debilis.*

Tempus autem curationi languoris & infirmitatis, quam anima ex peccatis contraxit, maximè opportunum eſt cùm graui morbo affligamur, ac vitæ periculum impendet. Etenim homini à natura inſitum eſt, vt nihil in rebus humanis æquè ac mortem pertimeſcat: Auget autem magnopere hunc timorem præteritorum ſcelerum memoria: Cùm præſertim grauiſſima conſcientiæ noſtræ accuſatio nos vrgeat. Vt enim ſcriptum eſt Sap. 41. *Venient in cogitationem peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex aduerſo iniquitates ipſorum.* Deinde illa cura & cogitatio vehementer angit, quòd paulò poſt ſtare oporteat ante tribunal Dei, à quo de nobis iuſtiſſima, pro eo ac meriti fuerimus, Sententia ferenda ſit. Sæpè autem euenit vt Fideles hoc terrore perculſi, ſe miris modis exagitari ſentiant. Ita Concilij Tridentini Catechiſmus P. 2. *De Vnctionis-Extremæ Sacramento*, §. 28.

Tertius Extremæ-Vnctionis effectus alleuatio animæ, eiuſque confirmatio, vt morbi incommoda leuiùs ferat, & Aduerſarijs ſalutis ſuæ fortiùs reſiſtat. Efficit enim hoc Sacramentum vt triſtitiam abijciamus, & læto animo Domini aduentum exſpectemus, paratique ſimus depoſitum noſtrum, quandocumque illud

à no-

à nobis repetere voluerit, libenter reddere. Præterea, cùm nullo tempore magis nitatur humanæ ſalutis Hoſtis vt nos omninò perdat, ſpemque diuinæ Miſericordiæ nobis eripiat, quàm cùm ſupremum vitæ diem appropinquare animaduerterit, Fidelibus arma & vires hoc Sacramento ſubminiſtrantur quibus Aduerſarij vim & impetum frangere, & illi fortiter repugnare poſſint. *Alleuatur enim & erigitur animus diuinæ bonitatis ſpe, eaque confirmatus, morbi omnia incommoda fert leniùs, ac ipſius Dæmonis calcaneo inſidiantis artes & calliditatem faciliùs eludit*; (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus.) Hinc Extrema-Vnctio dicitur *Sacramentum Spei*, quemadmodum Baptiſmus & Confirmatio dicuntur *Sacramenta Fidei*, Euchariſtia *Sacramentum Amoris*.

Quartus Extremæ-Vnctionis effectus eſt corporis ſanitas, ſi quidem ad animæ ſalutem profutura ſit, vt colligitur ex S. Iacobi verbis, *Et oratio fidei ſaluabit infirmum*, quod Patres, Concilia, & Ritualia confirmant, nouiſſimeque Sacra Synodus Tridentina, quæ de huius effectu Sacramenti ſic loquitur: *Res porrò & effectus*
„ *huius Sacramenti illis verbis explicatur:* Et Oratio fi-
„ dei ſaluabit infirmum: & alleuiabit eum Dominus,
„ &, ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. *Res etenim hæc gratia eſt Spiritus-Sancti, cuius vnctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit; & ægroti animam alleuiat & confirmat, magnam in eo diuinæ miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſubleuatus, & morbi incommoda ac labores leniùs fert, & tentationibus Dæmonis calcaneo inſidiantis faciliùs reſiſtit; & ſanitatem corporis interdum, vbi ſaluti animæ expedierit, conſequitur.*

„ Quod ſi ægroti hôc tempore eam minùs conſequun-
„ tur, id quidem non Sacramenti vitio, ſed ob eam
„ cauſam euenire credendum eſt, quòd eorum magna
„ pars, vel qui ſacro Oleo inunguntur, vel à quibus ad-
„ miniſtratur, infirmiorem fidem habet. Teſtatur enim
„ *S. Matthæus*, Cap. 13. Dominum apud ſuos, multas
„ virtutes non feciſſe propter incredulitatem illorum.
„ Quamquam etiam dici poteſt, Chriſtianam Religio-
„ nem ex quo altiùs tanquam radices egit in animis ho-
„ minum, minùs iam huiuſmodi Miraculorum admi-
„ niculis indigere; quàm olim naſcentis Eccleſiæ ini-
„ tio neceſſaria viderentur. Ita Concilij Tridentini
„ Catechiſmus.

Addendum cum *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 2. Quæſtiuncula 2. *Quòd Extrema-Vnctio non facit corporalem ſanationem ex proprietate naturali materiæ, ſed ex virtute diuina quæ operatur rationabiliter: Et quia ratio operans numquam inducit ſecundarium effectum, niſi ſecundùm quòd expedit ad principalem, ideò ex hoc Sacramento non ſequitur corporalis ſanatio ſemper, ſed quando expedit ad ſpiritualem ſanationem: Et tunc ſemper eam inducit, dummodo non ſit impedimentum ex parte recipientis.*

Inter Sacramenti iſtius effectus Character non numeratur, quia tria dumtaxat Sacramenta imprimunt characterem; ſcilicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo. Et *Character non imprimitur niſi in illis S. Sacramentis, quibus homo ad aliquid Sacrum deputatur: Hoc autem Sacramentum eſt ſolùm in remedium, & non deputatur per ipſum homo ad aliquod ſacrum agendum vel ſuſcipiendum: & ideò non imprimitur in eo Character*: (inquit *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 2. Quæſtiunc. 3.)

Quamquam verò *Goffridus Vindocinenſis* & *Yuo Carnotenſis* Extremam-Vnctionem non eſſe iterandam cenſerent, non tamen exiſtimabant eam characterem imprimere: Sed his rationibus nitebantur, 1. Quod Sacramentum ſit. 2. Quod ſit ſpecies publicæ Pœnitentiæ, quę ſemel dumtaxat olim concedebatur. 3. Quòd cæteræ vnctiones non iterentur. Hæ rationes nullius ſunt momenti: Nam Sacramenti ratio non prohibet quin iteretur, vt patet de Euchariſtia, Pœnitentia, & Matrimonio. Pœnitentiam publicam iterari ſola Eccleſię ſanctio, non Chriſti inſtitutio prohibuit. Aliæ vnctiones non iterantur, quia ſunt conſecratoriæ. Hæc autem medicinalis eſt. Quam rationem affert *S. Thomas* 4. *Contra Gentes*, Cap. 73. *Huius Sacramenti vnctio* (inquit) *non eſt ad conſecrandum, ſicut vnctio Confirmationis, ablutio Baptiſmi, & quædam aliæ vnctiones, quæ ideò numquam iterantur, quia conſecratio ſemper manet, dum res conſecrata durat, propter efficaciam diuinæ virtutis conſecrantis. Ordinatur autem huius Sacramenti inunctio ad ſanandum. Medicina autem ſanatiua toties iterari debet, quoties infirmitas iteratur.* Quamobrem *Petri Cluniacenſis* & *Petri Lombardi* vicit opinio, aſſerentium hoc Sacramentum poſſe iterari, non modò in diuerſis infirmitatibus, ſed in eadem ſecundùm diuerſos morbi ſtatus; putà, ſi cùm periculosè ægrotaret homo, inunctus conualuit, & poſtea in eumdem infirmitatis ſtatum relapſus eſt. Quam opinionem ſuſcepit Eccleſia.

CAPVT III.

DE MINISTRO VNCTIONIS-EXTREMÆ.

PROPOSITIO VNICA.

Miniſter Vnctionis-Extremæ eſt Presbyter, vel Epiſcopus.

DOGMA fidei eſt à S. Iacobo traditum: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ.* Quo nomine Seniores è Laicis non intelligi, ſeries contextûs docet. Non enim ſimpliciter Presbyteri dicuntur, ſed Presbyteri Eccleſiæ. Deinde, iubentur orare ſuper infirmum, ipſumque vngere in Nomine Domini: Denique per eorum Miniſterium remiſſio peccatorum obtinenda promittitur. Atque ita hunc locum expoſuerunt Patres, *S. Ioannes Chryſoſtomus*, Lib. 3. De Sacerdotio, *Innocentius I.* in Epiſtola ad Decentium, *S. Eligius* in Sermone ad Populum, Venerabilis *Beda* in Cap. 5. *S. Iacobi*; Concilia, Vuormatienſe Cap. 72. Aquiſgranenſe 2. Cap. 5. & Tridentinum Seſſione 14. Cap. 3. *De Sacramento Extremæ-Vnctionis*, & Canone 4. cuius hæc ſunt verba: *Si quis dixerit, Præsbyteros Eccleſiæ, quos Beatus Iacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur, non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos; ſed ætate Seniores in quauis communitate; ob idque proprium Extremæ-Vnctionis Miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem; Anathema ſit.*

Septem Sacerdotes ex conſuetudine Orientalis Eccleſiæ hoc Sacramentum adminiſtrant, vt conſtat ex Euchologio, & Simeone Theſſalonicenſi. Plures etiam in Eccleſia Occidentali hoc olim obibant Miniſterium, vt docent *S. Gregorij* Sacramentarium, & antiqui ſacrorum Rituum Codices, necnon *S. Thomas* 4. *Contra Gentes*, Cap. 73. *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ; competit huic Sacramento quòd multi Sacerdotes interſint, & quòd oratio totius Eccleſiæ effectum huius Sacramenti coadiuuet.*

Sufficit tamen vnicus Sacerdos ad inungendum ægrotum, vt docet ibidem S. Thomas: *Si tamen* (inquit) *vnus ſolus Presbyter adſit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Eccleſiæ, cuius Miniſter exiſtit, & cuius perſonam gerit.* Sed & olim ab vnico Sacerdote fuiſſe interdum adminiſtratam infirmis Vnctionem-Extremam probant Vita *S. Eugendi*, Vita *S. Popponis* ab Euerhelmo conſcripta, Vita *S. Vuolphemi* à Conrado Monacho, Vita *Hereberti* Colonienſis Epiſcopi à Ruperto edita, Concilium Aquiſgranenſe 2. Cap. 5. Hincmarus Remenſis in Capitulis, Cap. 10. &c. Quamobrem meritò *Alexander III.* Cap. *Quæſiuit* Extra, *De Verborum ſignificatione*, declarat, quòd *Sacerdos vno præſente Clerico, & etiam ſolus, poteſt infirmum vngere.*

Olim quidem Viros Sanctos oleum ad Infirmos tranſmiſiſſe, vt ſe ipſos vngerent, & ſanitatem huiuſmodi inunctione illos recepiſſe legimus: Similiter *B. Genoueſam* oleo infirmos inungere ſolitam: *Sed illæ vnctiones non erant ſacramentales, ſed ex quadam deuotione recipientium talem vnctionem, & ex meritis vngentium, vel oleum mittentium, conſequebatur effectus ſanitatis corporalis per gratiam ſanitatum, non per gratiam ſacramentalem;* vt reſpondet *S. Thomas* in 4. *Sententiarum* Diſt. 23. Quæſt. 2. Articulo 1. Quæſtiunc. 2. ad ſecundum.

CAPVT IV.

DE SVBIECTO EXTREMÆ-VNCTIONIS.

IN Eccleſia Græca Extrema-Vnctio non tantùm ægrotantibus, verùm etiam peccatoribus ſanis & benè valentibus confertur ad remiſſionem peccatorum, vt conſtat ex Euchologio, ex Simeone Theſſalonicenſi, Lib. *De 7. Sacramentis*, ex Iobo Monacho in Contemplatione 7. Eccleſiæ Myſteriorum, ex Ieremia Conſtantinopolitano Patriarcha in ſua Cenſura aduersùs Auguſtanam Confeſſionem Libro 1. Cap. 7. Eiuſdem moris teſtes ſunt *Arcudius*, *Iacobus Goar*, *Leo Allatius*, & alij qui de Ritibus Græcorum ſcripſerunt. Hunc Græcorum morem numquam redarguerunt Latini. In Concilio Florentino de multis ab ipſis quæſierunt poſt Synodicam Definitionem; nullam de Vnctione-Extrema Quæſtionem mouerunt. *Innocentius IV.* Epiſtolâ ad Epiſcopum Tuſculanum prohibet *Ne Sacerdotes Græcorum, aut Confeſſores pro ſatisfactione Pœnitentiæ Vnctionem aliquam ſolummodo iniungant:* Illos verò non redarguit, quòd peccatores ſanos inungerent.

Nihilominus retinenda eſt ſeruanda Latinæ Eccleſiæ doctrina & perpetua Diſciplina ſolis infirmis hoc Sacramentum adminiſtrari permittens. Magis enim conſona eſt verbis S. Iacobi, *Infirmatur quis in vobis*, &c. necnon modo loquendi Patrum, Conciliorum, Ritualium veterum, & *Innocentij III.* Cap. Vnico *De Sacra Vnctione*, appellantium materiam iſtius Sacramenti *Oleum Infirmorum*. Quocirca *Eugenius IV.* in Decreto declarat, *Hoc Sacramentum nonniſi infirmo, de cuius morte timetur, dari debere.* Et Concilium Tridentinum Seſſione 14. Cap. 3. *De Extrema-Vnctione* declarat, *Eſſe hanc Vnctionem infirmis adhibendam, illis verò præſertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ conſtituti videantur: Vnde & Sacramentum Exeuntium nuncupatur.*

CAPVT V.

REGVLÆ EXTREMÆ-VNCTIONIS ADMINISTRATIONEM SPECTANTES.

REGVLA I.

Oleum balſamo, aut alteri liquori admixtum, non eſſet ſufficiens Vnctionis-Extremæ materia, ſi per eam admixtionem olei natura mutaretur.

REGVLA II.

Etiamſi non mutaretur Olei natura huiuſmodi admixtione, tamen illicita eſt; grauiterque peccaret qui Chriſma aut peregrinum liquorem in modica licet quantitate Oleo Infirmorum admiſceres; aut eo ſic mixto infirmum vngeret.

MAteriæ enim, formæque Sacramentorum vel leuiter & quoad accidentia mutari ex induſtriâ non poſſunt, quin aduersùs inſtitutionem Chriſti, aduersùs Eccleſiæ ſanctiſſimam Diſciplinam, & reuerentiam Sacramentis ipſis debitam grauiter peccetur.

REGVLA III.

Cùm Oleum benedictum ab Epiſcopo ex frequenti vſu & adminiſtratione Vnctionis-Extremę deficit, oleum non conſecratum admiſceri conſecrato poteſt, eoque infirmus inungi.

HÆc Regula colligitur ex Cap. *Quod in dubijs*, Ext. *De Conſecratione Eccleſiæ*, cuius hæc ſunt verba: *Nec negamus quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri.* Idque confirmat *S. Thomas* Opuſculo 65.

REGVLA IV.

Summus Pontifex concedere poteſt vt Oleum Infirmorum à ſimplici Presbytero benedicatur.

CVm enim in Eccleſia Orientali benedicatur à Presbyteris in ipſa Sacramenti Adminiſtratione, nulla ratio eſt, cur poteſtas Romano Pontifici negetur hanc benedictionem ſecũdi Ordinis Sacerdotibus committendi.

REGVLA V.

Si per errorem Sacerdos aliud Oleum, quàm quod Infirmorum eſt, ad ægrotum vngendum vnquam adhibuerit, etiamſi Chriſmatis, aut Catechumenorum ſit; vt erratum emendet, Olei ſacri, quod proprium Infirmorum eſt, Vnctionem eidem adhibeat, tùmque Sacramenti formam repetat.

HAnc Regulam iiſdem verbis tradit *S. Carolus Borromæus* in Inſtructionibus *De Extrema-Vnctione*. Et Concilium Mediolanenſe 5. Tit. *De ijs quæ pertinent ad Sacramentum Extremæ-Vnctionis.*

REGVLA VI.

Quamuis tot Vnctiones fieri debeant, quot in Ritualibus præſcribuntur, maximeque in organis quinque ſenſuum; nullaque prætermitti poſſit abſque graui peccato, cùm adhiberi poſſunt omnes: Vnica tamen ſufficit ad ſubſtantiam Sacramenti.

VNica enim Vnctione ſatisfit præcepto S. Iacobi, ſeu potiùs præcepto Domini per S. Iacobum promulgato, *Vngentes eum oleo:* Sicut vnica ablutione ſatisfit præcepto Chriſti, *Baptizantes eos*. 2. Græci non inungunt organa quinque ſenſuum, ſeu partes vicinas illorum, quorum tamen Vnctionem-Extremam Romana Eccleſia approbat. 3. Multa Ritualia id approbant, quibus permittitur inungi vnica vnctione & peſte laborantes, vt Miniſtri periculum vitent, & eos etiam quibus mors proximo non ſinit fieri ſingulas. Ita Paſtorale Mechlinienſe anno 1589. editum, & à Doctoribus Louanienſibus approbatum: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, vt periculum vitetur, ſufficit inungi ſenſus organum magis ad vnctionem expoſitum ac detectum, dicendo: PER iſtam ſanctam vnctionem, & piiſſimam ſuam Miſericordiam indulgeat tibi Deus quicquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum,*

guſtum, & tactum. Eamdem praxim approbant eamdemque Regulam tradunt Cameracenſis, Attrebatenſis; aliarumque Eccleſiarum Manualia.

REGVLA VII.

In Mutilatis debent inungi partes viciniores organis ſenſuum.

HAnc Regulam tradit *S. Thomas*, In 4. *Sententiarum*, Diſt.23. Quæſt.2. Articulo 3. Quæſtiuncula 3. *Mutilati* (inquit) *inungi debent quantò propinquius eſſe poteſt ad partes illas, in quibus Vnctio fieri debuerat; quia quamuis non habeant membra, habent tamen potentias animæ, quæ illis membris debentur, ſaltem in radice, & interiùs peccare poſſunt per ea, quæ ad partes illas pertinent, quamuis non exteriùs.* Et *S. Carolus* in Inſtructionibus De Extrema-Vnctione: *Si quis* (inquit) *membro aliquo careat, quod inungi præſcriptum eſt, vngat partem ei propiorem.*

REGVLA VIII.

Reliquis infirmis manus ab interiori parte inungi debent: Sacerdotibus verò ab exteriori parte, cùm priùs in ſacra Ordinatione vnctæ fuerint.

HAnc Regulam tradunt Ritualia, & *S. Carolus* in Inſtructionibus. *De Extrema-Vnctione*.

REGVLA IX.

Vngendis oculis, aliiſque membris quæ in homine paria ſunt, cauere debet Sacerdos, vt cùm vtrumque membrum vnius tantùm ſenſus ſit, vtriuſque vnctionem abſoluat vnicâ ſolùm verborum formulâ, licet duas cruces faciat. Vnget autem primò dexterum, deinde ſiniſtrum, cruce vnicuique impreſſa Oleo ſacro.

ITa Ritualia, & *S. Carolus* præſcribunt. Addit ille, Crucem dum vnctio adhibetur oleo ſacro imprimi, vt ſciamus, hæc dona nobis concedi meritis Crucis & Paſſionis Domini; vtque eo ſigno in pugna quæ cum Aduerſario ſuſtinenda eſt, vtamur, ſenſuſque noſtros muniamus, itemque vt ad Chriſti Iudicis tribunal ſignum Crucis deferamus, quo oſtendamus nos conſtanter ſub crucis vexillo vſquè ad mortem pugnaſſe.

REGVLA X.

Extremæ-Vnctionis Sacramentum cuilibet Sacerdoti adminiſtrare non licet, ſed ſolùm proprio Paſtori, id eſt, Epiſcopo aut Parocho, vel cui illi commiſerint.

HAnc Regulam tradit Concilij Tridentini Catechiſmus P.2. De Sacramento Extremæ-Vnionis, §.27. *Neque tamen* (inquit) *ex ſanctæ Eccleſiæ decreto cuiuis Sacerdoti; ſed proprio Paſtori, qui Iuriſdictionem habeat, ſiue alteri, cui ille huius muneris fungendi poteſtatem fecerit, hoc Sacramentum adminiſtrare licet.* Item Concilium Mediolanenſe 5. *Ne alius Sacerdos niſi Parochus hoc Sacramentum miniſtret.* Quamobrem Regulares Sacerdotes Extremam-Vnctionem alicui ſæculari infirmo adminiſtrantes abſque licentiâ Parochi vel Epiſcopi illius, lethaliter peccarent, & in Excommunicationem incurrerent, vt conſtat ex Clementina 1. *De Priuilegijs*, & Clementina *Dudum*, Tit. *De Sepulturis*. Deficiente tamen Parocho, & quouis ab eo vel ab Epiſcopo poteſtatem habente, quilibet Sacerdos, etiam Regularis, hoc Sacramentum licitè adminiſtrare poteſt. Cùm enim quilibet Sacerdos poteſtatem habeat abſoluendi à quibuſuis peccatis & Cenſuris in articulo mortis conſtitutos; par eſt etiam quemlibet habere poteſtatem in hoc articulo adminiſtrandi Sacramentum illud, quod eſt Complementum Pœnitentiæ, ne fortè moribundi hoc beneficio deſtituti priuentur æternâ ſalute, quod contingere poſſet, ſi vel aliqua peccata mortalia remittenda haberent, vel non confirmarentur Oleo ſacro aduerſùs tentationes extremas.

REGVLA XI.

Omnem diligentiam Parochus adhibeat, vt cùm periculum mortis ægroto impendet, ſupremuſque vitæ dies inſtare videtur, illud opportuno tempore miniſtret; propoſito ſibi exemplo Sanctiſſimi Epiſcopi Malachiæ, qui cùm culpæ ſuæ, licet immeritò, adſcriberet, quòd mulier quædam ſine hoc Sacramento deceſſiſſet, totam noctem lacrymis ſe afflixit, ita vt Dei miſericordiâ mane illa quaſi è ſomno excitata, è loco ſe erigens, hoc Sacramentum acceperit, & etiam à morbo conualuerit. Verba ſunt *S. Caroli* in Inſtructionibus *De Extrema-Vnctione*.

IDem ſtatuit Concilium Mediolanenſe 5. *Caueat Parochus ne in eo miniſtrando negligentiam, vllamue moræ culpam contrahat. Alioqui ſi ad illius Miniſtrationem accerſitus, ire neglexerit; cùm rationem Deo reddet, tum pœna ab Epiſcopo grauiter plectatur.*

Vt autem opportuno tempore miniſtret, cùm ſæpè aliàs, vt pote cùm ægrotantem primò viſitat, cum quo etiam tempore Sacram Euchariſtiam pro Viatico ei miniſtrat, hoc illum monebit, *Vt dum ſanâ mente eſt, ſibi miniſtrari petat: Simulque item demonſtrabit, quàm ſalutariter expediat, vltro ſponteque piè hoc Sacramentum depoſci.*

REGVLA XII.

Si aliquando acciderit, ipſum Parochum, vel ab eo delegatum Presbyterum, dum vngit infirmum, præ virium imbecillitate, alioue caſu deficere: Alius Sacerdos, ſi præſens aderit, aut aliunde ſtatim euocatus, reliquas partes, quas ille non vnxerit, vngere ritè perget: Vnctas autem denuò non vnget.

HAnc Regulam tradit *S. Carolus*. in Inſtructionibus De Sacramento Extremæ-Vnctionis.

REGVLA XIII.

Neceſſe non eſt exſpectare tempus quo infirmus eſt in exitu conſtitutus, vt ei adminiſtretur Vnctionis-Extremæ Sacramentū, ſed ſufficit quòd periculosâ ægritudine laboret.

NEc enim S. Iacobus, nec Patres qui verba illius de infirmorum Vnctione explicarunt, cenſuere infirmum eſſe oportere morti proximum, vt ſacrâ Vnctione procuretur, præſertim *S. Cyrillus Alexandrinus*, *S. Eligius*, Venerabilis *Beda*; immò indicant vngi ſolitos fuiſſe infirmos, vt ſanitate corporeæ reſtituerentur. Et reuera hic ſecundarius eſt Vnctionis-Extremæ effectus: Poteſt itaque conferri nondum deſperatâ valetudine. Nam fruſtra conferretur ad hunc effectum conſequendum homini in exitu conſtituto. Hunc enim effectum Sacramentum non operatur per modum miraculi, ſed virtute ordinariâ ſupernaturali, quæ cauſas naturales adiuuat. Præterea, conſtat ex Libro 6. Capitularium *Caroli Magni*, Cap.75. tunc temporis exſpectatum non fuiſſe mortis articulum, vt infirmus vngeretur, ſed ſatis fuiſſe, ſi foret ille *depreſſus infirmitate, nondum vitæ fine perſpecto*. Idem conſtat ex Canone quinto Concilij Aquiſgranenſis 2. quo præcipitur Sacerdoti, vt vngat eum, quem *Depreſſum infirmitate agnouerit*, etiamſi *nondum vrgentem vitæ illius finem perſpexerit*. Concilium Moguntinum Canone 26. poſtulat tantùm vt infirmi quibus adminiſtratur, ſint *In mortis periculo* poſiti.

Id confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt.22. Quæſt.2. Articulo 2. Quæſtiuncula 2. *Hoc Sacramentum* (inquit) *eſt vltimum remedium, quod Eccleſia poteſt conferre, quaſi immediatè diſponens ad gloriam: Et ideò illis tantùm infirmantibus debet exhiberi, qui ſunt in ſtatu exeuntium, propter hoc quòd ægritudo nata eſt mortem inducere, & de periculo timetur.* Et Concilij Tridentini Catechiſmus: *Iis etiam qui adeò periculosè ægrotare videntur, vt ne ſupremus vitæ dies inſtet, metuendum ſit, hoc Sacramentum præberi debet.*

REGVLA XIV.

Sacramentum Extremæ-Vnctionis adminiſtrari decet, dum æger integris ſenſibus eſt.

ITa Concilij Tridentini Catechiſmus §.18. de Extrema-Vnctione: *In quo tamen grauiſſimè peccant*,

qui illud tempus ægroti vngendi obſeruare ſolent, cùm iam omnis ſalutis ſpe amiſſâ, vitâ & ſenſibus carere incipiat. Conſtat enim ad vberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimùm valere, ſi ægrotus, cùm in eo adhuc integra mens & ratio viget, fidemque & religioſam animi voluntatem afferre poteſt, ſacro Oleo liniatur. Quare Parochis animaduertendum eſt, vt eo potiſſimùm tempore cœleſtem Medicinam adhibeant, illam quidem ſemper vi ſuâ admodum ſalutarem, cùm eorum etiam pietate & religione qui curandi ſunt, magis profuturam intelligitur.

Idem ſtatuit Concilium Burdigalenſe anno 1582. *Non eò, que* (inquit) *differendum eſt, dum æger omnibus penè ſenſibus deſtitutus ſit.* Concilium Remenſe anno 1583. *Parochus caueat ne vel mors Vnctionem præueniat, vel morbo inualeſcente ſemimortuus non ſentiat.* Concilium Bituricenſe anno 1584. *Adminiſtretur* (inquit) *tempeſtiuè à Sacerdote Extrema-Vnctio, ita vt Chriſtianus mente adhuc integra Sacramenti efficaciam agnoſcere poſſit.*

Idem ſtatuit Concilium Mediolanenſe 1. *Extremæ* (inquit) *Vnctionis Sacramentum curet Parochus, vt ægroto, dum integris eſt ſenſibus, adhibeatur.*

Idem repetit *S. Carolus* in Inſtructionibus de Extremæ-Vnctionis Sacramento: *Miniſtrabit autem, dum æger integris ſenſibus eſt. Quòd ſi aliqua morbi vi infirmus oppreſſus, dubitatur, viuuſne ſit, an mortuus, tunc diligenter de hoc Sacerdos videbit, conſulto etiam Medico, ſi in tanta temporis breuitate poteſt. Si non poteſt, & in dubio eſt; ea conditione vtetur:* Si es viuus, Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, &c.

Si æger in eo ſtatu eſt vt ſpiritum ante exhalaturus videatur, quàm Sacramenti huius miniſtrationem Parochus abſoluere poſſit, tunc Pſalmis & Litanijs prætermiſſis, ſtatâ formulâ verborum ſingulas corporis partes, quas vngi Ritus poſtulat, inunget. Sique ſuperſtes erit, tunc ſtatas reliquas Preces, Litaniaſque adhibebit. Si verò dum vngitur ſpiritum emiſerit, vngere Parochus deſiſtet.

REGVLA XV.

Extrema-Vnctio pueris conferri non debet.

IPſis enim non congruit forma huius Sacramenti, *Indulgeat tibi Dominus*, cùm non peccauerint. Id confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 2. Articulo 2. Quæſtiuncula 4. *Hoc Sacramentum*, inquit, *exigit actualem deuotionem in ſuſcipiente, ſicut & Eucharistia. Vnde ſicut Euchariſtia non debet dari pueris, ita nec hoc Sacramentum.* Et ad primum: *Non datur contra Reliquias originalis peccati, niſi ſecundùm quòd ſunt per actualia peccata quodammodo confortatæ: Vnde principaliter contra actualia peccata datur (vt ex ipſa forma patet) quæ non ſunt in pueris.* Et ad ſecundum: *Infirmitates in pueris non ſunt ex peccato actuali cauſatæ, ſicut in adultis: Et contra illas præcipuè infirmitates hoc Sacramentum datur, quæ ſunt ex peccato cauſatæ, quaſi peccati reliquiæ.*

REGVLA XVI.

Furioſis & amentibus, qui non habent lucida interualla, Extremæ-Vnctionis Sacramentum non eſt adminiſtrandum.

ITa *S. Thomas*, Quæſtiuncula 3. *Ad effectum* (inquit) *huius Sacramenti ſuſcipiendum plurimùm valet deuotio ſuſcipientis, & perſonale meritum conferentium, & generale totius Eccleſiæ: Quod patet ex hoc quòd per modum deprecationis forma huius Sacramenti confertur: Et ideò illis qui non poſſunt recognoſcere & cum deuotione ſuſcipere, hoc Sacramentum dari non debet; & præcipuè furioſis & amentibus, qui poſſunt irreuerentiam Sacramento per aliquam immunditiam facere; niſi haberent lucida interualla, in quibus Sacramentum recognoſcerent; & ſic eis conferri in ſtatu iſto poſſet.*

Infirmis tamen, *qui ſanâ mente dum erant, illud petierunt, aut veriſimile eſt quòd petijſſent; etiamſi poſtea in amentiam inciderint, vel ratione ſermoneue vti deſierint, miniſtrabitur item. Si verò dum infirmus amentiâ phreneſiue laborat, veriſimile ſit indecorè, aut ſpurcè, impureue aliquid agat, quo irreuerentia Sacramento huic fiat; non vngetur, niſi alicuius complexu ita teneatur, vt firmus ſtabiliſque hæreat.* Ita *S. Carolus* in Inſtructionibus.

Synodus Pariſienſis anni 1557. *Si qui verò* (inquit) *ex morbi grauitate in amentiam inciderint, conſideranda eſt eorum vita præcedens; Qui ſi laudabiliter vitam duxeriat ante actam, & Chriſtianè, ab huius Sacramenti perceptione arceri non debeat.*

REGVLA XVII.

Mulieribus in partu laborantibus, niſi ſint in mortis periculo ex ægritudine conſtitutæ, ad bellum proficiſcentibus, nauigantibus, peregrinantibus, capite damnatis, Extrema-Vnctio conferri non debet.

QVamuis enim iſti morte proximè afficiendi ſint; illi in frequenti vitæ diſcrimine verſentur, periculosè tamen non ægrotant. Hanc Regulam confirmant Concilium Mediolanenſe 4. & *S. Carolus* in Inſtructionibus. *De Extrema-Vnctione*, Synodus Senonenſis 1524. & Synodus Aquenſis 1585.

REGVLA XVIII.

Extrema-Vnctio adminiſtrari poteſt ſenio confectis, in diem morituris, nullâ licet aliâ ægritudine laborantibus.

EXtrema enim ſenectus periculoſus per ſe morbus eſt. Quamobrem Concilium Mediolanenſe 4. & *S. Carolus* in Inſtructionibus, hanc Regulam tradunt. Synodus etiam Aquenſis anno 1585. hoc Sacramentum adminiſtrari iubet ſenio confectis, etiam leuiter laborantibus.

REGVLA XIX.

Extrema-Vnctio in eadem infirmitate repeti poteſt, ſi conualeſcat, & poſtea in idem periculum relabatur infirmus.

ITa docent ac iubent Concilij Tridentini Catechiſmus, & *S. Carolus* in Inſtructionibus. Ita etiam *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 2. Articulo. 4. Quæſtiuncula 2. *Hoc Sacramentum* (inquit) *non reſpicit tantùm infirmitatem, ſed etiam infirmitatis ſtatum; quia non debet dari, niſi infirmis qui ſecundùm humanam æſtimationem videatur morti appropinquare. Quædam ergo infirmitates non ſunt diuturnæ: Vnde ſi in eis datur hoc Sacramentum, tunc cùm homo ad illum ſtatum perueniat vt ſit in periculo mortis, non recedit à ſtatu illo niſi infirmitate curatâ; & ita iterum non debet inungi: Sed ſi recidiuum patiatur, erit alia infirmitas; & poterit fieri alia inunctio. Quædam verò ſunt ægritudines diuturnæ, vt hectica, & hydropiſis, & huiuſmodi: Et in talibus non debet fieri inunctio, niſi quando videntur perducere ad periculum mortis: Et ſi homo illum articulum euadat eadem infirmitate durante, & iterum ad ſimilem ſtatum per illam infirmitatem reducatur, iterum poteſt inungi; quia iam eſt quaſi alius infirmitatis ſtatus, quamuis non ſit alia infirmitas ſimpliciter.* Ita etiam ſtatuit Synodus Lingonenſis anno 1404. Senonenſis 1524. Carnotenſis 1526.

REGVLA XX.

Quamuis Sacramentum Extremæ-Vnctionis non ſit ad ſalutem ſimpliciter neceſſarium, lethalis tamen peccati rei ſunt, qui à Paſtore moniti recuſant vel differunt illud ſuſcipere, propter contemptum Sacramenti.

COntingere enim poteſt, vt poſt Abſolutionem & Euchariſtiam perceptam peccatum aliquod lethale infirmus commiſerit, quod memoriæ non occurrat, vt illud confiteatur: Quod Extrema-Vnctione tanquam medio ordinario in hâc circumſtantiâ delebitur & remittetur. Nemo etiam eſt qui grauiter tentari ſub finem vitæ ſuæ non poſſit, contra quas tentationes Vnctio-Extrema inſtituta eſt: Quamobrem qui illam ſuſcipere recuſaret, vel differret, ſalutem ſuam periculo exponeret. Denique metuendum eſt, ne recuſatio illa vel dilatio

ex

ex contemptu ſaltem virtuali Sacramenti procedat. *Omnium* autem *Sacramentorum contemptus eſt ſaluti contrarius*. Hinc Synodus Lingonenſis anno 1404. *Quia* (inquit) *hoc Sacramentum tunc datur, cùm infirmitas mortalis videtur, propterea frequenter infirmi aliqui de morte dubitantes, illud recuſant recipere, vel differunt quantum poſſunt, & in tantum quòd morte præuenti recedunt abſque Sacramenti receptione: Idcircò debeat per omnes honeſtas vias induci ad recipiendum, & debet eis dici, quòd ſi recuſent vel differant recipere, ex eo quòd contemnunt Sacramentum, peccant mortaliter & grauiter. Et licet dicant, quòd non faciant ex contemptu, debet tamen dubitari ne malignus Spiritus eos extrahens, in extremo decipiat.*

Synodalia Remenſis Eccleſiæ: *Sæpè moneant Sacerdotes populum, quòd priuſquàm decimum quartum annum compleuerint, maximè Sacramentum Extremæ-Vnctionis petant, & recipiant reuerenter, ſi timeatur veriſimiliter de morte infirmorum, quia neceſſarium eſt ad ſalutem iſtud Sacramentum, ſi poſſit haberi.*

Synodus Andegauenſis 1293. *Nos quoque accepimus referentibus fide dignis, quòd illud Sacramentum, ſine quo (vt dicunt Sancti) periculoſum eſt ex hoc vita migrare, ex quadam negligentia omittatur, &c.*

Synodalia Eccleſiæ Trecenſis: *Si aliquis infirmus præmonitus in articulo mortis inungi, contempſerit dictum Sacramentum recipere, Eccleſiaſticâ careat Sepulturâ.*

Synodus Pariſienſis anno 1557. *Commonefaciendi ſunt ægrotantes, dum adhuc in illis ratio viget, vt hoc Sacramentum ad ſalutem ſuam dignè & deuotè ſuſcipiant: Quoniam qui taliter præmonitus, & mentis adhuc compos inungi contempſerit, hunc Eccleſiaſticâ Sepulturâ indignum decernimus.*

R E G V L A XXI.

Extremæ-Vnctionis Sacramentum adminiſtrari non debet infirmo niſi poſt Confeſſionem peccatorum ſuorum, & poſt Viaticum Corporis Chriſti; ſi recipere illud poſſit.

ITa Concilij Tridentini Catechiſmus: *Quoniam* (inquit) *omni ſtudio curare oportet, ne quid Sacramenti gratiam impediat, ei verò nihil magis aduerſatur, quàm alicuius peccati mortiferi conſcientia: Seruanda eſt Catholicæ Eccleſiæ perpetua conſuetudo: Vt ante Extremam-Vnctionem Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtretur: Ac deinde ægroto perſuadere Parochi ſtudeant, vt ea fide ſe vngendum Sacerdoti præbeat, qua olim qui ab Apoſtolis ſanandi erant, ſe ipſos offerre conſueuerant.*

Synodus Carnotenſis anno 1526. *Cùm hoc Sacramentum ſit vltimum Sacramentorum, inhibemus illud dari infirmo, niſi poſt Confeſſionem peccatorum ſuorum, & poſt Corporis Chriſti Communionem, ſi poſſibile ſit infirmum communicare.*

S. Carolus in Inſtructionibus idem docet: *Quoniam* (inquit) *nihil Sacramenti gratiam magis impedit, quàm mortiferi alicuius peccati conſcientia: Idcircò in eo miniſtrando vſum conſuetudinemque hanc tenebit, vt ſi fieri poteſt, infirmum non ante vngat, quàm peccata confeſſus ſit, ac præterea ſacram Euchariſtiam ſumpſerit, aut ſaltem ſit confeſſus; ſi fortè non potuerit infirmus ob ſtomachi guttariſue impedimentum ſacram Communionem ſumere. Si quem verò derepente vis morbi occupauit, vt neque confiteri, neque communicare potuerit; ex aliqua tamen contritionis aut pietatis ſignificatione conijcitur, eum velle ſibi hoc Sacramentum Extremæ-Vnctionis miniſtrari: Tunc Parochus miniſtrabit.* Olim quidem ante Viaticum Corporis Chriſti adminiſtratam Infirmis Vnctionem-Extremam veteris Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Monumenta nonnulla probant: Sed ex hodierna Eccleſiæ Diſciplinâ illam adminiſtrare non licet, niſi poſt Sacrum Viaticum, niſi vbi fortè mos antiquus adhuc perſeuerat, vt apud Ciſtercienſes.

C A P V T VI.

REGVLÆ VISITATIONEM INFIRMORVM, TESTAMENTA, ET SEPVLTVRAM SPECTANTES.

R E G V L A I.

Parochi quotidiè Parochianos ſuos grauiter ægrotantes, quoad fieri poteſt, viſitare debent, eiſque omnia charitatis & paſtoralis ſolicitudinis officia exhibere.

HANC Regulam tradunt Concilium Mediolanenſe 5. & *S. Carolus* in Inſtructionibus De Viſitatione & Cura Infirmorum. *Quod Concilio* (inquit) *Agathenſi olim piè cautum eſt, id Synodo Prouinciali renouatum, idem Parochus præſtare curet, vt Miſsâ celebratâ, ſi quos Infirmos in Parochiali vicinia habet, frequenter atque adeò quotidie, cùm per alias Parochialis Curæ ſuæ occupationes poteſt, viſitet: Eiſdemque præſtet, prout opus eſſe viderit, officia charitatis, & ſolicitudinis Parochiali ſuo Muneri coniuncta. Et verò quoniam alijs Parochialis Curæ officijs aliquando fortaſſe diſtineri poteſt: Propterea Parochiæ ſuæ Sacerdotes, ſi quos habet, aut ſaltem Laicos aliquot homines virtute & vitæ ſpiritualis vſu præſtantes deliget, qui ægrotum adeant, recteque cohortentur, cùm ad vim morbi patienter in Domino ferendam, tum ad alia Chriſtianæ pietatis officia præſtanda.*

Illis maximè viſitandis & conſolandis aſſiduam charitatem nauabit, qui rerum omnium indigentiâ & morbi acerbitate miſerabilem in modum afflicti, curationem difficillimam experiuntur: Quorum paupertatem commotus zelo pietatis ſubleuabit; vt & ipſe, ſi per facultates poteſt, aliquid de ſuo eroget, & aliorum eleemoſynas conquirat.

„ De ægri ſtatu, genereque morbi, aduerſaue valetudi-
„ ne perquiret: Eius item mores, vitam, actiones, nego-
„ tiaque, vt ſciat ſalubria dare cōſilia, opportunaque ad-
„ hibere remedia, omnique ſanctâ conſolatione iuuare.
„ Hortabitur, vt ægritudinem, in quam incidit, pa-
„ tienter ægrotus in Domino ferat: Gratiaſque ei agat
de ægrotatione qua corpus affligitur: Cùm inde ani- “
mæ vtilitas ſalutaris exiſtere poſſit, ſi verè, pièque “
charitatem Dei erga ſe agnoſcens, confirmabit ſe ip- “
ſum in omni patientiâ. Demonſtrare poterit, à Deo, “
qui fons eſt omnium bonorum, factum eſſe, vt infirmus “
proſperam corporis valetudinem amiſerit; quoniam “
illius animæ ſalutariter conſultum eſſe vult emenda- “
tione vitæ anteactæ. Si verò ægrum diſciplinæ ſpiri- “
tualis, ſanctarumque virtutum ſtudioſum eſſe ani- “
maduerterit, morbi vim illatam eſſe à Deo oſtendet, “
vt in ſpiritualis vitæ curſu quem ſuſcepit, maiori pro- “
greſſione verſetur, atque adeò perfectius inſiſtat. Mo- “
nebit, vt ne dæmonis aſtu, neque Medicorum pollici- “
tationibus, nec propinquorum aut amicorum domeſti- “
corumue blandis cohortationibus ſe vllo modo decipi “
ſinat, quò minùs in ea quæ ſibi ſalutaria ſunt, incum- “
bat. Quare hoc infirmo ſuadere ſtudebit, vt quod *S.* “
Ambroſius ex Sacris Scripturis monet, ſalutare Dei “
imprimis concupiſcat, nempè Chriſtum Dominum; “
ſicque animæ æternam ſalutem primò expetens, quæ- “
rat deinde quæ ad corporis valetudinem attinent. “
Monebit vt eleemoſynas det quamplurimas pro fa- “
cultatum ratione & modo. Vt pro ſe orationes à Reli- “
gioſis hominibus fieri poſtulet, omnique ratione curet. “
Vt ipſe, cùm per morbum poteſt, aliquid piè medite- “
tur de vanitate Mundi, de exemplis patientiæ, de fru- “
ctu tribulationum, de cœleſti gloriâ. Vt quotidie, ſi “
per valetudinem poteſt, vel Coronam B. Virginis: “
Vel, ſi literas norit (quod *S. Auguſtinus* feciſſe tradi- “
tur, dum æger fuit,) ſeptem Pſalmos Pœnitentiales “
piè recitet; aut omninò aliquid precum pro viribus “
ſuis adhibeat. Proponet etiam ægrotanti, prout il- “
lius conditio tulerit, aliquas breues orationes, quas “
iaculatorias dicimus; præſertim è Pſalmorum libro “
ſumptas, quæ facilè in promptu ſint. “

Hoc imprimis ſuadebit, vt de peccatis confiteatur. Idque maximè ſtudebit, vt ad generalem de tota vita anteacta Confeſſionem illum inducat. Cohortabitur vt Sacram Communionem ſumat, etiamſi grauiter non ægrotet; maximè ſi Feſti alicuius celebritas id ſuadeat: Neque ipſe miniſtrare recuſabit ſæpius in eadem infirmitate, pro deuotione & deſiderio ægroti; præſertim ſi ille cùm valet, ſolet frequentare. Pro Viatico miniſtrabit, cùm probabile eſt quòd eam ampliùs ſumere non poterit: Cauebit autem ne ita cunctetur, vt periculum adeat ægrotus moriendi priuſquàm ſumat. Cùm præterea poſtquàm Viaticum, Extremamque etiam Vnctionem æger ſuſcepit, aliquot dies ſuperſtes ſibi Sacram Communionem miniſtrari petit, eius pro deſiderio Parochus non deerit: Sed pro Viatico illam iterum in eodem morbo non miniſtrabit.

Aget cum eo, vt ſi Dei gratiâ munereque ab eo morbo conualeſcet, vitam omninò emendet, aut ſanctiorem viuendi diſciplinam ſuſcipiat.

Demonſtrabit, Satanam nihil non agere, vt impediat ſalutaria eius remedia: Ideòque in id ſtudere, vt infirmo in animum ſæpè numero inducat, nihil periculi ex morbo quo laborat imminere: Medicos autem verborum blanditijs ſpem longioris vitæ ſæpè polliceri, in idipſumque familiares etiam & cognatos incumbere. Periculum igitur morbi eum ita celari ne ſinat, vt eum mors opprimere poſſit inopinantem & imparatum. Atque opportunè inducet illum & ſuauiter, vt velit ſuum ſibi periculum patefieri.

Animaduertet autem, ægrotos tribus potiſſimùm ſolere valde moleſtis cogitationibus affici, anxieque perturbari: Quarum primam affert mortis metus, alteram conſcientia peccatorum, tertia oritur ex contemplatione diuinæ iuſtitiæ: Quamobrem in promptu habebit argumenta ad perſuadendum appoſita pro conditione ægrotantis: Quem lenibus ſuauibuſque verbis alloquetur.

Oſtendet mortem Chriſtianis hominibus non modò extimeſcendam non eſſe, ſed etiam amandam & expetendam: Quæ niſi intercedat, fieri non poteſt vt peccati ſeruitute, & huius vitæ calamitatibus atque incommodis omninò liberati, æternam felicitatem per Ieſu-Chriſti meritum conſequamur. Atque in hoc ſuadendi genere rationes & locos ſibi ſumere poterit ex Libro *S. Cypriani*, qui eſt *De Mortalitate*. Quem metum depellere ſtudebit non ſolùm multis alijs rationibus, ſed etiam & ſacrarum Litterarum auctoritatibus, & exemplis Sanctorum, & orationibus. Si ob affectum quo erga res terrenas irretitus tenetur, aut ob alias cauſas mortem exhorreſcit: Hunc affectum expellere conabitur rationibus ab earum vanitate vitioque deductis.

Ad ſedandam perturbationem quæ oritur ex conſcientia peccatorum, hortabitur vt frequenti Confeſſionis & Sacræ Communionis vſu ſeſe religioſè corroboret: Credatque omninò Sacramentis peccata infinita Dei benignitate deleri.

Ad iuſtitiæ verò diuinæ contemplationem ægrotum valde ſe abijcientem eriget commemoratione infinitæ bonitatis diuinæ, quæ numquam patitur Fideles eſſe deſtitutos, qui velint, quamdiu in huius vitæ curſu verſantur, Pœnitentiâ exactæ vitæ peccata delere.

Si impatientem ægrotum viderit, ei proponet Paſſionem Chriſti Domini, tormenta Sanctorum Martyrum, exempla aliorum Sanctorum, Iob, Tobiæ, Ioſeph, & aliorum. Merita præterea oſtendet patientiæ, quæ multa ſunt & maxima. Cauſas item oſtendet afflictionum, quas Deus Pater amantiſſimus, & Medicus ſapientiſſimus tanquam medicamenta Fidelibus adhibet.

ARTICVLVS II.

Ad Teſtamenti factionem Infirmos hortari dum integra ſunt mente, Parochus & Confeſſarius debent, ſi morbus grauior, & cum periculo fuerit.

ITa *S. Carolus* in Inſtructionibus de Viſitatione Infirmorum. In Teſtamenti autem factione ſignificabit quanti interſit religioſos homines doctrinâ, & pietatis vſu præſtantes adeſſe, de quorum conſilio ad remedium animæ ſuæ in vltima voluntate pro facultatibus aliqua pia opera ſtatuat.

Legata pia quæ fecerit, præſtari quamprimùm, aut etiam eo viuente monebit; cùm hoc ei plurimùm ſuffragari poſſit ad animæ ſalutem. Hæc imprimis monebit, quæ quamquam ſemper præſtanda ſunt, tali tamen tempore imprimis: Vt ſi quid alieni habet, ſi per facultates poteſt quamprimùm reſtituat, aut ſaltem id præſtari Teſtamento caueat.

Synodus Carnotenſis anno 1526. ea potiſſimùm ratione Chriſtianos ad Teſtamentorum factionem hortari oportere ſtatuit, *Vt per ea morientium fides ſit ſuperſtitibus cognita, & vt de debitorum, & malè ablatorum, ac forefactorum reſtitutione, ſine qua peccatum non dimittitur; necnon de legatis in vſus pios conſtituatur ad animæ ſalutem*. Idem ſtatuit Synodus Senonenſis anno 1524. & Eccleſiaſticæ Sepulturæ priuationem comminatur ijs qui inteſtati deceſſerint, niſi propter mortem repentinam, aut paupertatem condere omiſerint Teſtamentum. Idem confirmat Synodus Pariſienſis anno 1557. Idem decreuerat Synodus Lingonenſis anno 1404. Vt Teſtamentum fiat initio morbi, niſi quis morbum prudenter anteuerterit, vtque fiat in ſtatu gratiæ, ad hoc vt actio tanti momenti meritoria ſit apud Deum, auctor eſt Piiſſimus Cardinalis *Bellarminus* Libro 2. *De Arte bene Moriendi*, Cap. 5.

ARTICVLVS III.

In factione Teſtamenti ſeruandæ ſunt Leges, & conſuetudines Municipales.

LEges enim iuſtæ conſcientiam obligant, ſecundùm illud Apoſtoli ad Romanos 13. *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim Poteſtas niſi à Deo: Quæ autem ſunt à Deo, ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit Poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Ideò neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*. Hinc contractus omnes, in quibus Iuris ſolemnia ſeruata non fuere, ſunt irriti. Eademque de Teſtamentis ratio eſt, nun enim legitima cenſentur, niſi ſecundùm Leges ſint condita. Vnde Lex, *Hâc conſultiſſimâ*, Cod. De Teſtamentis, *Non ſubſcriptum à teſtibus ac non ſignatum teſtamentum pro infecto haberi* decernit. Sic etiam Teſtamenta, in quibus nomen hæredis vel hæredum ſcriptum, aut nuncupatum non eſt, irrita ſunt Iure Romano. Nulla ſunt pariter, in quibus præteriti ſunt filij, etiam poſthumi, vel abſque cauſa legitima exhæredati. (L. *Maximum*, C. De *Liberis præteritis vel exhæredatis*. L. *Si poſt teſtamentum*, & L. *Quod certum eſt*, C. De *Poſthumis hæredibus inſtituendis, vel exhæredandis, vel præteritis*.) Sic in Gallijs alienigenarum Teſtamenta de bonis in Regno acquiſitis, ſunt irrita, niſi Iure Ciuitatis ſeu Regnicolarum à Rege donati ſint; atque huiuſmodi bona Fiſco cedunt, Rexque illis ſuccedit tanquam ab inteſtato, & Iure bonorum vacantium, quod Ius Albanagij vocatur, id eſt alibi nati, vulgò *Droit d'Aubaine*. Curare ergo debet imprimis Parochus, vel conſcientiæ Moderator, ne infirmus quem in Teſtamenti factione vt in alijs ad conſcientiam pertinentibus dirigit, de bonis ſuis diſponat, aut aliquid supremâ voluntate fieri caueat contra Leges: Quoniam lethaliter peccaret, qui contra illas ſciens volens Teſtamentum conderet.

REGVLA IV.

Si Teſtator habeat liberos, pietas exigit, vt illis ad viuendum, & ad ſtatum ſuum ſuſtentandum neceſſaria relinquat, priùs quàm de pijs cauſis cogitet.

NVlla enim pietas eſt, quæ naturæ obliuiſcitur: Lex porrò naturalis parentes obligat, vt filijs ſuis conſulant, eiſque neceſſaria præbeant, vel relinquant, quantùm in ipſis eſt. Id confirmat *S. Auguſtinus*, Sermone 355. aliàs 49. *De Diuerſis*, Cap. 4. *Quicumque vult* (inquit) *exhæredato filio hæredem facere Eccleſiam, quærat alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum, immò Deo propitio neminem inueniat. Quàm laudabile*

factum

factum Sancti, & Venerandi Epiſcopi Aurelij Carthaginenſis, quomodo impleuit omnibus, qui ſciunt, ot laudibus Dei? Quidam cùm filios non haberet, neque ſperaret, res ſuas omnes retento ſibi vſufructu donauit Eccleſiæ. Nati ſunt illi filij, & reddidit Epiſcopus, nec opinanti, quæ illi donauerat. In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere, ſed iure fori, non iure poli.

Cauſæ quidem ſunt legitimę, ob quas filius à patre exhæredari poteſt, verbi gratiâ, ſi manus violentas in parentes iniecerit, ſi graui iniuriâ eos affecerit, ſi de crimine accuſauerit, exceptis criminibus læſæ Maieſtatis, & Hæreſis; ſi verſetur cum maleficis, ſi mortem patri, vel matri molitus fuerit, etiam effectu non ſecuto; ſi thorum paternum maculauerit; ſi pro patre noluerit fideiubere, cùm poſſet; ſi teſtamentum patris impediat; ſi bona parentum dilapidauerit; ſi filia innupta luxurioſè viuat: ſi denique filij anni s trigiota, filiæ annis viginti quinque minores Matrimonium inuitis parentibus contraxerint, poſſunt iuſtè exhæredari, nec ipſis tanquam de inofficioſo teſtamento conquerendi locus eſt, ſecundum Edictum Pariſienſe *Henrici II.* Regis Chriſtianiſſimi anno 1555. datum. In pleriſque tamen caſibus operam dare debent Parochi, & conſcientiarum Moderatores, vt patres, etſi iuſtè iratos, placent, & filijs reconcilient, nec approbare, vt exhæredatis filijs, etiam merentibus, Eccleſia hæres ſcribatur. *Si quis* (inquit *Sanct. Auguſtinus*, loco mox laudato,) *iraſcitur in filium ſuum, & moriens exhæredat eum, ſi viueret, non eum placarem? Non ei filium ſuum reconciliare deberem? Quomodo ergo eum filio ſuo volo, vt habeat pacem, cuius appeto hæreditatem? Sed planè, ſi faciat, quod ſæpè hortatus ſum; vnum filium habet, putet Chriſtum alterum; duos habet, putet Chriſtum tertium; decem habet, Chriſtum vndecimum faciat, & ſuſcipio.*

R E G V L A V.

Si conſanguinei Teſtatoris indigeant, etſi filios non habeat, ipſis potiùs bona ſua relinquere tenetur, quàm ob alias pias cauſas teſtari.

ID enim iuſtitiæ, veræque pietatis officium eſt, vt quis ſuorum curam gerat; id charitatis ordo poſtulat, vt ſuis priùs quàm alienis ſubueniat; vt nepotes, aut cognatos inopes ſubleuet potiùs quàm Sacella erigat, Sacerdotia augeat, vel exornet, vel æternas in Templis Exequias ſiue perpetua Anniuerſaria ſibi defuncto conſtituat. Id *Sanct. Auguſtinus* doctrina, & exemplis confirmauit; nam & aliquas hæreditates recuſauit, vt ſcribit *Poſſidius* in eius Vita, Cap. 24. *Non quia pauperibus inutiles eſſe poſſent, ſed quia iuſtum, & æquum eſſe videbat, vt à mortuorum vel filijs, vel parentibus, vel affinibus magis poſſiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt.* Secundùm hanc Regulam Conſcientiarum Moderatores dirigere Teſtatores debent in confectione Teſtamentorum, vel Codicillorum.

R E G V L A I V.

Filijs, & cognatis præponi debet Reſtitutio bonorum malè partorum; de qua ante omnia Teſtator ſupremæ voluntatis tabulis ſtatuere debet.

SI enim res aliena, propter quam peccatum eſt, cùm reddi poſſit, non redditur, non agitur Pęnitentia, ſed fingitur: Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum; (inquit *Sanct. Auguſtinus* Epiſtola 153. aliàs 54.) Cùm itaque ſalutis ſuæ curam ante omnia gerere debeat Chriſtianus homo, priùs reſtituere debet res alienas, quàm filijs, vel cognatis prouidere, quamuis factâ reſtitutione relinquendi ſint inopes, deſtituti, & ad mendicitatem redigendi. Tam enim bona aliena tranſmittere non poteſt ad hæredes, quàm furari non licet, vt illis benefaciat, vel illorum inopiam ſubleuet. Quamobrem Vſurarios manifeſtus non poteſt teſtari, niſi priùs præſtita ſit cautio pignoratitia, vel fideiuſſoria de reſtituendis vſuris, vel ipſo facto reſtitutæ ſint, vt habetur Cap *Quamquam*, Tit. *De Vſuris*, in Sexto. Nec à reſtituendi onere præſcriptio liberat, niſi ab initio, & toto tempore, quod Leges ad præſcriptionem neceſſarium ſtatuunt, quis bonâ fide rem alienam poſſederit, vt conſtat ex Cap. *Vigilanti*, Extra, *De Præſcriptionibus*, quod *Alexandri III.* reſcriptum eſt, & ex Cap. *Quoniam omne*, quod eſt *Innocentij III.* in Concilio Oecumenico Lateranenſi quarto, Canone 41 Neque verò hæres præſcriptionis priuilegio vti poteſt, ſi malâ fide poſſediſſe conſtat, aut veriſimile ſit eum, qui tranſmiſit ad ipſum hæreditatem. Nam *Vitia poſſeſſionum à Maioribus contracta perdurant, & Succeſſorem Auctoris ſui culpa comitatur*, (50 *Vitia*, C. Lib 7. Tit. *De acquirenda, & retinenda Poſſeſſione.*)

R E G V L A V I I.

Spurij, ſeu ex adulterio, vel inceſtu, alijque ex illegitimo coitu progeniti, hęredes inſtitui à parentibus non poſſunt: Æquitas tamen iuſque naturale poſtulat, vt parentes neceſſaria illis ad vitam ſuſtentandam relinquant.

LEgibus namque conſtitutum eſt, vt ab hæreditate adeunda excludantur; & *Quicquid talibus liberis pater donauerit, totum retractum legitimæ ſoboli reddatur, aut fratri, aut ſorori, aut patri, aut matri: Siue per ipſum donatum eſt, qui pater dicitur, vel per aliam, ſiue per interpoſitam perſonam, ſiue ab eo emptum, vel ab alio, ſiue ipſorum nomine comparatum*: Id (inquam) omne retractum legitimis hæredibus reddendum, aut, ſi non exiſtant, Fiſco vindicandum ſtatuit Lex *Senatores*, C. Lib. 5. Tit 27. *De naturalibus liberis* & 50. *Licet*, ſub eodem Titulo: *Sed qui ex damnato ſunt coitu, omni prorſus beneficio ſecludantur*. Et 50 *Si qua Illuſtris*, Lib. 6. *Cod.* Tit. 67. *Ad Senatuſconſultum Orfitianum*, ſancitum eſt, *Vt neque ex teſtamento, neque ab inteſtato, neque ex liberalitate inter viuos habita, iuſtis liberis exiſtentibus, aliquid penitus ab illuſtribus Matribus ad ſpurios perueniat.* Quamuis autem ſpurios, & ab alimentorum petitione Leges ſubmoueant, vt conſtat ex Authentica, *Ex complexu*, Cod Lib. 5. Tit. *De Inceſtis, & inutilibus Nuptijs*, & Cap. *Per venerabilem*, Extra, *Qui filij ſint legitimi.* Iure tamen poli, ipſaque naturali lege parentes ipſis ſubminiſtrare tenentur alimenta, idque vt fideicommiſſo fiat, conſcientiæ Moderator permittere, aut ſuadere poteſt, vt colligitur ex *Clementis III.* Reſponſo, Cap. *Cum haberet*, Extra, *De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium*: Quo quemdam hominem, qui vxore legitimâ ſuperſtite contraxerat cum adulterâ, ab ipſa ſeparari, & eis iniunctâ pœnitentiâ perpetuam continentiam indici iubet: Nec eis adminiculum afferre, vt ſimul maneant, quòd decennio cohabitauerunt ad inuicem, ac decem filios ſuſceperunt: *Cùm multiplicitas prolis ita ſuſceptæ magis eorum crimen exaggeret, & diuturnitas temporis peccatum non minuat, ſed augmentet.* Tum ſubdit: *Solicitudinis tamen tuæ intererit, vt vterque liberis ſuis, ſecundùm quòd eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtret.*

Quamobrem, nec ſpurius, aut ex damnato coito progenitus, cui pater bonorum ſuorum portionem teſtamento, codicillo, aut fideicommiſſo reliquit, ipſam tutâ conſcientia retinere poteſt; ſed quod vltra victui, & veſtitui neceſſaria ſibi relictum eſt, legitimis hæredibus reſtituere tenetur. Si quidem leges à paterna hæreditate ipſum excludunt; adeòque illam retinens, rem alienam retinet.

R E G V L A V I I I.

Teſtator fideicommiſſo tranſmittere non poteſt ad vxorem legitimam, nec vxor ad maritum, quod ipſi teſtamento donare, ac relinquere Leges non permittunt; nec etiam filios ſpurios, aut naturales, vel eorum matres, aliaſve perſonas, quas hæredes inſtituere Leges prohibent, fideicommiſſis vocare poteſt in partem hæreditatis.

CVm enim Leges prohibeant ne coniuges, ſeu Donatione inter viuos, ſeu Teſtamento, aut alia quauis ratione, directè vel indirectè res ſuas alterutri donent, aut relinquant, niſi reciproca Donatione: Cùm etiam filios ſpurios, vel naturales arceant ab hæreditate: Lethaliter peccant, qui fideicommiſſo ipſis relinquunt, quod aliàs ad ipſos tranſmittere non poſſunt; ſeu vniuerſalem inſtituunt hæredem ea conditione, vt vxori, aut filijs naturalibus, aut ſpurijs, vel eorum matri, alijſve perſonis,

nis, quas Leges ab adeunda hæreditate repellunt, hæreditatem, aut portionem hæreditatis tradant. Illegitimum namque eſt huiuſmodi fideicommiſſum, quo Legibus illuditur, vt ait præclarè *Sanct. Hieronymus*, Epiſtola 2. *Prouida ſeueraque Legis cautio, & tamen, nec ſic refrænatur auaritia; per fideicommiſſa Legibus illudimus.* Neque verò conſuetudo ratiove vlla, aut vxoris maritive officia, huiuſmodi fideicommiſſa excuſare poſſunt à peccato, vel ipſis auctoritatem præbere, cùm ſtet ex aduerſo Lex conſcientiam ligans. Quamobrem & Parochus, ſiue conſcientiæ Moderator prohibere debet Teſtatorem, ne talibus fideicommiſſis hæreditatem grauet, ipſumque docere, id abſque lethali peccato iniuſtitiæ fieri non poſſe. Non poſſe etiam fiduciarium hæredem tradere hæreditatem, aut portionem eius marito, cui ab vxore, aut vxori cui à marito, vel ſpurijs, aut naturalibus liberis, quibus à parentibus, contra Legis diſpoſitionem relicta eſt: Quia, vt habet Regula Iuris 88 in Sexto, *Certum eſt, quòd is committit in Legem, qui verba Legis complectens, contra Legis nititur voluntatem.* Tenetur itaque hæreditatem ipſam, vel portionem hæreditatis fideicommiſſo ſibi commendatam reſtituere legitimis hæredibus ab inteſtato: Vel eam retinere ſibi poteſt, ſi ipſe ſit hæres legitimè, & abſque alterius fraude inſtitutus, vt colligitur ex 50. *Si quis ſub conditione*, Digeſt 28. Tit. *De conditionibus Inſtitutionum*, cuius hæc ſunt verba: *Si quis ſub conditione hæredes inſtituiſſet, ſi inuicem cauiſſent, ſe legata eo teſtamento relicta reddituros: Placet remitti eis conditionem. Quia ad fraudem Legum reſpicerent, quæ vetarent quoſdam legata capere.* Docere denique debet conſcientiæ Moderator, Maritum, cui ab vxore, vel vxorem cui à marito; vel ſpurios, aut naturales liberos, quibus à parentibus hæreditas, aut hæreditatis portio contra Legem relicta eſt, ad reſtitutionem obligari. Cùm enim poſſeſſionis ius humanum ſit, Principumque Legibus nitatur: Id omne iniuſtè poſſidetur, quod poſſidetur contra Principum Leges, adeòque legitimo domino reſtitui debet. Quod autem Legum Ciuilium auctoritate bona temporalia poſſideantur, *Sanct. Auguſtinus* confirmat, Tractatu 6 in Ioannem: *Ecce* (inquit) *ſunt villæ, quo iure defendis villas? Diuino, an humano? Diuinum ius in Scripturis habemus, humanum ius in Legibus Regum. Vnde quiſque poſſidet, quod poſſidet? Nonne iure humano? Nam iure diuino, Domini eſt terra, & plenitudo eius. Pauperes & diuites de vno limo fecit, & pauperes, & diuites vna terra ſupportat. Iure tamen humano dicit, Hæc villa mea eſt, hæc domus mea, hic ſeruus meus eſt. Iure ergo humano, Iure Imperatorum, quia ipſa iura humana per Imperatores, & Reges ſæculi Deus diſtribuit generi humano. Tolle Iura Imperatorum, & quis audet dicere, Mea eſt illa villa, aut meus eſt ille ſeruus, aut domus hæc mea eſt? Si autem, vt teneantur iſta ab hominibus, Iura acceperunt Regum, vultis recitemus Leges?* &c. *Noli dicere, Quid mihi, & Regi? Quid tibi ergo, & poſſeſſioni? Per Iura Regum poſſidentur poſſeſſiones.* Et Epiſtola 153. aliàs 54 *Hoc certè alienum non eſt, quod iure poſſidetur, hoc autem iure, quod iuſtè, & hoc iuſtè, quod benè. Omne igitur, quod malè poſſidetur, alienum eſt.* Ex quo principio colligitur, id omne iniuſtè poſſideri, quod contra Legum Ciuilium diſpoſitionem poſſidetur, adeòque alienum eſſe, & reſtitui debere.

REGVLA IX.

Quamuis Moribus hodiernis ſit receptum, vt Clerici bona ex Prouentibus Eccleſiaſticis parta Teſtamento relinquant, quibus voluerint, illiſque ab inteſtato ſuccedant hæredes conſanguinei: Peccant nihilominus grauiſſimè, ſi de huiuſmodi bonis ad cauſas profanas diſponant, vel ipſa relinquunt conſanguineis diuitibus, aut eos ab inteſtato ſuccedere ſinunt.

NOn enim ad conſuetudinem, aut Legum Ciuilium permiſſionem hoc in negotio attendere debent, ſed ad ſacros Canones, & ad bonorum Eccleſiaſticorum conditionem, quæ poſſident cum hoc onere, vt quæ præter victum, & honeſtum veſtitum ex eis ſuperſunt, pauperibus erogentur, ſeu ad pias cauſas diſpenſentur. Non ſunt tractandæ res Eccleſiæ *Vt propriæ, ſed vt dominicæ, & à Domino commendatæ* (inquit Concilium Pariſienſe 6 Lib 1. Cap. 55.) Illis *Non vt proprijs, ſed vt ſibi ad diſpenſandum commiſſis*, vti debent Clerici, vt declarat Concilium Turonenſe 3. Canone 10. Quoniam *Pretia ſunt peccatorum, patrimonia pauperum;* (vt loquitur Concilium Cabiloenſe 2. Canone 6) Hinc *Sanct. Thomas*, Secunda Secundæ, Quæſtione 185 Articulo 7. & Quodlibeto 6. Quæſtione 7. Articulo 2. Clericos bonorum eccleſiaſticorum non *verè dominos*, *ſed diſpenſatores* eſſe docet. Ex quibus principijs colligitur, grauiſſimè peccare Clericos, qui bona ex Prouentibus Eccleſiaſticis parta, ſeu reſeruatas ex illis pecunias, ſeu teſtamento, ſeu ab inteſtato relinquunt conſanguineis diuitibus, & hæredibus, aut ad cauſas profanas de ipſis diſponunt: Quia bonam fidem in diſpenſatione non ſeruant.

Id confirmat *Sanct. Hieronymus*, in Cap. 46 Ezechielis: *Sacerdotes* (inquit) *ipſis quoque filijs ſuis, quibus paterna debetur hæreditas, nil debent derelinquere: Niſi quod ſibi à parentibus derelictum eſt. Ergo qui ditior eſt Sacerdos, quàm venit ad Sacerdotium, quicquid plus habuerit, non filijs debet dare, ſed pauperibus, & ſanctis fratribus, & domeſticis fidei, qui vincunt meritα liberorum, vt reddat ea, quę Domini ſunt Domino ſuo.*

Hæc Regula nititur etiam Canone 24. Concilij Antiocheni: *Iuſtum & acceptum eſt* (inquit) *coram Deo, & hominibus, vt ſua Epiſcopus, quibus voluerit derelinquat; & quę Eccleſię ſunt, eidem conſeruentur Eccleſię, vt nec Eccleſia, aliquod patiatur incommodum, nec Epiſcopus ſub occaſione proſcribatur Eccleſię?*

Et Canone, *Epiſcopi*, Cauſa 12. Quæſt. 1. qui eſt Agathenſis Concilij Canon 48. *Epiſcopi de rebus proprijs, vel acquiſitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus ſuis, ſi voluerint, relinquant. Quicquid verò de prouiſione ſuæ Eccleſiæ fuerit, ſiue de agris, ſiue de fructibus, ſiue de oblationibus, omnia in iure Eccleſiæ reſeruare cenſuimus.*

Et Canone *Placuit*, Quæſt. 3. qui eſt Concilij Carthaginenſis 3. 49. *Placuit, vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel quicumque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Epiſcopatus, vel Clericatus ſui agros, vel quæcumque prædia nomine ſuo comparant, tanquam rerum Dominicarum inuaſionis crimine teneantur, niſi admoniti Eccleſiæ eadem ipſa contulerint.*

Et Cap. *Inquirendum*, quod Concilio Remenſis ſcribitur, Extra, *De peculio Clericorum*, cuius hæc ſunt verba: *Inquirendum eſt, ſi quis presbyterorum de reditibus Eccleſię, vel oblationibus, vel votis fidelium, alieno nomine res comparauit: Quia ſicut nec ſuo, ita nec alieno nomine presbyter fraudem facere de facultatibus Eccleſiaſticis debet; quoniam hoc ſacrilegium eſt, & par crimini Iudæ furis, qui ſacras oblationes aſportabat, & furabatur.*

Hæc S. *Gregorij* Magni Decretis conſentanea ſunt, qui Lib 9 Epiſt. 14. ſcribit: *Quicquid Pater tuus Epiſcopatus ſui tempore de proprio Eccleſiæ conſtiterit acquiſiſſe, ne tollas; quia & ſacris Canonum legibus eſſe noſcitur definitum, vt in his, quæ Antiſtes Epiſcopatûs tempore acquiſierit, non alius niſi ſola ſuccedat Eccleſia*

Idem confirmatur ex Cap *Cùm in Officijs*, Ext. *De Teſtamentis*, qui eſt Concilij Lateranenſis ſub Alexandro 3. Canon 15. *Cùm* (inquit) *in Officijs charitatis primo loco illis teneamur obnoxij, à quibus beneficium nos cognoſcimus recepiſſe: Contra quidam Clerici cùm ab Eccleſijs ſuis multa beneficia perceperint, bona per eas acquiſita in alios transferre præſumunt. Hoc igitur quia antiquis Canonibus conſtat eſſe prohibitum, nos indemnitati Eccleſiarum prouidere volentes, ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue alijs conferre voluerint, penes Eccleſias, eadem bona præcipimus permanere.*

Et Cap. *Quia nos*, quod eiuſdem Pontificis Reſponſum eſt: *Licet Clerici de his, quę paternę ſucceſſionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum, aut amorum, non habito reſpectu ad Eccleſiam, peruenerunt ad ipſos, liberè diſponere valeant: De his tamen, quę conſideratione Eccleſię perceperunt, nullum de iure poſſunt facere Teſtamentum* Et Cap. *Ad hęc*, ſub eodem Titulo: *Clerici de mobilibus, quę per Eccleſiam ſunt adepti, de iure teſtari non poſſunt. Viuentes tamen, & ſui compotes moderatè valent aliqua de bonis ipſis, non ratione teſtamenti, ſed eleemoſynę intuitu erogare, in ęgritudine conſtituti.*

Et Cap. *Relatum eſt*, Lateranenſis Concilij Canonem, quo ſtatutum eſt, vt bona per Eccleſiam acquiſita ad eam in Clericorum obitu deuoluantur, non de immobi-

libus tantùm, ſed etiam de mobilibus intelligendum eſſe declarat: *Reſpondemus* (inquit) *quòd generaliter bona quælibet per Eccleſiam acquiſita ei debent, iuxta Lateranenſe Concilium, poſt acquirentis obitum remanere.*

Idem confirmat Concilium Pariſienſe ſextum, Canone 16. *Epiſcopus* (inquit) *res ſui iuris, quas aut ante Epiſcopatum, aut certè in Epiſcopatu hæreditaria ſucceſſione acquiſiuit, ſecundùm Auctoritatem Canonicam quicquid vult faciat, & cui vult conferat. Poſtquam autem Epiſcopus factus eſt; quaſcumque res de facultatibus Eccleſiæ, aut ſuo, aut alterius nomine qualibet conditione comparauerit, decreuimus, vt non in propinquorum ſuorum, ſed in Eccleſiæ, cui præeſt, iura deueniant: Similiter & de Presbyteris, qui de Eccleſiarum rebus, quibus præſunt, prædia eo modo emunt, faciendum ſtatuimus.*

Eamdem Regulam confirmant *Innocentius IV.* In Cap. *Cùm in Officijs*, Ext. De Teſtamentis, *Panormitanus* in Cap. *Cùm eſſes*, ſub eodem titulo; *Ioannes Andreas* in Can. *Res Eccleſiæ*, Cauſa 12. Quæſt. 1. aſſeruntque Clericos ex Eccleſiæ reditibus honeſtam dumtaxat ſuſtentationem iure decerpere poſſe; quidquid verò ex prouentibus Eccleſiæ reſiduum habent, aut ex canonica portione ſuâ, ſeu fructibus Beneficiorum parſimoniâ ſuâ reſeruarunt, Eccleſiæ relinquere debere. Nec obſtat (inquit Panormitanus) quòd Clericus miniſterium ſuum implens dicatur fructus Beneficij facere ſuos: Id enim catenus verum eſt, vt ſibi primò ex illis prouideat; tum quod ſupereſt in vſus pios impendat, non vt de ipſis teſtari poſſit, aut pro arbitrio diſponere. Nec ſuæ, itaque portionis domini ſunt, niſi quoad diſpenſationem. Id confirmat Gloſſa in Canonem *Res Eccleſiæ*, Cauſa 12. Quæſt. 1. *Si ergo*, inquit, *de rebus Eccleſiæ emiſti equum, vel aliud, illud non eſt tuum: Sed dicas, quòd illud ſolùm Clericorum eſt, quod probabili ratione conſumitur. Quicquid enim habes ſupra illud quod ſufficit tibi; illud violenter detines.* Et Gratianus in Canonem *Nulli*, eadem Quæſt. *Ex his*, inquit, *quæ ſibi aſſignata fuerint; primùm ſibi neceſſaria percipias: Si qua verò ſuis neceſſitatibus ſupereſſunt, in communes vſus Eccleſiæ expendat.*

Nec verò quis dicat priſcam illam diſciplinam non obligare, Cardinalem *Caietanum*, & *Nauarrum* cenſere Clericos portionis canonicæ ſuorum Beneficiorum eſſe dominos, ac fructus reſiduos conſanguineis ſuis relinquere tutâ conſcientia poſſe: Hunc morem eſſe receptum; nec ab Eccleſia improbatum. Hunc enim morem etſi toleret Eccleſia, non tamen approbat; immò Canones laudatos, obſeruari cupit, & iubet; damnatque etiam nunc Clericos, qui ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos ſuos augent. Quæ ſit ea de re mens Eccleſiæ, Concilium Tridentinum declarat Seſſione 25. Cap. 1. De Reformatione. Conſanguineis igitur eo tantùm nomine aliquid ex bonis per Eccleſiam partis, aut ex reſiduo Prouentuum Eccleſiaſticorum donare, ſeu Teſtamento relinquere iure poſſunt, quòd pauperes ſint: atque ad pias dumtaxat cauſas Teſtamentum condere, vt declarat *Alexander III.* Cap. *Relatum eſt*, 2. Extra, *De Teſtamentis*, cuius hæc ſunt verba: *Licet autem mobilia per Eccleſiam acquiſita de iure in alios pro morientis arbitrio transferri non poſſint, conſuetudinis tamen eſt non improbandæ, vt de his, pauperibus, & religioſis locis, & illis, qui viuenti ſeruierant, ſiue conſanguinei ſint, ſiue alij, aliqua iuxta ſeruitij meritum conferantur. Cæterùm quæ ex hæreditate, vel artificio, aut doctrina prouenerunt, diſtribuantur pro arbitrio decedentis.* Id confirmans *Hugotio* antiquus Canonici Iuris interpres, & *Ioannes De Friburgo* in Commentarijs Summæ *Sanct. Raymundi*, ad Libri 2. Tit. De Prædonibus, §. 7. *Proprietas* (inquiunt) *Rerum Eccleſiaſticarum, ipſius Eccleſiæ eſt, non Clericorum; & Clerici percipiendo fructus Præbendarum ſuarum, non faciunt eos ſuos quoad proprietatem; & in hoc conueniunt cum fructuarijs, qui percipiendo fructus, faciunt eos ſuos quoad vſum, & quoad tranſmiſſionem illorum bonorum ad illos, qui ſuccedunt ſibi in Beneficijs: Sed in hoc differunt, quod non faciunt eos ſuos quoad proprietatem; & quod non licet illis eos expendere, niſi in vſus domeſticos, & cauſâ pietatis, nec inde poſſunt condere Teſtamentum: Sed fructuarius ſuos facit, & poteſt eos dare, cui vult, & inde teſtari.* Idem confirmat Synodus Pariſienſis ſub Stephano Pancherio: *Prohibemus Clericis de bonis Eccleſiaſticis teſtari, & legare alijs locis, & perſonis, quàm eorum Eccleſijs, ſi voluerint ſacrilegium, & vltionem euitare diuinam.*

R E G V L A X.

Parochus, ſiue conſcientiæ Moderator ſuadere debet Teſtatori, vt ſi commodè poſſit, eleemoſynas potiùs erogat pauperibus dum viuit, quàm poſt mortem relinquat.

ELeemoſyna enim ab homine data, dum viuit, maioris eſt meriti, quàm quæ Teſtamento relinquitur poſt mortem eroganda: Magis etiam ſatisfactoria eſt: nam in morte ſolummodo datur, quod ampliùs retineri non poteſt, ſicque velut ex quadam neceſſitate datur. Parendum itaque Deo Eccleſiaſtici 14. iubenti: *Fili, ſi habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Ante Mortem benefac amico tuo, & ſecundùm vires tuas exporrigens da pauperi. Non defraudaris à die bono, & particula boni doni non te prætereat. Da, & accipe, & iuſtifica animam tuam.* Si tamen ante extremum morbum eleemoſynis peccata ſua non redemerit, id faciat certè cùm mors eſt in ianuis. *Offerat, vel Moriens ad liberandam de perennibus pœnis animam ſuam, quia aliud iam non poteſt, ſaltem ſubſtantiam ſuam: Sed offerat tamen cum compunctione, cum lacrymis, offerat cum dolore, cum luctu. Aliter quippè oblata non proſunt, quia non pretio, ſed affectu placent. Itaque cùm offert Deo quiſpiam facultates ſuas, non offerat, quaſi præſumptione donantis, ſed quaſi humilitate ſoluentis; ac abſoluere ſe peccata ſua credat; ſed alleuare; nec offerat cum redemptionis fiducia, ſed cum placationis officio; nec quaſi totum debitum reddens, ſed quaſi vel paruum de magno reddere cupiens: Quia etiamſi tradat, quod habet pro modo rerum, non reddit, quod debet pro magnitudine peccatorum. Et ideò licet offerat, oret Deum, vt ſua placeat oblatio, plangens id ipſum, quòd tardè offert; plangens ac pœnitens, quòd non priùs. Sicque erit, vt iuxta Prophetam propitietur forſitan Deus delictis ſuis.* Verba ſunt Saluiani, Libro 1. *Ad Eccleſiam Catholicam.*

R E G V L A XI.

Eccleſiaſtici Religioſique Viri ab omni ſpecie aucupandi hæreditates alieni eſſe debent.

IMitari enim præ alijs debent Saluatoris noſtri exemplum, qui homini cuidam è turba roganti *Magiſter, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem*: Reſpondit: *Homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem ſuper vos? Dixitque ad illos, Videte & cauete ab omni auaritia.*

Hanc Regulam confirmat *Sanct. Hieronymus*, Epiſtola ad *Nepotianum*, vbi & Legem ab Imperatoribus latam commemorat, ad Clericorum auaritiam ea in re coercendam. *Pudet dicere* (inquit) *Sacerdotes idolorum, mimi, & aurigæ, & ſcorta hæreditates capiunt, ſolis Clericis, & Monachis hoc Lege prohibetur, & prohibetur non à perſecutoribus, ſed à Principibus Chriſtianis, nec de Lege conqueror, ſed quòd meruerimus hanc Legem.* Et infra. *Audio in ſenes, & anus abſque liberis quorumdam turpe ſeruitium. Ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi, & phlegmata manu propria ſuſcipiunt. Pauent ad introitum Medici, trementibuſque labijs, an commodiùs habeant ſciſcitantur; & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur, ſimulataque lætitiâ mens intrinſecus auara torquetur. Timent enim ne perdant miniſterium, & viuacem ſenem Mathuſalem annis comparant. O quanta apud Deum merces, ſi in præſenti pretium non ſperarent! Quantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? Minori labore margaritum Chriſti emi poterat.*

Sanct. Ambroſium contra Clericorum hæreditates aucupantium teſtamenta ſuggerentium, & in cauſis pecuniarijs interuenientium, auaritiam & imprudentiam, audire præſtat egregiè diſſerentem Lib. 3 *De Officijs*, Cap. 9. *Nihil* (inquit) *deformius, quàm nullum habere amorem honeſtatis, & vſu quodam degeneris mercaturæ quæſtu ſollicitari ignobili, auaro æſtuare corde, diebus ac noctibus inhiare in aliena detrimenta patrimonij, non eleuare animum ad honeſtatis nitorem, non conſiderare veræ laudis pulchritudinem. Hinc naſcuntur aucupia quæſitæ hæreditatis, continentiæ atque grauitatis ſimulatione captatæ, quod abhorret à propoſito Chriſtiani Viri. Omne enim, quod arte elicitum, & fraude compoſitum eſt, caret merito ſimplicitatis. In ipſis, qui nullum Eccleſiaſtici Ordinis Offi-*

cium

eium eeceperint, incongrua iudicatur affectatę ambitio hęreditatis. In ſupremo fine vitę poſitas ſuum habere iudicium, vt liberè teſtentur, quod ſentiunt, qui poſtea non ſunt emendaturi: Cùm honeſtum non ſit compendia alijs, vel debita, vel parata auertere; cùm vel Sacerdotis, vel Miniſtri ſit prodeſſe, ſi fieri poteſt, omnibus, obeſſe nemini. Denique ſi non poteſt alteri ſubueniri, niſi alter lędatur, commodius eſt neutrum iuuari, quàm grauare alterum. Ideòque in cauſis pecuniarijs interuenire, non eſt Sacerdotis; in quibus non poteſt fieri quin frequenter lędatur alter, qui vincitur, quoniam Interceſſoris beneficio ſe victum arbitratur. Sacerdotis eſt igitur nulli nocere, prodeſſe velle omnibus: Poſſe autem ſolius eſt Dei.

Obſeruatione denique digna ſunt hac in materia verba Concilij Turonenſis ſub *Alexandro III* Pontifice Maximo, Canone 6 *Non ſatis vtiliter in Populo Auaritia coarguitur, ſi ab ijs, qui in Clero conſtituti videntur, & præcipuè, qui contempto ſęculo Religioſorum nomen profitentur, & Regulam, modis omnibus non cauetur.*

R E G V L A XII.

Parochus, & conſcientiæ Moderator cauere debent, ne Teſtator, quem dirigunt, aliquid Teſtamento ſuo ſtatuat contra bonos mores, & honeſtatem.

CONditiones enim turpes, ſiue contra bonos mores, & honeſtatem appoſitæ, admitti non debent, nec impleri. Vnde Teſtamento eius, qui ea conditione hæredem inſtituit, *Si cadauer eius in Mare abijciat*, non eſſe parendum Ius ſtatuit L. *Quidam*, Digeſt. 28 Tit. *De Conditionibus Inſtitutum*; & ſuſpicio eſt hominem, qui talem conditionem poſuit, mentis compotem non fuiſſe: Quod ſi probari poterit, irritum erit Teſtamentum. Ibidem L. *Conditiones*, 9. Paulus Iureconſultus ait, *Conditiones, quæ contra bonos mores inſeruntur, remittendæ ſunt: Veluti ſi ab hoſtibus patrem ſuum non redemerit; ſi parentibus ſuis, patronóve alimenta non præſtiterit.* Et L. *Conditiones* 14. ſub eodem titulo: *Conditiones contra Edicta Imperatorum, aut contra Leges, aut quæ Legis vicem obtinent, ſcriptæ, vel quæ contra bonos mores, vel deriſoriæ ſunt, aut huiuſmodi, quas Prætores improbauerunt, pro non ſcriptis habentur: & perinde, ac ſi conditio hæreditati, ſiue legato adiecta non eſſet, capitur hæreditas, legatumve.* Et L. *Filius*, 15. *Filius, qui fuit in poteſtate, ſub conditione ſcriptus hæres, quam Senatus, aut Princeps improbant, Teſtamentum infirmet patris, ac ſi conditio non eſſet in eius poteſtate. Nam quæ facta lædunt pietatem, exiſtimationem, verecundiam noſtram, & (vt generaliter dixerim) contra bonos mores ſiunt, nec facere nos poſſe credendum eſt.* Porrò *Sub impoſſibili conditione, vel alio modo factum inſtitutionem non vitiari*, author eſt *Vlpianus*. Quamobrem (vt idem Iureconſultus reſpondet L. 8 ſub eodem titulo Digeſtorum) *Quæ ſub conditione Iuriſiurandi relinquuntur, à Prætore reprobantur: Prouidit enim is, qui ſub Iuriſiurandi conditione quid accepit, aut omittenda conditionem, perderet hæreditatem legatumve, aut cogeretur turpiter accipiendi conditionem iurare. Voluit ergo eum, cui ſub Iuriſiurandi conditione quid relictum eſt, ita capere, vt capiunt, hi quibus nulla talis Iuriſiurandi conditio inſeritur: & rectè. Cùm enim faciles ſint nonnulli hominum ad iurandum contemptu Religionis, alij perquam timidi metu diuini Numinis, vſque ad ſuperſtitionem, ne vel hi, vel illi, aut conſequerentur, aut perderent, quod relictum eſt, Prætor conſultiſſimè interuenit.*

Hanc Regulam confirmat Synodus Carnotenſis anno 1526. celebrata: *Prohibemus* (inquit) *Curatis, & alijs, ne Teſtamenta impia, iniuſta, (veluti, vt Teſtatoris corpus iactetur in aquam,) ſiue contra iura, vel bonos mores, vel ea, quæ pietatem, aut verecundiam lędunt (ſicuti nonnulli fatui fecerunt) recipiant.*

Et rurſus: *Rectores Parochiarum ad conficienda parochianorum Teſtamenta vocati, ſi Teſtatores aliquid contra communem Exequiarum conſuetudinem, vel Defunctorum Officium ordinare velint, vt Canticum lętitię, & gaudij pro ſua inhumatione, non recipiant.*

R E G V L A XIII.

Teſtamentum ſolemnitatibus deſtitutum etſi in foro exteriori non valeat, in foro tamen conſcientię valere, ac hęredes teneri ad legata ſoluenda, maximè quæ ad pias cauſas, pijs & eruditis Auctoribus viſum eſt. Id certè agendum, quod Iudex ęquus ſecundùm Leges decerneret, cauſâ ad forum externum delatâ.

ILla Iuris ſolemnia pertinere dumtaxat ad probationem Teſtamenti, vt in foro ſcilicet externo probari poſſit, & ab hominum fraudibus, & dolis vindicari; non autem ad eius ſubſtantiam, cenſet inter alios *Sanct. Antoninus* 3. P. Tit. 10. Cap. 3. §. 14. ita ſcribens: *Nota, quòd cum quis ſanus, vel infirmus, qui eſt ſanæ mentis, vltimò diſponit de bonis ſuis, de quibus poteſt diſponere, per ſimplicem ſcripturam, vel verbo ſolùm, non violentatus, vel circumuentus, ſed liberè ſine notario, & teſtibus debitis, ſtandum eſt eius tali diſpoſitioni in foro conſcientię, & hęredes, quibus hoc conſtat certitudinaliter, tenentur ad obſeruandum illud.*

Id confirmat ex Canone, *Vltima*, qui *Sanct. Gregorio* tribuitur, Cauſa 13. Quæſt. 2. *Vltima* (inquit) *Voluntas defuncti modis omnibus ſeruari debet.* Et ex cap. *Indicante*, quod *Gregorij IX.* Reſponſum eſt: *Cognouimus* (inquit) *quòd moriens vxor Redempti, concham argenteam nudis verbis iuſſit venumdari, & ſuis dari libertis, & ſcutellam argenteam cuidam Monaſterio reliquiſſe. In quibus voluntatem eius per omnia volumus adimpleri.*

Idem cenſet *Syluester*, in Summa, verbo *Legatum*, 4. §. 10. *Quando* (inquit) *Teſtamentum eſt nullum, quia non ſunt teſtes ſufficientes, vel deficit ſolemnitas aliqua Iuris Ciuilis: Si conſtat hęredi de voluntate defuncti, vel per duos teſtes probari poteſt, obligatur naturaliter Iure Gentium ad illam implendam.*

Si autem hanc opinionem ſequi nolit hæres, qui vi Teſtamenti minùs ſolemnis aliquid debere exiſtimatur, à conſcientiæ Moderatore ſaltem obligari debet, vt de Teſtamenti valore Iuris Peritiſſimos conſultat, idque faciat omninò, quod Iudex æquus fieri decerneret cognita cauſa: Manente [illegible]biò, cum illo, cuius intereſt, amicè componat, [illegible] periculo iniuſtitiæ ſe exponat, & mala fide poſſideat [illegible]enum. Certè ſi Romanis Legibus agatur, hæres ad ſoluendum obligabitur; vt conſtat ex L. *Que*[illegible] Cod. Lib. 6. Tit. *De Fideicommiſſis*, cuius hæc ſunt verba: *Cùm ees per teſtium ſolemnitatem oſtenditur, tunc & numerus teſtium, & omnia ſubtilitas requirenda eſt. Lex etenim, ne quid falſitatis incurrat per duos fortè teſtes compoſitum Teſtamentum, maiorem numerum teſtium expoſtulat, vt per ampliores homines perfectiſſima veritas reueletur. Cùm autem is, qui aliquid ex voluntate defuncti lucratur) & maximè ipſe hęres, cui ſumma auctoritas totius cauſę commiſſa eſt) dicere compellitur veritatem per ſacramenti Religionem: Qualis locus teſtibus relinquatur, vel quemadmodum ad extraneam fidem decurratur, propriâ & indubitatâ fide relictâ? Cùm & in Leges reſpeximus, quę iuſtis diſpoſitionibus Teſtatorum omninò hęredes obedire compellunt: & ſic ſtrictiùs cauſam exigunt, vt etium amittere lucrum hęreditatis ſanciant eos, qui Teſtatoribus ſuis minimè paruerint.* Verùm cùm vbique ſecundùm Romanas Leges Ius non dicatur, tuta illius conſcientia fuerit, qui Teſtamentum Regni Legibus, vel Municipalibus, aut Iudicis Sententia irritum, & quod bona fide irritum credit, non fuerit executus.

R E G V L A XIV.

Teſtamenta ſupprimere, vel abſcondere, aut eorum executionem retardare, vel legata interuertere, lethale peccatum eſt contra iuſtitiam, & charitatem.

HAnc Regulam explicat Synodus Lingonenſis anno 1404. celebrata: *Crimen* (inquit) *falſi committit, & pœnâ Legis Cornelię de falſis puniri debet, qui Teſtamentum celat, occultat, retinet vel abſcondit, ne ad executionem perducatur. Et quia ſunt multi, vt dicitur, qui neſcientes hanc Legem, vel ad eam non attendentes, vt deberent, Teſtamenta aut extremas ordinationes defunctorum detinent iniuſtè, & occultant: Quod quan-*

quantùm offendat oculos Diuinæ Maieſtatis, ex eo apparet, quòd Animæ exiſtentes in acerbiſſimis pœnis Purgatorij remanent, à quibus poſſent per teſtamentorum ſuorum executionem citò liberari. Impiiſſimus etiam eſt filius, vel cognatus, & crudeliſſimam committit contra patrem, vel matrem offenſam, qui non miſeretur animæ patris, vel matris cuius eſt hæres, ſi ſuum occultat teſtamentum, vt non exequatur, & Anima ſui patris manet in prædictis pœnis propter defectum executionis ſui Teſtamenti. Et pauperes perſonæ, & Eccleſiæ, quibus aliquid relinquitur in Teſtamentis, fraudantur piâ eleemoſynâ ſibi relictâ: & tales occultatores Teſtamentorum noſtram Auctoritatem, & Poteſtatem perimunt penitus, & eneruant. Vnde auctoritate præſentis Statuti, & noſtrâ, monemus ſemel, ſecundò, & tertiò, ac peremptoriè omnes, & ſingulos cuiuſcumque gradus, conditionis, ſexus, & ſtatus exiſtant; & vos Presbyteri nobis ſubditi etiam ſingulis diebus Dominicis moneatis in veſtris Eccleſijs omnes, qui habent iniuſtè, occultant, detinent vel abſcondunt, & qui ſciunt alios habere, detinere, occultare, vel abſcondere Teſtamenta, aut extremas defunctorum ordinationes: & dantes in his conſilium, auxilium, vel fauorem, ſeu iuuamen, vt ipſi infra 15. dies ab inde, & à qualibet Monitione per vos facienda, illa & illas apportent, & exhibeant, tradantque Clerico regenti Officium Teſtamentorum noſtræ Curiæ, qui alio nomine nominari poteſt Procurator Animarum. Alioquin ipſos omnes, & ſingulos in his ſcriptis ex nunc prout ex tunc lapſis dictis quindecim diebus excommunicatos publicè nuncietis.

Synodus Pariſienſis anno 1557. hæredes, vel executores maleuolos, qui præ nimia cupiditate, & auaritia Teſtamenta fidei ſuæ commiſſa occultare non verentur, Excommunicatione percellit, niſi ea intra menſem reuelent.

Synodus Aquenſis anno 1585. decernit, vt Parochus ſemel in Menſe moneat inter Miſſarum ſolemnia Notarios, teſtes, & alios quoſcumque ſcientes aliqua Legata facta fuiſſe ad pias cauſas, vt ea reuelent intra tres Menſes ſub pœna Excommunicationis.

Synodus Turonenſis anno 1583. *Eos qui oblationes, ſeu legata, & pia relicta defunctorum, aut negant, aut ſoluere recuſant, illorumve Teſtamenta, ſeu codicillos celant, & dolosè retinent, tanquam* ANIMARVM EGENTIVM NECATORES, *ex Concilio Agathenſi, Excommunicationi ſubiacere*, decernit.

Hanc Regulam confirmat *Sanct. Thomas* Quodlibeto ſexto. Quæſtione 8. Articulo 1. vbi quærit, Vtrum mortuus aliquod detrimentum ſentiat ex hoc, quòd eleemoſynæ, quas mandauit dari, retardantur. Quam Quæſtionem hunc in modum ſoluit: *Quantùm ad meritum eleemoſynæ, nullum detrimentum, patitur Defunctus ex prædicta tarditate; maximè ſi quantùm in ipſo fuit, curam adhibuit, vt huiuſmodi eleemoſynæ citò darentur; quia meritum principaliter ex voluntate, & intentione dependet: Sed quantùm ad effectum eleemoſynæ, patitur detrimentum; non quidem, vt pro huiuſmodi tarditate puniatur; ſed quia remedium ei non adhibetur, dum ſuffragia differuntur, ex quibus plurimùm iuuaretur.*

Addit *Sanct. Antoninus*, 3. P. Tit. 10. Cap. 2. Non
„ pati ſimiliter detrimentum, ſi differatur Reſtitutio,
„ quam ipſe mandauit fieri, licet tardè mandauerit,
„ etiam in morte, ſi tamen fecit, quod potuit. Quòd
„ ſi tepidè, & incautè mandauit ſuffragium fieri, ideò-
„ que non fit, vel multùm differtur, nocet & quoad me-
„ ritum, ex remiſſione voluntatis, & quoad ſuffragium,
„ vt non ſubleuetur ſi non fit, vel non ita citò, ſed tardè
„ fit. Et multò magis de Reſtitutione facienda. Nam
„ poſſet cum voluntate ita remiſſa mandare fieri Re-
„ ſtitutionem, puta ne filij egerent, vel ne quaſi de
„ Reſtitutione non curans haberetur, vt parum, vel ni-
„ hil ipſi prodeſſet talis Reſtitutio mandata, ſi etiam
„ fieret.

Artic. 2. eiuſdem Quodlibeti, & Quæſt. quærit *Sanct. Thomas*, Vtrum Executor debeat tardare diſtributionem eleemoſynarum ad hoc, quòd res Defuncti meliùs vendantur? Reſpondet: *Quòd in mora modici temporis non videtur eſſe magnum periculum. Vnde ſi executor per modicum tempus eleemoſynam dare differat, vt rebus defuncti meliùs venditis ampliores eleemoſynas faciat, non videtur eſſe abſque culpa.; quia fortè defunctus à Purgatorio liberaretur, in quo exiſtenti remedium Suffragiorum maximè neceſſarium erat. Hoc autem requirit prudentis Executoris examen; vt ſcilicet conſideratis dilatione temporis, & conditione perſonæ, quæ creditur citiùs, vel tardius liberanda, & etiam quantitate augmenti eleemoſynarum, faciat quod videbitur expedire defuncto.*

Lethalis peccati reos eſſe, qui Teſtamentorum executionem in legatis ad pias cauſas diu differunt, ac negligunt, probat *Sanct. Antoninus* 3. P. Tit 10. Cap. 2. De Teſtamentis, ex Canone *Oblationes*, Cauſa 22. Quæſt. 3 vbi dicitur: *Qui oblationes defunctorum detinent, & Eccleſijs tradere demorantur, vt infideles ſunt ab Eccleſia abijciendi, & quaſi egentium necatores, nec credentes Dei iudicium habendi ſunt.* Ex quibus *Sanct. Antoninus* poſt *Ioannem de Neapoli* colligit, Executores & hæredes multùm differentes peccare mortaliter; tum quia decernitur aduerſus ipſos Excommunicatio, quod non fit, niſi in lethalis peccati reos: Tum quia notabile nocumentum inferunt animabus proximorum, vnde dicuntur *Necatores animarum*, ſcilicet ſubtrahendo ipſis ſuffragia.

REGVLA XV.

Cùm Hæredes, vel Executores legitimorum Teſtamentorum officio ſuo deſunt, nec tempore à Iure, vel Conſuetudine preſcripto pias defunctorum diſpoſitiones exequuntur, Epiſcopus ipſos Cenſuris cogere poteſt ad earum executionem.

HÆc Regula nititur *Gregorij Noni* Reſponſo, Cap. *Nos quidem*, Extra, *De Teſtamentis*, quo Monaſterij fundationem ſupremæ voluntatis tabulis à quodam religioſæ mulieri, quam hæredem inſtituerat, commiſſam, ſed ab ipſa hærede protractam, intra annum executioni mandari iubet: Si verò id hæres neglexerit, ad Epiſcopum executionem deuolutam fore declarat. *Quòd ſi (inquit) intra prædictum tempus, ſiue in loco, quo conſtitutum fuerat, ſeu, ſi ibi non poteſt, & alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit: Tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipſi, ſine diminutione qualibet aſſignentur. Sic enim ſecundùm piiſſimas Leges, dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri.*

Idem confirmat Cap *Si hæredes*, & Cap. *Tua*, ſub eodem titulo, cuius hæc ſunt verba: *Tua nobis Fraternitas intimauit, quòd nonnulli tam Religioſi, quàm Clerici Seculares, & Laici, pecuniam, & alia bona, quæ per manus eorum ex Teſtamentis decedentium debent in vſus pios expendi, non dubitant alijs vſibus applicare. Cùm igitur in omnibus pijs voluntatibus ſit per locorum Epiſcopos prouidendum, vt ſecundùm defuncti voluntatem vniuerſa procedant, licet etiam à Teſtatoribus id contingeret interdici: Mandamus, quatenus Executores Teſtamentorum huiuſmodi, vt bona ipſa fideliter, & plenariè, in vſus prædictos expendant, monitione præmiſſâ compellas.*

Et Cap. *Ioannes*, ibidem, de Teſtamenti cuiuſdam ad pias cauſas conditi Executoribus ita ſtatuit: *Poſt Mandatum ſuſceptum, per Diœceſanum cogi debent Teſtatoris explere voluntatem.*

Eamdem Regulam confirmat Concilium Tridentinum Seſſione 22 Capite 8. *Epiſcopi* (inquit) *etiam tanquàm Sedis Apoſtolicæ Delegati, in caſibus à Iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in voluntate, quàm inter viuos, ſint Executores.* Quæ particula, *Etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati*, ſignificat Epiſcopum his in negotijs vtramque poteſtatem habere, tam ordinariam, quam delegatam, (inquit *Barboſa*, P. 3. *De Officio, & Poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 82. §. 30.

His addendum Decretum Conuentus Melodunenſis Cleri Gallicani, Tit. 27. De Rebus, aut pijs cauſis: *Non foret inutile in ſingulis Diœceſibus Procuratorem cauſarum piarum ſtatuere (quem quidam vocant Procuratorem Animarum) his in ius vocandis, qui pias eleemoſynas, aliaſve fundationes, à teſtatoribus vitâ functis fundatas, ſoluere negligunt, & contemnunt, & ad voluntates teſtatorum implendas, etiam nolentibus, & inuitis cogendis: Ne horum Procuratorum defectu mali hæredes deteriores efficiantur, & ſacræ teſtatorum voluntates ſuâ executione fraudentur.*

Imperandum eſſet, ſub pęna Excommunicationis; omnibus Notarijs. Teſtamenta recipientibus, vt legatorum huiuſmodi dinumerationem Epiſcopo, aut eius Vicarijs dare teneantur infra menſem poſt teſtatorum mortem: Vt omnium ab Epiſcopo, aut eius Vicario facto Regiſtro, nihil fraudis in huiuſmodi teſtamentarijs voluntatibus committi poſſit.

REGVLA XVI.

Teſtamentorum Executores, alijve ad certa bona pauperibus diſtribuenda deputati, pro arbitrio ſuo diſtribuere illa non poſſunt, ſed Regulas Iuſtitiæ Prudentięque Chriſtianę, & Charitatis ordinem ſeruare tenentur.

QVamobrem eleemoſynæ imprimis erogandæ ſunt conſanguineis, & affinibus defuncti, ſi pauperes ſint. Deinde, illis qui grauiori premuntur egeſtate, vt ſancitum eſt Lege, *Si quis ad declinandam*, C. *De Epiſcopis, & Clericis*, §. 6. Tertiò, vni conferenda non eſt tota pecuniæ ſumma, quam teſtator pauperibus diſtribui iuſſit. Quartò, legatum factum pauperibus ad ianuam Teſtatoris concurrentibus, non poteſt conferri Xenodochio. Quintò, cùm indiſtinctè pauperes ſcripti ſunt hærede, Xenodochio ciuitatis conferenda eſt hæreditas, & per Xenodochium in ægrotantes fieri debet patrimonij diſtributio, vel per redituum annuorum erogationem, vel per venditionem rerum mobilium, vel ſe mouentium, ſi ex his res immobiles comparentur, & annuus victus ægrotantibus accedat. *Quis enim pauperior eſt hominibus, qui & inopia tenti ſunt, & in Xenone repoſiti, & ſuis corporibus laborantes, neceſſarium victum ſibi non poſſunt afferre?* Si autem plura ſint in ciuitate Xenodochia, vel Ptochotrophia, tunc ei *Quod pauperius eſſe dignoſcitur*, ſecundùm Epiſcopi iudicium, hæreditas, vel legatum tribui debet. Si autem nullum in ciuitate Xenodochium inueniatur, pauperibus ciuitatis, vel penitus mendicantibus, vel alia ſuſtentatione egentibus eædem pecuniæ diſtribuendæ ſunt. Si captiui ſcripti ſint hæredes, in alium vſum quàm in redemptionem captiuorum hæreditas, vel legatum impendi non poteſt. Ita ſancitum eſt *L. Si quis*, C. Tit. *De Epiſcopis, & Clericis*, 49.

Qui ad certa bona pauperibus diſtribuenda deputatus eſt, pauperes ſibi coniunctos eligere poteſt, ſi nulli ſint ex conſanguineis, vel affinibus Teſtatoris. An autem ſibi adſcribere poſſit Executor, ſi pauper ſit, quærunt Authores, variaſque in ſententias abeunt. Illorum opinioni lubentiùs ſubſcriberem, qui negant id fieri poſſe; quia Teſtatoris voluntatem implere non videtur, qui ſibi legatum adſcribit titulo paupertatis; Alios enim ab Executore pauperes proculdubio ſpectabat: Tum quia in ſuſpicionem malæ fidei, & auaritiæ facilè veniret Executor, ſi legata pauperibus ſibi adſcribere poſſet, viaque pateret ad pauperum defraudationem. Si tamen ſumma eſſet Executoris paupertas, Epiſcopi auctoritate, & Moderatoris conſcientiæ ſuæ iudicio, ſibi adſcribere poſſet, quod pauperibus incertis relictum eſt. Religioſum Executorem ſuo Monaſterio pauperi conferre poſſe, quod pauperibus relictum eſt; cenſent Cardinalis *Mantica, Sylueſter, & Barboſa*, & alij, quos citat P. 3. *De Officio, & Poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 83. §. 25. Hanc tamen opinionem ſequi nollem, nec alijs author eſſe, vt ſequerentur, tum ob vitandam auaritiæ ſuſpicionem; tum ad parendum accuratiùs, & fideliùs Teſtatoris voluntati, qui voluiſſe præſumitur, vt legata pecunia diſtribuatur pauperibus magis indigentibus, magiſque deſtitutis.

Cùm Teſtator bona ſua diſtribui iubet collocandis Matrimonio Virginibus, ea erogare non poteſt Executor Virginibus Monaſterio ſe deuouentibus: Legitimam namque Teſtatoris voluntatem exequi oportet. Si verò legatum certæ perſonæ relinquitur, vt Matrimonium contrahat, eidem ſolui debet, ſi Deo ſe conſecret in Monaſterio, vt colligitur ex Authentica *Niſi rogati*, C. *Ad Senatuſconſultum Trebellianum*, & Authentica *De Sanctiſſimis Epiſcopis*, §. *Sed & hoc præſenti*, Collat. 9. *Niſi* (inquit) *rogati reſtituere datum dotis cauſa, vel propter Nuptias donationis, vel relictum ſub conditione Nuptiarum, vel liberorum, Monaſterium vel alium locum venerabilem ingrediantur*, &c. Conditionum enim, quæ à meliori bono homines retrahunt, nullam omnino in Teſtamentis, & legatis rationem haberi, ius & æquitas volunt.

REGVLA XVII.

Quorumuis Defunctorum corpora paſſim in Eccleſia ſepeliri, aut omnibus diuitibus indiſcriminatim id concedi, priſca non permittebat Diſciplina, cuius renouatio, & obſeruantia maximè optanda eſſet.

VT in Eccleſijs corpora Defunctorum ſepelirentur, non ſtatim receptum eſt, immò expreſsè prohibitum L. *Nemo*, 2. Cod *De Sacroſanctis Eccleſijs*, & Canone *Præcipiendum*, Causâ 13. Quæſt. 2. qui Nannetenſis Concilij ſextus eſt. *Prohibendum* (inquit) *etiam ſecundùm Maiorum Inſtituta, vt in Eccleſia nullatenus ſepeliantur, ſed in atrio, aut in exhedris Eccleſiæ. Intra Eccleſiam verò, & propè Altare, vbi Corpus, & Sanguis Domini conficitur, nullatenus ſepeliantur.* Idem ſanxit Concilium Bracharenſe, Canone 18. *Placuit, vt corpora defunctorum nullo modo in Baſilica Sanctorum ſepeliantur: Sed ſi neceſſe eſt, deforis circa murum Baſilicæ, vſque adeò non abhorret. Nam ſi firmiſſimum hoc priuilegium, vſque nunc retinent ciuitates, vt nullo modo intra ambitum murorum, cuiuslibet defuncti corpus humetur, quantò magis hoc venerabilium Martyrum debet reuerentia obtinere.* In Eccleſiarum valuis, & veſtibulis ſepeliri, magno olim honori fuit. Vnde *Sanct. Ioannes Chryſoſtomus* Homilia 26. in Epiſtolam 2. ad Corinthios ait, *Conſtantinum* ſepultum fuiſſe in veſtibulo Ædis Apoſtolorum, quaſi eorum Ianitorem. Honorem ſepulchri intra Eccleſiæ ſepta Epiſcopis, alijſque Sacerdotibus propter Altaris Miniſterium permiſit Triburienſe Concilium Canone 17. Laicis vetuit. *Secundùm Statuta Sanctorum Patrum*, (inquit) *& experimenta Miraculorum prohibemus, & præcipimus, vt deinceps nullus Laicus in Eccleſia ſepeliatur. Quidam mirabilis Doctor noſtrę Definitioni conſentiens*, inquit: *Nemo enim in Eccleſia ſepeliatur, niſi fortè talis ſit perſona Sacerdotis, aut alterius iuſti hominis, qui per vitæ meritum talem viuendo ſuo corpori defuncto locum acquiſiuit.* Doctor ille eſt *Sanct. Gregorius*, ex cuius Libro 4. *Dialogorum*, Cap 53. Miraculum refert. Quamobrem Canon *Vbicumque*, ex Concilio Triburienſi, & Canon *Cùm grauis*, ex *Sanct. Gregorio* relati Cauſa 13. Quæſtione 2. qui de Mortuis in Eccleſia ſepeliendis loquuntur, intelligendi ſunt non de interiori Eccleſiæ parte, ſed de exteriori, ſiue de Atrio Eccleſiæ, aut Cœmeterio Eccleſiæ contiguo. Idem confirmatur ex Canone *Nullus*, qui Moguntini Concilij quinquageſimus ſecundus eſt. *Nullus Mortuus* (inquit) *intra Eccleſiam ſepeliatur, niſi Epiſcopi, aut Abbates, aut digni Presbyteri, vel fideles Laici*; id eſt, virtutibus eximij. Idem confirmatur ex Concilio Meldenſi, Canone 72. *Nemo* (inquit) *quemlibet Mortuum in Eccleſia, quaſi iure hæreditario, niſi quem Epiſcopus, aut Presbyter pro qualitate conuerſationis, & vitæ dignum duxerit, ſepelire præſumat.* Triburienſis Concilij Canonem 17. ſupra laudatum tranſcripſit *Theodulphus Aurelianenſis* Epiſcopus in Capitulari ad Presbyteros Diœceſis ſuæ, vimque Diœceſanæ Leges habere voluit. Defunctorum corpora in Eccleſijs ſepeliri vetant Capitularia Regum noſtrorum, Libro 1. Cap 153.

Eamdem Regulam confirmant recentiora Concilia poſt Tridentinum celebrata. Mediolanenſe 4. P. 1. Tit. De Sepulchris. *Ne ſepulturę locus quouis nomine cuiquam detur: neue ſepulchra fiant, conſtruanturve in vlla quauis Eccleſia, ſine Epiſcopi conceſſu ſcriptis exarato. In Choro autem, vel Capella Maiori nullo modo.*

Decreta *Hieronymi* Fumaguſtani Epiſcopi, Mediolanenſis Eccleſiæ Viſitatoris Apoſtolici, à *S. Carolo Borromæo* promulgata: *Curetur omni ratione, vt antiquus, ac probatiſſimus mos ſepeliendi in Cęmeterijs in vſum reuocetur: Neque ſepulchra noua in Eccleſijs ędificentur, abſque licentia in ſcriptis obtenta à Reuerendiſſimo Archiepiſcopo: In Regularium verò Eccleſijs ſaltem à R. Patre Prouinciali: Qui eiuſmodi licentiam dare non poſſit, niſi ea ſepulcra ad præſcriptam formam conſtruantur.*

Synodus Turonenſis anno 1583. *Laicis omnibus, etiam Nobilibus minimè liceat ſepulturam in Eccleſijs iure proprio*

ſibi

ſibi vendicare: Cùm ſepultura ſit propriè, & merè ius ſpiritaale, & Eccleſiaſticum: Neque ſepulturam in illis aſſumere, & eligere, ad, iuxta, vel propè Maius Altare, aut Sacrarium, quacumque prætenſa in contrarium conſuetudine, aut poſſeſſione non obſtante, aut niſi fortè ſint Epiſcopi, aut Eccleſiarum Rectores, aut Fundatores ipſarum .·.·. Quibus in Eccleſijs neminem ſine Rectoris conſenſa, aut auctoritate iabumare liceat

Concilium Bituricenſe: *In Eccleſijs ſepeliantur tantùm Prælati, & Miniſtri Eccleſiæ, Principes, Fundatores Eccleſiarum, Patroni, & Domini locorum, & qui Magiſtratu, aliquo cum honore functi fuerint, ac de Republica benè meriti, & ij, qui ab antiquo in Eccleſijs ſepulturæ ius habent.*

Burdigalenſe anno 1582. *In Eccleſijs verò nulli deinceps ſepeliantur, niſi fuerint Sacerdotes, prout Iura præſcribunt, vel Sacris initiati, & Religioſi, Eccleſiarumve Patroni. Alij autem, qui nobilitate, auctoritate, meritiſque in Deum, & Religionem commendati fuerint, ad id cum licentia Epiſcopi admittantur. Ceteros verò in Cœmeterijs, quæ olim etiam illuſtriores non aſpernabantur, ſepeliri mandamus.*

Concilium Rotomagenſe anno 1581. *Non adeò promiſcuè (vt nunc ſit) ſepeliantur in Eccleſijs, ne quidem ditiores, ne is honor detur pecunijs, potiùs quàm gratijs Spiritus-Sancti: Sed hoc ſeruetur Deo ſacris ſpecialiter hominibus, eò quòd præ alijs eorum corpora templa ſint Chriſti, & Spiritus-Sancti: Et alijs in ſublimitate, & Dignitate tam Eccleſiaſtica, quàm ſæculari conſtitutis: Quandoquidem & iſti Dei Miniſtri ſunt, & organa Spiritus-Sancti: Alijs inſuper, qui in Nobilitate, vel Virtutibus, vel meritis erga Deum, & Rempublicam fulgent. Cæteri piè & religiosè in Cœmeterijs ad hoc dedicatis ſepultura tradantur.*

Eorum autem, qui in Eccleſia ſepeliuntur, tumuli pauimento Eccleſiæ coæquari debent, niſi fortè Prælatorum, Regum & Principum, vt ſtatutum eſt in Concilio Remenſi 1583. Bituricenſi 1584. & Mediolaneſi 1. In Sanctuario certè Monumenta erigi celſitudine, & magnificentiâ non modò cum Altari maiore certantia, ſed Tabernaculo, in quo Chriſti Corpus aſſeruatur, æmulo faſtigio velut inſultantia, Parochi, & Religioſi Viri Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Periti, & obſeruantes in Eccleſijs ſuis nuſquam patientur, qualecumque ad eos inde proueniat temporale emolumentum.

REGVLA XVIII.

Vnuſquiſque liberam habet facultatem ſepulturam eligendi: Et ſi quis non eligat, in Parochiali Eccleſia, aut Maiorum ſepulchris eſt ſepeliendus; ſaluâ ſemper Eccleſiæ Parochiali Canonica Portione.

ITa decreuit *Leo III.* vt refertur Cap. *Nos inſtituta*, Extra, *De Sepulturis*, cuius hæc ſunt verba: *Statuimus vnumquemque in Maiorum ſuorum ſepulchris iacere, vt Patriarcharum exitus docet. Nulli tamen negamus propriam eligere ſepulturam, & etiam alienam: Dominus enim, & Magiſter alienam elegit, vt propriam. Sed quia dignus eſt operarius mercede ſua, tertiam partem ſui iudicij illi Eccleſiæ dari cenſemus, in qua cœleſti pabulo refici conſueuit: Vt iuxta Apoſtolum ſint conſolationum ſocij, vt fuerunt paſſionum: Et ſic demum vbicumque libitum fuerit, eligat ſepulturam. Aliter ne fiat, auctoritate Domini noſtri, qui per Prophetam locutus eſt, dicens,* Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui, *ſub Anathematis vinculo deteſtamur, & contradicimus.*

Idem confirmatur, ex Cap. *Fraternitatem*, ſub eodem titulo, quod *Innocentij III.* Reſponſum eſt Genuenſi Archiepiſcopo datum, cuius hæc ſunt verba: *Fraternitatem tuam non credimus ignorare, Mortuorum ſepulchra, & cœmeteria apud illas Eccleſias, & Monaſteria, ex antiquo eſſe depoſita, in quibus Religioſorum Fratrum Conuentus ſunt conſtituti, & orationes, atque Miſſarum ſolemnia tam pro viuis, quàm pro defunctis frequentiùs celebrantur. Vnde ipſorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui apud huiuſmodi Eccleſias ſepeliri deſiderant, minimè contradicendum eſt. Qui verò relictis Antiquis Eccleſijs, & patrum, aliorumque parentum ſuorum ſepulchris, contra conſuetudinem Patrum Veteris Teſtamenti, qui cum patribus ſuis ſepulti eſſe leguntur, ad noua, & minùs religioſa loca ſe transferunt, irrationabiliter & contra antiquam conſuetudinem facere videntur. Vnde ſi P. de Caſtello contra antiquam, & rationabilem conſuetudinem aliquid de corpore ſuo ſepeliendo mandauit, hoc non præiudicat rationi, ſed viribus debet carere. Quocirca mandamus, quatenus corpus ipſius Monachis Sancti Stephani reddi facias, & cum ſuis patribus ſepeliri.* Liberam ergo quiſque facultatem habet eligendi ſibi ſepulturam: Nullâ autem factâ electione, in monumentum maiorum ſiue familiæ inferri debent, qui proprium, ſeu familiare habent ſepulchrum: Et vxor cum viro, liberi cum parentibus, fratres & ſorores cum fratribus ſepeliendi, vt habetur Canone *Ebron*, & Canone *Vnaquæque*, Cauſa 13. Quæſt. 2. Qui autem familiari ſepulchro carent, in Eccleſia Parochiali, vel eius Cœmeterio ſepeliendi ſunt.

Libertati eligendi ſepulturam ita conſultum voluit *Bonifacius III.* vt ſi quis antiquâ dimiſſâ, nouam etiam in loco minùs religioſo elegerit, talis electio propter hoc impugnari non poſſit, quamuis antiqua Iura diuerſa eſſe videantur. (Cap. *Cùm quis*, Tit. *De Sepulturis*, in Sexto, quo derogatum eſt Capiti *Fraternitatem*, Extra, *De Sepulturis*.

REGVLA XIX.

Vxor eligere ſibi poteſt ſepulturam diſtinctam à ſepultura Mariti.

NVllum enim quoad hoc inter virum, & vxorem faciendum diſcrimen eſt, ſed vtrique æqualis eſt ſepulturam eligendi facultas: *Cùm electio iſta ad eum ſtatum pertineat, in quo mulier ſoluitur à lege viri.* Ita ſtatuit *Lucius III.* Cap. *De vxore*, Extra, *De Sepulturis*. Mulier autem, quæ plures viros habuit, ſi ſepulturam non eligat, *Eſt cum viro vltimo, cuius domicilium retinet, & honorem, tumulanda*; non decernitur Cap. *Is qui*, Tit. *De Sepulturis*, in Sexto.

REGVLA XX.

Filius-familias ſibi ſepulturam eligere poteſt, cùm pubertatem attigit: Si verò ſit impubes, pater illum ſepelire poteſt, vbi voluerit, ſi id loci conſuetudo, & Diœceſana Diſciplina patiatur.

HÆc Regula nititur Cap. *De Vxore*, Extra, *De Sepulturis*, §. *Vtrum*, cuius hæc ſunt verba: *Vtrum autem pater, quò magis voluerit, minores filios valeat ſepelire, non inuenimus à Sanctis Patribus definitum: Propterea Terræ conſuetudini decernimus relinquendum.* Et Cap. *Licet*, ſub eodem Titulo, in Sexto: *Licet pater minores filios, qui nequeunt, antequam ad annos pubertatis perueniant, eligere ſepulturam poſſit (ſi conſuetudo Terræ id habeat) quò voluerit, ſepelire: Hoc tamen non poteſt, vbi conſuetudo huiuſmodi non habetur, ſed ſunt cum ſuis Maioribus, vel in Parochiali Eccleſia tumulandi. Quamuis autem filius-familias abſque patris aſſenſu ſibi poſſit liberè eligere ſepulturam; pro anima tamen ſua, præter ipſius aſſenſum (niſi peculium caſtrenſe, aut quaſi caſtrenſe habeat) aliquid iudicare non poteſt:* Id eſt, vltima voluntate relinquere.

REGVLA XXI.

Lethaliter peccant Clerici, & Viri Religioſi, qui Fideles inducunt ad vouendum, iurandum, vel promittendum, vt in eorum Eccleſijs ſepulturam eligant, vel iam electam vlteriùs non immutent. Electio verò hoc pacto facta nullius eſt roboris, eaque non obſtante ſepeliendus eſt, quis vbi erat de Iure ſepeliendus.

HÆc Regula traditur Cap. *Animarum*, Tit. *De Sepulturis*, in Sexto, quo prohibetur vniuerſis Religioſis, & ſæcularibus Clericis, cuiuſcumque ſtatus, vel conditionis exiſtant, *In virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ*, ne aliquos ad eligendum in ſuis Eccleſijs ſepulturam ſic inducant: Decernitque Pontifex electionem talem *nullius penitus exiſtere firmitatis*: Statuitque vt qui ſic inducti elegerint, nec in Eccleſijs ſic electis, nec alibi ſepulturam eligere valeant, ſed in illis Eccleſijs ſepeliantur, in quibus

Iure

Iure ſepeliendi fuiſſent, ſi ſepulturâ non electâ obijſſent. Si verò ijdem Religioſi, vel Clerici prædictos in ſuis Eccleſijs, vel Cœmeterijs præſumpſerint ſepelire; ad reſtitutionem tam ſepultorum corporum, (ſi petantur) quàm etiam omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorum peruenerint quomodolibet ad eoſdem, infra decem dies faciendam tenentur: Quam niſi fecerint, Eccleſiæ in quibus ſepulti fuerint, & Cœmeteria earumdem, Eccleſiaſtico ſupponuntur Interdicto, donec reſtitutio plenaria prædictorum omnium facta fuerit. Pęnam Excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ contra Clericos Seculares, & Regulares Bonifacianæ Conſtitutionis de Sepulturis violatores decreuit *Clemens V.* Cap *Cupientes*; Lib. 5. Clementinarum, Tit. *De Pœnis*, *§. Sanè*.

Eamdem Regulam confirmant Synodus Lingonenſis anno 1404. Synodalia Eccleſiæ Remenſis, &c.

REGVLA XXII.

Ab Eccleſiaſtica Sepulturâ multiplex hominum genus arceri debet.

EO ſcilicet beneficio carent non modò Ethnici, & Iudæi, ſed etiam Hæretici, eorumque fautores, vt habetur (Cap. *Sicut*, Extra, *De Hæreticis*:) In Torneamento, aut Duello interfecti, (Cap. 1 & 2. Extra, *De Torneamentis*) In furto, aliove crimine occiſi, ſiquidem impœnitentes obierint, (Canone *Quæſitum*, Cauſa 13. Quæſtione 2.) Qui ſibi mortem conſciuerunt, (Canone *Placuit*, Cauſa 23. Quæſtione 5.) Homicidæ, Incendiarij, Eccleſiarum violatores, Vſurarij manifeſti, (Cap. *Quia in omnibus*, Extra, *De Vſuris*.) Inceſtuoſi, blaſphemi, qui violentas manus in Perſonas Eccleſiaſticas iniecerint, & generatim omnes, & ſinguli Excommunicati (Cap. *Sacris*, & Cap. *Parochiano*, Extra, *De Sepulturis*.) Qui peccata ſemel per annum confeſſi non fuerint, & Euchariſtiam in Paſchate ſuâ culpâ non perceperint. (Cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, Extra, *De Pęnitentijs, & Remiſſionibus*.)

Quibus non liceat Eccleſiaſticam concedere Sepulturam, ſic explicat *Sanct. Carolus Borromæus* in Inſtructionibus ad funera ducenda: *Negatur Eccleſiaſtica Sepultura Paganis, Iudæis, Hæreticis, cum eorum fautoribus.*

Excommunicatis maiori Excommunicatione, etiam iniuſtè; qui in eorum Obitu ab ea non fuerint abſoluti.

Interdictis nominatim: & contra facienti propoſita eſt pęna Excommunicationis: Et durante tempore Interdicti, ijs qui ſunt de loco interdicto: Atque ijs, quibus eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ.

Blaſphemis manifeſtis Dei; & Sanctorum, quando Pęnitentiam contemnunt.

Se ipſos occidentibus ob deſperationem, vel iracundiam, ſi decedant abſque Pęnitentia: Secus ſi ex furore, vel inſania.

Morientibus in torneamento, ſiue extra torneamentum ob vulnus in eo receptum, etiamſi eos pęniteat; modò ſint de numero eorum, qui in eo dimicabant, vel in eo ſe exercentibus arma ſuppeditabant; nam adſtantes non comprehenduntur: Extenditur tamen hæc pęna ad morientes in haſtiludijs, quando huiuſmodi ludi itidem exercentur cum probabili periculo mortis.

Corporibus exenteratis, & dilaceratis contra Conſtitutionem Bonifacij VIII. quod non procedit, ſi id non fiat propter vindictam; ſed vel ob anatomiam, vel ne corpora fœteant, vel huiuſmodi.

Infantibus mortuis abſque Baptiſmo, ſi de ventre matris mortuæ ſint extracti; ſecus ſi non ſunt extracti.

Manifeſtis raptoribus, & violatoribus Eccleſiarum: Si tamen hos pęnitet, quando moriuntur, Eccleſiaſtica conceditur Sepultura: Sed Clerici non debent eorum ſepulturæ intereſſe, nec eorum eleemoſynas accipere, ſi præter Pęnitentiam etiam non ſatisfecerint ex impotentia.

Manifeſtis Vſurarij, niſi pęniteant; item ſi recuſent præſtare cautionem de facienda Reſtitutione; & eſt excommunicatus, qui aliter eos in loco ſacro ſepelit

Religioſis, qui in eorum obitu inuenti ſunt proprietarij, & abſque Pęnitentia obierunt.

Ijs de quibus certum eſt, & manifeſtum, quòd ſemel in anno non receperunt Sacramentum Pęnitentiæ, vel Sanctiſſimæ Euchariſtiæ in Paſcha, ſine licentia Confeſſarij, & abſque vllo ſigno Contritionis obierunt. Si verò dubium eſt, vel occultum, quòd non receperint ea Sacramenta, non debet eis denegari Eccleſiaſtica Sepultura. Ad probandum autem, quòd huiuſmodi homines, aliquod ſignum Contritionis dederint, ſufficit vnus teſtis; & hæredes tenentur pro eis ſatisfacere, vt opus eſt.

Cuilibet notorio peccatori morienti in peccato mortali, abſque vllo ſigno Contritionis: Et vnus tantùm teſtis ſufficit ad Contritionem probandam.

Si quis autem prædictorum in loco ſacro fuerit ſepultus; ſi diſcerni poteſt, exhumandus eſt; ſi verò non poteſt, relinquendus, ne fidelium, & piorum corpora, cum excommunicatorum corporibus extumulentur: *Cùm licet non obſit Iuſtis ſepultura nulla, vel vilis impijs tamen celebris, vel ſpecioſa non proſit*, (vt habetur Cap. *Sacris*, Extra, *De Sepulturis*.)

REGVLA XXIII.

Aliquid pro Sepulturis paciſci, vel exigere non licet: Laudabiles tamen conſuetudines ſeruandæ ſunt, curareque debent Paſtores, vt ſeruentur.

PRimam huius Regulæ partem tradit *Sanct. Gregorius*, Epiſtola 55. Libri 7. *Indict. II.* ad *Ianuarium*, Epiſcopum, & refertur Canone *Queſta*, Cauſa 13. Quæſt. 2. Proponitque exemplum *Seor*, qui pretium pro ſepulchro ab *Abrahamo* accipere noluit, ne commodum videretur de cadauere conſecutus: Quantò magis id cauere debent Sacerdotes? Quamobrem (inquit) *Si quando aliquem in Eccleſia veſtra ſepeliri conceditis, ſiquidem parentes ipſius, proximi, vel hæredes, pro luminaribus ſpontè quid offerre voluerint, accipi non vetamus: Peti verò aliquid, aut exigi omninò prohibemus: Ne (quod valdè irreligioſum eſt) aut venalis fortaſſe dicatur Eccleſia, quod abſit, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, ſi ex eorum cadaueribus ſtudeatis quærere quomodolibet compendium.*

Idem confirmatur ex Canone *Poſtquam*, eadem Cauſa & Quæſtione, qui ex *Sanct. Hieronymo* in Quæſtionibus Hebraicis, ad Cap. 23. Geneſeos petitus eſt: Et ex Canone *In Eccleſiaſtico*, qui Concilij Triburienſis decimus ſextus eſt. *In Eccleſiaſtico Libro*, (inquit) *ſcriptum eſt*: Mortuo non prohibeas gratiam, ſciens quoniam omnes moriemur. *Quid terra terram vendis? Memento, quoniam terra es, & in terram ibis. . . . Recordare, quoniam non hominis eſt terra, ſed* Domini eſt terra, & qui habitant in ea. *Si terram vendis, inuaſione alienæ rei reus teneberis. Gratis accepiſti à Deo; gratis da pro eo. Quare interdictum ſit omnibus omninò Chriſtianis, terram mortuis vendere, & debitam ſepulturam denegare: Niſi fortè proximi, & amici defuncti propter nomen & redemptionem animæ viri gratis aliquid dare velint.*

Nec conſuetudo excuſat, vt aliquid pro ſepulturæ Iure exigatur, vel eo nomine, quòd in Eccleſia potiùs quàm in Cœmeterio, aut in Eccleſiæ loco honorificentiori, quis ſepeliatur, vt colligitur ex Cap. *Non ſatis*, Extra, *De Simonia*, quod eſt *Alexandri III.* in Concilio Turonenſi: *Pro ſepultura quoque* (inquit) *nulla cuiuſquam pretij exactio attentetur: Nec ſub obtentu cuiuſquam conſuetudinis reatum ſuum, quis tueatur: Quia diuturnitas temporis non diminuit peccata, ſed auget.* Et ex Cap. *Cùm in Eccleſiæ*, ex Concilio Oecumenico Lateranenſi 3 quo prohibetur ne pro Sepulturis, & Exequijs Mortuorum aliquid exigatur, quacumque conſuetudine non obſtante. *Putant autem plures ex hoc licere, quia legem mortis de longa inualuiſſe conſuetudine arbitrantur: Non attendentes, quòd tantò grauiora ſunt crimina, quantò diutiùs infelicem animam tenuerunt alligatam.*

Idem confirmatur ex Cap *Abolendæ*, Extra, *De Sepulturis*, Quod eſt *Innocentij III.*

Concilium Mediolanenſe 4. & *S. Carolus* in Inſtructionibus præterea ſtatuunt, *Vt pro crucibus, & quæ circa cadauer, aut cænotaphium diſponuntur, pro campanis item, lampadibuſve, aliove prætextu, aut nomine nihil præterea capiat, exigatve nec Capitulum, nec quiſquam de Capitulo, nec Rectore, nec Sacriſta, Cuſtos, aliuſve Clericus quicumque, niſi quid eſt, quod Fabricæ, aut Sacriſtiæ, campanarum nomine dare, piæ conſuetudinis Epiſcopus eſſe cenſuerit, idque verè in eum vſum cedat: At pro Crucibus nihil omninò quouis etiam Fabricæ, aut Sacriſtiæ nomine accipi liceat.*

Se-

Secunda pars Regulæ, quod nimirum laudabiles conſuetudines ſeruandæ ſint, compellique poſſint hæredes peracto Sepulturæ Officio ad iurium funebrium conſuetam ſolutionem, colligitur ex Cap. *Ad Apoſtolicam*, Extra, *De Simonia*, qui Lateranenſis Concilij ſub *Innocentio III.* Canon ſexageſimus ſextus eſt. *Ad Apoſtolicam Audientiam* (inquit) *frequenti Relatione peruenit, quod quidam Clerici pro Exequijs Mortuorum, & Benedictionibus Nubentium, & ſimilibus pecuniam exigunt, & extorquent, & ſi fortè eorum cupiditati non fuerit ſatisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt E contra verò quidam Laici laudabilem conſuetudinem erga ſanctam Eccleſiam pia deuotione Fidelium introductam, ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere, ſub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter ſuper his prauas exactiones fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſeruari: Statuentes vt liberè conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta: Sed per Epiſcopum loci veritate cognitâ compeſcantur, qui malitiosè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.*

Idem confirmant Synodus Lingonenſis anno 1404. *Odo* Pariſienſis Epiſcopus in Synodo, & Synodus Rotomagenſis anno 1581. celebrata, cuius hæc ſunt verba: *Decernimus inſuper, vt Curatus contra hæredes ex laudabili conſuetudine ſepulturarum agat, poſtquam ſepulturæ Officia impenderit, & ſuffragia publica, & aſſueta exſoluerit, quos ad ſolutionem viâ Iuris compellat, niſi paupertas obſtiterit.* Paupertatis exceptionem ſapienter ac iuſtè Synodus addidit; Quia *Pauperes, quibus adeò tenues fuere facultates, vt proprijs impenſis humari nequeant, Parochi gratis ac honeſtè ſepelire* tenentur, vt decreuit Concilium Remenſe anno 1583.

Concilium Mediolanenſe 1. *Exequiarum, Sepulturæ, & Anniuerſariorum causâ nemini quidquam paciſci aut exigere liceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod ſimoniacæ labis, aut ſordidæ auaritiæ ſuſpicionem habeat. Pias tamen conſuetudines in his ſeruari iubemus, cuius rei Epiſcopus curam ſuſcipiat.*

Concilium Turonenſe anno 1583. Cap 14. *Sedulò curent Epiſcopi, vt Iura Rectoribus Eccleſiaſticis debita, & ab antiqua, & laudabili conſuetudine ſolui ſolita, tam pro Sepulturis, quàm pro alijs etiam Officijs in ſuis Eccleſijs celebrandis, integrè & ſine fraude præſtentur, iuxta Regium Edictum, ad trium Ordinum Regni Bleſis Congregatorum ſupplicationem promulgatum.*

REGVLA XXIV.

Admonendi ſunt Chriſtiani, vt ſuperfluam Funerum pompam reſecent; Precibúſque & Eleemoſynis ſibi potiùs ſubueniri curent.

ITa ſtatuit Synodus Carnotenſis anno 1526. *Moneant Sacerdotes Parochianos ſuos, ne ſuperfluam diligentiam gerant de pompa funeris; aut ſumptuoſarum Exequiarum. Talia enim ſunt qualiacumque ſolatia viuorum, non adiutoria mortuorum.*

Synodus Pariſienſis 1557. *Superflua Funeris, & Exſequiarum pompa videtur, quæ ad viuorum potiùs quam defunctorum ſolatium inuenta eſt. Defunctis enim ſubueniant preces, eleemoſynæ, ieiunia, oblationes, & Miſſæ Sacrificium.*

Concilium Remenſe 1583. *Quantùm attinet ad Chriſtianorum ſepulturam, quam nec ſuperbam, nec neglectam eſſe decet, aut deſpectam, Parœci hanc Officij ſui partem diligenter incumbant, vt piarum Funera Chriſtianæ ſimplicitatis ac modeſtiæ limites non excedant. Id autem fiet, ſi ipſi primum mercede conſuetâ, & honeſtâ contenti, deinde ſuperfluas impenſa, quæ propter ambitionem ac faſtum fiunt, vel hæredibus relinqui, vel pauperibus erogari ſuadeant.*

REGVLA XXV.

Ante Solis ortum, & poſt occaſum, & inter Maioris Miſſæ ſolemnia, Mortuos efferri, & ad ſepulturam recipi minùs decet.

ID prohibent Concilium Mediolanenſe 1. & *S. Carolus* in Inſtructionibus. Aptiſſimum verò tempus ad Fidelium corpora ſepelienda eſt Matutinum (inquit) vt ſcilicet prœis Miſſa Defunctorum ex Eccleſiaſtico Ritu, ſi commodè poſſit, & Ritus non impediat, celebretur. Curandum eſſe addit, ne die feſto funus ducatur: Aut ſi ducendum ſit, vt fiat poſt Veſperas: Sed tamen non prohiberi, quin ob vrgentem cauſam Miſſa Conuentualis pro mortuo qui ſepelitur, tali die celebretur, niſi alioquin Ritus id nullo modo ferat. Hanc Regulam confirmat Synodus Aquenſis 1585.

REGVLA XXVI.

Corpora Mortuorum, eorúmque præſertim, qui repentina morte obierunt, Sepulturæ celerius tradi non debent.

ITa ſtatuit Synodus Mediolanenſis 6. & *S. Caralus* in inſtructionibus: *Decernimus, ne in poſterum corpus aliquod ſepeliatur, niſi duodecim ſaltem horis poſtquam ſpiritum exhalauit. Verum ſi quem de improuiſa mors, aut morbi alicuius repentina vis occupauit; is ne in ſepulchrum inferatur ante vigeſimam-quartam huiuſmodi repentini euentus horam; niſi ſecus Epiſcopo, eiue videbitur cui ipſe id curæ dederit.* Idem Eccleſiarum Ritualibus præſcriptum eſt.

REGVLA XXVII.

Laicorum hominum cadauera efferri ab Eccleſiaſtici Ordinis hominibus non decet.

ITa ſtatuit Concilium Mediolanenſe 6. Tit. De his, quæ ad funera pertinent: *Mortuum quouis etiam generis, gradus, dignitatiſue nomine illuſtrem Laicum Eccleſiaſtici homines ne efferant: Ne item inferioris Ordinis Clericum, qui in ſuperiori Ordine conſtituti ſunt.* Idemque repetit *S. Carolus* in Inſtructionibus ad funera ducenda.

REGVLA XXVIII.

Orationes Funebres in Dfunctorum laudem pronunciare non expedit, præter quàm in Funere Virorum Principum, & Epiſcoporum, niſi permiſerit Epiſcopus, & ſcriptam Orationem ante probauerit.

ITa ſcilicet ſanxere Concilium Mediolanenſe 1. Tit. *De Funeribus, & Exequijs*, Concilium Remenſe anno 1583. & Aquenſe anno 1585.

REGVLA XXIX.

In Anniuerſarijs flagitandis moleſti eſſe non debent Eccleſiaſtici Regularéſque Viri, nec diebus Dominicis aut Feſtis ſunt celebranda.

HAnc Regulam tradit Concilium Mediolanenſe 1. Tit Te Funeribus: *Caueant Parochi* (inquit) *& alij Eccleſiarum Rectores, ne quòd pietate adducti ſuadere debent Mortuorum hæredibus, vt Anniuerſaria Officia illorum cauſa celebranda curent, id cupiditate impulſi moleſtius flagitent; qua in re ſi peccarint, Epiſcopi arbitria puniantur.*

Et Mediolanenſe 6. P. 3. eodem Titulo, vetat *Ne die Dominico, & Feſto qui Eccleſiæ præcepto, conſuetudine, votóue colatur, Anniuerſaria agantur: Quæ ſi certò aliquo Feſto is, qui deceſſit, pro ſe agi preſcripſerit; alio proximè præcedenti die, cum pro Officij ratione licet, celebrentur.*

Idem longè antea prohibuerat Pariſienſe Concilium, anno ſcilicet milleſimo ducenteſimo duodecimo, Canone 11. *Probibemus* (Inquit) *ne pro annalibus, vel triennalibus, vel ſeptennalibus Miſſarum faciendi, Laici vel alij dare aliquid, vel legare in Teſtamento cogantur; & ne ſuper his aliqua pactio, vel actio vera, vel ſub aliqua ſpecie palliata, à Sacerdotibus, vel alijs Mediatoribus fiat.*

TRACTATVS
DE SACRAMENTO ORDINIS.

CVm quæ ſunt à Deo, ordinata ſint, non alibi magis neceſſarium videtur, vt omnia ſint ordinata, quam in Eccleſia, quæ Regnum eſt à Deo conſtitutum. Ipſam enim Deus, & Dominus noſter Ieſus-Chriſtus collegit, & ædificauit Sanguine ſuo, qui propterea mori dignatus eſt, vt filios Iſraël, qui erant diſperſi, congregaret in vnum, vt eſſet vnum ouile, & vnus Paſtor. Quamobrem rectè in Canticis *Caſtrorum acies ordinata* vocatur: Neque vlla magis re eſt aduerſarijs Poteſtatibus terribilis, quam eo ipſo, quod eſt ordinata. Eſt igitur Ordo cùm primis in ea neceſſarius; de quo *S. Auguſtinus* Libro 1. *De Ordine*, Cap. 9. ſcribit: *Ordo eſt, quem ſi tenuerimus in vita, perducet ad Deum, & quem niſi tenuerimus in vita, non perueuimus ad Deum.* Et infrà: *Ordo eſt, per quem aguntur omnia, quæ Deus conſtituit.*

Ordinem generatim ſumptum ita definit Concilij Tridentini Catechiſmus: *Ordo eſt diſpoſitio ſuperiorum, & inferiorum rerum, quæ inter ſe ita aptatę ſunt, vt vna ad alteram referatur.* Paulò aliter *S. Auguſtinus*, Libro 19. *De Ciuitate Dei*, Cap. 13. *Ordo eſt parium diſpariúmque rerum ſua cuique loca tribuens diſpoſitio.*

Secundò ſumitur Ordo pro hominis ſtatu, & dignitate, quæ ipſi eùm multis alijs communis eſt. Eo ſenſu dicitur Ordo Senatorius, Ordo Equeſtris. Ita qui vulgò dicuntur tres Status Regni, Eccleſiaſticus, Nobilis, & Plebeius, Latinè loquentibus tres Ordines dicuntur. Sic in Eccleſia diſtinguitur Ordo Clericorum, Ordo Monachorum, Ordo Virginum; ſic varij Ordines Religioſi.

Tertiò ſumitur Ordo ſignificatione magis propriâ pro ſtatu quodam, & dignitate hominum, qui conſecratione quadam pollentes, Sacerdotio apud Chriſtianos ſungi poſſunt; aut deſtinatione, & benedictione quadam conſecrati, ius habent ad Miniſterium aliquod in Sacerdotij functione exercendum: Quæ quidem Benedictio ſeu Conſecratio, Ordinis Sacramentum, vel Sacra Ordinatio vocatur. Placuit autem Sanctis Patribus hoc vocabulo vti, quod latiſſimam ſignificationem habet, vt dignitatem, & excellentiam Miniſtrorum Dei indicarent. Cùm enim in Sacro Altaris Miniſterio multi ſint gradus: Omnes verò certâ ratione diſtributi ſint, & collocati: Rectè & commodè Ordinis nomen ei impoſitum videtur, (inquit Concilij Catechiſmus.)

CAPVT I.
DE ORDINIS ESSENTIA, ET DIVISIONE.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Ordo? Vtrum ſit verè Sacramentum?

ORdo eſt, *Sacramentum quo poteſtas quædam ſpiritalis traditur Ordinato, ſiue ad ſacroſanctum Chriſti Corpus conſecrandum, ſiue ad alias functiones, & Miniſteria Eccleſiaſtica obeunda.* Hæc definitio Ordinationes omnes complectitur, ſed inprimis Sacerdotium, quo traditur conſecrandi Corporis Chriſti poteſtas, quæ omnium Ordinationum finis eſt vltimus, cuius gratiâ inſtitutæ ſunt: Deinde Ordinationes cæteras, quæ ad eminentem illam poteſtatem ſuſcipiendam pro modulo ſuo Sacerdotem futurum præparant ac diſponunt.

Duplex autem Poteſtas Eccleſiaſtica eſt, *Ordinis* ſcilicet, ac *Iuriſdictionis*. Poteſtas Ordinis ad verum Chriſti Domini Corpus in Sacroſanctâ Euchariſtiâ refertur. Poteſtas Iuriſdictionis tota in Chriſti Corpore myſtico verſatur: Ad eam enim ſpectat Chriſtianum Populum gubernare, & moderari, & ad æternam cœleſtémque beatitudinem dirigere. Non minùs enim eget Eccleſia Sacerdote, vt regatur & defendatur, quam Sacrificio, vt nutriatur. Id docet Concilium Tridentinum Seſſione 23. Cap. 1. cùm ait: *A Domino Saluatore noſtro Apoſtolis, eorúmque Succeſſoribus in Sacerdotio poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi Corpus, & Sanguinem eius, necnon & peccata dimittendi & retinendi.* Hæc enim verba vtramque poteſtatem complectuntur. Deinde omnes Ordines, ſi prima eorum inſtitutio ſpectetur, creati non ſunt tantùm ad Sacrificium Eccleſiæ celebrandum, ſed etiam ad bonum Eccleſiæ Regimem conſtituendum. Quemadmodum enim ſi Sacrificium tollas, perit omnis Religio: Ita ſi Regimen auferas, Eccleſia non erit ampliùs Eccleſia, ſed hominum turba, quæ vt temerè confluit, ſic nullo cùm conſilio diſſoluitur.

Spiritualem illam Ordinis poteſtatem contulit Chriſtus Dominus Diſcipulis ſuis, quando Corporis, & Sanguinis ſui Sacramentum, & Sacrificium inſtituens, dixit illis: *Hoc facite in meam commemorationem;* (vt refert Apoſtolus 1. *ad Corinthios* 11.) Illis enim verbis, vt rectè docet Tridentina Synodus, Chriſtus Apoſtolos ſuos Nouæ Legis Sacerdotes inſtituit. Et rurſum quando poſt Reſurrectionem inſufflauit in eos dicens: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* (Ioannis 20.) Et cùm illos his verbis compellauit (Matthæi 18.) *Amen dico vobis, Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata, & in cœlo: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in cœlo.*

PROPOSITIO VNICA.

Ordo eſt verum, & propriè dictum Nouæ Legis Sacramentum.

EST enim Sacræ rei ſignum efficax, ſiue Signum viſibile inuiſibilis gratiæ. Signum ſeu elementum eſt Manus impoſitio, vel certorum Inſtrumentorum contactus: Ad quod elementum cùm accedit verbum, fit Sacramentum. Nec enim ſignificatur modo, verum etiam reipſa confertur inuiſibilis gratia, quâ fit vt traditâ ſibi ſpirituali poteſtate rectè fungi poſſit ordinatus. Quod autem ſacer ille Ritus gratiam conferat, teſtis eſt S. Paulus, cum Timotheum ſuum his verbis alloquitur (1. ad Timoth. 4.) *Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterij,* (id eſt, Epiſcoporum, qui te mecum inaugurarunt, vt *S. Ioannes Chryſoſtomus* interpretatur.) Et iterum: *Admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum mearum.* Quæ gratia cuiuſmodi ſit, verbis ſequentibus indicat, quæ internam, & occultam Spiritus-Sancti ſubminiſtrationem ſignificant: *Non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris; ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis.* Hæc enim verba ad gratiam in Ordinatione collatam pertinere intellexit Eccleſia in Concilio Tridentino congregata, Seſſione 23. Cap. 3. Ad huiuſmodi gratiam, & illud referendum eſt, quod ait Dominus, Ioannis 20. *Accipite Spiritum-Sanctum:* Cùm enim poteſtatem daret ſacri Muneris exequendi, etiam gratiam addere voluit, quâ ad functionem illam ſacram ritè,

& ſanctè

& ſanctè obeundam præpararentur, & inſtruerentur. Eam gratiam ad ſanctificationem hominis pertinere conſtat, quia Spiritus-Sanctus omnis ſanctificationis eſt auctor. Atque ita hunc locum explicant *S. Cyrillus* Libro 12. in Ioannem; & antiquus Auctor Quæſtionum in Vetus, & Nouum Teſtamentum, inter *S. Auguſtini* Opera editarum, Quæſtione 93. Nec verò gratiam dumtaxat gratis datam Ordinatione ſacra conferri quis rectè colligeret ex eo quòd gratiam Timotheo datam *per Prophetiam*, Apoſtolus teſtatur. Non enim hoc loco data fuiſſe dicitur Timotheo gratia Prophetiæ, ſed *per Prophetiam*, id eſt, ſecundùm præcedentem de illo prophetiam, vt dicitur explicatius Cap. 1. *Hoc præceptum commendo tibi, fili Timothee, ſecundùm præcedentes in te Prophetias, vt milites in illis bonam Militiam.* Hoc eſt, ſecundùm reuelationem priùs factam, quâ ſignificatum fuerat, Timotheum tamquàm Eccleſiæ vtilem, Sacerdotem, & Epiſcopum eſſe inaugurandum.

Idem ex Apoſtolica Traditione, & Patrum conſenſu confirmatur. Vnus ſit inſtar omnium *S. Auguſtinus* Libro 2. *Contra Epiſtolam Parmeniani*, Cap. 13. vbi Sacramentum Ordinationis cùm Sacramento Baptiſmi ita comparat, vt vtrumque Sacramentum eſſe, & quadam conſecratione homini dari aſſerat, illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur; ideóque neutrum iterandum eſſe, ne iniuria fiat Sacramento. *Nam illud* (inquit) *quod quidam eorum veritate conuicti dicere cœperant, Baptiſmum quidem non amittit, qui recedit ab Eccleſia, ſed ius tamen dandi amittit: Multis modis apparet fruſtra, & inaniter dici. Primò, quia nulla oſtenditur cauſa, cur ille qui ipſum Baptiſmum amittere non poteſt, ius dandi poteſt amittere. Vtrumque enim Sacramentum eſt; & quadam conſecratione vtrumque homini datur, illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur: Ideóque in Catholica vtrumque non licèt iterari. Nam ſi quando ex ipſa parte venientes etiam Præpoſiti pro bono pacis correcto Schiſmatis errore ſuſcepti ſunt, & ſi viſum eſt opus eſſe, vt eadem Officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſum ordinati; ſed ſicut Baptiſmus in eis, ita Ordinatio manſit integra: Quia in præciſione fuerat vitium, quod vnitatis pace correctum eſt; non in Sacramentis, quæ vbicumque ſunt, ipſa ſunt. Et cùm expedire hoc iudicatur Eccleſiæ, vt Præpoſiti eorum venientes ad Catholicam Societatem honores ſuos ibi non adminiſtrent: Non eis tamen ipſa Ordinationis Sacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos. Ideóque non eis in Populo manus imponitur, ne non homini, ſed ipſi Sacramento fiat iniuria.* Et paulò poſt: *Si enim vtrumque Sacramentum eſt, quod nemo dubitat; cur illud non amittitur, & illud amittitur? Neutri Sacramento iniuria facienda eſt.* Ex quibus perſpicuum eſt, Ordinem non minùs propriè Sacramentum eſſe quàm Baptiſmum; & ea de re dubitaſſe neminem *S. Auguſtini* ætate, adeóque illud ex Traditione acceptum.

S. Leo, Epiſtola 11. aliàs 81. Sacram Ordinationem Sacramentum vocat. *Nam præter auctoritatem conſuetudinis* (inquit) *quam ex Apoſtolica nouimus venire Doctrina, etiam Sacra Scriptura manifeſtat, quod cùm Apoſtoli Paulum, & Barnabam ex præcepto Spiritus-Sancti ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum; ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus, vt intelligamus quanta, & dantium, & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantæ Benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideò piè, & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris Inſtitutis, ſi hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Eccleſias quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſeruaueris: Vt his qui conſecrandi ſunt, numquam Benedictio niſi in die Reſurrectionis Dominicæ, tribuatur:* id eſt, Dominica die, quâ Reſurrectionis Chriſti memoria recolitur. Et Epiſtola 1. aliàs 87. de ſacris Ordinationibus loquens: *Qui ergo* (inquit) *diſſimulare audeat, quod in tanti Sacramenti perpetratur iniuriam?*

Denique *Eugenius IV.* in Decreto pro Inſtructione Armenorum, Ordinem Sacramentum eſſe docet, eiuſque effectum eſſe *Augmentum gratiæ*, vt poſſit quis eſſe idoneus Miniſter. Et Concilium Tridentinum Seſſione 23. Cap. 3. *Cùm Scripturæ* (inquit) *teſtimonio, Apoſtolica Traditione, & Patrum vnanimi conſenſu perſpicuum ſit, per ſacram Ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem eſſe verè, & propriè vnum ex ſeptem Sanctæ Eccleſiæ Sacramentis.*

Et Canone 3 *Si quis dixerit, Ordinem, ſiue ſacram Ordinationem non eſſe verè, & propriè Sacramentum, à Chriſto Domino inſtitutum; vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum à viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis; aut eſſe tantùm Ritum quemdam eligendi Miniſtros verbi Dei, & Sacramentorum; Anathema ſit.*

ARTICVLVS II.

Quot ſint Ordines?

CVm diuina res ſit Sacerdotij Miniſterium; conſentaneum fuit, quo dignius, & maiori cùm veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures, & diuerſi eſſent Miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex Officio deſeruirent; ita diſtributi, vt qui iam Clericali Tonſura inſigniti eſſent, per Minores ad Maiores aſcenderent (inquit Tridentina Synodus Seſſione 23. Cap 2) Proinde viſum eſt Spiritui-Sancto ſeptiformis gratia largitori omnes Ordines ad Corpus Chriſti verum, id eſt, ad Euchariſtiæ Sacrificium directè deſtinatos ſeptenario numero concludere, quorum tres Maiores, & peculiari ratione Sacri dicuntur; quatuor Minores, tametſi & hi generali quadam ratione Sacri dici poſſint. Maiores ſunt, Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus: Minores, Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, & Acolythatus. Ad ſeptenarium numerum Ordinum, qui ad verum Chriſti Corpus referuntur, addere licèt octauum Ordinem his omnibus eminentiorem, nempè Epiſcopatum, qui ad Corpus Chriſti myſticum, ſcilicet Eccleſiam regendam ab ipſo Chriſto inſtitutus eſt. Hic apex eſt, & conſummatio Sacerdotij, huncque verum Ordinem à Presbyteratu diſtinctum eſſe docent, & propugnant Doctiſſimi Theologi. Ad hanc dignitatem per inferiorum Ordinum gradus peruenitur. Æquum enim eſſe viſum eſt, quod in gubernatore nauis obſeruatur, vt id multò diligentius obſeruetur in Eccleſiæ naui gubernanda. Sicut enim in illa non ſtatim alicui gubernacula creduntur, ſed primùm adhibetur ad remos, poſteà in proram deducitur, inde paulatim ad vlteriora procedit, ac vbi multam rerum maritimarum experientiam conſecutus eſt, tandem ad gubernacula admouetur: Sicut etiam in rebus bellicis, Militis primum officio fungitur aliquis, poſtea fit Decurio, deinde Centurio, ac poſteaquam Ordines duxit aliquamdiu, tandem ſi iudicetur idoneus; Dux & Imperator Militum deſignatur: Ita fieri oportet in Eccleſia, vt ne quis ad Summum gradum ſubitò proſiliat, verum in Minoribus aliquamdiu ſe exerceat, ac pedetentim ad Maiores progrediatur. Quod ita factum eſſe à *S. Cornelio* narrat *S. Cyprianus* Epiſtola 52. *Nam, quod Cornelium chariſſimum noſtrum Deo, & Chriſto, & Eccleſiæ eius, item Conſacerdotibus cunctis laudabili prædicatione commendat; non iſte ad Epiſcopatum ſubitò peruenit, ſed per omnia Eccleſiaſtica Officia promotus, & in diuinis Adminiſtrationibus Dominum ſæpè promeritus, ad Sacerdotij ſublime faſtigium cunctis Religionis gradibus aſcendit.* Ita quoque de Nepotiano *S. Hieronymus* Epiſtola 3. *Fit Clericus, & per ſolitos gradus Presbyter ordinatur.* Hos omnes Ordines præcedit Tonſura Clericalis, quæ & prima Tonſura dicitur, quæ eſt *Ceremonia ſacra, quâ homines in Clerum alleguntur.*

ARTICVLVS III.

De Prima Tonſura.

PRimam Tonſuram non eſſe Ordinem, certum eſt, cum à Chriſto non ſit inſtituta, ſed ab Eccleſia, nec ſpiritualem poteſtatem conferat ad Miniſterium aliquod Eccleſiaſticum obeundum, eámque Tridentina Synodus ab Ordinibus diſertè diſtinguat: Sed eſt præparatio ad Ordines accipiendos: Meráque ad cultum diuinum deputatio. Vt enim homines ad Baptiſmum Exorciſmis, ad Matrimonium Sponſalibus præparari ſolent: Ita cùm tonſo capillo Deo dedicantur, tamquàm aditus ad Ordinis Sacramentum illis aperitur (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus.)

Tunc primum eis imponitur *Clerici* nomen, quod

tamen Sacris omnibus hominibus commune eſt, etiam Presbyteris, & Epiſcopis, ad quos inprimis pertinent Canones Clericis præſcripti, & in quibus huius vocabuli ratio conſpici debet. Dicuntur enim *Clerici*, ἀπὸ τοῦ κλήρου, id eſt, à ſorte, ad ſignificandum quòd Clericus Dominum ſortem ſuam, & hæreditatem habere debeat, veluti, qui in Hebræorum Populo diuino cultui mancipati erant: Quibus vetuit Dominus aliquam agrorum partem in Terra promiſſionis diſtribui, cum ait Numerorum 18. *Ego pars, & hæreditas veſtra*. Quod quamuis omnibus Fidelibus commune ſit, præcipua tamen ratione eis conueniat neceſſe eſt, qui ſe Dei Miniſterio conſecrarunt. *S. Hieronymus* Epiſtola 2 ad *Nepotianum* ſcribit: *Clericus, qui Chriſti ſeruit Eccleſiæ interpretetur primò vocabulum ſuum, & nominis definitione prolatâ, nitatur eſſe quòd dicitur. Si enim* κλῆρος *Græcè, ſors Latinè appellatur: Propterea vocantur Clerici, vel quia de ſorte ſunt Domini; vel quia ipſe Dominus ſors, id eſt, pars Clericorum eſt. Qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet; talem ſe exhibere debet, vt & ipſe poſſideat Dominum, & poſſideatur à Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit:* Pars mea Dominus, *nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quidpiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus: Verbi gratiâ, ſi aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi varia ſupellectilem, cum iſtis partibus Dominus pars eius fieri non dignabitur. Si autem ego pars Domini ſum, & funiculus hæreditatis eius: Nec accipio partem inter cæteras Tribus, ſed quaſi Leuita, & Sacerdos viuo de Decimis; & Altari ſeruiens, Altaris oblatione ſuſtentor; habens victum, & veſtitum his contentus ero, & nudam Crucem nudus ſequar.* Quæ tamen non eo dicta ſunt animo à Sanctiſſimo Doctore, vt Clericis interdictum bonorum temporalium poſſeſſionem vellet, qui *Ioannis Vuicleff* error fuit in Concilio Conſtantienſi damnatus: Sed vt ſignificaret Clericos congerendis opibus ſtudere non debere, ſed ijs quæ ad victum, & veſtitum ſufficiant, contentos, negotijs, & curis ſæcularibus ſe non implicare. *Obſecro itaque te* (inquit) *& repetens, iterum iterumque monebo, ne Officium Clericatus genus antiquæ Militiæ putes, id eſt, ne lucra ſæculi in Chriſti quæras Militia; ne plus habeas, quàm quando Clericus eſſe cœpiſti; & dicatur tibi:* Cleri eorum non proderunt eis. *Nonnulli enim ſunt ditiores Monachi, quam fuerant ſæculares; & Clerici qui poſſideant opes ſub Chriſto paupere, quos ſub locuplete & fallace diabolo non habuerant; vt ſuſpiret eos Eccleſia diuites, quos Mundus tenuit ante mendicos.* Refertur Canone *Clericus*, Cauſa 12. Quæſt. 2.

Quod igitur profitentur Clerici, cum Tonſurâ Initiantur, *Dominus pars hæreditatis meæ*, non ſignificat ipſos omni hæreditati, & poſſeſſioni terrenæ renunciare, ſed ſpem ſuam, & amorem in Deo defigere, cuius ſe Miniſterio mancipant. Id enim pars alicuius vocatur more Scripturæ Sacræ, quod habet pro re præſtantiſſima, quam præcipuè amat, & in qua ſpem ſuam conſtituit. Quo ſenſu de voluptatibus huius ſæculi dicunt impij, Sapientiæ 2. *Hæc eſt pars, & ſors noſtra*. Et Dauid Pſalmo 118 *Portio mea Domine, dixi cuſtodire legem tuam*. Hoc ſenſu partem ſi Clericus habuerit extra Dominum, pars eius non erit Dominus, quia *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire*. Cæterùm ſicut Dauid qui dixit; *Dominus pars hæreditatis meæ*, diuitias habuit, & Sancti Patriarchæ qui hoc dicere potuerunt, bona terrena poſſederunt; Ita Clericus, & verè dicere poteſt, *Dominus pars hæreditatis meæ*, & nihilominus bona temporalia poſſidere, modò cor ijs non apponat, vt

Pſal. 61. idem Pſalmiſta monet: Immò, vt ſuperiùs dictum eſt, omnibus Chriſtianis commune eſt, vt Dominum partem habeant, ſed excellentiori modo id competit ijs, qui Sacris Officijs, & Miniſterijs conſecrati ſunt; non quo facultates ſuas relinquere teneantur, ſed animum à terrenis rebus, & curis auocare, ſecundùm illud Apoſtoli 2 ad Timotheum 2. *Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſæcularibus*. Hinc *S. Thomas* in 4 *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſt. 1. Articulo 1. Quæſtiuncula 3. ait: *Clerici in hoc quòd Coronam accipiunt, non renunciant patrimonio, neque alijs rebus temporalibus; quia terrenorum poſſeſſio non contrariatur diuino cultui, ad quem Clerici deputantur; ſed nimia eorum ſolicitudo*; quia vt ait: *S. Gregorius*, Libro 10. *Moral.* Cap. 17. *Non cenſus in crimine, ſed affectus*. Immò ipſi Leuitæ Veteris Legis, qui Clericorum noſtrorum typi fuerunt, bona temporalia poſſederunt. Ipſis enim attributæ ſunt ciuitates ad habitandum, & ſuburbana ad alendum pecora, *Numer.* 35. Quin & *Barnabas* Leuita agrum habuiſſe legitur, cuius pretium ad pedes Apoſtolorum depoſuit *Act.* 4. Ieremias Sacerdos à patruele ſuo agrum emit, *Ierem.* 32. & Cap. 12 hæreditatem ſe habuiſſe teſtatur. Iudas Machabæus, & fratres eius Leuitæ, cum Principes Populi, bellique Duces eſſent, bona temporalia proculdubio habuerunt. Quod ergo Lex *Numer* 18. Leuitas quidquam poſſidere vetat, id de parte Terræ promiſſæ diſtinctâ ac ſeparatâ à reliquis Tribubus intelligendum eſt, vt Scriptura manifeſtè ſignificat. Voluit enim Dominus Leuitas omnibus Tribubus permixtos habitare, vt eorum operâ ac miniſterio verus Dei cultus apud omnes conſeruaretur. Se autem eſſe partem, & hæreditatem Leuitarum Dominus ait, quod oblationes omnes Deo factæ in eorum vſum cederent.

Quod autem Leuitæ Clericorum noſtrorum typi fuerint, egregiè confirmat *S. Cyprianus* Epiſtola 66. *Scriptum eſt* (inquit) *Nemo militans Deo obligat ſe moleſtijs ſæcularibus, vt poſſit placere ei, cui ſe probauit. Quod cùm de omnibus dictum ſit, quantò magis Clerici moleſtijs, & laqueis ſæcularibus obligari non debent, qui ſpiritalibus occupati, ab Eccleſia recedere, & ad terrenos, & ſæculares actus vacare non poſſunt. Cuius Ordinationis, & Religionis formam Leuitæ priùs in Lege tenuerunt, vt cùm Terram diuiderent, & poſſeſſiones partirentur vndecim Tribus, Leuitica Tribus, quæ Templo, & Altari, & Miniſterijs diuinis vacabat, nihil de illa diuiſionis portione perciperet, ſed alijs terram colentibus, illa tantùm Deum coleret, & ad victum atque alimentum ab vndecim Tribubus de fructibus, qui naſcebantur, decimas perciperet. Quod totum fiebat de auctoritate, & diſpoſitione diuina; vt qui operationibus diuinis inſiſtebant, in nulla re auocarentur, nec cogitare aut agere ſæcularia cogerentur. Quæ nunc ratio, & forma in Clero tenetur, vt qui in Eccleſia Domini Ordinatione Clerica promouentur in nullo ab Adminiſtratione diuina auocentur, nec moleſtijs, & negotijs ſæcularibus alligentur, ſed in honore ſportulantium fratrum, tamquàm decimas ex fructibus accipientes, ab Altari, &* Sportulantes Clerici dicti à ſportula, ſeu collecta, quibus ipſis honorantur, ſeu portione ex Eccleſiæ bonis & oblationibus ad victum conferebantur. *Sacrificio non recedant, ſed die ac nocte cœleſtibus rebus, & ſpiritalibus inſeruiant.*

Ijs porrò qui Clericali Militiæ adſcribuntur, tondentur Capilli ad Coronæ ſpeciem, quem Ritum *S. Petrum* induxiſſe ferunt in memoriam coronæ, quæ ex ſpinis contexta, Saluatoris noſtri capiti fuit impoſita: Vt, quod impij ad Chriſti ignominiam, & cruciatum excogitarunt, eo Apoſtoli ad decus, & gloriam vterentur: Simúlque ſignificarent, curandum eſſe à Miniſtris Eccleſiæ, vt omnibus in rebus Chriſti Domini noſtri ſpeciem, & figuram gerant. Hanc rationem Tridentini Concilij Catechiſmus affert, quam tradidit *Ceolfridus* Abbas apud *Bedam* Venerabilem, Libro 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum*, Cap. 22 *Neque verò* (Inquit) *ob id tantùm in Coronam attondemur, quod Petrus ita attonſus eſt; ſed quia Petrus in memoriam Dominicæ Paſſionis ita attonſus eſt, idcircò & nos qui per eamdem Paſſionem ſaluari deſideramus, ipſius Paſſionis ſignum cum illo in vertice, ſumma videlicet corporis noſtri parte geſtamus*. Ad exemplum S. Petri Coronam Clericalem pariter referunt Ordo Romanus, *Amalarius* Libro 4. *De Eccleſiaſticis Officijs*, Cap 39. *S. Gregorius Turonenſis* Libro *De Gloria Martyrum*, Cap. 8. & *Rabanus Maurus* Libro 1. *De Inſtitutione Clericorum*, Cap. 3.

Nonnulli aſſerunt, hac notâ Regiam Dignitatem declarari, quæ ijs maximè qui in ſortem Domini vocati ſunt, videtur conuenire. Quod enim Apoſtolorum Princeps fideli Populo tribuit; *Vos eſtis genus electum, regale Sacerdotium, genus ſanctum*, peculiari quadam & 1. Petri 2. magis propriâ ratione ad Eccleſiaſticos Miniſtros pertinet (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus) Quæ ratio ex *S. Iſidoro* Hiſpalenſi Libro 2. *De Eccleſiaſticis Officijs*, Cap. 4. ſumpta eſt.

Alij vitæ perfectioris profeſſionem à Clericis ſuſceptam circuli figurâ, quæ omnium perfectiſſima eſt, ſignificari exiſtimant, vt Auctor Libri qui *Gemma Animæ* inſcribuntur, Cap. 195. *Rotunditas quæ remanet crinium* (inquit) *eſt ornatus virtutum. Capilli verò in circulum coæquantur, quia omnes virtutes in charitatis concordiâ*

conſum-

conſumantur. Coronę Clericalis figuram expreſſit Concilium Toletanum 4. Canone 40. *Omnes Clerici* (inquit) *detonſo ſuperiùs capite toto, inferiùs ſolam circuli coronam relinquant*.

Alij denique hoc ſignum externarum rerum contemptum, animique ab omnibus curis vacuitatem declarari putant: Quòd capilli ſuperuacaneum quiddam in corpore tondeantur. Vitiorum reſectionem hoc Ritu ſignificari docet *S. Iſidorus* Libro 2 *De Officijs Eccleſiaſticis*, Cap. 4. Quia ſcilicet Deo ſacri homines præ cæteris omnibus *Exſpoliare* debent *veterem hominem cùm actibus ſuis, & induere Nouum, qui in agnitionem Dei renouatur. Quam renouationem in mente oportet fieri, ſed in capite demonſtrari, vbi mens noſcitur habitare*. Hinc pro Clericis initiandis Deum orat Epiſcopus: *Vt donet eis Spiritum Sanctum, qui habitum Religionis in eis perpetuum conſeruet, & à Mundi impedimento ac ſæculari deſiderio corda eorum defendat; vt ſicut immutantur in vultibus, ita dextera manus eius virtutis tribuat eis incrementa, & ab omni cæcitate ſpirituali, & humana oculos eorum aperiat, & lumen eis æternæ gratiæ concedat*; (vt legitur in Pontificali Romano) Præclarè omninò *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24 Quæſtione 3. Articulo 1. Quæſtiuncula 1. *Eis* (inquit) *qui ad Diuina Miniſteria applicantur, competit Tonſura, & raſura in modum Coronæ, & ratione figuræ, quia Corona eſt ſignum Regni; & ratione perfectionis, cum ſit circularis: Illis autem qui Diuinis Miniſterijs applicantur, adipiſcuntur regiam dignitatem, & perfecti in virtute eſſe debent. Competit etiam eis ratione ſubtractionis capillorum; & ex parte ſuperiori per raſuram, ne mens eorum temporalibus occupationibus à contemplatione diuinorum retardetur; & ex parte inferiori per Tonſuram, ne eorum ſenſus temporalibus obnoxiantur*.

Superpelliceum ab Epiſcopo induuntur, quo ſignificatur ipſos ſæcularis habitûs ſeruitute, & ignominiâ depoſitâ, & *Sacræ Religionis habitu* aſſumpto, nouos homines eſſe oportere. Morum enim candorem, vitæque integritatem deſignat. Vnde ipſos induens Epiſcopus ita precatur: *Induat te Dominus nouum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis*.

Qui Tonſura Clericali initiantur, Beneficiorum Eccleſiaſticorum capaces redduntur, de foro Eccleſiæ fiunt, & Clericalia Priuilegia ſortiuntur, vt declarat Epiſcopus ſic ipſos allocutus ex Romani Pontificalis præſcripto: *Hodie de foro Eccleſiæ facti eſtis, & Priuilegia Clericalia ſortiti eſtis. Cauete igitur ne propter culpas veſtras illa perdatis*. Non tamen priuilegio fori eo ipſo gaudent, quo primâ Tonſurâ ſunt initiati, niſi poſitis conditionibus à Concilio Tridentino præſcriptis Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 6. de quibus inferiùs dicemus.

ARTICVLVS IV.

De Minoribus Ordinibus.

MInores Ordines antiquiſſimos eſſe, & ab Apoſtolis vel immediatis eorum Succeſſoribus inſtitutos, Scholaſtici Doctores aſſerunt, quamuis nec in Actis, nec in Epiſtolis Apoſtolorum diſtincta eorum mentio fiat; nec in Scriptis Patrum primi, & ſecundi Sæculi. Sed cum *S. Thoma* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſtione 1. Articulo 1. Quæſtiuncula ſecunda, ad ſecundum, dicendum, quod *In primitiua Eccleſia propter paucitatem Miniſtrorum omnia inferiora Miniſteria Diaconis committebantur; vt patet per Dionyſium 3. Capite Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, vbi dicit*: „ Miniſtrorum alij ſtant „ ad portas Templi clauſas; alij aliud quid proprij Or„ dinis operantur; alij cùm Sacerdotibus proponunt „ ſuper Altare ſacrum Panem, & benedictionis Cali„ cem. *Nihilominus erant omnes prædictæ Poteſtates, ſed implicitè in vna Diaconi Poteſtate. Sed poſtea ampliatus eſt cultus diuinus, & Eccleſia quòd implicitè habebat in vno Ordine, explicitè tradidit in diuerſis*. Contigit nimirum Eccleſiæ, quod hominibus ſolet, qui dum tenue patrimonium habent, vno ſeruo contenti ſunt, qui ſolus omnia adminiſtrat: Si verò reditus augeantur, ſeruorum etiam augetur numerus; eòque magis creſcit familia, quo illi locupletiores, & ſpectabiliores euadunt. Sic Euangelicæ Prædicationis initio paruula adhuc, & latitans Eccleſia paucis indiguit Eccleſiaſticarum functionũ Miniſtris. Creſcente autem Fidelium multitudine, & auctis Eccleſiæ facultatibus ex Chriſtianorum oblationibus, cum ſoli Diaconi omnia exequi miniſteria non poſſent, diuerſa Officia diuerſis perſonis diſtributa ſunt; ex quo factum eſt, vt ſplendidiori & auguſtiori apparato Eccleſiaſticarum functionum cęremoniæ peragerentur.

Ex Minoribus Ordinibus vnum tantùm agnoſcunt Græci, nempè Lectoratum, cæteros prætermittunt, vt ex eorum Euchologijs ante annos octingentos ſcriptis, ex antiquis Canonibus Conciliorum in Oriente celebratorum, & exemplis ac monumentis Græcorum Antiſtitum ſanctitate illuſtrium probat *Ioannes Morinus* P. 3. *De Sacris Ordinationibus*, Exercitatione 14. cui ſubſcribit Cardinalis *Bona* Libro 1. *Rerum Liturgicarum*, Cap. 25. Miniſteria tamen quatuor Minoribus Ordinibus à Latinis tributa in Liturgijs, & Officijs ſuis Eccleſiaſticis non omiſerunt Græci, ſed ea partim Lectori, partim Subdiacono diuiſerunt. In Eccleſia autem Occidentali diſtinctam ſingulorum Ordinum Minorum mentionem faciunt certiſſima Sacræ Antiquitatis Monumenta. Nam *S. Cornelius* Pontifex & Martyr Epiſtolâ ad *Fabium Antiochenum*, apud *Euſebium* Libro 6. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Cap. 43. ſcribit ſuo tempore in Eccleſia Romana fuiſſe. *Presbyteros quatuor, & quadraginta, ſeptem Diaconos, totidémque Subdiaconos; Acolythos duos, & quadraginta, Exorciſtas, & Lectores, cum Oſtiarijs quinquaginta duos*. Lectorum meminit. *Tertullianus*, Libro *De Præſcriptionibus Hæreticorum*, Cap. 41. *Ordinationes* (inquit) *eorum temerariæ, leues, inconſtantes* ∴ *Itaque alius hodie Epiſcopus, cras alius: Hodie Diaconus, qui cras Lector: Hodie Presbyter, qui cras Laicus*.

Sed & *S. Cyprianus* Epiſtola 24. Lectorem *Saturum* ſe conſtituiſſe, ſignificat: Epiſtola 33. *Aurelium* Confeſſorem Lectorem à ſe ordinatum denunciat. *Merebatur* (inquit) *talis Clericæ Ordinationis vlteriores gradus, & incrementa maiora, non de annis ſuis, ſed de meritis æſtimandus; ſed interim placuit, vt ab officio lectionis incipiat. Quia & nihil magis congruit voci, quæ Dominum glorioſa prædicatione confeſſa eſt, quam celebrandis diuinis lectionibus perſonare: Poſt verba ſublimia quæ Chriſti Martyrium prolocuta ſunt, Euangelium Chriſti legere; vnde Martyres fiunt: Ad pulpitum, poſt catastam venire* ∴ *Hunc igitur à me, & Collegis, qui præſentes aderant, Ordinatum ſciatis, quod vos ſcio, & libenter amplecti, & optare tales in Eccleſia noſtra quamplurimos ordinari*. Et Epiſtola 34. *Celerinum* Confeſſione nominis Chriſti inſignem, pariter ordinatum Lectorem ſcribit. *Nihil eſt* (inquit) *in quo magis Confeſſor fratribus proſit, quam vt dum Euangelica lectio de ore eius auditur, Lectoris fidem quiſquis audierit, imitetur. Iungendus in lectione Aurelio fuerat, cum quo & diuini honoris ſocietate coniunctus eſt* ∴ *Hos Lectores interim conſtitutos ſciatis, quia oportebat lucernam ſuper candelabrum poni, vnde omnibus luceat, & glorioſos vultus in loco altiore conſtitui, vt ab omni Populo circumſtante conſpecti incitamentum gloriæ videntibus præbeant. Cæterùm Presbyterij honorem deſignaſſe nos illis iam ſciatis*. Acolythorum etiam meminit Epiſtola 42. 55. & 78. Exorciſtas nominat Epiſtola 76. *Quod hodie* (inquit) *etiam geritur, vt per Exorciſtas voce humanâ, & poteſtate diuinâ flagelletur, & vratur, & torqueatur Diabolus*. Apoſtolicarum Conſtitutionum Auctor Libro 8. Cap. 26. Exorciſtam ordinari negat, quia *Hoc Munus ſpontaneæ Dei erga homines beneuolentiæ, & gratiæ eſt, qui illud nimirum gratis dat cui vult*. Hanc gratiam initio Eccleſiæ Fidelibus pleriſque datam certum eſt, vt in Chriſti nomine dæmonia eijcerent; ſed hâc poteſtate ſubtractâ, Eccleſia Sancti-Spiritus afflatu Ordinem conſtituit, qui dæmonia ex Officio expelleret. Concilium Antiochenum Canone 10. facultatem tribuit Chorepiſcopis ordinandi Exorciſtas. *S. Martinum* à *S. Hilario*, Pictauienſi Epiſcopo Exorciſtam ordinatum teſtatur. *Seuerus Sulpitius* in eius Vita. *Intellexit vir altioris ingenij* (inquit) *hoc eum modo poſſe conſtringi, ſi id ei Officij imponeret, in quo quidam locus iniuriæ videretur. Itaque Exorciſtam eum eſſe præcepit. Quam ille Ordinationem deſpexiſſe tamquàm humiliorem videretur, non repudiauit*. Ordo igitur Exorciſtarum ab alijs diſtinctus erat, & inter humiliores ſeu Minores habebatur, adeò vt iniuriæ tribui poſſe videretur, quòd vir aliquis eximius ad

illum aſſumeretur *S. Felicem* primò Lectorem, deinde Exorciſtam ordinatum fuiſſe, teſtatur *S. Paulinus* in eius Natali 4.

Primis Lector ſeruiuit in annis;
Inde gradum cœpit, cui munus voce fideli
Adiurare Malos, & ſacris pellere verbis.

Lectores, Acolythos, Exorciſtas recenſent *Siricius* Epiſtola 1. & *Zoſimus* Epiſt. 1. Oſtiarios, Lectores, Acolythos *Gelaſius I.* Epiſtola 6. Singulos illos Ordines recenſet Concilium Carthaginenſe Quartum, cui *S. Auguſtinus* interfuit. Pſalmiſtas ſeu Cantores addit, ſed merum Officium, non Ordinem eſſe perſpicuè ſignificat: Vnde cùm cæterorum Ordinum Miniſtrum eſſe doceat Epiſcopum, Cantores à Presbytero conſtitui poſſe declarat Canone 10. *Pſalmiſta* (inquit) *id eſt, Cantor poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſolâ iuſſione Presbyteri, Officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi Presbytero: Vide, vt quòd ore cantas, corde credas.: Et quòd corde credis, operibus comprobes*. Hinc *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſt. 1. Articulo 1. Quæſtiuncula 2. ad quintum: *Pſalmiſtatus* (inquit) *non eſt Ordo, ſed Officium Ordini annexum: Quia enim Pſalmi cùm cantu pronunciantur, ideò dicitur Pſalmiſta, & Cantor: Cantor autem non eſt nomen Ordinis ſpecialis; tum quia cantare pertinet ad totum chorum; tum quia non habet aliquam ſpecialem relationem ad Eucharistiæ Sacramentum; tum quia Officium quoddam eſt, quod inter Ordines largo modo acceptos quandoque computatur*. Minores autem Ordines ad Euchariſtiam referuntur. Acholythi enim materiam Sacramenti in vrceolis præparant, & ſubminiſtrant. Oſtiarij Infideles, & Excommunicatos arcent à conſpectu Sacrorum, & à cœtu Fidelium: Lectores Fidei rudimentis Catechumenos inſtruunt, ipſóſque Fideles erudiunt Scripturarum publicâ lectione. Exorciſtæ Energumenos à Dœmonis poteſtate liberant, vt Euchariſtiæ participes eſſe poſſint.

Minores Ordines verè, & propriè Sacramenta eſſe negant pleríque magni nominis Thologi, *Durandus*, Cardinalis *Caietanus*, *Dominicus Soto*, *Nauarrus*, *Vaſquezius*, *Morinus*, & alij quòd ab Eccleſia, non à Chriſto inſtituti ſint, quòd eorum Officia poſſint à Laïcis exerceri, quod poſſint à Cardinalibus, Abbatibúſque, & alijs ſimplicibus Presbyteris, ex Sedis Apoſtolicæ Priuilegio conferri: Quod Sacerdotium dumtaxat, & Diaconatum Eccleſia primitiua habuerit; Subdiaconatus & cæteri Ordines poſtea introducti ſint, & adiecti creſcente credentium multitudine, vt diſertis verbis aſſerunt *Amalarius* Libro 2. *De Officijs Eccleſiaſticis*, Cap. 6. *Vrbanus II.* in Concilio Beneuentano, vt apud *Iuonem* 3. Parte Decreti, Cap. 72. citatur, *Petrus Bleſenſis* Sermone 47. *Hugo à S. Victore* Lib. 2. *De Sacramentis Fidei*, P. 3. Cap. 13. *Gratianus* Diſtinctione 21. & Magiſter Sententiarum Libro 4. Diſtinctione 24. litterà I. 2. Quod tres ex quatuor illis Minoribus Ordinibus, ab annis ſaltem mille, & ducentis in Eccleſia Orientali prorſus deſierint, ſi modò in ea aliquando fuerunt: Tantóque tempore Latinorum nemo Græcos redarguerit, aut mutilum eſſe apud eos Sacerdotium conqueſtus ſit. 3. Quod iſtorum Ordinum ſubordinatio in altiorum Ordinum collatione ſæpè non fuerit obſeruata, & ſæpè fuerint ordinati Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri, qui Minoribus Ordinibus initiati non fuerant. Sic *S. Epiphanium* à *Pappo* Citriæ Epiſcopo Diaconum ordinatum, quamquam repugnantem, deinde Presbyterum & Epiſcopum, cùm ad Ordinationem effugiendam ſæpiùs clamaret, & affirmaret ſe non eſſe Clericum, refert Vitæ eius Auctor apud *Surium*, die 12. Maij. Sic *S. Epiphanius* ipſe *Paulinianum* Monachum *S. Hieronymi* fratrem, comprehenſum, ore compreſſo, ne repugnaret, omiſſis cæteris Ordinibus, Diaconum & Presbyterum ordinauit, vt teſtatur *S. Epiphanius* apud *S. Hieronymum* Epiſtola 60. Sic *Macedonius* Eremita à *Flauiano* Antiocheno Epiſcopo; ſic alius Eremita *Acepſemas* nomine; ſic *Salamanus*, qui toto vitæ tempore abditi fuerant, & cellis ſubterraneis incluſi, non ſolùm Minoribus Ordinibus, ſed etiam Subdiaconatu prætermiſſo, ab Epiſcopis Sacerdotes ordinati ſunt, vt colligitur ex *Theodoreto*, Hiſtoriæ Religioſæ Capitibus 13. 15. & 19. Ita *S. Marcellus* primùm Lector, deinde Subdiaconus ordinatus eſt, vt refert *Fortunatus* apud *Surium* die 1. Nouembris. Sic *S. Bernardus* Epiſcopus Hildeſemenſis primum Exorciſta ab *Oſdago* Epiſcopo ordinatus eſt, deinde Subdiaconus ab *Vuillegiſo* Archiepiſcopo, vt in illius Vita à Præceptore conſcripta, apud *Surium* 20. Nouembris, legimus. *Siricius* Pontifex Maximus Epiſtola 1. Ordines omnes enumerans in quorum functionibus mereri debeant Clerici, antequam ad Epiſcopatum peruenirent, Oſtiariatum prætermittit.

Ordines tamen Minores eſſe Sacramenta, *S. Thomas*, alijque cenſent. Tridentina verò Synodus hanc de inferioribus Ordinibus controuerſiam ſeponens, ea quæ contra Hæreticos vniuerſa conſtanter propugnat Eccleſia definire tantùm voluit, nullo præiudicio aduerſus Catholicorum Theologorum opiniones edito: Scilicet, *Præter Sacerdotium eſſe in Eccleſia Catholica alios Ordines Maiores, & Minores, per quos, velut per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur*. Vt vt eſt, vnum tantùm eſt Ordinis Sacramentum, quamuis ſint Ordines diuerſi, quia omnes ad Sacerdotium referuntur, atque ita omnes in illo quodam modo vnum ſunt, ſicut vno Ordinationis nomine comprehenduntur, vt docet *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſtione 2. Articulo 1. Quæſtiuncula 1. ad ſecundùm. *Tota* (inquit) *plenitudo huius Sacramenti eſt in vno Ordine, ſcilicet Sacerdotio: ſed in alijs eſt quædam participatio Ordinis ∴. Et ideò omnes Ordines eſt vnum Sacramentum*.

Atque hæc de Minoribus Ordinibus generatim ſufficiunt: Nunc de ſingulis ſpeciatim agendum.

§. I.

De Oſtiarijs.

INter Minores Ordines primus occurrit *Oſtiarij* Ordo, cuius materia eſt Clauium Eccleſiæ traditio ab Epiſcopo; forma: *Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his Clauibus recluduntur*. Id conſtat ex Concilio Carthaginenſi 4. Canone 9. & ex Pontificali Romano.

Oſtiariorum Munus eſt Templi claues, & ianuam cuſtodire, & aditu Templi arcere Infideles, & Excommunicatos. Ad Sanctum etiam Miſſæ Sacrificium adſiſtebant, curaturi ne quis propius, quam par eſſet, ad ſacram Aram accederet, & Sacerdotem rem diuinam facientem interpellaret. Illis etiam conuenit ex Officio Pulſare campanas. Vnde benedictionem diuinam illis adprecatur Epiſcopus: *Vt ſit eis fideliſſima cura in domo Dei diebus ac noctibus, ad diſtinctionem certarum horarum, ad inuocandum nomen Domini*. Quamobrem Archidiaconus ducit illos ad oſtium Eccleſiæ, illudque aperire, & claudere iubet; funémque campanæ tradit: Quæ poteſtatis iam collatæ executio eſt, & veluti miſſio in poſſeſſionem eius. Ipſis etiam olim incumbebat Librum aperire Epiſcopo verbum Dei prędicanti. Studere autem "
debent, vt ſicut materialibus clauibus Eccleſiam vi- "
ſibilem aperiunt, & claudunt, ſic & inuiſibilem Dei "
domum, corda ſcilicet Fidelium, dictis & exemplis "
ſuis claudant diabolo, & aperiant Deo; vt diuina ver- "
ba quæ audierint, corde retineant, & opere com- "
pleant; quemadmodum ipſos admonet Epiſcopus ex "
Pontificalis Romani præſcripto. "

Magnam autē in veteri Eccleſia fuiſſe huius Ordinis dignitatem, ex eo intelligitur, quod his temporibus ſeruari animaduertimus. Nam Theſaurarij Officium, qui erat idem ac Sacrarij Cuſtos, quod ad Oſtiarios pertinebat, inter honeſtiores Eccleſiæ functiones etiam nunc habetur; (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus.)

§. II.

De Lectoribus.

SEcundus inter Minores Ordines eſt *Lectoris* gradus, cuius Munus eſt, Veteris & Noui Teſtamēti Libros clarâ voce, & diſtinctè in Eccleſia recitare, præſertim verò eos qui inter nocturnam Pſalmodiam legi ſolent. In veteri Eccleſia, Epiſcopo Concionem ad Populum habituro, ſtabat Lector toti Populo conſpicuus, & de Pulpito legebat præſcriptam ab Epiſcopo Euangelij, vel alterius Libri Sacri partē, quam deinde Epiſcopus Chriſtianæ Plebi exponebat. Id ex antiquorū Patrum Sermo-

nibus

nibus compertum eſt, maximè ex Enarratione *S. Auguſtini* in Pſalmum 138 Lectorum quoque partes erant prima Chriſtianæ Religionis rudimenta Fidelibus tradere, vt obſeruat Concilij Tridentini Catechiſmus: *Panem* etiam, *& omnes fructus nouos benedicere*, vt admonet Epiſcopus ipſorum Officia explicans ex Rumani Pontificalis præſcripto: Quamquam hodie benedictiones illæ à ſolis Presbyteris peragantur. Lectores longè pluribus Officijs fuuguntur apud Græcos. Epiſtolam in Miſſa legunt, quod ſolis Subdiaconis in Eccleſia Latina conuenit. Lampades, & cereos Altaris accendunt: Oblationes, viuum & aquam, Sacerdoti celebranti deferunt: Præeunt Sanctis Myſterijs luminaria ferentes in magno *(vt vocant)* Introitu: Singula quæque in Eccleſia præparaut, ornántque, &c.

Huius Ordinis materia eſt traditio ſacri Codicis de quo lecturus eſt. Forma: *Accipe, & eſto verbi Dei relator, habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris Officium, partem cùm ijs, qui verbum Dei benè adminiſtrauerunt ab initio*. Orat Epiſcopus, vt Deus ſuper eos benedictionem ſuam clementer effundat, *Quatenus diſtinctè legant, quæ in Eccleſia Dei legenda ſunt, & eadem operi-*
„ *bus impleant*. Ipſos admonet, vt verba Dei, videli-
„ cet lectiones ſacras diſtinctè, & apertè ad intelligen-
„ tiam, & ædificationem Fidelium, abſque omui men-
„ dacio falſitatis proferaut: Vt quòd ore leguut, corde
„ credanr, atque opere compleant, quatenus audito-
„ res ſuos verbo pariter, & exemplo docere poſſint.
„ Ideò, dum legunr, iu alto Eccleſiæ loco ſtare, vt
„ ab omuibus videantur, figurantes poſitione corporis,
„ ſe in alto virturum gradu debere conuerſari; *Quatenus cunctis à quibus audiuntur, & videntur, cœleſtis vitæ formam præbeant*.

In Eccleſia Græca, Ordinationis huius materia manûs impoſitio, forma oratio manuum impoſitioni adiuncta, vt conſtat ex Euchologijs, & ex Concilij 7. Generalis Canone 14. cuius hæc ſuut verba: *Lectoris autem Manûs impoſitionem licèt in proprio Monaſterio, etiam ſoli vnicuique Abbati facere* ∴. *Similiter & ex antiqua conſuetudine Choreſpiſcopo. Epiſcopi permiſſu oportet per manuum impoſitionem Lectores creare*. Conſtitutiones Apoſtolis adſcriptæ Libro 8. nihil aliud referunt in Ordinatione Lectoris, quàm Orationem, & Manûs impoſitionem.

Pueros olim, modò legendi periti eſſent, iu hoc gradu conſtitutos, diſcimus ex *S. Auguſtino*, Libro 1. *De Conſenſu Euangeliſtarum*, Cap. 10.

§. III.

De Exorciſtis.

TErtius eſt Ordo *Exorciſtarum*, quibus poteſtas data eſt nomen Domini iuuocandi in eos, qui ab immundis Spiritibus obſidentur. Huius Ordinis materia eſt traditio Libri Exorciſmorum, vt docent Concilium Chartagineuſe 4. Canone 7. Ordo Romanus, Ritualia edita à *Morino* P. 2. *De Sacris Ordinationibus*, Miſſale Francorum editum à Domno *Ioanne Mabillonio*, *S. Iſidorus Hiſpalenſis* Libro 2. *De Diuinis Officijs*, Cap. 13. *Rabanus* Libro 1. *De Inſtitutione Clericorum*, Cap. 10. *Amalarius* Libro 2. Cap. 9. *Iuo Carnotenſis* Sermone *De Excellentia Ordinum*, &c. Hanc materiam dilatat Pontificale Romanum: Permittit enim loco libri Exorciſmorum, Pontificalis aut Miſſalis traditionem. Forma, ſuut verba in Concilio Carthaginenſi 4. in Ritualibus antiquis, & Romano Pontificali præſcripta: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos, ſiue Baptizatos, ſiue Catechumenos*. Enunciatur in plurali, *Accipite*, &c. cùm plures ſimul traditum Librum dexterâ manu tan-
„ gunt. Deum orat Epiſcopus, vt Famulos ſuos in
„ Officium Exorciſtarum benedicere dignetur: Vt per
„ impoſitionem manuum, & oris officium poteſtatem,
„ & imperium habeant Spiritus immundos coërcendi.
Vt probabiles ſint Medici Eccleſiæ, gratiâ curationum, virtuteque cœleſti confirmati.

Exorciſtarum officium eſt eijcere dœmones, & dicere Populo, *Vt qui non communicat, det locum*; & aquam in Miniſterio fundere, vt habet Pontificale Romanum. Qua vitæ ſanctimoniâ, & morum integritate debeant effulgere, ipſos admonet Epiſcopus his verbis, ex eiuſdem Pontificalis præſcripto: *Studete, vt ſicut à corporibus aliorum Dæmones expellitis, ita à mentibus veſtris omnem immunditiam, & nequitiam eijciatis; ne illis ſuccumbatis, quos ab alijs, veſtro Miniſterio, effugatis. Diſcite per officium veſtrum vitijs imperare; ne in moribus veſtris aliquid ſui iuris Inimicus valeat vindicare. Tunc etenim rectè in alijs Dæmonibus imperabitis, cum priùs in vobis multimodam eorum nequitiam ſuperabitis*.

Quod ſpectat huius Ordinis functionem, optimum interdum foret illam non à Presbyteris, multò minùs ab Epiſcopis, ſed ab Exorciſtis iunioribus, ab adoleſcentulis ad hoc officium ordinatis, ac morum innocentiâ, & ſapientiâ huic Miniſterio paribus, exerceri ad maiorem Dœmonis contemptum, & confuſionem. Hec autem in Exorciſmis Energumenorum obſeruanda præſcribunt Concilia Mediolanenſia primum, & quartum ſub *S. Carolo Borromæo*.

Ne Sacerdoti, Clericóue ſæculari aut Regulari “
Exorciſmum Energumenis adhibere liceat, niſi exor- “
cizandi facultatem ſcripto exaratam ab Epiſcopo im- “
petrauerit.

Antequam verò exorcizare aliquem aggrediatur, “
perquirat in primis Energumeni, Energumenæue vi- “
tam ac mores; tum exploret actiones; & Medicum, ſi “
expedire cenſuerit, conſulat; vt videat an quòd ab il- “
lo, illáue agitur, fiat morbi alicuius, aut bilis atræ “
vi; an verò ſponte ac diſſimulanter; an denique Dæ- “
monis, malorúmque Spirituum vexatione. Signa porrò certiora poſſeſſionis alicuius à Dœmone ſunt, ſi quis incognitis linguis loquatur, longâ præſertim oratione, quam imparatam eſſe conſtet: Si literarum atque artium ignarus, legit, ſcribit, pingit, aut de rebus altiſſimis differit, qui numquam ſtuduit: Si res prorſus arcanas, & occultas aperiat, quæ in locis remotis fiunt; præſertim verò quæ phantaſiæ cuiuſquam obuerſantur, aut cogitationes cordis ad ipſum directas, nullóque externo ſigno manifeſtas: Si quid agat vires hominis aut mulieris, ſiue ſanæ, ſiue quouis morbo vexatæ, Medici iudicio, ſuperans: Si vexatione ceſſante, eorum quæ dixit non recordetur.

Videndum præterea, an Energumenus, vel Ener- “
gumena Excommunicationis vinculo irretiti vn- “
quam fuerint, atque Abſolutionem ritè acceperint. “

In hoc exorcizandi munere, eiuſue occaſione, non “
modò quæſtum fugiat Exorciſta; ſed ne doni, aut mu- “
neris quidquam, vel minimum capiat.

Ne in profanis ædibus, locíſue priuatis, ſed in Ec- “
cleſia, loco aperto & conſpicuo; neque in omni quauis “
Eccleſia, ſed in ijs ſolùm quas Epiſcopus ſtatuerit. “

Energumenum exorcizet, idque in inferiori Eccle- “
ſiæ parte, non in Choro, non in Sacellis: Neque in “
conſpectu multitudinis: Non remotis tamen arbitris, “
ſed præſentibus viris honeſtis atque ætate grauibus, in “
ijſque vno ſaltem, vel duobus Eccleſiaſticis homini- “
bus. Mulieri autem energumenæ eùm Exorciſmum “
adhibet; id præſtet duobus ætate vitáque probatis vi- “
ris, tum fœminis etiam itidem probatis præſentibus, “
ijſque omnibus, ſi fieri poteſt, Energumenæ conſan- “
guineis, vel affinibus. Mares autem alios præſentes “
adeſſe ne omninò patiatur, niſi vnum Eccleſiaſtici “
Ordinis hominem.

Ne ante ortum, nec verò poſt occaſum Solis quem- “
quam exorcizet. Ne duos ſimul eodem tempore, ſed “
vnumquemque ſigillatim ac ſeparatim. “

In huius Muneris functione, grauiter, piè, & reli- “
gioſè inprimis ſe gerat. Quamobrem pridie illius diei, “
quo alicui Exorciſmum adhibere inceperit, ſe ieiu- “
nio, & oratione præparare ſtudeat. Tum confeſſus, “
conſcientiâ ab omni culpâ purâ ac mundâ, magna cùm “
humilitate, & fide, memor poteſtatis, quam à Domi- “
no accepit, expeliendi dœmones, ad id munus obeun- “
dum accedat. Si Sacerdos autem eſt, antequam Exor- “
ciſmum inchoet, Miſſæ Sacrum faciat, ſi id commo- “
dè præſtare poteſt.

Energumenis verò Exorciſmum ne adhibere inci- “
piat; niſi illi primum confeſſi ſint: Adhocque eos co- “
hortetur, vt omnis anteactæ vitæ peccata diligenti “
conſcientię diſcuſſione confiteâtur. Tum ſępè moneat “
vt precibus, orationi, & ſanctis meditationibus “

„ & pietatis ſtudijs atque exercitationi ſe dent; religio-
„ ſas Eccleſias, vbi Sanctorum Reliquiæ reconditæ ſunt,
„ certis diebus piè viſitent; Ieiunia præterea, & in ſex-
„ ta quaque in primis Feria, quo die Paſſionis Ieſu-
„ Chriſti Domini noſtri memoria recolitur, religioſè
„ amplectantur.
„ Caueat, dum exorcizat, ne Energumenæ mulieris
„ capiti, corporíue, niſi cùm magna honeſtate atque
„ cautione manum adbibeat: Neue Energumenum,
„ Energumenámue Altari imponat, neue quidquam
„ aliud agat, quod offenſionem præbeat.
„ Ne alijs verò Exorciſmis, Precibus, Ritibúſque ad
„ id munus vtatur, niſi ad Libri, Epiſcopi Iudicio com-
„ probati, rationem præſcriptam. Cui nihil ab eo addi,
„ detrahi, aut mutari fas ſit.

Interrogandus eſt dæmon de nomine numerum eorum qui hominem vexant, causâ poſſeſſionis, nec permittendum, vt ſermones inutiles & vanos effundat. Cauendum ne de quæſtionibus curioſis, ac futuris euentibus interrogetur, comprimendus eſt, ne calumnijs, detractionibus, ſcurrilibus ac ludicris verbis adſtantibus illudat, eóſque ad curioſitatem, leuitatem, aut voluptatem incitet. Artes dæmonis exploratas habere debet Exorciſta, ne ab ipſo fallatur, ſiue reſponſorum ambiguitate; ſiue latendi malignâ induſtriâ, ne poſſeſſio vera videatur; ſiue receſsûs ſimulatione, vt intermittantur Exorciſmi. Quibus artibus conſtantiam, & patientiam ſingularem opponere debet Exorciſta, nec ab Exorciſmis ceſſare, donec certis, & euidentibus ſignis compertum habeat Energumenum liberatum eſſe. Adhiberi poſſunt Reliquiæ ad caput, vel ad pectus Energumeni; cauendum tamen ne ſacræ illæ res à Dæmone indignè tractentur: Nuſquam adhibenda in Exorciſmis Euchariſtia, propter irreuerentiæ periculum: Neque Hoſtia etiam non conſecrata, ad veritatem poſſeſſionis explorandam.

§. IV.

De Acolythis.

A*Colythorum* quartus eſt gradus, & vltimus eorum omnium, qui Minores, & non Sacri appellantur. Eorum munus eſt, Miniſtros Maiores, Subdiaconos, & Diaconos, in Altaris Miniſterio aſſectari, eíſque operam dare. Præterea lumina deferunt, & aſſeruant, cum Miſſę Sacrificium celebratur, pręcipuè verò cùm Euangeliū legitur: Ex quo *Ceroferarij* alio nomine vocati ſunt.

Huius Ordinis materia duplex: Vna eſt Ceroferarij cùm cereo traditio; altera Vrceoli vacui. Atque in hoc conueniunt antiqui Libri Rituales, & recentiores cùm Concilio Carthaginenſi 4 & antiquis Officiorum Eccleſiaſticorum Auctoribus. Sed materiam illam Concilium Carthaginenſe, omnéſque antiqui Rituales Libri volunt ab Archidiacono tradi, idémque præſcribit Ordo Romanus, ſed formam ab Epiſcopo pronuntiari iubet. Nulla verba proferebantur ab Epiſcopo, cum hæc inſtrumenta porrigebantur ordinandis, ſed ſui dumtaxat officij admonebantur, vt docet Canon ſextus Concilij Carthaginenſis. *Acolythus cùm ordinatur* (inquit) *ab Epiſcopo quidem doceatur qualiter in Officio ſuo agere debeat. Sed ab Archidiacono accipiat Ceroferarium cùm cereo, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari. Accipiat & Vrceolum vacuum, ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti.* Et Pontificalis autem Romani præſcripto, Epiſcopus tradit omnibus Ordinandis candelabrum cùm candelâ extinctâ, quod ſucceſſiuè manu dexterâ ſinguli tangunt, Eo dicente: *Accipite Ceroferarium cum cereo, & ſciatis vos ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari, in nomine Domini.* Tradit illis etiam vrceolum vacuum, quem ſimiliter tangere debent, dicens communiter omnibus: *Accipite Vrceolum, ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti.*

Deum orat, vt eos benedicere dignetur, *Quatenus lumen viſibile manibus præferentes, lumen quoque ſpirituale moribus præbeant: Vtque eorum mentes, & lumine ſcientiæ illuſtret, & pietatis rore irriget.*

Illos admonet Epiſcopus ante Ordinationem, ne lu-
„ cem Deo manibus præferentes, operibus tenebrarum
„ inſeruiant. & per hoc alijs exempla perfidiæ prębeant.
„ Sed impleant quòd Veritas iubet: *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Et quod Apoſtolus ait: *In medio Nationis prauæ & peruerſæ lucete ſicut luminaria in Mundo, verbum vitæ continentes.* Vt ſint fi- “
lij lucis: Vt abijciant opera tenebrarum, & arma lu- “
cis induantur: Vt fructus lucis afferant. *In omni boni-* “
tate, & iuſtitia, & veritate; vt & ſeipſos, & alios, “
& Dei Eccleſiam illuminent. Tunc etenim in Dei “
Sacrificium dignè vinum ſuggeſturos, & aquam, *Si ipſi Deo Sacrificium, per caſtam vitam, & bona opera oblati fuerint.*

In Libello octauo Ordinis Romani, quem edidit D. *Mabillonius* Tomo 2. *Muſæi Italici*, Ritus ordinandi Acolythi ita deſcribitur: *Dum Miſſa celebrata fuerit, induunt Clericum illum Planetam, & Orarium. Dumque venerit Epiſcopus, aut ipſe Domnus Apoſtolicus ad communicandum, ſciunt eum venire ad ſe, & porrigit in vlnas eius ſacculum ſuper planetam: & proſternit ſe in terram cum ipſo ſacculo, & dat ei Orationem ſic:* INTERCEDENTE *beata & glorioſa ſemperque Virgine Maria, & Beato Apoſtolo Petro, ſaluet & cuſtodiat & protegat te Dominus. Amen.* Acolythi ordinabantur olim porrecto ſacculo: Quia huiuſmodi ſacculos in Miſſa Pontificia tunc geſtare ſolebant ad excipiendas Oblationes conſecratas, tum quæ in Miſſa confringebantur ad Fidelium Communionem, tum quæ fermenti nomine ad Titulos mittebantur ad fouendam vnitatem, concordiam, charitatem, teſte *Innocentio I.* Epiſtola 29. ad Decentium? *De fermento* (inquit) *quod die Dominica per Titulos mittimus, ſuperfluè nos conſulere voluiſti, cùm omnes Eccleſiæ noſtræ intra Ciuitatem ſint conſtitutæ: Quarum Presbyteri, quia die ipſa, propter plebem ſibi creditam nobiſcum conuenire non poſſunt, idcircò fermentum à nobis confectum per Acolythos accipiunt, vt ſe à noſtra Communione, maximè illâ die non iudicent ſeparatos.* Sanè *Tharſicius* Martyr ex illorum Acolythorum numero erat: *Qui cùm quodam die deferret Chriſti Corporis Sacramenta, nec vellet ea diſcutientibus prodere Paganis, tamdiu eſt fuſtibus, & lapidibus maceratus ab eis, quouſque exhalaret ſpiritum*; teſte *Vſuardo*, ad 18. Kalendas Septembris.

ARTICVLVS V.

De Subdiaconatu.

A Minoribus Ordinibus, iiſdémque non Sacris, ad Maiores, & Sacros legitimus aditus, & aſcenſus patet. Hi ſunt Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium. *Ordo*, (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſtione 1. Articulo 1. Quæſtiuncula 3.) *Sacer dicitur dupliciter: Vno modo ſecundùm ſe; & ſic quilibet Ordo eſt Sacer, cum ſit Sacramentum quoddam: Alio modo ratione materię, circa quam habet aliquem actum; & ſic Ordo Sacer dicitur, qui habet aliquem actum circa rem aliquam conſecratam: & ſic ſunt tantùm tres Ordines Sacri; ſcilicet Sacerdos, & Diaconus, qui habet actum circa Corpus Chriſti, & Sanguinem conſecratum, & Subdiaconus qui habet actum circa vaſa conſecrata: Et ideò etiam eis continentia indicitur, vt ſancti, & mundi ſint, qui Sancta tractant.* Antiquiſſima eſt in Eccleſiaſticis Monumentis Subdiaconorum mentio. Fuiſſe enim Romæ ſeptem Diaconos, totidémque Subdiaconos teſtatur *S. Cornelius* Pontifex, & Martyr in Epiſtola ad *Fabium* Epiſcopum Antiochenum, apud *Euſebium* Libro 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, Cap. 43. Eodem æuo *Optatum* quemdam in Africa Subdiaconum à ſe ordinatum ſcribit *S. Cyprianus* Epiſtola 24. Eorumdem meminere Epiſtola *S. Ignatij* ad Antiochenos interpolata, Conſtitutiones Apoſtolicæ, Lib. 8. & Concilium Laodicenum. Ab Initio tamen & deinceps per aliquot ſæcula Subdiaconatus inter Minores Ordines numerabatur, nec ei annexus erat cœlibatus. Poſt ſextum ſæculum vix vlla Subdiaconorum occurrit memoria, qui continentiæ voto non fuerint adſtricti. Romæ iam ab ijs continentia ſeruabatur tempore *Pelagij II* qui Subdiaconis Siciliæ præcepit, vt more Romanæ Eccleſiæ nullatenus vxoribus ſuis miſcerentur, teſte *S. Gregorio* Epiſtola 42. Libri primi, & 34. Libri tertij. A Romana autem ad alias Occidentis Eccleſias eadem Diſciplina propagata eſt: Qua occaſione paulatim cœpit hic Ordo à Minoribus ſeparari,

& inter

& inter Maiores ac Sacros recenſeri. Nam cùm priùs extra Sanctuarium & Altare conferri ſoleret, vt conſtat ex *Amalario* Libro 2. *De Diuinis Officijs*, Cap. 6 (Quod etiamnum apud Græcos obſeruatur) inualuit poſtea quorumdam Epiſcoporum conſuetudo, eum intra Miſſarum ſolemnia conferentium, & ita ſenſim maioribus æquiparatus eſt. Multum nihilominus tempus interceſſit antequam certâ & firmâ Lege inter Sacros Ordines recenſitus ſit. Nam *Petrus Cantor*, qui anno ducenteſimo ſupra milleſimum florebat, ab *Hugone Menardo* in Notis ad Sacramentarium *S. Gregorij* laudatus, pag. 280. ait: *De nouo inſtitutum eſt Subdiaconatum eſſe Sacrum Ordinem*. Id ante nos obſeruarunt Viri Doctiſſimi *Ioannes Morinus* P. 3. *De Sacris Ordinationibus*, Exercitatione 12. & Cardinalis *Bona*, Rerum Liturgicarum Libro 1. Cap. 25.

Subdiaconorum Officia ex Romano Pontificali hæc ſunt: Aquam ad miniſterium Altaris præparare; Diacono miniſtrare; pallas Altaris, & Corporalia abluere; Calicem & Patenam in vſum Sacrificij Diacono offerre; oblationes quæ veniunt ad Altare ſuſcipere, vt ex ijs, quantùm ſatis eſt, in Altari ponatur, ne aliquid putridum in Sacrario remaneat. Eadem miniſteria recenſet *S. Iſidorus Hiſpalenſis* Epiſtola ad *Ludifredum* Cordubenſem Epiſcopum. Olim nec Calicem, nec Patenam, nec Oblationes, in Altari ponebant, ſed hæc omnia porrigebant Diaconis, eiſque miniſtrabant intra Sanctuarium; verùm ad Altare minimè accedebant, vt conſtat ex eodem Patre, necnon ex *Rabano Mauro* Libro 1. *De Inſtitutione Clericorum*, Cap 8. De legenda ab illis Epiſtola nihil habet antiquus Ordinationis eorum Ritus, nec veteres Scriptores: Hoc enim munere Lectores fungebantur, vt funguntur etiamnum apud Græcos. Ex Concilio Carthaginenſi quarto conſtat, licuiſſe eis vaſa ſacra contingere, ſed vacua: Cùm enim Corpus & Sanguinem Chriſti continent, id illis prohibet Concilij Laodiceni Canon vigeſimus-primus, quo ſancitur, *Non oportere Miniſtrum* (id eſt Subdiaconum qui Diacono Miniſtrat) *locum habere in Diaconis, & Sacra vaſa tangere*. Sic enim hunc Canonem interpretatur *Balſamon*.

Subdiaconis ordinandis ſignificat imprimis Epiſcopus legem perpetuæ continentiæ huic Ordini eſſe impoſitam; illiſque, cùm hunc Ordinem ſuſceperint, ampliùs non licere à propoſito reſilire; ſed Deo, cui ſeruire regnare eſt, perpetuò famulari, atque in Eccleſiæ miniſterio ſemper eſſe mancipatos. Ipſos deinde admonet quanta ſedulitate & ſanctimonia ſacrum Miniſterium exercere debeant. *Si vſque nunc* (inquit) *fuiſtis tardi ad Eccleſiam, amodo debetis eſſe aſſidui. Si vſque nunc ſomnolenti, amodo vigiles. Si vſque nunc ebrioſi, amodo ſobrij. Si vſque nunc inhoneſti, amodo caſti.*

Subdiaconatûs materia eſt traditio Patenæ vacuæ & Calicis vacui ab Epiſcopo: Vrceolorum verò cum vino & aqua, & linteolo quo manus abſterguntur, ab Archidiacono, vt intelligatur Subdiaconum Diacono miniſtrare debere: Ideò autem Subdiaconus horum inſtrumentorum traditione ordinatur, *Quia manus impoſitionem non accipit* (inquit Concilium Carthaginenſe Quartum, Canone 5.) Idem conſtat ex Pontificali Romano, & antiquis Ritualibus omnibus Eccleſiæ Latinæ. Forma huic materiæ reſpondens, ſunt verba quæ profert Epiſcopus ex Romani Pontificalis præſcripto, dum ſinguli Calicem & Patenam ſucceſſiuè tangunt: *Videte cuius Miniſterium vobis traditur: Ideò vos admoneo, vt ita vos exhibeatis, vt Deo placere poſſitis*. Tum orat Epiſcopus, vt Deus ſuper eos benedictionem ſuam effundat; eoſque in Sacrario ſuo ſancto ſtrenuos ſolicitoſque cœleſtis Militiæ inſtituat excubitores, Sanctiſque Altaribus fideliter ſubminiſtrent: & requieſcat ſuper eos Spiritus ſapientiæ & intellectus; Spiritus conſilij & fortitudinis; Spiritus ſcientiæ & pietatis; & repleat eos Spiritu timoris ſui: & in Miniſterio diuino confirmet; vt obedientes facto, ac dicto parentes gratiam conſequantur.

Deinde Amictum, Manipulum, Tunicam ipſos induit Epiſcopus, præſcriptam in Pontificali verborum formam adhibens. Tradit denique ipſis Librum Epiſtolarum, quem dum ſinguli manu dextera contingunt, hæc verba profert: *Accipite Librum Epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in Eccleſia Sancta Dei, tam pro viuis, quàm pro Defunctis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* Ad materiæ, formæque integritatem hæc in Eccleſia Latina pertinere nemo negauerit: Sed in ſola Libri Apoſtolici traditione Subdiaconatus materia ſita eſſe non videtur. Traditio enim iſtius Libri in Ordinationi Subdiaconi perpetua non fuit. Eius non meminerunt Concilium Carthaginenſe 4. nec antiqua Ritualia, nec *S. Iſidorus* in Libris *De Officijs Eccleſiaſticis*, nec *Rabanus Maurus* in Libris *De Inſtitutione Clericorum*, licet Ritus Ordinationum ſigillatim explicent. Tam altum ſilentium probat Subdiaconos antiquitus Epiſtolam in Synaxi, ſiue publico Eccleſiæ cœtu ex Officio non legiſſe. Id confirmant *Amalarius* Libro 1. *De Officijs*, Cap. 12. *Micrologus* Cap. 8. *Stephanus Æduenſis* Libro *De Sacramento Altaris*, Cap. 5 Auctor Libri qui inſcribitur, *Gemma Animæ*, Libro 1. Cap. 179. *Hugo à Sancto Victore* in Speculo *De Myſterijs Eccleſiæ*, Cap. 5. *Petrus Lombardus* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. litera G. Ad integritatem igitur materiæ & formæ Subdiaconatûs, non ad eſſentiam, pertinent Traditio Libri Epiſtolarum, verbáque illi reſpondentia.

Apud Græcos, ſola Manus impoſitio materiæ, Oratio formæ vicem ſubit, vt conſtat ex Euchologijs. Mantile quidem & pollubrum manibus lauandis ab Epiſcopo eis traduntur, multáque alia miniſteria exercere iubentur: Sed hæc omnia fiunt poſt ordinationem completam: vt munere, quod recens acceperunt, fungantur.

Tres obligationes contrahunt, qui Subdiaconatus Ordinem ſuſcipiunt. Prima eſt, obligatio Titulum, ſiue Beneficij, ſiue Patrimonij, habendi; ne rerum temporalium curis à Sacris Miniſterijs diſtrahantur. Secunda, eſt caſtitatis, quæ huic Ordini ac ſuperioribus, Eccleſiæ lege inuiolabili annexa eſt. Tertia, eſt obligatio recitandi diuinum Officium, ſeu Breuiarium, Eccleſiæ etiam lege ſeu conſuetudine vniuerſali illis impoſita.

ARTICVLVS VI.

De Diaconatu.

SEcundum Sacrorum Ordinum gradum *Diaconus* obtinet; cuius Miniſterium latiùs patet, ſanctiuſque ſemper habitum eſt. Eius functiones ſunt, Epiſcopum perpetuò ſequi, concionantem cuſtodire, eique & Sacerdoti Sacra facienti, vel alia Sacramenta adminiſtranti præſto eſſe. Hinc *S. Epiphanius* Hæreſi 75. tanti facit Diaconi Miniſterium, vt Epiſcopum abſque Diacono nunquam fuiſſe, aut eſſe poſſe aſſeueret. Vnde Pontificale Romanum Diaconos vocat *Comminiſtros & Cooperatores Corporis & Sanguinis Domini*. Eius præterea munus eſt, in Miſſæ Sacrificio Euangelium legere, vt conſtat ex *S. Hieronymo* in Epiſtola ad Sabinianum, ex Concilio Vaſenſi 2 Canone 2. ex *S. Gregorio* Epiſtola 44. Libri 4. Indictione 13. & *S. Iſidoro* Lib 2. De Diuinis Officijs, Cap 8. Eius munus eſt panem & vinum offerre, non quidem conſecrando, vt ex Concilij Ancyrani Canone ſecundò malè colligunt Hæretici, ſed vtrumque Sacerdoti conſecraturo porrigendo. Olim Fidelium animos Diaconi ſæpius excitabant vt Sacra attenderent. Quod & nunc præſtant apud Græcos. Dominicum Sanguinem, imò & Corpus Fidelibus diſtribuebant, vt teſtantur *S. Iuſtinus* Martyr Apologia 2. *S. Cyprianus* Libro *De Lapſis*, Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum, *S. Ambroſius*, & plures alij Patres. Hic mos ante Concilium Nicænum adeò inualuerat, vt etiam Presbyteris Euchariſtiam porrigerent, quàm audaciam Sancta Synodus coërcuit edito contra huiuſmodi abuſum Canone 18. Ipſis etiam vetitum eſt Canone 15. Concilij 2. Aurelianenſis, & Canone 28. Concilij Carthaginenſi Quarti, ne præſente Presbytero Corpus Domini Fidelibus traderent. Diacono præterea Eccleſiaſticorum bonorum diſpenſatio commiſſa erat, vt vnicuique neceſſaria ad victum ſubminiſtraret ac eleemoſynas diſtribueret. Eius erat curam gerere Martyrum & Confeſſorum, qui in carcere ob Chriſti fidem detinebantur; eiſque neceſſaria ſuppeditare; eorum vota, preceſque pro Lapſis excipere, & ad Epiſcopum deferre, vt in ipſorum gratiam infelicibus illis Chriſtianis, qui in perſecutione ceciderant, & Pœnitentiam agebant, Indulgentiam concederet, Pœnitentiæque tempus contraheret, ac rigorem moderaretur,

tur, vt ex pluribus *S. Cypriani* Epiſtolis, & Libro *De Lapſis* compertum eſt. Pœnitentes etiam reconciliare in abſentia Epiſcopi & Presbyteri aliquando ipſis licuit, eoſque abſoluere, non quidem ſacramentaliter, ſed à pœnis ſatisfactorijs, vel ab Excommunicatione, quæ ipſos à Sacramentis Altaris participandis remouebat. Huius diſciplinæ teſtis eſt *S. Cyprianus* Epiſtola 13. *Si Presbyter* (inquit) *repertus non fuerit, & vrgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologeſim facere delicti ſui poſſint, vt manu eis in Pœnitentiam impoſitâ veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis deſiderauerunt*. Diaconorum etiam erat ſacris Virginibus & Viduis præeſſe, Eccleſiaſtica negotia apud Imperatorem procurare; Catechumenorum nomina recitare, & Ordinis Sacramento initiandos ante Epiſcopum ſtatuere: Quod & nunc præſtant Archidiaconi. Ad Diaconum etiam pertinet, *tamquam Epiſcopi oculum*, perueſtigare, quinam in Vrbe piè & religiosè, quiue ſecus vitam traducant: Qui ad Sacrificium & Concionem ſtatis temporibus conueniant, qui non conueniant; vt cùm de omnibus Epiſcopum certiorem fecerit, ille vel priuatim vnumquemque hortari, admonere, vel palam corrigere & obiurgare poſſit, vti magis vtile futurum ipſorum ſaluti perſpexerit.

Quamuis autem ab Apoſtolis electi fuerint ſeptem primi Diaconi occaſione murmuris Græcorum aduersùs Hebræos, *Eò quòd deſpicerentur in Miniſterio quotidiano Viduæ eorum* (vt habetur *Actorum* Cap. 6) non tamen electi ſunt vt menſis tantùm communibus miniſtrarent, ſed Menſis Sacris: Et hæc eleemoſynas quotidianas Viduis diſtribuendi cura ſecundarium dumtaxat Diaconorum Miniſterium fuit, minuſque præcipuum; cuius ratione dixerunt Apoſtoli: *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare Menſis*. Sed primarium ipſorum potiſſimumque Miniſterium ſacratius, diuiniuſque fuiſſe colligitur euidenter ex dotibus, quas Apoſtoli in illis ſeptem viris deſiderarunt, vt nimirum eſſent *boni teſtimonij, pleni Spiritu-Sancto, & ſapientia*; & quòd illos manuum impoſitione conſecrarunt, oratione præuiâ. Quorſum enim tot dotes, tamque ſacri Ritus ad conſtituendos Miniſtros menſarum communium? Apoſtolus etiam, poſtquam dotes Epiſcopis neceſſarias deſcripſit, eaſdem propè poſtulat in Diaconis 1. ad *Timotheum* Cap 3. *Diaconos* (inquit) *ſimiliter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes: Habentes myſterium fidei in conſcientiâ purâ. Et hi autem probentur primùm, & ſic miniſtrent*... *Diaconi ſint vnius vxoris viri: Qui filijs ſuis bene præſint, & ſuis domibus. Qui enim benè miniſtrauerint, gradum bonum ſibi acquirent*.

Præterea, vi ſuæ Ordinationis Ius habent adminiſtrandi Baptiſmi ſolemni Ritu; ius item prædicandi Euangelium, vbi id ipſis commiſerit Epiſcopus, quod *S. Stephani* Protomartyris, & *Philippi* Diaconorum exempla probant à *S. Luca* in Actis Apoſtolorum conſignata. Idque confirmant *Tertullianus* Libro *De Baptiſmo*, Cap. 17. & Concilium Illiberritanum Canone 77. Plebem etiam Chriſtianam regebant olim, ſacra ſui Ordinis Miniſteria obeuntes in Eccleſijs, quæ propterea *Diaconiæ*, vocabantur, vt colligitur ex eodem Concilio; & ex Tarraconenſi, Canone 7. Hinc Tituli Cardinalium Diaconorum. Hinc Epiſcopus Diaconos Ordinandos admonens ex Romani Pontificalis præſcripto, ait: *Diaconum oportet miniſtrare ad Altare, baptizare, & prædicare*.

Id confirmant *S. Ignatius* Martyr in Epiſtola ad Trallianos. *Oportet* (inquit) *& Diaconos, Miniſtros exiſtentes Myſteriorum Ieſu Chriſti, ſecundùm omnem modum omnibus placere. Non enim ciborum & potuum ſunt Miniſtri; ſed Eccleſiæ Dei Miniſtri*.

S. Cyprianus Epiſtola 65. *Diaconos poſt Aſcenſum Domini in cælos, Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui & Eccleſiæ Miniſtros*.

S. Hieronymus Epiſtola 85. ad *Euagrium*, ſcribit Diaconos veterum Leuitarum vice in Eccleſia fungi, ſicut Presbyteri noſtri filiorum Aaron vices implent, atque ideò in illis iſtorum typum præceſſiſſe Leuitę porrò Moſaicæ Legis Sacrificijs cooperabantur.

S. Iſidorus Hiſpalenſis, Libro 2. *De Officijs Eccleſiaſticis*, Cap. 8. *Sine ipſis Sacerdos nomen habet, officium non habet. Nam ſicut in Sacerdote conſecratio, ita in Miniſtro diſpenſatio Sacramenti. Illi orare, huic pſallere mandatur. Ille oblata ſanctificat, hic ſanctificata diſpenſat. Ipſis etiam Sacerdotibus propter præſumptionem non licet de Menſa Domini tollere Calicem, niſi ei traditus ſit à Diacono. Leuitæ inferunt Oblationes in Altaria, Leuitæ componunt Menſam Domini, Leuitæ operiunt Arcam Teſtamenti*... *Non enim omnes vident alta Myſteriorum, quę operiuntur à Leuitis, ne videant qui videre non debent, & ſumant qui ſeruare non poſſunt*. Quæ verba in Concilio Aquiſgranenſi 1. Cap. 7. repetuntur.

Materia Diaconatûs eſt Manus impoſitio, forma Oratio manuum impoſitioni adiuncta, vt conſtat ex Actibus Apoſtolorum Cap 6. *Hos ſtatuerunt* (Inquit) *ante conſpectum Apoſtolorum, & orantes impoſuerunt eis manus*. Et ex Concilio Carthaginenſi Quarto, Canone 4. cuius hæc ſunt verba: *Diaconus cùm ordinatur, ſolus Epiſcopus qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat: Quia non ad Sacerdotium, ſed ad Miniſterium conſecratur*. Solà manuum impoſitione, non traditione certorum inſtrumentorum tunc fuiſſe conſecratos Diaconos, probat euidenter Canon ſequens, quo Subdiaconus ordinari dicitur traditione Patenæ vacuæ, & Calicis vacui, *Quia Manûs impoſitionem non accipit*: Ex quo certò colligitur, in Ordinationibus quæ per manus impoſitionem fiebant, nulla inſtrumenta fuiſſe tradita. Id confirmant antiqui Libri Rituales nongentorum annorum, qui traditionis Euangeliorum non meminerunt; vti nec Miſſale vetus Francorum editum à P. *Mabillonio*; nec Græcorum Euchologia. Quin & *Amalarius* Libro 2. *De Officijs Eccleſiaſticis* Cap. 11. & 12. Euangelij traditionem ab Ordinatione Diaconi excludit, cùm de Euangelij lectione faciendâ in Miſſa à Diacono ſcribit: *Primæuo tempore Diaconus non legebat Euangelium, quod nondum erat ſcriptum. Sed poſtquam ſtatutum eſt à Patribus noſtris, vt Diaconus legeret Euangelium, ſtatutum vt & Subdiaconus legeret Epiſtolam*.

Non ſemper igitur traditus eſt Diaconis Euangeliorum Codex in ipſorum Ordinatione. Acceſſit tamen ex Eccleſiæ inſtitutione ad materiæ integritatem huiuſmodi traditio, & ad integritatem formæ præſcripta verba in Romano Pontificali, dum ſinguli ſacrum Codicem tangunt: *Accipite poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis, In nomine Domini*.

Quarumdam in Gallis Eccleſiarum olim mos fuit, vt in Diaconorum Ordinatione manus eorum chriſmate vngerentur, vt docet *Hugo Menardus* in Notis ad Sacramentarium S. Gregorij, pag 289 ex antiquo Pontificali, & ex Epiſtola *Nicolai I.* Pontificis Maximi ad *Rodulphum* Archiepiſcopum Bituricenſem.

ARTICVLVS VII.

De Sacerdotio.

TErtius omniumque Sacrorum Ordinum ſummus eſt *Sacerdotium*. Qui verò illo præditi ſunt, eos veteres Patres duobus nominibus vocare ſolent. Interdum enim *Presbyteros* appellant, quod Græcè Seniores ſignificat, non ſolùm propter ætatis maturitatem, quæ huic Ordini maximè neceſſaria eſt: Sed multò magis propter morum grauitatem, doctrinam, & prudentiam. Vt enim ſcriptum eſt Sapientiæ 4. *Senectus venerabilis eſt, non diuturna, neque annorum numero computata: Cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata*. Interdū verò *Sacerdotes* vocant, tum quia Deo conſecrati ſunt, tum quia ad eos pertinet Sacramenta adminiſtrare, ſacraſque res & diuinas tractare.

§. I.

De Sacerdotij propriè dicti exiſtentia.

PRæter Sacerdotium internum & ſpirituale, quod *S. Hieronymus* in Dialogo contra Luciferianos *Sacerdotium Laicorum* appellat, de quo 1. Petri 2. *Et ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini, domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum*... *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis*: Et Apocalypſis 1. *Fecit nos Regnum & Sacerdotes*

dotes Deo & Patri ſuo: Præter hoc (inquit) Sacerdotium generale Chriſtianorum omnium, cuius fundamentum eſt Baptiſmus, & quod in oblatione rationum & gratiarum actionum poſitum eſt, dogma fidei eſt aliud eſſe Sacerdotium externum & viſibile à Chriſto Domino inſtitutum ad ſacrificandum & offerendum Deo Corpus Sanguinémque ſuum. Vnde Concilium Nicænum Canone 14. Diaconos poteſtatem habere negat offerendi Corpus Chriſti, eámque ſolis conuenire Presbyteris aſſerit. *Peruenit ad ſanctum Concilium* (inquit) *quòd in locis quibuſdam & ciuitatibus, Presbyteris Sacramenta Diaconi porrigunt. Hoc neque Regula, neque conſuetudo tradidit, vt hi qui offerendi Sacrificij non habent poteſtatem, his qui offerunt, Corpus Chriſti porrigant.*

Ioan. 1. & 6. *S. Ioannes Chryſoſtomus* Libro 3. *De Sacerdotio*, Chriſti Corpus & Sanguinem aliter confici negat, quàm manibus Sacerdotium. *Nam ſi non poteſt quis in Regnum cælorum ingredi, niſi per aquam & Spiritum regeneratus fuerit: &, qui non manducat Carnem Domini & Sanguinem eius non bibit, æternâ vitâ priuatur: Omnia autem hæc haud aliter quàm per ſacroſanctas illas manus perficiuntur, manus (inquam Sacerdotum: Quî fiet vt citra illarum opem, aut gehennæ ignem euitare quis poſſit, aut repoſitæ in cælo coronæ præmia aſſequi?*

S. Hieronymus etiã, in Dialogo aduersùs Luciferianos, Orthodoxum inducit ſic loquentem: *Hilarius cùm Diaconus de Eccleſia receſſerit, ſolúſque, vt putat, turba ſit Mundi, neque Euchariſtiam conficere poteſt, Epiſcopos & Presbyteros non habens, neque Baptiſma ſine Euchariſtia tradere: Et cùm iam homo mortuus ſit, cum homine pariter interijt & Secta: Quia poſt ſe nullum Clericum Diaconus potuit ordinare. Eccleſia autem non eſt, quæ non habet Sacerdotes.*

Concilium Lateranenſe 3. ſub Innocentio III. Canone 1. de Euchariſtia loquens: *Hoc vtique Sacramentum* (inquit) *nemo poteſt conficere niſi Sacerdos fuerit, ritè ordinatus, ſecundùm claues Eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus Ieſus Chriſtus.*

Concilium Tridentinum Seſſione 23. Cap. 1. *Sacrificium & Sacerdotium ita Dei Ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrumque in omni Lege extiterit. Cùm igitur in Nouo Teſtamentum Sanctum Euchariſtiæ Sacrificium viſibile ex Domini inſtitutione Catholica Eccleſia acceperit; fateri etiam oportet in ea nouum eſſe, viſibile, & externum Sacerdotium, in quod vetus tranſlatum eſt: Hoc autem ab eodem Domino Saluatore noſtro inſtitutum eſſe, atque Apoſtolis, eorúmque Succeſſoribus in Sacerdotio, Poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi Corpus & Sanguinem eius, necnon & peccata remittendi & retinendi, ſacræ Literæ oſtendunt, & Catholicæ Eccleſiæ Traditio ſemper docuit.*

Et Canone 1. *Si quis dixerit, non eſſe in Nouo Teſtamento Sacerdotium viſibile & externum; vel non eſſe Poteſtatem aliquam conſecrandi & offerendi verum Corpus & Sanguinem Domini, & peccata remittendi & retinendi: Sed officium tantùm, & nudum miniſterium prædicandi Euangelium: Vel eos qui non prædicant, prorſus non eſſe Sacerdotes; Anathema ſit.*

Et Canone 4. *Si quis dixerit, Per ſacram Ordinationem non dari Spiritum-Sanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopum dicere:* Accipe Spiritum-Sanctum; *aut per eam non imprimi Characterem; vel eum qui Sacerdos ſemel fuit, Laicum rurſus fieri poſſe; Anathema ſit.*

Sacerdotij duplicis diſcrimen, interni ſcilicet ac externi, Concilij Tridentini Catechiſmus perſpicuis verbis explicat. Quod igitur (inquit) ad interius Sacerdotium attinet, omnes Fideles, poſtquam ſalutari aqua abluti ſunt, Sacerdotes dicuntur; præcipuè verò iuſti, qui Spiritum Dei habent, & diuinæ gratiæ beneficio Ieſu Chriſti, Summi Sacerdotis, viua membra effecti ſunt. Hi enim fide, quæ charitate inflammatur, in Altari mentis ſuæ ſpirituales Deo hoſtias immolant: Quo in genere bonæ omnes & honeſtæ actiones, quas ad Dei gloriam referunt, numerandæ ſunt. Quare in Apocalypſi ita legimus. *Chriſtus lauit*

Apocal. 1. *nos à peccatis noſtris in Sanguine ſuo, & fecit nos Regnum*

1. Petri 2. *& Sacerdotes Deo & Patri ſuo.* In quam ſententiam ab Apoſtolorum Principe dictum eſt: *Ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini, domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo*

Rom. 12. *per Ieſum Chriſtum.* Et Apoſtolus nos hortatur, *Vt exhibeamus corpora noſtra hoſtiam viuentem, ſanctum, Deo placentem, rationabile obſequium noſtrum.* Dauid item Pſal. 50.

multò ante dixerat; *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus: Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.* Quæ omnia ad interius Sacerdotium ſpectare, facilè intelligitur.

Externum verò Sacerdotium non omnium Fidelium multitudini, ſed certis hominibus conuenit, qui legitimâ manuum impoſitione, ſolemnibuſque Sanctæ Eccleſiæ cæremonijs inſtituti, & Deo conſecrati, ad aliquod proprium, ſacrumque Miniſterium adſcribuntur.

Hoc Sacerdotij diſcrimen in Veteri etiam Lege obſeruari poteſt: Nam de interiori Dauidem locutum eſſe, paulò ante demonſtratum eſt. Externi verò nemo ignorare poteſt, quàm multa Dominus Moyſi & Aaroni præcepta dederit. Præterea, vniuerſam Leuiticam Tribum Miniſterio Templi adſcripſit, ac lege cauit, ne quis ex alia Tribu in eam functionem ſe inferre auderet: Quare Ozias Rex leprâ percuſſus, quòd Sacerdotale munus vſurpaſſet, arrogantiæ & ſacrilegij ſui grauiſſimas pœnas dedit. Quia igitur eamdem Sacerdotij diſtinctionem in Lege Euangelica licet animaduertere, de Sacerdotio externo hic agimus quod certis hominibus attributum eſt. Hoc enim tantummodo ad Ordinis Sacramentum pertinet.

Præclarè hoc argumentum explicat *Guillelmus Pariſienſis*, Tractatu *De Sacramento Ordinis*, Cap. 4. *Sicut* (inquit) *non eſt procurator, niſi conſtitutus ab ipſo domino litis, ſeu cauſæ, ita non eſt Sacerdos Procurator Eccleſiæ quantùm ad interpellandi officium, niſi ab Eccleſia conſtitutus. Iterum, ſicut Procuratorem non facit gratia ipſius, quam habet apud Principem, ſed conſtitutio & mandatum eius, qui cauſam agit coram ipſo Principe: Eſſe autem Sacerdotem, eſt eſſe Procuratorem, quantùm ad Officium interpellandi: Manifeſtum ergo eſt, quòd Sacerdotem non facit gratia ſeu ſanctitas, quantacumque illa ſit cuiuſcumque perſonæ apud Deum, ſed conſtitutio & mandatum Eccleſiæ, quod ei datur ad interpellandum. Nuncium non facit deportatio literarum, ſed miſſio: Idem autem eſt conſtitutio Sacerdotum, & Ordinatio ſiue Miſſio interpellantium. Si virtus & fortitudo bellica non faciunt Militem, ſed adſcriptio Ducis, & inſtitutio, nec poteſtas ſuper decem Milites Decurionem, ſed ipſa Principis electio & conſtitutio: Ita gratia & poteſtas impetrandi non faciunt Sacerdotem, ſed Ordinatio. Sicut Aduocatum publicum non ſcientia Iuris, aut eloquentia, nec etiam ipſa iuſtitia facit: Eſſe autem Sacerdotem, eſt eſſe publicum Aduocatum in cauſis Animarum: Ergo nec ſcientia iuris cæleſtis, nec ſacra eloquentia, nec ipſa ſpiritualis iuſtitia faciunt Sacerdotem: Sed quemadmodum ibi conſtitutio principalis, ita & hic conſtitutio Pontificis, id eſt Eccleſiæ, miniſterio illius. Et quemadmodum non licebat cuiquam vſurpare publici Aduocati Officium, & ſi vſurparet, repellebatur, niſi electus eſſet ad hoc & inſtitutus; ſic nulli licet vſurpare publicæ interpellationis officium, hoc eſt Sacerdotale. . . Non negamus autem quin omnis vir ſanctus & in conſpectu Dei gratioſus orare pro omnibus teneatur, & quia apud Deum propter diuinæ Miſericordiæ diuitias audiatur: Sed auditur vt amicus & filius, & orat ſimiliter atque interpellat; non autem vt Procurator, vt Nuntius vniuerſalis Eccleſiæ, neque vt ab ea miſſus ad hoc quod eſt proprium Sacerdotalis Ordinis officium. Quis enim dubitat iuxta Reges & Principes eſſe pauperum, & oppreſſorum interpellatores, & hoc non per officium ad hoc publicè inſtitutos, ſed magis beneuolentiâ & miſeratione ad hoc promptos? Nec cùm eo rogata ipſi rogant Principes, propter hoc Nuntij aut Procuratores ſunt miſerorum, &c.*

§. II.

De Presbyteratus Materia & Forma, ſacriſque Cæremonijs.

1 MAteria Presbyteratus eſt manuum impoſitio. Eam enim actionem eſſe huic Ordinationi ſubſtantialem, colligitur ex Scriptura Sacra, quæ ſolam manuum impoſitionem, & orationem commemorat, cùm Ordinationis ſacræ meminit, 1. *ad Timotheum*

Cap. 4.

Cap. 4. & 5. & 2. *ad Timotheum* Cap. 4. Solam manuum impoſitionem commemorant omnes antiqui Libri Rituales, omneſque Patres Latini & Græci: Traditionis Inſtrumentorum non meminerunt. Græci legitimè & validè Presbyteros conſecrant: Semper Eccleſia Romana eorum Ordinationes probauit: Et tamen apud eos incognita eſt iſta Inſtrumentorum traditio, ſemperque incognita fuit. Ea igitur non pertinet ad Sacerdotalis Ordinationis ſubſtantiam.

Traditionem Inſtrumentorum à Græcis in Ordinatione Presbyteri non fuiſſe vſurpatam antiquitus, probat ſilentium Conſtitutionum Apoſtolis inſcriptarum, & *S. Dionyſij* in Libris *De Eccleſiaſtica Hierarchia*, vbi de Ritibus ſacræ Ordinationis agunt. Idem colligitur ex Ordinatione *Salamani* Eremitæ Sanctiſſimi, quam *Theodoretus* commemorat in Hiſtoria Religioſa, Cap. 24. *Porrò* (inquit) *Pontifex ciuitatis, cuius erat vicus, cùm viri didiciſſet virtutem, acceſſit, volens ei donum dare Sacerdotij; & domunculæ perfoſſâ aliquâ parte eſt ingreſſus, manúmque impoſuit, & peregit precationem. Et ſæpè quidem ei dixit, & quæ ad eum aduenerat, gratiam ſignificauit.* Ex hoc teſtimonio perſpicuum eſt, ad Sacerdotij Ordinem tradendum nihil apud Orientales præter Orationem, & Epiſcopalem manuum impoſitionem requiſitum fuiſſe. Si enim tradita fuiſſent Sancto illi Monacho Calix cum vino, Patena cum Hoſtia, procul dubio ſe factum Presbyterum ignorare non potuiſſet: Immò factus Presbyter non fuiſſet. Tangere namque Inſtrumenta recuſaſſet, aut vis illi ad contactum inferenda fuiſſet, quod factum *Theodorotus* non commemorat.

Idem confirmat Ordinationis ſimilis hiſtoria, eiuſdem Libri Cap. 13. relata, *Macedonij* ſcilicet hominis ſimpliſſimi & Solitarij. Scribit enim *Theodoretus*, eum Ordinatione facta neſciuiſſe prorſus quid contigiſſet: Cùm autem adſtantium aliquis hoc indicaſſet, grauiſſimè excanduiſſe, & obulos conuitijs, & baculo, cui innitebatur, laceſſiuiſſe.

Idem colligitur ex *S. Hieronymo* in Caput 58. *Iſaiæ*, ad Verſum nonum. *Plerique noſtrorum* (inquit) *χειροτονίαν, id eſt, Ordinationem Clericorum, quæ non ſolùm ad imprecationem vocis, ſed ad impoſitionem impletur manus, ne ſcilicet, vt in quibuſdam riſimus, vocis imprecatio clandeſtina Clericos ordinet neſcientes, ſic intelligunt, vt aſſumant teſtimonium Pauli ſcribentis ad Timotheum: MANVS citò nemini impoſueris*, &c Si tum Inſtrumentorum vſus viguiſſet, eiuſmodi clandeſtinas Ordinationes, quibus neſcientes conſecrabantur, nemo tentare potuiſſet. Manus enim varijs de cauſis imponuntur; ideò facilè poteſt quis etiam manum imponens ordinatum celare, præſertim cùm ſine contactu imponi poſſint. Non ita verò latere poteſt Ordinatum Inſtrumentorum traditio.

Præterea, antiqui Libri Rituales Latini, non ſecus ac Græci, iſtorum Inſtrumentorum, & verborum quæ pronuntiari ſolent cùm Ordinandis traduntur, *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium Deo*, &c. nullatenus meminerunt, vti nec *S. Iſidorus*, *Amalarius*, *Rabanus Maurus*, *Vualafridus Strabo*, licet de Officijs Eccleſiaſticis vberrimè ſcripſerint. Concilium Carthaginenſe 4. Canone 3. ſolam manuum impoſitionem & Orationem pro materia & forma Sacerdotalis Ordinationis agnoſcit. *Presbyter* (inquit) *cùm ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Manus itaque impoſitio, & Oratio ipſi adiuncta, quam repræſentant omnes Libri Rituales antiqui, recentiores, hodierni, quæ in antiquis inſcribitur. *Conſecratio*, & in Romano Pontificali notatur ad modum Præfationis, eſt materia & forma eſſentialis Presbyteratus. Denique Concilium Tridentinum eamdem ſententiam confirmat Seſſione 14. Cap 3 vbi Extremæ-Vnctionis Miniſtros docet eſſe ſolos Epiſcopos, *Aut Sacerdotes ab ipſis ritè ordinatos per Impoſitionem Manuum Presbyterij*. Prior igitur illa manuum impoſitio ab Epiſcopo, & deinde ab omnibus Presbyteris adſiſtentibus facta ſuper caput cuiuslibet ordinandi, vicem materiæ ſubit, Oratio adiuncta vicem formæ: Atque ad ſubſtantiam Sacerdotalis Ordinationis pertinent.

2 Poſt hanc manuum impoſitionem, & adiunctas Orationes, Epiſcopus Stolam humeris Ordinandorum aptans, eam ante pectus in formam Crucis componit: Quo Ritu declaratur, Sacerdotem virtute indui ex alto, quâ poſſit Crucem Chriſti Domini & iugum ſuaue diuinæ legis perferre, eámque non verbis ſolùm, ſed & vitæ ſanctiſſimè & honeſtiſſimè actę exemplo tradere. Quamobrem ſtolam ſingulis hunc in modum imponens, & aptans, ait: *Accipe iugum Domini: Iugum enim eius ſuaue eſt, & onus eius leue*. Iugum appellatur Poteſtas excellentior, quam recipit Ordinandus, quia in Eccleſia Dei quantò quiſque dignitate ſublimior eſt, tantò humilior eſſe debet, ac ſubiectior. Qua nota Eccleſiaſtica Poteſtas à Laica diſtinguitur, ſecundùm illa Chriſti verba: *Reges gentium dominantur eorum; Vos autem non ſic*.

3 Imponit deinde Epiſcopus cuilibet Ordinando ſucceſſiuè Caſulam vſque ad ſcapulas, quam quilibet tenet ſuper humeros complicatam, à parte anteriori deorſum dependentem, ſingulis dicens: *Accipe Veſtem Sacerdotalem, per quam charitas intelligitur: Potens eſt enim Deus, vt augeat tibi charitatem, & opus perfectum*. Charitatem ergo caſula ſignificat: Quia verò charitas Deum versùs & proximum extendi debet, à parte interiori primùm explicatur, quo ſignificatur affectus in Deum: Poſtea explicatur à parte poſteriori, quo effectus erga proximum indicatur.

4 Poſt hæc, manus Ordinandorum ſacro Oleo inungit, hunc in modum orans: *Conſecrare & ſanctificare digneris, Domine, manus iſtas per iſtam vnctionem, & noſtram benedictionem*, &c. Quæ vnctio dum perficitur, canitur Hymnus *Veni Creator Spiritus*. Vnguntur autem manus in forma Crucis; quia Spiritus-Sanctus fons eſt benedictionum omnium, quas Paſſione & morte ſua in Cruce Chriſtus nobis promeruit. Hunc Vnctionis Ritum in Ordinatione Presbyteri non ſemper fuiſſe in Eccleſia vſurpatum, colligitur ex Epiſtola 39. *Nicolai I.* ad *Rodulphum* Epiſcopum Bituricenſem, à quo interrogatus ſic reſpondet: *Præterea ſciſcitaris vtrum ſolis Presbyteris, an & Diaconibus debeant, cùm ordinantur, manus Chriſmatis liquore perungi. Quod in Sancta hac Romana, cui Deo Auctore deſeruimus, Eccleſia neutris agitur. Sed & quia fit à Nouæ Legis Miniſtris actum, nuſquam, niſi nos fallat obliuio, legimus.* Hunc *Nicolai I.* locum referunt *Iuo Carnotenſis* in Decreto Parte 6. Cap. 121. & *Gratianus* Diſtinctione 23. Canone 12. Id confirmant antiquiſſimi Libri Rituales duo exquiſitè Romani, à *Morino* laudati P. 3. *De Sacris Ordinationibus*, Exercitatione 6 qui Vnctionis in Presbyterorum Ordinatione non meminerunt. Hunc tamen Ritum in Eccleſia Gallicana fuiſſe ab antiquo receptum probat laudata *Nicolai I.* Epiſtola, confirmant *Amalarius* Libro 2. *De Officijs Eccleſiæ*, Cap. 53. & *Theodulphus* Epiſcopus Aurelianenſis in Capitulari ad Eccleſiæ ſuæ Presbyteros.

5 Omnium & ſingulorum manibus vnctis & conſecratis, Epiſcopus tradit cuilibet ſucceſſiuè Calicem cum vino & aqua, & Patenam ſuperpoſitam cum Hoſtia, ſingulis dicens: *Accipe poteſtatem offerre Sacrificium Deo, Miſſaſque celebrare, tam pro viuis, quàm pro Defunctis: In Nomine Domini*. In Ritualibus antiquioribus ante annos ſeptingentos hæc non habentur; in Ordine Romano edito, & in Recentioribus leguntur, vt obſeruat *Ioannes Morinus* Vir Doctiſſimus P. 3. *De Sacris Ordinationibus*, Exercitatione 7. Cap 5. Documentum hoc eſſe poteſtatis acceptæ, & pignus exercendæ, docet *Hugo à Sancto Victore* Libro 2. *De Sacramentis Fidei*, P. 3. Cap. 52. *Accipiunt* (inquit) *& Calicem cum vino, & Patenam cum Hoſtijs de manu Epiſcopi: Quatenus his Inſtrumentis poteſtatem ſe accepiſſe agnoſcant placabiles Deo Hoſtias offerendi.* Eodem modo loquitur Magiſter Sententiarum Libro 4. Diſtinctione 24. *S. Thomas* eadem Diſtinctione Quæſtione 5. Articulo 3. aliter cenſet. *Per manus impoſitionem* (inquit) *datur plenitudo gratiæ, per quam ad magna Officia ſunt idonei; & ita ſolis Diaconibus & Sacerdotibus fit manus impoſitio; quia eis competit diſpenſatio Sacramentorum; quamuis vni vt principali, alteri ſicut Miniſtro: Sed Vnctione ad aliquod Sacramentum tractandum conſecrantur: & ideò Vnctio ſolis Sacerdotibus fit, qui proprijs manibus Corpus Chriſti tangunt.·. Sed poteſtatis collatio fit per hoc, quòd datur eis aliquid quod ad proprium actum pertinet: Et quia principalis actus Sacerdotis eſt conſe-*

crare

erare Corpus & Sanguinem Chriſti, ideòin ipſâ datione Calicis ſub forma verborum determinatâ Character Sacerdotalis imprimitur. Vt vt eſt de Scholaſtica illa Quæſtione, cùm Romanum Pontificale hunc Ritum præſcribat, & traditionem illam Inſtrumentorum, verbáque præſcripta, *Accipe poteſtatem*, &c. Partialis ſaltem materiæ ac formæ vices in Ordinatione Sacerdotali habere Theologi vulgò doceant, poſt *Eugenium IV.* in Decreto pro Inſtructione Armenorum, ad materiæ formæque integritatem illa pertinere cenſendum eſt. Chriſtus ſcilicet materias & formas Ordinationum Sacrarum in genere tantùm ſic inſtituiſſe Theologis pleriſque doctiſſimis videtur, vt ex Eccleſiæ inſtitutione ac vſu ſpeciale aliquid pro materia, & forma addi poſſet, cuius omiſſio Ordinationem irritam redderet.

6 Tandem manibus ſuper ſingulorum capita impoſitis, Epiſcopus hæc verba profert: *Accipite Spiritum-Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt:* Eiſque cœleſtem illam, quam Dominus Diſcipulis ſuis dedit, peccata retinendi ac remittendi poteſtatem tribuit.

Poſtrema hæc manuum impoſitio, hæcque verba illi adiuncta, cùm Græcis ignota ſint, vt ex eorum Euchologijs patet: Cùm etiam abſint ab antiquis Eccleſiæ Latinæ Ritualibus ante duodecimum ſæculum ſcriptis, vt probat *Ioannes Morinus* P. 3. *De Sacris Ordinationibus*, Exercitatione 7. Cap. 2. ad ſubſtantiam Sacerdotalis Ordinationis non pertinent, ſed ad materiæ formæque integritatem. Vnde ſi quis horum Rituum, qui ad materiam vel formam pertinent, ſecundùm varias Theologorum opiniones, in Ordinatione fuiſſet omiſſus, verbi gratiâ, manuum impoſitio prima, vel adiuncta Oratio; aut Calicis cum vino & aqua, & Patenæ cum Hoſtia traditio, adiunctáue formula verborum; aut vnctio; aut denique manuum impoſitio poſtrema, vel hæc verba ipſam concomitantia, *Accipite Spiritum-Sanctum*, &c. Supplere deberet Epiſcopus quod in Ordinatione fuiſſet incautè prætermiſſum, vt colligitur ex Cap. *Paſtoralis*, & ex Cap. *Presbyter*, Extra, *De Sacramentis non iterandis*, quod *Gregorij IX.* Reſcriptum eſt. *Presbyter* (inquit) *& Diaconus cùm ordinantur, Manus impoſitionem tactu corporali, Ritu ab Apoſtolis introducto, recipiant; quod ſi omiſſum fuerit, non eſt aliquatenus iterandum, ſed ſtatuto tempore ad huiuſmodi Ordines conferendos, cautè ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum.*

§. III.

De Sacerdotalis Ordinis Dignitate & Excellentia.

SAcerdotalis Ordinis dignitas & excellentia ex eius Officio intelligitur, quod in eo poſitum eſt, vt circa Corpus Chriſti verſetur. Eſt autem Corpus Chriſti duplex: *Verum*, quod à Sacerdote conſecratum offertur in Altari, ac ſumere volentibus diſtribuitur: & *Myſticum*, quod eſt Eccleſia, (vt ſuperiùs diximus) *Vnus enim panis, Vnum corpus multi ſumus, qui de vno Pane participamus.* Circa vtrumque verſatur Sacerdotis officium, cui varia & multiplex poteſtas conceditur. Nam quod attinet ad verum Chriſti Corpus, datur illi poteſtas conſecrandi, offerendi, & ijs, qui ſumere volunt, diſtribuendi: Idque ex inſtitutione Chriſti, qui in Cœnâ illâ nouiſſima Sacerdotes inſtituens ſecundùm ordinem Melchiſedech, ac dicens, *Hoc facite in meam commemorationem*, poteſtatem hanc illis largitus eſt. Quod verò attinet ad Myſticum Chriſti Corpus, ſcilicet Eccleſiam, datur illis poteſtas baptizandi: Datur illis poteſtas abſoluendi. Apoſtolus 1. ad Corinthios 4. vocat Sacerdotes *Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Quale ſit autem Sacerdotis Miniſterium docet 2. ad Corinthios 5. cùm ait: *Deus nos reconciliauit ſibi per Chriſtum & dedit nobis miniſterium reconciliationis. Quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto enim legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, Reconciliamini Deo.* Hoc legationis munus tunc mandauit Chriſtus Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus, cùm poſt iteratam ſalutationem, *Pax vobis*, dixit: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Quomodo enim vel ad quid miſit Filium Pater, niſi vt inter Deum & homines pacem faceret? Ad hoc igitur ipſum ſuos in vniuerſum orbem Filius miſit Sacerdotes, & Epiſcopos, vt eorum Miniſterio reconciliarentur Deo, ſi qui ſe ab illo disjunxiſſent, peccatiſque ſuis eum offendiſſent. Quamobrem repetita vice dixit, *Pax vobis*, vt indicaret & pacem ſe feciſſe illis, & pacem ſe per illos mittere nobis. Sacerdos igitur nihil aliud eſt, quàm Chriſti Legatus: Qua etiam ex cauſa dictus eſt à Propheta, *Angelus Domini exercituum.* Quando autem Malac. 2. Chriſti Legatum dicimus eſſe Sacerdotem, & Capitis, & corporis legatione fungi intelligimus. *Totus enim Chriſtus Caput & Corpus*, vt ſæpè *S. Auguſtinus* inculcat. Pro Chriſto capite legatione fungitur Sacerdos, quando ex loco ſuperiore verba facit ad Populum, & Chriſti Dei ac Saluatoris noſtri voluntatem explicat; ſimul obſecrat Chriſti nomine, vt vitia ſua deteſtati atque ab illis auerſi, Deo reconcilientur. Pro Chriſti Corpore, id eſt Eccleſia, legatione fungitur, quando ſtans ad Altare, eam, quæ per fuſum pro nobis in Cruce Chriſti Sanguinem facta eſt, reconciliationem Deo Patri offerens, ſupplex rogat nomine totius Eccleſiæ, vt illius reconciliationis virtute Populo ſuo propitius eſſe, ac fructum illius ipſi applicare velit. Sic *Ieremiæ* 42. legimus, quòd miſſus fuerit ab vniuerſo Populo, vt oraret pro illis ad Dominum Deum ſuum, illiſque Dei nomine annuntiaret viam, per quam pergerent. *Et dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos teſtis veritatis & fidei, ſi iuxta omne verbum, in quo miſerit te Dominus Deus tuus ad nos, ſic faciemus. Siue bonum eſt, ſiue malum, voci Domini Dei noſtri, ad quem mittimus te, obediemus, vt bene ſit nobis, cùm audierimus vocem Domini Dei noſtri.* Sic ille deferebat preces Populi ad Deum, & viciſſim Populo voluntatem Dei annuntiabat. Hinc Sacerdotem *Mediatorem Dei & hominum* SS. Patres appellant, *Hieronymus* ſcilicet in Cap. 1. Malachiæ *Chryſoſtomus* Homilia 5. De verbis Iſaiæ, & Libro 3. de Sacerdotio, *Ambroſius* Epiſtola ad Eccleſiam Vercellenſem, *Cyrillus Alexandrinus* Libro 2. De Recta Fide ad Reginas. *S. Auguſtinus* Epiſtola 149. aliàs 79. ad *Paulinum*, reſpondens quintæ Quæſtioni: *Tunc* (inquit) *Antiſtites velut Aduocati, ſuſceptos ſuos per manus impoſitionem miſericordiſſimæ offerunt Poteſtati.* Summus Pontifex *Celeſtinus* I. Epiſtola 2. Cap. 11. *Cùm ſanctarum* (inquit) *plebium Præſules mandatâ ſibi legatione funguntur, apud diuinam clementiam humani generis cauſam agunt; & tota ſecum congemiſcente Eccleſia poſtulant & precantur, vt Infidelibus donetur Fides*, &c. Sacerdos itaque reconciliationis eſt Miniſter, non ſolùm cùm prædicat Euangelium, verùm etiam cùm baptizat, cùm Pœnitentem abſoluit, cùm Euchariſtiæ Sacramentum porrigit, cùm orat pro peccatis Populi, cùm Corporis & Sanguinis Chriſti Sacrificium offert, agitque vt commiſſus ſibi Populus reconciliationis in Cruce factæ fructum conſequi poſſit. Verus tamen Mediator & reconciliator Chriſtus eſt, cui dictum eſt: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm* Pſal. 109. *ordinem Melchiſedech:* Ille de quo dictum eſt, quòd *Factus eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Ille eſt qui bapti- 1. Ioan. 2. zat, qui peccata remittit, qui reconciliat, qui interpellat pro nobis. ille eſt qui offert Corporis & Sanguinis ſui Sacrificium in Altari, ipſe Sacerdos & Sacrificium, vnum cum eo qui offertur, vnum cum ijs pro quibus offertur: Vt minimè diuerſum ſit illius à noſtro Sacerdotium & Sacrificium. Sicut enim Epiſcopi & eius Vicarij vnum tribunal eſſe dicitur, ſic omnium Sacerdotum & Chriſti vnum Sacerdotium, vnum Sacrificium eſt. Sicut igitur in prædicando Euangelio non eſt Sacerdotis niſi miniſterium: Non enim Sacerdos eſt, qui loquitur, ſed Spiritus Patris cœleſtis, qui loquitur in illo: Quod enim teſtatur *S. Paulus* dicens: *An experimentum quæri-* 2. Cor. 13. *tis eius, qui loquitur in me Chriſtus?* Sicut in baptizando non eſt Sacerdotis niſi miniſterium: Solus enim Chriſtus verè baptizat, & à ſordibus abluit peccatorum, de quo dictum eſt in Euangelio, *Hic eſt qui baptizat.* Sicut in remittendis peccatis non eſt Sacerdotis niſi miniſterium: Rectè enim dixerunt, *Quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus Deus?* Sic in conſecratione, ſic in oblatione, ſic in diſtributione Euchariſtiæ non eſt Sacerdotis niſi miniſterium. *Cùm Sacerdotem videris offerentem* (inquit S. Ioannes Chryſoſtomus) *ne tu Sacerdotem eſſe*

putes

putes b' .t facientem, ſed Chriſti manum inuiſibiliter extenſam. Et alibi: Non ſunt humanæ virtutis hæc opera. Qui tunc in illa Cœna confecit, Ipſe nunc quoque operatue, ipſe perficit: Miniſtrorum nos ordinem tenemus, qui verò hæc ſanctificat & tronſmutat, Ipſe eſt. Hinc S. Leo Epiſtola 60. aliàs 40. ad Anatolium Cap. 2. ſcribit: Aliter in Eccleſia Dei, quæ Corpus eſt Chriſti, nec rata ſunt Sacerdotia, nec vera Sacrificia, niſi in noſtræ proprietate naturæ verus nos Pontifex reconciliet, verus Immaculati Agni Sanguis emundet. Qui licet in Patris ſit dextera conſtitutus, in eadem tamen carne quam ſumpſit ex Virgine, Sacramentum Propitiationis exſequitur, dicente Apoſtolo: CHRISTVS IESVS, qui mortuus eſt, imò & qui reſurrexit, qui eſt in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Homilia 83 in Matthæum.

Rom. 8.

Sacerdotum Nouæ Legis dignitatem præclarè demonſtrat S. Ioannes Chryſoſtomus in Libris De Sacerdotio, præſertim Libro 3. Sacerdotium ipſum (inquit) in terra peragitur, ſed in rerum cœleſtium claſſem ordinémque referendum eſt. Quippè non mortalis quiſquam, non Angelus, non Archangelus, non alia quæuis creata potentia, ſed ipſe Paracletus ordinem huiuſmodi diſpoſuit: Qui mortalibus hominibus etiamnum in carne manentibus auctor fuit vt Angelorum Miniſterium animo conciperent. Idcircò neceſſe eſt Sacerdotem ſic eſſe purum, vt ſi in cœlis ipſis collatus inter cœleſtes illas Virtutes medius ſtaret. Terribilia namque atque horrifica fuiſſe ferunt, quæ gratiæ tempus præceſſerunt: Quod genus fuere tintinnabula, mala punica, lapides pectori Sacerdotis, alijque ſuperhumerali eiuſdem ſuperpoſiti, mitra, cidaris, veſtis ad pedes vſque dimiſſa, lamina aurea, Sancta Sanctorum, ingens intus quies atque ſilentium. At verò ſi quis ea, quæ gratiæ tempus nobis aduexit, examinet, terribilia atque horrifica, quæ dixi, iudicabit eſſe admodum leuia. Nam dum conſpicis Dominum immolatum, & Sacerdotem Sacrificio incumbentem, & preces fundentem, tum verò turbam circumfuſam pretioſo illo Sanguine intingi, etiamne te inter mortales verſari, atque in terra conſiſtere cenſes? An non potius eueſtigio in cœlo transferris?... Ponito ob oculos Eliam, & infinitam turbam circumfuſam, & Sacrificium lapidibus ſuperpoſitum; tum verò reliquos omnes admodum quietos ac taciturnos, ſolum autem Prophetam preces fundentem, ſecundùm in flammam derepente è cœlo delapſam, Sacrificiumque ipſum lambentem: Mira ſunt iſta profectò ac ſtupore omni plena. Ab illis ergo Sacris ad noſtra te transfer: Nec ea mira modo eſſe videbis, ſed etiam omnem ſtuporem excedentia. Adeſt enim Sacerdos non ignem geſtans, ſed Spiritum-Sanctum. Is preces diuturnas fundit, non quò flamma cœlitus delapſa Sacra appoſita abſumat; ſed vt gratia in Sacrificium influens per illud ipſum omnium animos inflammet, & puriores reddat argento igne excocto purgatoque.

Et infra: Iis qui terram incolunt, commiſſum eſt, vt ea quæ in cælis ſunt, diſpenſent: Iis datum eſt, vt poteſtatem habeant, quàm Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam eſſe voluit. Neque enim ad illos » dictum eſt: Quæcumque alligaueritis in terra, erunt » alligata & in cœlo: & quæcumque ſolueritis in ter- » ra, erunt ſoluta & in cœlo. Habent quidem & terreſtres Principes vinculi poteſtatem, verùm corporum ſolùm. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum ipſam etiam Animam contingit, atque ad cœlos vſque peruadit: Vſque adeò vt quæcumque infernè Sacerdotes confecerint, illa Deus ſupernè rata habeat, ac ſeruorum Sententiam Dominus confirmet. Etenim quidnam hoc eſſe dicas, niſi omnem rerum cœleſtium poteſtatem illis à Deo conceſ- » ſam? Quorumcumque, ait, peccata remiſeritis, re- » mittuntur eis, & quorumcumque retinueritis reten- » ta ſunt. Quænam obſecro poteſtas hâc vnâ maior eſſe queat? Pater omne iudicium Filio dedit: Cæterum video ipſum omne iudicium à Deo Filio illis traditum. Nam quaſi iam in cœlum tranſlati, ac ſupra omnem humanam naturam poſiti, atque noſtris ab affectibus exempti, ſic illi ad Principatum iſtum perducti ſunt. Quid multa? Rex aliquis ſi cui ex ſubditis ſuis hunc honorem detulerit, vt poteſtatem habeat quoſcumque velit in carcerem conijciendi, eoſdemque rurſus laxandi, beatus ille & admirandus iudicio omnium fuerit. At verò qui à Deo tantò maiorem acceperit poteſtatem, quantò cœlum terrâ pretioſius eſt, quantò etiam animæ corporibus præſtant, hic vilem eò vſque dignitatem accepiſſe nonnullis videri debet, vt vel in illorum cogitationem deſcendere queat, reperiri poſſe aliquem ex eorum numero, quibus tanta illa fuerint à Deo concredita, cui ipſi munus ſuum ſordeſcat, quique donum ſibi à Deo datum deſpiciat?... Inſania manifeſta eſt deſpicere tantùm Principatum, ſine quo neque ſalutis, neque promiſſorum bonorum compotes fieri poſſumus. Nam ſi non poteſt quis in Regnum cælorum ingredi niſi per aquam & Spiritum regeneratus fuerit: &, Qui non manducat Carnem Domini, & Sanguinem eius non bibit, æterno vitâ priuatur: Omnia autem hæc haud aliter quàm per ſacroſanctas illas manus perficiuntur, manus (inquam) Sacerdotum: Quî fiet vt citra illarum opem gehennæ ignem enitere quis poſſit, aut repoſitæ in cœlo coronæ præmia aſſequi? Hi enim ſunt quibus tum concreditæ ſunt ſpirituales parturigines, tum etiam Baptiſmatis paratus à Deo eſt commiſſus: Per hos Chriſtum induimus, vnâ cum Dei Filio ſepelimur, beati illius Capitis membra efficimur: Quo nomine Sacerdotes meritò non modo vereri plus debemus, quàm vel Principes vel Reges, verum etiam maiori honore quàm parentes proprios honeſtare. Hi enim ex ſanguinibus & voluntate carnis nos genuerunt: Illi verò auctores nobis ſunt natiuitatis eius quam à Deo habemus, beatæ regenerationis illius, libertatis veræ, atque adoptionis eius quâ nos per gratiam Filij Dei ſumus affecti. Corporis lepram purgare, ſeu veriùs dicam, haud purgare quidem, ſed purgatos probare, Iudæorum Sacerdotibus ſolis licebat: At verò noſtris Sacerdotibus, non corporis lepram, verùm animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt. Quare qui iſtos deſpiciunt contemnúntque, multò ſceleratiores ac maiori ſupplicio digni fuerint, quàm Dathan vnà cum ſuis omnibus. Illi enim tametſi Principatum ad ſe non ſpectantem ſibi vendicabant, tamen miram quamdam de eo Principatu opinionem animo conceperant: Id quod declarauit ingens eei concupitæ ſtudium. Hi autem tum cùm iam Sacerdotalis Honos incrementum, ornatum, præſtantiam magnam accepit, contra quàm illi, ſed tamen multò maiora audent. Neque enim perinde eſt ad deſpicientiæ rationem ſubducendam, honorem aliquem indebitum appetere, & tot tantaque bona faſtidire: Verùm facinus hoc tantò eſt illo grauius, quantò inter ſe diſſident interuallo faſtidium & admiratio.

Matth. 16.

Ioan. 20.

Ioann. 6.

Quàm verò periculoſum ſit Sacerdotes contemnere, aut ob prauos mores eorum dignitati & auctoritati inſultare, Sanctus Ioannes Chryſoſtomus rurſus exponit Homilia 2. in ſecundam Epiſtolam ad Timotheum. Hæc eſt (inquit) malorum omnium cauſa, quòd Rectorum auctoritas perijt, nulla illis reuerentia habetur, nullus honor, nullus metus. Obedite, inquit, Præpoſitis ve- « ſtris, & ſubditi eſtote illis At nunc peruerſa & « confuſa ſunt omnia. Neque iſtud Præpoſitorum gratiâ dico. Quid enim illi de noſtro honore lucrantur, niſi in quantum obtemperantes habebunt, idque pro vtilitate noſtrâ? Hi enim licet honorentur, nihil ex honore in futurum lucrantur, maioremque damnationem inde ſuſcipiunt. Et ſi patiuntur iniurias, nihil ex eis detrimenti in futurum acquirunt; immò & meritorum illis accedit cumulus, atque defenſio. Noſtri denique causâ cuncta illi faciunt. Nam ſiue honorantur à ſubditis, & hoc illis fieri iubet, quemadmodum dicebat Heli: Aſſumpſi te de domo patris tui. « Siue iniurijs afficiantur, hoc in ſe Deus ipſe perpetitur, ſicut ad Samuelem ait: Non te ſpreuerunt, ſed me. Ita- « que illis contumelia lucrum, honor verò onus eſt: Non ergo hæc illorum gratiâ, ſed veſtri causâ dico: Qui honorat Sacerdotem, Deum quoque honorat: Qui verò Sacerdotem ſpernit, ad id ſenſim prolabitur, vt in Deum ipſum contumelioſus euadat. Qui vos, inquit, ſuſcipit, me ſuſci- « pit. Et Sacerdotes, ait, eius in honore habete. Hinc « Iudæi Deum ſpernere didicerunt, quia Moſem contempſere, & lapidibus impetebant. Nam qui piè erga Sacerdotem afficitur, maiore pietate Deum reuerebitur. Etſi enim malus fuerit Sacerdos quiſpiam, attendit Deus quòd ſui gratiâ illum etiam qui dignus honore non eſt, obſequijs foues, ipſeque tibi præmia exſoluet. Si enim qui Prophetam in nomine Prophetæ ſuſcipit, mercedem Prophetæ accipiet: Profectò & qui cedit & obtemperat Sacerdoti, mercede ſua non deſtituetur. Nam ſi vbi de hoſpitalitate agitur tantùm, vbi quem ſuſcipis ignoras, tantùm præmiorum accipis: Si ei ſubijciaris, cui imperat Deus, non multò magis mercede donaberis? Super Cathedram, in- « quit, Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi: Omnia ergo «

1. Reg. 2.

Matt. 10. Num. 16.

Matt. 10.

quæ-

„ quæcumque dixerint vobis, ſacite; ſecundùm aotem „ opera eorum ne ſaciatis. *An ignoras quid ſit Sacerdos? Angelus vtique Domini eſt. Non ex ſeipſo loquitur: Si deſpicis, non illum deſpicis, ſed Deum qui illum ordinauit. Sed vnde, inquies conſtat Deum fuiſſe illius Ordinationis auctorem? Nempe ſi tu hanc habeas opinionem, ſpes tua inanis facta eſt. Nam ſi nihil per illum operatur Deus, neque Lauacrum habes, neque Myſteriorum particeps es, neque Benedictionibus frueris. Non ergo Chriſtianus es. Quid ergo? Deus omnes ordinat, etiam indignos? Non omnes quidem ille ordinat, per omnes tamen operatur, ſalutem populi moliens, non illorum intuens meritu. Nam ſi per aſinæ os, ſi per Balaam ſceleſtum hominem populi causâ locutus eſt, multò magis loquitur per Sacerdotem plebis ſuæ gratiâ. Quid enim non agit Deus ſalutis noſtræ cauſa? Quid non loquitur? Per quem non operatur? Si enim per Iudam operatus eſt, & per Prophetas, quibus dicturus eſt:* „ Non noui vos, diſcedite à me qui operamini iniqui„ tatem: *Perque illos, qui dæmones in nomine ſuo eiecerunt: Non magis per Sacerdotes Diuino Miniſterio famulantes operabitur? Namque ſi Præpoſitoram vitas diſcatere pergimus, ipſi Doctores noſtros ordinare contendimus, peruerſoque ordine naturali, quæ ſupra ſunt, infra eſſe volumus, vt ſuperius pedes, inferius verò ſit caput. Audi* „ *quid Paulus dicat:* Mihi autem pro minimo eſt, vt à vo„ bis iudicer, aut ab humano die. *Et iterum:* Tu quid „ iudicas fratrem tuum? *Si fratrem iudicare non expedit, quantò minùs Magiſtrum? Inſurrexerunt aduersùs Aaron, poſt Vituli formatam effigiem, Core, Dathan, & Abiron. Quid ergo, nonne illi periere? Quilibet quæ ad ſe pertineat, ſollicitè curet. Nam ſi quidem fidei dogma peruertat, etiamſi Angelus ſit, obedire noli: Sin verò recta docet, noli vitæ, ſed verbis intendere.*

Num. 12.

1. Cor. 4.

Rom. 14.

ARTICVLVS VIII.

De Epiſcopatu.

Epiſcopalis Ordo an ſit à Presbyterali diſtinctus?

1 EPiſcopatus eſt apex & conſummatio Sacerdotij, ſiue Summum perfectumque Sacerdotium. An ſit Ordo à Presbyteratu diſtinctus, Theologi diſputant. Affirmanti Sententiæ fauere videtur Apoſtolus 1. *ad Timotheum* 4. & 2. *ad Timotheum* 1. vbi *Timotheum* admonet, vt gratiam in Epiſcopali Inauguratione acceptam non negligat, ſed reſuſcitet. Patres quoque Sententiam illam confirmant. *S. Epiphanius* Hæreſi 75. *Aerium* Hæreſiarcham refellit aſſerentem, Vnum eſſe Ordinem Epiſcopi & Presbyteri. Quamquam non idem ſit ſenſus Theologorum id aſſerentium, ac *Aerij*.. Illi enim Epiſcopos Iure diuino Presbyteris Superiores eſſe propugnant, quod fides docet: *Aerius* verò nullum eſſe diſcrimen inter Epiſcopum & Presbyterum pertinaciter contendebat, ſed in omnibus æquales eſſe, & Ordine, honore, dignitate, poteſtate pares.

Concilium Carthaginenſe 4. Sacrarum Ordinationum Ritum deſcribens, Ordinationem Epiſcopalem vt à cæteris diſtinctam imprimis commemorat Canone 2. *Epiſcopus cùm ordinatur, duo Epiſcopi ponant & teneant Euangeliorum Codicem ſuper caput & ceruicem eius, & vno ſuper eum fundente Benedictionem, reliqui omnes Epiſcopi, qui adſunt, manibus ſuis caput eius tangant.*

S. Leo Epiſtolà 12. aliàs 84. ad *Anaſtaſium* Epiſcopum Theſſalonicenſem, Cap. 4. Epiſcopalem Ordinem à Presbyterali diſtinguit, vbi de continentiæ lege Subdiaconis impoſita ſic loquitur: *Quòd ſi in hoc Ordine, qui quartus à capite eſt, dignum eſt cuſtodiri: quantò magis in primo, aut ſecundo, vel tertio ſeruandum eſt, ne aut Leuitico, aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentiâ quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate vxoriâ necdum frenaſſe dignoſcitur.*

Romanum Pontificale docet, Epiſcopali Conſecratione tribui Spiritum-Sanctom; ſiquidem Conſecrator, & Aſſiſtentes Epiſcopi, ambabus manibus caput conſecrandi tangunt, dicentes: *Accipe Spiritum-Sanctum*. Singularis etiam & excellens quædam poteſtas ſpiritualis Epiſcopo tribuitur, quæ Presbytero ſimplici non conuenit, ſcilicet Poteſtas conferendi Sacramenta Confirmationis & Ordinis: Quæ poteſtas non Iuriſdictionis dumtaxat, verùm etiam Ordinis eſt, adeòque nouus Character.

2 Sed vt vt ſe habeat Quæſtio illa, quam Eccleſia Scholaſticis diſputationibus permittit, Vtrum Character Epiſcopalis nouus omninò ſit, an ſolum Sacerdotalis Characteris extenſio, Dogma Fidei eſt Epiſcopos Iure Diuino Presbyteris eſſe Superiores, quod Scripturæ Sacræ teſtimonijs, & continua Traditionis ſerie probauimus Diſſertatione ſingulari *De Epiſcoporum ſupra Presbyteros Eminentia*, aduersùs *Blondellum* magni inter Caluinianos nominis Auctorem, qui veterem *Aerij* errorem de Epiſcopi & Presbyteri æqualitate propugnauit edito Libro, quem inſcripſit, *Apologia S. Hieronymi*. Nunc autem argumenta repetere quibus dogma illud Catholicum adſtruximus, minimè opus eſt. In memoriam reuocare ſufficit *S. Epiphanij* verba Hæreſi 75. vbi de *Aerio* ſic loquitur: *Eſt* (inquit) *illius dogma ſupra hominis captum furioſum & immune: Quanam, inquit, in re Presbytero Epiſcopus antecellit? Nullum inter vtrumque diſcrimen eſt. Eſt enim amborum vnus Ordo, par & idem honor ac dignitas.* Parem itaque dignitate & honore Epiſcopo Presbyterum aſſerere, Hæreſis eſt, quam in Aërio Eccleſia exhorruit & damnauit. Illam autem ſtoliditatis plenam, vt vocat, Sententiam hac ratione refellit S. Epiphanius: *Epiſcoporum Ordo ad gignendos Patres præcipuè pertinet. Huius enim eſt Patrum in Eccleſia propagatio. Alter, cùm Patres non poſſit, Filios Eccleſiæ Regenerationis lotione producit; non tamen Patres aut Magiſtros. Quînam verò fieri poteſt, vt is Presbyterum conſtituat, ad quem creandum manuum imponendarum ius nullum habeat? Aut quomodo Presbyter Epiſcopo dici poteſt æqualis?* Itaque ius ordinandi Presbyteros ſolis Epiſcopis conuenire, non verò ſimplicibus Presbyteris, *S. Epiphanius* cum Eccleſia ſui temporis credebat, dogmáque iſtud tamquam Catholicum contra *Aerium* propugnabat.

Epiſcopi Iure Diuino Presbyteris Superiores.

Et ante *S. Epiphanium* Alexandrina Synodus in cauſa *S. Athanaſij* congregata, in Epiſtola Synodica *Iſchyram* Presbyterum non fuiſſe ex eo probat, quod à *Collutho* ordinatus eſſet, qui non erat Epiſcopus, ſed ſimplex Presbyter, adeòque Sacerdotes ordinare non poterat. Agnoſcit proinde laudata Synodus ordinandi poteſtatem diuino iure ſolis Epiſcopis conuenire, nec à Presbyteris conſecrari poſſe tam Epiſcopos, quàm Presbyteros.

Quamobrem Sacra Synodus Tridentina, Seſſione 23. declarat, *Præter cæteros Eccleſiaſticos Gradus, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad Hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere; & poſitos, ſicut Apoſtolus ait, à Spiritu-Sancto, regere Eccleſiam Dei; eoſque Presbyteris ſuperiores eſſe; ac Sacramentum Confirmationis conferre, Miniſtros Eccleſiæ ordinare; atque alia pleraque peragere ipſos poſſe: Quarum functionum Poteſtatem, reliqui inferioris Ordinis nullam habent.* Act. 20.

Et Canone 7. *Si quis dixerit, Epiſcopos non eſſe Presbytero Superiores; vel non habere Poteſtatem confirmandi & ordinandi; vel eam quam habent, illis eſſe cum Presbyteris communem .·. Anathema ſit.*

Objicitur *S. Hieronymi* teſtimonium Commentario in Cap. 1. Epiſtolæ ad *Titum*, vbi explicans hæc verba, *Et conſtituas per ciuitates Presbyteros*, &c. *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe*, hæc habet: *Idem eſt ergo Presbyter qui & Epiſcopus, & antequam diaboli inſtinctu ſtudia in Religione fierent, & diceretur in populis*, Ego „ ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, *communi* „ *Presbyterorum Conſilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò vnuſquiſque eos quos baptizauerat, ſuos eſſe putabat, non Chriſti, in toto orbe decretum eſt vnus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, vt ſchiſmatum ſemina tollerentur.* Et infra: *Eoſdem fuiſſe Presbyteros apud Veteres* aſſerit, *quos & Epiſcopos: Paulatim verò vt diſſenſionum plantaria euellerentur, ad vnum omnem ſolicitudinem eſſe delatam. Sicut ergo Presbyteri ſciunt ſe ex Eccleſiæ conſuetudine ei qui ſibi Præpoſitus fuerit, eſſe ſubiectos; ita Epiſcopi nouerint ſe magis conſuetudine, quàm diſpoſitionis Dominicæ veritate, Presbyteris eſſe maiores & in commune debere Eccleſiam regere, imitantes Moyſen, qui cùm haberet in poteſtate ſolus præeſſe Populo Iſrael, Septuaginta elegit, cum quibus Populum iudicaret.*

Reſpondetur, Apud Veteres eoſdem Presbyteros fuiſſe, quos & Epiſcopos, nomine quidem, non Ordine, non Dignitate, non Iuriſdictione. Communia namque primi & ſecundi Ordinis Sacerdotibus tunc erant nomina, vt Epiſcopi vocabulo Presbyterorum, & Preſ-

& Preſbyteri vocabulo Epiſcoporum ſignificari tunc ſolerent; quamuis magna inter illos eſſet Ordinis ac Dignitatis differentia. Id ipſa *S. Hieronymi* verba ſignificant: *Sed quia eoſdem Epiſcopos illo tempore, quos & Presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Epiſcopis, quaſi de Presbyteris eſt locutus*. Duplici autem ratione ſupra Presbyteros eminuerunt ſemper Epiſcopi, poteſtate ſcilicet Ordinis, qua Presbyteros & Epiſcopos alios ordinare poſſunt, ſiue *Patres Eccleſiæ gignere* (vt loquitur *S. Epiphanius*) Secundò, poteſtate Iuriſdictionis, quæ in Eccleſiæ Regimine poſita eſt; ratione cuius leges ferre, ſancire diſciplinam, ab Eccleſiæ liminibus publicos peccatores & aduerſùs Eccleſiam perduelles arcere, Lapſis Pœnitentiam imponere, Pœnitentes Communione donare, Caſus ſibi reſeruare, ab ijſque abſoluere, Indulgentias concedere, Chriſtianæ Plebis mores reformare poſſunt. Quoad vtramque poteſtatem ſuperiores ſemper fuiſſe Presbyteris Epiſcopos, etiam in Eccleſiæ incunabulis, *S. Hieronymus* agnouit. Quòd verò ſpectat Iuriſdictionis vſum, non eadem fuit ab initio, quæ ſecutis temporibus, Eccleſiæ diſciplina, & Epiſcoporum ſupra Presbyteros eminētia. Tunc enim communi Presbyterorum Conſilio Eccleſiæ regebantur, & res Eccleſiaſticæ adminiſtrabantur; nihilque decernebantur niſi ex ipſorum ſuffragijs, & ex communi totius Senatus Eccleſiaſtici ſententia: Sed hæc Regiminis forma immutata eſt occaſione ſchiſmatum, & ad vnum delata omnis ſolicitudo eſt. Igitur quoad externam illam Eccleſiæ gubernationem, & rerum ipſius adminiſtrationem, atque Iuriſdictionis vſum deſpoticum, *Magis Eccleſiæ conſuetudine, quàm dopoſitionis dominicæ veritate*, Presbyteris eſſe maiores Epiſcopos *S. Hieronymus* aſſerit; non quoad Ordinem, aut Iuriſdictionem ipſam. Vnde ſubdit, eos *In commune debere Eccleſiam regere, imitantes Moyſen, qui cùm haberet in poteſtate ſolus præeſſe Populo Iſrael, Septuaginta elegit, cum quibus Populum iudicaret*. Ex quibus verbis & exemplo colligitur, Poteſtatem ſummam regendæ Eccleſiæ, & Iuriſdictionem ampliſſimam, cùm in Plebem Chriſtianam, tum in ipſum Presbyterorum, Clerique totius Collegium, Epiſcopis inſtitutione diuina fuiſſe conceſſam; quamuis eam cum ſecundi Ordinis Sacerdotibus communicarent primis Eccleſiæ temporibus: Sicut Moyſes collatam diuinitus Auctoritatem, cùm in Populum vniuerſum, tum in Septuaginta ipſos Seniores habuit, quamuis illos in conſortium Iuriſdictionis ſuæ ac Regiminis partem aſciuerit.

Et his facilè explicatur *S. Hieronymi* locus alter, ſcilicet Epiſtola 75. *ad Euagrium*, in qua ſcribit, *Apoſtolum diſertè docere eoſdem eſſe Presbyteros, quos & Epiſcopos. Quod autem poſtea vnus electus eſt, qui cæteris præponeretur, in ſchiſmatis remedium factum eſt, ne vnuſquiſque ad ſe trahens Eccleſiam Chriſti rumperet*. Eoſdem enim Epiſcopos eſſe quos & Presbyteros nomine tenus, non Ordine, Dignitate, Iuriſdictione, Apoſtolus docet, ex *S. Hieronymi* ſententia. Quod *S. Hieronymo* ſatis erat ad vecordis illius hominis temeritatem refellendam, qui Diaconos Presbyteris anteferebat.

Cùm autem ait *S. Hieronymus*, In ſchiſmatis remedium factum eſſe, vt vnus ex Presbyteris electus cæteris præponeretur, ſpectat Rerum Eccleſiaſticarum Adminiſtrationem, quæ ſchiſmatum occaſione tota ad vnum velata eſt Epiſcopum, cùm antea toti Presbyterorum Collegio cum Antiſtite communis eſſet. Quamobrem inſoleſcere non debere Diaconos colligit, propterea quòd Eccleſiaſticorum bonorum Oeconomi & Diſpenſatores eſſent, aut quòd ad ipſorum teſtimonium Presbyteri ordinarentur. Quia vtcumque ſe haberet Eccleſiæ his in rebus diſciplina, certum erat Presbyteros, quos Apoſtolus Epiſcoporum nomine deſignauit, eſſe Diaconis Ordine ſuperiores; cùm ex Diaconis Presbyteri, non ex Presbyteris Diaconi ordinentur.

At (inquiunt) S. Hieronymo teſte, *Alexandriæ à Marco Euangeliſta vſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper vnum ex ſe electum in excelſiori gradu collocatum, Epiſcopum nominabant: Quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat; aut Diaconi eligant de ſe quem induſtrium nouerint, & Archidiaconum vocent*. Quod abſque noua Inauguratione ſiue Ordinatione factum colligitur, tum ex eo quòd *S. Hieronymus* nouæ Ordinationis non meminit: Tum quia Presbyter ita fiebat Epiſcopus electione Compresbyterorum, ſicut Miles vel Tribunus fiebat Imperator electione Commilitonum; & Diaconus creabatur Archidiaconus Condiaconorum nominatione: Quibus in creationibus Ritus alius ab Electione neceſſarius non erat, vt his dignitatibus fruerentur.

Reſpondetur, Nouam ſemper Ordinationem interceſſiſſe, qua electus à Compresbyteris inauguraretur Epiſcopus. Idque *S. Hieronymus* ſatis innuit, cùm ſingularem ad quædam effecta Poteſtatem agnoſcit in Epiſcopis, quæ Presbyteris non conueniat, ſcilicet ad ſacras Ordinationes. *Quid enim facit, exceptâ Ordinatione, Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* (inquit ille.) Secundò, Epiſcopos *Apoſtolorum Succeſſores* ibidem vocat. Quamobrem ſicut Apoſtoli ſuperiores erant Presbyteris, quos ordinabant, non humana inſtitutione, ſed Chriſti ipſos cum ſumma poteſtate mittentis, eiſque Eccleſiæ ſuæ propagandæ & regendæ prouinciam demandantis: Ita Epiſcopi iure diuino ſuperiores ſunt Presbyteris. Tertiò, hanc ad *Euagrium* Epiſtolam *S. Hieronymus* hi verbis concludit: *Et vt ſciamus Traditiones Apoſtolicas ſumptas de Veteri Teſtamento; quod Aaron, & Filij eius, atque Leuitæ in Templo fuerunt; hoc ſibi Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi vindicent in Eccleſia*. Quibus verbis Epiſcopos cum Aarone, Presbyteros cum filijs Aaronis componit. Nemo porrò parem poteſtatem Aaronis, qui Sacerdos Maximus ſiue Pontifex fuit, & filiorum eius, qui Sacerdotes tantùm erant, fuiſſe dixerit. Quartò, Epiſcoporum ſupra Presbyteros eminentiam inter *Traditiones Apoſtolicas* S. Hieronymus ibidem recenſet. Quintò, in Dialogo aduerſùs Luciferianos *S. Hieronymus* ait: *Eccleſiæ ſalus in Summi Sacerdotis dignitate pendet, cui ſi non exſors quædam & ab hominibus eminens detur Poteſtas, tot erunt in Eccleſia ſchiſmata, quot Sacerdotes*. Si Eccleſiæ ſalus ex Summi Sacerdotis, & ſingularis Epiſcopi eminentiorem poteſtatem habentis dignitate pendet, non ſatis prouidiſſet Eccleſię ſuæ Chriſtus Dominus niſi Summos Sacerdotes, id eſt, Epiſcopos, cùm eminenti illa poteſtate inſtituiſſet.

Idem confirmat Libro 1. *Aduerſùs Iouinianum*, Cap. 59. *Epiſcopus* (inquit) *& Presbyter, & Diaconus, non ſunt meritorum nomina, ſed Officiorum: Nec dicitur, Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderat gradum, ſed bonum opus deſiderat; quòd in maiori Ordine conſtitui poſſit, ſi velit occaſionem exercendarum habere virtutum .·.·. Non percuſſorem. Neque enim pugilem deſcribit ſermo apoſtolicus, ſed Pontificem inſtituit*.

Epiſtola denique 54. ad *Marcellam*, hoc inter Catholicos & Montaniſtas diſcrimen ponit: *Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent: Apud eos Epiſcopus tertius eſt*.

Creationem porrò Imperatoris ex Militibus, & Archidiaconi ex Diaconis, cum Epiſcopi creatione ex Presbytero, *S. Hieronymus* in eo tantùm comparat, quòd ſicut olim ex corpore Exercitûs eligebantur Imperatores, & ex Diaconorum Ordine eligebantur Archidiaconi; ita ex Presbyterorum Collegio crearentur Epiſcopi: Non verò in eo quòd ſola electione, & abſque noua Ordinatione ad hanc Dignitatem promouerentur.

3 Epiſcoporum Officia Pontificale Romanum explicat his verbis: *Epiſcopum oportet iudicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, baptizare & confirmare*. Epiſcoporū Officia.

Præcipuum Epiſcoporum munus eſt Euangelij prædicatio. Vnde Sacra Synodus Tridentina Seſſione 5. *De Reformatione*, Cap. 2. ſtatuit & decreuit, *Omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & omnes alios Eccleſiarum Prælatos teneri per ſe ipſos, ſi legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Ieſu Chriſti Euangelium*. Et Seſſione 24. *De Reformatione*, Cap. 4. *Prædicationis Munus, quod Epiſcoporum præcipuum eſt, cupiens Sancta Synodus, quò frequentiùs poſſit ad Fidelium ſalutem exerceri, mandat vt in Eccleſia ſua ipſi per ſe, aut ſi legitimè impediti fuerint, per eos qui Prædicationis Munus aſſument; in alijs autem Eccleſijs per Parochos, ſiue ijs impeditis, per alios ab Epiſcopo, impenſis eorum qui eas præſtare tenentur, vel ſolent, deputandos in Ciuitate, aut in quacumque parte Diœceſis cenſebunt expedire, omnibus Dominicis & ſolemnibus diebus Feſtis; tempore autem Ieiuniorum Quadrageſimæ, & Aduentus Domini quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint, Sacras Scripturas Diuinamque Legem an-*

nun-

nuntient ; & aliàs quotieſcumque id opportunè fieri poſſe iudicauerint.

Voum etiam ex præcipuis Epiſcopi Muneribus eſt Diœceſis Viſitatio, quam per ſe ipſos, aut ſi legitimè impediti fuerint, per ſuum Generalem Vicarium, aut Viſitatorem, quolibet ſaltem bienoio obire, complereque debent, ſi quotannis, ob Diœceſis ampiitudinem perfici non poſſit, vt decernit Sacra Synodus Tridentina, Seſſione 24. *De Reformatione*, Cap 3. Vt autem executio Viſitationis quoad ea, quæ Morum emendationem ſpectant, oullâ ratione ſuſpendi, vel retardari poſſit, eadem Sacra Synodus Cap. 10. ſtatuit vt *Epiſcopi in omnibus ijs, quæ ad Viſitationem, ac Morum correctionem ſubditorum ſpectant, ius & poteſtatem habeant, etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegati, ea ordiuandi, moderandi, puniendi, & exequendi, iuxta Canonum Sanctiones, quæ illis ex prudentia ſua, pro ſubditorum emendatione, ac Diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur. Nec in bis, vbi de Viſitatione, aut Morum correctione agitur, Exemptio, aut vlla Inhibitio, Appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quæ ab ijs mandata, decreta, aut iudicata fuerint, quoque modo impediat, aut ſuſpendat.*

C A P V T II.

DE HIERARCHIA ECCLESIÆ.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Hierarchia?

HIERARCHIA ſecundùm Græci vim nominis eſt *Sacer Principatus*. Defioiri poteſt *Ordo Præpoſitorum, & Sacrorum Miniſtrorum ad Eccleſiæ Regimen, & hominum ſanctificationem à Chriſto inſtitutus*. Hanc Hierarchiam in Eccleſia diuinitus inſtitutam eſſe, eamque Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, (quo nomine Diaconi præſertim intelliguntur) eooſtare, dogma fidei eſt, vt conſtat ex Concilio Tridentino, Seſſione 23. Canone ſexto, cuius hæc ſont verba: *Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam Diuinâ Ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris; Anathema ſit.*

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ delineationem videre eſt in genuinis Epiſtolis *Sanct. Ignatij* Epiſcopi, & Martyris. In Epiſtola ad Smyrnæos: *Omnes* (inquit) *Epiſcopum ſequimini, vt Ieſus Chriſtus Patrem; & Preſbyterium, vt Apoſtolos: Diaconos autem reuereamini, vt Dei Mandatum. Nullus ſine Epiſcopo aliquid operetur eorum, quæ conueniunt in Eccleſiam. Illa firma gratiarum actio reputetur, quæ ſub ipſo eſt, vel quam vtique ipſe conceſſerit ∴ Vbi apparet Epiſcopus, illic multitudo ſit: Quemadmodum vtique vbi eſt Chriſtus Ieſus, illic Catholica Eccleſia. Non licitum eſt ſine Epiſcopo neque baptizare, neque Agapen facere: Sed quod vtique ille probauerit, hoc eſt Deo beneplacitum; vt ſtabile ſit, & firmum omne, quod agitur. Honorans Epiſcopum, à Deo honoratus eſt: Qui occultans ab Epiſcopo aliquid operatur, Diabolo præſtat obſequium.*

In Epiſtola ad Polycarpum: *Vnanimis ego eum ſubiectis Epiſcopo Presbyteris, & Diaconis: Et cum ipſis mihi pars fiat capere in Deo.*

In Epiſtola ad Magneſios. *In concordia Dei ſtudete omnia operari: Præſidente Epiſcopo in loco Dei, & Presbyteris in loco conſeſſionis Apoſtolorum, & Diaconis mihi dulciſſimis, habentibus creditum Miniſtrationem Ieſu Chriſti, qui ante ſęcula apud Patrem erat, & in fine apparuit ∴ Quemadmodum igitur Dominus ſine Patre nihil fecit, vnitus exiſtens, neque per ſe ipſum, neque per Apoſtolos; ſic neque vos ſine Epiſcopo, & Presbyteris aliquid operemini.*

In Epiſtola ad Philadelphios: *Locutus ſum magna voce, Dei voce: Epiſcopo attendite, & Presbyterio, & Diaconis.*

In Epiſtola ad Traleſios: *Neceſſarium eſt, quemadmodum facitis, ſine Epiſcopo nihil operari: Sed ſubijci, & Presbyterio, vt Apoſtolis Ieſu Chriſti Spei noſtræ; in quo conuerſantes inueniamur. Oportet autem, & Diaconos Miniſtros exiſtentes Myſteriorum Ieſu Chriſti, ſecundùm omnem modum omnibus placere. Non enim ciborum, & potuum ſunt Miniſtri, ſed Eccleſiæ Dei Miniſtri.* Et infra: *Similiter & omnes reuereantur Diaconos, vt Mandatum Ieſu Chriſti; & Epiſcopum, vt Ieſum Chriſtum, exiſtentem Filium Patris; Presbyteros autem, vt Concilium Dei, & coniunctionem Apoſtolorum. Sine his Eccleſia non vocatur.*

S. Dionyſius, Lib. *De Eccleſiaſtica Hierarchia*, Cap 5. tres actus hierarchicos recenſet, *Purgare* ſcilicet, *illuminare, perficere*. Et harum quidem functionum primam Diaconis, alterã Presbyteris, tertiam Epiſcopis tribuit. *Eſt igitur* (inquit) *Pontificatûs, ſeu Epiſcopatûs Ordo, qui conſũmante virtute fultus perficientia quæq; ſacri Ordinis Munia preeminenter conſummat, atque ſacrorum diſciplinas interpretando tradit, & edocet quænam ipſis ſacræ competant habitudines, & virtutes. Sacerdotum autem Ordo, qui illuminat, ad ſacra Myſteria contuenda initiatos manuducit, diuinorum Ordini Pontificum ſubiectus, cum quo propria ſua celebrat Officia ∴ Verùm Ordo Miniſtrorum, ſeu Diaconorũ eſt, qui expiat, antequam ad Sacerdotum ſacra veniant, accedẽtes etiam luſtrat, vt eos à contrarijs immunes reddat, atque Sacrorum Myſteriorum ſpectaculo, & communione dignos.*

Tres illos ordines Hierarchicos, Epiſcoporum ſcilicet, Presbyterorum, & Diaconorum, Patres reliqui frequenter commemorant. *Tertullianus* Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 17. *Dandi quidẽ baptiſmi ius habet Sũmus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus: Dehinc presbyteri, & Diaconi, nõ tamen ſine epiſcopi auctoritate, propter Eccleſię honorẽ, quo ſaluo, ſalua pax eſt.*

S Cyprianus pleraſq; epiſtolas Presbyteris, & Diaconis inſcribit, & Eccleſiam ab Epiſcopo, atq; etiam à Presbyteris, & Diaconis ſub ipſo, regi ſignificat. Epiſtola 65. epiſcopos, & Presbyteros à Chriſto immediatè: Diaconos verò mediatè, ſcilicet Apoſtolorum Ordinatione inſtitutos fuiſſe docet. *Meminiſſe autem Diaconi debent* (inquit) *quoniam Apoſtolos, id eſt, Epiſcopos & Prępoſitos Dominus elegit: Diaconos autem poſt Aſcenſum Domini in cęlos Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatûs ſui, & Eccleſiæ Miniſtros.* Id etiam confirmant Epiſtolę Cleri Romani ad *Cyprianum* ipſum de Lapſorum causâ ſic inſcriptę: *Cypriano Papæ Presbyteri, & Diacones Romæ conſiſtentes, ſalutem.*

Origenes Hom. 2 in Numeros: *Putaſne qui ſacerdotio fuguntur, agunt omnia, quę illo Ordine digna ſunt? Et vnde eſt, quòd ſępè audimus blaſphemare homines, & dicere; Ecce qualis Epiſcopus, aut qualis Presbyter, qualis Diaconus?*

Idem in Pſ. 35. *Omnes* (inquit) *Epiſcopi, atq; omnes Preſbyteri, vel Diaconi erudiunt plebẽ, & adhibent correptiones.*

Et Lib. 2. in Epiſtolam ad Romanos, Cap 2. *Eccleſiarum* (inquit) *Rectoribus & Principibus loquitur Apoſtolus, his videlicet, qui iudicant eos, qui intus ſunt, id eſt, Epiſcopis, vel Presbyteris, & Diaconibus.*

Clemens Alexãdrinus Lib. 6 Stromatum: *Nam hîc quoq;* (inquit) *in Eccleſia progreſſiones Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſunt (vt arbitror) imitationes Glorię Angelicę, & illius ęconomię, ac diſpenſationis, quam dicunt Scripturę illos expectare, qui inſiſtentes veſtigijs Apoſtolorum, vixerũt in perfectione iuſtitię, conuenienter Euangelio.*

Epiſtola Synodi Aotiochenę contra *Paulũ Samoſatenũ*, apud *Euſebium* Lib 7. *Hiſtorię Eccleſiaſticę*, Cap 30. inſcribitur: *Dionyſio, & Maximo, & omnibus per vniuerſum orbem Commiuiſtris noſtris, Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis, & vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ, quæ ſub cœlo eſt.*

Conſtantinus Imperator ad *Euſebiũ* ſcribit: *Quotquot igitur Eccleſijs, aut alios in ſingulis locis preſidẽtes Epiſcopos, & Presbyteros, ac Diaconos noſti, cunctos admone, vt in opera Eccleſiarum omni ſtudio, ac diligentiâ incumbant.* Refert ipſe *Euſebius*, Libro 2. *De Vita Conſtantini*, Cap. 46.

S. Cyrillus Hieroſolymitanus, Catecheſi 16 *Perſpice cuiuslibet Nationis Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, &c.*

Sanct. Optatus Mileuitanus Libro 1. *Aduerſus Parmenianum*, idem confirmat. *Quid* (inquit) *commemorem Laicos? Quid plurimos Miniſtros? Quid Diaconos in ter-*

tio, quid presbyteros in ſecundo ſacerdotio conſtitutos? Ipſi apices, & Principes omnium Epiſcopi, &c. Et Libro 2. *Vt eùm ſint quatuor genera capitum in Eccleſia, Epiſcoporum, præsbyterorum, Diaconorum, & Fidelium, &c.* Et infra: *Inaeniſtis Diaconos, presbyteros, Epiſcopos, feciſtis Laicos.*

Sanct. Ioannes Chryſoſtomus, Homilia 1. in epiſtolam ad Philippenſes, explicans hæc verba ſalutationis, *Coepiſcopis, & Diaconis*, ait: *Quid hoc? An vnius ciuitatis multi erant Epiſcopi? Nequaquam, ſed presbyteros iſto nomine appellauit. Tunc enim nomina adhuc erant communia, atque ipſe etiam Epiſcopus vocabatur Diaconus. Idcircò ad Timotheum ſcribens, inquit:* Diaconian, *id eſt*, Miniſterium tuum imple; *cùm tamen ille Epiſcopus eſſet: Quod conſtat ex illis verbis ad eumdem ſcriptis*, Manus citò nemini non impoſueris. *Et rurſus*, Quæ data eſt tibi cum impoſitione manuum presbyterij: *Preſbyteri verò Epiſcopum non ordinaſſent. Et rurſus ad Titum ſcribens, inquit:* Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Si quis ſine crimine eſt, vnius vxoris vir, *quæ quidem de Epiſcopo dicit. Atque hæc cùm dixiſſet, ſtatim addidit:* Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum. *Antiquitus igitur ipſi etiam Presbyteri vocabantur Epiſcopi, & Diaconi Chriſti. Quocirca vel hodie multi Epiſcopi ita ſcribunt:* Compresbytero, & Condiacono. *Procedenti verò tempore, proprium cuique diſtributum eſt nomen, vt hic quidem Epiſcopus, ille verò Presbyter appelletur.*

Sanct. Hieronymus, in Apologia aduerſus Iouloianum, *Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè poſt Sacerdotium in æternum pudici.*

Sanct. Auguſtinus, Lib. 1. *De Moribus Eccleſiæ Catholicæ*, Cap. 32 *Quàm multos Epiſcopos optimos viros ſanctiſſimoſque cognoui, quàm multos Presbyteros, quàm multos Diaconos, & eiuſcemodi Miniſtros diuinorum Sacramentorum, quorum virtus eò mihi mirabilior, & maiore prædicatione dignior videtur, quò difficilius eſt eam in multiplici hominum genere, & in iſta vita turbulentiore ſeruare. Non enim ſanatis magis quàm ſanandis hominibus præſunt.*

Et epiſtola 21. aliàs 148 ad *Valerium* Hipponenſem Epiſcopum: *Cogitet religioſa Prudentia tua, nihil eſſe in hac vita, maximè hoc tempore facilius, & hominibus acceptabilius, Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi Officio, ſi perfunctoriè, atque adulatoriè res agatur: Sed nihil apud Deum miſerius, & triſtius, & damnabilius. Item nihil eſſe in hac vita, & maximè hoc tempore, difficilius, laborioſius, periculoſius Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi Officio, ſed apud Deum nihil beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet.*

S. Leo Sermone 10. de Quadrageſima: *Non enim Summos tantùm Antiſtites, aut ſecundi Ordinis ſacerdotes, nec ſolos ſacramentorum Miniſtros, ſed omne corpus Eccleſiæ, vniuerſumque Fidelium numerum, ab omnibus contaminationibus oportet eſſe purgatum.*

Ex his porrò Patrum teſtimonijs perſpicuum eſt quàm arcta ſit trium illorum Ordinum connexio, Epiſcoporum ſcilicet Presbyterorum, & Diaconorum in Hierarchia Eccleſiaſtica.

ARTICVLVS II.

De varijs ſacerdotalis Ordinis Gradibus.

QVamuis Sacerdotalis Ordo vnus ſit, varios tamen Dignitatis, & Poteſtatis Gradus habet.

1 Primus eſt eorum, qui Sacerdotes ſimpliciter vocantur, ſiue ſecundi Ordinis Sacerdotes, & Presbyteri, de quibus 1. ad Timotheum 5. *Qui benè præſunt Preſbyteri, duplici honore digni habeantur. Maximè qui laborant in verbo, & doctrina. ∴ Aduerſus Presbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus.* Et Iacobi 5. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, &c.* In eo ſunt ordine Rectores Parochiarum, ſiue Curati, qui ſeptuaginta duorum Diſcipulorum locum in Eccleſia tenent, ſicut Epiſcopi Apoſtolorum, vt ait *Theodulphus* Aurelianenſis Epiſcopus ad ſuæ Diœceſis Sacerdotes ſcribens: *Scitote veſtrum gradum noſtro gradui ſecundum, & penè coniunctum eſſe. Sicut enim Epiſcopi Apoſtolorum in Eccleſia, ita nimirum Presbyteri cęterorum Diſcipulorum Domini vicem tenent: & illi tenent gradum Summi Pontificis Aaron, iſti verò filiorum eius. Vnde oportet vos ſemper eſſe memores tantæ Dignitatis, memores veſtrę Conſecrationis, memores ſacrę quam in manibus ſuſcepiſtis Vnctionis, vt nec ab eadem dignitate degeneretis, nec veſtram conſecrationem irritam faciatis, nec manus ſacro vnguine delibutas peccando polluatis; ſed cordis, & corporis munditiam conſeruantes, plebibus exemplum benè viuendi præbentes, his quibus præeſtis ducatum ad cœleſtia Regna prebeatis.*

Et *Fulbertus* Carootenſis Epiſcopus, epiſtola 2. *Moyſes Dux Populi ſecundis Adiutoribus, ſeptuaginta viris videlicet de eodem Populo ſuſtentabatur, per quos forma Presbyterorum exprimitur, qui nunc in Eccleſia nouitiâ Pontificale onus in ſe ſuſcipientes regendis populis inuigilant.*

Id confirmat Pontificale Romanum in Ordinatione Presbyteri, vbi Epiſcopus ita Deum orat. *Sic Moyſi in Eremo per ſeptuaginta Virorum prudentium mentes Moyſi ſpiritum propagaſti, quibus ille Adiutoribus vſus, in populo innumeras multitudines facilè gubernauit. Sic & in Eleazarum, & Ithamarum filios Aaron paternę plenitudinis abundantiam transfudiſti; vt ad hoſtias ſalutares, & frequentioris officij ſacramenta Miniſterium ſufficeret ſacerdotum. Hâc prouidentiâ Domine Apoſtolis Filij tui Doctores Fidei comites addidiſti, quibus illi orbem totum ſecundis prędicationibus impleuerunt. Quapropter infirmitati quoque noſtrę, Domine, hęc Adiumenta largire; qui quantò fragiliores ſumus, tantò his pluribus indigemus.*

Presbyteros Apoſtolico Gradui ſuccedere, in ſecundo ſcilicet Ordine Sacerdotij, *Sanct. Hieronymus* aſſerit epiſtola ad Heliodorum: *Abſit* (inquit) *vt de Clericis quidquam ſiniſtrum loquar, qui Apoſtolico Gradui ſuccedentes, Chriſti Corpus ſacro ore conficiunt, per quos, & nos Chriſtiani ſumus; qui Claues Regni cęlorum habentes, quodammodo ante diem Iudicij iudicant; qui ſponſam Domini ſobriâ caſtitate conſeruant. ∴ Mihi ante Presbyterum ſedere non licet. Illi, ſi peccauero, licet me tradere ſatanę, &c.*

2 Secundus Sacerdotij Gradus eſt Epiſcoporum, qui ſingulis Epiſcopatibus præpoſiti ſunt, vt non ſolùm cęteros eccleſiæ Miniſtros, ſed fidelem Populum regant, & eorum ſaluti ſumma cum vigilantia; & cura proſpiciant. Vnde in Sacris Literis *Paſtores Ouium* ſæpè appellantur. De quibus Apoſtolus Actuum 20. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus-ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Et Sanct. Petrus epiſtolæ 1. Cap. 5. *Paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè, ſed ſpontaneè ſecundùm Deum, neque turpis lucri gratiâ, ſed voluntariè: Neque vt dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex animo: & cùm apparuerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem glorię coronam.* Apoſtolorum (vt dixi) Succeſſores ſunt epiſcopi, vnde *Sanct. Hieronymus* ad *Marcellam* ſcribens aduerſus Montaniſtas: *Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent, apud eos Epiſcopus tertius eſt.* Et in epiſtola ad Euagrium: *Vbicumque fuerit Epiſcopus, ſiue Romę, ſiue Eugubij, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Regij, ſiue Alexandrię, ſiue Tanis, eiuſdem meriti, eiuſdem eſt, & ſacerdotij: Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitatis, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit. Cęterum omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Hinc *Sanct. Pacianus* Barcinonenſis epiſcopus, epiſtola 1. *Denique* (inquit) *& Epiſcopi Apoſtoli nominantur, ſicut de Epaphrodito Paulus ediſſerit, &c. Deus ius illud nobis, vt Apoſtolorum Cathedram tenentibus non negabit, qui Epiſcopis etiam Vnici ſui nomen indulſit. Nemo Epiſcopum hominis contemplatione deſpiciat. Recordentur quòd Petrus Apoſtolus Dominum noſtrum Epiſcopum nominauit. Quid Epiſcopo negabitur, in quo Dei Nomen operatur?* Et multò ante, S. *Cyprianus*, epiſtola 69. de epiſcopis ſcribit: *Apoſtolis vicariâ Ordinatione ſuccedunt.* Et epiſtola 63. *Epiſcopos Eccleſijs Dominicis in toto Mundo diuina dignatione prępoſitos.*

3 *Epiſcopatus* quidem *vnus eſt, cuius pars à ſingulis in ſolidum tenetur*, (vt loquitur S. *Cyprianus*, Libro

De

De Vnitate Eccleſiæ) Et, *Ad Trinitatis inſtar, cuius vna eſt atque indiuidua Poteſtas, vnum eſt per diuerſos Antiſtites Sacerdotium*, vt ſcribit *Symmachus* Pontifex Epiſtola 5 ad *Æonium* Arelatenſem Epiſcopum.) Inter ipſos tamen Epiſcopos diſcretio quædam eſt Poteſtatis. Archiepiſcopi namque Eccleſiaſtico Iure ex Apoſtolica Traditione deriuato ſunt Epiſcopis Superiores. Tertius igitur Sacerdotalis ordinis gradus eſt Archiepiſcoporum, qui pluribus Epiſcopis præſunt, qui Metropolitani etiam vocantur, quòd illarum Vrbium Antiſtites ſint, quæ tamquam Matres habentur illius Prouinciæ. Quare ſuperiorem quàm Epiſcopi locum, & ampliorem poteſtatem habent, tametſi ab Epiſcopis Ordinatione nihil differunt. De quibus *Sanct.* *Leo* epiſtola 12. aliàs 84. *Connexio* (inquit) *totius corporis vnam ſanitatem, vnam pulchritudinem facit: & hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit, ſed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum. Quibus etſi dignitas ſit communis, non eſt tamen ordo generalis: Quoniam & inter Beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio Poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret. De qua forma Epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio, & magna ordinatione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent: Sed eſſent in ſingulis Prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima Sententia: & rurſus quidam in maioribus vrbibus conſtituti ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri Sedem vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil vſquam à ſuo Capite diſſideret. Qui ergo ſcit ſe quibuſdam eſſe prępoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam quam exigit, etiam ipſe dependat.* Duplicem Epiſcopalis Dignitatis gradum *Sanct. Leo* deſcribit, Metropolitanorum ſcilicet, qui omnibus alicuius Prouinciæ Epiſcopis præſunt; & Primatum, qui in maioribus Regionis alicuius vrbibus conſtituti, Summi Pontificis vices ſuſceperunt. Metropolitanis ſubſunt Epiſcopi, Primatibus verò Metropolitani. Vnde *Sanct. Leo* in eadem epiſtola *Anaſtaſium* Theſſalonicenſem Epiſcopum Illyrici Primatem his verbis compellat: *Igitur ſecundùm Sanctorum Patrum Canones Spiritu Dei conditos, & totius Mundi reuerentiâ conſecratos, Metropolitanos ſingularum Prouinciarum Epiſcopos, quibus ex delegatione noſtra Fraternitatis tuę cura prætenditur, Ius traditæ ſibi antiquitus Dignitatis integratam habere decernimus: Ita vt à Regulis præſtitutis nullâ, aut negligentiâ, aut præſumptione diſcedant.* Ab Epiſcopo ad Metropolitanum; à Metropolitano ad Primatem; à Primate ad Romanum Pontificem in cauſis eccleſiaſticis appellatur.

Ad Metropolitanos pertinet Synodorum Prouincialium congregatio, Viſitatio totius prouinciæ, ſeu Diœceſum Comprouincialium ſuorum, quam tamen aggredi non poſſunt, niſi propriæ Diœceſis Viſitationem plenè peregerint, & cauſâ cognitâ, & probatâ in Concilio prouinciali, ex Concilij Tridentini Decreto, Seſſione 24. Cap. 3. Ad eoſdem pertinet executionem canonum Concilij Tridentini circa Reſidentiam Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ curare, & legitimæ abſentiæ cauſas probare, vt decernit eadem Synodus Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 1. Si Capitulum Sede vacante Vicarium Generalem infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare neglexerit, inſtitutio & deputatio huiuſmodi Vicarij ad Metropolitanum deuoluitur, vt ſanxit Concilium Tridentinum Seſſione 24. *De Reformatione*. Cap. 18. Si in Seminarij erectione negligens fuerit Epiſcopus, ipſum corripere, ad idque cogere Metropolitanus poteſt, ſecundùm Concilij Tridentini Decretum Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 18.

Cęterùm Appellationibus ab Epiſcopo ad Metropolitanum modum præſcripſit Sacra Synodus Tridentina Seſſione 13. Cap. 5. *Cum* (inquit) *rei criminum plerumque ad euitandas pœnas, & Epiſcoporum ſubterfugienda Iudicia, querelas & grauamina ſimulent; & Appellationis diffugio Iudicis proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto ad iniquitatis defenſionem abutantur, atque vt huiuſmodi eorum calliditati, & tergiuerſationi occurratur, ita ſtatuit, & decreuit: In cauſis viſitationis, & correctionis, ſiue habilitatis, & inhabilitatis, nec non in criminalibus, ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario Generali, ante definitiuam Sententiam, ab Interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur: Nec Epiſcopus, ſeu Vicarius Appellationi huiuſmodi, tanquam friuolæ, deferre teneatur. Niſi grauamen huiuſmodi per definitiuam Sententiam reparari, vel ab ipſa definitiuâ appellari non poſſit.*

4 In quarto Sacerdotalis Ordinis gradu Patriarchæ, Id eſt, ſummi ſupremique Patres, ſiue Principes Patrum collocantur. Quos inter primum locum tenet Romanus Epiſcopus, qui totius Occidentis Patriarcha eſt, adeòque *Maiores Diœceſes tenere* dicitur, vt ſcribebat Concilium Arelatenſe ad *Sanct. Sylueſtrum* Papam: *Tu qui Maiores Diœceſes tenes.* Secundum locum tenebat olim Alexandrinus, tertium Antiochenus. Eximia quędam, & eminens dignitas his Epiſcopis collata eſt propter *Sanct. Petrum*, cuius auctoritate tres illæ Eccleſiæ fundatæ ſunt. Romanam enim Eccleſiam fundauit ipſe, Cathedram in ea collocauit, eique non doctrinam dumtaxat totam, ſed & ſanguinem profudit. Alexandrinam eccleſiam fundauit per *Sanct. Marcum* Euangeliſtam diſcipulum ſuum. Antiochenam etiam eccleſiam per ſeipſum fundauit Apoſtolorum Princeps, in ea ſedit prinſquam Romam veniret, ibique Religio Chriſtiana Nomen accepit. Atque tres iſtos dumtaxat Patriarchas agnouit Nicęna Synodus. Hunc Sedium Patriarchalium ordinem vindicant *Innocentius I* epiſtolâ 18. *Sanct. Leo* epiſtola 80. aliàs 53. ad *Anatolium* epiſcopum Conſtantinopolitanum, Synodus Romana ſub *Gelaſio I.* anno 494. *Nicolaus I.* epiſtola ad *Michaelem* Imperatorem. Hieroſolymitano epiſcopo poſt tres primarios Patriarchas locum, ſeu *Honoris conſequentiam*, ſaluâ Metropolitano Cæſarenſi propria Dignitate, Nicęna Synodus dedit. Inter Patriarchas deinde locum obtinuit, & quidem primum poſt Romanum epiſcopum, Conſtantinopolitanus epiſcopus: Quem ipſi honorem Secunda Synodus Generalis Conſtantinopoli celebrata, & Synodus Chalcedonenſis Canone 28. propter dignitatem Vrbis, quæ caput erat Imperij, & *Noua Roma* vocabatur, contulerunt, repugnante diu, tandemque conſentiente Romana Eccleſia, vt conſtat ex Concilio Florentino in Definitione Fidei.

Supremum Sacerdotalis Ordinis Gradum tenet Romanus Pontifex, ampliſſimamque Iuriſdictionem in Chriſtianos omnes, & epiſcopos vniuerſos, non quidem vllis Synodicis, aut alijs humanis Conſtitutionibus, ſed diuinitus datam. Quamobrem vniuerſali eccleſiæ, Diuino Iure præſidet, vt *Sanct. Petri* Succeſſor, Chriſtique Domini noſtri verus, ac legitimus Vicarius. Primatus *Sanct. Petro* in eccleſia vniuerſa collatus, atque in eius Succeſſores Romanos epiſcopos eodem Iure tranſfuſus, nititur Chriſti Domini, ac Saluatoris noſtri verbis Matthæi 16 *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo Claues Regni cęlorum*, Quibus verbis *Petro*, & eius Succeſſoribus duo promittuntur: Primùm, quòd ſit futurus eccleſiæ totius fundamentum adeò firmum, vt portæ inferi numquam ſint aduerſus eam tam benè fundatam præualituræ. Quamuis igitur ſuper Chriſtum, lapidem angularem, & *Fundamentum* primum, ac præcipuum, præter quod *Nemo poteſt aliud ponere*, fundata ſit eccleſia: Quamuis & ſuper Petri confeſſionem fundata ſit, quia dignitatem illam, & honorem confeſſione ſua promeritus eſt, vt eccleſiæ fundamentum eſſet: Vnde *Sanct. Leo* epiſtola 5. ad Metropolitanos Illyrici ait: *Et quia per omnes Eccleſias cura noſtra diſtenditur, exigente hoc à Nobis Domino, qui Apoſtolicæ Dignitatis Beatiſſimo Apoſtolo Petro Primatum fidei ſuæ remuneratione commiſit, vniuerſalem Eccleſiam in fundamenti ipſius ſoliditate conſtituens*, &c. Tamen & ſuper ipſum Petrum fundatam Eccleſiam Chriſtus Dominus ſignificat, atque ita hunc locum Patres intellexerunt, & Concilia, vt *Eccleſia ſuper Petrum voce Domini fundata ſit.* Alterum quod his verbis promittit Chriſtus, eſt ſumma regendi eccleſiam vniuerſam Poteſtas, quam Claues Regni cœlorum ſignificant. Hinc *Sanct. Leo* Sermone 3. in Anniuerſario die Aſſumptionis ſuæ ait: *De toto Mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur: Vt quamuis in Populo Dei multi ſacerdotes ſint, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit, & Chriſtus. Magnum, & mirabile huic vim conſortium potentiæ ſuæ tribuit diuina dignatio: & ſi quid cum eo commune cæteris voluit eſſe Prin-*

cipibus, nunquam niſi per ipſum dedit quicquid alijs non negauit.∴∴ Et ego dico tibi: *Hoc eſt, Sicut Pater meus tibi manifeſtauit Diuinitatem meam: Ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam.* Quia tu es Petrus; *id eſt, Cùm ego ſim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraque vnum; ego fundamentum præter, quod nemo poteſt aliud ponere: Tamen tu quoque petra es, quia mea virtute ſolidaris, vt quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi* „ *mecum participatione communia.* Et ſuper hanc petram „ ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præ„ ualebunt aduerſus eam. *Super hanc* (inquit) *fortitudinem æternum extruam Templum: & Eccleſiæ meæ cœlo inferenda ſublimitas in huius Fidei firmitate conſurget, Hanc confeſſionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt: Vox enim iſta vox vitæ* „ *eſt.*∴∴ *Propter quod dicitur Beatiſſimo Petro:* Tibi dabo claues Regni cœlorum, &c. *Tranſiuit quidem etiam in alios Apoſtolos Ius Poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ Principes Decreti huius conſtitutio commeauit: Sed non fruſtra vni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ideò hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergo Petri priuilegium; vbicumque ex ipſius æquitate fertur iudicium.* Et mox exponens illa Chriſti verba; *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos:* ait, Commune fuiſſe omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indiguiſſe, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: *Et tamen* (inquit) *ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro Fide Petri propriè ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur.*

Nititur etiam Primatus *Sanct. Petri*, & Succeſſorum eius Romanorum Pontificum, illis Chriſti verbis, Ioannis 21. Petrum compellantis, *Paſce agnos meos, paſce oues meas:* id eſt, Prælatos matrum ouium nomine, & ſubditos nomine agnorum ſignificatos: Omnium igitur Paſtor eſt *Petrus*, eiuſque Succeſſor Pontifex Romanus, quia præter agnos, & oues in Eccleſia nihil eſt. Hinc Eccleſiam Romanam *Maximam, & antiquiſſimam* vocat Sanct. Irenæus, *ad quam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam.* Hinc Romanus Epiſcopus *Pontifex Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum*, iam vocabatur *Tertulliani* ætate, vt ex eius Libro *De pudicitia* colligitur. Hinc *Sanct. Cyprianus*, Epiſtolà 55. ad *Sanct. Cornelium* Romanum Pontificem, de *Fortunato*, & *Feliciſſimo*, alijſque Hæreticæ, & Schiſmaticæ factionis hominibus ſcribit: *Pſeudo-Epiſcopo ſibi ab Hæreticis conſtituto, nauigare audent, & ad Petri Cathedram, atque ad Eccleſiam principalem, vnde Vnitas Sacerdotalis exorta eſt, à Schiſmaticis, & profanis litteras ferre, nec cogitare eos eſſe Romanos (quorum Fides Apoſtolo prædicante laudata eſt) ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.* Et Libro *De Vnitate Eccleſiæ*, „ ſcribit: *Loquitur Dominus ad Petrum:* Ego tibi di„ co (*inquit*) quia tu es Petrus, & ſuper iſtam Petram „ ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præ„ ualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues Regni cœlorum, &c. *Et iterum poſt Reſurrectionem ſuam dicit:* Paſce oues meas. *Super illum vnam ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt Reſurrectionem ſuam parem po*„ *teſtatem tribuat, & dicat:* Sicut miſit me Pater, & „ ego mitto vos, Accipite Spiritum-Sanctum. Si cui re„ miſeritis peccata, remittentur illi, &c. *Tamen, vt vnitatem manifeſtaret, vnam Cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem, ſuâ auctoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique, & cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi, & honoris, & poteſtatis, ſed exordium ab vnitate proficiſcitur, & Primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & Cathedra vna monſtretur. Hanc Eccleſiæ vnitatem, qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit?* Pares fuerunt Apoſtoli quoad Apoſtolatus dignitatem, quoad poteſtatem prædicandi euangelium, & fundandi eccleſias per Mundum vniuerſum, non quoad Primatum, & poteſtatem regendi vniuerſalem eccleſiam, non quoad dignitatem Capitis viſibilis, & miniſterialis totius eccleſiæ ſub Chriſto eſſentiali, & præcipuo Capite. Quo etiam ſenſu *Sanct. Hieronymus* Libro 1. *Aduerſus Iouinianum*, Cap. 14. *At dicis, Super Petrum fundatur Eccleſia, licet id ipſum alio in loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, & cuncti claues Regni cælorum accipiant, & ex æquo ſuper illos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur; tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt Capite conſtituto Schiſmatis tollatur occaſio.* Hinc ipſe *Hieronymus* ad *Damaſum* Papam ſcribebat epiſtola 57. *Quamquam* (inquit) *tui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas. A Sacerdote victimam ſalutis, à Paſtore præſidium ouis flagito. Faceſſat inuidia, Romani culminis recedat ambitio: Cum Succeſſore piſcatoris, & Diſcipulo crucis loquor. Ego nullum primum, niſi Chriſtum ſequens, Beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri, Communione conſocior: Super illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque extra hanc Domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis in Arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuio.*∴∴ *Non noui Vitalem, Meletiam reſpuo, ignoro Paulinum. Quicunque tecum non colligit, ſpargit: Hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.*∴∴ *Quamobrem obteſtor Beatitudinem tuam per Crucifixum, Mundi Salutem, per homouſion Trinitatem, vt mihi Epiſtolis tuis, ſiue tacendarum, ſiue dicendarum hypoſtaſeon detur auctoritas.*

In Romana eccleſia *Apoſtolicæ Cathedræ ſemper viguiſſe principatum*, S. Auguſtinus docet epiſtola 43 aliàs 42. & Romanum epiſcopum *Celſiore faſtigio in ſpecula paſtorali præeminere* aſſerit Libro 1. *Ad Bonifacium* Cap. 1.

Magiſtro concinit Diſcipulus *S. Proſper*, in carmine *De Ingratis*.

> *Sedes Roma Petri, quæ paſtoralis Honoris*
> *Facta Caput Mundo, quicquid non poſſidet armis,*
> *Religione tenet.*

De Romani Pontificis primatu præclarus eſt *S. Bernardi* locus, Libro 2 *De Conſideratione*, Cap. 8. *Age* (inquit) *indagemus adhuc diligentiùs, qui ſis, quam geras videlicet pro tempore perſonam in Eccleſia Dei Quis es? Sacerdos Magnus. Summus Pontifex. Tu princeps Epiſcoporum; tu hæres Apoſtolorum; tu primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, Dignitate Aaron, Auctoritate Moyſes, Iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, Vnctione Chriſtus. Tu es, cui claues traditæ, cui oues creditæ ſunt. Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum paſtores: Sed tu tantò glorioſius, quantò & differentius præ illis nomen hæreditaſti. Habent illi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos: Tibi vniuerſi crediti, vni vnus. Nec modò ouium, ſed & paſtorum omnium tu vnus paſtor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorum, ſic indiſcretè totæ commiſſæ ſunt oues? Si me amas Petre, paſce oues meas. Quas? Illius aut illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certi Regni? Oues meas (inquit.) Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? Nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil*∴∴ *Ergo iuxta Canones tuos, alij in partem ſolicitudinis, Tu in plenitudinem poteſtatis vocatus es. Aliorum poteſtas certis arctatur limitibus: Tua extenditur in ipſos, qui poteſtatem ſuper alios acceperunt. Nonne, ſi cauſa extiterit, tu Epiſcopo cælum claudere; tu ipſum ab Epiſcopatu deponere, etiam & tradere Satanæ potes? Stat ergo inconcuſſum Priuilegium tuum tam in datis clauibus, quàm in ouibus commendatis.*

In Concilijs Generalibus agnitus eſt, & commendatus Romani Pontificis Primatus, quod cùm locupletiſſimis, teſtimonijs olim à nobis probatum ſit, Concilij Florentini Græcam pariter, & Latinam Eccleſiam repræſentantis, ac vtriuſque fidem, & doctrinam in Definitione ſua exprimentis verba hîc adſcribere ſatis erit: *Diffinimus ſanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem, in vniuerſum orbem tenere Primatum: & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, & Doctorem exiſtere, & ipſi in Beato Petro paſcendi, regendi ac gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum*

Diſſert. in Hiſt. [illegible] Eccl. Sec. li. 2.

& in

& in geſtis Generalium Conciliorum, & in Sacris Canonibus continentur.

Ratione Primatûs à Chriſto Domino in tota, quâ latè patet Eccleſia accepti, Romanus Pontifex poteſtatem habet recipiendi, & indicandi Appellationes ex toto Orbe Chriſtiano ad eius Sedem delatas, in cauſis Fidei, dubiæ Diſciplinæ, & Epiſcoporum delectorum. Ius habet Concilia Generalia conuocandi, illis præſidendi per ſe, vel per Legatos; illorum Decreta confirmandi; cogendique non ſolùm vulgus Chriſtianorum, & ſecundi Ordinis Sacerdotes, ſed ipſos gregis arietes, Epiſcopos ipſos, ad obſeruantiam canonum Spiritu Dei conditorum, & totius Mundi reuerentiâ conſecratorum. Controuerſiarum Fidei, etiam extra Concilia Oecumenica, præ cæteris omnibus, & ſupra ſingulos Epiſcopos, Summus Iudex eſt; Legum per vniuerſam Eccleſiam Conditor, & Diſpenſator, & Interpres Canonum. Grauiorum criminum Abſolutionem ſibi reſeruare poteſt toto Orbe Chriſtiano; Plenarias Indulgentias concedere. Hæc Iura Pontificij Primatûs inconcuſſa: Quæ tamen hic omnia nec explicare, nec recenſere aggredimur, ſed maximè reuerentiam, & obedientiam Chriſti Domini in terris Vicario debitam Clericis commendare, iuxta Formulam Profeſſionis Fidei à Pio Quarto præſcriptam, & ab Eccleſia Catholica receptam: *Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum Matrem, & Magiſtram agnoſco; Romanoq; Pontifici Beati Petri Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac iuro.* Hanc obedientiam ſecundùm ſacratiſſimas Eccleſiæ Regulas in Seminarijs edocti, Chriſtianæ Plebi diligẽter inculcent; illãq; Doctoris Angelici certiſſimã, & ad fidem pertinentem ſententiã: SVBESSE ROMANO PONTIFICI EST DE NECESSITATE SALVTIS.

C A P V T III.

DE MINISTRO SACRAMENTI ORDINIS.

ARTICVLVS I.

Vtrum ſacræ Ordinationis Miniſter ſit ſolus Epiſcopus?

PROPOSITIO I.

Miniſter Sacramenti Ordinis eſt ſolus Epiſcopus.

Catholicum iſtud Dogma eſt à Concilio Tridentino Seſſione 23. Cap. 6. & Canone 7. definitum. Poteſtatem enim Eccleſiæ Miniſtros ordinandi Epiſcopum habere, hancque illi non eſſe cum Presbyteris communem, Sacra Synodus declarat. Quod & ex Scriptura Sacra, & ex Traditione compertum eſt. Chriſtus Summus Sacerdos Apoſtolos ſuos in vltima Cœna Sacerdotes ordinauit his verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, vt Concilium Tridentinum declarat Seſſione 22. Canone ſecundo. Apoſtoli ſeptem primos Diaconos à multitudine Fidelium electos, per manuum impoſitionem ordinarunt, *Act.* 6. Paulus, & Barnabas per ſingulas Eccleſias Presbyteros conſtituunt, *Act.* 14. Timotheum manuum ſuarum impoſitione Presbyterum ordinatum teſtatur S. Paulus, 2. *ad Timotheum*, 1. Idem Timotheo, & Tito tamquam Epiſcopis declarat, quibus manus imponere, & quos, vel Epiſcopos, vel Presbyteros ordinare debeant, 1. *ad Timotheum* 3. & 5. & ad *Titum* 1. Nouatianus Schiſmaticus, & Hereſiarcha, cùm Epiſcopa-
„ tum Romanum ambiret, duos deploratæ ſalutis ho-
„ mines ſibi ſocios adiunxit, vt eos in exiguam, ac viliſ-
„ ſimam Italiæ partem mitteret, atque illinc accitos
„ tres Epiſcopos, homines planè rudes, ac ſimplices,
„ fraudulentâ quadam molitione deciperet; conſtantiſ-
„ ſimè affirmans, ipſos quamprimùm Romam proficiſ-
„ ci oportere, vt omnis vndecumque orta diſcordia, ip-
„ ſorum vna cum alijs Epiſcopis interuentu, atque ar-
„ bitrio ſedaretur. Qui cùm adueniſſent, eos ille inclu-
„ ſos horâ decimâ, temulentos, & crapula oppreſſos, ad-
„ umbrata, & inani manuum impoſitione Epiſcopatum
„ ſibi tradere per vim coegit. Ita refert *Sanct. Cornelius* Romanus Pontifex in epiſtola ad *Fabium* Antiochenum Epiſcopum, apud *Euſebium* Libro 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, Cap. 43. Adeò omnibus, etiam Schiſmaticis ipſis, & Hæreticis perſuaſum erat, epiſcopum niſi ab alijs epiſcopis conſecrari non poſſe.

Iſchyram Presbyterum non eſſe, quia fuerat ordinatus à *Colluthe*, qui ſecundi tantùm Ordinis Sacerdos erat, non epiſcopus, declarat Synodus Alexandrina in cauſa *Sanct. Athanaſij* congregata in epiſtola Synodica. *Presbyter* (inquit) *qui finguitur adfuiſſe, eſt ille toties rumoribus iactatus Iſchyras, qui neque ab Eccleſia ordinatus eſt Presbyter; neque cùm à Meletio conſtitutos Presbyteros Alexander in Eccleſiam recipiebat, in eorum numero vmquam habitus fuit, aut ab eo creatus: Quo pacto igitur Presbyter Iſchyras, aut quo tandem Auctore conſtitutus? Numquid ſcilicet à Collutho? Atqui Colluthum in gradu Presbyterij mortuum, omnemque eius manuum impoſitionem reſciſſam, omneſque ab eo conſtitutos in Laicorum ordinem redactos eſſe, & ſub nomine Laicorum ad Synaxim admiſſos, adeò apud omnes conſtat, vt nemo de ea re dubitandum putet.*

Tritum illud *Sanct. Hieronymi* epiſtola 85. *ad Euagrium* data: *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* Sed & *Sanct. Epiphanius* ordinandi poteſtatem Presbyteris cum Epiſcopo non eſſe communem, ex Eccleſiæ ſententia propugnat contra *Aërij* hæreſim.

Fauet, & ratio: Solus enim epiſcopus eſt Chriſtianæ Reipublicæ Præfectus, & Hierarcha, ſiue Sacrorum Princeps: Ad ſolum autem Principem, & Præfectum pertinet Officia publica idoneis Adminiſtris diſtribuere.

PROPOSITIO II.

Secundi Ordinis Sacerdotibus Poteſtas conferendi Tonſuram Clericalem, & Minores Ordines à Summo Pontifice demandari poteſt.

Id enim Chorepiſcopis, quorum plerique non erant epiſcopi, aliquando conceſſum eſt, immò & Subdiaconorum Ordinatio illis permiſſa Concilij Antiocheni canone 10. & Concilij Hiſpalenſis canone 4. Solos Presbyteros, & Diaconos ab eis ordinari prohibuit *Leo III.* Ordines eccleſiaſticos, qui per manus impoſitionem tribuuntur, id eſt, Presbyteratum, & Diaconatum, ipſos conferre vetat Concilium Meldenſe canone 44. Subdiaconorum tamen Ordinationes ipſis prohibitas, Regum noſtrorum Capitularia ſignificant Libro 7. cap 328. & 329. Cardinalibus S. R. E. Presbyteris, & Abbatibus, modò Presbyteri ſint, & epiſcopali benedictione inſigniti, Priuilegium ab eccleſia, & Sede Apoſtolica conceſſum eſt, Tonſuram clericalem, & Minores Ordines conferendi. Cardinalium Priuilegium nititur conſuetudine à Summo Pontifice approbata. Priuilegium verò Abbatum in Iure expreſſum eſt, ſcilicet Septimæ Synodi Generalis Canone 14. & Cap. *Requiſiuit*, quod eſt *Alexandri III.* extra, *De Ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit*. Et Cap. *Cùm contingat*, quod eſt *Innocentij III.* Extra, *De ætate, & qualitatibus Ordinandorum*. Id confirmauit Tridentina Synodus: Inhibuit dumtaxat *Ne cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram vel Minores Ordines conferant.* (Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 10.) Quamobrem, ſi quos ſibi non ſubditos, ſi quos non Regulares ad Tonſuram, ac Minores Ordines promouere tentauerint, irrita erit promotio, & Ordinatio, nulliuſque efficaciæ; quippè cum eorum Priuilegium, quo ſolo Poteſtas illorum completur, ad illas perſonas nullatenus extendatur.

Hanc Minores Ordines, non autem Maiores conſerendi prouinciam ſimplici Sacerdoti à Summo Pontifice demandari poſſe, non autem ei, qui Sacerdotio initiatus non ſit, docet *Sanct. Thomas* in 4 *Sententiarum*, Diſt. 25. Quæſtio. 1. Articulo 1. ad tertium. *Papa* (inquit) *qui habet plenitudinem Poteſtatis Pontificalis poteſt committere non Epiſcopo ea, quæ ad Dignitatem Epiſcopalem pertinent, dummodo illa non habeant immediatam relationem ad verum Corpus Chriſti: Et ideò ex eius commiſſione aliquis Sacerdos ſimplex poteſt conferre Minores Ordines, & confirmare: Non autem aliquis non Sacerdos: Nec iterum Sacerdos Maiores Ordines, qui habent immediatam relationem ad Corpus Chriſti, ſupra quod conſecrandum Papa non habet maiorem Poteſtatem, quàm ſimplex Sacerdos.*

Et in Reſponſione ad quintum: *Quia* (inquit) *Sacerdos non habet completam Poteſtatem in Hierarchicis Officiis ſicut Epiſcopus, ideò non ſequitur, quòd poſſit Diaconos efficere, quamuis ille Ordo ſit ſibi propinquus.*

In contrarium obijci ſolet Priuilegium Ciſtercienſibus Abbatibus ab *Innocentio VIII.* Pontifice Maximo datum, vt Subdiaconatûs, & Diaconatûs Ordines conferre Monachis ſuis poſſent, ne extra clauſtrum diſcurrere cogerentur; vt in Compilatione Priuilegiorum, Priuilegio 118. videre eſt: Quod *Nauarrus* Libro 5. *Conſiliorum*, cùm de Priuilegijs agit, Conſilio 14. *Exorbitans Priuilegium* vocat, & reijcere non veretur tamquam non legitimum. Illud etiam in dubium reuocat *Siluius* in 3. Partem *Sanct. Thomæ*, Quæſtione 28. Articulo 1. Licet illud ſe legiſſe *Vaſquezius* Diſput. 243. in 3. Partem *Sanct. Thomæ* teſtetur, & in Collegio Complutenſi aſſeruari, & verba Priuilegij exſcribat, quod anno 1339. datum eſt. *Victoria* in Summa Numer. 235. Pontificium Diploma ſe vidiſſe ait, quo Ciſtercienſibus Abbatibus facultas data ſit conferendi Subdiaconatum; additque aliquos idem aſſerere de Diaconatu. *Benſonius* Libro 2. *De Anno Iubilæi*, Cap. 23 vbi Diplomatis iſtius meminit, aſſerit *Innocentij VIII.* Priuilegium in eo ſolùm poſitum eſſe, vt Ciſtercienſes Abbates Literas Dimiſſorias Monachis ſuis dare poſſent, quibus cuilibet Catholico Antiſtiti ritè promoto poteſtas fieret Monachos Ciſtercienſes ordinandi, non habita Diœceſum, & Prouinciarum ratione: Et ita non ſolùm Romæ declaratum fuiſſe à Sacra Congregatione Concilij Tridentini Interprete anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundò, verùm etiam explicatum fuiſſe à *Clemente VIII.* in Bullâ Ciſtercienſibus datâ. Denique (inquit *Hallerius* Sectione 5 *De Miniſtro Sacræ Ordinationis*, § 2. Num. 21.) Nec Ciſtercienſes noſtrâ, aut Patrum noſtrorum memoriâ, eo Priuilegio vſi dicuntur: Quòd ſi hoc Priuilegium à Sancta Sede obtinuiſſent, nuſquam ab eius vſu tamdiu ſe continuiſſent, præſertim in Gallia. Quare (inquit) concludimus totum iſtud Priuilegium, ſaltem quoad Diaconatum, incertæ eſſe auctoritatis, probabilius eſſe, quòd fictum, ac ſuppoſitum cenſendum ſit. Si tamen (inquit *Syluius*) conſtaret de iſtius Priuilegij veritate, hanc ordinandorum Subdiaconorum, & Diaconorum Poteſtatem ſimplici Presbytero à Summo Pontifice demandari poſſe non negaremus.

Vt vt eſt, Sacerdotes ordinare non poteſt ſimplex Sacerdos, quolibet munitus Priuilegio. Sentiunt quidem veteres nonnulli Canonici Iuris Interpretes, & Scholaſtici etiam aliqui, quorum loca *Ioannes Morinus* indicat, & exſcribit Libro *De Sacris Ordinationibus* P. 3. Exercitatione 4. Cap. 3 ſimplicem Presbyterum delegari poſſe à Summo Pontifice ad Presbyteri Ordinationem, atque in ea etiam fuiſſe ſententia *Innocentium IV.* in Cap. *Quanto*, Extra, *De Conſuetudine*, oſtendit. Verùm eam ſententiam, vt à Traditione alienam reijcimus: Eam enim Ordinationem ad Epiſcopum pertinere, *Sanctarum Litterarum Auctoritate, certiſſimâ Traditione, omnium Patrum teſtimonio, Conciliorum Decretis, Sanctæ Eccleſiæ vſu, & conſuetudine facilè erit comprobare* (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus) In eiuſmodi certè Quæſtionibus nihil pronuntiandum vltra ea, quæ à Patribus tradita ſunt, & quæ docet Eccleſia. *Mentis noſtræ partus* (inquit *Sanct. Baſilius* Epiſtola 60.) *non audemus tradere, ne verba pietatis cenſeantur humana; ſed quæ à ſanctis Patribus edocti ſumus, eo nos interrogantibus annuntiamus.* Et, (vt ait *Sanct. Auguſtinus* Libro 7. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, cap. 53.) *Nobis tamen tutum eſt in ea non progredi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in Catholico Regionali Concilio cœpta, nullo Plenario terminata ſunt: Id autem fiducia ſecuræ vocis aſſerere, quod in gubernatione Domini noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti, vniuerſalis Eccleſiæ conſenſione roboratum eſt.*

ARTICVLVS II.

A quo Epiſcopo quiſque ordinari debeat?

1 Vnumquemque à proprio Epiſcopo ordinari Leges Eccleſiæ iubent, aut certè ab alio cum eius licentiâ, & literis dimiſſorijs. Ita ſanxit Sacra Synodus Tridentina Seſſione 23. *De Reformatione*, cap 8. *Vnuſquiſque* (inquit) *à proprio Epiſcopo ordinetur. Quòd ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiam cuiuſvis generalis, aut ſpecialis Reſcripti, vel Priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur: Niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur: Si ſecus fiat, Ordinans à collatione Ordinum per annum, & Ordinatus à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

2 Triplex autem Epiſcopus proprius iure nouo diſtinguitur, cap. *Cùm nullus*, quod eſt *Bonifacij VIII.* Tit. *De Tempore Ordinationum*, in Sexto: Scilicet *Epiſcopus originis, domicilij, & Beneficij*: Et ab eorum quolibet Ordines licitè ſuſcipi poſſe declarat. *Cùm nullus* (inquit) *Clericum Parœciæ alienæ, præter Superioris ipſius licentiam, debeat ordinare, Superior intelligitur, in hoc caſu Epiſcopus de cuius Diœceſi eſt is, qui ad Ordines promoueri deſiderat, oriundus: Siue in cuius Diœceſi Beneficium obtinet Eccleſiaſticum: Seu habet, licet alibi natus fuerit, domicilium in eadem.*

3 Quamuis autem iure veteri Epiſcopus loci, in quo Baptiſmo regeneratus quis fuerat, cenſeretur Epiſcopus originis, à quo poterat ordinari, vt colligitur ex Concilij Illiberitani canone 24. & ex Concilij Carthaginenſis 3. canone 44. Secundùm hodiernam tamen diſciplinam Epiſcopus originis intelligitur Epiſcopus loci, in quo quis natus eſt. Id enim ſignificant verba canonis, *De cuius Diœceſi eſt is, qui ad Ordines promoueri deſiderat, oriundus.*

4 Quamuis rurſus ſecundùm ius commune, quod nunc etiam in Italia viget, in Ordinationibus ratio paternæ originis haberi poſſit, ita vt qui Mediolani natus eſt ex patre Genuenſi, poſſit pro arbitrio ad Ordines ſuſcipiendos eligere, vel Mediolanenſem, vel Genuenſem Epiſcopum, vt *Zerola*, in Praxi Epiſcopali P 2. verbo *Dimiſſoriæ*, alijque docent; idque fundamentum habeat in 50. *Aſſumptio*, ff. *Ad Municipalem*, §: *Filius*, & 2. *Filios*, C. *De Municipibus*: In Gallijs tamen paternæ originis, quoad Ordines ſuſcipiendos nulla ſolet haberi ratio, & conſuetudo ita Legem interpretata eſt, vt vnuſquiſque non alium agnoſcat originis Epiſcopum, præter Epiſcopum loci, in quo natus eſt.

5 Duo caſus excipiuntur, primus eſt, ſi quis Reipublicæ cauſa abſens, & ad aliquam regionem miſſus pro quodam certo tempore, annali verbi gratia, biennali, triennali, vel non ita diuturno, vt domicilio conſtituendo ſufficiat, liberos interim aliquos ſuſcipiat; In hoc enim caſu liberi iſti à paterna origine potius cenſendi erunt, quàm à propria, ſiue Leges ciuiles, ſiue conſuetudinem, ſiue loquendi vſum reſpicias. Quamobrem liberi ab Oratoribus Principum, alijſve Reipublicæ cauſa a Rege miſſis, in remotioribus regionibus ſuſcepti, ex paterna ciuitate cenſentur, & paternæ ciuitatis Epiſcopus cenſetur Epiſcopus originis, à quo poſſunt ordinari.

Alter caſus eſt, ſi quis fortuitò in aliquo loco natus eſt, in eo ſcilicet quem mater pertranſibat, aut quò animo minimè commorandi perrexerat. Nam qui ita ex aliquo loco eſt, non efficitur ciuis huius loci, in quo natus eſt, vt colligitur ex 50. *Filios* ſuperiùs laudata, cuius hæc ſunt verba: *Filios apud originem Patris, non in materna ciuitate, etſi ibi nati ſint, ad honores, ſeu munera poſſe compelli, explorati Iuris eſt.*

6 Epiſcopus domicilij eſt epiſcopus loci, in quo quis ita habitat, vt perpetuò manendi in eo, nec vſquam in locum originis ſuę redeundi intentionem habeat, fortunaſque ſuas in eo collocet, vt colligitur ex 50. *Ciues*, C. *De Incolis*; cuius hęc ſunt verba: *In eodem loco ſingulos ha-*

bere

bere domicilium non ambigi, vbi quis larem, rerum ac fortunarum ſuarum ſummam conſtituit: Vnde rurſus non ſit diſceſſurus, ſi nihil auocet; vnde cùm profectus eſt, peregrinari videtur; Quòd ſi redit, peregrinari iam deſtitit. Et 50. *Nec ipſi*, C ſub eodem Titulo: *Nec ipſi, qui ſtudiorum causâ aliquo loco commorantur, domicilium ibi habere creduntur, niſi decem annis tranſactis eo loco ſedes ſibi conſtituerint, ſecundùm Epiſtolam D. Hadriani, nec pater, qui propter filium ſtudentem frequentiùs ad eum commeat.* Nemo ergo, qui a breui tempore locum aliquem incolit, credi debet in eo domicilium fixiſſe, niſi rationes, ſeu coniecturæ probabiles id ſuadeant: Sicut enim in fugientibus onera *Domicilium re, & facta transfertur, non nudâ conteſtatione*, vt habetur 50. *Domicilium*, ff. *Ad Municipalem*: Ita in appetentibus honores nuda conteſtatione contenti eſſe non debemus. De exteris facilè quiſque ſuſpicari poteſt, eos, ſi in alieno loco poſtulent ordinari, patriam fugere, in qua nati ſunt, vt faciliùs Ordinatoribus imponant, ſuaque crimina, & impedimenta canonica, quibus fortè ſunt irretiti, occultent, quemadmodum monuit *Clemens IV.* Cap *Sæpè contingit*, Tit. *De Temporibus Ordinationum*, in Sexto. Cauendum eſt, ne quis aliquo figmento, & prætenſo in fraudem domicilio, ab alienæ Diœceſis Epiſcopo ordinetur. Quod pœnâ etiam in Ordinatos conſtitutâ puniendum cenſuit *Gregorius X.* in Concilio Generali Lugdunenſi, cuius Decretum refertur Cap. *Eos qui*, Tit. *De Temporibus Ordinationum*, in Sexto. Adhibendæ ſunt igitur ab Epiſcopo aliquæ coniecturæ, antequam alienæ Diœceſeos hominem, qui breui tempore in ſua Diœceſi fuerit commoratus, ad Ordines promoueat. Coniectura autem in impuberibus optima eſt, ſi paternum domicilium incolant, immò etiam ſi maternum, quando pater mortuus eſt, vel incertus: Pro puberibus autem, ſi Nuptias, aliquando in eo loco contraxerint, ſi ſummam rerum ſuarum in eum locum tranſtulerint: Si Officium, quod reſidentiam exigat in eo loco obtinuerint; non ſi domum, vel prædium emerint: Denique ſi per decem annos ibi commorati fuerint. Ex diuturna enim continuâque manſione, qualis eſt decennalis, voluntas perpetuò commorandi alicubi colligitur, niſi contrarium aliundè conijciatur, vt in Scholaſticis, & Caſtellanis, qui plures annos alicubi morari ſolent cum animo remeandi in locum originis. *Decennale domicilium*, vt quis ab Epiſcopo domicilij poſſit ordinari, poſtulant Concilium Mediolanenſe 4. anno 1576. & Aquenſe anno 1585. Cæterùm, quia domicilij probatio non ita facilis eſt, quia fieri poteſt, vt quis diu in aliena Diœceſi maneat cum animo reuertendi in propriam, Gallicani Epiſcopi ab Ordinatione Clericorum, qui alibi nati ſunt, ſibi temperare ſolent, eoſque ad Epiſcopum originis remittere. Et certè Ius originis iuri domicilij multum præponderat: Illud enim naturale, iſtud ciuile eſt: Illud neceſſarium, iſtud voluntarium: Illud immutabile, iſtud variabile.

Ab Epiſcopo, cuius in Diœceſi Beneficium obtinet, aliquis ordinari poteſt ſecundum Bonifaciani tenorem Decreti, ſiue Beneficium ſimplex ſit, ſiue Reſidentiam poſtulet; ſiue in Titulum (vt vocant) ſiue in Commendam poſſideatur; ſiue opimum ſit, ſiue tenue; ſiue vnum, ſiue plura in diuerſis Diœceſibus habeantur Beneficia, modo poſſeſſionem illorum adierit Ordinandus. Epiſcopo enim competit auctoritas in Clericum ratione Beneficij cuiuſcumque, quod in ſua Diœceſi obtinet: Sicut olim, cùm nullus Clericus fiebat, niſi certæ adſcriberetur Eccleſiæ, nemo abſolutè ordinabatur, ius ordinandi Clericum illi ſoli conueniebat Epiſcopo, in cuius Diœceſi erat Eccleſia, cui addictus.

Verùm quia fieri poteſt, vt Beneficium, aliquod in fraudem ſuſcipiatur, quo proprij Epiſcopi, ex cuius Diœceſi quis oriundus eſt, & in qua domicilium habet, examini ſe ſubducat: Et quia vita, & mores Clerici Ordinandi non ita accuratè diſcuti poſſunt ab Epiſcopo in cuius Diœceſi ſimplex Beneficium poſſidet abſque manſione, ac ab Epiſcopo originis, & domicilij: Ideò ad fraudem auertendam, & huiuſmodi periculum cauendum, rarò in Gallia ab Epiſcopo Beneficij, præſertim ſimplicis, Ordinatio recipitur, rarò hoc Iure Epiſcopi noſtrates vtuntur. Eccleſiaſticæ Diſciplinæ conſeruationi conducibilis certè eſt conſuetudo iſta, quæ ad vnum Epiſcopum originis Clericos adſtringit, nec licentiam à varijs Epiſcopis Ordines recipiendi paſſim indulget; quæ licentia, & confuſionem inducere, & Clericorum inobedientiam augere, & imperitiam, atque diſſolutionem aliquando fouere poſſet. His expenſis, Generalia Cleri Gallicani Comitia anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo quinto congregata Gallicanos Præſules hortata ſunt, vt Diœceſanos dumtaxat ſuos, ſiue ex ſuis Diœceſibus oriundos ordinarent. Quin & Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum 15. Februarij anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto, cenſuit ſatius eſſe Clericum quemdam ab Epiſcopo Tiraſonenſi, in cuius Diœceſi ortus erat, ad Ordines promoueri. Cæterùm poſſe etiam Epiſcopum Valuenſem, in cuius Cathedrali Canonicatum obtinebat, eundem ordinare: Verumtamen inſtructionem de vita, moribus, natalibus, cæteriſque qualitatibus Ordinandi ab Epiſcopo Tiraſonenſi ſumere ipſum Valuenſem Epiſcopum debere; præter quàm quoad doctrinam, circa quam ab eodem Epiſcopo Ordinante diligenter examinandus eſt.

ARTICVLVS III.

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

Circa Epiſcopum à quo quiſque debet ordinari.

REGVLA I.

Epiſcopus qui Beneficium alicui contulerit, vt eum abſque proprij Epiſcopi licentiâ ad Ordines promoueat, aut quolibet figmento quæſito, aut affectatâ ignorantiâ, alienæ Diœceſis hominem ordinauerit, incurrit in pœnas Canonum.

ITa declarauit *Gregorius X.* in Concilio Generali Lugdunenſi, & refertur Cap. *Eos qui*, Tit. *De Temporibus Ordinationum*, in Sexto. *Eos* (inquit) *qui Clericos Parochiæ alienæ, abſque Superioris Ordinandorum licentiâ ſcienter, ſeu affectatâ ignorantiâ, vel quocumque alio figmento quæſito præſumpſerint ordinare, per annum à collatione Ordinum decernimus eſſe ſuſpenſos. His, quæ Iura ſtatuunt contra taliter Ordinatos in ſuo robore duraturis.* Tritum illud Iuris: *Fraus & dolus alicui patrocinari non debent.* Si ergo Beneficium alicui conferatur in fraudem, vt ex aliena Diœceſi extrahatur, & Epiſcopi proprij, ex cuius Diœceſi oriundus eſt, examini atque Ordinationi ſubducatur, fraus huiuſmodi ipſi non prodeſt, vt declarauit ſacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum ad Epiſcopi Cadurcenſis conſultationem reſpondens die ſeptima Octobris anno milleſimo ſexcenteſimo-ſexageſimo-ſecundo. *Congregatio* (inquit) *Concilij ſæpius declarauit: Tametſi quis poſſit ordinari ab Epiſcopo loci Beneficij: ſi tamen adeptus ſit Beneficium in fraudem, eſſe malè promotum; ac ſi in ſuſceptis Ordinibus miniſtrauerit, Irregularitatem contrahere. Cæterùm an ipſa fraus interceſſerit, ex legitimis coniecturis ad præſcriptum Iuris eſſe dignoſcendum.* Cùm etiam Cardinalis *Aquauiua* Neapolitanus Archiepiſcopus Congregationi expoſuiſſet quoſdam Clericos prima Tonſura, vel Minoribus Ordinibus Neapoli initiatos, deinde ad ſubterfugiendum examen, & probationem Patrimonij ſufficientis, prout Conſtitutiones Synodales Neapolitanæ requirunt, adire aliquem ex vicinis Epiſcopis, à quo prouideri ſibi de aliquo, vel tenuiſſimo Beneficio curabant, cuius ratione, tanquam illi Epiſcopo ſubditi, ab eo ad Subdiaconatûs, Diaconatûs, & Presbyteratûs Ordines promouebantur, ac mox Neapolim reuerſi, Ordines per ſupra dictam fraudem ſuſceptos in illa Diœceſi exercebant: Sacra Congregatio cenſuit: *Nec item hos ad effectum Ordinationis Beneficium adipiſcentes, debere ordinari ab Epiſcopo conferente Beneficium, Ordinatoſque in Suſpenſionem incidiſſe, & Epiſcopum à collatione Ordinum per annum etiam ſuſpenſum eſſe.* Id confirmat *Pagnanus* in 2. P. Libri 5. Decretalium, pag. 135. *Clericus primæ Tonſuræ* (inquit) *qui Beneficium obtinet in aliena Diœceſi, etſi promoueri poſſit ad Minores Ordines ab Epiſcopo Beneficij, quantumuis tenuiſſimi, ad præſcriptum Capitis* Cùm nullus, *Tit.* De Temporibus Ordinationum, in Sexto, *tamen ſi illud Beneficium ſibi in fraudem conferri curauerit, vt elu-*

dat examen, ac iudicium ſui Ordinarij; cenſetur malè promotus, & remanet ſuſpenſus ab executione Ordinum, tamquam ordinatus à non ſuo Epiſcopo, iuxta Caput 8. Seſſionis 23. vt Sacra Congregatio declarauit.

REGVLA II.

Epiſcopus Ordines alicui conferre non poteſt ratione tenuiſſimi Beneficij, quod in eius Diœceſi obtinet, ſi ex aliena Diœceſi ſit oriundus, in taque domicilium habeat.

IN eo enim ſenſu præſumptio fraudis eſt, putà ſi Beneficium quatuor dumtaxat ducatos annuatim reddat, vel ad ſummum ſeptem ducatos, vt cenſent Zerola in Praxi Epiſcopali, P.1. verbo *Beneficia*, §.3. *Soto* Libro 2. *De Iuſtitia, & Iure*, Quæſt. 3. *Barboſa* P.2. *De Officio, & Poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 4. Num. 45.

REGVLA III.

Epiſcopus alienæ Diœceſis hominem in familiam ſuam adſcriptum, & tres annos continuos apud ſe commoratum ordinare poteſt, ea lege, vt Beneficium ſtatim ipſi conferat abſque fraude.

ITa ſtatuit Concilium Tridentinum, Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 9. *Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & Beneficium quacumque fraude ceſſante, ſtatim reipſa illi conferat: Conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, in contrarium non obſtante.*

REGVLA IV.

Titulares Epiſcopi non gaudent priuilegio familiares ſuos ordinandi.

HAnc enim poteſtatem ad Ordinarium Epiſcopum reſtrinxit Tridentina Synodus Seſſione 14. *De Reformatione*, Cap. 2. *Nemo* (inquit) *Epiſcoporum, qui Titulares vocantur, etiamſi in loco nullius Diœceſis; etiam exempto, aut aliquo Monaſterio cuiuſuis Ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cuiuſvis Priuilegij, ſibi de promouendo quoſcumque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ commenſalitatis ſuæ, abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut literis dimiſſorijs ad aliquos Sacros, aut Minores Ordines, vel ad primam Tonſuram promouere, ſeu ordinare valeat. Contra faciens ab exercitio Pontificalium per annum: Taliter verò ordinatus ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo iure ſint ſuſpenſi.*

REGVLA V.

Regulares à proprio Epiſcopo debent ordinari, non minùs quàm ceteri Clerici. Proprius autem eorum Epiſcopus eſt Diœceſanus Monaſterij, in quo ipſi permanenter degunt.

HÆc Regula colligitur ex Canone 15. Concilij Carthaginenſis Quinti, & refertur Diſt. 58. Canone *Si quis*, cuius hæc ſunt verba: *Si quis de alterius Monaſterio repertum, vel ad Clericatum promouere voluerit, vel in ſuo Monaſterio Maiorem Monaſterij conſtituere, Epiſcopus, qui hoc fecerit, à ceterorum Communione ſeiunctus, ſuæ tantum plebis Communione contentus ſit, & ille neque Clericus, neque Præpoſitus perſeueret.*

Idem colligitur ex Concilio Arelatenſi 3. in cauſa Lirinenſis Monaſterij, in quo contendente pro Iuriſdictione Epiſcopali *Theodoro* Antipolitano Epiſcopo, pro libertate verò Monachis Lirinenſibus, conuocati Prouinciæ Arelatenſis Epiſcopi à *Rauennio* Arelatenſi Metropolitano quædam capita ab vtriſque obſeruanda condiderunt: Tum verò ſanxerunt, *Vt Clerici, atque Altaris Miniſtri à nullo, niſi ab ipſo* Epiſcopo Diœceſano, *vel cui ipſe iniunxerit, ordinentur*: Id ſcilicet Epiſcopali honori in Monaſterijs quantumuis exemptis reſeruandum cenſentes, vt à nullo quàm à Diœceſano Monachi ordinari poſſent.

Id confirmatur ex Diplomate Pontificio *Leonis X* quod incipit *Dum intra Mentis arcana*, quod in Concilio Lateranenſi 5 Seſſione 11. promulgatum eſt, quo ſtatuitur, *Vt nullatenus in Regularium Eccleſijs, ſeu Domibus, aut alijs eorum locis, ab alio quàm à Diœceſano Epiſcopo, vel eius Vicario ſuper hoc cum debita reuerentia requiſito, & abſque rationabili cauſa contradicente, vel in ea Diœceſi abſente, ad dictos Ordines promoueri debeant.*

Id à Sacra Synodo Tridentina confirmatum, & Priuilegia, ſi quæ forent in contrarium, abrogata ſunt Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 8. *Vnuſquiſque* (inquit) *à proprio Epiſcopo ordinetur: Quòd ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſvis generalis, aut ſpecialis Reſcripti, vel Priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur.* Ex Cap. 10. *Abbatibus, ac alijs quibuſcumque, quantumuis Exemptis, non liceat in poſterum, intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel Exempti eſſe dicantur, cuiquam qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram vel Minores Ordines conferre: Nec ipſi Abbates, & alij Exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Eccleſiarum Cathedralium, literas dimiſſorias aliquibus Clericis Secularibus, vt ab alijs ordinentur concedere: Sed horum omnium Ordinatio, ſeruatis omnibus, quæ in huius Sanctæ Synodi Decretis continentur, ad Epiſcopos, intra quorum Diœceſis fines exiſtunt, pertineat, non obſtantibus quibuſvis priuilegijs, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus.* Ex his duobus Decretis manifeſtum eſt, Concilium Tridentinum integram ordinandi cùm Sæculares, tum Regulares poteſtatem penes Diœceſanos Epiſcopos eſſe voluiſſe.

Iſtud Tridentini Concilij Decretum in Italia, Gallia, Hiſpania receptum eſt. Nucerina Synodus à *Simone Lunadoro* Senenſi Epiſcopo habita anno milleſimo ſexcenteſimo-octauo, Tit. *In quibus Viri, & loca Regularia Epiſcopali ſubiaceant Iuriſdictioni*, ita de ea re ſtatuit: *Regulares, licet à ſuis Superioribus examinati, & dimiſſi, nihilominus ſine diligenti Epiſcopi examine ordinandi non ſunt, nec ab alio quàm ab Epiſcopo loci, vbi ſuorum Superiorum Mandato degunt, ſi is Sacras Ordinationes habuerit, promouendi erunt.*

Conſtitutiones Arretinæ, in Diœceſana *Petri Vſimbardij* Synodo anno mileſimo quingenteſimo nonageſimo-octauo promulgatæ, Tit. *De Sacramento Ordinis*, idem ſtatuunt: *Sciant tam Regulares, quàm ſæculares Clerici, qui ante ætatem legitimam ad ſingulos ſacros Ordines promouebuntur, vt etiam qui, cùm ex Vrbe, vel Diœceſi Arretina oriundi ſunt, abſque legitimis Dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo aliquem ex ipſis ſacris Ordinibus acceperint, ſe à prædictorum Ordinum executione ipſo iure ſuſpenſos eſſe ex Pij II. Pontificis Conſtitutione.*

Synodus Cremonenſis prima ſub *Ceſare Speciano* Epiſcopo celebrata anno milleſimo quingenteſimo-nonageſimo nono, Tit. *De his, quæ pertinent ad ſacramentum Ordinis*, ita decernit: *Apoſtolico Decreto ſanctiſſimi Domini noſtri* (CLEMENTIS VIII.) *ſub die 15. Martij anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi-ſexti edito, quod in fine huius Synodi deſcribitur, inhærendo, mandamus ne quiſpiam cuiuſvis Ordinis Regularis ad vllos Ordines promoueri poſſit extra hanc Diœceſim.*

Synodus Burdigalenſis Prouincialis ſub Cardinali *De Sourdis* celebrata anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo-quarto, Tit. *De ordine*, Cap. 12 *Superioribus* (inquit) *Monaſteriorum, in quibus Religioſi fixam, & firmam commorandi ſedem habent, prohibemus ne Literas Dimiſſorias Religioſis ſuis, vt à quocumque ordinentur, concedant, ſed à ſuo Pontifice, aut ab alio de eius licentia ordinandos eſſe dumtaxat decernimus: Eos verò, qui pro inſtituto ad varia domicilia certis temporum interuallis transferuntur, cum literis Prouincialium ſuorum de voto Religionis emiſſo fidem facientibus, ab Ordinario loci, in quo pro tempore degunt, admitti tantùm præcipimus: Ab alijs numquam, niſi Atteſtatione præhabita, à Pontifice loci, ſeu Vicario Generali obtenta, quâ cur apud ſe nequiuerint ordinari, perhibeatur.*

Generalia Cleri Gallicani Comitia anno milleſimo ſexcenteſimo vigenſimo-quinto celebrata nonniſi à proprijs Epiſcopis quoſvis Clericos tam Regulares, quàm Sæculares ordinari ſanxerunt.

Concilium Toletanum anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo-tertio celebratum, Actione 3. Cap. 47.

eiuſ-

eiuſdem eſt Sententiæ, & Declarationis Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum ea de re editæ meminit, cuius hæc ſunt verba: *De Mandato S. D. N. Clementis diuinâ prouidentiâ Papæ VIII. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium ſuperioribus, vt de cętero obſeruent, & obſeruari faciant ea, quæ in Decreto ſacræ Congregatio Concilii Tridentini continentur, cuius tenor eſt talis:* CONGREGATIO *Concilij cenſuit, ſuperiores Regulares poſ-*

Superiores Regulares Literas Dimiſſorias concedere poſſunt ſubditis ſuis ad Epiſcopum Diœceſanum, non ad alium, niſi Diœceſanus abſuerit, vel Ordinationes non ſit habiturus

ſe ſuo ſubdito item Regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, Literas Dimiſſorias concedere, ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempè illius Monaſterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, is Regularis poſitus fuerit: & ſi Diœceſanus abſuerit, vel non eſſet habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum: Dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam: & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem Dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus, vel abſuturus, vel nullas habiturus Ordinationes eſſet. Verùm cùm à ſuperioribus Regularibus, Epiſcopo Diœceſano abſcute, vel Ordinationes non habente, Literæ Dimiſſoriæ dabuntur, in ijs vtique huiuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe: Quod qui non fecerint, Officij & Dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiuſdem S. D. N. Papæ reſeruatas pęnas incurrent. Datum Romæ die 15. Martij anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo-ſexto.

Denique cùm *Pius V.* Conſtitutione ſua, quæ incipit, *Etſi Mendicantium Ordo*, decreuiſſet huiuſmodi Ordinum Fratres ſacros Ordines à quolibet Antiſtite gratiam, & commiſſionem Apoſtolicæ Sedis habente, Ordinarij loci minimè requiſitâ licentiâ, in locis ſiue domibus ſuis, ſiue alibi recipere poſſe, hanc Conſtitutionem *Gregorius XV.* conſtitutione ſua 15. quæ incipit, *In tanta rerum*, reuocauit, & ad terminos Iuris communis, ac Tridentini Concilij reduxit.

REGVLA VI.

Reſcripta Apoſtolica, vt quis à quocumque Antiſtite promoueri poſſit, nemini ſuffragantur, niſi eius probitas, ac Mores Ordinarij ſui teſtimonio comprobentur.

HAnc Regulam tradit Concilium Tridentinum, Seſſione 23. Cap. 8. *Vnuſquiſque* (inquit) *à proprio Epiſcopo ordinetur. Quòd ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſvis generalis, aut ſpecialis Reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur: Si ſecus fiat, Ordinans à collatione Ordinum per annum, & Ordinatus a ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.* Res ſcilicet plena æquitate, & digna laude viſa eſt Tridentinis Patribus, *Vt de mendacio nemo lucretur, præſertim apud ſanctam, & Summam Sedem;* vt ſcribebat olim ad Innocentium II. *Sanct. Bernardus*. Æquiſſimum viſum eſt fraudibus, & clandeſtinis molitionibus occurrere, quibus Reſcripta iſta ignari, & perditæ vitæ, atque exiſtimationis homines extorquere poſſunt. Nullum autem conuenientius remedium iudicatum eſt, quàm vt Epiſcopi, quorum maximè intereſt Ordinatio, & qui Ordinandos perfectiùs noſſe poſſunt, de eorum vitâ, & moribus priùs teſtimonium perhibeant, quàm ipſis licentia Ordines ab alijs ſuſcipiendi concedatur. Quamobrem idem Concilium ſtatuit, vt ij, quibus prohibitus aditus ad Sacros Ordines ab Ordinario fuerit, nullius vi Reſcripti interdictos Ordines recipere poſſint. Tridentinum autem Decretum his verbis conceptum eſt Seſſionis 14. *De Reformatione*, Cap. 1. *Cùm honeſtius, ac tutius ſit ſubiecto, debitam præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori Miniſterio deſeruire, quàm cum præpoſitorum ſcandalo graduum altiorum appetere dignitatem; ei cui aſcenſus ad ſacros Ordines à ſuo prælato, ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extraiudicialiter fuerit interdictus: Aut qui à ſuis Ordinibus, ſeu Gradibus, vel Dignitatibus Eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus; nulla contra ipſius prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo; aut ad priores Ordines, & Gradus, & Dignitates, ſiue honores reſtitutio ſuffragetur.*

Idem Concilium Seſſione 7. *De Reformatione*, cap. 11. de huiuſmodi Reſcriptis ita ſtatuit: *Facultates de promouendo à quocumque non ſuffragentur, niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam à proprijs Epiſcopis ordinari non poſſint, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, niſi ab Epiſcopo in ſua Diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.*

REGVLA VII.

Nemo ab alieno Epiſcopo ordinari poteſt ſine licentiâ proprij Epiſcopi, ſeu Dimiſſorijs Litteris.

HAnc Regulam à Concilijs Carthaginenſi 1. canone 5. Bracarenſi primo canone 26. Trullano canone 17. Cabilonenſis ſecundo canone 41. Meldenſi canone 15. & Summis Pontificibus *Innocentio I.* Epiſtola 2. *Zacharia* in Synodo Romana, cap. 11. *Clemente IV* cap. 1. *De Temporibus Ordinationum* In Sexto traditam confirmat Concilium Tridentinum Seſſione 14. cap ſecundo *De Reformatione*, dum à Titulari Epiſcopo alterius ſubditum quocumque prætextu ordinari vetat *Abſque ſui proprij prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs.* Expreſſum conſenſum, vel literas dimiſſorias requirit, non abſolutè dimiſſorias literas, quòd aliquando contingat, publicè ac ſolemniter in Eccleſia Epiſcopi proprij, eo præſente, ſed honoris causâ alienum Epiſcopum ad celebrationem Ordinum inuitante, vel propter infirmitatem indigente, aut abſente eo quidem, ſed præſentibus Officialibus eius. ijſque adiuuantibus, examinantibus, & teſtimonium de Ordinatione ferentibus, Ordinationem celebrari. Quo vnico caſu literis dimiſſorijs opus non eſt, vt quis ab alterius ciuitatis Epiſcopo ordinari valeat, ſed expreſſus conſenſus Epiſcopi ſufficit. Idem confirmatur ex Seſſione 7. *De Reformatione*, cap. 10. & Seſſione 23. cap. 10.

REGVLA VIII.

Soli Epiſcopi, non Abbates, neque alij etiam Exempti, aut Collegia, vel Capitula quęcunque, etiam Eccleſiarum Cathedralium, Literas Dimiſſorias Clericis ſęcularibus concedere poſſunt, vt ab alijs Ordines ſuſcipiant.

ITa ſanxit Concilium Tridentinum Seſſione 23. *De Reformatione*, cap. 10. quod Decretum executioni mandari iuſſit Synodus Burdigalenſis anno milleſimo ſexcenteſſimo vigeſimo-quarto, Tit. *De Ordine*, cap. 12. Vicarius etiam Generalis Epiſcopi Dimiſſorias Literas concedere non poteſt, niſi ex ſpeciali Mandato Epiſcopi, vel ipſo Epiſcopo in remotis agente, vt decretum eſt cap. *Cùm nullus*, Tit. *de Temporibus Ordinationum*, in Sexto.

REGVLA IX.

Capitulum Sede vacante nonniſi elapſo anno à die obitûs Epiſcopi numerando, licentiam ordinandi, aut Dimiſſorias Literas concedere poteſt, tam ex Iuris communis diſpoſitione, quàm etiam cuiuſvis priuilegij, aut Conſuetudinis vigore, alicui, qui Beneficij Eccleſiaſtici recepti, ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit.

SAnctio eſt Concilij Tridentini Seſſione 7. cap. 10. *De Reformatione*; Quam ſi capitulum violauerit, Eccleſiaſtico ſubiacet Interdicto: & ſic Ordinati, ſi in Minoribus conſtituti fuerint, nullo Priuilegio clericali, præſertim in criminalibus gaudent: In Maioribus verò, ab executione Ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati ſunt ipſo iure ſuſpenſi. Quam pœna Sacra Synodus Seſſione 23. cap. 10. ad illos, qui eaſdem Literas non à capitulo, ſed ab alijs quibuſvis, in Iuriſdictione Epiſcopi loco capituli, Sede vacante ſuccedentibus, obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem Dimiſſorias contra formam Decreti, ab Officio, & Beneficio per annum ipſo iure ſuſpenſos declarat.

Arctatus porrò quis dicitur occaſione Beneficij recepti, qui aliquod obtinet Beneficium requirens Miniſterium perſonale, ratione cuius de iure, conſuetudine, priuile-

ullegio, ſtatuto Eccleſiæ, vel fundationis tabulis, Ordines intra annum ſuſcipere tenetur: Exempli gratiâ, qui Parochialem Eccleſiam obtinet, arctatus eſt ad Sacerdotium intra annum ſuſcipieodum, & qui obtinet Canonicatum, arctatus eſt ad ſuſcipiendum Ordinem illi annexum: Idemque iudicium eſto de alijs Beneficijs ſeu Capelianijs, requirentibus ex inſtituto Miniſterium perſonale, ſeu Ordinis alicuius functiones.

Arctatus verò dicitur occaſione Beneficij recipiendi, qui ius habet, ſeu vocatus eſt ad aliquod Beneficium vacans, quod requirit certum Ordinem quo ille caret. Vel qui, cùm ſit initiatus Primâ Tonſurâ, præſeotatus eſt ad Beneficium quod Maiorem Ordinem actu requirit. Sed mioimè dici arctatum occaſione Beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult reſignare Beneficium requirens actu Ordinem quo ille caret, poſt alios obſeruat *Barboſa P.2. De Officio & Poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 7. §.11. Nec etiam arctatus cenſetur occaſione Beoeficij recipiendi, qui nondum Clericus eſt, ſed opportuoitate datâ captandi Beneficij, Tonſuram vult ſuſcipere, vt Beneficij capax fiat. Vocatio enim Spiritus-Sancti, noo cupiditas & ambitus Beneficij, hominem ad Statum Clericalem perducere ac promouere debet.

R E G V L A X.

Litera Dimiſſoriæ concedendæ non ſunt niſi ex iuſtâ cauſâ, & prævio illius examine cui conceduntur, nec generatim ad omnes, ſed ſpeciatim ac ſeorſim ad ſingulos Ordines.

CONciliorum Decretis hæc Regula nititur, Imprimis Decreto Concilij Tridentini Seſſione 23. Cap. 3. De Reformatione. *Epiſcopi* (inquit) *per ſemetipſos Ordines conferant. Quòd ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter quàm iam probatos & examinatos, ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant.*

Item Concilij Mediolanenſis 3. Tit. *De ijs quæ pertinet ad Ordinis Sacramentum* ita ſtatuentis: *Infirmâ valetudine, aliaue iuſtâ causâ impeditus Epiſcopus, ſi ſtatas ſacras Ordinationes habere non poteſt, & aliquem propterea Clericum ſuum ad alium Epiſcopum mittere velit, à quo alicui Eccleſiaſtico Ordini adſcribatur; teſtimonialibus literis oi datis hæc adſcribat, & teſtata faciat; vitæ imprimis & morum probitatem; doctrinam quâ idoneus examine habito iudicatus eſt; Eccleſiaſticum Ordinem, quo eſt proximè initiatus; tum præterea natales, aut diſpenſationem, ſi quam ſuper illis obtinuerit: Si verò Maiori Ordini adſcribendus eſt, ætatem item & Titulum, ſufficientemque cenſum Beneficij, vel Penſionis, vel Patrimonij quod ille habet. Quicumque Clericus non huiuſmodi literas attulerit, quibus ea omnia adſcripta teſtatæue ſiant; Ordini, cui adſcribi vult, ne adſcribatur, perinde ac ſi nullas Epiſcopi ſui dimiſſorias Literas impetrarit.*

Concilij Mediolaneoſis quarti, eodem Titulo: *Sæpè*, (inquit) *illud facileque euenit, vt vel hominis mores mutentur, vel quod de illius vitæ minùs antea notum atque exploratum erat, id poſtea aliquo modo pateficat; quo fit, vt quem Epiſcopus, Superiorue aliquando probarit, dignumque exiſtimarit aliquo etiam ſacro Ordine initiari, illum ipſum poſt inueniat indignum, neque idoneum eſſe, cui idem aut maior Ordo conferatur. Quare vt & erroribus, multiplicique fraudi occurratur, & planè ſeruentur Decreta illa Tridentina; vnum quo vetatur ad ſuperioris Ordinis gradum illos aſcendere, qui in inferiori aliquandiu Epiſcopi iudicio verſati non ſint, quique cum ætate, vitæ etiam merito, doctrinaque maiori non proceſſerint; alterum quo cauetur, nemini licere ab alio Epiſcopo primam Tonſuram, aut Ordinem aliquem ſuſcipere, niſi eius probitas & mores Ordinarij ſui teſtimonio primùm commendentur: Epiſcopus aliuſue Superior, prout pro ſua prudentiâ pietateque expedire cenſuerit, imprimis videat, ne cuiquam antequam ſacræ Ordinationis tempus proximè inſtet, literas eiuſmodi teſtimoniales dimiſſoriaſue pro Ordinibus ab alio Epiſcopo ſuſcipiendis, ſine neceſſaria cauſa vmquam concedat.*

Neque item iiſdem literis facultatem det plures Ordines ſuſcipiendi, quàm illos ipſos tantùm, quos vno eodemque tempore ab eo ſuſcipi voluerit, ac per ſacros Canones Conciliaque licuerit.

Præfiniat præterea in illis ipſis certum ſuſcipiendi Ordinis, cui quiſquam adſcribendus eſt, tempus, menſtruum ſcilicet, vel bimeſtre, vel longius, vt pro loci diſtantia, pro aliaue eiuſmodi cauſa opus eſſe viderit. Quo præſtituto tempore tranſacto, eas literas illo nomine à ſe conceſſas, ei impoſterum nihil ſuffragari, nihilque roboris habere, iiſdem literis declaret: Quas etiam Cancellario Epiſcopali, ab illo cui conceſſæ ſunt, reddi decernat.

Nec verò alienæ Diœceſis Clerico ſæculari, neque vlli omninò Regulari, literarum auctoritate, quas dimiſſorias teſtimonialeſue, hic ab Superiore, aut ille ab Ordinario ſuo habet, Epiſcopus Ordinem aliquem vel Minorem vel Maiorem, ac ne primam quidem Tonſuram tempore illarum literarum præterito conferat. Quòd ſi nullum iiſdem literis ſpatium temporis præſcriptum ſit; ac item in ſacra Ordinatione quemquam promoueat, niſi eas recenter aut ſcriptas, aut renouatas confirmataſue is afferat; atque ita recenter quidem, vt non ampliùs duobus tribuſue menſibus ante ſacræ Ordinationis, qua ille proximè initiandus eſt, tempus, datæ confirmatæue ſint; ſi modò aut loci diſtantia, aut eius qui Ordinem ſuſcepturus eſt, diuturna ab ſuo Epiſcopo, Superioreue abſentia, aliaue id generis cauſa, vetuſtiores literas eiaſdem Epiſcopi iudicio admitti probariue non poſtulet. Id ipſum quoque Epiſcopus in teſtimonialibus Morum literis cauebit, quas ſuæ etiam Diœceſis Clerici, alijue quicumque eo de genere afferent.

Literas autem eiuſmodi de Moribus teſtatum facientes, ab alicuæ Diœceſis Clericis, Regularibuſue item, qui ab ſua Diœceſi, Monaſterioue proximè aliquandiu abſuerint, ſibi afferri exhiberiue curet, non ſolùm ab eorum Epiſcopo, Superioreue, ſed ab illo etiam, apud quem proximè manſerint, eiuſue auctoritate ſcriptas atque obſignatas. Quod idem à ſuis Clericis præſtari iubent, qui in aliena Diœceſi aliquo temporis ſpatio proximè fuerint.

Eadem ſtatuit Concilium Aquenſe anno 1585. Tit. *De his quę ad Sacramenti Ordinis Adminiſtrationem pertinent.*

Concilium Narbonenſe Canone 12. *Nullus poſthac qui Diœceſi preſit, literis dimiſſorijs inſerat clauſulam illam, negligentiæ potiùs quàm muneris rectè adminiſtrati teſtem, videlicet, Conſcientiam noſtram exonerantes: Sed per literas ſuas teſtetur eos idoneos, & qui prouehantur dignos: Quibus hanc inſeret clauſulam: QVEM idoneum & dignum reperimus: Aut nulla literis fides habebitur. Neque ad omnes ſimul huiuſmodi literæ dabuntur, ſed ad ſingulos Ordines ſeparatim: Vt qui ad Maiores promoueri voluerit, de aptitudine & dignitate, ſeu idoneitate, & de his quæ ratione ſuſceptorum, ſuſcipiendorumque Ordinum in Eccleſia facienda ſunt, reſpondere valeant: Niſi qui Ordines capeſſunt, in Sacra Pagina, aut altero Iure Gradum adepti ſint: Aut in ingenuis liberalibuſque ſcientijs tanquam emeriti & rude donati fuerint, qui vulgò in Artibus Magiſtri appellantur, quos veriſimillimum eſt idoneos & dignos eſſe.*

Concilium Mexicanum Libro 1. Tit. 4. *Literæ item dimiſſoriæ ad vnum tantùm Ordinem ſuſcipiendum concedantur, vt quam in munere ſuſcepti Ordinis exequendo diligentiam Ordinatus præſtiterit, Epiſcopus intelligat.*

Narbonenſe anni 1609. Cap. 21. *Literæ dimiſſoriæ illis tantùm conferantur, quos prævio examine, & diligenti facta inquiſitione de ipſorum vita & moribus, idoneos & probatæ vitæ repererint. In literis dimiſſorialibus non inſeratur clauſula illa: CONSCIENTIAM noſtram exonerantes, veſtram onerantes: Cùm nullus remitti debeat, quin eius Ordinis ad quem ſumendum remittitur, capax & idoneus fuerit iudicatus.*

In literis dimiſſorijs non detur facultas niſi ad ſolum Ordinem Sacrum ſuſcipiendum intra annum, quo elapſo, dictæ literæ nullius ſint effectus.

E R G V L A XI.

Clericum ad ſe remiſſum cum literis commendatitijs Epiſcopi proprij, ab illoque examinatum, iterum examinare poteſt Epiſcopus ad quem Dimiſſoriæ diriguntur, antequam Ordines illi conferat.

HÆc Regula colligitur ex Concilio Tridentino, Seſſione 7. Cap. 11. *De Reformatione*, vbi habentes literas dimiſſorias, quibus à quocumque Ordines ſuſcipere poſſunt, ab Epiſcopo ordinaturo examinandos innuit: *Facultates* (inquit) *de promouendo à quocumque, non ſuffragentur niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam à proprijs Epiſcopis ordinari non poſſint, in literis exprimendam: Et tunc non ordinentur niſi ab Epiſcopo in*

ſua

ſua Diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti prævio examine. Quamuis enim iſta intelligi poſſint de ijs, qui Reſcripta Pontificia obtinuerunt, vt Ordines à quocumque recipere poſſint; non dubium eſt tamen, quin ad eos etiam poſſint extendi, qui eamdem à ſuo epiſcopo licentiam habent, præſertim cùm id in Italia, & Gallia obſeruetur: Nec periculum ſit vllum, vt quis denuò examinetur: Nam qui dignus eſt, ſemper reperietur dignus; & aliquando accidit, vt in, dignus, ſiue ob feſtinationem interrogantis, ſiue ob incuriam; ſiue felici, quodam euentu, vt quis in eas Quęſtiones rogatus fortuitò inciderit, quas ſolùm nouerit, cùm tamen in reliquis omnibus, vel ferè omnibus ignarus ſit, pro digno habeatur. Deinde minimum incommodum Eccleſiæ creatur ex eius reiectione, qui vtcumque dignus fuerit: Maximum verò in eius receptione, qui omninò indignus ſit. Quamobrem tutius eſt, ſi examinetur Ordinandus, non ſolùm à proprio epiſcopo, qui litteras dimiſſorias concedit, ſed etiam ab eo, ad quem diriguntur, vt Ordines illi conferat.

R E G V L A XII.

Ordines Clericis ſibi ſubditis denegare poteſt Epiſcopus ob crimen, etiam occultum: Maximè ſi Beneficium Eccleſiaſticum non habeant, cui Ordo ſit annexus.

REpugnare videtur prima fronte cap. *Ex tenore*, Extra, *De Temporibus Ordinationum*, quod eſt *Alexandri III.* cuius hæc ſunt verba: *Quoniam peccatum ipſius fore occultum dixiſti, mandamus quatenus Pœnitentiam ei condignam imponas, & ſuadeas, vt parte Pœnitentiæ peracta, Ordine ſuſcepto vtatur: Quo contentus exiſtens, ad ſuperiores amplius non aſcendat. Verumtamen quia peccatum occultum eſt: Si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.*

Sed Regulam noſtram apertè confirmat cap. *Ad aures*, ſub eodem Decretalium Titulo, quod eſt *Lucij III.* Reſcriptum ad Archiepiſcopum Turonenſem: *Ad aures* (inquit) *noſtras peruenit, quòd Religioſi quidam ad Superiores deſiderant Ordines promoueri, ſed Prælati eorum deſiderijs contradicunt. Tuæ igitur Quæſtioni reſpondemus, quòd honeſtius, & tutius eſt ſubiectis, debitam Præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori Miniſterio deſeruire, quàm cum Præpoſitorum ſcandalo graduum appetere dignitatem. Nec eſt in hac parte ſubiectorum deſiderium confouendum: Quoniam eſſe poteſt, quòd Prælati eorum commiſſa ſecreta nouerint, ex quibus conſtat eis, quòd ſalua conſcientia nequeunt ſublimari: Quia non in ſublimitate graduum, ſed in amplitudine charitatis acquiritur Regnum Dei.*

Sanct. Raymundus, Libro 3. Summæ, Tit. *De ætate Ordinandorum, & temporibus Ordinationum*, §. 17. hæc duo Iuris capita, quæ prima fronte pugnantia videntur, dupliciter conciliari poſſe ait; primò, vt caput *Ex tenore*, de Clerico ſæculari; Caput *Ad aures*, de Regulari intelligatur. Rationem diuerſitatis affert, quòd *Regulares ſunt fortiùs adſtricti ſuis Prælatis quàm ſæculares*. Secundam conciliationis viam aperit, vt prior Decretalis intelligatur de Clerico Beneficium eccleſiaſticum habente, cui ſit Ordo annexus; altera de clerico nullum huiuſmodi Beneficium habente. *Si habet Clericus ius petendi Ordinem, fortè ratione Beneficij, cui eſt ordo annexus, non poteſt Epiſcopus eum prohibere, quamuis ſciat illum commiſiſſe peccatum occultum: Et ita poteſt intelligi illa*, Ex tenore. *Si verò non habet ius petendi, non tenetur eum Epiſcopus ordinare: Et ita intelligas illam*, Ad aures.

Idem docet *Barboſa*, P. 2. *De Officio, & poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 4. §. 66. *Illud* (inquit) *notare oportet, Denegare Ordines, aut Dimiſſorias non poſſe Epiſcopum ei, qui obtinet Beneficium, vel eſt in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, vt probat Cap* ex tenore, *& ibi Gloſſa*, De tempore Ordinationum, *niſi deſint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat canonicum impedimentum. Alijs verò non tenetur Ordines conferre Epiſcopus, Cap* Ad aures, *eodem titulo; maximè ſtante diſpoſitione Concilij Tridentini Seſſione 23. De Reformatione Cap. 2. ibi*, Niſi illis, quos epiſcopus iudicauerit aſſumendos: *Quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam. ∴ Ideò ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo Iudicem habebis. ∴ Ac proinde non dabitur Appellatio, &c.*

Fagnanus, In 2. Partem Libri 1. Decretalium, in cap. *Ex tenore*, illud de clerico ſæculari interpretatur, caput verò, *Ad aures*, de Regulari: Eamque Gloſſæ, Innocentij IV Hoſtienſis, & aliorum explicationem à Sacra congregatione Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum probatum teſtatur: Verùm Decretalem *Ex tenore*, hac in parte correctam fuiſſe, ait ex Iure nouiſſimo Concilij Tridentini in cap. 1. Seſſionis 14 vbi, vt epiſcopi liberiùs exequi poſſint ſuum Munus, quod eſt vitia ſubditorum redarguere, ſtatuitur vt ei, cui aſcenſus ad Sacros Ordines à ſuo Prælato ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet extraiudicialiter fuerit interdictus, aut qui à ſuis Ordinibus, ſeu gradibus, vel Dignitatibus eccleſiaſticis ſuſpenſus; nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & Dignitates, ſiue honores reſtitutio ſuffragetur. *Vnde* (inquit Fagnanus) *ex Sententia Sanct. Congregationis Concilij eo Decreto corrigitur diſpoſitio Textus noſtri in ea parte, in qua determinat criminoſum occultum eſſe tantummodo commouendum, ſed non prohibendum aſcendere ad ſuperiores Ordines: Et diſpoſitio Capitis proximi, quod de Regularibus loquitur, extenditur etiam ad Clericos ſęculares; ac pręterea ampliatur in eo, quia Epiſcopus non ſolùm poteſt ob crimen occultum prohibere aſcenſum ad Ordines, ſicut poterant Pręlati in vim dicti Capitis proximi, ſed etiam eos ſuſpendere ab Ordinibus, gradibus, & Dignitatibus iam ſuſceptis, quod nec Epiſcopo, nec Pręlatis Regularibus ante Concilium licebat.* Et illis igitur, qui Beneficia obtinent, quibus annexus eſt Ordo, epiſcopos ob occultum crimen denegare poſſe collationem Ordinum, cenſet *Fagnanus*: Quod ſi Prælati hac auctoritate fortè abutantur, ſubditos ad Sedem Apoſtolicam poſſe confugere, ſecundùm cap. *Ex litteris*, ext. *De in integrum Reſtitutione*. Ideòque *Cùm olim de hoc ipſo dubitatum eſſet quoad Epiſcopos, Sacra Congregatio re ad Gregorium XIII. delata, edidit Deciſionem, quę poſtea perpetuò obtinuit in Dataria, videlicet; Quotieſcumque Ordinarius recuſauerit quemquam ordinare, committendum eſſe Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo, vt ab eodem Ordinario priùs requirat, cur recuſauerit; quo cauſam legitimam non allegante, liceat illi eumdem recuſatum ordinare.*

A R T I C V L V S XIII.

De Ordinationum effectibus.

P R O P O S I T I O V N I C A.

Duplex eſt Sacrarum Ordinationum effectus, ſcilicet Gratia ſanctificans, & Character.

DVplicem hunc effectum ſacris Ordinationibus tribuendum, Catholicæ Fidei dogma eſt, vt declarat ſacra Synodus Tridentina Seſſione 23. canone quarto. *Si quis dixerit, per ſacram Ordinationem non dari Spiritum-Sanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere*, Accipe Spiritum Sanctum: *Aut per eam non imprimi Characterem; vel eum, qui Sacerdos ſemel fuit, Laicum rurſus fieri poſſe, Anathema ſit.*

§. I.

De primo Ordinationis effectu, ſcilicet Gratia.

QVod primum ſpectat, gratiam ſanctificantem, non quidem primam, ſed gratiæ incrementum in Sacris Ordinationibus dari, colligitur ex Apoſtolo 1. ad Timotheum quarto: *Noli*, inquit, *negligere gratiam, quę eſt in te, quę data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterij*. Et 2. ad Timotheum 1. *Admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*. Id eſt, (vt Theodoretus commentatur) *Hortor te, vt excites gratiam Spiritus, quam per meam Ordinationem accepiſti*. Et mox *Gratiam Spiritus* interpretatur, *qua pericula pro pietate non timemus, & Deum cum feruore amamus*. Et ante Theodoretum *Sanct. Ioannes Chryſoſtomus* Homilia 1. *Hoc eſt*, inquit, *gratiam quam accepiſti ad Eccleſię inſtitutionem, & ad omne Religionis*

gionis obſequium: *Quippè hanc vel excitare, vel extinguere, in nobis eſt*: Quod ad gratiam ſanctificantem præcipuè pertinet: Vnde inferiùs *Gratiam charitatis* vocat. Adde quòd *Anaſtaſius II.* Pontifex Maximus ſcribens *ad Anaſtaſium* Imperatorem, *Per iniquum traditam Sacramenti gratiam* firmam permanere declarat, de Ordinatione Sacra ſimul & de Baptiſmo loquens. Et Auctor Lib. *De Dignitate Sacerdotali*, inter Opera *S. Ambroſij*, Cap. 5. *Homo* (inquit) *imponit manum, Deus largitur gratiam.* Hinc *Eugenius IV.* in Decreto: *Effectus* (inquit) *eſt augmentum gratiæ, vt quis ſit idoneus Miniſter.* Et rurſus Concilium Tridentinum Seſſione 23. Cap. 3. *Scripturæ teſtimonio, Apoſtolica Traditione, & Patrum vnanimi conſenſu perſpicuum eſt, per Sacram Ordinationem, quæ verbis & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri.*

Id confirmat *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſt. 1. Articulo 2. Quæſtiuncula 1. *Dei perfecta ſunt opera* (inquit) *& ideò cuicumque datur potentia aliqua diuinitus, dantur ea per quæ executio illius potentiæ poteſt congruè fieri. Sicut autem gratia gratum faciens eſt neceſſaria ad hoc quòd homo dignè recipiat Sacramenta, ita etiam ad hoc quòd homo dignè diſpenſet: Et ideò ſicut in Baptiſmo, per quem fit homo ſuſceptiuus aliorum Sacramentorum, datur gratia gratum faciens; ita in Sacramento Ordinis, per quod homo ordinatur ad aliorũ Sacramentorũ diſpenſationẽ.*

Et in Reſponſione ad tertium: *Ad idoneam* (inquit) *executionem Ordinum non ſufficit bonitas quantacumque, ſed requiritur bonitas excellens, vt ſicut illi qui Ordinem ſuſcipiunt, ſuper plebem conſtituuntur gradu Ordinis, ita & ſuperiores ſint merito ſanctitatis: Et ideò præexigitur gratia, quæ ſufficiebat ad hoc quòd dignè connumerarentur in plebe Chriſti: Sed confertur in ipſa ſuſceptione Ordinis amplius gratiæ donum, per quod ad maiora reddantur idonei.*

§. II.

De altero Ordinationis effectu, ſcilicet Charactere.

QVod alterum effectum attinet, ſcilicet Characterem, hunc in Ordine imprimis fides docet, ſpiritualem ſcilicet poteſtatem, quæ ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum refertur; in Sacerdote quidem plenam & perfectam, vt qui Chriſti Ieſu Domini noſtri Corpus & Sanguinem vnus poteſt conficere; in alijs verò inferiorum Ordinum Miniſtris maiorem minoremue, quò quiſque Miniſterio ſuò magis minuſue ad Altaris Sacramenta accedit. Hæc autem poteſtas character ſpiritualis dicitur; quòd qui Sacris initiati ſunt, interiori quadam notâ animæ impreſſa ab alijs Fidelibus diſcernantur, ac diuino cultui mancipentur. Quæ poteſtas ac nota cùm perpetua ſit, ſemperque maneat, Ordinationem iterare non licet, quamuis ab Hæreticis, Schiſmaticis, Excommunicatis, exauctoratis ſiue degradatis Epiſcopis collatam, vt probat perpetuus Eccleſiæ conſenſus. Hinc *S. Auguſtinus* Lib. 3. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 1. ait: *Sacramentum Baptiſmi eſt, quod habet qui baptizatur: Et Sacramentum dandi Baptiſmi eſt, quod habet qui ordinatur. Sicut autem baptizatus, ſi ab vnitate receſſerit, Sacramentum Baptiſmi non amittit; ſic etiam Ordinatus, ſi ab vnitate receſſerit, Sacramentum dandi Baptiſmi non amittit. Nulli enim Sacramento iniuria facienda eſt: Si diſcedit à malis, vtrumque diſcedit, ſi permanet in malis, vtrumque permanet. Sicut ergo acceptatur Baptiſmus, quem non potuit amittere qui ab vnitate diſceſſerat; ſic acceptandus eſt Baptiſmus quem dedit ille, qui Sacramentum dandi, cùm diſcederet, non amiſerat. Nam ſicut redeuntes, qui priùs quàm recederent baptizati ſunt, non rebaptizantur: Ita redeuntes, qui priùs quàm recederent ordinati ſunt, non vtique rurſus ordinantur; ſed aut administrant quod adminiſtrabant, ſi hoc Eccleſiæ vtilitas poſtulat; aut ſi non adminiſtrant, Sacramentum Ordinationis ſuæ tamen gerunt; & ideò eis manus inter Laicos non imponitur.*

Idem confirmat Lib 3. *Contra Epiſtolam Parmeniani*, Cap. 13. *Nulla* (inquit) *oſtenditur cauſa, cur ille qui ipſum Baptiſmum amittere non poteſt, ius dandi poteſt amittere. Vtrumque enim Sacramentum eſt; & quadam conſecratione vtrumque homini datur; illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur: Ideòque in Catholica vtrumque non licet iterari.*

Quamuis igitur propter immania quædam ſcelera Miniſtris Altaris & Eccleſiæ auferri poſſint honor, dignitas, & locus Ordini conueniens; vt non alio loco deinceps habeantur quàm Laici (quod fit exauctoratione ſiue degradatione) ipſa tamen conſecratio, & quæ conſecratione collata eſt Poteſtas Ordinis, amitti non poteſt. Cùm itaque Ordinationes ab Hæreticis, Schiſmaticis, Simoniacis, Excommunicatis factas, iuxta formam Eccleſiæ, Pontifices & Concilia irritas pronuntiant, intelligendum eſt eas eſſe irritas, non quoad ſubſtantiam Ordinis, quaſi ſint inualidæ, ac proinde iterari debeant; ſed quoad Ordinis executionem, quia ſic Ordinatis non licet Ordinis ſui functiones exercere. Tametſi verò dicuntur nihil recipere, quia nec Ordinis honorem ſiue adminiſtrationem recipiunt, nec Priuilegia Ordini adnexa; imò nec Spiritum-Sanctum, gratiamque ſanctificantem, ſi ab huiuſmodi hominibus ſcientes ordinentur, quia peccata eorum communicant: Spiritualem tamen Poteſtatem ſeu Characterem recipiunt, qui in eis perpetuò manet. *Omnis enim poteſtas, quæ datur cum aliqua conſecratione, nullo caſu contingente tolli poteſt, ſicut nec ipſa conſecratio annullari; quia etiam Altare vel Chriſma ſemel conſecrata perpetuò ſacrata manent. Vnde cùm Epiſcopalis poteſtas cum quadam conſecratione detur, oportet quòd perpetuò maneat, quantumcumque aliquis peccet, vel ab Eccleſia præcidatur;* (inquit *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 23. Quæſt. 1. Articulo 2.) Hinc Synodus Toletana 8. Canone ſeptimo: *Nequaquam* (inquit) *aliquando poterit profanari, quod diuina iuſſione, ſimulque Apoſtolicæ Traditionis auctoritate ſacrum noſcitur extitiſſe. Verùm ſicut ſacrum Chriſma collatum, & Altaris honor euelli nequeunt ita quoque ſanctorum decus Honorum, quod his compar habetur & ſocium, qualibet fuerit occaſione perceptum, manebit modis omnibus inconuulſum.* Quamobrem Epiſcopi ab Eccleſia præciſi retinent poteſtatem alios ordinandi; & Ordinationes ab ipſis factæ ſunt validæ, quamuis licitæ non ſint. *Vera Sacramenta conferunt* (inquit ibidem S. Thomas) *ſed cum eis gratiam non dant; non propter inefficaciam Sacramentorum, ſed propter peccata recipientium ab eis Sacramenta contra prohibitionem Eccleſiæ.*

Et in Reſponſione ad tertium: *Illi* (inquit) *qui ab Hæreticis promouentur, quamuis accipiant Ordinem, non tamen recipiunt executionem, vt licitè poſſint in ſuis Ordinibus miniſtrare.*

Atque ita explicandus eſt Canon, *Daibertum*, Cauſa 1. Quæſt. 7. quod *Vrbani II.* Reſcriptum eſt ad *Petrum* Piſtorienſem Epiſcopum, & *Ruſticum* Abbatem Vallis Vmbroſæ. *Daibertum* enim à *Nezelone* ſimoniaco, tametſi non ſimoniacè, Diaconum ordinatum, *Ex integrò Diaconum* conſtituit quoad honorem, locum, & executionem Ordinis, ex quibus *Nihil habuit* ſimoniacus ille Epiſcopus, *nihil dare potuit*: Non verò quoad ſubſtantiam Ordinis, & characterem ſpiritualem. Suam ipſe mentem *Vrbanus II.* explicat in Epiſtola ad *Lucium* Præpoſitum *S. Iuuentij* apud Ticinum. *Cæterùm* (inquit) *Schiſmaticorum & Hæreticorum Sacramenta, quoniam extrà Eccleſiam ſunt, iuxta SS. Patrum Traditiones, ſcilicet Pelagij, Gregorij, Cypriani, Auguſtini, Hieronymi, formam quidem Sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur, niſi cùm ipſi, vel eorum Sacramentis imbuti, per manus impoſitionem ad Catholicam redierint vnitatem.*

Ita explicandus eſt & *Innocentius I* Epiſtolâ 18. Cap. 3. cùm ait, in Arianis, aliiſque huiuſmodi peſtibus *Solum Baptiſma ratum eſſe*; nec Spiritum-Sanctum eos habere ex illo Baptiſmate; *Nec dare eiuſdem plenitudinem poſſe, quæ maximè in Ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam perdiderunt.* Senſus enim illius eſt, Solum Baptiſma in Hæreticis illis, cùm ad Fidem Catholicam conuertuntur, eſſe ratum quoad honorem, gradum, & priuilegium; quia illis tribuitur locus inter Fideles, & ad Communionem admittuntur vt Fideles Laici, nec detruduntur in Ordinem Catechumenorum: Non autem ſolum Baptiſma ratum eſſe quoad ſubſtantiam Sacramenti, & ſpiritualem characterem: Nam & ſic ratæ ſunt Ordinationes ſacræ: Quamuis Spiritûs Sancti ſiue gratiæ ſanctificantis plenitudinem dare non poſſint Hęretici in Ordinatione ijs qui ipſorum communione maculantur; ſicut nec Spiritum-Sanctum ex Baptiſmate in Hæreſi ſuſcepto acceperunt. Sed ratæ non ſunt eorum Ordinationes quoad honorem, locum, Priuilegia, & functiones Sacerdotij, ſeu Miniſterij: Quia eorum Clerici ad Laicam Communionem dumtaxat ſuſcipiuntur. *Quia* (inquit) *eorum Laicos conuerſos ad*

Domi-

Dominum ſub imagine Pœnitentiæ, ac Sancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus, non videtur Clericos eorum cum Sacerdotij, aut Miniſterij cuiuſpiam ſuſcipi debere dignitate. Hinc Epiſtola 22. Cap. 3. *Noſtræ verò lex eſt Eccleſiæ* (inquit) *venientibus ab Hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem Laicam tantùm tribuere Communionem, nec ex his aliquem in Clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.* Eos verò qui ab Hæreticis ſcientes volentes ordinati ſunt, atque ita perfidiæ illorum participes ſunt effecti, locum, honorem, priuilegia, & miniſterium ſiue executionem Ordinum non recipere docet, vt nec gratiam ſanctificantem, ſed inanimem dumtaxat characterem, ſuſpenſamque poteſtatem. *Cùm nos* (inquit) *dicamus ab Hæreticis Ordinatos vulneratum per illam manus impoſitionem habere caput. Atque vbi Pœnitentiæ remedium neceſſarium eſt, illic Ordinationis honorem locum habere non poſſe decernimus... Eum qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe... Certè qui quod non habuit, dare non potuit, damnationem vtique quam habuit, per prauam manus impoſitionem dedit: Et qui particeps effectus eſt damnato, quomodo debeat honorem accipere, inuenire non poſſum.* Ordinationes tamen eorum quoad ſubſtantiam validas eſſe ſenſit *Innocentius I.* ſiquidem cum in quos *Bonoſus* ordinauerat, diſpenſatum olim fuiſſe agnoſcit *Anyſij* Theſſalonicenſis Epiſcopi, & Synodi Capuanæ iudicio, vt in Ordinum ab illo ſuſceptorum gradibus, honoribus, ac miniſterijs ſiue functionibus reciperentur: Itemque cum Nouatianis diſpenſatum eſſe in Synodo Nicæna, Canone 8. vt acceptâ manus impoſitione in Clero permanerent. Quâ etiam indulgentiâ erga Donatiſtas vſam Eccleſiam, vt ſcilicet in ſuis Ordinibus ſuſciperentur, etiamſi extra Eccleſiam ordinati eſſent, teſtatur non ſemel *S. Auguſtinus*.

Eadem Reſponſione diluuntur Obiectiones peti ſolitæ ex Octauæ Synodi Oecumenicæ Decretis contra Ordinationes *Photij*; & ex Decretis Synodi Sueſſionenſis contra Ordinationes *Ebbonis* Remenſis Archiepiſcopi: Neque enim à *Photio*, neque ab *Ebbone* ordinatos iterum ordinari Concilia illa ſanxerunt. Ordinatos autem à *Meletio* Presbyteros, *Sanctiore manus impoſitione confirmari*, Nicæna Synodus præceperat, ſicque Dignitatis Eccleſiaſticæ, & Miniſterij gradum habere; ita tamen vt omnibus Presbyteris ab *Alexandro* Epiſcopo Alexandrino ordinatis loco inferiores eſſent: Sed de manus impoſitione reconciliatoria id intelligendum, quâ in Eccleſiæ Communionem, & Eccleſiaſticæ Dignitatis honorem, ac ſacras functiones reſtituerentur; non de manus impoſitione conſecratoria, quâ iterum ordinarentur.

Concilij Toletani quarti Canon vigeſimus-ſeptimus pariter intelligendus eſt de cæremonia quadam reconciliatoriâ. Clericos ſcilicet, qui antea fuerant depoſiti, ſi poſtea innocentes reperti fuiſſent, coram Altari indumenta ſui Ordinis & inſtrumenta recipere ab Epiſcopis iubet, Epiſcopos Orarium, Annulum, & Baculum; Presbyteros Orarium & Planetam; Diaconos Orarium & Albam; Subdiaconos Patenam & Calicem; non vt denuò ordinentur, ſed vt ſui Ordinis executioni reſtituti videantur: *Non poteſt* (inquit) *eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram, Altario de manu Epiſcoporum,* &c. Quemadmodum enim dum ipſis Eccleſiaſtici Muneris functiones interdicebantur, dumque de Dignitatis ſuæ gradu mouebantur, inſignia ab ijs Eccleſiaſticæ Dignitatis ablata fuerant, non ſublatâ Characteris indelebili poteſtate; ita congruum erat, vt dum priſtino redderentur honori, eadem ſuæ Dignitatis ornamenta recuperarent, non ad Ordinationis iterationem, ſed ad Dignitatis recuperatæ, & redditæ ad functiones antea vetitas obeundas auctoritatis, liberæque facultatis ſignificationem, vt explicat *Fulbertus* Carnotenſis Epiſcopus Epiſtola 24. ad *Leutbericum* Senonenſem Archiepiſcopum.

ARTICVLVS XIV.

De Temporibus Ordinationum; Ætate, & Qualitatibus Ordinandorum.

REGVLA I.

Clericatus ſeu Prima Tonſura, quocumque die & hora conferri poteſt.

ID conſtat ex Pontificali Romano, ex Concilio Bituricenſi an. 1584. Cap. 5. *De Ordine*, & ex Eccleſiæ vſu.

REGVLA II.

Minores Ordines ſingulis diebus Dominicis, & Feſtis Duplicibus, matutino tamen tempore conferri poſſunt.

HÆc Regula nititur eiuſdem Libri Pontificalis auctoritate, & *Alexandri III.* Decretali, Cap. *De eo*, Ext. *De temporibus Ordinationum*, cuius hæc ſunt verba: *De eo autem quod quæſiuiſti, An liceat extra Ieiunia Quatuor Temporum aliquos in Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, vel Acolythos, aut etiam Subdiaconos promouere: Taliter reſpondemus, Quòd licitum eſt Epiſcopis, Dominicis, & alijs feſtiuis diebus vnum aut duos ad Minores Ordines promouere.* An autem plures quàm duos ordinare poſſit Epiſcopus die Dominico, aut Feſto Duplici, dubium eſt. Gloſſa plurium Ordinationem non prohiberi ſignificat, dummodo non videatur eſſe generalis Ordinatio, idemque cenſent *S. Antoninus, Innocentius IV. Silueſter, Tabiena*, & alij. Non licere pluribus quàm duobus Minores Ordines ijs diebus conferre, aut certè tutiùs eſſe ne pluribus conferantur, cenſent *Hoſtienſis, Angelus De Clauaſio*, & alij; quòd *Alexandri III.* verba id minimè permittere videantur: & *In re dubia melius ſit verbis Edicti ſeruire*, vt ait *Vlpianus*. Vlpianus Lib. 18. ad Edictum ſeu L. 1. ff. De exercitoria actione.

REGVLA III.

Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, Quatuor dumtaxat Ieiuniorum Temporibus, tum Sabbato ante Dominicam Paſſionis, itemque Sabbato Sancto Paſchæ poſſunt ordinari: Non autem extra hæc tempora generales Ordinationes fieri poſſunt.

ITa ſtatuunt *Gelaſius I.* Epiſtola ad Epiſcopos per Lucaniam & Brutios conſtitutos, Cap. 13. *Gregorius II.* Epiſtola 3. ad Clerum & Populum Turingiæ, Synodus Romana ſub *Zacharia* Summo Pontifice, Canone 11. Concilium Lemouicenſe ſub *Benedicto IX.* Actione 2. Vrbanus II. in Concilio Claromontano Actione 2. Concilium Cabilonenſe 2. Canone 23. & *Alexander III.* In Reſponſo ad Herfordienſem Epiſcopum, Cap. *De eo autem*, Ext. *De Temporibus Ordinationum*. Concilium Tridentinum Seſſione 23. *De Reformatione*, Cap. 8. Rotomagenſe ſub *Carolo Borbonio* Archipræſule, & alia Concilia Gallicana.

In eos porrò qui extra ſtatuta tempora ſacros Ordines ſuſceperint, Suſpenſionem ab Ordinis executione decernunt *Alexander III.* Cap. *De eo*, Ext. De Temporibus Ordinationum, *Vrbanus III.* Cap. *Cùm quidam*, eodem Tit. *Gregorius IX.* Cap. *Conſultationi*, eodem; *Pius II.* Conſtitutione quæ incipit, *Cùm ex Sacrorum*, Suſpenſionem ipſo facto incurri declarat ab ijs, qui extra tempora à Iure ſtatuta ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri, quod *Iulius III. Clemens VIII. Paulus V.* confirmarunt. Aquenſe Concilium *Pij II.* Conſtitutionem recepit. Opinatur *Hallerius* Pontificias “
Iſtas Conſtitutiones in Galliæ noſtræ ſaltem maxima “
parte non eſſe receptas; ideòque eum qui extra tem- “
pora à Iure ſtatuta ordinatus fuerit, non eſſe ipſo fa- “
cto ſuſpenſum, ſed ab Ordinario ſuo, vel alio Supe- “
riore in pœnam commiſſi criminis eſſe ſuſpenden- “
dum. Porrò Concilium Tridentinum, quod Legem “
iſtam Eccleſiaſticam innouauit, vt Ordinationes Sa- “
cræ ſtatutis à Iure temporibus fierent, nullam pœ- “
nam expreſsè adhibuiſſe in eos qui ſecùs facerent, ſed “
recepto Iure apud vnamquamque regionem rem diri- “
mendam reliquiſſe. Vt vt eſt, qui talem Suſpenſio- “
nem incurrerunt, ab ea per Epiſcopos poſſunt abſolui, ſi delictum ſit occultum, vt colligitur ex Concilio Tridentino Seſſione 24. Cap. 6. *De Reformatione*.

REGVLA IV.

Summus Pontifex extra Tempora à Iure ſtatuta Sacros Ordines conferre poteſt: Poſſunt & Epiſcopi, quibus id Romanus Pontifex permiſerit.

IN ijs enim quæ ſunt Eccleſiaſtici Iuris, Summum Pontificem poſſe diſpenſare certum eſt. Id confirmatur ex Cap. *Subdiaconos*, Ext. *De Temporibus Ordinationum*, & Cap. *De eo*, eodem Tit.

RE-

R E G V L A IX.

Inter Minores Ordines ſingulos vt quædam ſeruarentur Interſtitia Epiſcopi arbitrio definienda, conueniret Eccleſiaſticæ Diſciplinæ.

COngruum autem erit ſi Interualſum iſtud ab vno Quatuor Temporum ad aliud definiant Antiſtites Religioſiſſimi, vt aliquod doctrinæ, ætatis ac meriti incrementum inter ſuſceptionem primi ex Minoribus Ordinibus, & vltimi notari poſſit, vt optat Synodus Tridentina. Fruſtra quoque Interſtitia illa ſtatuerentur, niſi in ſingulis Ordinibus eaercendis aſſiduitas, induſtria, pietas Ordinandorum probarentur: Quis non autem prudenter iudicet, quin tres ſaltem menſes in ea probatione in ſingulis Ordinibus facienda, & in ſingulis Ordinibus exercendis videantur eſſe neceſſarij?

R E G V L A X.

Inter poſtremum gradum Ordinum Minorum, & Subdiaconatum annus intercedere debet: Inter Subdiaconatum & Diaconatum annus ſaltem: Inter Diaconatum & Presbyteratum annus integer eſt interponendus.

COncilij Tridentini ea de re Sanctionem promulgauit & confirmauit Concilium Mediolanenſe 4. Tit. *Quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis*, his verbis: *Stata illa temporum interualla, Ordinibus tum Minoribus tum Maioribus ſuſcipiendis Concilij Tridentini Decreto præſcripta, ne facilè ac paſſim ſine vllo delectu prætermittantur, omittanturue. Quòd ſi de ijs aliquid ab Epiſcopo remitti, diſpenſariue contigerit, in literis dimiſſorijs, teſtimonialibuſue Ordinum adſcriptâ etiam diſpenſationis causâ, teſtatum planè fiat.* Concilium Aquenſe, eodem Titulo, neminem niſi præſcriptis Interſtitijs ſeruatis, vel obtenta in ſcriptis ab Epiſcopo diſpenſatione, ordinari permittit.

R E G V L A XI.

Diſpenſatio circa Ordinum Interſtitia Epiſcopi arbitrio & prudentiæ commiſſa eſt.

Sixti V. Conſtitutio contra malè promotos, quæ incipit, Sanctum & ſalutare. Conſtitutio Clementis VIII. quæ incipit, Summum Pontificem.

SIxtus V. ordinatos non ſeruatis Interſtitijs, abſque legitima diſpenſatione, ſuſpenſos declarauit. Verùm cùm *Sixti V.* Conſtitutio à *Clemente VIII.* ad terminos Concilij Tridentini reuocata fuerit, non videtur vlla Suſpenſio ab ijs ipſo facto incurri, qui etiam ſine diſpenſatione præproperè fuerint ordinati. Quamuis fatendum ſit, eos qui tam feſtinanter ad aliquem Sacrorum Ordinum, abſque diſpenſatlurie, promouentur, ab Epiſcopis Suſpenſione plectj poſſe ob violatos Canones. Legitimè diſpenſati cenſentur illi, quibus & Vicarij Generales Epiſcoporum, & Capitulum, aut eius Vicarius Sede vacante, Interſtitia remiſerunt.

R E G V L A XII.

Epiſcopus in Lege Interſtitiorum diſpenſare non debet, niſi neceſſitas aut Eccleſiæ vtilitas id expoſcant.

ID autem poſtulat Eccleſiæ particularis neceſſitas, cùm deficiunt Miniſtri, nec poſſunt ſuppleri per iam ordinatos Eccleſiæ onera, tam in Miſſarum celebratione, quàm in alijs Miniſterijs Eccleſiaſticis. Id exigit Eccleſiæ vtilitas, quando pauci ſunt Miniſtri Eccleſiaſtici idonei; tunc enim vtile eſt aliquos ordinare ad Eccleſiæ Miniſterium, & maiorem etiam ornatū ac ſplendorem:

Vtraque porrò concurrit, cùm aliquis in Inferioribus Ordinibus cōſtituitur ad Curam Animarum gerendam vocatur, aut ad quamuis eligitur Eccleſiaſticam Dignitatem, cui altior Ordo annexus eſt: Vnde eo in caſu moroſa iſta interualla remittenda ſunt, ne plebs fidelis neceſſariò diu Miniſterio priuetur, aut Eccleſia obſequio & vtilitate quam ipſi afferre debent Clerici has ad Dignitates promoti. Qua de re Lateranenſe Concilium ſub *Innocentio Secundo* Canone 10. ita ſanxit: *Innouamus & præcipimus, vt nullus in Archidiaconum, vel Diaconum, niſi Diaconus vel Presbyter ordinetur. Archidiaconi verò, Decani, & Præpoſiti, qui infra Ordines prænominatos exiſtunt, ſi inobedientes ordinari contempſerint, Honore ſuſcepto priuentur:* Refertur Can. *Innouamus*, Diſt. 60. Promotorum ad Dignitates Eccleſiaſticas Ordinationem accelerandam eſſe ſtatuit *Alexander III.* in Concilio Lateranenſi, Canone 3. *Inferiora etiam Miniſteria* (inquit) *vt puta Decanatum, Archidiaconatum, & alia, quæ Curam Animarum habent annexam, nullus omninò ſuſcipiat, ſed nec Parochialis Eccleſiæ Regimen, niſi qui iam vigeſimum quintum ætatis annum attigerit, & ſcientiâ & moribus commendandus exiſtit. Cùm autem aſſumptus fuerit, ſi Archidiaconus in Diaconum; Decanus, & reliqui admoniti non fuerint, præfixo à Canonibus tempore, in Presbyteros ordinati, & ab illo remoueantur Officio, & alijs conferantur, qui & velint, & poſſint illud conuenienter implere.* Idem Pontifex Cap. *Præterea*, Ext. *De Ætate & Qualitatibus Ordinandorum*, ad Regimen Parochialis Eccleſiæ, Subdiaconos ex rigore Iuris, *Diſpenſatiuè in Minoribus Ordinibus conſtitutos eligi concedit, dummodo tales ſint quòd infra breue tempus poſſint in Presbyteros ordinari.* Sacrum Ordinem Eccleſiaſticę Dignitati annexum intra annum ab eius pacifica poſſeſſione ſuſcipiendum ſanxerunt Concilium Lugdunenſe ſub *Gregorio X.* Canone 13. & refertur Cap. *Licet Canon*, Tit. *De Electione*, in Sexto; *Bonifacius VIII.* Cap. *Statutum*, eodem Libro, & Titulo; *Clemens V.* in Concilio Viennenſi, Clementina *Vt ij*, §. *Illi verò.*

Has omnes Conſtitutiones renouat Sacra Synodus Tridentina. Seſſione quippè 7. Cap. 3. De Reformatione, *Gregorij X.* in Concilio Lugdunenſi Sanctionem expreſsè confirmat, & aliter factam Collationem ſiue Prouiſionem irritam declarat, pœna etiam in Ordinarium Collatorem renouata. Secundò, ſtatuit Cap. 12. eiuſdem Seſſionis, *Vt facultates de non promouendo, præterquam in caſibus à Iure expreſſis conceſſæ, ad annum tantùm ſuffragentur.* Tertiò, Seſſione 22. *De Reformatione*, Cap. 4. minutatim præſcribit, *Vt ij qui Dignitates, Perſonatus, Officia, Præbendas, Portiones, ac quælibet alia Beneficia in dictis Eccleſijs obtinent, aut impoſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet vt alij Miſſas, vt alij Euangelium, alij Epiſtolas dicant ſeu cantent; quocumque Priuilegio, Exemptione, prærogatiua, generis Nobilitate ſint inſigniti, teneantur, iuſto impedimento ceſſante, infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos: Alioquin pœnas incurrant iuxta Conſtitutionem Concilij Viennenſis, quæ incipit,* VT II QVI, *quam præſenti Decreto innouat: Cogantque Epiſcopi eos diebus ſtatutis dictos Ordines per ſe ipſos exercere, ac cætera omnia Officia, quæ debent in cultu diuino præſtare, ſub ijſdem, & alijs etiam grauioribus pœnis arbitrio eorum imponendis.* Et Seſſione 24. Cap. 12. De Reformatione: *Nemo igitur* (inquit) *deinceps ad Dignitates quaſcumque, quibus Animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſimum-quintum ætatis annum attigerit, & in Clericali Ordine verſatus, doctrinâ ad ſuum Munus exequendum neceſſariâ, ac Morum integritate commendetur, iuxta Conſtitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranenſi promulgatam, quæ incipit,* CVM IN CVNCTIS. Et paulò poſt: *Neminem etiam deinceps ad Dignitatem, Canonicatum, aut Portionem recipiant, niſi qui eo Ordine Sacro aut ſit initiatus, quem illa Dignitas, Præbenda, aut Portio requirit; aut in tali ætate, vt infra tempus à Iure, & ab hac Sancta Synodo ſtatutum, initiari valeat, &c.*

Præter has cauſas diſpenſandi in Interſtitijs, huiuſmodi diſpenſationem concedi poſſe fauore ſtudij in aliqua Vniuerſitate, aut ob ætatem prouectam Ordinandi cum eximia virtute coniunctam, cenſet *Barboſa* P. 2. *De Officio & Poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 18.

R E G V L A XIII.

Ordinator circa temporum Interſtitia diſpenſare non poteſt cum ijs qui Diœceſani ſui non ſunt, niſi id Dimiſſorijs Literis expreſsè concedatur.

SIc reſponſum à Sacra Congregatione Epiſcoporum die nona Auguſti, anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio refert *Piaſecius* in Praxi noua Epiſcopali, P. 1. Cap. 1.

Ad Minores Ordines promoueadi, bonam à Parocho, & à Magiſtro Scholæ in qua educantur, teſtimonium habeant. Hi verò qui ad ſingulos Maiores erunt aſſumendi, per menſem ante Ordinationem Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus ac deſiderio eorum, qui valent promoueri, publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum Ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inquirat, & literas teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes, ad ipſum Epiſcopum quamprimùm tranſmittat. Illum enim qui ordinatur, *Oportet & teſtimonium habere bonum ab ijs qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli;* (inquit Apoſtolus 1. *ad Tim.* 5.) Si autem ipſis Infidelibus iudicium de vita Ordinandorum ac moribus Eccleſia permittit, ab ijſque teſtimonium exigit, quantò magis fidelium populorum neceſſarium eſt teſtimonium, quo Ordinandorum vita probitaſque confirmetur? *Quòd ſi ab hoſtibus habere teſtimonium conueait, multò magis ab amicis ipſis,* puta Populis Chriſtianis; (inquit *S. Ioannes Chryſoſtomus*, Homilia 9. in 1. Epiſtolam ad *Timotheum*.) Hinc Apoſtoli de Diaconorum electione ſolliciti Fidelibus præceperunt, vt *Conſiderarent viros boni teſtimonij ſeptem plenos Spiritu-Sancto*, quos ad opus Diaconatûs ordinarent. Hinc *Tertullianus*, in Apologetico, de Eccleſiæ Præpoſitis ait: *Præſident probati quique Seniores, honorem iſtum non pretio, ſed teſtimonio adepti.* Hinc Concilium Carthaginenſe 3. Canone 22. ſanxit, *Vt nullus ordinetur Clericus niſi probatus vel Epiſcoporum examine,*
Canone, Nullus Ordinetur, & Can Epiſcopus Diſt. 24.
vel Populi teſtimonio. Et Carthaginenſe 4. Canone 22. ſtatuit, *vt Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita vt ciuium aſſenſum, & conniuentiam, & teſtimonium quærat.* De Inquiſitionibus ac denuntiationibus publicis, pro Candidatis Maiorum Ordinum probandis, Tridentino Concilio inhæſerunt Mediolanenſe 4. Rothomagenſe, Aquenſe, Turonenſe, Burdigalenſia duo, &c.

De Ordinandorum Examine rurſus Tridentina Synodus Seſſione 23. Cap. 7. *De Reformatione*, ſic ſtatuit: *Epiſcopus autem Sacerdotibus, & alijs prudentibus viris, peritis diuinæ legis, ac in Eccleſiaſticis functionibus exercitatis, ſibi adſcitis, Ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inueſtiget & examinet.*

Nulli Ordinum candidati ab Examine ſunt immunes: Concilium Colonienſe anno 1536. P. 1. Cap. 15. neminem excipit, *Etſi Magiſterij titulum prætexat, niſi quem publicum ſit & vitam integram egiſſe, & ea quæ Ordo amplectendus requirit, facilè callere: Quamobrem nedum Clerici qui ſæculares appellantur, ſed & Religioſi cuiuslibet etiam profeſſionis fuerint, hanc cenſuram experiuntur.* Leo X. in Conſtitutione quæ incipit, *Dum intra mentis arcana*, Seſſione 11. Concilij Lateranenſis 5. promulgatâ, Regulares qui ad Ordines promouendi ſunt, admittendos decernit, *Poſtquam per Ordinarios de Grammatica & ſufficientiâ examinati fuerint*, & dummodo competenter reſpondeant. Concilium Tridentinum Seſſione 23. Cap. 12. *De Reformatione*, ab examine neminem excipit, Regulares quoque *Sine diligenti Epiſcopi examine* prohibet ordinari. Nec mirum, cùm *S. Auguſtinus* Epiſtola 60. aliàs 76. ad Aurelium ſcribat, *Ex his qui in Monaſterio permanent, nonniſi probatiores atque meliores ſe in Clerum aſſumere ſolere. Cùm aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, ſi adſit ei ſufficiens continentia, & tamen deſit Inſtructio neceſſaria, aut Perſonæ Regularis integritas.*

Quamuis autem Ordinandorum examen ad Epiſcopos præſertim ſpectet, ſecundùm Regulam illam *Innocentij III.* Cap. *Venerabilem*, Ext. De Electione: *Eſt enim regulariter & generaliter obſeruatum, vt ad eum examinatio perſonæ pertineat, ad quem impoſitio manus ſpectat:* Conueniens tamen eſt vt alij etiam, Epiſcopi iuſſu, eoque, ſi fieri poteſt, præſente, Ordinum Candidatos examinent. Eos autem de gremio Cathedralis Eccleſiæ aſſumi conſentaneum eſt: *Examinatores ſiquidem à latere ſuo* Epiſcopum eligere debere, ſanxit Concilium Nannetenſe, Canone 11. Si qui autem ex Capitulo Cathedralis Eccleſiæ ad id Munus vocari debent, ij maximè Archidiaconi, Theologus ſiue Scholaſticus, Cancellarius, & Pœnitentiarius. Archidiaconos vocari decet, qui ad Epiſcopum de capacitate & ſufficientia Ordinandorum publicè in Eccleſia referunt, qui Iure communi *Epiſcopi Vicarij* dicuntur, ad quos Parochiarum pertinet *Sollicitudo, & earum ordinatio*, & ad quos *Præſentandorum ad Beneficia examinatio* ſpectat, ex *Innocentio III.* Cap. *Vt noſtrum*, Ext. *De Officio Archidiaconi.* Theologum ſeu Scholaſticum examini Ordinandorum conuenit intereſſe, ad quem (ex Concilio Colonienſi ſub *Adolpho* Archiepiſcopo) in pluribus Eccleſijs Ordinandorum examinatio iure ſpectaſſe dicitur, & cuius præcipuè Munus eſt Ordinandos in ſuo Officio inſtruere ac docere. Cancellarium pariter, qui Iure communi Magiſter Scholarum cenſetur, cuius proinde ſuffragio probari decet Ordinandos, qui in Scholis verſati, & à Magiſtris Scholarum commendati ſunt. Pœnitentiarium denique, quem videlicet Irregularitates, & alia canonica impedimenta dignoſcere maximè oportet, & cui, vel ei quem deſignauerit, peccata ſua confiteri debere Ordinandos, ſtatuit Concilium Rothomagenſe ſub Cardinali *Borbonio*, Tit. *De Epiſcoporum Officio*, Num. 7. quod & Statutis Synodalibus Trecenſis Eccleſiæ ſancitum eſt, vt legere eſt apud 50. *Bochellum*, Lib. 3. Tit. 3. Cap. 46.

Quamuis autem ex facie dumtaxat non ſit de hominibus iudicandum, non tamen prætermittenda eſt ab Examinatoribus diligens conſideratio motûs, geſtûs, inceſſûs, aſpectûs, locutionis, totiuſque habitûs corporis, qui ſi leuitatem ſapiat, ad Ordines non facilè admittendi ſunt Candidati, ſed diuturniori temporis interuallo probandi, vt colligitur ex doctrinâ & exemplo *S. Ambroſij*, Lib. 1. *De Officijs*, Cap. 18. *Eſt etiam* (inquit) *in ipſo motu, geſtu, inceſſu, tenenda verecundia. Habitus enim mentis in corporis ſtatu cernitur. Hinc homo cordis noſtri abſconditus aut leuior, aut iactantior, aut turbidior: Aut contra grauior, & conſtantior, & purior, & maturior æſtimatur. Itaque vox quædam eſt animi, corporis motus. Meminiſtis, filij, quemdam amicum, cùm ſedulis ſe videretur commendare officijs, hoc ſolo tamen in Clero à me non receptum, quòd geſtus eius plurimùm dedeceret: Alterum quoque cùm in Clero reperiſſem, iuſſiſſe me ne vnquam præiret mihi; quia velut quodam inſolentis inceſſûs verbere oculos feriret meos. Idque dixi, cùm redderetur poſt offenſam Muneri. Hoc ſolùm excepi, nec feſellit ſententia; vterque enim ab Eccleſia receſſit, vt qualis inceſſu prodebatur, talis perfidiâ animi demonſtraretur. Namque alter Arrianæ infeſtationis tempore fidem deſeruit: Alter pecuniæ ſtudio, ne iudicium ſubiret Sacerdotale, ſe noſtrum negauit. Lucebat in illorum inceſſu imago leuitatis, & ſpecies quædam ſcurrarum percurſantium.*

R E G V L A XVII.

Neque Sacerdotum & Miniſtrorum penuria, neque rationes aliæ, indignorum Clericorum Ordinationem vllatenus excuſare poſſunt.

NOn enim Sacerdotum ac Miniſtrorum multitudine, ſed pietate, doctrina, labore, aſſiduitate, Eccleſia ab initio plantata eſt, poſtea verò aucta ornataque floruit. *Dilatata videtur Eccleſia* (inquit *S. Bernardus*, in Tractatu *De Conuerſione ad Clericos*, Cap. 20.) *Ipſe etiam Cleri ſacratiſſimus Ordo: Fratrum numerus ſuper numerum multiplicatus eſt. Verùm etſi multiplicaſti gentem, Domine, non magnificaſti lætitiam, dum nihil minùs appareat deceſſiſſe meriti, quàm numeri acceſſiſſe. Curritur paſſim ad Sacros Ordines, & reuerenda ipſis quoque Spiritibus Angelicis Miniſteria homines apprehendunt ſine reuerentia, ſine conſideratione.* Periculoſus hic Eccleſiæ morbus, cui grauiter conſules, ſi non tam de Clericorum numero ſollicitus ſis, quàm de exemplo; *Quia* (vt ſcribit *Gelaſius I.* ad Lucaniæ Epiſcopos) *conuenientia Eccleſiæ Miniſteria reparanda ſunt, non inconuenientibus meritis ingerenda. Ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ Clericalis, vitia potiùs diuinis cultibus intuliſſe; non legitimæ familiæ Domini putemur procuraſſe compendia.* Similiter *S. Leo* inordinatas indignorum Ordinationes reprehendens, Epiſtola 1. aliàs 87. ad Africanos Epiſcopos: *Non eſt hoc conſulere Populis* (inquit) *ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen. Integritas enim Præſidentium, ſalus eſt ſubditorum.* Concilij Lateranenſis Quarti Canon Refertur Diſt. 77. Can Monachus.

vigeſimus-ſeptimus hanc Regulam egregiè confirmat: *Cùm ſit ars artium Regimen Animarum, diſtrictè præcipimus, vt Epiſcopi promouendos in Sacerdotes diligenter inſtruant & informent, vel per ſe ipſos, vel per alios viros idoneos, ſuper Diuinis Officijs, & Eccleſiaſticis Sacramentis, qualiter ea ritè valeant celebrare; quoniam ſi ignaros & rudes de cætero ordinare præſumpſerint, (quod quidem facilè poterit deprehendi) & Ordinatores & Ordinatos graui decreuimus ſubiacere vltioni. Satius eſt enim maximè in Ordinatione Sacerdotum, paucos bonos, quàm multos malos habere Miniſtros: Quia ſi cæcus cæcum ducxerit, ambo in foueam dilabuntur.*

Idem confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſt. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 4. *A Domino* (inquit) *deſcribitur fidelis, qui eſt ſeruus conſtitutus ſuper familiam, vt det illis tritici menſuram: Et ideò infidelitatis reus eſt, qui alteri ſupra menſuram eius Diuina tradit: Hoc autem facit, quicumque indignum promouet. Et ideò mortale crimen committit, quaſi Summo Domino infidelis; & præcipuè cùm hoc in detrimentum Eccleſiæ vergat, & honoris diuini, qui per bonos Miniſtros promouetur. Eſſet enim infidelis Domino terreno, qui in eius Officio aliquos inutiles poneret.*

Luc. 12. & Matth. 24.

Et in Reſponſione ad primum: *Deus numquam ita deſerit Eccleſiam ſuam, quin inueniantur idonei Miniſtri ſufficienter ad neceſſitatem plebis, ſi digni promouerentur, & indigni repellerentur. Et, ſi non poſſent tot Miniſtri inueniri, quot modò ſunt, melius eſſet habere paucos Miniſtros bonos, quàm multos malos.* Quod Concilij Burdigalenſis anno 1583. celebrati verbis confirmatur: *Vt vinea Domini* (inquit) *ex illius præcepta ritè ſemper colatur, multaque meſſis in eius horreum reportetur, multis operarijs opus eſt, quorum non tam numerus quàm virtus ſpectanda eſt: Paucos enim idoneos & probatos habere ſatius eſt, quàm multos inutiles atque adeò ipſo vitæ genere pernicioſos.*

REGVLA XVIII.

Nemo abſque Dei Vocatione in Clerum adlegendus, Sacriſue Ordinibus initiandus eſt.

Ioan 6. CHriſtus enim Dominus Apoſtolis ſuis ait: *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* Et (vt Apoſtolus ait)
Ad Heb. 5. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Nec enim *Chriſtus ſemetipſum clarificauit vt Pontifex fieret; ſed qui locutus eſt ad eum: Filius meus es tu.* Hinc Apoſtoli in locum Iudæ proditoris Apoſtolum ſuffecturi, Deum ita precati ſunt: *Tu Domine, oſtende quem elegeris.* Nemo ingreditur ad regales
Matth. 22. Nuptias, niſi quos Pater familias inuitauit. Chriſtus oſtium ouium eſt, vt ipſemet docet Ioannis X. *Qui non intrat per oſtium in Ouile ouium, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt & latro: Qui autem intrat per oſtium, Paſtor eſt ouium: Huic Oſtiarius aperit, & oues vocem eius audiunt*, quia ipſe voci Chriſti paruit. Ideòque nihil à Deo ampliùs requirendum cenſet *S. Zeno* Veronenſis Epiſcopus Sermone 2. *De Natiuitate Chriſti*, quàm *Vt quis eius nouerit voluntatem, ſine qua ei nec legitimè ſeruire poterit, nec placere.* Quòd ſi olim ab *Aſſuero* Perſarum Rege conſtitutum legimus (Eſther 4.) vt qui, ſiue mulier, ſiue vir non vocatus Atrium Regis introiret, abſque vlla cunctatione aut indulgentiæ ſpe ſtatim interficeretur; quantis putas damnandum pœnis, qui abſque cœleſti vocatione in Eccleſiaſticam Profeſſionem inuadit, & Ordinationis gratiam ſuffuratur? Si nemo terreni cuiuslibet Reguli, eo non præcipiente & vocante, occupare Miniſteria, præripere beneficia, negotia diſpenſare audet, quantæ temeritatis rei ſunt, qui in Sacrum Miniſterium abſque Dei vocatione interna, & externa legitimorum Eccleſiæ Prælatorum, ſe ipſos arroganter inſerunt atque intrudunt? De quibus Dominus ait (Ierem. 23.) *Non mittebam Prophetas, & ipſi currebant.* Quo quidem hominum genere nihil infelicius ac miſerius, nihil Eccleſiæ calamitoſius eſſe poteſt; (inquit Catechiſmus Concilij Tridentini.)

Diuinæ autem vocationis varia ſunt indicia. Primum eſt Conſcientiæ puritas, & anteactæ vitæ innocentia. Alterum Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſtudium amorque, & à Sæculi moribus, ac vanitatibus alienatio. Tertium, recta intentio, ſeu finis bonitas, ob quem aliquis Cleri cali Militiæ dat nomen, vel ad Sacram Ordinationem accedit. Si enim aliquis liber ab omni terreno affectu, vacuus ab omni gloriæ cupiditate, expers omnis ambitionis & auaritiæ, ad Clerum Deo deſeruiendi causâ, & ſalutis populi procurandæ gratiâ ſolùm ſe conferat; Digitus Dei hic eſt, Dextera Domini fecit virtutem, Dextera Domini ipſum exaltat. Sed ſi rapit ambitio, ſi inuitat auaritia, ſi otioſitas allicit, ſi domeſticæ curæ impatientia inducit, diuinam ad Clericatum, & ad Sacros Ordines vocationem deeſſe, hæc argumenta ſunt. Quæ de peruerſitate intentionis Concilij Catechiſmus hæc habet: “Alij eo conſilio ad hanc viuendi rationem ſe conuertunt, vt quæ ad victum, veſtitumque neceſſaria ſunt, parent: Ita vt præter quæſtum nihil aliud in Sacerdotio, quemadmodum vulgò cæteri omnes in quouis ſordidi artificij genere, ſpectare videantur. Quamuis enim ex Apoſtoli Sententia, natura & diuina lex iubeat, vt *Qui Altari ſeruit, ex Altari viuat*: Tamen quæſtûs & lucri causâ ad Altare accedere, maximum ſacrilegium eſt. Alios honorum cupiditas & ambitio ad Sacerdotalem Ordinem ducit. Alij verò, vt diuitijs affluant, initiari volunt, cuius quidem rei illud argumentum eſt, quòd niſi opulentum aliquod Eccleſiaſticum Beneficium ijs deferatur, nullam Sacri Ordinis cogitationem habent: Hi verò ſunt, quos Saluator noſter *Mercenarios* appellat: & quos *Ezechiel* dicebat, *Semetipſos & non oues paſcere*: Quorum turpitudo & improbitas non ſolùm Sacerdotali Ordini magnas tenebras offundit, ita vt iam nihil fere à fideli populo haberi poſſit contemptius & abiectius: Verùm etiam efficit vt ipſi nihil ampliùs ex Sacerdotio conſequantur, quàm Iudas ex Apoſtolatus Munere, quod illi ſempiternum exitium attulit. Illi autem oſtio in Eccleſiam introire meritò dicuntur, qui à Deo legitimè vocati, Eccleſiaſtica Munera eius vnius rei cauſa ſuſcipiunt, vt Dei honori inſeruiant.” 1. Cor. 9. Ioann. 10. Ezech. 34.

Quâ de re *S. Bernardus* ſeu potiùs *Gaufridus* Abbas 4. Claræuallenſis, Declamatione in Euangelium *Ecce nos reliquimus omnia*, ex verbis *S. Bernardi* contextâ, §. 13. præclarè ſcribit: VIDETE VOCATIONEM VESTRAM, *ait vocatus Apoſtolus. Conſideremus & nos an vocati venerimus, & vocati à Deo, cuias nimirum hæc vocatio eſt. Nec communem modò vocationem dixerim, quâ ſanè iuxta eundem Apoſtolum*, Quos prædeſtinauit, hos & vocauit: *Sed quis vocauerit nos in honorem Cleri, conuenire velim conſcientias ſingulorum, vt ſecundùm præceptum Domini ad cor Ieruſalem loquar. Huic enim paruulo adhuc aut forſitan needum nato, Eccleſiaſtica iam Beneficia prouida ſanè parentum ſolicitudo parabat. Hunc nos, inquiens, illi vel illi trademus Epiſcopo, apud quem habemus gratiæ locum, aut cui fortè ſeruiuimus, vt ditetur de bonis Domini, nec in tot liberos noſtra diuidatur hæreditas. Illum Præpoſitus aut Decanus, vt ſibi ſuccederet, pluſquam materno educauit affectu, in delicijs enutriens, & delictis. Ille dignus Archidiaconatu, vtpote filius Principis: Magis autem ſi ſit Epiſcopi conſobrinus, in quo nimirum tota eſt Epiſcopalis progenies. Alius vndique circuit ſedulus explorator, blanditur, obſequitur, ſimulat, & diſſimulat, miſeraque ſibi ſuffragia mendicare non erubeſcit, manibus & pedibus repens, ſi quo modo tandem aliquando ſeſe ingerere queat in patrimonium Crucifixi, & bona Domini, quæ ſola ex omnibus hodie inueniuntur expoſita. Quis ea intentione Gradus Eccleſiaſticos, & Miniſteria Sanctuarij quærit, imò quæritur (Quæri nempè, quàm quærere ipſe debuerat) vt ſine curis ſæculi, in ſanctimonia cordis & corporis illuminandus accedat ad Dominum, & ſuam pariter ac proximorum operetur ſalutem, orationis ſtudio deditus, & verbo prædicationis? Nam ſi eo quærit aut tenet animo, eoque intuitu, vt huic vitæ habeat neceſſaria; euangelizat vt manducet, & peruerſa nimis ordine cœleſtibus terrena mercatur. Quàm certè digniùs ampliuſque conſentaneum rationi; vt pro carnali victu carnalia magis opera & negotia exerceret, nec fieret inuerſor rerum, aut inhonoraret Miniſterium ſpiritnale? Sed modica eſt natura contenta, nec multi ſola in his neceſſaria quærunt, quippè minori facilè ſatis obtinenda periculo. Honorati incedere volunt, placere ſtudent hominibus, delectari & ſuperbire, & huic ſæculo per omnia conformari. Audi querelas Domini, quid ſuper hac tanta hominum temeritate loquutur patiens redditor, pænitentiam cupiens, quàm vindictam:* Ipſi (*inquit*) 1. Cor. 1. Rom. 8.

regna-

Oſee 8. „ regnauerunt, & non ex me: Principes extiterunt, „ & ego non vocaui eos. *Vniuerſos ſiquidem in Ordinibus Eccleſiaſticis, cæteriſque ad Sanctuarium pertinentibus, honorem quærentes proprium, aut diuitias, ſeu corporis voluptatem, poſtremò quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu-Chriſti, manifeſtè prorſus & indubitanter, non ea quæ Deus eſt charitas, ſed aliena à Deo & omnium radix malorum cupiditas introducit. Quid iſtud temeritatis, imò quid inſaniæ eſt? Vbi timor Dei? Vbi mortis memoria, vbi gehennæ metus, & terribilis expectatio illa iudicij? Sponſa nec cubiculum, nec cellam ingredi niſi Rege introducente præſumit: Tu irreuerenter irruis, nec vocatus, nec introdu-*
Cant. 1. „ *ctus.* Trahe me poſt te, *ait illa,* in odore vnguento- „ rum tuorum curremus. *Nunc autem trahit ſua quem-*
1. Tim. 6. *que voluptas, & odorem turpis lucri ſectantes, quæſtum æſtimant pietatem: Quorum certa eſt damnatio.*

REGVLA XIX.

Nemo eſt ad Sacros Ordines promouendus, niſi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturnâ Pœnitentiâ diluerit.

CHriſti enim primi Summique Sacerdotis ſanctimonium decet illos imitari, qui Sacerdotij illius participes eſſe cupiunt. *Talis decebat, vt nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cœlis factus, qui non habet neceſſitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes, priùs pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi;* (inquit Apoſtolus ad Hebræos 7.) Hinc Apoſtolus 1. ad *Timotheum* 3. docens quales eſſe debeant Epiſcopi, cæterique Eccleſiæ Miniſtri: *Oportet* (inquit) *Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum; non litigioſum, non cupidum,* &c. *Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes: Habentes myſterium fidei in conſcientiâ purâ. Et hi autem probentur primùm: & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes.* Et ad Titum 1. *Huius rei gratiâ reliqui te Cretæ, vt ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Si quis ſine crimine eſt,* &c. *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, non iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri cupidum: ſed hoſpitalem, benignum, ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem.*

Hanc Regulam confirmant SS. Patres. *Gregorius Nazianzenus* Oratione 1. hunc eſſe rerum naturalem ordinem ait; *Purgari priùs, deinde purgare, ſapientiâ inſtrui, atque ita demum ſapientiâ alios inſtruere; lux fieri, & alios illuminare; ad Deum appropinquare, & ita alios deducere; ſanctificari, & poſtea ſanctificare.* Hinc Sanctus idem Theologus de ſeipſo ait: *Hæc igitur cùm ego noſſem, illudque inſuper, Neminem magno & Deo, & Sacrificio, & Pontifice dignum eſſe, niſi qui priùs ſe ipſum Deo viuentem hoſtiam, ſanctam exhibuerit, ac rationabile obſequium, gratum atque acceptum oſtenderit, Deoque Sacrificium laudis ac ſpiritum contribulatum obtulerit, quo tandem modo externum illud Sacrificium, illud magnorum Myſteriorum antitypum ipſi offerre auderem? Aut quomodo Sacerdotis habitum, aut nomen ſubire, priuſquàm ſanctis operibus manus purificaſſem? Priuſquàm rebus creatis ſanè atque ad Creatoris ſolùm admirationem, non autem ad figmenti damnum aſpiciendis oculos aſſuefeciſſem: Priuſquàm per Domini diſciplinam aures meæ ſatis apertæ fuiſſet: Priuſquàm os, labia, & lingua, illud quidem apertum fuiſſet, ac ſpiritum attraxiſſet; aut dilatatum aut impletum Spiritu exponendis Myſterijs & Dogmatibus; hæc autem diuino ſenſu ligata fuiſſent, atque etiam tempeſtiuè ſoluta; ac denique lingua exultatione impleta fuiſſet, diuinæque melodiæ plectrum effecta: Priuſquàm ſtatuti eſſent ad petram pedes mei perfecti tanquam ceruorum, meique ſecundùm Deum greſſus directi eſſent, ita vt nec penè, nec vllo omninò modo effunderentur: Priùs denique quàm omnia membra iuſtitiæ arma effecta fuiſſent, omnemque mortalitatem abieciſſent, à vita ſcilicet abſorptam, ac ſpiritui cedentem.*

S. Hieronymus in Caput 1. Epiſtolæ ad Timotheum: *Sine crimine iubetur eſſe Epiſcopus, quod puto alio verbo irreprehenſibilem nominatum. Non quòd eo tantùm tempore quo ordinandus eſt, ſine vllo ſit crimine, & præteritas maculas nouâ conuerſatione diluerit, ſed quòd ex eo tempore, quo in Chriſto renatus, nullâ peccati conſcientiâ remordeatur. Quomodo enim poteſt Præſes Eccleſiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto ſimili corruit? Aut qua libertate corripere peccantem poteſt, cùm tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe quæ corripit?*

S. Auguſtinus, Tractatu 41. In Ioannem, §. 10. *Prima eſt ergo libertas* (inquit) *carere criminibus. Ideò & Apoſtolus Paulus quando elegit Ordinandos, vel Presbyteros vel Diacones, & quicumque ordinandus eſt ad Præpoſiturum Eccleſiæ, non ait: Si quis ſine peccato eſt: Hoc enim ſi diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur: Sed ait,* Si quis ſine crimine eſt, *ſicuti eſt homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, ſacrilegium, & cætera huiuſmodi. Cum cœperit ea non habere homo, (Debet autem non habere omnis Chriſtianus homo,) incipit caput erigere ad libertatem* &c.

S. Gregorius Magnus, Paſtoralis Curæ, P. 1. *Ille* (inquit) *modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis paſſionibus moriens iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera Mundi poſtpoſuit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat. Cuius intentioni benè congruens, nec omninò per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus. Qui ad aliena cupienda non ducitur, ſed propria largitur. Qui per pietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur, ſed nuſquam pluſquàm deceat ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, ſed perpetrata ab alijs vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi ſicut in ſuis profectibus lætatur. Qui ita ſe imitabilem cæteris in cunctis quæ agit inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis erubeſcat. Qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vſu & experimento iam didicit, quòd obtinere à Domino quæ popoſcerit, poſſit.* . . *Si enim fortaſſe quis veniat, vt pro ſe ad intercedendum nos apud potentem quemdam virum, qui ſibi notus, nobis verò eſt incognitus, ducat, protinus reſpondemus: Ad intercedendum venire non poſſumus, quia familiaritatis eius notitiam non habemus. Si ergo homo apud hominem de qua minimè præſumit, fieri interceſſor erubeſcit: Qua mente apud Deum interceſſionis locum pro populo accipit, qui familiarem ſe gratiæ eius eſſe per vitæ meritum neſcit? Aut ab eo quomodo alijs veniam poſtulat, qui vtrum ſibi ſit placatus ignorat? Qua in re adhuc aliud eſt ſollicitiùs formidandum, ne qui placare poſſe iram creditur, hanc ipſe ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquidò nouimus, quia cùm is qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur.* Et Cap. 11. poſtquam defectus & vitia corporis recenſuit, quæ à Sacerdotio in Veteri Lege arcebant, quorum defectuum vnumquemque ibidem moraliter explicat; ita ſuam illam expoſitionem concludit: *Quiſquis ergo quolibet horum vitio ſubigitur, panes Domino offerre prohibetur: Nè profectò diluere aliena delicta non valeat is, quem adhuc propria deuaſtant.*

Idem Lib. 3. Epiſtola 26. *Peruenit ad Nos quoſdam de Sacris Ordinibus lapſos, vel poſt Pœnitentiam, vel ante, ad Officij ſui Miniſterium reuocari: Quod omninò prohibemus, & in hac re quoque Sacratiſſimi Canones contradicunt.* Et Lib. 4. Epiſt. 17. *Si lapſis ad ſuum Ordinem licentia concedatur, vigor canonicæ procul-dubio frangitur Diſciplinæ, dum pro reuerſionis ſpe, prauæ actionis deſideria quis concipere non formidat.*

S. Iſidorus Hiſpalenſis, Libro 3. *Sententiarum,* Cap. 31. *Non ſunt* (inquit) *promouendi ad Regimen Eccleſiæ, qui adhuc vitijs ſubiacent: Hinc eſt quòd præceptum eſt Dauid non ædificare viſibile Templum, quia ſanguinum vir belli frequentiâ eſſet; quâ figurâ illi ſpiritualiter admonentur, qui vitiorum adhuc corruptioni ſunt dediti, ne Templum ædificent, hoc eſt, Eccleſiam docere præſumant.* Subdit ibidem: *Non debet honoris ducatum ſuſcipere, qui neſcit ſubiectis tramite vitæ melioris præire: Neque enim quiſquam ad hoc tantùm præficitur, vt ſubditorum culpas corrigat, & ipſe vitijs ſeruiat.*

Et Libro 2. *De Officijs Eccleſiaſticis,* Cap. 5. *Quòd is qui poſt Baptiſmum aliquo mortali peccato corruptus ad*

Sacerdotium non promoueatur, Lex ipſa teſtatur. Moyſes enim in Lege præcepit Sacerdotibus ne aliquod pecus vitiatum ad Aram Deo offerant. Vnde & in Numeris vitula rufa, cuius cinis expiatio eſt populi, non aliter iubetur offerri ad Altare Domini; niſi quæ terrena opera non fecerit, iugumque delicti non traxerit, nec vinculis peccatorum fuerit alligata. Sed quid plura obijciamus? Si enim is qui in Epiſcopatu mortale aliquod peccatum admiſerit, non debet offerre Panes Domino, quantò magis ante Ordinationem peccator inuentus, repudiari debet, vt non ordinetur?

S. Martinus I. Pontifex & Martyr, in Epiſtola ad *Amandum* Traiectenſem Epiſcopum: *Si tales* (inquit) *quærimus ad Sacros Ordines promouendos, quibus nulla ruga, nullumque vitæ contagium præpediat: Quantò magis ſi poſt Ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & præuaricationis peccato deprehendatur obnoxius, omninò prohibendus eſt cum manibus lutulentis atque pollutis Myſterium noſtræ ſalutis tractare?*

Idem confirmat *S. Bernardus*, in Tractatu *De Conuerſione ad Clericos*, Cap. 19. *Multi quidem veniunt* (inquit) *ſed conſidera quis vocetur: Ordinem ipſum dominici*
Matth. 5. " *ſermonis attende:* Beati (*inquit*) mundo corde, quo-
" niam ipſi Deum videbunt. *Ac deinde:* Beati pacifi-
" ci, quoniam filij Dei vocabuntur. *Mundi cordes vtique vocat Pater cœleſtis, qui non quærunt quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu-Chriſti: Nec quod ſibi vtile, ſed quod multis.*
Ioann. 21. " Petre (*inquit*) amas me? Domine, tu ſcis quia amo
" te. Paſce, *ait*, oues meas. *Quando enim ſic amatus oues committeret non amanti? Nimirum hoc quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. Væ Miniſtris infidelibus, qui necdum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia, quaſi homines qui iuſtitiam fecerint, apprehendunt. Væ filijs iræ, qui ſe Miniſtros gratiæ profitentur. Væ filijs iræ, qui pacificorum ſibi vſurpare gradus & nomina non verentur. Væ filiis iræ, qui fideles ſeſe Mediatores pacis, vt peccata populi comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne Deo placere non poſſunt, & placare velle præſumunt. Non miramur, fratres, quicumque præſentem Eccleſiæ ſtatum miſeramur: Non miramur de radice colubri regulum orientem. Non miramur, ſi vindemiat vineam Domini, qui inſtitutam à Domino prætergreditur viam. Impudenter enim pacifici gradum, & Filij Dei vices occupat homo, qui nec primam quidem adhuc vocem Domini ad cor reuocantis audiuit: Aut ſi quando forſitan cœperis audire, reſiliens fugit ad folia, vt abſconderetur in eis. Propterea necdum peccare quieuit, ſed longum adhuc trahit veſtem*, &c. *Quid de munditia cordis loquar? Vtinam non illud obliuioni dediſſet tanquam mortuus à corde! Vtinam non eſſet columba ſeducta, non habens cor! Vtinam eſſet quod vel deforis eſt mundum, nec ea quę corporalis maculata tunica inueniretur! Vt obediret vel in*
Isai. 52. *hac parte dicenti:* MVNDAMINI, QVI FERTIS VASA DOMINI.

REGVLA XX.

Sacrilegij reus eſt, qui cùm peccati mortalis conſcientiâ Ordines ſuſcipit.

HAnc Regulam tradit *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſt. 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 1. *Cùm* (inquit) *in quolibet Ordine aliquis conſtituatur Dux alijs in rebus diuinis, in quodlibet quaſi præſumptuoſus mortaliter peccat, qui cum conſcientia peccati mortalis ad Ordines accedit: Et ideò ſanctitas vitæ requiritur ad Ordinem de neceſſitate præcepti, ſed non de neceſſitate Sacramenti: Vnde ſi malus ordinatur, nihilominus Ordinem habet, tamen cum peccato.*

Et in Reſponſione ad ſecundum, ait, Ordinatos per Miniſterium ſpirituale ad quod applicantur, effici medios inter Deum & plebem: *Et ideò* (inquit) *debent bonâ conſcientiâ nitere quoad Deum, & bonâ famâ quoad homines.*

Præterea, cùm Sacramentum Ordinationis ſit Sacramentum viuorum, non mortuorum, nec ſanandis animæ noſtræ languoribus, aut viuificandis animabus inſtitutum, ſed ad gratiam augendam hominibus relictum: Eius virtutem euacuant, dignitatem contaminant, effectui, finique repugnant, qui mortalis peccati labe inquinati, indignos ſe gratiæ augmento, & donorum Spiritus-Sancti vbertate præbent, quæ cumulatiſſimè hoc Sacramento effunduntur. Hanc rationem ſubminiſtrat *S. Thomas*, loco mox indicato in Reſponſione ad tertium; *Aliquæ* (inquit) *Medicinæ ſunt, quæ exigunt robur naturæ (aliàs cum periculo mortis aſſumuntur) & aliæ ſunt quæ debilibus dari poſſunt: Ita etiam in ſpiritualibus quædam Sacramenta ſunt ordinata ad remedium peccati; & talia peccatoribus ſunt exhibenda, ſicut Baptiſmus & Pœnitentia: Illa verò quæ perfectionem gratiæ conferunt, requirunt hominem per gratiam confortatum.*

Hanc Regulam confirmat Concilij Tridentini Catechiſmus. *Primùm* (inquit) *in eo qui Sacerdos creandus eſt, vitæ & morum integritas commendetur magnoperè oportet: Non ſolùm quia ſi alicuius mortiferi peccati conſcius ſe initiari curet, vel etiam patiatur, nouo ſe & maximo ſcelere obſtringit; ſed etiam quia virtutis & innocentiæ lumen alijs præferre debet. En de re quid Apoſtolus Tito & Timotheo præcipiat, Paſtoribus declarandum erit:* Ad Tit. 1. 2 ad Tim. 3. *& ſimul illud docendum, ea corporis vitia, quæ in Veteri Lege ex Domini præſcriptione aliquem ab Altaris Miniſterio excludebant, in Euangelica Lege ad animæ vitia præcipuè transferenda eſſe. Quare ſanctam illam conſuetudinem in Eccleſia ſeruari animaduertimus, vt qui Sacris initiandi ſunt, priùs Pœnitentiæ Sacramento conſcientiam purgare diligenter ſtudeant.* Hinc Synodus Pariſienſis anno 1557. nullum ad Sacros Ordines admittendum ſtatuit, *Niſi Sacramentali Confeſſione purgatus ſit.* Concilium Bituricenſe anno 1584. pariter decernit, *Vt à ieiunis tantùm & confeſſis recipiantur Ordines.* Aquenſe iubet *Vt die ſacro Ordinationis ſummo mane conueniant ordinandi in Eccleſia Cathedrali confeſſi de peccatis ſuis, vt ab Epiſcopo Sacram Communionem ſumant.* Concilium Rothomagenſe ſub *Carolo* Cardinali *Borbonio*, ſtatuit vt Ordinandos *Pœnitentiarius interroget an aliqua Irregularitate, vel Excommunicatione obſtricti teneantur, vnde à ſuſcipiendis Ordinibus impediantur: Eoſdem verò ipſe, vel alius idoneus per ipſum commiſſus in Confeſſione audiat, antequam ab Epiſcopo conſecrentur.* Ordinandis, præſertim ijs qui vel Subdiaconatum, vel Diaconatum ſuſcepturi ſunt, Confeſſionem generalem, & pium Seceſſum, ſiue Spiritualia Exercitia ſuadent Synodus Mediolanenſis 4. Aquenſis, & Burdigalenſis poſtrema.

REGVLA XXI.

In mortalis peccati reatum incurrit, qui Tonſuram Clericalem indignè ſuſcipit.

QVamuis enim non ſit ipſa Sacramentum, ſed Cæremonia tantùm Sacramentalis, Rituſque Sacer, cui nullum gratiæ augmentum promiſſum eſt: Tamen quicumque per Tonſuram Clero adſcribitur, maximum à Deo ſpiritale beneficium conſequitur, & nouum init vitæ genus; atque ex duobus generibus Chriſtianorum, quorum vnum communem viuendi rationem ſectatur, alterum perfectionis ſtudio vacat, & aliorum ſalutem procurat, perfectius ipſe amplectitur, & ad proximi ſalutem procurandam ſe deuouet. Si autem vnquam charitatis & contritionis præcepta hominem obligant, tunc præſertim cùm inſignia Dei beneficia ſpiritualia à Deo ei ſubminiſtrantur; vel cùm nouam vitæ rationem aggreditur. Quemadmodum enim, ex Sententia *S. Thomæ*, vt primùm quis rationis vſum attigit, tenetur ad Deum ſeſe conuertere ac dirigere, eumque ſibi omnium actionum ſuarum finem vltimum præfigere: Ita homini nouum vitæ genus inchoanti neceſſarium videtur, vt ad Deum ſe conuertat, Deumque ſibi omnium actionum ſuarum in eo vitæ genere finem præſtituat: Tum verò maximè cùm perfectionis etiam in alios diffundendæ Statum ingreditur. Quamobrem & iniurioſus eſt in Deum, & Clericali Ordini contumelioſus, qui impœnitens Clericorum Catalogo inſcribi ſe procurat, & Deo ſe in iſto Ordine miniſtraturum deuouet. Prudenter itaque Synodus Carnotenſis Ordinum Candidatos admonet, *Vt antequam ad Ordines, & Primam Tonſuram accedant, diligenter confiteantur peccata ſua.*

REGVLA XXII.

Ordinandorum ſcientia probari debet, ac tentari pro ratione Ordinum, ad quos promouendi ſunt, & locorum, quò mittuntur, pro ingenij captu, & doctrinæ genere, quam profitentur. Qui autem agreſti ſunt ingenio, & literarum ignari, atque incapaces, reijciendi ſunt.

1 HAnc Regulam tradunt Patres, & Concilia. Aurelianenſe ſecundum canone 18 *Presbyterum, vel Diaconum ſine literis, vel ſi baptizandi ordinem neſciat,* prohibet ordinari. Toletanum 8 canone 8. ad alicuius Ordinis, vel Eccleſiaſticæ Dignitatis ſtatum vetat promoueri eos, qui totum Pſalterium, & baptizandi Ritum non nouerint. *Abſurdum ſiquidem eſt eos, qui cæteros ſimpliciores, & laicos habent docere, (quibus & diſciplinæ, & vitæ debent eſſe quoddam ſpeculum) ad alicuius Ordinis, vel Dignitatis promoueri ſtatum, qui Legem ignorant, nec Literarum ſaltem mediocritate ſunt inſigniti. Nullus igitur ad ſacra Myſteria tractanda veniat indoctus, aut ignorantiæ tenebris cæcutiens, ſed quem Morum innocentia, & literarum ſplendor reddunt illuſtrem: Aliter ordinaturis, & ordinandis imminet impoſterum Dei, & Eccleſiæ eius vindicta.* Concilium Nannetenſe canone 11. Ordinandos diligenter examinandos eſſe ait, *Si benè literati, ſi inſtructi in Lege Domini ſint, & Fidem Catholicam teneant, ac ſimplicibus verbis eam tueri, vel aſſerere poſſint.* Refertur can. *Quando Epiſcopus*, Diſt. 24.

Hanc Regulam confirmat *Sanct. Thomas*, In 4 *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſtione 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 2. *In quolibet actu hominis* (inquit) *ſi debeat eſſe ordinatus, oportet quòd adſit directio rationis: Vnde ad hoc, quòd homo Ordinis officium exequatur, oportet quòd habeat tantùm de ſcientia, quod ſufficiat ad hoc, quod dirigatur in actu illius Ordinis: Ideò talis ſcientia requiritur in eo, qui ad Ordines promoueri debet; & non quòd vniuerſaliter in tota Scripturâ ſit inſtructus; ſed plus, & minùs ſecundùm, quòd ad plura, vel pauciora ſe eius Officium extendit; vt ſcilicet illi, qui alijs præponuntur Curam Animarum ſuſcipientes, ſciant ea, quæ ad Doctrinam Fidei, & Morum pertinent; & alij ſciant ea, quę ad executionem ſui Ordinis ſpectant.*

2 Primâ Tonſurâ non ſunt initiandi, qui *Sacramentùm Confirmationis non ſuſceperint, & Fidei Rudimenta edocti non fuerint; quique legere, & ſcribere neſciant, & de quibus probabilis coniectura non ſit, eos non ſæcularis Iudicij fugiendi causâ, ſed vt Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.* Quod igitur ſcientiam ſpectat, duo tantùm in Clericatus Candidatis poſtulat Tridentina Synodus Seſſione 23. *De Reformatione*, cap. 4. Primum, vt Fidei Rudimenta ſint edocti; alterum vt legendi, ſcribendique periti ſint. Tertium addit Concilium Mediolanenſe 5. vt ſcilicet Epactę intelligentiam habeat, quam ad Martyrologij lectionem, & Breuiarij recitationem *Sanct. Carolus* neceſſariam exiſtimauit.

3 Minores Ordines ijs tantùm conferri debent, *Qui ſaltem Latinam linguam intelligant*, & quos *ſcientiæ ſpes Maioribus Ordinibus dignos oſtendat:* Cùm à Minoribus Ordinibus *ad altiores Gradus, & Sacratiſſima Myſteria ſit ingreſſus.* Ita ſanxerunt Tridentina Synodus Seſſione 23. cap. 11. *De Reformatione*, Mediolanenſis 5. Part. 3. Tit. De Examinandi ratione, & Burdigalenſis ſecunda, Cap. 6.

4 Ab omnibus, & ſingulis Ordinum Candidatis generatim quærendum eſt, an vim, & naturam, Myſteriaque Ordinis, quem ſuſcepturi ſunt, nouerint. 2. An Ritus, & Ceremonias, quę ex Libro Pontificali adhibentur, cùm initiantur. 3. An eorum item ſignificationes ſanctiores. 4. An ſacrarum veſtium, quibus induuntur, Myſteria item, & ſignificata. 5. An functionum notitiam habeant Ordinis, quo ſunt initiandi. 6. An earum vſum, exercitationemque rectè teneant, cùm in literis, tum etiam in cantu. Ita ſtatuit Synodus Mediolanenſis.

5 Ab ijs, qui à Minoribus ad Sacros Ordines aſcendunt, quærendum in primis eſt, vtrum Breuiarium, Sacra Biblia, Concilium Tridentinum, Catechiſmum Romanum, Rationale Diuinorum Officium, & libros aliquos
2. Tim. 4. de Vitę Spiritualis rationibus conſcriptos, ſui Muneris vſui accommodatos habeant, vt ſtatuit mox laudata Synodus Mediolanenſis. Quod enim S. Paulus Timotheo, hoc Clericis omnibus ſeriò inculcandum eſt: *Attende lectioni.* Ex ijs autem libris, quorum lectioni debent incumbere, potiſſima ſunt Sacra Biblia, quæ doctrinam *vtilem ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitiâ* complectuntur. Secundum locum tenent 2. ad Tim 3.
Conciliorum Decreta, quibus Eccleſiaſticæ Regulę continentur, & Fidei, Morumque dogmata. Poſt hæc Libri illi ab Eccleſiaſticis Viris euolui debent, qui Myſteriorum noſtræ Religionis arcana aperiunt, & Sacrorum Rituum cauſas, & ſignificationes explicant.

6 Ad Subdiaconatum, & Diaconatum promoueri non debent, niſi *Habentes bonum teſtimonium, & in Minoribus Ordinibus iam probati, ac literis, & ijs, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi: Qui ſperent Deo Auctore ſe continere poſſe, Eccleſijs quibus adſcribentur, inſeruiant, ſciantque maximè decere, ſi ſaltem diebus Dominicis, & Solemnibus, cùm Altari miniſtrauerint, Sacram Communionem perceperint.* Sanctio eſt Tridentini Concilij Seſſione 23. Cap. 13. *De Reformatione.* Concilium Mediolanenſe 5. promouendos ad Subdiaconatum interrogandos eſſe ſtatuit de Minorum, & Maiorum Ordinum differentia; de Voto item continentiæ, quod Subdiaconatus Ordini coniunctum eſt; de Sacramentorum etiam doctrina, ſaltem generatim, de modo tandem recitandi Breuiarij, vt qui ad eius recitationem obligabuntur, non imperiti ad ſacrum hoc penſum perſoluendum accedant: De quo Concilium Burdigalenſe anno 1583 Cap. 14 ita ſtatuit: *A Subdiaconatu, ſtatim Officij Diuini recitandi rationem teneant, neque omninò ſuperiores illis Ordines conferantur, quos per examen hac in ſigni, & mortali negligentiâ teneri conſtiterit.*

7 Diaconorum futurorum examen aliquantò diligentiùs de Sacramentorum doctrina fieri debet: Item de Concionibus habendis; vt ſtatuit Concilium Mediolanenſe 5. Cùm enim in omnibus Sacramentis miniſtrent, viceſque gerant Sacerdotis in adminiſtrando Baptiſmo, eidemque propiùs adſiſtant dum Sacrum facit, eiſque etiam Dominici Sanguinis diſpenſatio antiquitus conueniret; maiori quàm Subdiaconi Sacramentorum ſcientia imbuti eſſe debent. Cùm etiam Catechumenos docere ex Officio teneantur, concionandi, ſeu catechizandi omninò imperiti ad hunc Ordinem admitti non debent.

8 Maior in Sacerdotibus Ordinandis ſcientia requiritur, cùm ad docendum alios apti eſſe debeant, & administranda ſacramenta inſtructi, vt ſtatuit Tridentina Synodus, ſeſſione 23 Cap. 14. *De Reformatione: Ad Populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: Atque ita pietate, ac caſtis moribus conſpicui, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ Monita ab eis poſſit expectare.*

Et paulò vberiùs explicat Concilij Catechiſmus. *In Sacerdote* (inquit) *non ſolùm ea cognitio requirenda eſt, quæ ad Sacramentorum vſum, & tractationem pertinet; ſed etiam ſacrarum Litterarum ſcientiâ ita inſtructum eſſe oportet; vt Populo Chriſtianæ Fidei Myſteria, & Diuinæ Legis Præcepta tradere, ad virtutem, & pietatem incitare, à vitijs reuocare Fideles poſſit. Sacerdotis enim duo ſunt Munera; quorum alterum eſt, vt ſacramenta ritè conficiat, & adminiſtret: Alterum, vt Populum fidei ſuæ commiſſum, ijs rebus, & inſtitutis, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, erudiat. Malachias enim ita teſtatur:* LABIA Sacerdotis "
" cuſtodient ſcientiam, & Legem requirent ex ore eius: " Malac. 2.
" Quia Angelus Domini Exercituum eſt. *Vt igitur in* "
horum altero, ſi mediocri cognitione ſit ornatus, præſtare quod debet, poſſit: Alterum certè non vulgarem, ſed exquiſitam potiùs doctrinam deſiderat: Quamuis æquè ab omnibus Sacerdotibus reconditarum rerum ſcientia non exigatur, ſed quæ ad ſuſcepti Officij, & Miniſterij functionem vnicuique ſatis eſſe poſſit.

De ſcientia Sacerdotibus neceſſaria præclarè *Sanct. Gregorius*, Paſtoralis Curæ P. 1. Cap. 1. & *Sanct. Iſidorus Hiſpalenſis* Libro 3. *Sententiarum*, Cap. 35. *Sicut iniqui, & peccatores* (inquiunt) *Miniſterium Sacerdotale aſſequi prohibentur; Ita indocti, & imperiti à tali Officio retrahuntur. Illi enim exemplis vitam bonorum corrumpunt: Iſti verò ſuâ ignauiâ iniquos corrigere nequeunt. Quomodo docere poterunt, quod ipſi non didicerunt? Deſinat locum*

eum docendi ſuſcipere, qui neſcit docere. Ignorantia quip-
Matth 15. *pè Præſulum vitæ non congruit ſubiectam:* CÆCVS *enim ſi cæco ducatum præbuerit, ambo in foueam cadunt.*

Iulianus Pomerius, Lib. 1. *De Vita Contemplatiua* Cap. 20. cuius verba ſua fecit Concilium Aquiſgranenſe Cap. 26. *Sacerdos* (inquit) *& ſanctè debet viuere propter exemplum, & piè docere propter ſuæ adminiſtrationis officium, certus, quòd ei ſua iuſtitia nihil ſuffragetur, de cuius manu anima pereuntis exigitur. Quando quicumque alius perierit, quem nulla docendi neceſſitas manet, ſolus pœnas ſui ſceleris dabit: Ille autem cui diſpenſatio verbi commiſſa eſt, etiamſi ſanctè viuat, & tamen perditè viuentes arguere aut erubeſcat, aut metuat, cum omnibus, qui eo tacente perierint, perit. Et quid ei proderit non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? Mentior niſi hoc Dominus per Ezechielem Prophetam ſub cuiuſdam terroris denuntiatione loquitur ad eum:*
„ Et tu, fili hominis, Speculatorem dedi te domui Iſrael.
Nec hoc tranſeunter debemus audire, quòd Sacerdotem ſpe-
„ *culatorem appellet.* Audies, *inquit*, ſermonem ex ore
„ meo, & annuntiabis eis ex me. *Si ei peccata ſua non annuntiaueris, ſi eum non argueris, vt ab impietate ſua conuertatur & viuat; & te, qui non increpaſti, & ipſum, qui te tacente peccauit, flammis perennibus perdam.*

Et Cap. 34. *Sacerdotes pro Populorum iniquitate damnantur, ſi eos ignorantes non erudiant, aut peccantes non arguant.* Omnis igitur Sacerdos pro ſua virili proximorum ſaluti procurandæ collaborare debet.

Præclarè item *S. Bernardus*, Declamatione in hæc verba, *Ecce nos reliquimus omnia*, ait: *Quomodo cæca ſuo ignorantia poſſit hominem, qui ſe Magiſtrum infantium, Doctorem inſipientium profitetur? Ignorans vtique ignorabitur: Imò & multos ignorare faciet, & ignorari. Quid enim periculi ſit, vbi non inuenit Paſtor paſcua, ignorat Dux itineris viam, Vicarius neſcit Domini voluntatem, Eccleſia quotidie multipliciter & miſerabiliter experitur. Itaque hac dote* (ſcientiæ nempè carens) *fruſtra ſibi tanquam per Chriſtum introierit blandiatur; ſiquidem dicitur ignoranti:* Si CÆCVS *cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.*

Nec eſt quòd aliquis ſcientiæ dotem in eo non ita ſeuerè dicat exigendam, qui Presbyteratum hoc tantùm fine petat, vt cantui, lectioni, vel orationi vacet; cui nec Populi docendi, nec regendi voluntas ſit. Primò enim quis ſpondere audeat eum qui ante Ordinationem talia promiſerit, poſtea non omnem moturum lapidem, vt Sacramentorum adminiſtrandorum poteſtas ſibi detur; aut Animarum Cura demandetur? Quo argumento conijciet, ipſum non temerè de Myſterijs Diuinis verba facturum? Indocta reſponſa, noxia conſilia, dogmata, errores non propalaturum, quæ in totius Ordinis dedecus vergant, & perniciem Populi? Secundò, quis ferat Presbyterum ordinari, vt ſibi tantùm vacet, non alijs? Quòd enim Chriſtiani ſumus, propter nos eſt, quòd Presbyteri, propter alios. Hoc Sacerdotalis Ordinis ratio, hoc poteſtatis pro populo inſtituta dignitas; hoc vetus Eccleſiæ Diſciplina, quæ inutiles, otioſos, nullam Populi Chriſtiani curam habentes Presbyteros vix patiebatur; Hoc inſtitutio Chriſti & Apoſtolorum Traditio, quibus conſtat Presbyteros ad Populi vtilitatem, & Sacramentorum Adminiſtrationem primùm inſtitutos, tanquam indecorum & inordinatum reijciunt. Quamobrem ex Concilij Mediolanenſis 5. præſcripto, ab ijs qui ad Presbyteratum promouendi ſunt, quærendum eſt primò, Quid ſit Miſſæ Sacrificium; Quis illius ſacrificij effectus; Quæ eiuſdem partes; Quæ myſteria in eo ſint; Quæ ſacrarum veſtium ſignificationes; Quæ in eo Sacrificio offerendo requirantur; vbi & quando illud fieri non licet; Quæ dubia aliquando incidere poſſint; Quæ explicatione opus habeant, vt illud rectè fiat. Tum explorandum eſt an ſacræ Confeſſionis aliquam peritiam habeant: An ad alia item Sacramenta rectè riteque miniſtranda idonei ſint: An eorum cogitationem explicatiorem habeant: An doctrinam teneant, quâ verbum Dei rectè tractare, Concionemue habere poſſint: Anque de re ſacra, de Chriſtianarum Virtutum officijs, atque de omni re ad ſalutem neceſſaria, apud Populum inſtruere, aut docere poſſint.

9 Aliquam tamen habendam eſſe rationem Virorum Religioſorum, qui perpetuò deliteſcere amant in ſuis Monaſterijs, & ad nullas Animarum Curas, ad nullas functiones hierarchicas euocari, quales ſunt Carthuſiani, Camaldulenſes, Grandimonenſes, Ciſtercienſes, &c. ſtatuit Synodus Colonienſis anno 1549. vt ſcilicet benigniùs cum ijs agatur, nec eadem quæ in alijs ſcientia requiratur. Quam exceptionem confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24 Quæſt. 1. Art. 3. Quæſtiun. 2. ad primum. *Sacerdos* (inquit) *habet duos actus; vnum principalem ſupra Corpus Chriſti verum; & alterum ſecundarium ſupra Corpus Chriſti myſticum. Secundus autem actus dependet à primo, ſed non conuertitur. Et ideò aliqui ad Sacerdotium promouentur, quibus committitur primus actus tantùm, ſicut Religioſi quibus Cura Animarum non committitur: Et à talium ore non requiritur Lex, ſed ſolùm quòd Sacramenta conficiant; Et ideò talibus ſufficit ſi tantùm de ſcientia habeant, quòd ea quæ ad Sacramentum perficiendum ſpectant, rectè ſeruare poſſint. Alij autem promouentur ad alium actum, qui eſt ſupra Corpus Chriſti myſticum: Et à talium ore Populus legem requirit: Vnde ſcientia legis in eis eſſe debet; non quidem vt ſciant omnes difficiles Quæſtiones legis, (quia in his debet ad Superiores haberi recurſus) ſed ſciant quæ Populus debet credere & obſeruare de lege. Sed ad ſuperiores Sacerdotes (ſcilicet Epiſcopos) pertinet vt etiam ea quæ difficultatem in lege facere poſſunt, ſciant; & tantò magis, quantò in maiori gradu collocantur.*

REGVLA XXIII.

De ſtudio Mentalis Orationis examinandi ſunt Ordinandi.

CVm enim certum ſit ex *S. Cypriano*, Epiſtola 66. *Singulos diuino Sacerdotio honoratos, & in Clerico Miniſterio conſtitutos, nonniſi Altari & Sacrificijs deſeruire, & precibus atque orationibus vacare debere:* Probari conueniens eſt Ordinandos circa ſtudium Orationis, & explorari an ſint in Mentalis Orationis ſtudio vſuque verſati; quibus Meditationibus inſtructi Deum taciti orent; qui Orationis modus qui illius fructus, quæue vtilitates; quot quibuſue partibus illa conſtet; quæ regulæ præparationis ad orationem, &c. Ita ſanxit Concilium Mediolanenſe 5.

REGVLA XXIV.

Nemo ad Sacros Ordines promouendus eſt, niſi probatæ caſtitatis, & qui ſperet Deo auctore ſe continere poſſe.

ITa ſtatuit Concilium Tridentinum, Seſſione 23. Cap. 13. *De Reformatione.* Cælibatus enim Eccleſiaſticâ Lege Subdiaconatui, ac ſuperioribus Ordinibus annexus eſt. Vnde idem Concilium Seſſione 24. Canone nono: *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante Lege Eccleſiaſtica, Vel Voto; & oppoſitum nihil aliud eſſe quàm damnare matrimonium; poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiamſi eam vouerint, habere donum; Anathema ſit: Cùm Deus id rectè petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id quod poſſumus tentari.*

Ita *S. Leo*, Epiſtola 12. aliàs 84. ad *Anaſtaſium* Theſſalonicenſem Epiſcopum, Cap. 4. *Cùm* (inquit) *extra Clericorum Ordinem conſtitutis, Nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium: Ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: Vt & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent,* 1. Cor 7.
permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc Ordine, qui quartus, à Capite eſt, dignum eſt cuſtodiri: Quantò magis in primo, aut ſecundo, vel tertio ſeruandum eſt, ne aut Leuitico, aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentiâ quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate vxoria necdum frænaſſe cognoſcitur.

Innocentius III. Cap. *A multis*, Extra, *De Ætate, & Qualitatibus Ordinandorum* idem confirmat ex *Vrbani II.* Decretis, cuius hæc ſunt verba: *Erubeſcant impij, & intelligant iudicio Spiritus-Sancti, eos qui in Sacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti, ſi caſtè non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate. Et iterum:* NEMO *ad Sacrum Ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ*

batæ caſtitatis exiſtat: & qui vſque ad Subdiaconatum vnicam & virginem habuerit vxorem. Et ad ſimilitudinem Diaconi & Presbyteri, Subdiaconus debet continentiam obſeruare, ſicut eſt in Sexta Synodo conſtitutum: Vt ſi quis eorum, qui ad Clerum accedunt, Nuptiali Iure mulieri voluerit copulari, hoc ante Subdiaconatus Ordinem faciat. Et Beatus Gregorius ſtatuiſſe legitur, vt nullum facere Subdiaconum præſumant Epiſcopi, niſi qui ſe caſtè victurum promiſerit.

Lib. 1. Epiſt. 4.

REGVLA XXV.

Lethaliter peccant, qui vel alieno nomine interrogari ſe patiuntur, vel aliam perſonam examini ſupponunt.

QVi enim ſine examine ad Ordines promouentur, Ordinationem furtiuè ſurripiunt; qui verò alienas perſonas mentiuntur, ſacrilego huic furto cooperantur; vtrique Eccleſiam ludificantur & impiè ſubſannant. Hos autem qui ea ratione fuerint ordinati, ad ſuperiorem Ordinem aſcendere, niſi ex diſpenſatione, ſacra Decreta non permittunt. *Alexander III.* Cap. *Veniens*, Ext. *De eo qui furtiuè Ordinem ſuſcepit*, cum eo, qui furtiuè Diaconatus Ordinationem conſecutus eſt, dummodo ab Epiſcopo, vel Archidiacono, aliouè Prælato ſub Anathematis interminatione prohibitus non fuerit, ab Epiſcopo diſpenſari permittit; impoſitâ Pœnitentiâ, vt ad Sacerdotium promoueatur: Si verò interminatio Anathematis facta fuerit; eidem, niſi poſt Vitæ Religioſæ Profeſſionem indulgendum negat vt ad Sacerdotalem Ordinem aſcendat. Hanc porrò ſeu comminationem ſeu Sententiam Anathematis contra eos ferri qui furtiuè Ordines ſuſcipiunt, mos eſt vſitatus ac legitimus. Pontificale ſcilicet Romanum hunc Ritum in Ordinatione præſcribit, vt antequam Ordinationes celebrentur, aliquis nomine Epiſcopi ordinaturi ſub pœna Excommunicationis præcipiat, *Ne quis non deſcriptus, examinatus, approbatus, & nominatus, vllo pacto audeat ad ſuſcipiendos Ordines accedere.* Quæ ſi Excommunicationis lata ſententia eſt, nec ſolùm comminatio: (Quod ex intentione Epiſcopi præſertim dijudicandum erit) is qui eiuſmodi prohibitione inſuperhabitâ Ordinem ſurripuerit, in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare non poterit, donec ab ea Excommunicatione fuerit abſolutus. Addiderim, Canones qui ſine examine ordinatos, è Clero deijci præcipiunt, ſcilicet Canonem, *Si quis*, Diſt. 81. & Canonem, *Quiſquis*, Diſt. 84. in eos etiam militare, qui alia perſona examini ſuppoſita Ordinationem ſurripuerint. Hos enim ſine examine promotos nemini dubium eſt, & eo magis plectendos, quòd fraude ſacrilega indebitam Ordinationem obtineant, & alium in partem criminis ſuborneant.

REGVLA XXVI.

Nullus ad Subdiaconatum promoueri debet ſine legitimo Titulo ſiue Beneficij, ſiue Patrimonij: Ita tamen vt quoſcumque Beneficium Eccleſiaſticum obtinentes ordinare poſſit Epiſcopus, ſi nullum aliunde Canonicum impedimentum habeant, & idonei iudicentur: Ad Titulum verò Patrimonij vel Penſionis eos tantùm ordinare poſſit, quos Eccleſijs ſuis neceſſarios vel vtiles iudicauerit.

ANtiqua Eccleſiæ Lex eſt, *Vt nemo abſolutè ordinetur*, id eſt, niſi certæ Eccleſiæ adſcribatur, in qua Sacra Miniſteria obeat, & ex cuius reditibus, vel obuentionibus alatur: Hic Beneficij Titulus eſt, præter quem nullum alium agnouit Antiquitas ante Concilium Lateranenſe 3. ſub *Alexandro III.* cuius Canone quinto Titulus Patrimonij cœpit ex diſpenſatione quadam approbari. *Epiſcopus* (inquit) *ſi aliquem ſine certo Titulo de quo neceſſaria vitæ percipiat, in Diaconum vel Presbyterum ordinauerit, tamdiu neceſſaria ei ſubminiſtret, donec in aliqua Eccleſia conuenientia ei ſtipendia Militiæ Clericalis aſſignet: Niſi fortè talis, qui ordinatur, extiterit, qui de ſua vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.* Id confirmat Cap. *Non liceat*, Ext. *De Præbendis*, & Cap. *Accepimus*, quod eſt *Innocentio III.* Ext. *De Ætate & Qualitatibus Ordinandorum.*

Eamdem Regulam confirmat, explicatiuſque tradit Concilium Tridentinum, Seſſione 21. Cap. 2. De Reformatione: *Cùm non deceat, eos qui Diuino Miniſterio adſcripti ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere; compertumque ſit complures plerisque in locis, ad Sacros Ordines nullo ferè delectu admitti; qui varijs artibus ac fallacijs confingunt ſe Beneficium Eccleſiaſticum, aut etiam idoneas facultates obtinere: Statuit Sancta Synodus, ne quis deinceps Clericus ſæcularis, quamuis aliàs ſit idoneus moribus, ſcientiâ, & ætate, ad Sacros Ordines promoueatur; niſi priùs legitimè conſtet, eum Beneficium Eccleſiaſticum, quòd ſibi ad victum honeſtè ſufficiat, pacificè poſſidere. Id verò Beneficium reſignare non poſſit, niſi factâ mentione quòd ad illius Beneficij titulum ſit promotus: Neque ea Reſignatio admittatur, niſi conſtito quòd aliunde viuere commodè poſſit: Et aliter facta Reſignatio nulla ſit. PATRIMONIVM verò vel Penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint, niſi illi quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum: Eo quoque priùs perſpecto, Patrimonium illud vel Penſionem verè ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint; atque illa deinceps ſine licentiâ Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint; donec Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere poſſint: Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouando.*

Proſper Fagnanus Vir Iuris Canonici Conſultiſſimus in 1. P. Libri tertij Decretalium ad Cap. *Epiſcopus*, Tit. *De Præbendis & Dignitatibus*, cenſet *Hodie ſolum Beneficium eſſe Titulum legitimum ad Sacros Ordines; Patrimonium verò nonniſi diſpenſatiuè, quemadmodum etiam aliàs declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij Interpres. Et propterea Concilium vtitur illis verbis*, Statuit ne " deinceps, *quæ oſtendunt hanc Prouiſionem eſſe Ius Nouum.*

Pœnas antiquis Canonibus lata aduersùs Ordinationes abſque Titulo Concilium Tridentinum renouauit: Quo nomine non ſolùm intelliguntur Canon *Neminem*, & Canon *Sanctorum*, Diſt. 70. quibus abſque Titulo Ordinati à Sacris Ordinibus ita ſuſceptis ipſo iure ſuſpenduntur: Sed etiam Gregorianæ Decretales, Cap. *Cùm inmdudum*, Cap. *Non liceat*, & Cap. *Epiſcopus*, Tit. *De Præbendis*; quibus Epiſcopi, qui Clericum aliquem abſque Titulo ad Sacros Ordines promouerint, ad alimenta eidem præſtanda obligantur. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij Interpres, teſte *Fagnano*. Tenetur autem Epiſcopus Clerico ſic Ordinato de bonis ſuis vitæ neceſſaria congruè ſubminiſtrare, donec Beneficium Eccleſiaſticum competens vel ab ipſo Ordinatore, vel ab alio fuerit aſſecutus. 2. Eadem pœna tenetur Epiſcopus, qui Clericum ſine Titulo iam conſtitutum in Sacro Ordine promouit ſine nouo Titulo ad ſuperiores Ordines. 3. Si plures Epiſcopi Clericum illis ſubditum ratione originis, domicilij, vel Beneficij ſine Titulo ordinauerint, quilibet tenetur in ſolidum præſtare alimenta ſic Ordinato. 4. Non ſolùm Ordinator ad id tenetur, ſed hoc onus tranſit ad illius Succeſſorem, & ad hæredes.

REGVLA XXVII.

Qui confictо Titulo decepit Ordinantem, ipſo Iure ab Ordinum executione ſuſpenſus eſt.

COncilium enim Tridentinum Innouauit pœnam Suſpenſionis ſtatutam Can. *Neminem*, & Can. *Sanctorum*, aduersùs eos qui ſine Titulo Beneficij vel Patrimonij legitimo fuerint per fraudem ordinati, eam certè non ſuſtulit, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij Tridentini Interpres, die 27. Nouembris anno milleſimo ſexcenteſimo decimo. Ita refert *Fagnanus* loco ſupra laudato. Hanc Regulam confirmat *Vrbani VIII.* Conſtitutio, quæ incipit, *Secretis æternæ prouidentiæ*, edita die 11. Decembris anno 1624. Suſpenſionem perpetuam decernens contra promotum ficto, falſo, ſeu fiduciario patrimonio, his verbis: *Promoti verò perpetuæ Suſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ incurrant: Eo ipſo inſuper promotos huiuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, aut fiduciarijs Patrimonij Titulis ſcienter ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolùm prædictis, verùm etiam maioribus, arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis, &c.* Refert *Barboſa* P. 2. *De Officio & Poteſtate Epiſcopi*, Allegatione 20. §. 33.

REGVLA XXVIII.

Religioſi, ſeu Canonici, vel Clerici Regulares, ſiue intra clauſtra Monaſteriorum, aut Domorum more Regularium viuentes in communi, qui numquam, ſeu nonniſi ad certum tempus Profeſſionem emittunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti, & ad ſęculum redire liberè, & licitè poſſunt, ſi prætextu Religionis ante Profeſſionem expreſſam Sacros Ordines ſuſceperint abſque Titulo ſufficienti Beneficij, vel Patrimonij, ipſo iure ab executione Ordinum ſunt ſuſpenſi: & ſi Miniſteria ſacra obierint, eo ipſo in Irregularitatem incurrunt. Ordinantes verò per annum à collatione talium Ordinum ipſo pariter Iure ſunt ſuſpenſi.

ITa ſtatuit, ac declarauit *Pius V* Conſtitutione, quæ incipit *Romanus Pontifex*, edita pridie Idus Octobris anno 1568 incommodum auertere volens, quo *Sic promoti, & è clauſtro exeuntes, & per ſæculum vagantes, vel mendicare, vel ſordidum quæſtum exercere, non ſine ipſorum dedecore, vel Ordinis vilipendio, & quamplurimorum Chriſti fidelium ſcandalo cogebantur*. Patres Societatis Ieſu ab hac lege ſingulari Priuilegio excepit *Gregorius XIII.* Votaque ſimplicia poſt biennium Nouitiatûs emiſſa ipſis ſufficere declarauit, vt ſub Titulo religioſæ paupertatis ad Sacros Ordines promoueri poſſint, Conſtitutione quę incipit, *Aſcendente*, edita anno 1584. & *Gregorius XIV.* id confirmauit Conſtitutione, quæ incipit, *Eccleſiæ Catholicæ*, edita anno 1591.

REGVLA XXIX.

Regulares Religioſæ Profeſſionis teſtificationem loco Tituli exhibere tenentur, cuius Ratihabitionem in Scriptis, ac iuramento firmatam Epiſcopus ab ipſis exigere poteſt.

HAnc Regulam firmat laudata *Pij V.* Conſtitutio, & Concilij Mediolanenſis 2. Decretum 23. his conceptum verbis: *Vt quod Summus Pontifex Pius V in explicatione Decreti Tridentini, quod eſt Seſſione vigeſima-ſecunda, Cap. ſecundo conſtituit, executionem habeat, Epiſcopus ne Clericum vllum Regularem, neque Sęcularem, qui Regularium more in communi vitæ diſciplina ſit, Beneficiumque Eccleſiaſticum non habeat, Ordinibus Sacris adſcribat, niſi à Superiore fidem ille attulerit, ſe Religionis, cui adſcriptus eſt, Profeſſionem confeciſſe; iuratuſque affirmet, ſcripto manu ſuâ ſubſignato, coram Epiſcopo, ſe id ſpontè feciſſe, aut ratum habuiſſe. Illud autem ſcriptum in Archiuio aſſeruandum Epiſcopus curet*. Eadem ferè habet Concilium Aquenſe. Decretique illius æquitas inde patet, quòd cùm loco Tituli Eccleſiaſtici, vel Patrimonij ſit Regularis Profeſſio Religioſis Viris: Sicut Eccleſiaſtici Beneficij Titulum, & pacificam poſſeſſionem, vel Patrimonium, ſeu annuum cenſum Ordinatori ſuo comprobare debent Sęculares Clerici, vt ad Sacros Ordines promoueantur; quia ipſius eſt cauere ne ſine huiuſmodi Titulo facta Ordinatio vitioſa ſit: Ita apud eumdem de Religioſa Profeſſione emiſſa Regulares fidem facere oporteat, ne ad Titulum Monaſterij falsò aliqui ordinentur, & Religioſam Profeſſionem ideò mentiantur. Quia verò, vel extorta, vel ante ætatem acta, vel ante Probationem annuam, vel alijs eiuſmodi conditionibus deſtituta, ſine quibus ipſam irritam eſſe Summi Pontifices declararunt, nulla eſt, & irrita, conſultò additur illa Religioſæ Profeſſionis coram Epiſcopo ratihabitio, ne abolità poſtea Profeſſione, abſque vllo Titulo quis ordinatus remaneat; & ita cum Ordinis Clericalis dedecore mendicare, aut ſordidum quæſtum facere cogatur. Quam infamiam, vt auerteret Burdigalenſis Synodus ſub Cardinale *De Sourdis*, Cap. 6. Num. 4. *De Subdiacono*, hoc Decretum edidit: *Regulares autem quicumque ſine literis Superiorum ſuorum, quibus conſtet eos Vota Religionis emiſiſſe, non ordinentur: Promoti verò, ſi quando ab huiuſmodi Superioribus pro criminis exigentia puniri conueniat, & vrgeat neceſſitas, ne poſſint tamen habitu Religionis priuari, ita vt extra Monaſteria in contemptum Eccleſię eijciantur mendicaturi; ſed intra eorumdem Monaſteriorum ſepta detineri, puniri, & ſuſtentari: & ad id prædicti Superiores per Ordinarios compellantur*.

Clerus denique Gallicanus in Comitijs Generalibus anno milleſimo ſexenteſimo vigeſimo-quinto congregatus, Regularium neminem ad Sacros Ordines promouendum eſſe decreuit, niſi Monaſterium, in quo Profeſſionem emiſerit, ſe adſtringat ad prębendum ipſi alimenta, ſi quocumque prætextu, ſpecie, vel occaſione eiectus, aut dimiſſus fuerit: Quæ verò nullos redditus habent, ſpondeant ſe numquam illos, qui ad Sacros Ordines promouendi ſunt, eiecturos, Epiſcopo, aut eius Vicario Generali inconſultis.

REGVLA XXX.

Nullus ordinandus eſt, niſi certæ adſcribatur Eccleſię, quam ſi deſerat inconſulto Epiſcopo, à Sacris Miniſterijs ſuſpendi debet.

HAnc Regulam antiquis Concilijs ſtatutam, confirmat Tridentina Synodus Seſſione 23. Cap. 16. De Reformatione: *Cùm nullus* (inquit) *debeat ordinari, qui iudicio ſui Epiſcopi non ſit vtilis, aut neceſſarius ſuis Eccleſijs, Sancta Synodus veſtigijs ſexti Canonis Concilij Chalcedonenſis inhærendo, ſtatuit vt nullus impoſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cuius neceſſitate, aut vtilitate aſſumitur, non adſcribatur, vbi ſuis fungatur Muneribus, nec incertis vagetur ſedibus. Quòd ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit; ei Sacrorum exercitium interdicatur.*

REGVLA XXXI.

Ordinandorum conſenſus neceſſarius eſt, adeò vt irrita eſſet Ordinatio, quæ prorſus renitenti, & reluctanti, & qui nulla ratione ad conſentiendum adduci poſſet, conferretur.

QVod enim declarauit *Innocentius III.* Cap. *Maiores*, Ext. *De Baptiſmo, & eius effectu*, Quòd *Ille, qui numquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec Characterem ſuſcipit Sacramenti*, non minùs de Ordinatione, quàm de Baptiſmo verum eſt.

Qui tamen conditionali coactione (vt loquuntur Canonici Iuris Interpretes) ordinati ſunt, id eſt, conditionaliter voluerunt, quod aliàs abſolutè noluiſſent, eorum Ordinatio valida eſt, vt docet *Sanct. Raymundus* 3. P. Summæ, Tit. *De Ætate Ordinandorum*, §. 16 alijque Iuris Canonici Commentatores. Sic *Paulinianus* Sanct. Hieronymi fratri vis aliqua facta eſt à *Sanct. Epiphanio*, vt Diaconatûs, & Presbyteratûs Ordinationem ſuſciperet, vt ipſemet *Sanct. Epiphanius* teſtatur in Epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum: *Cùm igitur* (inquit) *celebraretur Collecta in Eccleſia villæ, quæ eſt iuxta Monaſterium noſtrum, ignorantem eum, & nullam penitus habentem ſuſpicionem, per multos Diaconos apprehendi iuſſimus, & teneri os eius, ne fortè liberari ſe cupiens, adiuraret nos per Nomen Chriſti: & primùm Diaconum ordinauimus, proponentes ei timorem Dei, & compellentes, vt miniſtraret, valdè quippè obnitebatur, indignum ſe eſſe conteſtans: Vix ergo compulimus eum, & perſuadere potuimus teſtimonijs Scripturarum, & propoſitione Mandatorum Dei: Et cùm miniſtraret in Sanctis Sacrificijs, rurſus cum ingenti difficultate, tento ore eius ordinauimus Presbyterum, & ijſdem verbis, quibus ante ſuaſeramus, impulimus, vt ſederet in Ordine Presbyterij*. Sic *Sanct. Paulinus*, cùm Barcinone verſaretur, *Repentina vi multitudinis correptus, & Presbyteratu initiatus eſt inuitus*; ea tamen conditione tandem conſenſit, vt Barcinonenſi Eccleſiæ non alligaretur; vt ipſe teſtis eſt in *Epiſtola ad Seuerum*. Sic *Pinianus* violenta plebis impreſſione ad ſacerdotium poſtulatus eſt, acceptumque Iuramentum præſente Sanct. Auguſtino, *Vt ſi quando illi ad ſuſcipiendum Clericatum conſentire placuiſſet, nonniſi in ipſa Hipponenſi Eccleſia conſentiret*. Ipſum autem ad Iuramentum huiuſmodi, & ad manſionem apud ſe promittendam Hipponenſes compulerunt, *Quia per illam præſentiam creditum eſt, eum etiam ad Clericatum ſuſcipiendum poſſe deſiderantibus conſentire*; vt refert *Sanct. Auguſtinus* Epiſtola 126. aliàs 225. ad *Albinam* Sic *Germano* Antiſiodorenſi poſtmodum Epiſcopo, cùm eſſet Prouinciæ Præfectus, vis quodammodo illata eſt à *Sanct. Amatore* Epiſcopo, qui *Glomeratâ ſecum turbâ Clericorum atque Nobilium*, vallatis Eccleſiæ foribus, *iniciens manus*, ipſum apprehendit, & *inuocato Nomine Domini, cęſariem eius capiti detrahens, habitu Religionis, reiectis ſęcularibus ornamentis, cum promotionis honore induit*.·.·. *Germanum*

Epi-

Epiſcopum vna omnium vox poſtulat: Bellum ciuile indicitur Poteſtati, cuius ſubiectio facilis fuit, cùm etiam ab his, quos pro ſe parauerat, vinceretur. Suſcepit Sacerdotium inuitus, coactus, addictus; ſed repente mutatus ex omnibus; deſeritur Mundi Militia, cœleſtis aſſumitur, ſeculi pompa calcatur, vxor in ſororem ex coniuge mutatur, &c. Ita refert *Conſtantius* Presbyter in eius Vita. Sic *Macedonius* Monachus ſanctiſſimus, & admirandæ ſimplicitatis, quodammodo inuitus à *Flauiano* Antiocheno Epiſcopo Presbyter ordinatus eſt, vt refert *Theodoretus*, Hiſtoriæ Religioſę Cap. 13. *Flauianus* (inquit) *de Montis illum vertice per ſpeciem obiectæ accuſationis abduxit, & ſub myſticum Sacrificium Altari admouet, cooptauitque in numerum Sacerdotum. Cumque peracta Liturgia hoc illi quidam indicaſſet (ignorabat enim prorſus quid egiſſent) primùm quidem conuicijs verbiſque aſperis proſcidit vniuerſos: Deinde accepto baculo, quo innixus propter ſenium incedebat, Pontificem ipſum, & alios, qui aderant inſecutus eſt, Ordinationem hanc ratus Montis verticem ſibi, optatamque habitationem erepturam: Sed tum quidem ſic indignantem ægrè eundem amici quidam ſedauerunt. Expleto autem hebdomadæ circulo cùm rediſſet dies Dominicus, iterum euocat illum Magnus Flauianus, rogatque vt Celebritati cum ipſis intereſſet. Tum ille ad eos, qui venerant, An vobis, aut, non ſufficiunt, quæ iam acta ſunt, ſed iterum me Presbyterum creare vultis? Et reſpondentibus illis, Fieri non poſſe, vt bis eadem fiat Manuum impoſitio, non acquieuit, nec profectus eſt, donec illum tempus, & familiares hoc ſæpius docuerunt.* Plurima ſunt alia, & quidem illuſtria Sanctorum Virorum exempla, qui ſuæ tenuitatis, vt ſibi ipſis videbantur, conſcij, & Sacerdotij pondus, ac maieſtatem reueriti, aliquamdiu Ordinationi reſtiterunt; ſed tandem ceſſerunt poſtulantis plebis importunitati, aut violentiæ, vel Epiſcoporum imperio, in ſe, ac de ſe fieri conſentientes quicquid Eccleſia Præſuleſque vellent. Hoc ſenſu *Sanct. Auguſtinus*, Epiſtola 173. aliàs 204. ad *Donatum*, Cap. 3. ſcribit: *Neminem exiſtimas cogendum eſſe ad bonum: Attende quid Apoſtolus dixerit*, Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus concupiſcit; *& tamen tam multi, vt Epiſcopatum ſuſcipiant, tenentur inuiti, perducuntur, includuntur, cuſtodiuntur, patiuntur tanta, quę nolunt, donec eis adſit voluntas ſuſcipiendi operis boni; quantò magis vos ab errore pernicioſo, in quo vobis inimici eſtis, trahendi eſtis, & deducendi ad veritatem, vel cognoſcendam, vel eligendam, non ſolùm, vt Honorem ſalubriter habeatis, ſed etiam ne peſſimè pereatis?*

C A P V T I V.

DE IMPEDIMENTIS ORDINATIONVM, ET IRREGVLARITATIBVS.

IRregularitas eſt nota, ſeu canonicum impedimentum, ex facto, ſeu defectu proueniens, quo quis tam ad Eccleſiaſticos Ordines promoueri, quàm promotus in iiſdem miniſtrare prohibetur.

Duplex eſt Irregularitatis genus. Quædam ex delicto, altera ex defectu. Iſta oritur ex defectu, & indecentia, citra culpam hominis in illam incurrentis. Illa proficiſcitur ex delicto, quod Eccleſia prohibitione à Clericatu, & Sacris Ordinibus eorumque Miniſterijs coerceri voluit.

Irregularitas ex defectu ſeptem ſpecies complectitur. Prima eſt ex defectu animi, quo modo amentes, energumeni, & illiterati ſunt irregulares. Altera ex defectu corporis, quo modo ſunt irregulares, qui membro aliquo mutilati ſunt, vel inſigniter deformes, leproſi, morbo caduco laborantes. Tertia, ex defectu natalium in filijs illegitimis, & ſpurijs. Quarta, ex defectu libertatis, in ſeruis, & obligatis ad ratiocinia. Quinta, ex defectu ętatis. Sexta, ex defectu Sacramenti, in bigamis. Septima, ex defectu perfectæ lenitatis, ideſt, ex homicidio licitè perpetrato, in Iudicibus, Regijs Cognitionibus, Notarijs cauſarum capitalium, Accuſatoribus, Teſtibus.

Irregularitas ex delicto quintuplex eſt. Prima ex iteratione Baptiſmi. Altera ex indebita ſuſceptione, vel vſu Ordinis. Tertia ex hæreſi. Quarta ex homicidio illicitè perpetrato. Quinta ex infamia.

In Irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus diſpenſare poteſt Epiſcopus, exceptâ ea, quę oritur ex homicidio voluntario, exceptis etiam alijs deductis ad forum contentioſum, vt declarat ſacra Synodus Tridentina, Seſſione 24. Cap 6. *De Reformatione*. In ijs verò, quæ ex delicto publico proueniunt, Summus Pontifex dumtaxat diſpenſare poteſt.

Concilium Mediolanenſe 4. P. 2. Tit. *Quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis*, paucis explicat quinam impediantur ab Ordinum ſuſceptione. *Impedimento* (inquit) *irretiti, hi ſunt: Minores natu, Sacramento Chriſmatis non confirmati, rudes & ignari, crimino ſi, ſolemniter Pęnitentes, Neophyti, ebrietati aut gulæ dediti, impudici, lapſi poſt Ordinem ſuſceptum, periuri, vſurarij manifeſti, infames, ratiocinijs obligati, ſerui, corpore vitiati, inſigniter deformes, illegitimè nati, peregrini, & ignoti, bigami, irregulares quouis alio modo, ſuſpenſi, interdicti, excommunicati, amentes, morbo caduco laborantes, energumeni, non examinati, & probati.*

His prænotatis, de præcipuis Ordinationum impedimentis ſingillatim agendum eſt.

ARTICVLVS I.

De Impedimento ſexus.

MVliebris ſexus Sacrę Ordinationis eſt incapax, non Eccleſiaſtico tantùm Iure, ſed Naturali, & Diuino. Sexus enim muliebris, ſexus ſubiectionis eſt: Vir caput eſt mulieris, Sacerdos autem caput Populi: Mulier ergo Sacerdotij incapax, quam Deus caput eſſe noluit, cui tantùm abeſt, vt Populum ſubieceerit, cùm potius ipſa viro, Deo ita volente, ſubiecta ſit. Deinde natiuo quodam pudore mulieres à docendo, alijſque publicis functionibus, quales ſunt Sacerdotales, obeundis retardantur: Ideò Chriſtus mulieres à Sacerdotio arceri voluit. *Mulieres in Eccleſia taceant* (inquit Apoſtolus 1. ad Corinthios 14.) *Non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut & Lex dicit: Si quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent. Turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia.* Ad Epheſios 5. *Mulieres ſubditæ ſint viris ſuis, ſicut Domino: Quoniam vir caput eſt mulieris: Sicut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ. Ipſe Saluator corporis eius. Sed ſicut Eccleſia ſubiecta eſt Chriſto, ita & mulieres viris ſuis in omnibus.* Et 1. ad Timotheum 2. *Mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, ſed eſſe in ſilentio. Adam enim primus formatus eſt, deinde Heua: & Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in præuaricatione fuit.* Quamobrem conueniens non erat, vt ei Deus per Sacerdotium ducatum ad pietatem inſtillandam concederet, quæ poſterior creata, prior in peccatum incidit, virumque ſuum in peccati foueam præcipitem traxit. Lege *Sanct. Epiphanium*, Hæreſi 49. vbi Quintillianorum, ſiue Pepuzianorum, aut Artotyritarum hæreſim deſcribit, & impugnat, apud quos mulieres Epiſcopi erant, & Presbyteri, & ad cæteros gradus allegabantur, nullum vt ſexûs diſcrimen ſeruaretur. *Nam in Chriſto Ieſu* (inquiebant) *neque mas eſt, neque fęmina.* Quibus Apoſtoli verbis abutebantur, cùm nihil aliud ſignificent, niſi nullam eſſe ſexus prærogatiuam, quantum ad fidem, diuinæ legis obſeruationem, iuſtificationis gratiam, adoptionem in filios, æternæ fœlicitatis retributionem: Vnde ſubiungit: *Omnes enim filij Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu:* Sed non ſignificant parem eſſe ad Sacerdotium obtinendum ſexus vtriuſque capacitatem.

Gen. 3.

Gal. 3.

Obijciebant, Sororem Moyſis, & quatuor Philippi filias Propheti ſſas fuiſſe; ac perperam inde colligebant mulieres Sacerdotio poſſe initiari. Diſpar enim eſt Sacerdo-

cerdotij, & Prophetiæ ratio. Nam Prophetia ex genere eſt gratiarum, quæ gratis datæ nuncupantur, quarum in diſtributione nullus naturæ ſeruatur ordo, quia præter naturam eſt, quod recipitur. At verò in Eccleſiaſtico Regimine inſtituendo licet ſupernaturalem Sacerdotibus, ac Miniſtris Chriſtus tradiderit Poteſtatem, ordinem tamen naturalem ſeruari voluit, vt ſexus ille à Sacerdotio excluderetur, qui ad ſubiectionem factus eſt, non ad imperium deſtinatus. Id confirmat *Sanct. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 25. Quæſt. 2. Quæſtiuncula 1. ad primum: *Prophetia* (inquit) *non eſt Sacramentum, ſed donum Dei. Vnde non exigitur ibi ſignificatio, ſed ſolùm res: Et quia ſecundùm rem in his, quæ ſunt animæ, mulier non differt à viro (cum quandoque mulier inueniatur melior quantùm ad animam multis viris;) ideò donum Prophetiæ, & alia huiuſmodi poteſt accipere, ſed non Ordinis Sacramentum.* Cùm enim Ordo ad imperandum inſtitutus ſit, & aliquam Ordinatorum ſupra ceteros præeminentiam, & præcellentiam ſignificet, mulieres verò ad ſubiectionem à Deo factæ ſint, ideò Ordinationis incapaces ſunt, quæ prærogatiuam ſubiectioni iſti oppoſitam tribuit, expreſſèque ſignificat.

Legatur rurſus *Sanct. Epiphanius*, Hæreſi 79. vbi Collyridianos impugnat, apud quos Mulieres quædam currum ſiue ſellam quadratam adornantes, linteo deſuper extento, ſolemni tempore, per aliquot dies panem proponebant, & in Mariæ Virginis Nomen offerebant: Oſtenditque numquam ex quo Mundus conditus eſt, Sacerdotio functam eſſe mulierem, ſiue tempore Legis naturæ, ſiue Legis Moſaicæ, ſiue Legis gratiæ. Certè *Si Sacerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quiddam præſtare in Eccleſia liceret, nulli potiùs, quàm Mariæ illud in Nouo Teſtamento committi debuit, cui tantus honor eſt habitus, vt gremio ſinuque ſuo Regem omnium, ac cœleſtem Deum, Deique Filium exciperet. Cuius vterus, velut templum, ac domicilium ad Diuini Verbi Incarnationem ſingulari eſt Dei benignitate magno, ac ſtupendo, Myſterio præparatus. Verùm longè Deo aliter eſt viſum: Ac ne baptizandi quidem poteſtas eſt illi facta: Cùm alioqui tingi ab illa Chriſtus potius, quàm ab Ioanne potuiſſet.*

Nominantur quidem in Canonibus Epiſcopæ, & Presbyteræ; non tamen ab vllo Ordine, vel Miniſterio, ſed à viris ſuis, qui ad Epiſcopatum, vel Presbyteratum promoti fuerant: Quibus mulieribus perpetuæ continentiæ lex præcipiebatur, antequam earum mariti Sacris Ordinibus initiarentur, à quibus proinde vxorum loco non ampliùs habebantur, ſed ſororum. Frequens etiam eſt in Eccleſiaſticis Monumentis Diaconiſſarum mentio, ſed nec illæ Sacram Ordinationem ſuſceperunt, ſed earum inſtitutum eſt Miniſterium, vt muliebris ſexus honeſtati in Baptiſmo conſuleretur, vt *Sanct. Epiphanius* docet. Quamuis autem Ordinationis Diaconiſſarum meminerint *Tertullianus* Lib. 1. *Ad vxorem*, Cap. 7 Concilium Chalcedonenſe, Can 15. Concilium Trullanum Canone 54 Iuſtinianus Imperator paſſim in Nouellis; Ordo Romanus &c. ea tamen Ordinatio, ſeu manus impoſitio, ſacramentalis non fuit, ſed mera cæremonia, quemadmodum Abbatiſſarum Benedictio. Munus illarum præcipuum fuit, ea mulieribus Officia præſtare, quæ Diaconi viris. Ideò portas cuſtodiebant, per quas illæ ingrediebantur, earumque conſeſſum in Eccleſia ordinabant: Principia Fidei, & Ritus Baptiſmi eis exponebant, ipſiſque aderant cùm ad immerſionem nudabantur. Viduarum quoque, & pauperum, ſacrarumque Virginum ſimul cum Diaconis curam gerebant: Sed Altaris Sacrificio non miniſtrabant, non accedebant ad Altare, non ſacra vaſa tractabant, non canebant Euangelium, quamquam Orarium in ſua Benedictione acciperent; non denique verbum Dei prædicabant aut baptizabant: Neque facta hæc Miniſteria obeundi tradebatur ipſis Poteſtas, quæ Diaconis confertur.

Conc. Turon 1. Can. 12. & 13. Antiſiod. Can. 20. & 21. Concil. Rom. ſub Grego. II. Can 1. alterum ſub Zacharia, Can. 5. S. Gregor. Lib. 4 Dialog. Cap. 10.

ARTICVLVS II.

De Impedimento pueritiæ, & amentiæ, & vexationis à Dæmone.

PVeris, vel amentibus, cùm vſu rationis careant, Sacramentum Ordinis illicitè conferretur. Si tamen illis adminiſtraretur, Sacramenti Characterem eorum animis imprimeret: Vnde Ordinationes eorum iterandæ non eſſent, vbi adultâ eſſent ætate, & ſingulis Ordinibus Eccleſiæ Decretis præſcriptâ; aut ſana mente; vt colligitur ex Cap vnico *De Clerico per ſaltum promoto*, quod eſt *Innocentij III.* Neceſſitate quidem præcepti neceſſarius eſt rationis vſus, vt quis ad Ordines promoueatur, non tamen neceſſitate Sacramenti, vt docet *Sanct. Thomas* in 4 *Sententiarum*, Diſt. 25. Quæſt. 2. Art. 1. Quæſtiuncula 2. Idem docet Concilij Tridentini Catechiſmus. Arreptitij, ſiue à Dœmonibus obſeſſi, ab Ordinibus pariter arcentur, Can *Maritum*, Can. Communiter, Can. *Clerici*, & Can. *Vſque*, Diſt. 33.

ARTICVLVS III.

De Impedimento ſeruitutis.

SErui ab Ordinationibus excluduntur, Canone *Nullus*, Diſt. 54. ex *Sanct. Leonis* Epiſtola ad Epiſcopos Campaniæ, & Canone *Nulli*, ex Concilio Tributienſi, alijſque Canonibus, & Pontificum Reſponſis, Lib. 1 Decretalium, Tit. 18. *De ſeruis non Ordinandis*. Ab Ordinibus ſuſcipiendis pariter arcentur quicunque ad ratiocinia ſunt obligati, vel huiuſmodi negotijs temporalibus implicati, Cap. *Magnus*, ex Concilio Carthaginenſi 5. Ext *De obligatis ad ratiocinia non ordinandis*. His non patet aditus ad Clerum, *Niſi poſt depoſita onera, & reddita ratiocinia*. Rationem huius Diſciplinæ *Sanct Thomas* affert in 4. *Sententiarum*, Diſt. 25 Quæſtione 2 Articulo 2. Quæſtiuncula 1. *In ſuſceptione Ordinis mancipatur homo Diuinis Officijs: Et quia nullus poteſt alteri dare, quod ſuum non eſt, ideò ſeruus, qui non habet poteſtatem ſui, non poteſt ad Ordines promoueri. Si tamen promoueatur, Ordinem ſuſcipit; quia libertas non eſt de neceſſitate Sacramenti, licet ſit de neceſſitate præcepti, cùm non impediat Poteſtatem, ſed actum tantùm. Et ſimilis ratio eſt de omnibus, qui ſunt alijs obligati.*

ARTICVLVS IV.

De Impedimento natalium.

SPurij, & quicumque ex legitimis Nuptijs non ſunt procreati, ab Ordinum ſuſceptione arcentur, vt conſtat ex varijs Canonibus Diſt. 56. relatis, & ex Cap. *Per venerabilem*, Ext. *Qui filij ſint legitimi*. Rationem affert *Sanct. Thomas*, in 4 *Sententiarum*, Diſt 25. Articulo 2. Quæſtiuncula 3. *Ordinati* (inquit) *in quadam dignitate præ alijs conſtituuntur: Ideò ex quadam honeſtate requiritur in eis claritas quædam, non de neceſſitate Sacramenti, ſed de neceſſitate Præcepti; vt ſcilicet ſint bonæ famæ, bonis moribus ornati, non publicè Pœnitentes. Et quia obſcuratur hominis claritas ex vitioſa origine, ideò etiam de illegitimo thoro nati à ſuſceptione Ordinum repelluntur, niſi cum eis diſpenſetur; & tantò eſt difficilior diſpenſatio, quantò origo eſt turpior:* Putà, ſi adulterini fuerint, vel ex ſtupro, inceſtu, aut ſacrilegio nati, quam ſi ex fornicatione ſimplici procreati eſſent. Poteſt autem Epiſcopus cum illegitimis ex quocumque etiam damnato coitu diſpenſare, vt ad Minores Ordines, & Beneficium ſimplex promoueantur; non verò, vt ad Maiores Ordines, aut Beneficia Curam Animarum, Dignitatem, Ordinem Sacrum annexum habentia, quales ſunt Canonicatus Cathedralium Eccleſiarum, ſecundùm Ius Nouum Tridentini Concilij Seſſione 24. Cap 12. *De Reformatione*. Ille verò quicum Summus Pontifex diſpenſat, vt natalium defectu non obſtante, valeat ad Beneficium Curam etiam Animarum annexam habens promoueri, non poteſt prætextu diſpenſationis huiuſmodi, (quam exorbitantem à Iure oportet veluti odioſam reſtringi) niſi vnicum Beneficium obtinere. Iſta conſtant ex Cap. *Is, qui defectum*, Tit *De filijs Presbyterum*, in Sexto. Illegitimè natos, ad Dignitates, Perſonatus, & alia Beneficia Curam Animarum habentia, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoueri non poſſe, declarauerat antea *Gregorius IX.* Cap. *Nimis*, Ext. *De filijs Presbyterorum*.

At verò diſpenſare poſſit Epiſcopus ſuper eo impedimento, cùm occultum eſt, quæſtio eſt ab Auctoribus ventilata. Probabilius eſt non poſſe; quia Concilium Tridentinum ſeſſione 24 Cap. 6 *De Reformatione*, permittit Epiſcopis, vt diſpenſent duntaxat ſuper Irregularitatibus *ex delicto occulto*, non autem ex defectu prouenientibus.

Cæ-

Cæterum Religioſa Profeſſio natalium defectum remouet, facitque vt qui Deo ſolemnibus votis conſecratus eſt, ad Sacros Ordines abſque diſpenſatione promoueri poſſit, vt conſtat ex Concilio Nannetenſi, quod *Hildeberto* Turonenſi Archiepiſcopo Præſide celebratum eſt anno 1127. ex Concilio Lateranenſi 2 ſub *Innocentio II* Canone 21. & ex communi Eccleſiæ praxi: Neceſſaria tamen ipſis eſt diſpenſatio, vt ad Epiſcopalem Dignitatem, & Regulares Prælaturas promoueri poſſint, vt conſtat ex Cap. *vt filij*, Extr. *De filijs Presbyterorum non ordinandis*. Sanxerat quidem *Sixtus V.* ne ad Religioſam Profeſſionem reciperentur illegitimi, ſed eius Conſtitutionem reſcidit *Gregorius XIV.* Conſtitutione, quæ incipit, *Circumſpecta*, & Romanæ Pœnitentiariæ Poteſtatem tribuit concedendi Diſpenſationes Regularibus extra legitimum Matrimonium natis, vt ad Clauſtrales Præfecturas promoueri poſſint.

Filij Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt Matrimonio, in Eccleſijs, vbi eorum patres Beneficium, aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque, etiam diſſimile, Beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſijs quoquo modo miniſtrare, nec Penſiones ſuper fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere poſſunt. Ita ſtatuit Synodus Tridentina Seſſione 25. Cap. 5. *De Reformatione*. Et *Clemens VII.* in Conſtitutione, quæ incipit, *Ad Canonum conditorem*, ſtatuit vt deinceps filij Presbyterorum ex fornicatione nati quæcumque Beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſæcularia, & quorumuis Ordinum Regularia, quæ illorum patres Presbyteri, & Clerici, vel Religioſi, in Titulum, vel Commendam, ſeu Adminiſtrationem ad tempus, vel in perpetuum aliquando obtinuerint, nullo vnquam tempore quoquo modo obtinere poſſint, non obſtante, quòd *Alexander III.* decreuerit filios Sacerdotum poſſe ſuccedere in Beneficijs parentum mediâ interueniente perſona. Ext. *De filijs Presbyterorum*, Cap. 2 3 4 5. 7.) Quamquam nec filius legitimus poſſit immediatè ſuccedere in Beneficio patris, niſi cum eo per Apoſtolicam Sedem fuerit diſpenſatum, vt conſtat ex Cap. *Conſtitutus*, ex Cap. *Ex tua*, & Cap. *Ex tranſmiſſa*, Ext. *De filijs Presbyterorum*.

ARTICVLVS V.

De impedimento ex vitijs, ſeu defectibus corporis.

AB Ordinum ſuſceptione, & executione Eccleſiaſticis Legibus arcentur homines mutilati, eunuchi, inſigniter deformes, ſeu aliquo vitio corporis, aut morbo laborantes, qui horrorem, aut contemptum perſonæ ingeneret, & prohibeat ne Sacra Miniſteria cum debita dignitate, & reuerentia exerceantur. Id conſtat ex can. *Praſcis*, qui eſt *Gelaſij I.* Epiſt. 1. ad Epiſcopos Lucaniæ; can. *Pœnitentes*, qui eſt *Hilari* Papæ in Concilio Romano; can. *Si quis*, ex canonibus Apoſtolorum 32. & 23. quibus à clero excluduntur, qui ſe ipſos abſciderunt; quod confirmat canon *Hi qui*, ex Concilio Arelatenſi 2 canone ſecundo, & canon *Si quis* ex Concilio Niceno. Poſſunt tamen ad Ordines promoueri, qui à Medicis, à Barbaris, aut quouis modo per hominum inſidias eunuchi facti ſunt, aut nati ſunt; vt conſtat ex eodem canone, & ex can. *Eunuchus*. Ob eamdem rationem arcetur, qui partem digiti ſibi volens abſcidit, non qui caſu, can. *Qui partem*, ex *Innocentij I.* Epiſt. ad *Fœlicem* Nucerianum Epiſcopum; & can. *Lator*. Illi *cui oculus erutus eſt, non poſſunt ſecundùm Canones ſacerdotij iura concedi*, ex Gelaſio 5. can. *Si Euangelica*. Hos canones legere eſt 5. P. Decretorum, Diſt. 55. Presbyter, qui digiti partem amiſit, etiam ſuâ culpâ, & in duello, diſpenſari poteſt ab Epiſcopo ſuo, vt in Ordine ſuo miniſtret, ſi *Non perdiderit tantùm de digito, quin ſine ſcandalo poſſit ſolemniter celebrare*. Ita ſanxit *Alexander III.* cap. *De Presbytero*, Extr. *De corpore vitiatiis*. Qui factus eſt eunuchus in cunabulis, ad Ordines promoueri poteſt, vt declarat *Clemens III.* cap. *Ex parte*, primo, ibidem. Qui conſilio Medici, ad auertendum morbi periculum ſectus eſt, Sacerdotale Miniſterium, vt prius, poteſt exequi, vt reſpondet *Innocentius III.* cap. *Ex parte*, ſecundo, ibidem. Mutilatus manu, ad Sacros Ordines non poteſt promoueri; (cap. *Expoſuiſti*, ibidem.) Carens vngulâ pollicis, *Si ad frangendum Euchariſtiam ſit in pollice ipſo potens*, ad Sacerdotium poteſt promoueri, vt reſpondet *Honorius III.* cap. *Thomas*, ibidem. Presbyter cui medietas palmæ cum duobus digitis eſt abſciſſa, irregularis eſt quoad Miſſæ celebrationem, *Quia nec ſecurè propter debilitatem, nec ſine ſcandalo propter deformitatem membri, hoc fieri poteſt*: Cæteris autem Officijs Sacerdotalibus fungi minimè prohibetur, cap. *Presbyterum*, Ext. *De Clerico ægrotante, vel debilitato*. Quæ Regula ad dijudicandam Irregularitatem ex vitio, aut defectu corporis prouenientem adhibenda eſt. Huius autem rei examen, atque iudicium pertinet ad Epiſcopos, vt reſpondit *Alexander III.* de eo, qui maculam in oculo habebat, cap. *Cùm de tua*, Ext. *De corpore vitiatis*. Leproſi ab Ordinum ſuſceptione, & executione arcentur, cap. *De Rectoribus*, & cap. *Tua nos*, Ext. *De Clerico ægrotante, vel debilitato*. Epileptico, vel caduco morbo laborantes, ſi frequenter in terram elidantur, à Sacris Ordinibus arcendi ſunt: Si verò hæc infirmitas accidat Sacerdoti, prohibendus eſt à celebratione Miſſæ, nec Sacrum Miniſterium obire permittendus, niſi annus integer ab vltimo epileptici morbi ſymptomate effluxerit, vt habetur canone *Communiter*, Diſt. 33. & can. *In tuis*, cauſa 7 Quæſt. Secunda, ex *Alexandri II.* Reſcripto ad Viuarenſem Epiſcopum. Si autem alicui lis intentata fuerit de epileptico caſu, negetque ſe huic morbo eſſe obnoxium, diligenter inquirendum eſt. *Si aliquando, vel in domo, vel in Proceſſione, vel in alio quocumque loco probatur repente collapſus, voceſque dediſſe confuſas, & ſpumas ore iactaſſe*. Re autem dubiâ manente, triginta dierum ſpatio explorandus eſt clericus, qui eo morbo affectus dicebatur; quo temporis elapſo interuallo, permittendæ ſunt ipſi Ordinum functiones, ipſaque Miſſæ celebratio, ſi eo morbo affectum fuiſſe minimè probetur. Sic reſpondet *Gelaſius* Papa, can. *Nuper*, cauſa 7. Quæſt. 2.

De his impedimentis reſpondet *Sanct. Thomas*, In 4. *Sententiarum*, Diſt. 25. Quæſtione 2. Artic. 2 Quæſtiuncula 3. *Aliquis efficitur ineptus ad ſuſceptionem Ordinis, vel propter impedimentum actûs, vel propter impedimentum claritatis perſonæ: Et ideò patientes defectum in membris impediuntur à ſuſceptione Ordinis, ſi ſit talis defectus, qui maculam notabilem inferat, per quem obſcuretur perſonæ claritas (vt abſciſſio naſi) vel periculum in executione facere poſſit; aliàs non impediuntur. Hæc autem integritas exigitur de neceſſitate Præcepti, ſed non de neceſſitate Sacramenti.*

ARTICVLVS VI.

De Impedimento ex defectu Baptiſmi, Confirmationis, vel inferiorum Ordinum.

1 IMpedimentum ex defectu Baptiſmi, diuino Iure inſtitutum eſt: Vnde ſi quis non baptizatus ordinetur, eius Ordinatio irrita eſt; baptizari primùm, deinde iterum ordinari debet, vt habetur cap. *Si quis*, ex Concilio Compendienſi canone 55. & cap. *Veniens*, quod eſt *Innocentij III.* Extr. *De Presbytero non baptizato*. Rationem affert *Sanct. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 24. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 3 *Nihil* (inquit) *poteſt aliquid recipere, cuius receptiuam potentiam non habet: Per characterem autem baptiſmalem efficitur homo receptiuus aliorum Sacramentorum: Vnde qui characterem baptiſmalem non habet, nullum alterum Sacramentum ſuſcipere poteſt: Et ſic character Ordinis baptiſmalem characterem præſupponit.*

2 Impedimentum ex defectu confirmationis Eccleſiaſtico dumtaxat Iure inſtitutum eſt. Statuit enim Tridentinum Concilium Seſſione 23. cap. 4. *De Reformatione*, vt Primâ Tonſurâ nemo initietur, qui Sacramentum confirmationis non ſuſceperit. Quæ lex etſi nulla foret, conſuetudo tamen generalis vim legis haberet, quam in ijs, quæ grauioris momenti ſunt, & Sacramentorum inſtitutioni conſentanea, violare vix ſine peccato mortali vllus poteſt. Quamobrem lethalis peccati reum exiſtimarem eum, qui vel ex incuriâ, aut ignorantia culpabili, vel ſciens volens ſacramento confirmationis omiſſo Tonſuram clericalem, aut Ordines ſuſciperet. Vnde *Cornelius* Summus Pontifex in Epiſtola ad *Fabium* Antiochenum, apud *Euſebium* Lib. 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, cap 42. de Nouatiano, qui Presbyter factus eſt, Sacramento Confirmationis non ſuſcepto, ita ſcribit: *Sed neque*

quo poſt quam liberatus eſt morbo, reliqua percepit, quæ iuxta Eccleſiaſticam Regulam percipi debent : Neque ab Epiſcopo conſignatus eſt. Hoc autem ſignaculo minimè percepto, quo tandem modo Spiritum-Sanctum potuit accipere? Accedit ratio ex ipſo Sacramentorum ordine, & effectis petita. Sacri ſiquidem Ordines, & Clericalis ſtatus, perfectos tantùm Chriſtianos admittunt: Nemo verò ſine Sacramento cõfirmationis perfectus cenſetur Chriſtianus: Vnde *Sanct. Ambroſius* Libro 3. *De Sacramentis* Cap. 2. docet, *Poſt Fontem ſupereſſe, vt Perfectio fiat*: Et hanc *Perfectam ætatem ſpiritualis vitę* vocat *Sanct. Thomas*. Præterea, ita ſe habent tria hæc Sacramenta, Baptiſmus, confirmatio, & Ordo ad ſpiritualem vitam, quemadmodum ad corporalem natiuitas, augmentum, & generatio: Nam in vitæ ſpiritualis lucem Baptiſmus nos emittit; confirmatio ſpiritale robur, & gratiæ augmentum præſtat, viroſque perfectos facit; Ordo ſpirituales nos Patres efficit: Quemadmodum ergo conuenienter naturali rerum ordini priùs oportet vnumquemque naſci, deinde augeri, & roborari, antequam ſpeciei propagandæ per generationem det operam. Ita neceſſarium eſt, vt priùs Baptiſmo renaſcamur, conuenientiſſimum verò, vt per confirmationem roboremur priùs quàm per Ordinationem ſpirituales Patres efficiamur. Valida tamen, & rata eſſet Ordinatio hominis non confirmati, vt docet *Sanct. Thomas*, in 4. *Sententiarum* Diſt. 24. Quæſt. 1 Articulo 2. Quæſtiuncula 4. *Character Baptiſmalis* (inquit) *præſupponitur de neceſſitate Sacramenti, ita quòd ſine eo Sacramentum Ordinis conferri non poteſt: Sed de congruitate requiritur omnis perfectio, per quam aliquis reddatur idoneus ad executionem Ordinis; & vnum de iſtis eſt, vt ſit confirmatus: Et ideò de congruitate character Ordinis characterem Confirmationis præſupponit, & non de neceſſitate.*

3 Impedimentum ex Ordinum Inferiorum defectu Iure pariter Eccleſiaſtico inſtitutum eſt, prohibente ne quis iis prætermiſſis ad ſuperiorem Ordinem prouehatur. Nam (vt docet *Sanct. Thomas* loco mox indicato, Quæſtiuncula 5.) *Non eſt de idoneitate ſuperiorum Ordinum, quòd aliquis Minores Ordines priùs habeat; quia poteſtates ſunt diſtinctæ; & vna, quantum eſt de ſui ratione, non requirit aliam in eodem ſubiecto: Et ideò etiam in primitiua Eccleſia aliqui ordinabantur in Presbyteros, qui priùs inferiores Ordines non ſuſceperant; & tamen poterant omnia, quæ inferiores ordines poſſunt; quia inferior poteſtas comprehenditur in ſuperiori virtute, ſicut ſenſus in intellectu, & Ducatus in Regno. Sed poſtea per Conſtitutionem Eccleſiæ determinatum eſt, quòd ad Maiores ſe non ingerat, qui priùs in Minoribus Officiis ſe non humiliauit. Et inde eſt, quòd qui ordinantur per ſaltum, ſecundùm Canones non reordinantur, ſed id quod omiſſum fuerat de præcedentibus Ordinibus, eis confertur.* Ita ſtatuit *Alexander II.* de quodam qui Subdiaconatus Ordine poſtpoſito, ad Diaconatus, & Presbyteratus Ordines aſcenderat: *Mandamus* (inquit) *vt ab Officio Sacerdotali eum prohibeas, donec proximo Quatuor Temporum Ieiunio ſubdiaconatûs Miniſterium ei ritè imponas, & ſic deinceps ad Maiora eum Officia redire concedas.* Refertur can. *Solicitudo*, Diſt. 52. Et *Innocentius* 3. cap. *Tuæ literæ*, Ext. *De Clerico per ſaltum promoto*, de quodam qui Ordine Diaconatûs prętermiſſo Presbyter ordinatus fuerat, mandat Epiſcopo Bononienſi, vt ei Diaconatûs Ordinem conferat, ac miſericorditer in Ordine Sacerdotali poſtea miniſtrare concedat.

ARTICVLVS VII.

De Impedimento Bigamiæ.

1 Bigami ab Ordinibus arcentur Eccleſiaſtico Iure ab Apoſtolis ipſis inſtituto. Ait enim Apoſtolus 1. *Tim.* 3. & *Tit* 1. Epiſcopum eſſe oportere *Vnius vxoris virum*. Id confirmant canon *Maritum*, Diſt. 32. & canon *Curandum*, Diſt. 24 & *Sanct. Gregorius* Lib. 2 Epiſtolarum, Indict. 10. Epiſtola 29 ad Epiſcopum Squillatinum, ex quo refertur in Decretis, Diſt. 34. Can. *Præcipimus*. Rationem Eccleſiaſticæ iſtius Legis exponit *Sanct. Thom.* In 4. *Sententiarum*, Diſt. 27. Quęſt. 3. Articulo 1. Quæſtiuncula 1. ex defectu ſignificationis perfectæ Nuptiarum Chriſti cum in Eccleſia in Bigamorum Matrimonio petitam. *Aliquis* (inquit) *per Sacramentum Ordinis Miniſter Sacramentorum conſtituitur, & ille, qui aliis Sacramenta miniſtrare debet, nullum in Sacramentis defectum pati debet. Defectus autem in ſacramento eſt, quando ſacramenti ſignificatio integra non inuenitur: Sacramentum autem Matrimonii ſignificat coniunctionem Chriſti ad Eccleſiam, quæ eſt vnius ad vnam: Et ideò requiritur ad perfectam ſignificationem ſacramenti, vt vir ſit tantùm vnius vir, & vxor tantùm vnius vxor: Et ideò bigamia, quæ hoc tollit, Irregularitatem inducit.* Hanc rationem preſſius tradit B. *Petrus Damiani*, Libro qui inſcribitur, *Dominus vobiſcum*, Cap. 12 *Sicut* (inquit) *Chriſtus qui eſt Pontifex futurorum bonorum, & verus Sacerdos, vir eſt vnius Sponſæ, Sanctæ ſcilicet Eccleſiæ, quæ procul dubio virgo eſt, quia fidei integritatem inuiolabiliter ſeruat; ita quilibet ſacerdos vnius vxoris vir eſſe præcipitur, vt illius ſummi Sacerdotis præferre imaginem videatur.*

Aliam rationem adiungit Angelicus Doctor: *In illis* (inquit) *qui accipiunt ſacramentum Ordinis, maxima ſpiritualitas debet apparere; tum quia ſpiritualia miniſtrant, ſcilicet ſacramenta, tum quia ſpiritualia docent, & in ſpiritualibus occupari debent: Vnde cùm concupiſcentia, per quam totus homo caro efficitur, maximè ſpiritualitati repugnet, non debet aliquod ſignum concupiſcentiæ permanentis in eis apparere: Quod quidem in bigamis apparet, qui vna vxore contenti eſſe nolunt.*

Triplex autem diſtingui ſolet Bigamia, ſcilicet vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria. Vera bigamia eſt matrimonium cum duabus vxoribus ſucceſſiuè contractum, & conſummatum; ſiue ante, ſiue poſt Baptiſmum, quis illud contraxerit, & conſummauerit. Hos Bigamos ab Ordinum ſuſceptione, & executione arceri conſtat ex cap. *ſuper eo*, Ext. *De Bigamis non ordinandis*.

Bigamia interpretatiua eſt, quâ Iuris interpretatione quiſpiam habetur, vt Bigamus, tametſi non ſit verè Bigamus, quippe qui multas quidem vxores, ſed non veras habuerit, verbi gratiâ, qui duo Matrimonia cum impedimento dirimente contraxit, vel ſaltem alterum. Hi pariter ab Ordinum ſuſceptione, & executione excluduntur, cap. *Nuper à nobis*, quod *Innocentii III.* Reſponſum eſt, Ext. *De Bigamis non ordinandis*. Nos autem (inquit) in hac Quæſtione taliter reſpondemus: *Quòd cùm huiuſmodi Clericis, qui quantùm in ipſis fuit, ſecundas mulieres ſibi matrimonialiter coniunxerunt, tanquam cum Bigamis non liceat diſpenſari, licet in veritate Bigami non exiſtant: Non propter defectum Sacramenti, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto.*

Interpretatiuè bigamus eſt & ille, qui vnicam quidem vxorem duxit, ſed Viduam, aut ab altero corruptam, ideòque verè eſt Irregularis, vt conſtat ex canone *Curandum*, Diſt. 34. & ex cap. *De Bigamis*, quod eſt *Cœleſtini III.* Ext. *De Bigamis non ordinandis*. Et quamuis homo credat vxorem, quam ducit virginem eſſe, quam in ipſo congreſſu deprehendit corruptam ante Matrimonium fuiſſe, fit nihilominus Irregularis, vt docet *Sanct. Thomas*, in 4 *ſententiarum* Diſt. 27. Quæſt. 3 Artic. 1. Quæſtiuncula 3. ad tertium: *Irregularitas* (inquit) *non eſt pœna inflicta, ſed defectus quidam Sacramenti; & ideò non oportet, quòd ſemper ſit voluntaria Bigamia ad hoc, quòd Irregularitatem cauſet: Et ideò ille, qui vxorem ducit corruptam, quam virginem credit, Irregularis eſt eam cognoſcens.* Si tamen duxerit priùs à ſe defloratam, non fit Irregularis, *Quia carnem ſuam non diuiſit in plures*; (inquit *Sanct. Thomas* ibidem, ad ſecundum.)

Ille denique interpretatiuè Bigamus eſt, eoque nomine ab Ordinibus, & Sacris Miniſteriis arcendus, qui vxorem adulterio pollutam cognoſcit, etiamſi Iudicis ſententia, aut officio conſcientię debitum ei reddere compellatur, illâ ante exigente quàm adulterii damnetur, vt docet *S. Thomas* in Reſponſione ad quartum; & colligitur ex canone *Si cuius*, qui Concilii Neocæſarienſis octauus eſt, & ex canone *Si laici*, qui eſt *Martini Bracarenſis*, apud *Gratianum*, Diſt. 34.

Qui verò virginem duxit, ſed alteri deſponſatam, Bigamus non cenſetur, quia Bigamia non contrahitur, niſi carnalis copula inter coniuges præceſſerit, vt reſpondet *Innocentius III.* cap. *Debitum*, Ext. *De Bigamis non ordinandis*, cuius hæc ſunt verba: *Coniugium illud, quod non eſt commixtione corporum conſummatum, non pertinet ad illud coniugium deſignandum, quod inter Chriſtum, & Eccleſiam per Incarnationis Myſterium eſt contractum. Cùm ergo propter Sacramenti defectum prohibitum ſit, ne Bigamus, aut maritus viduę præſumat ad Sacros Ordines promoueri: Quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius: Profectò*

vbi

vbi deficit inter huiuſmodi coniuges commixtio corporum, non deeſt huiuſmodi ſignaculum Sacramenti. Vnde is, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam, duxit vxorem: Quia nec illa, nec ipſe carnem ſuam diuiſit in plures, propter hoc impediri non debet, quia poſſit ad Sacerdotium promoueri.

Bigamia ſimilitudinaria eſt matrimonium attentatum, & conſummatum, etiam cum virgine, ab eo, qui voto ſolemni caſtitatis obſtrictus eſt, ſiue Sacris Ordinibus annexo, ſiue Religioſa Profeſſione nuncupato; quia per huiuſmodi Matrimonium carnale, quod contrahit, violat ſpirituale, quod præceſſit: Quod Bigamię genus infert etiam Irregularitatem, vt conſtat ex Can. *Quotquot*, cauſa 27 Quæſt. 1. ex Cap. *Nuper*, Ext. *De Bigamis non ordinandis*, & ex Cap *A nobis*, ibidem, quod eſt *Innocentij III.* Reſponſum: *Ille autem* (inquit) *qui in Subdiaconatus Ordine conſtitutus, de facto tantùm (quia de Iure non potuit) duxit viduam in vxorem, profectò Bigamus non exiſtit, ſed nec viduæ poteſt in veritate dici maritus; cùm inter ipſum, & illam non fuerit vinculum maritale contractum: Cum eo tamen contra doctrinam Apoſtoli, tamquam cum marito viduæ diſpenſare non licet: Non propter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto.* Quia nimirum affectum ad duplex Matrimonium carnali copulà probat, ac de facto Matrimonium contrahere attentat, quamuis nullum, & irritum ſit ipſo Iure propter impedimentum voti. Si autem Clericus de facto Matrimonium non contrahat ſed tamen vnam, vel plures concubinas habeat, non eſt cum ipſo agendum, ſeu cum Bigamo, ſed cum ſimplicis fornicationis reo, ſeu concubinario; vt declarat *Innocentius III.* Cap. *Quia circa minima*, Ext *De Bigamis non ordinandis*.

3 Cum Bigamo diſpenſare poteſt Summus Pontifex non ſolùm, vt ad Minores, ſed vt ad Sacros Ordines promoueatur, vt colligitur ex Can. *Lector*, Diſt. 34. & ex Gloſſa illius Canonis, quæ *Lucium* Papam cum Panormitano Epiſcopo, qui erat Bigamis, diſpenſaſſe teſtatur. Id confirmat *Sanct. Thomas*, in 4 *Sententiarum*, Diſt. 26. Quæſt 3. Articulo 3. *Bigamiæ* (inquit) *non eſt adiuncta Irregularitas de Iure naturali, ſed de Iure poſitiuo: Nec iterum eſt de eſſentialibus Ordinis, quòd aliquis non ſit Bigamus: Quod patet ex hoc, quòd ſi aliquis Bigamus ad Ordines accedat, Characterem percipit: Et ideò Papa poteſt diſpenſare in tali Irregularitate totaliter.*

At (inquies) de iis, quæ in Scriptura Sacra iubentur, aut prohibentur, nemo homo poteſt diſpenſare: In Scriptura autem Sacra habetur, Epiſcopum eſſe oportere *Vnius vxoris virum*.

Reſpondet *Sanct Thomas*, Non poſſe diſpenſari *Quantum ad ea, quæ ſunt de iure naturali, & quantùm ad ea, quæ ſunt de neceſſitate Sacramentorum, & Fidei: Sed in alijs, quæ ſunt de Inſtitutione Apoſtolorum, cùm Eccleſia habeat nunc eamdem poteſtatem ſtatuendi, & deſtruendi quam tunc habuit, poteſt per Eum, qui Primatum in Eccleſia tenet, diſpenſari.*

Et Quodlibeto 4. Quæſtione 8. Articulo 2. ad ſecundum: *Apoſtolus* (inquit) *dupliciter in Doctrina ſua aliqua propoſuit: Quædam quidem ſicut promulgans Ius Diuinum;* ,, *ſicut illud, quod habetur ad Galatas* 5. Si circumcidimini, Chriſtus nihil vobis proderit, *& multa alia huiuſmodi: Et in hoc Papa non poteſt diſpenſare: Quædam verò ſicut propria Auctoritate aliqua ſtatuens. Nam ipſe dicit* 1. ,, *ad Corinth.* 11. Cetera cùm venero diſponam: *Et infrà* ,, *Cap.* 16. *mandat.* Vt Collectæ, quæ fiunt in Sanctos per ,, vnam Sabbati fiant; *quod non pertinet ad ius diuinum: Et ſimiliter etiam quod dicitur de Bigamo non promouendo, non eſt Iuris Diuini, ſed inſtitutio Auctoritatis humanæ diuinitus homini conceſſæ.* In corpore verò Articuli præmiſerat, Summum Pontificem habere plenitudinem Poteſtatis in Eccleſia, ita vt *Quæcumque ſunt inſtituta per Eccleſiam, vel Eccleſiæ Prælatos, ſint diſpenſabilia à Papa: Hæc enim dicuntur eſſe Iuris humani, vel Iuris poſitiui. Circa ea verò, quæ ſunt Iuris Diuini, vel Iuris naturalis, diſpenſare non poteſt; quia iſta habent efficaciam ex inſtitutione diuina.* . . . Quamobrem *In ſolis his, quæ ſunt de Lege Naturæ, & in Articulis Fidei, & Sacramentis Nouæ Legis, diſpenſare non poteſt: Hoc enim non eſſet poſſe pro veritate, ſed contra veritatem. Manifeſtum eſt autem, quòd Bigamum non promoueri, neque eſt de Lege Naturæ, neque pertinet ad Articulos Fidei, neque eſt de neceſſitate Sacramenti (quod patet ex hoc, quòd ſi Bigamus ordinetur, recipit Ordinis Sacramentum) Sed hoc pertinet ad quamdam determinationem diuini cultus. Vnde circa hoc poteſt Papa diſpenſare, licet diſpenſare non debeat, niſi ex magna, & euidenti cauſa.*

Quod autem *Lucius III.* Cap. *Super eo*, Ext. *De Bigamis non ordinandis*, ait: *In Bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, vt debeant ad Sacros Ordines promoueri: Vel in eis, ſi promoti fuerint, remanere:* Significat ſolùm diſpenſationis illius Poteſtatem Epiſcopo non eſſe concreditam, ſed Romano Pontifici reſeruatam. Vnde ſi quis Epiſcopus Bigamum ordinauerit, à collatione Ordinum ſuſpendi poteſt: *Ordinatores eorum poteſtate, & officio ordinandi; & Ordinati, ſi ad Sacros Ordines fuerint promoti, eis ſunt priuandi*, &c. *In Ordinatore autem poteſt diſpenſatio adhiberi, vt ordinandi Poteſtate, & Officio non priuetur.*

4 Diſpenſare poterant olim Epiſcopi cum Bigamis, vt ad Minores Ordines promouerentur, vt conſtat ex Cap. *Super eo* mox citato, idque vſu receptum erat tempore *Sanct. Thomæ*: Verùm mos ille abrogatus eſt, neque diſpenſare tunc poſſunt Epiſcopi cum Bigamis, vt vel Tonſura Clericali initientur, & Beneficia poſſideant, vt colligitur ex Concilij Lugdunenſis 2. Canone 16. cuius hæc ſunt verba: *Bigamos omni Priuilegio Clericali declaramus eſſe nudatos; & correctioni fori ſæcularis addictos,* Refertur cap altercationis, Tit. de Bigamis in Sexto. *conſuetudine contraria non obſtante Ipſis quoque ſub Anathemate prohibemus deferre Tonſuram, vel Habitum Clericalem.* Idem colligitur ex Concilio Tridentino, Seſſione 23 Cap. 17. De Reformatione: *Quòd ſi* (inquit) *Miniſterijs quatuor Minorum Ordinum exercendis Clerici cælibes præſto non erunt, ſuffici poſſunt etiam coniugati vitæ probatæ, dummodo non Bigami, ad ea Munia obeunda idonei, & qui Tonſuram, & Habitum Clericalem in Eccleſia geſtent.* Bigamos itaque ad Minores Ordines Epiſcoporum diſpenſatione promoueri non poſſe Concilium exiſtimauit, alioqui functiones eorum, ac miniſteria Bigamis permiſiſſet, vbi Monogami præſto non fuiſſent. Denique *Cum quidam Epiſcopus cum ſibi ſubdito vero Bigamo diſpenſaſſet ſuper Bigamia, eique Primam Tonſuram, & Beneficium ſimplex contuliſſet, contra Sententiam Sacræ Congregationis: Concilij Tridentini Interpretis, quæ declarauit Epiſcopo hanc facultatem non competere, quamuis Congregatio niteretur eum excuſare; tum quia pœna ſuſpenſionis à Iure impoſita non videtur latæ ſententiæ, ſed ferendæ: Tum quia ſuper hoc articulo inter primarios Doctores maximè diſſidetur: Tamen Sixtus V. in Conſiſtorio reſpondit, Significandum Epiſcopo ipſum eſſe ſuſpenſum à collatione Ordinum: Item promotum incidiſſe in pœnas, iuxta Declarationem Congregationis: Licèt adiecerit, Se benignè actarum cum vtroque, vbi Abſolutionem, & Diſpenſationem peterent.* Refert *Paganus* in 1. Part. Libri primi Decretalium, in Cap. *Quoniam*, Tit. *De Conſtitutionibus*, Num. 32.

5 In certa tamen quadam bigamiæ ſimilitudinariæ ſpecie diſpenſare poteſt Epiſcopus. Clericos ſcilicet, qui in Sacris Ordinibus conſtituti Nuptias contraxere, poſt longam Pœnitentiam officio ſuo reſtituere poteſt, eiſque Sacrorum Ordinum executionem, indulgere, vt reſpondet *Alexander III.* Cap. *Sane*, Ext. *De Clericis coniugatis*.

ARTICVLVS VIII.

De Impedimento Criminis.

1 DElicta publica, ex quibus infamia conſequitur, Ordinum ſuſceptionem, & executionem impediunt, præſertim Hæreſis; adeò vt non Hæretici ſolummodò; ſed & eorum filij ſint Irregulares, vt colligitur ex Cap. *Statutum*, Tit. *De Hęreticis*, in Sexto. Quæ tamen Irregularitas locum non habet, vbi contraria viget conſuetudo. Secundò, ratione delicti ſunt Irregulares, quicumque ſacrum Baptiſma iterarunt, aut huiuſmodi iterationi miniſterium impenderunt, vt conſtat ex Cap. *Ex literarum*, Ext. *De Apoſtatis, & Reiterantibus Baptiſma*. Tertiò, Irregulares ſunt, quicumque ad ſuſcipiendos Ordines non approbati, nec vocati obrepſerunt, vt conſtat ex Cap *Veniens ad nos*, Ext. *De Exceſſibus Prælatorum.* Item qui maiori Excommunicatione, vel aliâ cenſura ligati Ordines ſuſcipiunt, vel illorum obeunt Miniſteria, vt conſtat ex Cap. *Clerici*, Cap. *Latores*, Cap. *Illud*, & Cap.

& Cap. *Fraternitati*, Ext. *De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante*, & ex Cap. *Cùm illorum*, Ext. *De Sententia Excommun.* Item qui obeunt Miniſteria Ordinum, quos minimè ſuſceperunt, vt conſtat ex Cap *Si quis*, Ext. *De Clerico non ordinato miniſtrante*.

2 Præcipuum delictum Ordinum ſuſceptionem, & executionem impediens, eſt homicidium, vel mutilatio illicita. Quamobrem Irregulares ſunt, quicumque facto, vel præcepto, vel conſilio, vel lingua, & adhortatione, auxilio vel defenſione ad necem hominis, vel membrorum mutilationem concurrunt, vt conſtat ex Canone *Clericum*, & Canone *Miror*, Diſt. quinquageſima, quorum primus *Nicolai I.* alter *Ioannis VIII.* verbis conceptus eſt, & ex Cap. *Suſcepimus*, necnon ex Cap. *De Cætero*, Ext. *De Homicidio voluntario vel caſuali*, quæ ſunt *Alexandri III.* Reſponſa. Item ex Cap. *Porrò*, & Cap. *Henricus*, Ext. *De Clericis pugnantibus in duello*, quorum primum eſt *Alexandri III.* aliud *Celeſtini III.*

Ex fortuito etiam homicidio contrahitur Irregularitas, cùm aliquis dans operam rei illicitæ hominem fortuitò interfecit, vel membro aliquo mutilauit, vt conſtat ex Cap. *Continebatur*, Ext. *De Homicidio voluntario, vel caſuali*. Sic Clericus, qui inter venandum telum vibrauit in feram, & hominem interfecit, eſt Irregularis, tametſi omnem adhibuerit diligentiam; quippè qui hominem interfecit, operam dando rei illicitę, id eſt, venationi Clericis interdictæ. Propter eamdem rationem Clericus exercens Chirurgiam Irregularis eſt, ſi ex illius operatione, vel indirectè mors ægroti ſequatur, quamuis ſit peritus artis, & quam debuit, diligentiam adhibuerit. Ita reſpondet *Innocentius III* Cap. *Tua nos*, Ext. *De Homicidio*, de quodam Monacho Sacerdote, qui mulierem à tumore gutturis curare volens, tumorem ipſum ferro aperuerat, monens ipſam ne ſe vento exponeret, quod conſilium cùm illa neglexiſſet, aperto gutture ſanguinis que copiâ effluente mortua eſt. *Licet* (inquit) *ipſe Monachus multùm deliquerit alienum officium vſurpando, quod ſibi minimè congruebat: Si tamen causâ pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio Chirurgiæ, omnemque ſtuduit, quàm debuit, diligentiam adhibere, non eſt ex eo, quod per culpam mulieris contra conſilium eius accidit, adeò reprobandus, quòd non poſt ſatisfactionem condignam cum eo misericorditer agi poſſit, vt Diuina valeat celebrare: Alioquin interdicenda eſt ei Sacerdotalis Ordinis executio de rigore*. Chirurgicam porrò artem exercere Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus vetat *Innocentius III* Cap. *ſententiam*, Ext. *Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant*. Propter eamdem rationem, qui alterum verberauit animo non occidendi, tamen verè mortuus eſt, etiamſi ex Medicorum, vel infirmi incuria, aut ex morbo occaſione vulneris emergente; eſt Irregularis, quia dabat operam rei illicitę, ex qua mors eſt ſequuta. Irregularis eſt, qui rixam iniquam cum altero habuit, & amici eius fortè aduenientes, occiderunt illum eius intuitu, quamuis præter eius voluntatem, quia rei illicitæ dabat operam.

3 Ex fortuito homicidio, vel mutilatione Irregularitatem pariter contrahunt, qui defectu debitæ diligentiæ hominem interficiunt, vel membro aliquo mutilant, quamuis rei licitæ operam darent. Id colligitur ex Canone *Hi, qui arbores*, qui *Nicolao* Papæ tribuitur, Diſt. quinquageſima: *Hi qui arbores incidere videntur, ſi contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles ſunt, atque innoxij: Quia nec voluntate eorum, nec deſiderio homicidium perpetratum eſt. Si verò aliquâ culpâ eorum, vel neglectu, morientis hominis interitus cognoſcitur adueniſſe: Abijciendi ſunt à Gradu, & in Sacro Ordine nullatenus ſuſcipiendi*.

Item ex Canone *Sæpè*, qui eſt Concilij Vuormatienſis 29. *Sępè contingit, dum quis operi neceſſario inſiſtens, arborem inciderit, vt aliquis ſubtus ipſam veniens deprimatur. Et idcircò, ſi voluntate, vel negligentiâ incidentis arborem factum eſt; vt homicida Pœnitentiæ debet omninò ſubmitti. Quòd ſi non voto, non incuriâ illius, non denique ſcientiâ contingit, ſed dum ille operi neceſſariò fortaſſis incumberet, iſte inſperatus occurrens ſub arbore improuiſus deuenit, & ſub ipſa oppreſſus eſt; inciſor arboris non tenetur pro homicida*.

Idem confirmatur ex Cap *Presbyterum*, Ext. *De Homicidio*, quo *Alexander III.* ab Altaris Miniſterio, & omni officio ſacerdotali perpetuò remouendum eſſe reſpondet *Presbyterum*, qui puerum *intuitu diſciplinæ* percuſſerat *in capite, ſi ex ipſa percuſſione interijt, vel aliam infirmitatem incurrerit, de qua noſcitur exſpiraſſe* Ob eandem rationem, Presbyter, qui quemdam è familia ſuà corrigere volens, cingulo verberauit, & gladio è vaginà eidem cingulo appensâ caſu elapſo, eum in dorſo aliquantulum vulnerauit, Irregularis cenſetur, etſi homo conualuerit ex vulnere, & aliâ grauiori infirmitate correptus obierit: Dubium enim eſt, vtrum ex vulnere ſecuta ſit grauior illa, & lethalis ægritudo: Illum verò Presbyterum debitam diligentiam non adhibuiſſe, certum eſt. At in dubio vtrum aliquis ſit Irregularis, abſtinere debet à Sacris Miniſterijs, vt reſpondet *Clemens III.* Cap. *Ad audientiam*, Ext. *De Homicidio*, cuius hæc ſunt verba. *Cùm in dubijs ſemitam debeamus eligere tutiorem, vos conuenit iniungere Presbytero memorato, vt in Sacris Ordinibus non miniſtret: Iniunctâ tamen Pœnitentia congruenti, ſibi poteritis concedere, vt Minoribus Ordinis ſit contentus*. Similis eſt caſus capitis, *Significaſti*, Ext. *De Homicidio*, Quidam Maleficus ingreſſus Eccleſiam, Sacram Euchariſtiam, cum Altarium ornamentis, & Libris Eccleſiaſticis extra abſtulerat. Presbyter Eccleſiæ ſacrilegum furem foſſorio arrepto percuſſit: Parochiani arreptis gladijs, & fuſtibus protinus occiderunt *Innocentius III.* rogatus reſpondet: *Si diſcerni non poſſit, ex cuius ictu percuſſus interijt: In hoc dubio tanquam homicida debet haberi ſacerdos: & ſi fortè homicida non ſit, à ſacerdotali Officio abſtinere debet: Cùm in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quàm temerè celebrare: Pro eo, quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur*. Idem confirmatur ex Cap. *Petitio*, ibidem.

Tandem qui aggeſſorem repellendo homicidium committit, Irregularis pariter eſt, niſi moderamen inculpatæ tutelæ tenuerit, id eſt, niſi ad eas redactus fuerit anguſtias, vt mortem ſibi ab aggreſſore probabiliter imminentem aliter euadere non poſſet. Ita reſpondet *Innocentius III.* Ext. *De Homicidio*, Cap. *Significaſti*, mox citato: *Si verò* (inquit) *ſacerdos iſte priùs ab illo percuſſus ſacrilego, mox eum cum ligone in capite repercuſſit: Quamuis vim vi repellere omnes Leges, & omnia Iura permittant: Quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelę, non ad ſumendam vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam: Non videtur idem ſacerdos à pœna homicidij penitus excuſari: Tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod cùm graue ſit, non ſolet leuem plagam inferre: Tum ratione partis, in qua fuit ille percuſſus, in qua de modico ictu quis lethaliter ſolet lędi*. Idem confirmatur ex cap. *Suſcepimus*, ibidem, quo *Alexander III.* duos Monachos reos declarat, quorum alter latrones ligauerat, qui noctu domum ingreſſi ipſos turpiter in perſonis affligere, & veſtimentis proprij denudare præſumpſerant: Alter verò, cum frater rem ad Abbatem relaturus, eos in fratris cuſtodia ligatos dimiſiſſet, & fures ſe ſoluere niterentur, (ne ab eis occideretur) occidit. Iſtum Pontifex irregularem declarat: *Quoniam expediebat potiùs poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere iacturam, quàm pro conſeruandis vilibus rebus, & tranſitorijs tam acriter in alios exardeſcere*. Et vtrumque peccatum ſuum expiare iubet ad arbitrium Abbatis: Quia conſtat latrones, *Contra manſuetudinem Eccleſiaſticam, ex vtriuſque ope interemptos*.

Idem confirmat Clementina, *Si furioſus*, Tit. *De Homicidio*, his verbis: *ſi furioſus, aut infans, ſiue dormiens, hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo cenſemus, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit; vel mutilat inuaſorem*. Igitur è contrario, ſi mortem aliter vitare valens aggreſſorem ſuum interficiat, in Irregularitatem incurrit.

Id denique confirmat Concilium Tridentinum, Seſſione 14. Cap. 7. De Reformatione: *Cùm etiam* (inquit) *qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari auelli debeat; qui ſua voluntate homicidium perpetrauerit, etiamſi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit; nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit; nec illi aliqua Eccleſiaſtica Beneficia, etiamſi Curam non habeant Animarum, conferri liceat; ſed omni Ordine, ac Beneficio Eccleſiaſtico perpetuò careat. Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu, vel non vi repellendo, vt quis ſe à morte de-*

te defenderet, fuiſſe commiſſum narretur; quam ob cauſam etiam ad Sacrorum Ordinum, & altaris Miniſterium, & Beneficia quæcumque, ac Dignitates, iure quodammodo diſpenſatio debeatur; committatur loci Ordinario, aut ex cauſa Metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo; qui nonniſi cauſâ cognitâ, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit: qui ergo inuaſorem ſuum cum moderamine inculpatæ tutelæ repellens, caſu occiderit, ad Summum Pontificem nihilominus confugere debet, ac interim à Sacris Miniſterijs abſtinere, donec Epiſcopus ex Mandato Summi Pontificis cauſa cognitâ, diſpenſationem ipſi Iure quodammodo debitam indulſerit.

5 Qui procurat abortionem fœtus animati, aut illius quouis modo cauſa eſt, etiam fortuitò, & præter intentionem, eſt Irregularis, vt reſpondet *Innocentius III.* Cap. *Sicut*, Ext. *De Homicidio*.

6 Quæ de homicidio diximus, quatenus cauſa eſt Irregularitatis, breuiter explicat *Sanct. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 20. Quæſt. 2. Articulo 2. Quæſtiuncula 2. *Omnes* (inquit) *Ordines referantur ad Sacramentum Euchariſtiæ, quod eſt Sacramentum pacis nobis per ſanguinem Chriſti effuſum factæ: & quia homicidium maximè contrariatur paci, & homicidæ magis conformantur occidentibus Chriſtum, quàm ipſi Chriſto occiſo, cui omnes Miniſtri prædicti Sacramenti debent conformari; ideò de neceſſitate præcepti eſt, quòd non ſit homicida, qui ad Ordines promoueatur; quamuis non ſit de neceſſitate Sacramenti.*

Et in Reſponſione ad tertium: *Nullus* (inquit) *facit niſi illud cuius cauſa eſt; quod eſt voluntarium in homine: Et ideò ille, qui ignoranter hominem occidit homicidio caſuali, non dicitur homicida, nec Irregularitatem incurrit, niſi dederit operam rei illicitæ, vel niſi omiſerit debitam diligentiam, quia iam quodammodo efficitur voluntarium: Nec hoc eſt propter hoc, quòd culpâ careat, quia etiam ſine culpa incurritur Irregularitas: Et ideò etiam ille, qui ſe defendendo in aliquo caſu, non peccat homicidium committendo, nihilominus Irregularis eſt.* Ob hanc rationem, qui abſque conſilio Medici potionem dedit infirmo, ex qua mortuus eſt, quamuis bono animo fecerit, eſt Irregularis, quia dabat operam rei illicitæ, cùm non eſſet peritus artis, vt rurſus colligitur ex Cap. *Tua nos*, Ext. *De Homicidio*. Vnde cuſtodientes infirmum, & dantes aquam, vel vinum contra, vel præter Medici præceptum, vnde mors eſt ſequuta, ſunt Irregulares. Item, qui infirmum morti proximum loco mouent, quo fit, vt citiùs moriatur, ſunt Irregulares, ſi debitam non adhibuerint diligentiam.

ARTICVLVS IX.

De Impedimento ex defectu perfectæ lenitatis.

1 HOmicidij voluntarij, aut mutilationis perpetratio, ſiue procuratio, ſi abſque culpa ſit, qualis fit à Iudicibus, Notarijs, lictoribus, carnificibus dum ſuo iuſtè funguntur officio, item ab accuſatoribus, denuntiatoribus, & teſtibus in cauſa criminis, ſi mors, aut mutilatio ſequatur; nec non à Militibus in Bello iuſto vulnerantibus, & occidentibus, parit Irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis; vt colligitur ex Canone *Si quis viduam*, Diſt. quinquageſima, & ex cap *Ad audientiam*, Ext. *De Homicidio*, Item ex Cap. *Petitio*, eodem Tit. & ex cap. *Clericis*, quod eſt *Alexandri III.* Reſponſum: *Clericis* (inquit) *in Sacris Ordinibus conſtitutis, ex Concilio Toletano iudicium ſanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus, ne aut per ſe truncationes membrorum faciant, aut iudicent inferendas. Quòd ſi quis tale quid fecerit, honore priuetur, & loco.* Idem confirmatur ex cap. *Sententiam*, Ext. *Ne Clerici, vel Monachi negotijs ſæcularibus ſe immiſceant*, Qui Concilij Lateranenſi ſub *Innocentio III.* Canon decimus-octauus eſt. Teſtes verò à Iudice compulſi, non cenſentur irregulares ſecundùm iuriſprudentiam Gallicanam, moreſque & vſum huius Regni; quia cauſa proxima mortis reorum non habentur, ſed remota dumtaxat. Idem eſto de Notarijs iudicium; ſed aliarum Eccleſiarum diſciplinæ, ac moribus Gallicani mores non præiudicant.

Idem confirmat *Sanct. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſt. 25. Quæſt. 2. Articulo 2 Quæſtiuncula 2. in Reſponſione ad ſecundum: *Irregularitas* (inquit) *non incurritur propter peccatum tantùm, ſed principaliter propter ineptitudinem perſonæ ad Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrandum: & ideò Iudex, & omnes, qui in cauſa ſanguinis ei participant, ſunt irregulares propter hoc, quòd effuſio ſanguinis non decet Miniſtros tanti Sacramenti.*

2 Epiſcopus, ſeu quicumque alius Prælatus, aut Clericus, iuriſdictionem obtinens temporalem, ſi homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iuriſdictione ſua commiſſo, Bailliuo ſuo, aut alij cuicumque iniungat, vt ſuper hoc veritatem inquirens iuſtitiæ debitum exequatur, irregularis cenſeri non debet: Quamuis ipſe Bailliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis proceſſerit iuſtitiâ mediante. *Nam licèt Clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat; eas tamen (cùm iuriſdictionem obtinent temporalem) debent, & poſſunt: metu irregularitatis ceſſante, alijs delegare.* Sic reſpondet *Bonifacius VIII.* cap. *Epiſcopus*, Tit. *Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant*, in Sexto.

3 Nec etiam in Irregularitatem incurrunt Clerici, qui de Iniurijs damniſque ſibi illatis contra malefactores ſuos querelas deferunt ad Iudicem, & *emendam* expoſcunt, ſi Iudex mortem illis inferat iuſtitia exigente: *Modò proteſtentur expreſſè, quòd ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis non intendunt. Alioquin ſi Prælati, aut Clerici, propter metum huiuſmodi, quia Iudex ad pœnam ſanguinis poſſet procedere, de ſuis malefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur pleriſque materia trucidandi eoſdem: & ipſorum bona liberè deprædandi.* Reſponſum eſt eiuſdem Pontificis, cap. *Prælatis*, Tit. *De Homicidio*, in *Sexto*. Si tamen ea conquerentium intentio eſt, vt ad mortem damnentur malefactores illi, Irregulares erunt, quibuſcumque verbis intentio iſta diſſimuletur: Licet Eccleſia illos ab Ordinum ſuſceptione, vel executione non prohibeat, niſi huiuſmodi intentionem ipſorum confeſſione, vel probatione compertam habeat; vt obſeruat Cardinalis Oſtienſis in Summa, Tit. *De Homicidio*, §. 4. n. 5.

4 Princeps Legem condens, cuius auctoritate rei morte damnandi ſunt, non fit Irregularis, quia Leges non feruntur ad mortem inferendam, ſed ad criminum licentiam reprimendam ſuppliciorum metu, vt docet *Sanct. Antoninus* 3. Part. Titul. 28. Cap. 2. Nec etiam Irregularis eſt, qui Auctor eſt Principi, vt Legem ferat, qua certorum criminum rei, morte digni, capite plectantur.

5 Qui auctor eſt, vt capiatur maleficus, non ideò fit Irregularis, etiamſi is, qui capit maleficum, eum occidit, quia de licito opere conſilium dedit, nec illius occiſionem iuſſit, ſuaſit, vel ſuggeſſit, vt docet *Innocentius IV.* in cap. *Ad audientiam*, Ext. *De Homicidio*.

6 Qui homicidium pro ſe fieri mandauit, ab Irregularitate immunis eſt, ſi contrarium mandet antequam crudele Mandatum impleatur; vel ſi pacem ineat cum eo cuius cædem imperauerat, vel affinitatem, aliamue amicitiam cum eo contrahat, ſciente eo, cui Mandatum dederat, vt eum interficeret: Cum enim alterius Mandato, & in eius gratiam homicidium perpetraturus eſſet, contrario Mandato, vel contraria voluntate Mandantis oſtenſa, Mandatarius ab homicidio, niſi abſtineat, Illi ſoli, & non Mandanti imputatur, vt docet ibidem *Innocentius IV.*

7 Qui conſilium de perpetrando homicidio dedit, ab Irregularitate non eſt immunis, niſi primum conſilium reuocauerit, & contrarium ſuaſerit; immò & illi, de cuius morte tractatum eſt, denuntiauerit vt ſibi caueat, ſi probabiliter exiſtimet eum, cui conſilium immane dederat, à cędis propoſito non fuiſſe reuocatum.

8 Irregularis eſt, qui in aliqua rixa, vel duello impedit aliquem, ne ſe defendat; ne fugiat; aut prohibet ne aliquis cohibeat impetum agreſſoris, ne aut rixantes, vel pugnantes vl compeſcat, vel auctoritate. Id colligitur ex cap. *Sicut dignum*, quod *Alexandri III.* Reſponſum eſt, Ext. *De Homicidio*, §. *Illi etiam*. Sic enim loquitur: *Illi etiam, qui non vt ferirent, ſed vt percuſſoribus opem ferrent, ſi fortè per aliorum violentiam impedirentur, paulò minori debent pęna mulctari: quia cùm ſcriptum ſit:* Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberauit, eum occidit: *Conſtat ab homicidij reatu immunes non eſſe, qui occiſoribus opem contra alios pręſtare venerunt: Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.*

Spectat illud Prou. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem; & qui trahuntur ad interitum liberare ne ceſſes.

9 Non

9 Non eſt Irregularis Confeſſarius, qui negat Abſolutionem Magiſtratui ſceleratum punire nolenti ſecundùm Leges, quamuis Lex ipſum capitis damnari iubeat; modò generatim loquatur, neque mortis pœnam directè ſignificet inferendam. Eadem ratione Confeſſarius, abſque metu Irregularitatis vrgere poteſt reum iuridicè interrogatum, vt capitale crimen ſuum legitimo Iudici confiteatur. Nec etiam periculum Irregularitatis incurrunt Sacerdotes, qui Caſtra ſequuntur, cùm Milites adhortantur, vt ſtrenuè pugnent pro patria, pro Rege in bello iuſto; quia nec facto, nec auxilio, nec præcepto, neque conſilio ſunt Auctores homicidij; ſed ſolùm hortantur Milites, vt officio ſuo fungantur.

10 *Qui mandat aliquem verberari; licet expreſsè inhibeat, ne occidatur vllatenus, vel membro aliquo mutiletur, Irregularis efficitur, ſi Mandatarius fines Mandati excedens, mutilet, & occidat; cùm mandando in culpa fuerit, & hoc euenire poſſe debuerit cogitare.* Reſponſum eſt *Bonifacij VIII.* Tit. *De Homicidio*, in Sexto. cap. *Is, qui*.

11 Reorum ſupplicijs, aut vindictæ ſanguinis intereſſe Clericos prohibent canones: Non ſunt tamen irregulares, qui funeſtis illis ſpectaculis interſunt, niſi auctoritatem præſtent, vel auxilium. Id colligitur ex cap. *Sententiam*, Ext. *Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant*: Quod ex Concilio Lateranenſi *ſub Innocentio III.* ſumptum eſt, ex Gloſſa, & ex Innocentij Quarti Commentario. Verba canonis ſubijcio: *Sententiam ſanguinis nullus Clericus dictet, aut proferat, ſed nec ſanguinis, vindictam exerceat, aut vbi exerceatur interſit.* Vbi ſic habet Gloſſa: *Sed ſi intereſt tantùm, numquid propter hoc efficitur irregularis, vt propter hoc deponatur? Non videtur, quod debeat deponi: Sed aliàs debet puniri, quia interfuit contra præceptum huius Canonis.* Innocentius IV. in Commentario eiuſdem capitis, explicans hoc verbum. *Interſit*, eiſdem ſententiæ ſuffragatur: *Hoc* (inquit) *non facit irregularitatem, niſi auctoritatem præſtet, vel auxilium.* Clericis, qui ad locum examinationis reorum, vt ſententiam capitis in eos ferendam audirent, aut ad locum patibuli, vbi extremo ſupplicio erant plectendi, vt ferali ſpectaculo paſcerent oculos, accedebant, honoris periculum comminatum eſt Concilium Matiſconenſe 2. canone 19.

Qui carnificem hortatur, vt furciferum citiùs interficiat, ne diu vexetur, quamuis bono animo id faciat, irregularitatis periculo ſe exponit. Item, ſi fortè reus præfocatus, & ſtrangulatus non fuerit, ſed poſt ſuſpenſionem adhuc viuat, & aliquis moneat carnificem eo animo, vt illi mortem inferat, vel ipſi Auctor ſit, vt Sententiam omninò exequatur, vel ne diutiùs languere, & pati ſinat miſerum, Irregularitatis periculum ſubit. An autem verè ſint irregulares, inter Doctores omnes non conuenit. Qui enim cenſent ad irregularitatem requiri, vt aliquis cauſa mortis proxima ſit, quæ opinio in Gallijs ferè obtinuit, hos irregulares non cenſent. Quamuis magnæ imprudentiæ rei ſint, & contra manſuetudinem Miniſterio ſuo conuenientem peccent. In dubio tamen abſtinere debent à ſacris functionibus, & Diſpenſationem à Summo Pontifice humiliter poſtulare.

ARTICVLVS X.

De Impedimento infamiæ.

INfamia vna eſt *iuris*, altera *facti*. Infamia iuris ab ipſo quidem Iure inducitur, ſed conſequenter ad ſententiam Iudicis, qua reus criminis quis declaratur. Infamia facti ea eſt, quam grauia crimina ſuis Auctoribus inurunt, ex quo ſatis nota ſunt, & peruulgata. Vtramque comitatur Irregularitas, vt conſtat ex canone *Infames*, cauſa 6. Quæſtione 1. Contrahitur aliquando infamia delicto vero, quandoque præſumpto. Quamobrem innocens, qui falſis teſtimonijs, præſumptionibus, aut inſtrumentis oppreſſus, capitali pœna, exilio, carcere, aut ad triremes damnatus eſt in foro ſæculari; aut Reus pronunciatus alicuius criminis, cui eſt annexa infamia, in Iudicio Eccleſiaſtico, incapax eſt Ordinis, Beneficiorum, & Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuſcipiendorum, vel exercendorum, vt compertum eſt ex canonibus cauſa ſecunda, Quæſtione 5. & toto Titulo *De Purgatione Canonica* relatis. Infamia facti tollitur notoria morum emendatione. Infamia iuris non tollitur, niſi Purgatione canonica, aut Romani Pontificis Diſpenſatione. Quamuis ergo aliquis ſit innocens, ſi tamen damnatus ſit, vt reus eius criminis, quod infamiam authori ſuo inurit, tenetur in foro exteriori pro irregulari ſe gerere, quouſque innocentiam ſuam probauerit, & Sententia iudicis eiuſdem, vel Superioris fuerit abſolutus; vel Diſpenſationem à Sede Apoſtolica obtinuerit. Sic reſpondi Titio, qui exilio damnatus fuerat ob ſtuprum, cuius tamen ſe inſontem conteſtabatur, & per calumniam oppreſſum. Sic reſpondi Sempronio, qui in Monaſterio ſuo carcere damnatus, & recluſus, effracto carcere aufugerat, & Religioſo Habitu depoſito, velut ſæcularis Presbyter conuerſabatur, integra manente ſententia, quàm apertè iniquam eſſe cauſabatur; cum tamen innocentiam ſuam Superioribus Maioribus non approbaſſet.

CAPVT V.

DE VITA, ET HONESTATE CLERICORVM.

QVantò quis honoris gradu, atque dignitate præſtat, tantò cæteris omni virtutum genere debet excellere. Eius enim vita omnium oculis ſic expoſita eſt, vt inde bene, vel malè viuendi communiter exempla duci ſoleant. Ex quo, vt vitioſi Principes, ſic flagitioſi Sacerdotes, pernicioſè de Republica merentur, quòd non ſolùm vitia concipiunt ipſi, ſed ea infundunt in ciuitatem: Præter quàm quòd efficiunt, vt ipſorum dignitas per ſe præclara, atque laudabilis, odio atque contemptui apud impium, vel malitioſum hominum genus habeatur. Ideòque Clerici, qui in ſortem Domini vocati ſunt, non ſolùm ab omni vitiorum turpitudine abeſſe, ſed etiam omni virtutum genere ornari debent: *Spectaculum facti*, (vt ait Apoſtolus) *Mundo, Angelis, & hominibus, Nemini dantes vllam offenſionem, ne vituperetur ipſorum miniſterium, ſed in omnibus exhibentes ſemetipſos ſicut Dei Miniſtros.* Verba ſunt Concilij Burdigalenſis, anno 1582. celebrati. Quæ autem pertinent ad vitam, & honeſtatem Clericorum, certis Regulis exponemus.

REGVLA I.

Clerici pœnis Canonicis ab Epiſcopis compelli poſſunt, & debent, vt Tonſuram Clericalem, Veſteſque Ordini ſuo congruentes geſtent.

CAnonum enim obſeruationem vrgere debent Epiſcopi, eâ quæ ipſius diuinitus tradita eſt à Chriſto poteſtate. Canones porrò Clericis præcipiunt, vt Tonſuram Clericalem, veſteſque decentes, & Ordini ſuo congruentes geſtent.

Concilium Carthaginenſe 4. Canone 45. *Clericus profeſſionem ſuam, & habitu, & inceſſu probet: Et ideò nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat.*

Trullana Synodus, Canone 27. *Nullus eorum, qui connumerantur in Clero, veſtimentum indecens habeat, ſiue in ciuitate degens, ſiue in itinere ambulans: Sed ſtolis vtatur, quæ conceſſæ ſunt Clericis. Si verò quis tale quid fecerit, per vnam hebdomadam ſuſpendatur.* Refertur can. *Nullus* cauſa 21. Quæſt. 4.

Zacharias Papa in Synodo Romana, Canone 3. *Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, ſæcularibus indumentis non vtantur, niſi vt condecet. Tunica Sacerdotali: Sed neque*

dum

dum ambulauerint in ciuitate, aut in via, aut in plateis, ſine operimento præſumant ambulare, præter ſi in itinere longo ambulauerint: Quia ſicut mulier orans in Eccleſia non velato capite deturpat caput ſuum, iuxta Apoſtoli vocem: Ita Sacerdos, ſine operimento deturpat Sacerdotium ſuum: Quòd ſi temerè præſumpſerit contra Statuta agere, communione priuetur, (Ibidem, Can. *Epiſcopi.)*

Leo Quartus in Synodo Romana, Canone 12. *Sine Ornatu Sacerdotali extra domos Sacerdotes apparere non conuenit.·.·.·.·Contrarius inuentus, aut deſinat, aut Canonicæ ſubiaceat Diſciplinæ.* (Can. *Sine*, ibidem.)

Concilium Lateranenſe ſub *Innocentio II.* Canone 4. *Præcipimus, vt tam Epiſcopi, quàm Clerici, in ſtatu mentis, in habitu corporis, Deo & hominibus placere ſtudeant: & nec in ſuperfluitate, ſciſſura, aut colore veſtium, nec in Tonſura, intuentium, quorum forma, & exemplum eſſe debeant, offendant aſpectum: Sed potiùs, quod eorum deceat ſanctitatem præ ſe ferant: Quod ſi moniti ab Epiſcopis emendare noluerint, Eccleſiaſticis careant Beneficijs.*

Concilium Matiſconenſe 1. anno quingenteſimo octogeſimo primo celebratum, Canone 5. ſtatuit, *Vt nullus Clericus ſagum, aut veſtimenta, vel calceamenta ſæcularia, niſi quæ Religionem deceant, induere præſumat. Quòd ſi poſt hanc definitionem Clericus cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, à Seniore ita coerceatur, vt triginta dierum incluſione detentus, aqua tantùm, & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur.*

Gregorius IX. Cap. *Si quis*, Ext. de Vita, & Honeſtate Clericorum: *Si quis ex Clericis comam relaxauerit; Anathema ſit.*

Concilium Carthaginenſe 4. canone 44. *Clericus neque comam nutriat, neque barbam.* (Cap. *Clericus*, Ibidem.)

Alexander III. Cap. *Clericus*, 2. Ibid. *Clerici, qui comam nutriunt, & barbam, etiam inuiti à ſuis Archidiaconis tondeantur.*

Concilium Lateranenſe ſub *Innocentio III.* Canone 16. *Clerici Coronam, & Tonſuram habeant congruentem.·.·.·Clauſa deferant deſuper indumenta, nimiâ breuitate, vel longitudine non notanda.*

Concilium Tridentinum, Seſſione 14. cap. 6. De Reformatione: *Quia verò etſi habitus non facit Monachum, oportet tamen Clericos veſtes proprio congruentes Ordini ſemper deferre, vt per decentiam habitus extrinſeci morum honeſtatem intrinſecam oſtendant: Tanta autem hodie aliquorum inoleuit temeritas, religioniſque contemptus, vt propriam dignitatem, & honorem Clericalem paruipendentes, veſtes etiam deferant publicè laicales, pedes in diuerſis ponentes, vnum in diuinis, alterum in carnalibus: Propterea omnes Eccleſiaſticæ Perſonæ quantumcumque exemptæ, quæ aut in Sacris fuerint, aut Dignitates, Perſonatus, Officia, aut Beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica obtinuerint; ſi, poſtquam ab Epiſcopo ſuo, etiam per Edictum publicum, moniti fuerint, honeſtum Habitum Clericalem, illorum Ordini, & Dignitati congruentem, & iuxta ipſius Epiſcopi Ordinationem, & Mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac Officio, & Beneficio, ac fructibus, reditibus, & prouentibus ipſorum Beneficiorum; necnon, ſi ſemel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem Officiorum, & Beneficiorum huiuſmodi coerceri poſſint, & debeant: Conſtitutionem* CLEMENTIS V. *in Concilio Viennenſi editam, quæ incipit,* QVONIAM, *innouando, & ampliando.*

Concilium Mediolanenſe 1. cap 23. *Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, cæterique Clerici, Clericali Tonſura ſint inſigniti ad eam formam, quam ratio vniuſcuiuſque Ordinis, Epiſcopi arbitrio poſtulabit. Ita ſint abraſo capillo, vt Tonſura conſpicua ſit omnibus. Comam verò, & barbam ne ſtudiosè nutriant: Capillis ſimplicem cultum adhibeant. Ne in Habitu Clericali, aut ſtudioſius exquiſita cultus elegantia, aut nimis abiecta negligentia, & affectatæ ſordes appareant. In omni veſtitu color tantùm niger adhibeatur: Niſi fortaſſe aliam colorem requirat dignitatis gradus. Omnem habitus, & ornamenti nouitatem Clerici fugiant. Ne ſerico veſtimento, aut ornamento domi, vel foris vtantur. Iubemus verò illos laneum, & ei Ordini decorum veſtimentum adhibere. Reticulum, aut ſubbirretum (vt vocant) ne ferant, niſi valetudinis cauſâ, & ſine redimiculis. Camiſias ad collum, & ad manus criſpas, & rugoſas, vel artificio elaboratas reijciant. Collare ſimplex, ac modicè latum honeſtè reclinetur. Extrema veſtis ſimplex, ac talaris erit.*

Eadem pœnè præcipiunt Concilium Burdigalenſe anno 1583. Cap. 21. Bituricenſe anno 1584. Tit. 25. *De Clericis.* Aquenſe anno 1585. Tit *De Vita, & Honeſtate Clericorum*: Breuiores quidem veſtes in itinere permittit, ſed ne omnino ſupra genua ſint, vetat. Toloſanum anno 1590. P. 1. Cap 4. vbi & *Sixti V.* Conſtitutionem de Habitu, & Tonſura Clericorum, quæ incipit, *Cùm ſacroſanctam*, obſeruari iubet. Auenionenſe, cap. 31.

REGVLA II.

Modeſtiam in veſtibus, & in domeſtica ſupellectili necnon frugalitatem in Menſa, Clerici quauis Dignitate fulgentes, & quantumlibet diuites ſeruare tenentur.

HAnc Regulam tradit Concilium Carthaginenſe Quartum, cui *Sanct. Auguſtinus* intererat, canone 15. *Epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat.*

Eandem Regulam confirmat Sacra Synodus Tridentina Seſſione 25. cap. 1. De Reformatione: *Optandum eſt* (inquit) *vt ij, qui Epiſcopale Miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſolicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt, & Fideles reliquos ad Religionem, innocentiamque faciliùs inflammandos, ſi Præpoſitos ſuos viderint, non ea, quæ Mundi ſunt, ſed animarum ſalutem, ac cœleſtem patriam cogitantes. Hæc cùm ad reſtituendam Eccleſiaſticam Diſciplinam præcipua eſſe Sancta Synodus animaduertat, admonet Epiſcopos omnes, vt ſecum ea ſępè meditantes, factis etiam ipſis, ac vitę actionibus (quod eſt veluti perpetuum quoddam prędicandi genus) ſe Muneri ſuo conformes oſtendant. Imprimis verò ita mores ſuos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modeſtię, continentię, ac quæ nos tantopere commendat Deo, ſanctę humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi, non ſolùm iubet, vt Epiſcopi modeſtâ ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint; verùm etiam in reliquo vitę genere, ac tota eorum domo caueant, ne quid appareat, quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum, quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum prę ſe ferat.* Quæ Lex Epiſcopis à ſacro Concilio poſita eſt, multò magis ſecundi Ordinis Sacerdotes, ſplendidis licet, ac opimis Beneficijs auctos, & Patrimonio locupletes, & natalium claritate illuſtres adſtringit.

Nec eſt, quod tuendum ſuæ dignitatis ſplendorem obtendant. Hanc enim excuſationem egregiè depellit *Sanct. Bernardus* Libro 4. *De Conſideratione*, Cap. 2. *Vides* (inquit) *Eccleſiaſticum zelum feruere pro ſola Dignitate tuenda? Honori totum datur; ſanctitati nihil, aut parum. Si cauſa requirente paulò ſummiſſiùs agere, ac ſocialiùs te habere tentaueris: Abſit* (inquiunt) *non decet, tempori non congruit, maieſtati non conuenit: Quam geras perſonam attendito. De placito Dei vltima mentio eſt; pro iactura ſalutis nulla cunctatio: Niſi quod ſublime eſt, hoc ſalutare dicamus, & quod gloriam redolet, id iuſtum, ita omne humile probro ducitur, vt faciliùs, qui eſſe, quàm qui apparere humilis velit, inuenias.*

Et *Petrus Bleſenſis*, Epiſtola 15. ad filium cuiuſdam Comitis electum Epiſcopum Carnotenſem, *Si te* (inquit) *illius diſcipulum profiteris, qui venit miniſtrare, non miniſtrari; ſic miniſtrabis pauperibus, vt non vituperetur miniſterium tuum; vt Patrimonium Chriſti, & pauperum eius, quod tibi commiſſum eſt, in egentium neceſſitates, non in vſus extraordinarios expendatur. Patrimonij huius zelator eſt Dominus, rationem tecum diſtrictiſſimam poſiturus, & vſque ad nouiſſimum quadrantem exiget vniuerſa. Sanè propter hoc irritauit impius Deum. Dixit enim in corde ſuo, Non requiret. Sed certè requiret. Nec te poterunt excuſabilem reddere tuę generoſitatis eminentia, & numeroſitas clientelę. Si quia filius Comitis, aut conſobrinus Regis es, mansueſtiore teneris*

expendere: Neceſſitat hæc Chriſti Patrimonium non contingit. Expenſas, quas de rebus mundanis feciſſes, aliàs fortaſſis enormes pro tua generoſitate, debet in rebus Eccleſiaſticis Epiſcopalis Modeſtia cohibere.

REGVLA III.

Abſtinere debent Clerici à cohabitione, & frequentatione ſuſpectarum mulierum, necnon conſanguinearum, quas Canones ab eorum ædibus excludunt.

ITa ſanxit Nicęna Synodus canone 3. *Interdixit per omnia Magna Synodus, non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omninò, qui in Clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem: Niſi fortè, aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantùm perſonas, quę ſuſpicionem effugiunt.* Concilium Carthaginenſe 4. canone 102. declarat *Ad reatum Epiſcopi pertinere, ſi vel ſuſtentandæ vitæ præſentis causâ Viduæ, vel Sanctimoniales Clericorum familiaritatibus ſubijciantur.* Ancillas habere ſacris hominibus vetant Concilium Aurelianenſe 2. canone quarto, Toletanum 2. canone tertio, Matiſconenſe canone primo; Aruernenſe, canone 15. & 16. Turonenſe 2. canone vndecimo. Tam ſanctæ diſciplinæ violatoribus minas excommunicationis intentant. Aurelianenſe 5. canone 3. *Nullus Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, extranearum mulierum intra domum præſumat habere ſolatium, quibus etiam pro vtilitate ſua aliqua familiariùs regenda committat. Quod etiam de propinquis fœminis indicentes ſimiliter prohibemus; ne ſub conceſſa ſibi licentia parentali, ex earum ſequipedis memoratum vita, vel opinio polluatur.* Concilium Bracarenſe 3. canone quarto, ſolam matrem excipit, non ſorores, aut propinquas: *Ne licentiâ ſororum, aut propinquarum mulierum, quiſquam ſolus familiarior habeatur ad perpetrandum ſcelus.* Huius præcepti tranſgreſſores ſex menſibus Pœnitentiæ ſubdit. Concilium Foroiulienſe canone quarto, omnes omninò mulieres, etiam conſanguineas propinquioris gradus, à domo, & cohabitatione ſacrorum hominum excludit. *Et quamquam* (inquit) *de quibuſdam inhoneſtâ carentibus ſuſpicione, clementius aliquo modo inibi legatur indultum: Nos tamen omnes omninò neceſſarium vetare proſpeximus, eò quòd experimento didicerimus, illarum velamento aliàs licentius ad eos aditum veniendi, perditionis cauſam habuiſſe.* Concilium Metenſe anno 3 *Nequaquam in ſua domo ſecum aliquam fœminam habeant, nec matrem, nec ſororem; ſed auferentes omnem occaſionem Satanæ, Angelicam vitam ducant, & Domino Deo caſto corpore, & mundo corde fine tenus ſeruiant.* Concilium Nannetenſe canone 3. *Prohibendum, & modis omnibus indeterminandum eſt, vt nullus Sacerdos eas perſonas fęminarum, ſicut & in Canone inſertum continetur, de quibus ſuſpicio eſſe poteſt, in domo ſua habeat, ſed neque illas, quas Canones concedunt: (Quia inſtigante diabolo etiam in illis ſcelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pediſſequis illarum,) ſcilicet matrem, amitam, ſororem: Sed ſi quis de his habuerit talem neceſſitatem patientem, cui ſit neceſſaria ſuſtentatio Presbyteri, habeat in vico, aut in villa domum longè à Presbyteri conuerſatione, & ibi eis ſubminiſtret, quę neceſſaria ſunt.* Inſertus eſt hic canon Libro 7. capitularium, cap. 376. Concilium Aquenſe vetat, ne clerici *cum mulieribus cuiuſvis generis, & conditionis cohabitent, prætor quàm cum matribus, & ſororibus, ſine Ordinarij licentiâ ſcriptis conceſſa:* Nec ancillas habere permittit, *niſi quæ annum quinquageſimum ætatis exegerint, & vitam non ſuſpectam duxerint.*

Sanct. Carolus Borromęus in Admonitionibus ad Sacerdotes, & clericos in Concilio Mediolanenſi 4. probatis, hanc Regulam confirmat. *Ad caſtitatem* (inquit) *conſeruandam, munite omnem viam.·.·Suſpectarum autem mulierum conſortium omninò vitato.·.·.·.Cum alijs verò quibuſnis mulieribus, quamuis vel arctiſſimo conſanguinitatis, vel affinitatis vinculo vobis illæ coniunctæ ſint, ne in eiſdem domicilijs ædibuſve ſimul habitato, niſi cùm ex cauſa alicui veſtrûm, aliquando Epiſcopalibus litteris permiſſum ſit. In famulatu Laicorum ne ſitis, multò minus fęminarum, quamuis Nobilium. Ne verò illas Muſicam, litteraſve docete, niſi ſcriptâ nominatim facultate ab Epiſcopo permiſſum cuiquam ſit.* Concilium Auenionenſe anno 1594. *Caueant Clerici, ne partem domus, quam inhabitant, Laico habenti vxorem, vel aliàs mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio, etiamſi ſit frater, locent.* Idem Concilium ancillas clericis non concedit, niſi *ſint provectæ ætatis, quæ ſcilicet quinquageſimum annum expleuerint, nec aliàs impudicè vixerint, nec niſi licentiâ priùs in ſcriptis obtentâ ab Ordinario.* Horum Decretorum ratio eſt, ne antiqui Hoſtis fraude clerici decipiantur, ne Templum Dei violare ipſos contingat, quod qui violauerit, diſperdet illum Deus: Ne profanorum hominum oblocutionibus pateant, & vituperetur Miniſterium noſtrum. Vt enim ait Auctor Libri *De Singularitate Clericorum*, inter Opera *Sanct. Cypriani* editi: *Noxia eſt Innocentia, quæ Sponſæ Chriſti officit famæ. Et cùm Chriſtus Agnus innocens, immò ipſe cęleſtis innocentia, totum ſe contempſerit pro Eccleſia, vt eam ſine macula vlla, vel ruga redderet illibatam; qualis eſt Clericus, cui ad hoc Sponſa Chriſti committitur, vt pro vnius fęmina amore culpari totam Eccleſiam patiatur? Audemus dicere, à Deo Patre miſſus eſt Filius de ſinu Patris, & Regno abſens eſſe durauit, vt Eccleſiam faceret innocentem; & Clericus mulieris latus deſerere non poteſt, ne Chriſti Eccleſiam reddat infamem?* Et infra, clericos ſic alloquitur: *Contemplamini quid ſit Populo ſancto præeſſe, & conſiderate quale ſit diuinis Sacramentis inſiſtere. Alteris placere debent, qui alteris viuunt; & talis conuenit cura ſinceritatis Sacratis, qualia ſunt Sacra ipſa, quibus exhibent officia ſeruitutis; ne circa Dominum offendant, ipſi quod tractant, aut circa Populum incipiant impedire, quod prædicant. Propter quod Apoſtolus ſic teſtificatur: Et omnia ſuſtinemus, ne quod impedimentum demus Euangelio Chriſti. Et iterum: Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur Miniſterium noſtrum.·.·.Vnuſquiſque qui ſecurus eſt, quia necdum tentatur, timeat; quia nihil de illo dicitur, proſpiciat ne dicatur; Homines ſumus, fragilitatem noſtram carne portamus. Accipimus quidem fortitudinem ſpiritualem, per quam ſubſtantiæ noſtræ fragilitas roboretur: Sed ita nobis ſpiritualis fortitudo collata eſt, vt prouidos, non vt præcipites tueatur: Vt illos muniat, qui renunciant importunitatibus delictorum, non eos, qui ſe magis importunis delictis immergunt. Cuſtos nobis datus eſt Spiritus, ſed vt contraria declinantibus aſſiſtendo ſubueniat, non vt contraria eligentibus faueat; nec vt voluntarios, & pronos in aduerſa confortet, ſed vt ab aduerſis inuitos ſeparari confirmet. Nam quicumque perniciosis conatibus audet exercere virtutem, iuuamen non habet Spiritus-Sancti, qui neminem vult vltroneum virum fortem ad fraudulentas victorias coarctari: Nec protegit eum, quin immò deſerit, quem periculis irruentem per illicitos euentus exquirere triumphos agnouerit; ſicut ipſe iam tunc per Salomonem locutus eſt dicens:* AMANS periculum in ipſo periet.·.·.·.*Rogo vos, hæc ſint ſtudia omnium Clericorum, vt ſingularitatis inaccuſabilis receſſione fungantur: Ne aut ipſi per fœminas, aut fęminæ per illos ad ignominioſa ludibria prouocentur. Si quis habet matrem, vel filiam, vel ſororem, vel coniugem, vel cognatam, ſic habeat, vt nulla ancilla interſit, nec aliqua ingrediatur extranea; ne ad hoc videatur tenere proximas ſuas, vt ipſarum cauſa libere, ſibi adhibeat alienas: Quòd ſi non poſſunt ipſæ, quæ ſunt proximæ, ſine famularum miniſterio, vel ſine amicarum eſſe ſolatio; expedit vt migrent ad aliud domicilium, quàm propter illas perſonæ contrariæ teneantur. Humanum eſt enim, vt nec Clericus illas neceſſarijs fęminis fraudet, nec ipſę Clericum per importunas fęminas ſordident. Aſſignari poſſunt ſanctis mulieribus, cum quibus viuant, dummodo cum Clerico fęmina nulla commaneat. Non deſpecta, non vetula ſine affinitate, peculiariter ſuſcipienda ad domeſticum obſequium: Quia magis illicitè delinquitur, vbi ſine ſuſpicione ſecurum poteſt eſſe delictum, maximè quia cupidini nulla deformitas, nulla deſpectio faſtidij, vel vilis exiſtit, ſed Diabolus pingens ſpecioſum efficit, quicquid fędum, vel horridum fuerit.*

Legatur *Sanct. Hieronymus* Epiſtola 2. ad Nouatianum, qua Vitæ clericalis regulas exponit. *Hoſpitiolum tuum* (inquit) *aut rarò, aut numquam mulierum pedes terant. Omnes puellas, & virgines Chriſti aut, æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne ſub eodem tecto manſites, neque in præterita caſtitate confidas. Nec ſanctior Dauid, nec Sampſone fortior, nec Salomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemper, quòd Paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier eiecerit. Ægrotanti tibi quilibet ſanctus frater aſſiſtat, & germana, vel mater, aut probatæ quælibet*

bet apud omnes fidei. Quod ſi huiuſcemodi non fuerint conſanguinitatis caſtimoniæque perſonæ, multas anus nutrit Eccleſia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant miniſtrando, vt infirmitas quoque tua fructum habeat eleemoſynæ. Scio quoſdam conualuiſſe corpore, & animo ægrotare cepiſſe. Perículosè tibi miniſtrat, cuius vultum frequenter attendis.

Item *Sanct. Ambroſius*, Libro 1. *De Officijs Miniſtrorum*, Cap. 20. *Viduarum* (inquit) *ac Virginum domos, niſi viſitandi gratia, iuniores adire non eſt opus: & hoc cum ſenioribus, hoc eſt, cum Epiſcopo, vel ſi grauior eſt cauſa, cùm Presbyteris. Quid neceſſe eſt, vt demus ſæcularibus obtrectandi locum? Quid neceſſe eſt, vt illę quoque viſitationes crebræ accipiant auctoritatem? Quid ſi aliqua illarum fortè labatur? Cur alieni lapsûs ſubeas inuidiam? Quàm multos etiam fortes illecebra decipit! Quanti non dederunt errori locum, & dederunt ſuſpicioni! Cur non illa tempora, quibus ab Eccleſia vacas, lectioni impendas? Cur non Chriſtum reuiſas, Chriſtum alloquaris, Chriſtum audias? Illum alloquimur, cum oramus: Illum audimus, cùm Diuina legimus Oracula. Quid nobis cum alienis domibus? Vna eſt domus, quæ omnes capit. Illi potiùs ad nos veniant, qui nos requirunt. Quid nobis cum fabulis? Miniſterium Altaribus Chriſti, non obſequium hominibus deferendum recepimus.*

Et *Sanct. Gregorius*, Libro 7. Epiſtola 39. *ad Romanum* Defenſorem datâ: *Si qui* (inquit) *Epiſcoporum cum mulieribus degunt, hoc omninò compeſcas, & de cętero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis, quas ſacrorum Canonum Cenſura permittit, id eſt, matre, amita, germana, & alijs huiuſmodi, de quibus praua non poſſit eſſe ſuſpicio. Meliùs tamen faciunt, ſi etiam à talium ſe cohabitatione contineant. Nam legitur, quòd Beatus Auguſtinus, nec cum Sorore ſua habitare conſenſerit, dicens: Quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis eſſe debet inſtructio. Nam incautæ præſumptionis eſt, quod fortis pauet, minùs validum non timere. Sapienter enim illicita ſuperat, qui didicerit etiam non vti conceſſis. ... Prætorea curæ tuæ ſit eoſdem Fratres noſtros Epiſcopos adhortari, vt ſubiectos ſibi, in Sacris videlicet Ordinibus conſtitutos, quod ipſi ſeruant, ad ſimilitudinem ſui modis omnibus ſeruare commoneant.*

Theodorus Cappadociæ Presbyter à *Sanct. Baſilio* de dimittenda ſubintroducta muliere admonitus, reſpondit, Se hominem ſeptuagenarium, liberum ab omni corporali perturbatione; repoſuit verò Sanct. Baſilius: *Neque enim credo eum, qui ſeptuaginta annos natus eſt, cum muliere animi perturbatione commotum habitare: Nec tamquam propter aliquam turpem actionem, quæ facta fuerit, ſtatuimus ea, quæ ſtatuimus; ſed quia ab Apoſtolo edocti ſumus fratri non eſſe ponendum ſcandalum, vel offendiculum. Scimus autem, quod rectè, & ſanè fit ab aliquibus, erit alijs occaſio ad peccatum. Ea de cauſa decreuimus, Sanctorum Patrum Conſtitutionem ſequentes, Vt à muliere ſeparoris.*

REGVLA IV.

Taxillis, teſſeris, ſiue Chartis, alijſve ludis aleatorijs ludere, Clerici abſque graui crimine non poſſunt, aut ludentes ſpectare: Grauibuſque pœnis ſubduntur Sacrorum Canonum hac in re violatores.

HI enim ludi non Cleeicis ſolùm, ſed & Laicis vetiti ſunt, vt multiplicis peccati fontes, & per ſe mali. Ita canones Apoſtolici 42. & 43. *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, atque ebrietati deſeruiens; aut deſinat, aut certè damnetur.*

Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens: aut deſinat, aut Communione priuetur. Similiter etiam Laicus. Quatuor verba his in canonibus obſeruat *Sanct. Raymundus*, ſcilicet, *deſeruiens*, *deſinat*, *damnetur*, *Communione priuetur*. Ex primo colligit, non incurſurum excommunicationem, niſi ludum aleæ in conſuetudinem duxerit. Ex ſecundo, etiamſi ludendi conſuetudinem contraxerit, ab ea Cenſura fore immunem, ſi admonitus deſtiterit. Ex tertio, & quarto colligit, *Quòd tale peccatum ſit mortale, & graue, cùm tales pœnæ non ſint imponendæ pro leui crimine.* (Cauſa 11. Quæſt. 3. Can. *Nemo*, & *Nullus*.)

Concilium Illiberitanum, canone 79. *Si quis Fidelis aleâ, id eſt, tabulâ luſerit, placuit eum abſtinere: & ſi emendatus ceſſauerit, poſt annum poterit Communioni reconciliari.*

Concilium Teullanum canone 50. *Nullum omninò, ſiue Clericum, ſiue Laicum, ab hoc deinceps tempore alea ludere: Qui ſecus fecerit, excommunicetur.*

Concilium Oecumenicum Lateranenſe Quartum ſub *Innocentio III.* canone 26. *Clerici* (inquit) *ad aleas, & taxillos non ludant, nec huiuſmodi ludis interſint.* Vbi Gloſsâ: *Hic* (inquit) *probibetur Clericis non tantùm ludere, ſed ne interſint ludo. In tantùm, quòd qui publicè aleator eſt, repellitur à promotione;* id eſt, arcetur ab Ordinibus, & Beneficijs: Quod eſt *Innocentio III.* confirmatur, cap. *Inter dilectos*, Extra, *De Exceſſibus Prælatorum*. Citat Gloſſa, & *Iuſtiniani* Impeeatoeis Legem, in Autheotica *De Sanctiſſimis Epiſcopis, & Clericis*, ſeu Nouella 123 Cap. 10. cuius hæc ſunt veeba: *Interdicimus autem Sanctiſſimis Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis, & Subdiaconis, Lectoribus, & omnibus alijs cuiuslibet venerandi Collegij, aut ſchematis conſtitutis, ad tabulas ludere, aut alijs ludentibus participes, aut inſpectores fieri, aut ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire. Si quis autem ex his hoc deliquerit, iubemus hunc tribus annis à venerabili Miniſterio prohiberi, & in Monaſterium redigi. Si autem in medio tempore oſtenderit dignam ſui vitij Pęnitentiam, liceat & Sacerdoti, ſub quo conſtitutus eſt, minuere tempus, & hunc rurſus proprio reddere Miniſterio: Scientibus quoque Sanctiſſimis Epiſcopis debentibus hoc vindicare; quia ſi tale aliquid agnoſcentes non vindicauerint, ipſi rationem Deo pro tali cauſa perſoluent.* Quid Concilia Prouincialia? Quid Diœceſanas Synodos innumeras commenſorem? Quid Regum Chriſtianiſſimorum Edicta, quæ ludos aleatorios Chriſtianis omnibus, ſed clericis præſertim prohibuerunt? Anteriorum ea de re Conciliorum Decreta, Canoneſque renouauit, & confirmauit Concilium Tridentinum ſeſſione 22. Cap. 1. De Reformatione. *Nihil eſt* (inquit) *quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui ſe diuino Miniſterio dedicarunt: Cùm à rebus ſęculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur; in quos tamquam in ſpeculum reliqui oculos conijciant, ex iiſque ſumunt, quod imitentur. Quapropter ſic decet omninò Clericos in ſortem Domini vocatos, vitam moréſque ſuos omnes componere, vt habitu, geſtu, inceſſu, ſermóne, alijſque omnibus rebus, nil niſi graue, moderatum, ac Religione plenum præ ſe ferant; leuia etiam delicta, quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant, vt eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cùm igitur, quo maiore in Eccleſia Dei, & vtilitate, & ornamento hæc ſunt, ita etiam diligentius ſit obſeruanda: Statuit Sancta Synodus, vt quę aliàs à Summis Pontificibus, & à ſacris Concilijs, de Clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrinaque retinenda; ac ſimul de luxu, cōmeſſationibus, choreis, ALEIS, LVSIBVS, ac quibuſcumque criminibus, necnon ſęcularibus negotijs fugiendis copioſè, ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem impoſterum iiſdem pęnis, vel maioribus, arbitrio Ordinarij imponendis obſeruentur; nec Appellatio executionem hanc, quæ ad Morum correctionem pertinet, ſuſpendat.*

Idem confiemaeunt Concilia Prouincialia Tridentinum ſecuta. Mediolanenſe 1 P. 2. *Clericalis Ordinis hominibus omni genere ſaltationis, & ludi, præſertim verò aleæ, & teſſerarum, ac talorum interdicimus. Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur; item follis ludum, id eſt, pilæ maioris. Nec ſolùm ludere vetamus; ſed eos ludorum ſpectatores eſſe nolumus, aut quemquam ludentem in ędibus ſuis permittere. Si autem valetudinis interdum cauſa parua pila, aut alio non indecoro eiuſmodi exercitationis genere vti contigerit; nec publicè id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam, quod facilè pecunia ęſtimari poſſit.*

Concilium Remenſe anno 1583. Tit. De Clericis in genere: *Ab alea, venatione, & omni ludorum genere Eccleſiaſticis Perſonis interdicto, & indecoro prorſus abſtineant: Nec vmquam alijs, quàm honeſtis recreationibus ſeſe exerceant, nulla ducti ſordidi lucri cupiditate. Quòd ſi cum iniuria Ordinis Eccleſiaſtici deinceps quiſquam Eccleſiæ bona, quibus pauperes ali oportuit, in eiuſmodi luſus profudiſſe conuictus ſit; & qui quęſtum fecit, rem pauperum malè partam reſtituere: & qui iacturam paſſus eſt, tamquam ſacri patrimonij dilapidator, graues pęnas exſoluere cogantur.*

Concilium Burdigalenſe, eòdem anno, Tit. 21. *Clerici ab alca, teſſeris, chartis, & quouis alio vetito, & indecoro ludo, cùm priuatim, tum publicè penitus abſtineaut.* Idem ſtatuunt Concilium Bituricenſe 1584. Tit. 20. Can 7. Aquenſe 1584. Tit. *De Vita, & Honeſtate Clericorum.*

Synodus Mexicana Libro 3. Tit. 5. Cap. De ludis Clericis prohibitis: *Cuiuſnis generis ludus hominibus maximè nocumento eſt, Clericis præſertim, qaibus ratione Clericalis Officij in ſanctè, & laudabiliter agendo tempus terendum eſſet, ab eiſque reditus Eccleſiaſtici pijs operibus eſſent impendeudi. Eam ob caaſam, hæc Synodus decerait, & iubet, ne vllus Sacro Ordine initiatus, aut Beneficiatas huius Archiepiſcopatus, & Prouinciæ clam, aut publicè, per ſe, vel iaterpoſitam perſoaam lndum prohibitum exerceat, veluti aleæ, teſſerarum, ac talorum, quæ ludorum genera Regijs Sanctionibus prohibentur: Nec in ludo pecuniæ, gemmæ, aat alia, quæ pecuniâ æſtimari poſſant, intercedaut, ſub pœna reſtituendi totum, id quod ludeudo lucrati fuerint.* Ludentibus præterea mulctam imponit. Vetat etiam ne ſpectatores ludorum ſint, ne in ſuis domibus ludum permittant, nec aleas porrigant, nec pro aleis pretium extorqueant, nec mutuò pecunias dent ad ludendum, & pro quoquam in ludo ſpondeant. Sin minùs, contra Clericos huiuſmodi aleatorum ſuſceptores procedatur, & ita coerceantur, vt populus ædificetur, & tam turpis corruptela, ac Miniſtris Dei prorſus indigna funditus extirpetur. *Præterea, vt omnem grauitatem, & moleſtiam (prout decet Clericalem Statum) Clerici profiteantur, eis publicè pilâ ladere prohibetur, & priaatim quoque eam ſæcularibus, vel coram ſæcularibus perſonis, globos ligneos publicè ludeado ne impellant. Scacbis, aat alijs ludis permiſſis, ne ludaut in locis publicis, aat in domibas, qad ad id maltitudo hominum conuenit. Si autem in occulto ludos licitos huiuſmodi exercuerint, uumeroſa pecuaia ia eis uon intercedat: Aliter euim pro qualitate exceſsûs corrigentar ∴∴ Nequaquam autem publicè, aut priuatim Clerici cnm mulieribus etiam conſanguiaeis ludant.* Statuit denique *Vt recreaudi animi caaſâ, extra tempus Aduentus, & Quadrageſimæ, ludi liciti Clericis permittautar, ſummâ duorum pondo tautùm intercedente, dummodo id rarò, ſiue ſcandalo, & cum perſonis honeſtis fiat. Qai verò ſummam pecuniæ huiuſmodi exceſſerint, iu foro cauſcieutiæ reſtituere tenebuntur quicquid ampliùs fuerint lacrati.*

Concilium Aquileienſe Rubrica 21. *Alearum, & taxillorum vſum, qao tempus miſera iucunditate teritur, Clericis omnibus inhibemus: Multò verò grauiùs, ſi uon modò luſerint ipſi, ſed alijs ludendi poteſtatem fecerint parato loca, & domeſtico diuerſicula. Epiſcoporam verò vigilautiâ, & prudeutia Edictis, ac pœnis propoſitis opportuuum erit remedium adhibendum, vt peſtis auertatur, qaa miſerorum facultates ſuaui morbo exhaariuutur, blaſphemiæ, & rerum deſperationes excitantur, eupiditatum intemperantiorum, & fraadum oblectamenta aluntur, deuique ipſa Dei clementia aſſiduè offeuditur: Qui tantò periculoſior morbus eſt, quantò ardeutiùs interdum animos Clericorum occupat, & Eccleſiaſticas opes peruadit.*

Narbonenſe anno 1609. Cap. 41. *Noa ladaut aleis, teſſeris, ebartis, aut alio ludo prohibito, vel iudecoro: Præſertim publicè, vt illorum iu omnibus nota modeſtia promptiores eos reddat ad liberè in hoc peccaates arguendum.*

Ludos aleatorios à Patribus damnatos, nemo negauerit, qui in eorum lectione fuerit, vel mediocriter verſatus. *Apollouius* vetus Auctor Eccleſiaſticus, Montanum, eiuſque ſectatrices fœminas, de prophetiæ dono falsò gloriari oſtendit, quòd indiguam non Prophetis modò, ſed Chriſtianis vitam agerent. *Neceſſe eſt* (inquit) *vt omues Prophetæ fructus, atque actas probentar. Dic mihi, tingitne capillos Propheta? Auſtibio ocalos liait? An ſtudet oraari? Prophetane tabula ludit, & teſſeris? An pecuniam locat ſænori? Iugenuè fateauiur, ac reſpondeant vtrum hæc agere liceat, au ſecus. Ego verò hæc apud ipſos acta eſſe conuincam.* Refert *Euſebius* Lib. 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, cap. 18.

Clemens Alexaadrinus Lib. 3. *Pædagogi*, cap. 11. *Iam verò* (inquit) *probibendas quoqae eſt teſſerarum ludus, & præterea ex talorum ladi lucri ſtudiam, quod nouuulli acriter ſequuutur. Talia enim inconſideratus luxuriæ amor otioſis oblectamenta ſuppeditat. In cauſa eaim eſt deſidia.*

Sanct. Baſilius, Homilia 8. in Hexaëmeron: *Si vos* (Inquit) *dimiſero, ſunt, qui protinus ad teſſeras, aleaſque ſe ſe conferent. Iuramenta ſuut illic, conteutioneſque pergraues, ac auaritiæ partus. Spiritus malignus aſſiſtit, furorem punctis oſſibus illis ludentium inſaniamque accendens. Eaſdem ille pecunias nuuc ad hunc, nuac ad alterum transfert Atque modo hunc victoria effert, illum victum mæſtitia præmit: Modò contra, illum elatum, hunc demiſſum oſtendit. Quid prodeſt, quæſo, corpore ieiunare, auimam verò mille vitijs, mille malis eſſe refertam?* Legatur & *Sanct. Ambroſius* Lib. *De Tobia*, cap. 11.

Sanct. Ephrem Libro de Abrenunciatione in Baptiſmo facta. *Abrenuntiatio* (inquit) *quam in Baptiſmo facimus, nomiuata quidem apparet parua; cæterum intellecta, admodum magua; qaam qui ſeruare valuerit, beatiſſimus erit. Paucis uamque verbis cuncta, quæ nominantur mala, quæque odit Deus, valere iubemus, & abrenunciamus. Abreuuacio Satanæ, & cuuctis aperibus eius. Qaibas (inquam) operibus? Fornicationi, adulteria, immunditiæ, furto, inuidiæ, veaeficio, diuinationi*, &c. *Abrenuncio alearum otio, & tabularum luſui, ſicut etiam Sancti Apoſtoli hiſce operam dantes atque vacantes excommuuicatos eſſe ordinaruat in ſuis Cauonibus, ſi Laici fuerint: At ſi Clerici, vt deponantar ∴∴ Præfata igitur hæc opera mala, qui poſt gratiam iu ſacro Baptiſmate acceptam fecerit, gratiâ excidit: Chriſtuſque tali in peecatis permanenti nihil proderit.*

Sanct. Ioannes Chryſoſtomas Homilia 25. ad Populum Antiochenum. *Aleas* (inquit) *tractare, uoa videtur multis peccatum eſſe manifeſtum, ſed infinita vitæ mala ſolet inferre. Circa aleas ſtudium, blaſphemias, iras, conuitia, iacturas, infinitaque alia his grauiora ſæpè produxit.*

Sanct. Cæſarius Arelatenſis, ſeu alius Auctor Sermonis inter Auguſtinianos olim 56. *De Tempore*, nunc in Appendice 141. *Tempus* (inquit) *quod uobis furioſus tabalæ ludus ſolebat auferre, lectia diuina incipiat occupare. Otioſis fabulis, & mordacibus iocis, & detractiouibus veneaatis, colloquia de Scripturis Sanctis ſuccedant. Horarum ſpatijs, in quibns ſalebamus cum damno animæ detiaeri, viſitentur infirmi, requirautar in carcere conſtitati, peregriui ſuſcipiantur, & diſcordes ad concordiam reuoceatur. Hoc ſi facimus, Fratres, inde nobis parare poſſumus medicamenta, vnde nobis vulnera feceramas.*

Auctor Libri *De Aleatoribns*, inter *Sanct. Cypriani* Opera editi: *Quid illud eſt, qaæſo Fideles, vt mauu, quæ iam ab iniurijs humanis expiata eſt, & ad Sacrificium Domiuicum admiſſa, & qaod ad ſalutem totias hominis pertiuet dignatione ſaſcipit; quæ ad laudem Domini in araculo exſurgit; quæ ſignum Crucis, per quod tuemur, frontibus imprimit; Ipſa quæ diuina Sacramenta conſummat; qaid eſt (inquam) vt iterum laqueis diaboli, vnde exata eſt, implicetur, & per ipſa damnetar? Aleatrices manns libidiaoſo ſtudio conſueaeruut, ideſt, aleæ tabulæ, qaod eſt diaboli venabulum, & delicti vulaus inſanabile ∴∴ Chriſtiaaus qui es, & aleæ tabalâ ludis; licet uon ſacrificet, lege huias facinoris particeps es. Chriſtiauns qaicumque es, & alea ludis, hoc primum in hoc loco credere debes, qaia uon Chriſtianum, ſed Ethnicum tibi nomea eſt; & illud, qaod ad Sacrificium Dominicum pertinet, in vacuum ſumis: Sic enim dicit: Omnis immundas non tanget Sacrificium Saacti. Aleator quicumque es, Chriſtiannm te dicis; quod noa es, eò quòd ſæculo particeps es: Nec amicus Chriſti potes eſſe, qui cum iuimico Chriſti tenes amicitiam ∴∴ Aleane luſeris, vbi luſus uocinus eſt, & crimen mortale.*

Ioannes Sarisberienſis Libro 1. *De Nugis Curialiam*, Cap. 5. *Quis non erubeſcat, ſi ſartis ſuæ gratiam uon virtuti debeat, ſed taxillis? Nonne ſatis improbata eſt cuiuſqae artis exercitatio, qua quantò quiſque doctior, tantò nequior? Aleator quidem omnis hic eſt. Mendaciorum ſiqaidem, & periuriorum mater eſt alea, & alieaa concupiſcentia ſua prodigit, & nullam habens patrimonij reuerentiam, cùm illud effuderit, ſenſim in furta delabitur, & rapinas ∴∴ Chilon Lacædemonius iungendæ ſocietatis eauſa miſſus Corinthum, Duces & Seuieres populi ludeutes inuenit alea. Infecto itaque negotio reuerſus eſt, dieens; Se nolle gloriam Spartanorum, quorum virtus conſtructo Byzantio clareſcebat, hac macalare infamia, vt*

dicereatur eum aleatoribut coatraxiſſe ſocietatem.

Sanct. Raymundas Libro 2. *Summæ*, Tit. 8. *§. 9. Illi, qui ludunt ud aleas, vel taxillos, vel qui ludo iaterſunt, vel ſunt participes, vel inſpectores ludi, peccaat, & maximè ſi ſaat Clerici. ∴ Qnàm magnam peccatum ſit, patet inter alia ex nouem, quæ ia talibus ludis attenduntar. Primum, deſiderinm lncrnndi; ecce capiditas, quæ radix eſt omnium malorum. Secundum, eſt volaatas ſpoliandi proximum; ecce rapina. Tertium, eſt vſnra maxima.* (Exr. De exceſſibus Prælatorum. INTER DILECTOS.) *Quartnm, eſt multiplicata mendacia, & verba otioſa, & vnna. Quiatum, eſt blaſphemia; ecce hæreſis. Sextam, corruptio mnltiplex proximorum, qui ad ludam inſpicieadum de conſuetudine praaa conueninat. Septimum, eſt ſcandalum bonornm. Octaunm, eſt contemptus probibitionis Sanctæ Matris Eccleſiæ. Nonum, eſt amiſſio temporis, & bonorum, quę in illo tempore tenentur facero.*

Sanct. Antoninus, 2. Parte *Summæ*, Tit. 1. eap. 23. Ludum aleæ peccatum eſſe docet, vtpotè Legibus Canonicis, & Ciuilibus prohibitum, non ſolùm clericis, ſed etiam Laicis. Ludum autem aleæ eſſe ludum omnem, qui innititur fortuoæ, vt ludus taxillorum: & idem videtur de chartis, quamuis ſit ibi aliquid induſtriæ; principaliter enim eſt fortunæ Ludus autem ſcachorum, non eſt fortunæ, ſed induſtriæ; vode nec ipſis clericis eſt prohibitus. Docet ſecundò, ludum aleæ eſſe peccatum mortale, *Quando ex cupiditate quis ludit, ea ſcilicet principaliter moins* (vt loquitur) *aon ob recreationem, ſed ad acquirendum quid aotabile per lndum. Nam ludere qaid modicum, vt pueri ſaciant, vel ob recratıoaem, & moderatè, aon videtur mortale. Vnde ia Digeſtis Tit. de alea, L. finali dicitar, Qnòd in conniuio veſcendi enaſa ponitar, in eam rem familiæ ludere permittitur. Et boc etiam videtur innuere textus Caaonis*, Epiſcopus, *dicitar enim*, deſeruiens, *id eſt, freqnenter dedisns ludo, quod ſit communiter ex cupiditate.* Quod tamen non ita intelligendum admoner, quaſi mortale peccatum nuo ſit aleâ ludere, niſi ex conſuetudine fiat, ſed quia frequentia, & aſſiduitas, vehementis cupiditatis indicium eſt. Cæterum, vel ſemel taxillis, aut chartis ludere ex cupiditate lucri notabilis, lethale peccatum eſt: *Sicut etiam vitium ebrietatis, cai ladus æqniparatur in pęna, etiam ſemel commiſſum aduertenter, eſt mortale.*

Et §. 6. Vix vllum eſſe actum ait, ex quo tot mala oriantur, quot ex ludo. *Quot enim ia taxillis ſnnt puncta, tot ſcelera ex eo procednnt. Primum, eſt amiſſio temporis. 2. Blaſpbemia. 3. Contumelia. 4. Diſſipatio ſubſtnntiæ temporalis. 5. Eccleſiæ contemptus, ſeu iaobedientia. 6. eſt ſurtum. 7. eſt gnla. 8. Homicidium. 9. Iauidia. 10. Rerum neceſſariarum ia familia peauria*, ex qua vxoris, filiorum, domeſticorum querimoniæ, murmurationes, maledicta. 11. *Inſtantia.* 12. *Mendacium.* 13. *Neglectus Diuiaorum*, & Feſtorum dierum violatio, in quibus ludendo *plura peccata, & grauiora committuat, quàm ſi terram colerent, qnod eſt Feſta violare.* Opus ſeruile non facietis in eo. *Peccatum eſt opas maximè ſernile.* 14. *eſt odium*: Oderunt enim eos, qui vincunt, ſe ipſos, Deum, qui victoriam illis non tribuit. 15 *Participasio ſceleris: Nnm qui dant eis pecanias ad ludendum pro parte lucri, mortaliser peccaat. Qui lndeates aſpiciunt, non ſuat immunes à peecatis multis carioſitatis, & vanitatis. Sed & parentes, qui non caſtigans filios ludentes, grauiter peccans.* Item qui taxillos, chartaſve præbent, aur domum ad ludendum. 16. *Conecationes*, ex quibus *contumeliæ, & verba iaordinata.* 17. eſt *Rapina. Aliquando eaim quaſi violeater trahit vnus alinm ud ludum; vel volentem recedere, inuitam tenet; vel falſos taxillos ſubmittit: & tunc eſt tanquam rapinn, & reſtituere tenetur.* 18. eſt *Scandalum.* 19. *Triſtitia* in deſperationem aliquando inducens eos, qui perdunt. 20. *Vſnra.* Si enim quis pro centum, quæ exponit mutuò, recipiens decem, vel quinque, dicitur vſurarius: Quid dicendum eſt de eo, qui exponit ſe ludo cum decem florenis, & eadem die lucrabitur per ludum centum florenos? *Certè videtur maxima vſnra* (inquit Sanct. Antoninus) *Vnde & pro ſe retiaere non poteſt: Sed vel reſtitnere tenetur in certis eaſibus, vel pauperibus erogare in alijs.* 21. eſt *Chriſtianitntis vitnperatio*, contra illud quod ait Apoſtolus 2. ad Corinth. 6. *Non vitupere-tur Miaiſterinm aoſtram*, id eſt, *ſeruitium quo ſeruimus Chriſto: Sed per ludum ſernitur Diabolo. Sicut enim Deus iauenit 21. litteras primò, (nam aliæ poſtea ſunt ſuperadditæ) ad componenda Biblia, vbi eſt omais Sapieatia reuelata: Ita inuenit Diabolns taxillos* (& chartas) *Biblia ſua, vbi poſuit 21. puncta, litteras ſuas aigras, vbi repetitnr omnis malitia peccati. ∴ Non ergo debet dici Chriſtiaaus, qai deditus eſt ludo, cùm vituperet nomen Chriſti.*

REGVLA V.

Ab omnibus Spectacnlis, & Choræis abſtinere debeat Clerici; Canonum bac in re violatores grauiter peccant, grauibuſqne pœats ab Epiſcopis plecti debeat.

QVàm periculoſa ſint innocentiæ, caſtiſque moribus hæc oblectameota, & quàm ſtudioſè à Chriſtianis omnibus vitari debeant, aliàs demonſtrahimus: Nunc ſatis erir ſi probemus Eccleſiaſtici Ordiois Viris hæc ſpeciatim, ac nominatim Sacros canones prohibere: adeòque grauiter illos peccare, quoties huiuſmodi ſpectaculis, chorçis, profanis concentibus, ludiſque publicis interſunt. Canonum verba ſubijcio.

Concilium Turonenſe 3. anno 813. celebratum canone 7. *Ab omnibus quæcumque ad aurium, & nd ocnlorum pertiaeat illecebras, vnde vigor animi emolliri poſſe credatar, (qaod de aliquibus generibus muſicorum, alijſque nonnullis rebus ſeatiri poteſt,) Dei Sacerdotes abſtinere debent: Qnia per auriam, oculorumque illecebras, vitiornm tarba ad aaimam iagredi ſolet. Hiſtrioaam qaoque turpiam, & obſcęnoram iaſolentias iocornm, & ipſi animo effugere, cęteriſque Sacerdotibas effugienda prædicare debeat.*

Concilium Cabilonenſe eodem anno, canone 9. *Ab omnibus oculorum auriumque illecebris Sacerdotes abſtinere debeat: Et canum, acipitrum, falconum, vel cęterarum huiaſmodi rerum earam paruipeadere: Et biſtrioaum, ſiue ſcnrronum, & turpium, ſeu obſcęaorum iocorum inſolentiam, aon ſolùm ipſi reſpaaat, verùm etiam Fidelibus reſpaenda percenſeaat.*

Concilium Mediolanenſe 1. Conſtitutionum P. 2 Tit. 25. *Clerici Choreas prinatas, aut publicas non agent, nec ſpectabant. Fabulis, Comędijs, & baſtiludijs, alijſve profaais, & inaaibus ſpectaculis noa intererunt. Ne aures, & oculi Sacris Officijs addicti, ludicris, imparis actionibus, ſermonibuſque diſtracti pollnantar.*

Concilium Burdigalenſe anno 1583. Tit. 21. *Clerici nunquam perſoaati incedant, neque Comędias, fabulas, Choreas, vel qaid aliud ludierum, ex ijs, quæ ab biſtrioaibus exbibentur, agant, vel ſpectent: Ne viſus, & obtntus Sacris Myſterijs dicati, turpium ſpectaculorum contagione polluantur.*

Concilium Turonenſe, eodem anno, cap. 14. *Ipſi autem Rectores, prout cęteri Eccleſiaſtici, præſertim Beneficiati, cùm aoa tantùm à graui, ſed etiam leuiore vitio nbſtinere debeant, & à Muudi volupsasibus ſecedere, pompas & ſpectacnla publica, cętuſque vbi amatoria cantantar, aut obſcęai motns corpornm, choræis, & ſaltationibns exercentur, denitare, ae auditus, & obtutus ſacris taatùm Myſterijs deputati, turpium ſpectaculorum, atque verborum leaocinio polluaatur*, &c.

Concilium Bituricenſe 1584. Tit 25. canone 6. *Clerici nnnquam perſonati ſint: A Comędijs, Mimis, Choreis, ac ſaltatioaibus agendis, atqne ſpectandis abſtiacant.*

Idem prohibent Concilium Aquenſe anno 1585. Tit. *De Visa, & Honeſtate Clericoram*, Aueniónenſe 1594. Tit. 23 Narbonenſe anno 1609. cap. 41. *Quod in Popalo veniale eſt* (inquir) *ia Sacerdote iudicatur ſacrilegum. Ideò vt moaemus Populnm, ita Clericos diſtrictè Choreas quacumque ex caaſa dacere, aut illis iatereſſe probibemus: Vitent tripudia, ludos publicos, laraas aon geſteat, aut laruatos ſequantur, Comędias, fabnlas, aut lndicra, & quæ ab biſtrioaibus exbibensnr, noa agant; ad biſtriones noa accedant: Ne puritas Sacerdotis rerum iaaaınm, aut etiam obſcęaarum aſpectn polluatur. ∴ Contra agentes pęna carceris, & alia ad arbitriam Ordinarij comprimantur.* Idem Sacerdotibus ſub pœna Suſpenſionis prohibent Statuta Synodalia *S. Fraaciſci Saloſij* P. 3. Tit. 4.

REGVLA VI.

Clerici à crapulâ, & ebrietate abſtinere debent: ipſiſque prohibere poſſunt Epiſcopi ſub pœna ſuſpenſionis, aut alijs arbitrarijs, ne Tabernas ingrediantur.

APoſtolus 1. ad *Timotheam* 3. Sacerdotis dotes deſcribens, *Non vinolentum* requirit. Ideò Concilia Tabernarum aditum Clericis inhibuerunt, niſi ſint in itinere conſtituti.

Concilium Laodicenum canone 24. *Non oportet Altario ſeruientes, à Presbyteris vſque ad Diaconos, & deinceps Ordinis Eccleſiaſtici omnes, tabernas introire.*

Concilium Aquiſgranenſe, anno 816. canone 90. veteris Concilij Africanę Eccleſiæ canooem renouat, quo ſtatutum eſt, *Vt Clerici edendi, vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi.*

Concillum Lateranenſe 4. ſub *Innocentio III.* canone 15. qui refertur cap. *A crapula*, Ext. *De vita, & Honeſtate Clericorum*, idem confirmat: *A crapula* (inquit) *& ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant: Vnde vinum ſibi temperent, & ſe vino: Nec ad bibendum quiſpiam incitetur: Cùm ebrietas, & mentis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum: Vnde illum abuſum penitus decernimus abolendum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo modo ſe obligant potatores: Et ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Si quis autem ſuper his ſe culpabilem exhibuerit, niſi à Superiore commonitus ſatisfecerit, ab Officio, vel Beneficio ſuſpendatur.*

Et cannne 16. *Tabernas prorſus euitent, niſi fortè causâ neceſſitatis in itinere conſtituti.*

Concillum Herbipolenſe, canone 2. *Vſum tabernarum, præterquam in itinere conſtitutis, omnibus Clericis, præſertim in Prælaturis, & Sacris Ordinibus conſtitutis, omninò prohibemus. Et qui contrafecerint in publico, vel alibi, Laicis præſentibus, arbitrio Ordinarij puniantur.*

Concilium Sueſſionenſe: *Ordinarij diligenter puniant Clericos aleæ ſeruientes, ac tabernas frequentantes.*

Concilium Londinenſe anno 1175 canone ſecundo: *Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti, edendi, vel biben di cauſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi. Si quis verò tale fecerit, aut ceſſet, aut deponatur.*

Concilium Mediolanenſe 1. cap. 26. *Non in comeſſationibus, & ebrietatibus, ſed vt ſobriè viuamus, prædicat Apoſtolus: Ideò Clerici minùs honeſtis conuiuijs ne interſint, neue ad bibendum quemquam incitent. Quòd ſi interdum ſolemnibus Feſtis diebus, vel cùm Sacrorum, aut Exequiarum causâ in vnum coagregantur, aliqui ſint inuitandi; ne plures ſex, & eos Clericos, ad ſuam menſam adhibeant.*

Vt flagitij occaſionem, quæ in cauponis, & tabernis deeſſe non ſolet, Clericis adimamus, cauponarum adita, & vſu omninò eis interdicimus, niſi in itinere neceſſitatis cauſa: Qua loco cum mulieribus, ne diſcumbant. Monemus autem Epiſcopos, & vehementer hortamur, vt in ſingulis eorum Ciuitatibus curent parandum vnum, aut alterum pudicum, & honeſtum diuerſorium, quo ſuarum Diœceſeon Clericis ruſticanis neceſſitatis causâ conuenire liceat, nec in hoſpitio improbis, aut nequam hominibus locus ſit, neue fœminis vllo modo, ſed tantùm Clerici, ac Religioſi Viri, ſi fieri poſſit, in eo recipiantur.

Concilium Remenſe Anno 1583. *Ebrietati libidinis parenti, crapulæque, quæ menti eſt exitio, ne indulgeant: Tabernas, niſi peregre profecti, non intrent: Ad æquales hauſtus, nec ſe ipſos, nec alios aſtringant, vel prouocent. Si ſecus fecerint, & Superiori monenti non paruerint, ab Officio, vel Beneficio ſuſpendantur, & alijs pœnis canonicis afficiantur.* Idem vetat Concilium Burdigalenſe eodem anno, Tit. 21. Turonenſe, eodem anno, Tit. 14. *Omnibus* (inquit) *Clericis, ne tabernas, aut cauponas, blaſphemiarum, & luxuriæ officinas, quouis, nec etiam ſponſaliorum, vel obſequiorum funeralium prætexta, niſi inter peregrinandum, ingrediantur, prohibet Concilium, pœna carceris per duos menſes pro primâ vice, per ſex menſes pro ſecunda, & per annum per tertia (ſi prohibitionem contempſerint, illis imponenda) mitioris pœnæ omni ſpe ſublata.*

Iulianus Apoſtata Epiſtolâ 49. ad *Arſacium* Galatiæ Pontificem Ethnicum, falſorum Numinum Sacerdotes modeſtiæ quam profitebantur Sacerdotes Chriſti, æmulos eſſe iubet. *Sacerdotem quemque hortare* (inquit) *ne accedat ad ſpectacula, neue in taberna bibat ∴ Et qui tibi in his rebus morem gerunt, eis honorem tribuito; qui autem reſiſtant, expellito.*

A conuiuijs etiam ſæcularium hominum, quantùm fieri poteſt, abſtinere debent clerici, ſecundùm ſapiens illud *Sanct. Hieronymi* ad *Nepotianum* ſcribentis monitum, à Concillo Aquiſgranenſi repetitum, cap. 94. *Conuiuia tibi deteſtanda ſunt ſæcularium, maximè horum, qui honoribus tument. Turpe eſt ante fores Sacerdotis Chriſti Crucifixi, & pauperis, & qui cibo quoque veſcebatur alieno, lictores Conſulum, & Milites excubare, Iudicemque Prouinciæ melius apud te prandere, quàm in Palatio. Quòd ſi oſtenderis facere te hæc, vt roges pro miſeris, Iudex ſęculi plus defert Clerico continenti, quàm diuiti, & magis ſanctitatem tuam venerabitur, quàm opes. Aut ſi talis eſt, qui non audiat Clericos, niſi inter phialas, libenter carebo huiuſmodi beneficio.* Ibidem: *Numquam petentes, rarò accipiamus rogati. Facilè contemnitur Clericus, qui ſæpè vocatus ad prandium, non recuſat.* Et Concilium Aquenſe, Tit. *De Vita, & Honeſtate Clericorum*, ita ſtatuit. *A comeſſationibus, & minùs honeſtis conuiuijs abſtineant omninò; atque ab ijs etiam, quæ potiùs luxus, aut voluptatis ſint, quàm propinquitatis, aut neceſſitudinis cauſa inſtituta.*

REGVLA VII.

Clericis omninò prohibita eſt Venatio clamoſa, quæ cum armis, canibus, & canibus exercetur: Vnde grauiter peccant Clerici, qui Venationi indulgent.

HÆc Regula nititur canone *Epiſcopum*, Ext. *De Clerico Venatore*, cuius hæc ſunt verba: *Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum, canes, aut accipitres, aut huiuſmodi ad venandum habere non licet. Quòd ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpiùs detentus fuit, ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus à Communione; ſi Presbyter, duobus; ſi Diaconus, ab omni Officio ſuſpendatur.* Vbi Gloſſa: *Saltuoſa* (inquit) *& clamoſa licita eſt Laicis; ſed Clericis omninò non licèt talis venatio: Sed quieta, cauſa neceſſitatis, vel recreationis.* Idque confirmat canon ſequens ſub eodem Decretalium Titulo: *Omnibus ſeruis Dei venationes, & ſyluaticas vagationes cum canibus, & accipitribus, & falcones interdicimus.*

Hinc *Ioannes Sariſberienſis*, Lib. 1. *De Nugis Curialium*, cap. 4. *Sunt verò* (inquit) *perſonæ, quæ non modò ab hoc, ſed ab alijs quibuſdam, vtpotè leuioribus, & voluptuoſis ſtudijs in perpetuum ſummouentur, vt in Sacris Ordinibus conſtituti, & qui gerunt ampliſſimos Magiſtratus ∴ Porrò de virtute, & veritate Canonum, venatica clientulis ſuis non modò claudit aſcenſum, ſed Summi Sacerdotij gradum adimit iam adeptum*, &c.

Idem probibet Concillum Lateranenſe 4. canone 15. *Venationem* (inquit) *& aucupationem vniuerſis Clericis interdicimus: Vnde nec canes, nec aues ad aucupandum habere præſumant.*

Et Concilium Nannetenſe anno 1264 canone 3. *Quia nullum venatorem inuenimus ſanctum, præcipimus vt Prælati ſoliciti ſint, & intenti in puniendo Clericos venatores; & præcipuè Presbyteros, & Religioſos, de quibus maius ſcandalum generatur.* Sanctitati ſcilicet Status Clericalis, clamoſa venatio non conuenit, cùm voluptas, quæ huiuſmodi venatione percipitur, hominis cogitationem à Deo diſtrahat, in quo maximè ſacrorum hominum animus defixus eſſe debet. Id confirmat canon *Eſau*, Diſt. 86. deſumptus ex Commentario in Pſalmos ſub nomine *Sanct. Hieronymi* edito, in Pſalm. 90. *Eſau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non inuenimus in Scripturis Sanctis ſanctum aliquem venatorem: Piſcatores inuenimus ſanctos.* Hinc *Nicolaus I* Epiſtolâ ad *Albinum* Archiepiſcopum Ianuenſem: *Ab omni* (inquit) *beſtiarum, vel volucrum venatione penitus alieni exiſtere debent: Nullum enim ſanctum, vt ait B. Hieronymus, venatorem legimus.* Eſau & Nembrod feroci indoli venationis ſtudium congruebat: Miti clericorum indoli conuenit venationis fuga.

Legatur Epiſtola 56. *Petri Bleſenſis* ad *Gualterum* Epi-

Epiſcopum Roffenſem, venationi deditum, quà eum à venandi ſtudio verbis grauiſſimis auertere conatur. Venationem graultate Pnntificis indignam eſſe ſcribit quem nec iuuentus ab huiuſmodi voluptate excuſaret, *Nicolaum* Papam ſuſpenſionis, & excommunicationis Sententiam in *Lanfredum* Epiſcopum ferendam cenſuiſſe, quia venaticam exercebat. Nullum Sanctorum ab exordio mundi legi venatorem. Aliud venationis genus Sacerdotibus incumbere, de quo Dominus Ieremię ſexto ait: *Ecce ego mittam venatores, & venabuntur in omni monte.* Prælati ſiquidem Eccleſiæ *venantur in omni monte, dum animas aberrantes, quaſi in prędam ad obſequium Chriſti rapiunt, in eminentia ſcientiæ, & doctrinæ. Vtinam* (inquit) *huic venationi velitis operam dare, longique temporis iacturam, quod in vanitates euanuit, fructu vitæ melioris, & eruditione Populi compenſare.*

Orationi præterea, ac ſacris ſtudiis penitus addicti eſſe debent Eccleſiaſtici Viri: At venatio, & ab oratione, & à ſtudio animum auertit. Hinc Concilium Romanum ſub *Eugenio II.* Canone 12. *Sacerdotes* (inquit) *qui ad debita, & opportuna Officia Eccleſijs indifferenter adeſſe debent, fœnore aliquo, aut venatione, vel aliqua aucupatione, ruſticoque miniſterio omnindò non occupentur.*

Accedit, quod ſine habltu Clericall prodire in publicum nnn debent Clerici, eiſque arma deferre ſacri Canones vetant: Clericalis porrò habitus venatoribus non conuenit, nec ſine armis venatio exercetur. Denique non eſt bonum ſumere panem filiorum, & dare illum canibus; loco pauperum canes, & venatores alere. Has rationes vrget Concilium Aquileienſe anno 1596. celebratum, Tit. 9. *Dicit Canon: Eſau venator erat, quoniam peccator erat: Quàm verò ſit modeſtiâ Clericali indignum, qui paulò ante Breuiarium manibus tractabat, & ſacræ lectionis ſtudio intendebat, eum publicè accipitrem deferre, & ſua in eo ſtudia profiteri: Quique cum Angelis in Eccleſia gratiarum actiones, & laudes Deo perſoluebat, eum inter canum latratus, & multitudinem verſari, & incomptis obſtrepere vocibus, Sacri Canones declarant, omnes verò facilè intelligunt. Conſequitur autem, vt panis, qui miſerorum pauperum victui ſufficeret, panis (inquam) de reditibus Eccleſiaſticis collectus, quod eſt Patrimonium Chriſti, ad beſtiarum cibum indignè transferatur: Cuius criminis ratio diſtrictè in die Domini reddetur. Quod vt longè à Clericorum vita, & honeſtate remoueamus, omnibus Clericis, cuiuſcumque conditionis, & gradus ſiat, venatorium ſtudium interdicimus, ac in eos grauiùs per illorum Ordinarios procedendum ſtatuimus; ac ſi contumacia fuerit obſtinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui eſſe cœperit, grauiori etiam animaduerſione proſpiciendum mandamus.* Quamuis autem inquieta, ſeu clamoſa venatin ſit Clericis interdicta, non tamen quieta, quæ fit retibus, aut laqueis, ſine canibus, aut auibus, vt confirmat Clementina prima *De Statu Monachorum.* Hanc autem diſtinctionem confirmat etiam Tridentinum Concilium, Seſſinne 24. cap. 12. *De Reformatione,* dum iubet Canonicos *ab illicitis venationibus:* & aucupijs abſtinere, tacitè innuens, quaſdam licitas eſſe venatinnes, quæ ſcilicet, ſine canibus, & auibus fieri ſolent, & inde quietæ dicuntur.

R E G V L A V I I I.

Negotijs ſęcularibus Clericos implicari, ac vacare, Sacri Canones prohibent, quos abſque graui peccato violare non poſſunt.

Hanc Regulam *Timotheo* ſuo, & in eo omnibus Clericali Militiæ adſcriptis tradit Apoſtolus 2. ad Timotheum 2. *Nemo* (inquit) *militans Deo, implicat ſe negotijs ſæcularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit.* Hanc verò executionl mandari iubet Concillum Chalcedonenſe canone 3. *Peruenit* (inqult) *ad Sanctam Synodum, quòd quidam, qui in Clerum videntur adlecti, propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſæcularia negotia ſub curâ ſuâ ſuſcipiant, Dei quidem Miniſterium paruipendentes, ſæcularium verò diſcurrentes domos, & propter auaritiam Patrimonium ſolicitudinem ſumentes, Decreuit itaque Sanctum hoc magnumque Concilium, nullum deinceps, non Epiſcopum, non Clericum, vel Monachum, aut poſſeſſiones conducere, aut negotijs ſæcularibus ſe immiſcere, præter pupillorum ſi fortè (Leges imponant) inexcuſabilem curam; aut ciuitatis Epiſcopus Eccleſiaſticarum Rerum ſolicitudinem habere præcipiat, aut orphanorum, & viduarum, earum quæ ſine vlla prouiſione ſunt, ac perſonarum, quæ maximè Eccleſiaſtico indigent adiutorio, & propter timorem Domini cauſa depoſcat. Si quis autem de cætero tranſgredi hæc Statuta tentauerit; qui eſt huiuſmodi, Eccleſiaſticis increpationibus ſubiacebit.*

Inexcuſabilem pupillorum curam Synodus Chalcedonenſis excepit: Nam *Sanct. Cyprianus* ab Africana Synodo decretum eſſe teſtatur. *Ne quis ad tutelam, vel curam Clericum nominaret, ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Neque enim* (inquit) *apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes, & Miniſtros voluit auocare.* Ideòque pro *Victore*, qui *Fauſtinum* Presbyterum tutnrem nnminauerat, preces ad Altare fieri vetat, aut prn dormltione eius oblationem fieri, *Vt Sacerdotum Decretum religiosè, & neceſſariè factum ſeruetur, ſimul & cæteris fratribus detur exemplum, ne quis Sacerdotes, & Miniſtros Dei, Altari eius, & Eccleſiæ vacantes ad ſæculares moleſtias deuocet.* Hæc ille Epiſtola 66. Rationem huius diſciplinæ ibidem reddit: *Quia ſinguli diuino Sacerdotio honorati, & in Clerico Miniſterio conſtituti, non niſi Altari, & Sacrificijs deſeruire, & precibus, atque orationibus vacare debeant. Scriptum eſt enim: Nemo militans Deo obligat ſe moleſtijs ſæcularibus, vt poſſit placere ei, cui ſe probauit. Quòd cùm de omnibus dictum ſit, quantò magis Clerici moleſtijs, & laqueis ſæcularibus obligari non debent, qui ſpiritualibus occupati, ab Eccleſia recedere, & ad terrenos, & ſæculares actus vacare non poſſunt. Cuius ordinationis, & religionis formam Leuitæ priùs in Lege tenuerunt, vt cùm terram diuiderent, & poſſeſſiones partirentur vndecim Tribus, Leuitica Tribus, quæ Templo, & Altari, & Miniſterijs Diuinis vacabat, nihil de illa diuiſionis portione perciperet, ſed alijs terram colentibus, illa tantùm Deum coleret, & ad victum, atque alimentnm ab vndecim Tribubus de fructibus, qui naſcebantur, decimas reciperet. Quod totum fiebat de auctoritate, & diſpoſitione diuina; vt qui operationibus diuinis inſiſtebant, in nulla re auocarentur, nec cogitare, aut agere ſæcularia cogerentur. Quę nunc ratio, & forma in Clero tenetur, vt qui in Eccleſia Domini Ordinatione Clerica promouentur, in nullo ab Adminiſtratione Diuina auocentur, nec moleſtijs, & negotijs ſæcularibus alligentur, ſed in honore ſportulantium Fratrum, tamquam decimas ex fructibus accipientes, ab Altari, & Sacrificijs non recedant, ſed die, ac nocte cęleſtibus rebus, & ſpiritualibus ſeruiant.* Quamuis ergn cogi non poſſint clerici ad tutelam ſuſcipiendam legitimam tamen tutelam pietatis, & miſericordiæ causâ ſuſcipere poſſunt.

Hanc Regulam confirmat Concillum Pariſienſe ſextum Libro 1. cap 28. laudato S. Pauli teſtimonlo, & Concilij Chalcednnenſis canone; ſubditque: *Oportet vt Epiſcopi ſuæ Parochiæ Sacerdotes, & Monachos à memoratis illicitis actionibus ſua auctoritate compeſcant, tranſgreſſores verò Cenſurâ Canonica corripiant, quia dicitur. Tranſgredientem verò hanc definitionem noſtram, excommunicatum eſſe decreuimus, ne nomen Dei blaſphemetur.*

Canones alios congerere minimè neceſſe eſt. Legatur cap. *Sed nec procurationes,* quod eſt Concilij Lateranenſis ſub *Alexandro III.* & cap *Secundùm*, Ext. *Ne Clerici, vel Monachi ſęcularibus negotijs ſe immiſceant.*

Quæ ſint verò negntia ſæcularia Clericis prohibita, ſic explicat Concilium Mediolanenſe 1. cap. 26. *Qui Deo militat, implicare ſe negotijs ſęcularibus prohibetur, idcircò edicimus: Ne Clericus Sacris initiatus, aut Eccleſiaſtico Beneficio præditus, coram Iudice ſæculari Aduocati, aut Procuratoris nomine cauſas agat: Niſi ab alijs in Iudicium vocatus, ſuam, vel Eccleſiæ ſuę, propinquorum etiam, ſi neceſſe erit, & miſerabilium perſonarum cauſas, ab Epiſcopo facultate priùs ſcripto conceſſâ, tueatur.*

Ne in profanis negotijs Officium Tabellionatûs exerceat.

Ne Artem medendi faciat.

Ne in negotiationibus, & mercaturis ſe interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omninò prohibemus.

Artes verò honeſtas concedimus, vt aliquid manibus ſuis lucretur, quo ſibi, quæ ad victum neceſſaria ſunt comparare poſſit.

Ne aliena prædia lucri cauſâ conducat.

Ne aliorum tutelam; aut curam ſuſcipiat.

Ne pro alijs fide-iubeat. Quod Apoſtolorum canone 20. Canone *Te quidem*, Cauſa 11. Quæſt. 1. & cap. *Clericus*, Ext. *De Fideiuſſoribus*, prohibetur. Excipiuntur tamen fideiuſſiones, quæ fiunt pietate, vel miſericordia ſuadente, cum Epiſcopi licentia.

Ne alicuius Principis, aut alterius, negotiorum Procurator ſit ſine facultate ab epiſcopo priùs per literas impetratâ, ſingulis annis renouanda. Neue parum memor Ordinis, ac Dignitatis ſuæ, ſit in famulatu Laicorum, etiam Principum, eorumue quibuſuis alijs obſequijs, niſi cum ex cauſa, & ad Officium Sacerdotali Munere non indignum, Epiſcopus huius rei poteſtatem ſcripto ante fecerit.

Neue præcurſor, aut aſſecla fœminarum, aut eis diſcumbentibus aſſiſtat, aut ancilletur.

R E G V L A IX.

Clerici redituum Eccleſiaſticorum Diſpenſatores ſunt, non Domini: Vnde cum ex ijs victum, & honeſtum veſtitum delibarunt, ſi quid reſiduum eſt, pauperibus debent.

HÆc Regula ex antiqua Eccleſiæ Diſciplina colligitur, quæ Reditus Eccleſiaſticos in quatuor partes diuidi iuſſit, quarum vna Epiſcopo, alia Clero, tertia pauperibus, quarta Eccleſijs reſtaurandis applicaretur, vt conſtat ex *Simplicij* & *Gelaſij I.* Pontificum Decretis, & ex Epiſtola 31. Libri 12. *Sanct. Gregorij*, cuius hæc ſunt verba: *Mos Apoſtolicæ Sedis eſt, ordinatis Epiſcopis præceptum tradere, vt de omni ſtipendio, quod accedit, quatuor debeant fieri portiones: Vna videlicet Epiſcopo, & familiæ eius propter hoſpitalitatem; alia Clero; tertia verò pauperibus; quarta Eccleſijs reparandis.*

Eadem Regula confirmatur ex canone *Epiſcopus*, cauſa 12. Quæſt. 1. qui eſt Antiocheni Concilij 25. *Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem ad diſpenſandum erga omnes, qui indigent, cum ſumma reuerentia, & timore Dei. Participet autem, & ipſe quibus indiget, (ſi tamen indiget) tam in ſuis, quàm in fratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſarijs vſibus profuturis: Ita vt in nullo qualibet occaſione fraudentur, iuxta Sanctum Apoſtolum ſic di„centem.* HABENTES victum, & tegumentum, his „contenti ſumus. *Quòd ſi contentus iſtis minimè fuerit, conuertat autem res Eccleſiæ in ſuos vſus domeſticos, &c. Synodo Prouinciæ pœnas perſoluat.*

Et Canone, *Res Eccleſiæ*, qui *Vrbani* Papæ nomine à *Gratiano* ibidem refertur: *Res Eccleſiæ non quaſi propriæ, ſed vt communes, & Domino oblatæ, cum ſummo timore non in alios, quàm in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ.* Epiſcopum, parique ratione cæteros Eccleſiaſtici Ordinis viros, *Rebus Eccleſiæ tamquam commendatis, non tamquam proprijs* vti debere, declarat Concilium Carthaginenſe Quartum, quod & *Sanct. Auguſtinus* docet, qui huic intererat Concilio, Epiſtola 185 aliàs 2. *Si (inquit) priuatim, quæ nobis ſufficiant, poſſidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vſurpatione damnabili vindicamus.* Et Canone 1. *Quamuis*, Cauſa 12. Queſt. 2. qui eſt Concilij Nicæni 2. Canon ſecundus; *Omnium Eccleſiaſticarum Rerum Epiſcopus habeat ſolicitudinem, & diſpenſet eas tamquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis proprijs donare, quæ Dei ſunt.* Hinc *Iulianus Pomerius*, Libro 2. *De Vita contemplatiua*, Cap 9 & poſt eum Synodus Pariſienſis Sexta, Lib. 1. cap 15. ait: *Nihil aliud eſſe res Eccleſiæ, niſi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum:* Ideòque Sanctos Pontifices non eas vindicaſſe in vſus ſuos, vt proprias, ſed vt commendatas pauperibus vindicaſſe. Hinc *Sanct. Hieronymus* in Expoſitione

Sopho. 3. *Sophoniæ* Prophetæ: *Iudices quoque eius, quaſi lupi Arabiæ, occidentes veſpere, & nil relinquentes in mane: Non aſpicientes ad ortum Solis, ſed morantes ſemper in tenebris, & poſſeſſiunculas Eccleſiæ, & ea, quæ in Dei donaria conferuntur, vertentes in lucrum ſuum, vt non habeant pauperes, quod mane comedant: Qui quaſi in nocte, & nullo vidente populantur, & cum luporum more cauſtu diripiant, ne paruos quidem cibos indigentibus derelinquunt.* Ex quibus ita colligit Concilium Pariſienſe Sextum: *Sicut igitur præmiſſa documenta declarant, non ſunt res Eccleſiæ, vt propriæ, ſed vt dominicæ, & à Domino commendatæ tractandæ. Quicumque ergo eas ad ſuos proprios vſus, terrenoſque honores, & delectationes retorquet, quanti ſit diſcriminis, quantæque tranſgreſſionis, apertè animaduerti poteſt.* Idem confirmant Concilium Turonenſe 3. canone 10. & Cabilonenſe a canone 6. Aquiſgranenſe anno 836. P. 2. canone 7. Nannetenſe, canone 10. Idem confirmat *Alexander III.* Cap. *Fraternitatem*, Ext. *De Donationibus*, cuius hæc ſunt verba: *Cùm Epiſcopus, & quilibet Prælatus, rerum Eccleſiaſticarum, ſit Procurator, non Dominus.*

Hanc etiam ob cauſam Concilium Tridentinum Seſſione 25. cap. 1. *De Reformatione*, Epiſcopis, & quibuſcumque Beneficia Eccleſiaſtica, tam Sæcularia, quàm Regularia obtinentibus *Omninò interdicit, ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ſuos augere ſtudeant; cùm & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne Res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent; ſed ſi pauperes ſint, ijs vt pauperibus diſtribuant, eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſâ: Immò, quàm maximè poteſt, Sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc, erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium exſtat, penitus deponant.* Quod & Concilia Tridentinum ſecuta, ſcilicet Rothomagenſe, Burdigalenſe, Aquenſe repetunt.

Hanc Regulam confirmat *Sanct. Bernardus*, Epiſtola 2. Clericos omnes in vnius *Fulconis* perſona ſic interpellans: *Conceditur tibi, vt ſi benè deſeruis, de Altario viuas, non autem, vt de Altario luxurieris, vt de Altario ſuperbias, vt inde compares tibi fræna aurea, ſellas depictas, calcaria deargentata, varia griſeaque pellicea à collo, & manibus ornatu purpureo diuerſificata. Denique quicquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de Altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Et Sermone 18. in Cantica: *Timeant Clerici, timeant Miniſtri Eccleſiæ, qui in terris Sanctorum, quas poſſident, tam iniqua gerant, vt ſtipendijs, quæ ſufficere debeant minimè contenti, ſuperflua quibus egeni ſuſtentandi forent, impiè ſacrilegèque ſibi retineant, & in vſus ſuæ ſuperbiæ, atque luxuriæ victum pauperum conſumere non vereantur: Duplici profectò iniquitate peccantes, quòd & aliena diripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.*

Et Declamatione in illud Euangelij, *Ecce nos reliquimus omnia*, hæc habet: *De Altario viuat, non ſuperbiat, non luxurietur, denique non ditetur, nec contra Sancti cuiuſdam dignam omni acceptione ſententiam ex Clericatu ditior fiat. Non ſibi de bonis Eccleſiæ ampla Palatia ædificet, mutans quadrata rotundis; nec loculos inde congreget; nec in vanitate, aut ſuperfluitate diſpergat. Non extollat de facultatibus Eccleſiæ conſanguineos, aut neptes, (ne filias dixerim) nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare, per ſacrilegij crimen eſſe dignoſcitur. Sanè patrimonia pauperum, facultates Eccleſiarum: & ſacrilega eis crudelitate ſurripitur quicquid ſibi Miniſtri, & Diſpenſatores, non vtique Domini, vel poſſeſſores, vltra victum accipiunt, & veſtitum. Nec enim ordinauit Deus his; qui Euangelio ſeruiunt, de Euangelio quærere, aut habere delicias, vel ornatum, ſed viuere (ait Paulus) ex eo, vt videlicet ſint contenti alimenta corporis, non irritamenta gulæ, aut incentiua libidinis; & quibus tegantur, non quibus ornentur, accipere.*

Et Epiſtola 42. *Dicite Pontifices, non quidem in Sancto, ſed in freno quid facit aurum? Hoc me etiam tacente, etſi non Curia Regum, tamen penuria pauperum clamat.* ∴ *Nobis frigore, & fame laborantibus quid conferunt tot mutatoria, vel extenſa in perticis, vel plicata in manticis? Noſtrum eſt, quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis. Et nos enim Dei plaſmatio, & nos Chriſti Sanguine redempti ſumus. Nos ergo fratres veſtri. Videte quale ſit de fraterna portione paſcere oculos veſtros. Vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Noſtris neceſſitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus veſtris. Duo denique mala de vna prodeunt radice cupiditatis, dum & vos vanitando peritis, & nos ſpoliando perimitis.*

Hanc denique Regulam confirmat *Sanct. Thomas*, Secunda Secundæ, Quæſt. 185. Articulo 7. vbi quærit, Vtrum Epiſcopi mortaliter peccent, ſi Bona Eccleſiaſtica, quæ procurant, pauperibus non largiuntur. Reſpon-

ſpondet, Aliter eſſe dicendum de proprijs bonis, quæ Epiſcopi poſſidere poſſunt, & de bonis Eccleſiaſticis. *Nam propriorum bonorum verum dominium habent: Vnde ex ipſa rerum conditione non obligantur, vt ea alijs conferant, ſed poſſunt ea, vel ſibi retinere, vel etiam alijs pro libito elargiri: poſſunt tamen in eorum diſpenſatione peccare propter inordinationem affectus, per quam contingit, quòd vel ſibi plura conferant, quàm oporteat, vel alijs etiam non ſubueniunt, ſecundùm quod requirit debitum charitatis. Non tamen tenentur ad reſtitutionem, quia huiuſmodi res ſunt eorum dominio deputatæ: Sed Eccleſiaſticorum Bonorum ſunt procuratores, vel diſpenſatores. Ad diſpenſatorem autem requiritur bona fides, ſecundum* „ *illud 1. ad Corinthios 4.* Hic iam quæritur inter di- „ ſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. *Sunt autem Bona Eccleſiaſtica non ſolùm in vſus pauperum, ſed etiam ad cultum diuinum, & neceſſitates Miniſtrorum expendenda .·.·. Si ergo diſtincta ſint bona; quæ debent in vſum Epiſcopi cedere, ab his, quæ ſunt pauperibus, & Miniſtris, & cultui Eccleſiæ eroganda; & ſi aliquid ſibi retinuerit Epiſcopus de his, quæ ſunt pauperibus eroganda, vel etiam in vſum Miniſtrorum, aut in cultum diuinum expendenda: Non eſt dubium, quin contra fidem diſpenſationis agit, & mortaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur. De his autem, quæ ſunt ſpecialiter ſuo vſui deputata, videtur eſſe eadem ratio, quæ eſt de proprijs bonis: Vt ſcilicet propter immoderatum affectum, & vſum peccet quidem, ſi immoderata ſibi retineat, & alijs non ſubueniat, ſicut requirit debitum charitatis. Si verò non ſint prædicta bona diſtincta, eorum diſtributio fidei eius committitur. Et ſi quidem in modico deficiat, vel ſuperabundet, poteſt hoc fieri bonæ abſque bonæ fidei detrimento. Si verò ſit multus exceſſus, non poteſt latere: Vnde videtur bonæ fidei repugnare: Et ideò non eſt abſque peccato mortali.*

Idem docet Quodlibeto 6. Quæſtione 7. Articulo 1. *Bonorum* (inquit) *patrimonialium, vel licitè acquiſitorum, homo eſt verè Dominus .·.·. Bonorum verò Eccleſiaſticorum Clerici non ſunt verè Domini, ſed Diſpenſatores.* Et infra: *Si non conſeruet bonum fidem in diſpenſando, mortaliter peccat.*

Argumentum iſtud *Sanct. Caroli* Admonitio Concilij Mediolanenſis 4. auctoritate firmata concludet. Is Clericos, quorum tenues ſunt reditus, ſic compellat: *Exemplo Sanctorum, vos paupertate, ſobrietate, ac parſimoniâ ita agite; vt non modò à ſuperuacanearum rerum vſibus abſtinentes, ſed veſtro etiam defraudantes victu, Eccleſias veſtras, & Altaria exornetis, ſarta tecta habeatis, ſacra ſupellectili inſtruatis: Alienis item neceſſitatibus ſubueniatis, & pauperibus opitulemini.*

Eos verò, qui pinguiora poſſident Beneficia, his verbis admonet: *Qui verò vberiores Eccleſiaſticos reditus habetis, Eccleſias è quarum prædijs fructus percipitis, eò magnificentius, & auguſtiùs, quò amplioribus donis, bonisque, auguſtiorique liberalitate illæ dotatæ ſunt, illuſtri ſtructurâ, præclaro opere reficite, egregijſque muneribus exornate, tum omni Eccleſiaſticæ ſupellectilis apparatu inſtruite. Chriſti viſceribus ſubſtantiam Eccleſiaſticam erogate, pauperibus ſcilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula coniectis, captiuis: Quibus egentibus, & eſurientibus cùm ſubuenire poſſitis, ſi alimenta neceſſaria denegatis, violatæ charitatis rei eſtis in conſpectu Domini. Memores eſtote eius, quod à Sanctiſſimo Patre Ambroſio ſcriptum eſt: Sua Fideles eo animo obtuliſſe Eccleſiæ Miniſtris, vt per eorum manus, quorum fidei, atque integritati ſumma omnia tribuebant, ad pauperes peruenirent.*

Vos item alij, quicumque eſtis, quorum fidei Chriſti patrimonium propriè ad diuini cultus, pauperumque vſum commiſſum eſt; cauete ne ambitione, aut cupiditate prolapſi, in alium quàm cui addictum eſt, conuertatis; idque propterea ſacrilegij rei, damnationem æternam ſubeatis.

R E G V L A X.

Reſtitutionis lege tenentur, qui Bona Eccleſiæ, ſeu Reditus Eccleſiaſticos in vſus illicitos expendunt.

PRimâ quidem fronte contrarium ſentire videri poteſt *Sanct. Thomas* Quodlibeti 6. Quæſtione, & Articulo citatis, ad tertium: *Bona* (inquit) *Eccleſiaſtica non ſolùm ſunt diſpenſanda pauperibus, ſed etiam Eccleſiæ Miniſtris. Aliter ergo dicendum eſt de illis Eccleſiaſticis Bonis, quæ principaliter ſunt attribuenda neceſſitatibus pauperum, & ex conſequenti neceſſitatibus Miniſtrorum, ſicut ſunt bona Hoſpitalium, & aliorum huiuſmodi: & aliter de illis bonis, quæ ſunt principaliter attributa vſibus Miniſtrorum, ſicut ſunt Præbendæ Clericorum, & alia huiuſmodi: Nam in primis bonis peccatum committitur non ſolùm ex abuſu, ſed etiam ex ipſa rerum conditione, dum aliquis in ſuos vſus aſſumit, quod eſt alterius; & ideò tenetur ad reſtitutionem tamquam defraudator rei alienæ: In ſecundis verò bonis non committitur peccatum, niſi per abuſum, ſicut & de bonis patrimonialibus dictum eſt: Vnde non tenetur quis ad reſtitutionem, ſed ſolùm ad Pœnitentiam peragendam.* Verùm *Sanct. Thomæ* ſenſus eſt, ad reſtitutionem minimè teneri; qui in bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatione ſibi commiſſa paululum modum exceſſerint, ſiue in ſuos vſus paulò plus quàm par ſit expendendo, ſiue conſanguineis, domeſticis, aut alijs, quibus propter obſequia, aut beneficia aliquid tribuere poſſunt, (iuxta diſpoſitionem Capitis *Relatum eſt*, Ext. *De Teſtamentis*,) aliquantò plus erogando quàm oporteat. Sed non negat quin ad reſtitutionem teneantur, ſi in vſus prauos, & illicitos deliberatâ voluntate expenderint, quod pauperum eſt: Immò id ſatis apertè ſignificat in eodem Articulo. *Verùm* (inquit) *quia horum diſpenſatio fidei diſpenſatoris committitur, ſi quis bona fide diſpenſet Eccleſiaſtica Bona, inde accipiens, quod ſibi conuenit ſecundùm conditionem ſtatus, & perſonæ, & alijs largitur ſecundùm quòd, ſibi videtur bona fide expedire, non peccat mortaliter; etiamſi fortè aliquid plus in ſuos vſus conuertat, quàm oporteat: Talia enim, quia in ſingularibus eſt eorum iudicium, non poſſunt per omnimodam certitudinem definiri: Vnde ſi non ſit multus exceſſus, poteſt compati bonam fidem diſpenſatoris: Si verò multus exceſſus ſit, non poteſt latere. Et ita non poteſt cum bona fide diſpenſatoris hoc agi: Si autem non conſeruat bonam fidem in diſpenſando, peccat mortaliter.* Quicumque ergo malâ fide conſumit, quod pauperibus debetur, raptor eſt, & ad reſtitutionem tenetur.

Et in Reſponſione ad quartum: *Neque* (inquit) *moderatus vſus diuitiarum, neque bona fides diſpenſatorum ſaluari videtur in eo, qui ſcienter ſuperfluas expenſas facit in voluptuoſis conuiuijs, & alijs huiuſmodi ſuperfluitatibus; & ſic non eſt dubium, quòd in talibus peccat mortaliter: Vnde dicitur Matthæi 24.* Si dixerit ma- “ lus ſeruus ille in corde ſuo, Moram facit dominus “ meus venire, & cœperit percutere conſeruos ſuos “ (*quod pertinet ad ſuperbum, & crudele dominium*) “ Manducet autem, & bibat cum ebrioſis (*quod per-* “ *tinet ad ſuperflua, & voluptuoſa conuiuia:*) Veniet “ dominus ſerui illius in die, qua non ſperat, & horâ “ quâ ignorat, & diuidet eum, (*Scilicet à ſocietate San-* “ *ctorum:*) Partemque eius ponet cum hypocritis; “ *Scilicet in Inferno: Vnde ibi ſubditur,* Ibi erit fletus, “ & ſtridor dentium. *Si autem aliquis non multùm in* “ *talibus excedat, poteſt bona fide fieri ab aliquo, qui vult ſecundùm decentiam ſui ſtatus morem gerere his, quibus conuiuit.*

Cæterùm Clericos, qui reditus Eccleſiæ in vſus illicitos expendunt, ſcilicet in meretrices, hiſtriones, canes, equos ſuperfluos, ludos, immoderata, & ſumptuoſa conuiuia; in conſanguineos ditandos, &c. ad reſtitutionem teneri, docet *Sanct. Raymundus* in *Summa* Libro 2. Titulo *De Raptoribus*, §. 8. *De Meretricibus autem, & hiſtrionibus, de quibus quæſitum eſt, dico Prælatos, & Clericos, qui res Eccleſiæ talibus, vel ſimilibus perſonis conferunt, vel etiam conſanguineis, non propter naturam ſuſtentandam, ſed vt faciant eos diuites de patrimonio Crucifixi: Item diuitibus, & potentibus, non propter aliquam cauſam licitam, vel honeſtam, ſed propter fauorem ſæculi, & pompam. Tales* (inquam) *Prælatos, & Clericos, qui talibus conferunt bona Eccleſiaſtica pauperibus debita, dico eſſe raptores, & per conſequens teneri ad reſtitutionem omnium.* Hieronymus: *Eccleſiam fraudare, ſacrilegium eſt; accepiſſe pauperibus erogandum, & eſurientibus plurimis illud reſeruare; vel cautum, vel timidum eſt; aut, quod apertiſſimi ſceleris eſt, aliquid inde ſubtrahere, omnium prædonum crudelitatem ſuperat.* 12. Quæſtione 2. Gloria Epiſcopi. *Item Concilium Toletanum:* SI ILLI, *qui nulla ex rebus ſuis pauperi-*

peribus diſtribuunt, æterni Iudicis voce condemnabuntur in futuro: Quantò magis ij qui auferunt pauperibus quod non dederunt? 12. Quæſt.2. SI ILLI.

Idem docet *S. Antoninus*, 3. P. Summæ, Titulo 15. Cap.1. §.19. *De bonis* (inquit) *ſeu fructibus Beneficiorum, quæ dant Clerici conſanguineis, vel perſonis turpibus, Vtrum in dando peccent, & teneantur ad reſtitutionem. Super hoc dicit Raymundus, quòd Clerici, qui conſanguineis potentibus, vel meretricibus & hiſtrionibus, & ſimilibus Bona Eccleſiaſtica pauperibus debita tribuunt, raptores ſunt; quia quicquid Clerici habent, pauperum eſt, dicit Hieronymus 16. Quæſt.1. Cap.finali. Nam pauperibus debentur: Vnde ad reſtitutionem tenentur omnium pauperibus, vel in vtilitatem Eccleſiæ.·. Idem videtur ſentire Thomas Secunda Secundæ, Quæſt.185.·. Petrus verò De Palude in Quartum, Diſt.24. Quæſt.3. dicit, Quòd quidam dicunt quòd illud quod Clerici in malos vſus conſumunt de patrimonio Ieſu Chriſti, non tenentur reſtituere de proprio, quia ſunt domini eius quod percipiunt: Aliter teſtari non poſſent. In re autem propria quilibet eſt moderator & arbiter, vt patet. Argumentum etiam ad hoc eſt.* Ext. De Clerico non Reſidente, Cap.1. *vbi dicitur, Quòd qui non intereſt Horis ſine cauſa rationabili, ſi recipit diſtributiones quotidianas, quæ pro huiuſmodi dantur, non facit eas ſuas, ſed tenetur ad reſtitutionem: Ergo à contrarijs, ſi intereſt Horis, facit eas ſuas, & ſi malè expendit, non tenetur ad reſtitutionem. Alij dicunt, Quòd non habet fructum fauore ſui, ſicut pater in bonis filij aduentitijs, quorum fructus ſi malè conſumit, non tenetur reſtituere: Sed pro bono Eccleſiæ & pauperum facti ſunt adminiſtratores & tutores, qui ſunt quaſi domini, ſed non quando pupillum ſpoliant. Et ideò, ſicut illi poſſunt ſibi victum & veſtitum retinere, & benè meritis dare: Sed ſi malè expendunt, tenentur reſtituere; ſic & iſti.* ET ISTVD MAGIS CONSONAT DICTIS SANCTORVM, ET IVRI CANONICO. *Hæc Petrus. Vnde Hieronymus:* TIBI, *ô Sacerdos, de Altario viuere, non luxuriari permittitur*, Diſt.44. Cap.1. *Et Auguſtinus dicit:* NON ILLA *noſtra ſunt, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vſurpatione damnabili vindicamus.* 12. Quæſtione 1. SI PRIVATVM: *Vbi dicit Gloſſa, Quo loco Domini habentur Prælati cùm benè adminiſtrant, loco prædonis cùm malè.* ff. pro emp. L. Qui fundum, §. Si tutor. *Cui concordat ipſe Petrus dicens, Quòd Prælati ſunt domini ſub certâ lege, ſcilicet ſi benè vtantur, aliàs reſtituere tenentur; ſicut in his quæ dantur ob certam cauſam in legatis relictis ſub certo modo, quibus deficientibus, licet dominium tranſlatum fuerit, repetuntur.*

Panormitanus, in Cap. *Cùm ſecundum*, Ext. *De Præbendis*, cenſet, quòd Beneficiati conuertentes reditus Eccleſiæ in vſus inhoneſtos, *Si haberent patrimonium, tenerentur de ſuo reddere Eccleſiæ quod malè expenderunt.*

Idem docet *Aluarus Pelagius* Ioannis 22. Pœnitentiarius Lib.2. *De Planctu Eccleſiæ*, Cap.28. *Ex dicto* (inquit) *Hieronymi poteſt elici ſolatio huius Quæſtionis, quòd teneantur ad reſtitutionem, cùm dicat, Permiſſum victum de bonis Altaris, non abuſum. Fateor quod durus eſt hic ſermo, & multos ſcandalizat, ſicut verbum Chriſti,* Niſi quis manducauerit Carnem meam: *Nihilominus verus eſt: Quia licet actio contra tales præſumptores directa non procedat; indirecta tamen procedit non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram Eccleſia, quia rationem tenentur reddere de malis expenſis Clerici Epiſcopo.* Can. *Placuit*, Cauſa 10. Quæſt. 3. ibi. *Et in ſingulis annis Epiſcopo ratio fiat. Et Clerici Eccleſias ſuas tenentur conſeruare indemnes de dilapidatione, & malis expenſis, & de damnis quæ eis intulerunt, vt eſt expreſſum* 12. Quæſtione 2. *Statuimus.* Ibi: *Et de facultatibus, ſi quas habent proprias, indemnem Eccleſiam reddant.*

Sed luculentius nihil ad iſtius Regulæ confirmationem afferri poteſt Concilij Mediolanenſis 1. Decreto ſub *S. Carolo Borromeo*, Tit.63. *Et ſacrorum Canonum Decretis ſtatutum eſt, & Sanctiſſimorum Patrum teſtimonijs celebratum, quæ bona Fidelium pietas Deo conſecrauit, ea vel illorum neceſſitatibus honeſtè ſubleuandis, qui diuinis dicati obſequijs, Chriſti Miniſtri, & diſpenſatores Myſteriorum Dei effecti eſſent; vel Eccleſijs reficiendis, earumque ornamentis ad diuinum cultum neceſſarijs comparandis, vel pauperibus ſuſtentandis addicta eſſe; ſiquidem vbi primùm Eccleſiæ bona eſſe cœperunt, eam naturam & conditionem conſecuta ſunt, vt in alium quàm ſacrum & pium vſum eorum fructus conuerti nefas eſſet. Quare cauendum eſt, ne cupiditate prolapſi, quæ radix eſt omnium malorum, dum vel proprijs, vel propinquorum & familiarium diuitijs & honoribus ſtudemus, quæ Deo dicata ſunt bona, & Eccleſiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offenſione ad aliorum vſum conuertamus. Itaque nos Sacrorum Canonum, & Sanctorum Patrum auctoritate innixi, atque ijs inducti, quæ Sacra Tridentina Synodus de Officio adminiſtrandi Bona Eccleſiaſtica ſignificauit, eos omnes qui ea obtinent, vehementer monemus, vt muneris ſui memores hæc quæ ſequuntur diligentiſſimè præſtent. Epiſcopi, Abbates, Præpoſiti, Parochi, ac cæteri omnes cuiuſcumque dignitatis & gradus, Eccleſias, etiam eorum Adminiſtrationi commiſſas, ac quæcumque Beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſimplicia, quomodocumque etiam commendata, in Prouincia noſtra obtinentes, omni diligentiâ cognoſcere ſtudeant, quibus oneribus eorum Eccleſiæ, & Beneficia ex bonorum Eccleſiaſticorum naturâ; vel ex illorum, quæ obtinent, propriâ inſtitutione; vel ex conditione Apoſtolicis Literis in Prouiſione dictorum Beneficiorum eis præſcriptâ, vel alia quacumque eius generis ratione ſubiacent, illiſque integrè ſatisfaciant. Quòd ſi facere omiſerint, ſed eos fructus ſibi vindicare, vel ad alios transferre auſi fuerint, vel in quem debent vſum, non impenderint; ſe ex Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum Sententiâ ſacrilegij reos eſſe intelligant; & eorum omnium neceſſaria reſtitutione teneri; neque vlla omninò, etiam immemorabili conſuetudine excuſari.*

Nouerint etiam ij, ad quos ſcientes huiuſmodi fructus, vel aliquod ex illis commodum quouis nomine peruenerit, ſe eadem reſtitutionis lege teneri.

Ij verò qui Eccleſias & Beneficia Eccleſiaſtica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tanquam diuinorum obſequiorum Miniſtros, honeſtè ſuſtentandos propriè ſunt attributi, ſi vberiores ſint quàm ad tuendam vitam, conditioniſque ſuæ rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis eſſe attributam, vt præter ea quæ ad victum & cultum eorum ſatis eſſent, ſuppeterent etiam, quibus diuini cultus ornatus ac ſplendor conſeruaretur; & pauperum inopia & indigentia ſubleuaretur; quemadmodum etiam Deus pleroſque diuitijs cumulat, vt amicos ſibi faciant, à quibus, cùm defecerint, in æterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viſcera miſericordiæ Ieſu-Chriſti obteſtamur atque monemus, vt meminerint ea bona non eſſe ſibi credita ad luxum, neque ad augendos conſanguineos, ſed ad vitam honeſtè, vt fidelem Dei Miniſtrum, & pietatis Chriſtianæ Magiſtrum decet, traducendam. Ex eo verò quod ſupererit, ſi neceſſaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant ſe, quos non pauerint, occidiſſe; atque ob violatam ſanctiſſimæ charitatis legem mortale peccatum commiſiſſe: Quo ſibi iram in die iræ theſaurizauerunt.

Modum autem & rationem, quâ metiri ſe pro conditione & gradu vnumquemque oporteat ad vitam ſuam fructibus Eccleſiaſticis honeſtè ducendam, eam eſſe omnes debent intelligere, quæ ab ijs non diſcrepet, quæ in ſacris Canonibus, & præſertim in his noſtris Conſtitutionibus, de clericali frugalitate & modeſtia ſtatuta ſunt.

REGVLA XI.

Perſonæ turpes, luſores, conſanguinei diuites Clericorum, & alij quibus ſine iuſta cauſâ Eccleſiaſticorum Bonorum fructus contulerunt, ad Reſtitutionem tenentur.

ITa docet *S. Raymundus* loco ſupra citato, §.9. *Sed quid* (inquit) *de focarijs, & huiuſmodi turpibus perſonis, & alijs ſupra dictis, quæ ſic paſcuntur, vel ditantur de rebus Eccleſiæ, numquid & ipſi teneantur ad reſtitutionem? Vtique.* 14. Quæſt.6. SI RES *aliena, propter quam peccatum eſt, reddi poteſt, & non redditur, pœnitentia non agitur, ſed fingitur: Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum: Sed differenter* (inquit S. Raymundus) *nam turpes perſonæ indiſtinctè tenentur reſtituere, ſi poſſunt; niſi fortè fuerit eis datum cauſâ eleemoſynæ, cùm eſſent in neceſſitate, quod fieri debuit. Diuites verò & Potentes, credo quòd teneantur ſimiliter ad reſtitutionem, ſi illud recipiebant per fraudes vel minas, vel importunitatem indebitam, vel aliàs ſine iuſtâ cauſâ.·. Sed cui fiet hæc reſtitutio? Credo quòd*

aucto-

auctoritate Iudicis Pœuitentinlis debent fieri Eccleſiæ, cui ſic iniurioſè ablatum eſt: Item illi eidem qui dedit, niſi cùm turpiter dedit; enim non ſibi, ſed Succeſſori ſuo poterit fieri: Vel in vtilitatem Eccleſiæ conuertetur; vel etiam eiuſdem loci pauperibus, ſi hoc expedire videbitnr, erogetur.

Idem confirmat *S. Antouinus*, loco ſupra citato: *Malè nutem recipientes à Perſonis Eccleſiaſticis de Bonis Eccleſiarum, videlicet de fructibus & eleemoſynis Beneficiornm, vt fornicariæ, & hiſtriones, & conſanguinei, non ratione indigentiæ, ſed parentelæ, & luſores, & alij huiuſmodi; & domini potentes per fraudes, minas, & importunitates, ſecundùm Raymundum, tenentur reſtituere: Non quidem illi qui turpiter dedit, ſed auctoritnte Superioris conuertere in vtilitatem illius Eccleſiæ, vel pnuperibus erogare.* 17. Quæſt.4. IS QVIS IN ATRIO.

REGVLA XII.

Si Clerici de Bonorum Eccleſinſticorum, portione vſui ſuo deſtinatn, (ſiue illa in fixis reditibus, ſiue in diſtributionibus, aut oblationibus aduentitijs conſiſtat) nliquid ſibi ſubtrnxerint, id conſnnguineis ſuis, nut alijs erogare licitè poſſunt, eâ moderntione adhibitâ, vt ditiores inde non fiant.

HAnc Regulam tradit *S. Thomns*, Secunda Secundæ, Quæſt.185. Articulo 7. ad ſecundum: *Bonn* (inquit) *Eccleſiarum non ſunt ſolùm expendenda in vſus pauperum, ſed etiam iu alios vſus. Et ideò ſi de eo quod vſui Epiſcopi, vel nlicuins Clerici eſt deputatum, velit aliquis ſibi ſubtrahere, & conſanguineis ſuis vel alijs dare, non peccnt, dummodo illud faciat moderatè, id eſt, vt non indigennt, non autem vt diuites inde fiant.* Id confirmat ex *S. Ambroſio* Lib.1. *De Officijs*, Cap.30. dicente: *Eſt etiam illa probnndn liberrliuns, vt proximos ſeminis tui non deſpicias, ſi egere cognoſcens. Melius eſt enim, vt ipſe ſubuenias tuis, quibus pudor eſt ab alijs ſumptum depoſcere, nut alicui ſubſidium neceſſitnti: Non tamen vt illi ditiores eo fieri velint, quod tn potes conferre inopibus; cauſa enim præſtnt, non grntia. Neque enim propterea te Domino dicaſti, vt tuos diuites facias: Sed vt vitnm tibi perpetuam fructu boui operis acquiras, & pretio miſerationis peccntn redimas tua. Putant ſe parum poſcere? Pretium tuum quæruut, vitæ tuæ fructum adimere coutendunt, & ſe iuſtè facere putant. Et nccuſnt quòd eum diuitem non feceris, cùm te ille velit æternæ vitæ fraudare mercede.*

REGVLA XIII.

Grnuiter peccnt Clericus, qui imminente neceſſitnte pauperibus ſubueniendi, reſeruat ac reponit in futurum id, quod ex Eccleſiaſticis reditibus ipſi reſiduum eſt.

DOctrina eſt *S. Thomæ*, Secunda Secundæ, Quæſtione & Articulo mox laudatis, in Reſponſione ad quartum: *Bona* (inquit) *Eccleſiarum vſibus pnuperum deſeruire debent. Et ideò ſi quis neceſſitate non imminente prouidendi pnuperibus, de his quæ ſuperfluunt ex prouentibus Eccleſiæ, poſſeſſiones emnt, vel in theſauro reponnt in futurum vtilitati Eccleſiæ, & neceſſitatibus pnuperum, lnudabiliter fncit. Si verò neceſſitas immineat pauperibus erogandi, ſuperflun cura eſt & inordinatn, vt aliquis in futurum conſeruet. Quod Dominus prohibet Matthæi 6. dicens:* NOLITE *ſoliciti eſſe in craſtinum.* Quando verò neceſſitas illa non imminet, cùm ſemper pauperes nobiſcum habeamus? Præclarè *Petrus Contor* in *Verbo Abbreuiato*, Cap.59. *Quomodo* (inquit) *Prælati, ſucceſſores Apoſtolorum, huius temporis dicunt.* Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te? *Cùm temporalibus abundent, etiam ſupra laicos, cùm omnin ea inquirnnt, quæ Gentes, cùm theſaurizent ſic contrn præceptum Domini multiplicantes nurum & argentum, equos, & phnleras, & pompam ſæculi quod etiam Regibus Iſrael erat prohibitum, ne reducerentur in Ægyptum.·. Quomodo prædicabunt ſubditis diſpergere, & erogare bona ſun pauperibus, qui diſperſn non ceſſnnt congregare & reponere? Tutins eſſet nec habere, vnde nlijs erognrent.*

REGVLA XIV.

Clerici, qui ſufficiens ad ſuſtentationem ſuam Patrimonium habent, Eccleſiaſticorum tamen Beneficiorum reditibus, oblationibus, nlijſue ſtipendijs ad neceſſarium victum, honeſtumque veſtitum tutâ conſcientiâ vti poſſunt.

HÆc Regula colligitur ex Apoſtolo 1. ad Corinthios nono Cap. vbi probat ſe ipſum ac Barnabam exigere potuiſſe à Corinthijs neceſſitatem ſuſtentationis, quamuis ex manuum ſuarum labore viuerent, qui patrimonij loco ipſis erat. *Quis* (inquit) *militat ſuis ſtipendijs vmquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis uon manducat? Numquid ſecundum hominem hæc dico? An & Lex hoc non dicit? Scriptum eſt enim in Lege Moyſi: Non alligabis os* Deuter. 25.
boui trituranti. Numquid de bobus curn eſt Deo? An propter nos vtique hoc dicit? Nam propter nos ſcripta ſunt: Quoniam debet in ſpe qui nrat, arare; & qui triturnt, in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt ſi nos carnnlia veſtrn metamus? Si nlij poteſtatis veſtræ pnrticipes ſunt, quare non potiùs nos? Sed non vſi ſumus hac poteſtate: Sed omnin ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Chriſti. Neſcitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrnrio ſunt, edunt: Et qui Altari deſeruiunt, cum Altari pnrticipnnt? Ita & Dominus ordinnuit ijs, qui Euangelium annûntinnt, de Euangelio viuere.

Id confirmat perpetua Eccleſię Diſciplina, praxiſque: Numquam enim Clericos Patrimonium ſufficiens habentes à redituum Eccleſiaſticorum, Decimarum, diſtributionum, aut oblationum participatione excluſit, aut Beneficia poſſidentes ad relinquendum Patrimonium obligauit; aut ad erogandum pauperibus portionem Bonorum Eccleſiaſticorum ipſorum ſuſtentationi atque vſui aliàs deſtinatam. Imò Canones bona propria defuncti Epiſcopi, aut cuiuſuis alterius Clerici, à Reditibus Eccleſiaſticis diligenter ſeparari iubent, & iſta Eccleſiæ, illa verò eius hæredibus ſeruari. Epiſcopis etiam, alijſue Clericis permittunt, vt patrimonialia propriaque bona donent, vel teſtamento legent, quibus voluerint: Eccleſiaſticorum verò Bonorum fructus ſiue oblationes, alteri quàm Eccleſiæ, relinquere non poſſint. Ita Canon 40. inter eos qui Apoſtolici vocantur: *Sint manifeſtæ res propriæ Epiſcopi, ſi tamen habet proprias, & manifeſtæ Dominicę, vt poteſtatem habeat de proprijs moriens Epiſcopus, ſicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere; ne ſub occaſione Eccleſiaſticarum Rerum intercidant Res Epiſcopi. Iuſtum enim eſt apud Deum pariter & homiues, ſimul ne Eccleſia per ignorationem rerum Epiſcopi dnmni aliquid ſuſtineat; ſimul ne Epiſcopus nut cognati eius prætextu Eccleſiæ oblædantur.* Refertur Canone, *Sint mnniſeſtæ*, Cauſa 12. Quæſt.1.

Concilium Antiochenum, Canone 24. *Mnniſeſta ſint* (Inquit) *quæ pertinere videntur ad Eccleſiam, cum notitin Presbyterorum, & Diaconorum, qui circn ipſum ſunt, itn vt ngnoſcant, nec ignorent quæ ſunt Eccleſiæ propria, nec eos aliquid lntent: Vt ſi contigerit Epiſcopum migrnre de ſæculo, certis exiſtentibus rebus quæ ſunt Eccleſiæ, nec ipſæ collapſæ depereant, nec quæ proprin probantur Epiſcopi ſub occnſione rerum peruadantur Eccleſiæ. Iuſtum namque & acceptum eſt coram Deo & hominibus, vt ſua Epiſcopus quibus voluerit, derelinqunt, & quæ Eccleſiæ ſunt eidem conſeruentur Eccleſiæ; vt nec Eccleſia nliquod patiatur incommodum, nec Epiſcopus ſub occaſione proſcribntur Eccleſiæ, & in cnuſas incidant qui ad eum pertinent, & ipſe poſt obitum maledictionibus iugrnuetur.*

Concilium Agathenſe, Canone 48. *Epiſcopi de rebus proprijs vel ncquiſitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus ſuis, ſi voluerint, derelinquant: Quicquid verò de prouiſione ſuæ Eccleſiæ fuerit, ſiue de agris, ſiue de fructibus, ſiue de oblatiouibus, omnia in Iure Eccleſiæ ſeruare cenſuimus.* Hi alijque Canones manifeſtè probant, Clericos Patrimonium habentes, Eccleſiaſticos reditus nihilominus percepiſſe, ijſque vti potuiſſe ad congruam & honeſtam ſuſtentationem; Ita tamen vt quod ex illis reſiduum eſſet, Eccleſiæ poſt eorum obitum ſeruaretur.

Præterea, Eccleſiæ reditus eſſe ſtipendia Clericorum miniſterio & laboribus debita, Canones aſſerunt: Iure igitur vtendi ſtipendijs illis non priuantur, quibus ſufficiens Patrimonium eſt, ſi Eccleſiæ ſeruiant. Ita Concilium

lium Agathenſe Canone 36. *Clerici omnes, qui Eccleſiæ fideliter vigilanterque deſeruiunt, ſtipendia ſanctis laboribus debita, ſecundùm ſeruitij ſui meritum, vel ordinationem Canonum à Sacerdotibus conſequantur.*

Et *Innocentius III.* Cap. *Cùm ſecundùm*, Ext. *De Præbendis*, ait: *Cùm ſecundùm Apoſtolum, qui Altari ſeruit, viuere debeat de Altari; & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede; Patet à ſimili, vt Clerici viuere debeant de Patrimonio Ieſu Chriſti, &c.*

Fruſtra verò quidam objiciunt Canonem, *Ex his*, Cauſa 12. Quæſt. 1. cuius hæc ſunt verba: *Ex his quibus Epiſcopus indiget, ſi tamen indiget, ad ſuas neceſſitates, & peregrinorum fratrum vſus, & ipſe percipiat, vt nihil ei poſſit omninò deeſſe.* Hæc enim verba, *ſi tamen indiget*, non ſignificant Epiſcopum vel Clericum, cui ſufficiens Patrimonium eſt, Eccleſiaſticis reditibus ad ſuſtentationem ſuam vti non poſſe; ſed ex huiuſmodi reditibus tantum accipere & expendere ei licere, quantum opus erit, & ad peregrinos ſuſcipiendos, & hoſpitalitatem exercendam. Vnde ſubdit idem Canon: *Lex enim Dei præcipit, vt qui Altario deſeruiunt, paſcantur de ipſo.*

Fruſtra etiam objiciunt Canonem, *Clericos*, ſub *S. Hieronymi* nomine citatum Cauſa 1. Quæſt. 2. *Clericos autem illos conuenit Eccleſiæ ſtipendijs ſuſtentari, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona. Qui autem bonis parentum ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt accipiunt, ſacrilegium profectò committunt, & per abuſionem talium, iudicium ſibi manducant & bibunt.* Hic enim Canon de ijs intelligendus eſt, qui cùm Patrimonium ſufficiens habeant, Eccleſiaſticis reditibus abutuntur, eoſque in malos vſus conuertunt; vel occaſione augendi Patrimonij, ſe à diuinis ſubtrahunt obſequijs, quibus ſic abſentibus, & Eccleſiæ minimè ſeruientibus, fructus Bonorum Eccleſiaſticorum iure non competunt, nec illos ſuos faciunt. Vel de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur diuitibus, Canon exponendus eſt. Denique ſi abſolutè, & abſque illis exceptionibus, verba Canonis accipiantur, exhortationem & conſilium, non præceptum continet. Si tamen locupletes Clerici de bonis Eccleſiæ percipiunt, licet non debeat eis denegari portio, quia nemo cogitur ſuis ſtipendijs militare, mormortaliter tamen peccant, ſi ex cupiditate ſua reſeruant. Ita Canonem illum explicat Gloſſa.

Fruſtra tandem objiciuntur illa *S. Auguſtini* verba, Epiſtola 185. aliàs 50. *Si pauperum compauperes ſumus, & noſtra ſunt, & illorum: Si autem priuatim quæ nobis ſufficiant poſſidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vſurpatione damnabili vindicamus.*

Item verba *Iuliani Pomerij*, Lib. 11. *De Vita Contemplatiua*, Cap. 10. *Nec illi qui ſua poſſidentes, dari ſibi aliquid inde volunt, ſine grandi peccato ſuo, vnde pauper victurus erat, accipiunt. De Clericis quidem, dicit Spiritus-„ Sanctus*, Peccata populi mei comedunt. *Sed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt: Ita poſſeſſores non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt.* Refertur Canone *Paſtor*, Cauſa 1. Quæſt. 2.

Verùm hæc verba non perſtringunt Clericos, qui Patrimonium habentes, ex reditibus Eccleſiæ nihilominus viuebant, ſed eos, quibus cupiditas ingreſſum in Collegia, ſeu Congregationes, ac Societates Eccleſiaſticas ſuadebat, non vt Eccleſiæ ſeruirent, ſed vt à ſuſcipiendis apud ſe pauperibus & peregrinis immunes, Patrimonium augerent, & ex ſubſtantiâ pauperum interim viuerent. Ita horum Patrum ſententias interpretatur *Innocentius Quartus* in Cap. *Epiſcopus*, Ext. *De Præbendis*, ſcribens: *Intendit Auctor Canonicis prohibere, ne quis de Patrimonio auarè theſaurizet, & bona Eccleſiæ expendat; aliàs autem licet bona ſua conſeruare hæredibus, & bona Eccleſiæ expendere.* Atque hunc eſſe *Iuliani Pomerij* ſenſum, verba ſequenti Can relata oſtendunt: *Illi quoque* (inquit) *qui velut idonei, nihil quidem ſibi dari, velut debitum poſcunt, ſed tamen Eccleſiæ ſumptibus viuunt, non eſt meum dicere, quali peccato cibos pauperum præſumendo ſuſcipiant; qui Eccleſiam, quam iuuare de proprijs facultatibus debuerunt, ſuis expenſis inſuper grauant: Propter hoc fortaſſis in Congregatione viuentes, ne aliquos pauperes paſcant, ne aduenientes ſuſcipiant, aut ne ſuum cenſum expenſis quotidianis imminuant.*

Hinc Aquiſgranenſe Concilium anno 1316. Cùm ex *Iuliani Pomerij* verbis Caput 107. Regulæ, quam præſcripſit Canonicis, contexuerit, ait tamen, Cap. 115. ipſos *Proprias res & Eccleſiæ cum humilitate & iuſtitia habere poſſe.* Et Cap. 120. *Proinde* (inquit) *qui ſuas & Eccleſiæ habent facultates, & vtilitatem Eccleſiæ interiùs & exteriùs conferunt, accipiant in Congregatione cibum & potum, & partes eleemoſynarum, & his contenti ſint, ne plus accipientes, pauperes grauare videantur.* Et Cap. 122. *Qui verò ſuis & Eccleſiæ abundat rebus, inſtante ſterilitatis tempore, eis quos pauperes paſcit Eccleſia, ſuis facultatibus cum charitate & humilitate ſuffragari procurent.*

Praſper Fagaanus Vir Canonici Iuris Conſultiſſimus, oppoſitos hac in materia Canones trium temporum diſtinctione conciliat, in Cap. *Si quis*, Ext. *De Peculio Clericorum*. Primum tempus eſt (inquit) quando in primitiua Eccleſia Clerici communiter habitabant, & nihil proprij habebant, ſed omnia habebant communia, & de illis bonis communibus Clerici viuebant primò iuxta diſpenſationem Apoſtolorum, deinde iuxta diſpenſationem Epiſcoporum, qui Apoſtolis ſucceſſerunt. Et ſecundum hoc tempus non eſt quærendum, an Sacerdotes & Clerici habentes propria poſſent viuere de bonis Eccleſiæ, cùm nihil proprium poſſiderent. Secundum tempus ſucceſſit, in quo Epiſcopi videntes vtilius fore, vt prædia oblata conſeruarentur Eccleſijs Cathedralibus, vt ex eorum fructibus poſſet omnibus indigentibus vberiùs ſubueniri, ſtatuerunt vt bona huiuſmodi non venderentur, ſed conſeruarentur, & Epiſcopus haberet poteſtatem ea diſpenſandi prout cuique opus eſſet: Et de reditibus Eccleſiæ fierent quatuor partes, quarum vna deberetur Epiſcopis, alia Clericis, tertia fabricæ, quarta pauperibus. Et hoc tempore emanarunt Iura, quæ diſponunt, vt Clerici habentes proprium nullatenus participent de reditibus Eccleſiæ. Ratio eius diſpoſitionis fuit, quia cùm adhuc illicitum videretur, vt Clerici proprium poſſiderent contra veſtigia Apoſtolorum, & nonnulli id facerent clam, vt oſtenderent ſe ſanctiores quàm eſſent, vt in C. *Certè*, 12. Q. 1. multò deteſtabilius videbatur, vt proprium haberent, & nihilominus viuerent de Reditibus Eccleſiaſticis, qui reſeruati erant principaliter pro ſubſidio indigentium: Vnde ſatis erat, vt permitteretur eis Bona Patrimonialia poſſidere. Ideòque conſtitutum fuit, vt Clerici etiam ſeruientes, ſtipendia Eccleſiaſtica non acciperent, niſi eſſent pauperes, prout diſponitur C. *Secardos* 1. *Q.* 2. Tertium & vltimum tempus fuit, quando Clerici, cùm non eſſent ita feruentes in fide, cœperunt licitè omni ſcandalo ceſſante, poſſidere propria, & Eccleſiæ conſtrui, & dotari principaliter pro earum Miniſtris, & erecti etiam fuerunt Tituli Beneficiales. Et hoc tempore ſtatutum fuit, vt Clerici poſſent licitè viuere de reditibus Eccleſiæ, & Bona Patrimonialia ſuis hæredibus relinquere. Sit igitur firma Concluſio, quòd Clerici, etiam habentes proprium Patrimonium, poſſint ſuſtentari de reditibus Beneficij: Cui ſuffragatur etiam vniuerſalis conſuetude.

REGVLA XV.

Clerici, quibus ſufficiens Patrimonium eſt, vrgente pauperum neceſſitate Reditus omnes Eccleſiaſticos ſiue fructus Beneficiorum, decimas, diſtributiones, oblationes, aliaſque obuentiones ſacras, pauperibus erogare tenentur, & ex Patrimonio ſuo viuere: Alioqui grauiter peccant.

HAnc Regulam tradit *S. Thomas*, Secunda Secundæ, Quæſt. 185. Artic. 7. ad tertium: *Non omnia Bona Eccleſiarum* (inquit) *ſunt pauperibus largienda, niſi fortè in articulo neceſſitatis, in quo etiam pro redemptione captiuorum, & alijs neceſſitatibus pauperum, vaſa cultui diuino dicata diſtrahuntur, vt Ambroſius dicit. Et in tali neceſſitate peccaret Clericus, ſi vellet de rebus Eccleſiæ viuere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus viuere poſſet.*

I N D E X
T O M I V.

TRACTATVS DE CENSVRIS. 3
CAPVT. I. *De Cenſuris in genere.* 3
Articulus I. *Quid ſit Cenſura?* 4
Art. II. *Quotuplex ſit Cenſura?* 4
Art. III. *De Poteſtate ferendi Cenſuras, ſeu à quibus ferri poſſint?* 4
Art. IV. *Quam ob cauſam ferri poſſit Eccleſiaſtica Cenſura?* 5
Art. V. *Qui Cenſura ligari poſſint?* 6
Art. VI. *Quibus de cauſis nulla & irrita vel iniuſta Cenſura ſit?* 7
Art. VII. *Quæ excuſent à Cenſuris incurrendis?* 8
Art. VIII. *Quis abſoluere poſſit à Cenſuris?* 9
CAP. II. *De Excommunicatione.*
Art. I. *Quid & quotuplex ſit Excommunicatio?* 10
Art. II. *De Poteſtate ferendæ Excommunicationis.* 10
Art. III. *De fine Excommunicationis.* 10
Art. IV. *De Maioris Excommunicationis affectis, ſiue de bonis quibus priuat Maior Excommunicatio.* 10
Art. V. *Regulæ Praxim ſpectantes circa Excommunicationem?* 13
Regula I. *Si quem ſub hac formula verborum,* Illum excommunico, *vel ſimili, à iudice ſuo excommunicari contingat, cenſendus eſt Maiori Excommunicatione ligatus.* ibid.
Regula II. *Lethalis peccati reus eſſet, qui pro Excommunicatis publicè ac nominatim oraret inter preces quæ Eccleſia nomine, & pro eius dumtaxat membris fiunt.* 13
Regula III. *Pro Excommunicatis priuatim orandum eſt vt ad Pœnitentiam redeant, & à formidando vinculo ſoluantur.* 14
Regula IV. *Lethale peccatum committit Excommunicatus, quodlibet ſuſcipiens Sacramentum.* 14
Regula V. *Sacerdos Sacramenta Excommunicato denunciato & vitando adminiſtrans non ſolùm lethaliter peccat, ſed in minorem Excommunicationem, aliaſque pœnas incurrit.* 14
Regula VI. *Clericus Excommunicatus Miſſam celebrans, aut coram ſe iubens celebrari, vel quoduis aliud Ordinis ſui ſacrum Miniſterium ſolemniter exercens, in Irregularitatem incurrit.* 14
Regula VII. *Clerici Excommunicati vel Interdicti, ſi ante Abſolutionem Diuina celebrauerint Officia, niſi moniti abſque mora ad Pœnitentiam redierint, perpetuæ depoſitionis pœna plectuntur.* 14
Regula VIII. *Si notorius aut nominatim denunciatus Excommunicatus incboata Miſſa adueniat, nec monitus exire velit aut vi eijci poſſit, à Sacri proſecutione abſtinendum eſt, niſi fortè Canon ſit inceptus.* 14
Regula IX. *Clericus qui dubitat de Excommunicatione in ſe lata, fit Irregularis ſi Diuina celebret, aut ſacros Ordinum ſuorum actus exerceat.* 15
Regula X. *In Irregularitatem non incurrit Sacris operando, qui ſe ſuſpenſum eſſe vel excommunicatum probabiliter ...*

actionibus ciuilibus) eſt veniale dumtaxat peccatum, niſi fiat in contemptum Eccleſiæ. 17
Regula XXII. *Maior Excommunicatio ferri non poteſt nec debet leuibus de cauſis, ſed ſolùm ob mortale peccatum: Alioqui nulla & irrita eſt.* 17
Regula XXIII. *Excommunicatio maior infligi non debet pro quolibet peccato mortali ſed pro eo dumtaxat cum quo coniuncta eſt contumacia.* 18
Regula XXIV. *Excommunicatio ob damnum temporale proximo illatum ferri poteſt.* ibid.
Regula XXV. *Excommunicationem pro huiuſmodi cauſis ſoli decernere poſſunt Epiſcopi: In eaque decernenda & ferenda modum ſacris Canonibus, & præſertim à Concilio Tridentino præſcriptum ſeruare debent.* 18
Regula XXVI. *Non incurrit in Excommunicationem latam aduerſus, qui certi delicti reum non reuelauerint, qui non denunciat perſonam cognatione vel affinitate ſibi coniunctiſſimam.* 19
Regula XXVII. *Excommunicatum Excommunicatione maiori nemo vitare tenetur, niſi ſit nominatim denunciatus, vel ob euidentiam patrati criminis ipſo facto excommunicatus noſcatur.* 19
Regula XXVIII. *In caſu Excommunicationis dubiæ ſtandum potiùs eſt Sententiæ Iudicum, quàm aliorum Doctorum.* 20
Regula XXIX. *Ferri non poteſt Excommunicatio ab Eccleſiaſtico Iudice, niſi Monitione præuia: Alioqui irrita erit. Triplex autem præmittenda eſt Monitio, vel vna pro tribus, aſſignato competenti dierum interuallo, niſi neceſſitas vrgeat.* 20
Regula XXX. *Vt Excommunicationis Sententia nominatim in aliquem ab Eccleſiaſtico Iudice feratur, non ſolùm Monitio, ſed & citatio iuridica præmitti debet.* 21
Regula XXXI. *Sententia Excommunicationis ab Eccleſiaſtico Iudice in ſcriptis ferri, cauſaque exprimi debet ob quam fertur, & eius tranſumptum Reo tradi intra menſem poſtulanti: Alioqui Iudex ipſo facto ſuſpenditur: Sententia verò à Superiore relaxanda eſt.* 20
Regula XXXII. *Excommunicationem in aliquem nominatim latam Iudex Eccleſiaſticus denunciare tenetur.* 20
Regula XXXIII. *Excommunicatio in totam communitatem, familiam, ciuitatem, Prouinciam, Regnum, ſiue in Principem & ſubditos ſimul ferri non poteſt.* 20
Regula XXXIV. *Ab Excommunicatione ferenda eſt abſtinendum, cùm timetur ne peior fiat peccator in quem fertur, vel pax Eccleſiæ perturbetur.* 21
Regula XXXV. *Cùm neceſſitas cogit Prælatos ad Excommunicationem ferendam, eam ſeueritatem ſeruata hominum delectione exercere debent.* 22

Google

Regula I. *Suſpenſus ab Officio, conſequenter ab Ordinum ſuſceptione prohibetur.* 25
Regula II. *Suſpenſus ab Ordine, conſequenter ſuſpenſus eſt ab vſu Iuriſdictionis, cum Ordinis functione connexo.* 26
Regula III. *Qui à Iuriſdictione ſuſpenſus, actum aliquem Iuriſdictionis nihilominus exercet, non fit Irregularis.* 26
Regula IV. *Suſpenſus à Beneficio, ſolis Beneficij fructibus priuatus: Et tamen ad omnes Officij partes implendas obligatur.* 26
Regula V. *A Beneficio ſimpliciter & abſolutè Suſpenſus, cenſendus eſt ſuſpenſus ab omnibus Beneficijs.* 26
Regula VI. *Epiſcopus Clericum ſibi ſubditum ſuſpendere poteſt à Beneficijs, quæ in alia Diœceſi obtinet.* 26
Regula VII. *Suſpenſio à Beneficio ſimplex & abſoluta noui Beneficij impetrationem & collationem prohibet.* 26
Regula VIII. *Suſpenſus à Beneficio, fructibus omnibus Beneficij, cuiuſcumque ſint rationis, ſeu reditus annui, ſeu decimæ, primitiæ, oblationes; quin etiam quotidianis diſtributionibus priuatur.* 26
Regula IX. *Qui à Beneficio ſuſpenſus, fructus illius nihilominus percipit, lethaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur, etiamſi Suſpenſio ſit occulta.* 26
Regula X. *Suſpenſo ab Ordine Beneficium conferri validè ne iuſtè poteſt.* 26
Regula XI. *Prælatus ab Ordine ſuſpenſus, nihilominus Beneficia conferre poteſt, ad quorum collationem ius habet.* 26
Regula XII. *Epiſcopus ab Ordinum collatione ſuſpenſus, ipſos conferendo fit Irregularis.* 27
Regula XIII. *Epiſcopi, ijſque Superiores, nunquam incurrunt in Suſpenſionem vel Interdictum ipſo Iure, niſi de illis expreſſa mentio fiat.* 27
Regula XIV. *Suſpenſio generatim lata in Clericos, non minùs Regulares quàm Sæculares Clericos complectitur.* 27
Regula XV. *Suſpenſio in Communitatem, ſeu Capitulum, aut Conuentum iure ferri poteſt.* 27
Regula XVI. *Sine peccato proprio aliquis ſuſpendi poteſt; non tamen ſine cauſa.* 27
Regula XVII. *Suſpenſionem, quæ fertur ad frangendam contumaciam, præcedere canonica Monitio debet.* 27
Regula XVIII. *Suſpenſio, quæ fertur vt pœna duntaxat delicti præteriti, ſine præuia Monitione infligi poteſt.* 27
Regula XIX. *Fideles non tenentur vitare ſuſpenſum Clericum in ijs, in quibus ſuſpenſus eſt, niſi ſit denuntiatus.* ibid.
Regula XX. *Suſpenſio in pœnam delicti præteriti ad certum tempus lata, elapſo tempore ipſo Iure tollitur abſque Abſolutione.* 28
Regula XXI. *Suſpenſio ad certum tempus vel etiam in perpetuum explicitè lata, Superioris diſpenſatione vel Abſolutione tolli poteſt.* 28
Regula XXII. *Suſpenſio à Iure lata in pœnam delicti, ab Auctore tantùm Canonis ante tempus elapſum ſolui poteſt, ſi publica ſit, & ad forum contentioſum delata.* ibid.
Regula XXIII. *Quamlibet ſuſpenſionem ex delicto occulto prouenientem, & ad forum contentioſum non delatum, Epiſcopi ſoluere poſſunt.* 28
Regula XXIV. *Suſpenſio qualibet à Iure lata ob contumaciam, niſi Summo Pontifici reſeruata ſit, ab Epiſcopo aut Prælato Auctoritatem quaſi Epiſcopalem habente ſolui poteſt.* 28
Regula XXV. *Suſpenſionem ab homine latam ſolus ille per Abſolutionem auferre poteſt, qui eam tulit.* 28
Art. III. *Quæ Suſpenſiones ipſo Iure latæ?* ibid.
CAP. IV. *De Interdicto.*
Art. I. *Quid & quotuplex ſit Interdictum, & à quo hæc Cenſura ferri poſſit?* 31
Art. II. *Regulæ praxim ſpectantes circa Interdictum.* 32
Regula I. *Interdicto loco principali, cenſetur interdictus acceſſorius, vicinus, & contiguus.* 32
Regula II. *Si Sententia Interdicti lata ſit in Populum, Clerus interdictus non cenſetur, nec interdicto Clero Populus.* 32
Regula III. *Interdicta Ciuitate, vel alio loco, propter delictum Domini, Rectoris, vel Prælati, Ciues non interdicti extra ipſam diuina Officia audire, Sacramenta percipere, & Eccleſiaſtica Sepultura mortui donari poſſunt.* ibid.
Regula IV. *Interdicta Communitate, & ſinguli de Communitate cenſentur Interdicti; ita vt aliſubi diuinis Officijs intereſſe, vel Eccleſiaſtica Sacramenta recipere non valeant.* 32
Regula V. *Clerici perſonali Interdicto ligati, ſi illud violauerint, in Irregularitatem incurrunt, non obſtante Appellatione.* ibid.
Regula VI. *In Excommunicationis Summo Pontifici reſeruatæ Cenſuram incurrunt, qui Eccleſiaſticum Interdictum ſeruari prohibent, aut moniti ſeruare pertinaciter renuunt.* 32
Regula VII. *Interdictum à Religioſis quibuſcumque, etiam Exemptis ſeruandum eſt, necnon ceſſationes à diuinis, ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrenda.* 32
Regula VIII. *Interdictum ſeruare nemo tenetur, niſi ſit denunciatum.* 32
Regula IX. *Interdictum niſi ſeruent illi, in quorum gratiam poſitum eſt, alij ſeruare non tenentur.* ibid.
Regula X. *Laicus tempore Interdicti Diuinis intereſſe poteſt, ſiue ratione priuilegij, ſiue ob aliam cauſam legitimam.* 33
Regula XI. *Interdicto generali perſonarum, non loci durante, Inſontes Eccleſiaſtica ſepultura non priuantur.* 33
Regula XII. ibid.
Regula XIII. *Quamuis terra interdicta alienetur, adhuc remanet Interdictum.* 33
Regula XIV. *Interdictum generale perſonarum tollitur deſtructa communitate.* ibid.
Regula XV. *Qui Pœnitentiæ ſigna moriens exhibuit, Eccleſiaſtica Sepultura non eſt donandus, niſi priùs ab Interdicto fuerit abſolutus.* 33
Regula XVI. Regula XVII. & Regula XVIII. 33
Regula XIX. & Regula XX. ibid.
Quinque iſtæ poſteriores Regulæ ſpectant Abſolutionem ab Interdicto.
TRACTATVS *De Indulgentijs.* 34
CAPVT I. *De Poteſtate concedendi Indulgentias.*
Articulus Vnicus. *An poteſtas concedendi Indulgentias ſit in Eccleſia?* 34
Propoſitio Vnica. *Poteſtas Indulgentias concedendi à Chriſto tradita eſt Eccleſiæ, quæ antiquiſſimis etiam temporibus ſacra illa poteſtate vſa eſt.* 34
CAP. II. *De Indulgentiarum vtilitate.* 37
CAP. III. *Regulæ Indulgentiarum diſpenſationem vſumque ſpectantes.* 39
Regula I. *Indulgentias concedere poſſunt Summus Pontifex & Epiſcopi: Ille quidem Plenarias toto quà latè patet Orbe Chriſtiano; iſti verò in Diœceſibus ſuis, & ſecundùm menſuram Canonum.* 39
Regula II. *Archiepiſcopus Indulgentias in tota Prouincia ſua concedere poteſt ſecundùm menſuram Canonibus præſcriptam, etiamſi Sacram Prouinciæ Viſitationem actu non obeat.* 39
Regula III. *Indulgentiæ ab Epiſcopis conceſſæ, eorum duntaxat Diœceſanis proſunt.* 39
Regula IV. *Epiſcopi in foro Pœnitentiæ non ſolùm quadraginta dierum, ſed plurium dierum & annorum Indulgentias iuſta de cauſa largiri poſſunt.* ibid.
Regula V. *Epiſcopus electus atque confirmatus, & Legati Apoſtolici, quamuis Sacerdotes non ſint, poſſunt Indulgentias concedere.* 39
Regula VI. *Summus Pontifex & Epiſcopi mortalis peccati rei Indulgentias nihilominus concedere poſſunt.* ibid.
Regula VII. *Ad Indulgentiæ valorem cauſa iuſta & legitima requiritur.* 39
Regula VIII. *Cauſa legitima concedendi Indulgentias cenſendum eſt temporale ſubſidium ad ſpiritualia ordinatum.* 40
Regula IX. *Pro cauſis merè ſpiritualibus multo magis concedi poſſunt Indulgentiæ.* 40
Regula X. *Exiſtentibus in peccato mortali Indulgentiæ non proſunt.* 40
Regula XI. *Opus cuius intuitu conceditur Indulgentia, fieri debet ab homine in gratia exiſtente.* 40
Regula XII. *Ad Plenariam Indulgentiam, etiam Iubilæi conſequendum, totis viribus eniti, & omni ſtudio contendere neceſſe eſt ad ſatisfaciendum Iuſtitiæ Diuinæ congruis & diuturnis Pœnitentiæ laboribus.* 41
Regula XIII. *Totam Indulgentiam non conſequitur quicumque facit opus, cuius gratia Indulgentia conceſſa eſt, ſed qui meliori quo poteſt modo ſtudioque feruentiore facit.* 42
Regula XIV. *Alijs operibus ſatisfactorijs Deum magis promeremur, quàm Indulgentijs.* 42
Regula XV. *Non Viuis ſolùm ſed etiam Defunctis proſunt Indulgentiæ à Summo Pontifice pro illorum leuamine conceſſæ, illiſque ſpeciatim à Fidelibus applicatæ.* 42
Regula XVI. *Quibuſcumque Purgatorij Animabus Plenaria Indulgentia applicatur, non ideò à pœnis ſtatim liberantur.* 42
Regula XVII. *Tempore Iubilæi quilibet tam Sæcularis, quàm Regularis Confeſſarium eligere poteſt, quem voluerit, ex approbatis.* 43
Regula XVIII. 43
Regula XIX. Regula XX. & Regula XXI. 43
Regula XXII. *Iubilæum aut Indulgentias alijs, ſeu viuis ſeu defunctis applicare non poſſunt, qui opera peragunt pro illis conſequendis præſcripta, niſi Pontificijs Literis id exprimatur.* 43
TRACTATVS *De Extrema Vnctione.* 44
CAP. I. *De Natura Vnctionis Extremæ.*
Art. I. *Vtrum Extrema Vnctio ſit Nouæ Legis Sacramentum?*
Propoſitio Vnica. *Extremæ-Vnctioni propria Sacramenti ratio conuenit.* 44
Art. II. *De Materia Extremæ-Vnctionis.* 48
Propoſitio I. *Oleum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota Extremæ-Vnctionis.* 49
Propoſitio II. *Materia proxima huius Sacramenti eſt Vnctio.* 49
Art. III. *de Forma Extremæ-Vnctionis.* 49
Forma Sacramenti Extremæ Vnctionis eſt verbum, & ſolemnis illa precatio, quam Sacerdos ad ſingulas Vnctiones adhibet, cùm ait: PER *iſtam Sanctam Vnctionem,* &c. ibid.
CAP. II. *De Vnctionis Extremæ effectibus.* 50
CAP. III. *De Miniſtro Vnctionis-Extremæ eſt Preſbyter vel Epiſcopus.* ibid.
CAP. IV. *De Subiecto Extremæ-Vnctionis.* 52

CAP. V.

I N D E X.

CAP. V. *Regulæ Extremæ-Vnctionis Adminiſtrationem ſpectante.*
Regula I. Regula II. & Regula III. 52
Regula IV. Regula V. & Regula VI. *ibid.*
Aegula VII. Regula VIII. & Regula IX. 53
Regula X. *Extremæ-Vnctionis Sacramentum cuilibet Sacerdoti adminiſtrare non licet, ſed ſolùm proprio Paſtori, id eſt, Epiſcopo aut Parocho, vel cui illi commiſerint.* 53
Regula XI. Regula XII. 53
Regula XIII. *Neceſſe non eſt expectare tempus quo infirmus eſt in exitu conſtitutus, vt ei adminiſtretur Vnctionis-Extremæ Sacramentum, ſed ſufficit quòd periculoſa ægritudine laboret.* ib.
Regula XIV. *Sacramentum Extremæ Vnctionis adminiſtrari decet, dum æger integris ſenſibus eſt.* 53
Regula XV. *Extremæ-Vnctio pueris conferri non debet.* 54
Regula XVI. *Nec furioſis & amentibus, qui non babent lucida interualla.* 54
Regula XVII. Regula XVIII. 54
Regula XIX. *Extrema-Vnctio in eadem infirmitate repeti poteſt, ſi conualeſcat, & poſtea in idem periculum relabatur infirmus.* ib.
Regula XX. *Quamuis Sacramentum Extremæ-Vnctionis non ſit ad ſalutem ſimpliciter neceſſarium, lethalis peccati rei ſunt, qui à Paſtore moniti recuſant vel differunt illud ſuſcipere, propter contemptum Sacramenti.* 54
Regula XXI. *Extrema-Vnctionis Sacramentum adminiſtrari non debet infirmo niſi poſt Confeſſionem peccatorum ſuorum, & poſt Viaticum Corporis Chriſti, ſi recipere illud poſſit.* 55
CAP. VI. *Regulæ Viſitationem infirmorum, Teſtamenta, & Sepulturam ſpectantes.* 55
Regula I. *Parochi quotidie Parochianos ſuos grauiter ægrotantes, quoad fieri poteſt, viſitare debent, eiſque omnia charitatis & paſtoralis ſolicitudinis officia exhibere.* *ibid.*
Regula II. *Ad Teſtamenti factionem infirmos bortari, dum integra ſunt mente, Parochus & Confeſſarius debent, ſi morbus grauior & cum periculo fuerit.* 56
Regula III. *In factione Teſtamenti ſeruandæ ſunt Leges & Conſuetudine Municipales.* 56
Regula IV. *Si Teſtator babeat liberos, pietas exigit vt illi ad viuendum & ad Statum ſuum ſuſtentandum neceſſaria relinquat priùs quàm de pijs cauſis cogitet.* 56
Regula V. *Si conſanguinei Teſtatoris indigeant, etſi filios non babeat, ipſis potiùs bona ſua relinquere tenetur, quàm ob alias pias cauſas teſtari.* 57
Regula VI. *Filijs & cognatis præponi debet Reſtitutio bonorum malè partorum: De qua ante omnia Teſtator ſupremæ voluntatis tabulis ſtatuere debet.* 57
Regula VII. *Spurij, ſeu ex adulterio vel inceſtu, alijque ex illegitimo coitu progeniti, hæredes iuſtitui à parentibus non poſſunt: Æquitas tamen iuſque naturale poſtulat vt parentes neceſſaria illis ad vitam ſuſtentandam relinquant.* 57
Regula VIII. *Teſtator Fideicommiſſo tranſmittere non poteſt ad vxorem legitimam, nec vxor ad maritum, quod ipſi Teſtamento donare ac relinquere Leges non per[illegible] Nec etiam filio [illegible]*
Regula XVIII. *Vnuſquiſque liberam babet facultatem Sepulturam eligendi: Et ſi quis non eligat, in Maiorum ſepulcris eſt ſepeliendus; ſalua ſemper Eccleſiæ Parochiali Canonica Portione.* 63
Regula XIX. *Vxor eligere ſibi poteſt ſepulturam diſtinctam à ſepultura Mariti.* 63
Regula XX. *Filius-familias ſibi ſepulturam eligere poteſt, cùm pubertatem attigit: Si verò ſit impubes, pater illum ſepelire poteſt vbi voluerit, ſi id loci conſuetudo & Diœceſana Diſciplina patiatur.* 63
Regula XXI. *Lethaliter peccant Clerici & Viri Religioſi, qui Fideles inducunt ad vouendum, iurandum vel promittendum, vt in eorum Eccleſijs ſepulturam eligant, vel iam electam vlteriùs non immutent.* 63
Regula XXII. *Ab Eccleſiaſtica Sepultura multiplex hominum genus arceri debet.* 64
Regula XXIII. *Aliquid pro Sepulturis paciſci vel exigere non licet. Laudabiles tamen conſuetudines ſeruandæ ſunt, curareque debent Paſtores vt ſeruentur.* 64
Regula XXIV. *Admonendi ſunt Chriſtiani vt ſuperfluam Funerum pompam reſecent; precibuſque & Eleemoſynis ſibi potiùs ſubueniri curent.* 65
Regula XXV. 65
Regula XXVI. *ibid.*
Regula XXVII. 65
Regula XXVIII. *ibid.*
Regula XXIX. 65
TRACTATUS *De Sacramento Ordinis.* 66
CAP. I. *De Ordinis eſſentia & diuiſione.*
Art. I *Quid ſit Ordo? Vtrum ſit verè Sacramentum?* 66
Propoſitio Vnica. *Ordo eſt verum & propriè dictum Nouæ Regis Sacramentum.* 66
Art. II. *Quot ſint Ordines?* 67
Art. III. *De Prima Tonſura.* 67
Art. IV. *De Minoribus Ordinibus.* 69
§. I. *De Oſtiarijs.* 70
§. II. *De Lectoribus.* 70
§. III. *De Exorciſtis.* 71
§. IV. *De Acolythis.* 72
Art. V. *De Subdiaconatu.* 72
Art. VI. *De Diaconatu.* 73
Art. VII. *De Sacerdotio.* 74
§. I. *De Sacerdotij propriè dicti exiſtentia.* 74
§. II. *De Presbyteratus Materia & Forma, Sacriſque Cæremonijs.* 75
§. III. *Sacerdotalis Ordinis Dignitate & Excellentia.* 77
Art. VIII. *De Epiſcopatu.* 79
Epiſcopalis Ordo an ſit à Presbyterali diſtinctus? *ibid.*
Epiſcopi Iure Diuino Presbyteris Superiores. 79
Epiſcoporum Officia. 80
CAP. II. *De Hierarchia Eccleſiæ.*
Art. I. [illegible] *Hierarchia?* 81

Digitized by Google

INDEX.

rare poteſt, ea lege vt Beneficium ſtatim ipſi conferat abſque fraude. 88
Regula IV. *Titulares Epiſcopi non gaudent priuilegio familiares ſuos ordinandi.* ibid.
Regula V. *Regulares à proprio Epiſcopo debent ordinari, non minùs quàm cæteri Clerici. Proprius autem eorum Epiſcopus eſt Diœceſanus Monaſterij in quo ipſi permanenter degunt.* 88
Regula VI. *Reſcripta Apoſtolica, vt quis à quocumque Antiſtite promoueri poſſit, nemini ſuffragantur, niſi eius probitas ac Mores Ordinarij ſui teſtimonio comprobentur.* 89
Regula VII. *Nemo ab alieno Epiſcopo ordinari poteſt ſine licentia proprij Epiſcopi, ſeu Dimiſſorijs Litteris.* 89
Regula VIII. *Soli Epiſcopi, non Abbates, neque alij, etiam Exempti, aut Collegia vel Capitula quæcumque, Literas Dimiſſorias Clericis ſæcularibus concedere poſſunt, vt ab alijs Ordines ſuſcipiant.* 89
Regula IX *Capitulum Sede vacante, non niſi elapſo anno à die obitus Epiſcopi, Dimiſſorias Literas concedere poteſt alicui, qui Beneficij Eccleſiaſtici recepti vel recipiendi occaſione arctatus non fuerit.* 89
Regula X *Literæ Dimiſſoriæ concedendæ non ſunt niſi ex iuſta cauſa, & prævio illius examine cui conceduntur, nec generatim ad omnes, ſed ſpeciatim ac ſeorſim ad ſingulos Ordines.* 90
Regula XI. *Clericum ad ſe remiſſum cum literis commendatitijs Epiſcopi proprij, ab illoque examinatum, iterum examinare poteſt Epiſcopus ad quem Dimiſſoriæ diriguntur.* 90
Regula XII. *Ordines Clericis ſibi ſubditis denegare poteſt Epiſcopus ob crimen, etiam occultum; maximè ſi Beneficium Eccleſiaſticum non habeant cui Ordo ſit annexus.* 91
Art. XIII. *De Ordinationum effectibus.* 91
Propoſitio Vnica. *Duplex eſt Sacrarum Ordinationum effectus, ſcilicet Gratia ſanctificans, & Character.* ibid.
§. I. *De primo Ordinationis effectu, ſcilicet Gratia.* ibid.
§. II. *De altero Ordinationis effectu, ſcilicet Charactere.* 92
Art. XIV. *De Temporibus Ordinationum, Ætate, & Qualitatibus Ordinandorum.* 93
Regula I. ibid.
Regula II. ibid.
Regula III. 93
Regula IV. & Regula V. 94
Regula VI. *Duos Ordines Sacros ſimul eodem die ſuſcipere aut conferre non licet.* 94
Regula VII. ibid.
Regula VIII. *Religiosè ſeruanda ſunt inter ſingulos Ordines Interſtitia Legibus Eccleſiæ præſcripta.* 94
Regula IX. *Inter Minores Ordines ſingulos vt quædam ſeruarentur Interſtitia Epiſcopi arbitrio definienda, conueniret Eccleſiaſticæ Diſciplinæ.* 65
Regula X. *Inter poſtremum gradum Ordinum Minorum, & Subdiaconatum annus intercedere debet: Inter Subdiaconatum & Diaconatum annus ſaltem: Inter Diaconatum & Presbyteratum annus integer eſt interponendus.* 95
Regula XI. *Diſpenſatio circa Ordinum Interſtitia Epiſcopi arbitrio & prudentiæ commiſſa eſt.* ibid.
Regula XII. *Epiſcopus in Lege Interſtitiorum diſpenſare non debet, niſi neceſſitas aut Eccleſiæ vtilitas id expoſcant.* 95
Regula XIII. *Ordinator circa temporum Interſtitia diſpenſare non poteſt cum ijs qui Diœceſani ſui non ſunt, niſi id Dimiſſorijs Literis expreſsè concedatur.* 95
Regula XIV. *Superiores Regularium cum ipſis diſpenſare de Interſtitijs non poſſunt.* 96
Regula XV. *Ordines ſuſcipere aut conferre ante legitimam & ſacris Canonibus præſcriptam ætatem, lethale peccatum eſt, grauique pœna ſecundùm Canones plectendum.* 96
Regula XVI. *Nemo abſque Probatione & Examine in Clerum admittendus eſt, & ad Ordines promouendus.* 97
Regula XVII. *Neque Sacerdotem & Miniſtrorum penuria, neque cationes aliæ, indignorum Clericorum Ordinationem vllatenus excuſare poſſunt.* 98
Regula XVIII. *Nemo abſque Dei Vocatione in Clerum allegendus, Sacriſque Ordinibus initiandus eſt.* 98
Regula XIX. *Nemo eſt ad Sacros Ordines promouendus, niſi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturna Pœnitentia diluerit.* 99
Regula XX. *Sacrilegij reus eſt, qui cum peccati mortalis conſcientia Ordines ſuſcipit.* 11
Regula XXI. *In mortalis peccati reatum incurrit, qui Tonſuram Clericalem indignè ſuſcipit.* 101
Regula XXII. *Ordinandorum ſcientia probari debet ac tentari pro ratione Ordinum ad quos promouendi ſunt, & locorum quo mittuntur. Qui autem agreſti ſunt ingenio, & literarum ignari atque incapaces, reijciendi ſunt.* 101
Regula XXIII. *De ſtudio Mentalis Orationis examinandi ſunt Ordinandi.* 102
Regula XXIV. *Nemo ad Sacros Ordines promouendus eſt, niſi probata caſtitatis, & qui ſperet Deo auctore ſe continere poſſe.* 103
Regula XXV. *Lethaliter peccant, qui vel alieno nomine interrogari ſe patiuntur, vel aliam perſonam examini ſupponunt.* 193
Regula XXVI. *Nullus ad Subdiaconatum promoueri debet ſine legitimo titulo ſiue Beneficij, ſiue Patrimonij. Ad Titulum verò Patrimonij eos tantùm ordinare poteſt Epiſcopus, quos Eccleſijs ſuis neceſſarios vel vtiles iudicauerit.* 103
Regula XXVII. *Qui conficto Titulo decepit Ordinantem, ipſo Iure ab Ordinum executione ſuſpenſus eſt.* 104
Regula XXVIII. *Religioſi, ſeu Canonici vel Clerici Regulares, qui ante Profeſſionem expreſſam Sacros Ordines ſuſceperint abſque Titulo ſufficienti Beneficij vel Patrimonij, ipſo Iure ab executione Ordinum ſunt ſuſpenſi: Ordinantes verò à collatione talium Ordinum per annum.* 104
Regula XXIX. *Regulares Religioſæ Profeſſionis teſtificationem loco Tituli exhibere tenentur, cuius Ratihabitionem in ſcriptis ac Iuramento firmatam Epiſcopus ab ipſis exigere iure poteſt.* 104
Regula XXX. *Nullus ordinandus eſt, niſi certæ adſcribatur Eccleſiæ, quam ſi deſerat inconſulto Epiſcopo, à Sacris Miniſterijs ſuſpendi debet.* 104
Regula XXXI. *Ordinandorum conſenſus neceſſarius eſt, adeo vt rita eſſet Ordinatio, quæ prorſus renitenti ac reluctanti conferretur.* 104
CAP. IV. *De Impedimentis Ordinationum & Irregularitatibus.* 105
Art. I. *De Impedimento ſexus.* 105
Art. II. *De Impedimento pueritiæ, & amentiæ, & vexationis à Dæmone.* 106
Art. III. *De Impedimento ſeruitutis.* 106
Art. IV. *De Impedimento natalium.* 106
Art. V. *De Impedimento ex vitijs ſeu defectibus corporis.* 107
Art. VI. *De Impedimento ex defectu Baptiſmi, Confirmationis, vel inferiorum Ordinum.* 107
Art. VII. *De Impedimento Bigamiæ.* 108
Art. VIII. *De Impedimento Criminis.* 109
Art. IX. *De Impedimento ex defectu perfectæ lenitatis.* 111
Art. X. *De Impedimento infamiæ.* 112
CAP. V. *De Vita & Honeſtate Clericorum.* 112
Regula I. *Clerici pœnis Canonicis ab Epiſcopis compelli poſſunt & debent, vt Tonſuram Clericalem, Veſteſque Ordini ſuo congruentes geſtent.* 112
Regula II. *Modeſtiam in veſtibus, & in domeſtica ſupellectili, necnon frugalitatem in menſa, Clerici quauis Dignitate fulgentes, & quantumlibet diuites ſeruare tenetur.* 113
Regula III. *Abſtinere debent Clerici à cohabitatione & frequentatione ſuſpectarum mulierum, necnon conſanguinearum, quæ Canones ab eorum ædibus excludunt.* 114
Regula IV. *Taxillis, teſſeris ſiue chartis, alijue ludij aleatorijs ludere, Clerici abſque graui crimine non poſſunt, aut ludentes ſpectare: Grauibuſque pœnis ſubduntur Canonum hac in re violatores.* 117
Regula V. *Ab omnibus Spectaculis & Choreis abſtinere debent Clerici: Canonum hac in re violatores grauiter peccant, grauibuſque pœnis ab Epiſcopis plecti debent.* 117
Regula VI. *Clerici à crapula & ebrietate abſtinere debent: Ipſiſque prohibere poſſunt Epiſcopi ſub pœna Suſpenſionis, aut alijs arbitrarijs, ne Tabernas ingrediantur.* 118
Regula VII. *Clericis omninò prohibita eſt Venatio clamoſa: Vnde grauiter peccant Clerici, qui venationi indulgent.* 118
Regula VIII. *Negotijs ſæcularibus Clericos implicari ac vacare, ſacri Canones prohibent, quos abſque graui peccato violare non poſſunt.* 119
Regula IX. *Clerici Redituum Eccleſiaſticorum Diſpenſatores ſunt, non Domini: Vnde cùm ex ijs victum & honeſtum veſtitum delibarunt, ſi quid reſiduum eſt, pauperibus debent.* 120
Regula X. *Reſtitutionis lege tenentur, qui bona Eccleſiæ ſeu Reditus Eccleſiaſticos in vſus illicitos expendunt.* 121
Regula XI. *Perſonæ turpes, luſores, conſanguinei diuites Clericorum, & alij quibus ſine iuſta cauſa Eccleſiaſticorum Bonorum fructus contulerunt, ad Reſtitutionem tenentur.* 122
Regula XII. *Si Clerici de Bonorum Eccleſiaſticorum portione vſui ſuo deſtinata aliquid ſibi ſubtraxerint, id conſanguineis ſuis, aut alijs erogare licitè poſſunt, ea moderatione adhibita, vt ditiores inde non fiant.* 122
Regula XIII. *Grauiter peccat Clericus, qui imminente neceſſitate pauperibus ſubueniendi, reſeruat ac reponit in futurum id quod ex Eccleſiaſticis reditibus ipſi reſiduum eſt.* 122
Regula XIV. *Clerici, qui ſufficiens ad ſuſtentationem ſuam Patrimonium habent, Eccleſiaſticorum tamen Beneficiorum reditibus, oblationibus, aliſue ſtipendijs ad neceſſarium victum honeſtumque veſtitum tuta conſcientia vti poſſunt.* 122
Regula XV. *Clerici, quibus ſufficiens Patrimonium eſt, vrgente pauperum neceſſitate Reditus omnes Eccleſiaſticos ſiue fructus Beneficiorum ſuorum, decimas, diſtributiones, Oblationes, aliaſque obuentiones ſacras pauperibus erogare tenentur, & ex Patrimonio ſuo viuere: Alioquin grauiter peccant.* 125

FINIS.